

วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์

ปีที่ 10 ฉบับที่ 3 ประจำเดือนกรกฎาคม – กันยายน 2566

วัตถุประสงค์

วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์ เป็นวารสารวิชาการราย 3 เดือน (ปีละ 4 ฉบับ ฉบับที่ 1 มกราคม - มีนาคม, ฉบับที่ 2 เมษายน - มิถุนายน, ฉบับที่ 3 กรกฎาคม - กันยายน และ ฉบับที่ 4 ตุลาคม - ธันวาคม) มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้า และเพื่อเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการแก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์ และนักศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา ในมิติทางด้านพระพุทธศาสนา และสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ที่นำองค์ความรู้ทางพระพุทธศาสนาไปบูรณาการร่วมกับสาขาที่เกี่ยวข้องกับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ได้แก่ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ และสาขาวิชาทางการศึกษา

บทความที่ได้รับการพิจารณาให้ตีพิมพ์เผยแพร่ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) อย่างน้อย 2 ท่าน พิจารณาตีพิมพ์บทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษที่ชนะและความคิดเห็นที่ปรากฏในบทความวารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น และไม่ถือเป็นทัศนะของกองบรรณาธิการวารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์ วารสารไม่สงวนลิขสิทธิ์การคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา

กำหนดการเผยแพร่ ปีละ 4 ฉบับ

ฉบับที่ 1 มกราคม - มีนาคม	(เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 มีนาคม)
ฉบับที่ 2 เมษายน - มิถุนายน	(เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 มิถุนายน)
ฉบับที่ 3 กรกฎาคม - กันยายน	(เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 กันยายน)
ฉบับที่ 4 ตุลาคม - ธันวาคม	(เผยแพร่ทางเว็บไซต์ 30 ธันวาคม)

เกณฑ์การพิจารณาและคัดเลือกบทความ

บทความแต่ละบทความจะได้รับการพิจารณาจากคณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสาร (Peer Review) จำนวน 2 ท่าน ที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง และได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการก่อนตีพิมพ์ โดยการพิจารณาบทความจะมีรูปแบบที่ผู้พิจารณาบทความไม่ทราบข้อมูลของผู้เขียนบทความ เช่น ชื่อหรือประวัติการทำงาน และผู้เขียนบทความไม่ทราบชื่อผู้พิจารณาบทความ (Double-Blind Peer Review)

บทความที่ส่งมาขอเพื่อตีพิมพ์ในวารสาร จะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความของวารสาร และต้องให้เป็นไปตามรูปแบบที่กำหนดไว้

ทรรศนะและความคิดเห็นของผู้เขียนบทความ ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น และไม่ถือทรรศนะความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการวารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์

เจ้าของ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

อาคารบัณฑิตศึกษา ศูนย์วิจัยนวัตกรรมและการประกันคุณภาพการศึกษา

เลขที่ 30 หมู่ 1 บ้านโคกสี ตำบลโคกสี อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น 40000

โทรศัพท์ 084-636-9669

www.so02.tci-thaijo.org/index.php/jg-mcukk/index

E-mail: journalmcukk@gmail.com

ที่ปรึกษาวารสาร

พระธรรมวัชรบัณฑิต, ศ.ดร.	อธิการบดี
พระเทพปวรเมธี, รศ.ดร.	รองอธิการบดีฝ่ายบริหาร
พระราชวัชรสารบัณฑิต, รศ.ดร.	รองอธิการบดีฝ่ายวางแผนและพัฒนา
พระมหาสมบุญ วุฑฒิโกโร, รศ.ดร.	รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ
พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ.ดร.	คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
พระเมธีวราญาณ, ผศ.ดร.	คณบดีคณะพุทธศาสตร์
พระอุดมสิทธิธนายก, รศ.ดร.	คณบดีคณะสังคมศาสตร์
พระครูสังฆรักษ์เอกภัทร อภินโนโท, รศ.ดร.	คณบดีคณะมนุษยศาสตร์
พระมหาบัณฑิต ปณฺธิเมธี, ดร.	รศ.คณบดีคณะครุศาสตร์
พระครูสุธีกิตติบัณฑิต, รศ.ดร.	ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์

บรรณาธิการ

พระราชพัฒน์วัชรบัณฑิต, รศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
-------------------------------	------------------------------------

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

ดร.ธีรดนัย กัปโก	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
------------------	------------------------------------

กองบรรณาธิการ

พระครูปริยัติธรรมวงศ์, รศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พระมหาดาวสยาม วชิรปญฺโญ, ผศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ศาสตราจารย์ ดร.กนกอร สมปราชญ์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ศาสตราจารย์ ดร.ประยงค์ แสนบุราณ	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
รองศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ บัวสุข	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร.สำเร็จ ยุระชัย	มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
รองศาสตราจารย์ ดร.ภักดี โพธิ์สิงห์	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.รัตนะ ปัญญาภา	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
รองศาสตราจารย์ ดร.วิทยา ทองดี	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร.ธีระพงษ์ มีไธสง	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.หอมหวล บัวระภา	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุทัย สติมัน	มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐพัชญ์ อนันต์ธีระกุล	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิภูวัฒน์ โพธิ์सान	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประมุข ศรีชัยวงศ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ มงคลขจรกิตติ	มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมชาย ดำเนิน	สมาคมนักวิจัยแห่งประเทศไทย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพล พรหมกุล	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิเทศ สนั่นนารี	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิรัช เรืองแสน	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

คณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสาร (Peer Review)

ผู้ทรงคุณวุฒิจากภายใน

รองศาสตราจารย์ ดร.วิทยา ทองดี	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประยูร แสงใส	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพล พรหมกุล	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชาญชัย ฮวดศรี	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พระครูปลัดบุญช่วย โชติวิโส, ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ดร.ยิ่งสรณ์ หาพา	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ดร.สมควร นามสีฐาน	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ดร.สุธิพงษ์ สวัสดิ์ทา	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอก

รองศาสตราจารย์ ดร.ปาริชาติ บัวเจริญ	มหาวิทยาลัยพายัพ
รองศาสตราจารย์ ดร.ธีระพงษ์ มีไธสง	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.หอมหวล บัวระภา	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปฐมวดี จงรักษ์	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พจนา พิชิตปัจจา	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมคิด ดวงจักร์	มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กาญจน์ เรืองมนตรี	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วินิจ ฝาเจริญ	มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุบลวรรณ สุวรรณภูสีห์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิเชียร แสนมี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภัทรชัย อุทาพันธ์
ดร.ประชัน ชะชีกุล
ดร.สิตางค์ เจริญวงศ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ผู้จัดการวารสาร

นางสาวอนุดิตา บุญตะวัน

ออกแบบปก

นางสาวอนุดิตา บุญตะวัน

จัดพิมพ์ที่

เอมี ก๊อบบี้ เซนเตอร์

88/27 ถนนเหล่านาคี ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น 40000

โทร. 0-4330-6845, 085-010-1395

E-mail: emmy.emma.emem@gmail.com

บรรณาธิการแถลง

วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์ ปีที่ 10 ฉบับที่ 3 ประจำเดือนกรกฎาคม - กันยายน 2566 ได้มีผู้สนใจเพื่อขอตีพิมพ์ในวารสารเป็นจำนวนมากทั้งจากภายในและภายนอก ซึ่งให้ความสำคัญกับการพัฒนาทางด้านวิจัย ด้านวิชาการในสาขาที่เกี่ยวข้องในปีที่ 10 ฉบับที่ 3 ประกอบด้วย บทความวิชาการ 3 บทความ บทความวิจัย 19 บทความ และบทวิจารณ์หนังสือ 3 บทความ

กองบรรณาธิการวารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์ ขอขอบคุณท่านผู้เขียนบทความ และท่านผู้อ่านทุกท่านที่ให้ความสนใจและไว้วางใจวารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าบทความที่ได้เลือกสรรมาตีพิมพ์มีประโยชน์ต่อผู้อ่านทุกท่าน

สุดท้ายนี้ กองบรรณาธิการหวังอย่างยิ่งว่าเนื้อหาในวารสารจะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านพอสมควร อันจักเป็นประโยชน์ในการศึกษา การวิจัยและนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน หากผู้อ่านจะมีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงวารสารนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น กองบรรณาธิการขอน้อมรับไว้ด้วยความยินดี

พระราชพัฒน์วัชรบัณฑิต, รศ.ดร.

บรรณาธิการ

สารบัญ

บรรณาธิการแถลง

บทความวิชาการ (Academic Article)

Cambodian Buddhist Monks and Forest

Samphose Prak, Jaras Leeka and Ratanak Keo

1

การบริหารจัดการเชิงพุทธนวัตกรรมองค์กรสมัยใหม่

Buddhist Management Innovation Modern Organization

พระครูปลัดบุญช่วย โชติวิโส (อัยวงศ์)

PhrakhrupaladBoonchuay Chotivungso (Auiwong)

10

การบูรณาการหลักพุทธธรรมในการบริหารวิชาการสู่ความเป็นเลิศ

Integrating Buddhaddhamma in Academic Excellence Administration

ภณทิรา ธิตะปัน, พระมหาพิสิฐ วิสิฐรูปญโญ และ ยิงสรร์ หาพา

Phanthira Thitapan, Phramaha Phisit Visittapañño and Yingsan Hapa

24

บทความวิจัย (Research Article)

การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน (หลักสูตรใหม่ พ.ศ. 2562) คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยพิจญ์บัณฑิต โดยใช้รูปแบบซีปปิโอ

The Evaluation of Master of Education in Curriculum and Instruction Faculty of Pitchayabundit Collect Using a Cippi Model

นิทรา ช่อสูงเนิน, ละดา ดอนหงษา, สมชาย พาชอบ, ศิริวิมล รัศมีพิพัฒน์ และ สุรเดช พรหมคำ

Nitra Chosungnem, Lada Donhongsa, Somchai Pachob, Siriwimon Rassamiphiphat and Suradet Promkham

38

การจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเศรษฐกิจพอเพียง

Learning Management by Using Learning Resources to Develop Learning Achievement According to the Philosophy of Sufficiency Economy

สมกมล กาญจนพิบูลย์

Somkamol Kanchanapiboon

52

แนวทางการบริหารหน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา 8 จังหวัดเชียงใหม่
Guidelines for Administration of Service Units of Regional Special Education
Center 8, Chiang Mai Province

อาทิตย์ แคเซอ และ ปาริชาติ บัวเจริญ

Arthit Khaesor and Parichat Buacharoen

59

ประสิทธิผลการจัดการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2

The Effectiveness of Educational Management According to Basic Education
Standards Of Schools Under Phetchaburi Primary Educational Service Area
Office 2

ปยุตน์ภัทร เชษฐศิริ และ พงษ์ศักดิ์ รวมชมรัตน์

Punnaphat Chetthasiri and Pongsak Ruamchomrat

77

การบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
กาญจนบุรี

Risk Management of Schools Under the Secondary Educational Service Area
Office Kanchanaburi

น้ำฝน อ่วมสะอาด และ มิตรภาณี พุ่มกล่อม

Namfon Auemsaart and Mitparnee Pumklom

89

พฤติกรรมเลือกตั้งของประชาชนที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงผู้นำทางการเมืองส่วนท้องถิ่น
ในอำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น

People's Election Behavior Affection Leadership Change Local Politicals at
Chumphae District Khonkaen

สัญญา ถีถ้วน, สุธิพงษ์ สวัสดิ์ทา, สุรพล พรหมกุล

Sunya Thithuan, Suthiphong Sawattha, Suraphon Promkun

102

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล
ในอำเภอเวียงน้อย จังหวัดขอนแก่น

The Factors Affecting People's Decision-Making in the Election of the
Subdistrict Administrative Organization President in Waeng Noi District,
Khon Kaen Province

ภารดี ชินโซ, สุธิพงษ์ สวัสดิ์ทา และ สุรพล พรหมกุล

Paradee Sinso, Suthiphong Sawattha and Suraphon Promkun

111

พฤติกรรมของประชาชนในการเลือกผู้ใหญ่บ้าน ในอำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ
People's Behavior in Choosing the Headman at Kasetsoomboon District,
Chaiyaphum Province

ปัทชญา ยวนรัมย์, ชานชัย ฮวดศรี และ สุรพล พรหมกุล

Papatchaya Yuanram, Chanchai Huadsri and Suraphon Promkun

123

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับขวัญ และ
กำลังใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี
เขต 3

The Relationship Between the 21st Century Leadership of School Admin-
istrators and Teachers Working Morale and Encouragement in Schools
Under Kanchanaburi Primary Educational Service Area Office 3

จิตาภา ทองทวี และ มิตรภาณี พุ่มกล่อม

Jidapha Tongtawee and Mitparnee Pumklom

136

การบริหารตามหลักธรรมทศพิธราชธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี

School Administration According to the Ten Royal Vitues of School Admin-
istrators Under the Secondary Educational Service Area Office Kanchanaburi

เกศริน สมบูรณ์ดี และ มิตรภาณี พุ่มกล่อม

Kadsarin Somboondee and Mitparnee Pumklom

148

บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการส่งเสริมการมีงานทำของผู้สูงอายุในจังหวัด
นครพนม

Role of Local Administrative Organizations in Promoting Employment of
the Elderly in Nakhon Phanom Province

ณัฐวุฒิ ไวกิจอเนก, กมลพร กัลยาณมิตร, สติติย์ นิยมญาติ, ทศนีย์ ลักขณาภิชนชัช

Nuttavut Vaikijaneek, Kamolporn Kalyanamitra, Satit Niyomyaht and

Tassanee Lakkanapichonchat

162

การบริหารงานบุคคลตามหลักสาราณียธรรม 6 ของผู้บริหารสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1

Personnel Administration on the Saranee Dhamma 6 Principles of Educa-
tional Institution Administrators under Roi Et Primary Educational Service Area
Office 1

ปิยนุญา อนุปันธ และ พระครูวิชิตรปัญญาภรณ์

Pinya Anuphan and PhrakhrUvichitpanyaphorn

176

การนำนโยบายการส่งเสริมการใช้รถยนต์ไฟฟ้า (EV) ไปปฏิบัติ

Policy Implementation of Electric Vehicle (EV) Promotion

เจษฎาภรณ์ บุณนาค, กมลพร กัลยาณมิตร, สติติย์ นิยมญาติ และ ทศนีย์ ลักขณาภิชนชัช

Jessataporn Bunnag, Kamolporn Kalyanamitra, Satit Niyomyaht and

Tassanee Lakkanapichonchat

187

มโนทัศน์การปกครองตามทัศนะพุทธปรัชญาเถรวาท

Concept of Domination According to Theravad Buddhist Philosophy

เหมลักษณ์ สุขบำรุงทรัพย์ และ สุวิน ทองปั้น

Hemaluk Sukbumrungsub and Suwin Thongpun

203

การพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนในด้านประกอบการ SME ขนาดย่อย โดยใช้กระบวนการ PLC
ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ตำบลบึงพระ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก
Community Enterprise Development in Small SME Entrepreneurship Using
the PLC process, the community of professional learning at BuengPhra
District, Phitsanulok Province

สรินญา มารศรี

Sarinya Marasri

215

รูปแบบการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

The Model of Academic Administration under the Iddhipada 4 of School
administrators within the Roi Et Primary Educational Service Area Office 2

ปฐิญา แผงกุล และ สุเทพ เมย์ไธสง

Pathinya Pangkul and Suthep Moeithaisong

230

แนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อเพิ่มประสิทธิผลสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด

Guidelines For Teaching Management To Increase The School Effectiveness
Under Roi-Et Secondary Education Service Area Office

พวงเพชร นรทีทาน และ วิมลพร สุวรรณแสนทวี

Puangpet Norateethan and Vimonporn Suwanseantavee

241

ศึกษาการดำเนินชีวิตตามหลักสัปบุริธรรม 7 ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของ โรคโคโรน่าไวรัส
(โควิด-19) ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ตำบลห้วยบ่อซืน อำเภอ
ปากชม จังหวัดเลย

A Study the Way of Life According to Principles of Sappurisdhamma 7 in the
Epidemic Situation of the Coronavirus (Covid-19) of the Village Health Volunteer
Pakchom District Loei Province

พระสุรเชษฐ์ สมจิตโต (วัฒนพันธุ์สอน), พระราชปรีชามุณี และ จารุกิตต์ พริยสุวัฒน์

*Phra Surachet Samacitto (Wattanapanson), Phrarachapreechamunee
and Jarukit Pariyasuwat*

255

หลักความเชื่อและการอนุรักษ์ผ้าห่อคัมภีร์จังหวัดน่าน

Beliefs and Conservation of Palm-Leaf Manuscript Wraps in Nan Province

พระใบฎีกาธนารัตน์ สุวณฺณสิริ (หอมดอก)

Prabaidika Thanarat Suvannasiri (Homdok)

268

บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review)

สัจธรรมแห่งจักรวาล

The Truth of the Universe

พระธรรมสิทธิ์ โชติธมฺโม (พานิชศิริ) และ จรัส ลีกา

PhraDhammasit Chotidhammo (Panitsiri) and Jaras Leeka

279

พุทธปรัชญา : มติการมองโลกและชีวิตตามความจริง

ภาณุวัฒน์ สิงห์คำป้อง

Panuvat Singkumpong

288

พ่อรวยสอนลูก #2 เงินสี่ด้าน

Rich Dad, S Cashflow Quadrant

สุดใจ จันทะบุรม และ จรัส ลีกา

Sudjai Jantaburom and Jaras Leeka

300

ภาคผนวก

311

กระบวนการพิจารณาบทความ

312

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

313

Cambodian Buddhist Monks and Forest

Samphose Prak¹,

Jaras leeka² and Ratanak Keo³

Mahachulalongkornrajavidyalaya University KhonKaen Campus^{1,2}

Department of Policy, Ministry of Education, Youth and Sport³

Corresponding Author, E-mail: praksamphose48@gmail.com

Abstract

This academic paper aims to show how the importance of Buddhist monks engaging in the forest. It focuses on the main three points 1) to awareness of the significance of the environment, 2) to reflect on the Buddha's life always based under trees and living in the forest for the whole of his life 3) to train the mind to cultivate loving-kindness, starting from oneself until the forest. It found that Khmer philosophy has been implied in Cambodian mindset both cultural perspectives and scientific manner for the sake of preventing the forest through Buddhist concepts, Moreover, this paper will reflect what Buddhist monks have done to prevent any illegal forest cutting down through Buddhist approaches such as to ordain the tree and including Dhamma Talk as well.

Keywords: Cambodian Buddhist Monk; Environment; Forest

Introduction

Living beings on Earth, Nature is also everything or environments that exist on Earth. It is focused on the natural resources in and on the ground as well as the animals and plants that live. Another meaning is nature refers to everything which there is on one makes it exist. One of the important natural resources, which relates closely to human beings, is the forest.

* ได้รับบทความ: 28 กุมภาพันธ์ 2566; แก้ไขบทความ: 23 กันยายน 2566; ตอรับตีพิมพ์: 29 กันยายน 2566

Received: 28 February 2023; Revised: 23 September 2023; Accepted: 29 September 2023

When talking about the forest, it is known its element that is the tree. When people talk about trees, they always think of Buddhism, because Buddhism talks so much about nature, human-nature relations, and environmental issues such as the Buddha was not allowed monks to cut down any trees in the corner (Tipitaka, 1939).

Based on the Buddha's history asserted that the life of the Buddha is always associated with the trees of all the time, from the time of his birth, and he was in the forest during the enlightenment, and the last of his life was under the tree and he prostrated and passed way under a tree. Overall, in one lifetime, he lives with trees forever.

Traditionally, using religion to drive conservation is one of the most effective models globally, according to Yale University's Forum on Religion and Ecology, amid ever-increasing pressure on natural resources from fast-growing populations and industries. Religious leaders from Pope Francis to Indonesian imams have called for action to protect the environment.

Buddhists meditate in forests and consider them sacred, believing the Buddha was born in one and enlightened in another, said Chantal Elkin, a director at the non-profit Alliance for Religions and Conservation.

In order to forest conservation, the Buddhist monks have seen it simply as their duty to conserve forests in a Buddhist-based approach. (Chandran, 2019)

Regarding the forest value based on Cambodian Buddhism and the framework of Buddhist cultures that contributed to the construction of local Buddhist environments.

These practices and theories are included innumerable stories placing prominent Buddhist figures, including the historical Buddha, in particular places. Many of these stories concerned the conversion of local serpent spirits, dragons, and other beings associated with a local place who then became Buddhist and were said to protect Buddhism in their locales. Events in the stories as well as relics and landscape features were marked by pillars, reliquary shrines (stupas), caves, temples, or monasteries that often became the focus of pilgrimage or were considered particularly auspicious places for Buddhist practice, where one could encounter buddhas and bodhisattvas. Through ritual practices such as pilgrimage, circumambulation, and offerings, Buddhists engaged environments and their

local spirits. Landscapes were transformed into Buddhist sites that were mapped and made meaningful according to Buddhist stories and cosmology. Farmers, herders, traders, and others in Buddhist cultures whose livelihood depended on their environments engaged the spirits of the land, whose blessings they needed for their own good.

The meaning of local environments, Buddhists also transformed the material environment. In addition to building monasteries, stupas, and other religious structures, Buddhist monastics developed administrative and engineering expertise that enabled large-scale irrigation systems. As Buddhism spread through Asia, it brought agricultural technologies that created watery landscapes enabling rice production and increasing the agricultural surplus that made possible large monasteries and urbanization.

Some have argued that concepts such as dependent origination, the ethics of loving-kindness and compassion, and other ideas from classical Buddhist traditions suggest that Buddhism has been particularly attuned to the environment.

Buddhist ideas such as dependent origination, or its more environmentally resonant interpretation as “interdependence,” do not in fact provide a satisfying grounding for an environmental ethic. Partly in response to such critics, much scholarly work on Buddhism and the environment became more focused on concrete phenomena, informed by a variety of disciplines, including anthropology, archaeology, place studies, art history, pilgrimage studies, and the study of activism.

Instead of focusing primarily on universal concepts found in ancient texts, scholars are just as likely to look at how local communities have drawn on Buddhist ontology, ethics, cosmology, symbolism, and rituals to develop Buddhist responses to local environmental needs, developing contemporary Buddhist environmentalism. (Edelglass, 2021)

Significance of the forest

When talking about the significance of the forest, it would clearly see the various benefits and advantages of the trees, leading to the preservation of the environment in both the homeland and the world. Various scientific research found that the significance of the forest is as follows:

- The forest is the animal's habitat
- The forest provides a shelter for all beings
- Providing furniture including house building, table, and other furniture as well.
- Making a balance to climate change
- Giving fresh air to our human lungs.
- Preventing typhoons and floods, especially during the rainy season.
- To prevent collapse from the river bank
- Making fertilized soil
- Helps attract rain
- Helps to absorb oxygen from humans **ប្រវត្តិវិទ្យា, ២០១៨**

In the past, Cambodia's forests have suffered a series of alarming losses from year to year. The forests have been steadily declining since 1900, accounting for 75% of the total forest area, but now less than 40%. Gradually decrease if there is no prevention.

The Royal Government's principles for forest protection in collaboration with national and international institutions to manage forests well include:

- Increase forest cover to the Cambodian Millennium Development Goals, which set a target of 60% forest cover by 2005.
- Increase protected areas (national parks)
- Increase forest cover to the Cambodian Millennium Development Goals, which set a target of 60% forest cover by 2005.
- Increase protected areas (national parks)
- Establish community forestry (in 2008 there were 360 communities covering an area of 325,130 hectares)
- Post forest border posts
- Wildlife Research and Conservation
- Tree replanting (celebration Plant Day (July 9 every year) (Nhean, 2019).

In terms of the significance of the forest, the plantation is an important message with effectiveness that Cambodian ancestors have always done in many ways that can be summarized from three perspectives, including:

First, the corner contributes to the protection of the natural environment, especially in the forest.

Second, to express gratitude to the environment, because in our lives we cannot lack the environment from birth to death.

Third, the soul, because in the belief of the soul, we always believe that plants and big trees always take care of the soul which is the part of supernatural beings, power, and authority, so-called Totemic beliefs. For this reason, when they cross the road with big trees, they always remove the cab to pay homage to that tree.

Cambodian Buddhist monks in the Environmental Preservation

Cambodian Buddhist monks (Ven. Socheat Cheam, Ven. Ratanak Keo, 2018) play a crucial role for protecting the environment in this Kingdom because Buddhist monks do more useful tasks for the sake of society through Dhamma talk related to the Buddhist perspectives to preserve the trees/environment.

The environment is something around us that is directly or indirectly related to our lives. The environment is a social and cultural relationship that influences an individual or community. The forests, the rivers, the lakes, the oceans, and all the animals, small and large, the birds, the aquatic animals, the land, and the environment around us, are all part of the environment. We often see that in the pagodas in the districts, provinces, and rural areas, the monks and nuns at the foot of the pagoda always dig ponds and plant many big trees, such as the Koki tree, Teal tree, and Beng tree.

Moreover, other fruit trees take shade, beautify the pagoda, and serve the daily needs for future generations to see and know. And especially for the environment, because in general, the forest is one of the most valuable natural resources for sustaining human life, animals, and all kinds of plants, such as providing a source of food for human and animal life. Provides medicines for various ailments, provides valuable wood for

furniture, residential buildings, or other buildings, and a forest is a place of peace and tranquility that leads to wisdom. Like the Buddha, our Lord, who is enlightened with those natural environments When there is a forest, the forest is a habitat for all kinds of animals (in Wat temple, there are many trees There are always animals like birds, crows, crows, and many other birds).

The forest keeps the climate cool and the temperatures are comfortable for humans and animals, not too cold and not too hot. Forests attract rain and make it rain regularly according to the season. The forest helps to absorb the dirt in the air, leaving the air clean and fresh for people and animals to breathe easily. The forest is the storehouse of the earth's fertilizer, it can keep the quality of the soil intact, allow people to grow all kinds of crops, and the forest is a barrier against storms and erosion.

In addition, therefore, planting trees, digging ponds, and taking care of all the animals in the pagoda are contributing to the care and protection of the environment and show that the pagoda is a resort full of gardens. With all kinds of colorful flowers, full of small and large trees, the shade is bright, a refuge for birds of all kinds (Brahmapundit, 2019).

How valuable are trees to human life? In this regard, the vice-rector, in charge of the Preah Sihanoukraj Buddhist University's affairs, the Most Venerable Dr. Yon Seng Yeath said that human life needs the environment, the environment can be without us, but we cannot lack the environment.

The pilgrimage in the forest, what does Buddhism show about the tree (environment)? The Most Ven. Dr. Yon Seng Yeath added that Buddhism teaches us to be compassionate, and this compassion is not limited to humans and animals, it is important to be compassionate to the environment. He briefly pointed out that the forest belongs to us, so we must cultivate a love for the forest (Seng Yeath, 2022).

New Knowledge from Forest Preservation

The point of view of the Buddhist concept taught how to use the environment but not harm the environment (destruction), as he likened it to a beehive (bee) always covering the pollen but not destroying the flowering plant to perish.

To protect the forest, Cambodian Buddhist monks have crucial role-playing as a model to the Cambodian people through the Dhamma talk on the TV Show and bringing the Teachings of Buddha into practice in real society, especially to promote Buddhist ethics to the locals for urging to avoid cutting down the tree, and this approach will more useful to the local community as well.

In any way, the relationship between the ideals of Buddhism and the tree is found in three contextual meanings that can be learned from the forest as follows:

First, nature (environment) is like a master trainer who has given a lot of wisdom to students. If looking back at the trees, they have taught human beings countless lessons because we need to be flexible with the nature that nature has taught us.

Second, Nature (environment) is considered a spiritual force. Because of this, in ancient beliefs, we often say that large trees are taken care of (supernatural). In Buddhism, there is also the mention of deities, that is, deities who keep and stay in the tree.

Third, Nature is like the path of our life, because our life depends on the path of life, and which way to go. There is a Hindu proverb that says that a tree that grows well is always cut down to make a house, while a tree that grows upright is always abandoned. This means that when it comes to the way of life, flexibility is very important in daily life.

Therefore, to protect the environment, we must protect ourselves, and we must defend ourselves by opposing selfishness, giving alms against ignorance with wisdom, and against guilt with compassion.

Significantly, the environment, Samdech Phra Maha Ghosananda, a famous Cambodian Buddhist scholar used to say that if we respect the environment, then nature would bring goodness to us. When our heart is good, then the sky is clear. Trees, like our mothers and fathers, always feed us, take care of us, and give us everything, such as fruit, leaves, and branches.

Conclusion

In short, contributing to the care of trees is like saving our lives because we need trees and the tree also needs us to take care of it, otherwise, when the tree suffers, we also suffer, because this is a mutual dependence that could not separate from each

other. Therefore, human beings and the environment are intertwined; they cannot lack each other as well. Human beings need to know how to protect the environment and contribute to preservation. To reach this goal, Human beings have to train the mind in accordance with Buddha's teaching, promoting critical thinking for the environment and getting rid of mental defilement such as greed, hatred, and delusion.

Buddhism is playing an important role in the forest preservation of Cambodia. At present, it is observed that many monks are participating in activities to help protect the forest in Cambodia through establishing a program of education in the community and giving lectures on morality, discipline, and ethical manner through the media, such as radio and television talk show, for the sake of environmental protection and explain to the grass root level to more precise understanding related to this subject matter.

This study has found the most significant of the environment to support human beings and animals' lives around the globe. Buddhism, On the other hand, shows that nature and human beings are interconnected. In doing so, if the environment was destroyed, leading human and animal lives would completely die out on the earth.

References

- Brahmapundit. (2019). Buddhist Approach to Harmonious Families, Healthcare and Sustainable Societies. Ho Chi Minh, Vietnam: United Nations Day of Vesak.
- Chandran, R. (2019). Pray and protect: faith saves forests of Cambodia. London: Reuters.
- Edelglass, W. (2021, June 28). Buddhism and the Environment. Retrieved from <https://doi.org>: <https://doi.org>
- <https://ihss.rac.gov.kh>. (2022, July 21). Retrieved from the important of Environment: <https://ihss.rac.gov.kh>
- Nhean, M. (2019). Natural Treasure of Cambodia, Ministry of Environment. Phnom Penh: Ministry of Environment.
- Seng Yeath, D. Y. (2022, July 14). Preservative Perspectives . (P. Samphose, Interviewer)
- Tipitaka, K. (1939). Vinaya Pitika. Phnom Phen: Buddhist Institute .

Ven. Socheat Cheam, Ven. Ratanak Keo. (2018). The Monks duty in Khmer Society: the living, Role and Participation. *Journal of Buddhist Education and Research*, 49-55.

ប្រវត្តិវិទ្យា. (២០១៨ , កក្កដា ៣) . www.khsearch.com. Retrieved from, ប្រវត្តិវិទ្យា <https://www.khsearch.com/qna/5333>

การบริหารจัดการเชิงพุทธนวัตกรรมองค์กรสมัยใหม่ Buddhist Management Innovation Modern Organization

พระครูปลัดบุญช่วย โชติวีโร (อู๋ยวงศ์)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

PhrakhrupaladBoonchuay Chotivungso (Auiwong)

Mahachulalongkornrajavidyalaya University KhonKaen Campus

Email: Boonchuay.cho@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

การจัดการเชิงพุทธนวัตกรรม เป็นภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมควรต้องมีวิสัยทัศน์ที่ยาวไกล กล่าวคือ การส่งเสริมให้เกิดการช่วยเหลือเอื้อเฟื้อซึ่งกันและกันทั้งทางโลกและทางธรรมได้อย่างเหมาะสมในฐานะเพื่อนร่วมงาน การจัดสวัสดิการจะต้องมองเห็นถึงสำคัญของผู้ที่เป็นคนดี เป็นผู้ที่เสียสละให้กับองค์กร มากกว่าให้ความสำคัญไปที่คนเก่งที่มีบทบาท ตำแหน่งสูง ๆ เพราะในระบบองค์กรรัฐจะเห็นระบบชนชั้นมากมาย หากภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมไม่เห็นคุณค่าของความดีของผู้ที่เสียสละตนเพื่อคนอื่น จะทำให้ผู้ที่เสียสละเกิดความท้อแท้ไม่อยากจะทำความดีต่อไป ซึ่งองค์การแนวพุทธจะอาศัยทั้งวัฒนธรรมพุทธและพุทธธรรมและจะเน้นหนักในด้านจิตใจมากกว่าและต้องอาศัยซึ่งกันและกันเป็นแนวทางจะเกิดผลดีมากกว่า การที่องค์กรใด จะมีความมั่นคงได้นั้น จะต้องมีความดีของสมาชิก มีคุณธรรมของสมาชิก มีความสงบสุขของสมาชิก มีคุณภาพของผู้บริหาร มีคุณธรรมของผู้บริหาร มีความสงบสุขของผู้บริหาร มีหลักการบริหาร การนำองค์การปัจจัยเหล่านี้จะส่งผลให้องค์การดำรงคงอยู่เป็นเวลานาน สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพประสิทธิผล คุ่มค่ากับทุนทรัพย์และแรงกายแรงใจที่ลงทุน พุทธธรรมมีแนวทางในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้วยความเชื่อว่า ชีวิต คือ การศึกษา มีชีวิตอยู่ก็ต้องมีการศึกษาตลอดเวลา คนทุกคนที่เกิดมาต้องได้รับการพัฒนา เมื่อพัฒนาแล้วจึงจะถือว่าเป็นสัตว์ ประเสริฐอย่างแท้จริง

คำสำคัญ: การจัดการเชิงพุทธนวัตกรรม; นวัตกรรม

* ได้รับบทความ: 21 เมษายน 2566; แก้ไขบทความ: 4 กันยายน 2566; ตอรับตีพิมพ์: 20 กันยายน 2566

Received: 21 April 2023; Revised: 4 September 2023; Accepted: 20 September 2023

Abstract

Buddhist management innovation To be an ethical leader, it should have a long vision, that is, to promote universal and moral support. Appropriately as a colleague Welfare arrangements must be looked upon. To the importance of good people They are those who sacrifice for the organization rather than focus on the talent who have the highest roles because in the public organization system, there are many class systems. If ethical leadership doesn't see the value Of the goodness of those who sacrifice themselves for others Will make those who sacrifice discourage and do not want to continue to do good The Buddhist innovation organization relies on both the Buddhist culture and the Buddhist dharma and will place more emphasis on the mind and rely on each other as a guideline for more benefits. Which organization There will be stability There must be quality of members Have moral character of members Have the peace of mind of members Has the quality of management Have the virtues of the management There is the peace of the management. There are principles of organizational leadership, these factors will result in the organization's existence for a long time. Able to work effectively and efficiently Worth the money and energy invested Phutthatham has a guideline for human resource development with the belief that Life is study To live, it must be studied all the time. All people who are born must be developed. Once developed, it is considered an animal. Truly sublime.

Keywords: Buddhist Management; Innovation

บทนำ

การบริหารและการบริหารจัดการมีแนวคิดมาจากธรรมชาติของมนุษย์ที่เป็นสัตว์สังคมซึ่งจะต้องอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม โดยจะต้องมีผู้นำกลุ่มและมีแนวทางหรือวิธีการควบคุมดูแลกันภายในกลุ่มเพื่อให้เกิดความสุขและความสงบเรียบร้อย ซึ่งอาจเรียกว่า ผู้บริหารและการบริหาร การบริหารจัดการแนวพุทธเป็นความพยายามในการนำเอาหลักธรรมของพระพุทธศาสนามาประยุกต์กับการทำงานสมัยใหม่ ทั้งนี้ เพราะพุทธธรรมเป็นนามธรรมสูงกว่าความรู้สมัยใหม่ใด ๆ เมื่อองค์การมั่นคงแล้ว เราจะหยุดแค่นั้นไม่ได้ จำเป็นต้องมีการ ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา เรียกว่า การพัฒนาองค์การ สามารถทำได้ทั้งทางโลกและทางธรรม สำหรับการพัฒนาทางโลกนั้นมีวิธีการทำได้หลากหลายรูปแบบ

เช่น Reengineering Human Resource Development หรือ Knowledge Management แต่สำหรับการพัฒนาองค์กรทางธรรม (Buddhist Organization Development) คือ การใช้หลักธรรมเป็นเครื่องมือในการพัฒนาองค์กร ตัวแปรที่จะพัฒนานั้น ก็คือองค์ประกอบหลักขององค์กรนั่นเอง ได้แก่ 1. สมาชิกองค์กร สมาชิกองค์กรต้องส่งเสริมในด้านคุณภาพ คุณธรรม และความสุขของสมาชิก 2. ผู้นำ ต้องพัฒนาเช่นเดียวกันกับสมาชิคนั้นก็คือ ด้านคุณภาพ คุณธรรม และความสุข (สัญญา สัญญาวิวัฒน์ และ ชายสัญญาวิวัฒน์, 2550 : 3)

ดังนั้น หลักการบริหาร ต้องส่งเสริมหลักการบริหารจัดการที่ดี เมื่อการพัฒนาทางโลกผสมผสานกับการพัฒนาทางธรรม ย่อมทำให้องค์กรนั้นเป็นองค์กรที่มีสันติภาพเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ มีความสามารถในการบริหารจัดการตนเองได้ รักษาความสมดุลของสิ่งแวดล้อม และเป็นองค์กรที่มีจิตวิญญาณหรือมีจิตสำนึกชุมชนนั่นเอง

ความหมายกระบวนการบริหารจัดการ

กระบวนการบริหารจัดการ (Management Process) หมายถึง ขั้นตอนหรือกระบวนการที่ผู้บริหารใช้ในการดำเนินการบริหารและควบคุมองค์กรเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ กระบวนการบริหารจัดการรวมถึงขั้นตอนหลักที่ผู้บริหารต้องดำเนินการตลอดระยะเวลาเพื่อส่งผลให้งานขององค์กรมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จ กระบวนการบริหารจัดการประกอบด้วยสามขั้นตอนหลัก คือ

การวางแผน (Planning) การวางแผนเป็นขั้นตอนแรกของกระบวนการบริหารจัดการ ซึ่งนำเสนอการกำหนดเป้าหมายและวิสัยทัศน์ขององค์กร การวางแผนใช้ในการกำหนดวิธีการในการทำงาน เช่น วางแผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการ การวางแผนเป็นพื้นฐานสำคัญในการบริหารเพื่อให้ทราบทิศทางที่ต้องการเดินทางไป

การจัดการ (Organizing) หลังจากการวางแผนเสร็จสิ้นแล้ว ความสนใจถัดไปคือการจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ในองค์กรเพื่อให้สามารถดำเนินงานตามแผนที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ การจัดการรวมถึงการจัดระบบการทำงาน การแบ่งหน้าที่การจัดสรรทรัพยากรบุคคล และสิ่งอำนวยความสะดวก การจัดการคือกระบวนการที่ช่วยให้องค์กรเตรียมพร้อมที่จะดำเนินการตามแผน

การดำเนินการ (Leading or Executing) หลังจากการวางแผนและการจัดการ เมื่อถึงเวลาดำเนินการหน้าที่ของผู้บริหารคือการสนับสนุนและแนะนำบุคลากรในการดำเนินงานตามแผนรวมถึงการสร้างทีมงานและการส่งเสริมความร่วมมือในองค์กร การดำเนินการเกี่ยวข้องกับการเป็นผู้นำและการสร้างสภาพบรรยากาศที่เป็นกันเองและที่เต็มไปด้วยความกระตือรือร้น

นอกจากสามขั้นตอนหลักเหล่านี้ บางครั้งก็มีการเพิ่มขั้นตอนอื่น ๆ เข้าไป เช่น การควบคุม (Controlling) ซึ่งเป็นกระบวนการที่ใช้ในการตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานเทียบกับเป้าหมายและแผนที่วางไว้ เพื่อแก้ไขปรับปรุงหรือดำเนินการต่อไปให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

กระบวนการบริหารจัดการเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้องค์กรสามารถบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีการควบคุมในสิ่งที่ทำอย่างเหมาะสมในระหว่างทางที่กำลังเปลี่ยนแปลงและเจริญเติบโตอยู่ในสภาวะทางธุรกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

นวัตกรรม

ความหมายของนวัตกรรม (Innovation) มีรากศัพท์มาจาก Innovare ในภาษาละติน แปลว่าทำสิ่งใหม่ขึ้นมา ซึ่งสอดคล้องกับความหมายของคำ ว่า นวัตกรรม ที่รูปศัพท์เดิมมาจากภาษาบาลี คือ นว + อุตต + กรรม กล่าวคือ นว แปลว่าใหม่ ตุต แปลว่า ตัวเองและกรรม แปลว่า การกระทำเมื่อนำ คำ นว มาสนธิ กับอุตต จึงเป็น นวัตกรรม และเมื่อรวมคำ นวัตกรรม มา สมาส กับกรรม จึงเป็นคำ ว่า นวัตกรรม แปลตามรากศัพท์เดิมว่า การกระทำที่ใหม่ของตนเอง หรือการกระทำของตนเองใหม่

Thomas Hughes (2022) นวัตกรรม เป็นการนำวิธีการใหม่ๆ มาปฏิบัติหลังจากได้ผ่านการทดลองหรือได้รับการพัฒนามาเป็นขั้นๆแล้ว โดยมีขั้นตอนตามลำดับ คือ การคิดค้น การพัฒนา และนำไปปฏิบัติจริง ซึ่งมีความแตกต่างจากการปฏิบัติเดิมที่เคยปฏิบัติมา

กิริติ ยศยิ่งยง (2552) นวัตกรรม เป็นกระบวนการสร้างสรรค์ คิดค้น พัฒนา สามารถนำไปปฏิบัติจริง และมีการเผยแพร่ออกสู่ชุมชน ในลักษณะเป็นของใหม่ที่ไม่เคยมีมาก่อน หรือของเก่าที่มีอยู่แต่เดิมแต่ได้รับการปรับปรุงเสริมแต่งพัฒนาขึ้นใหม่ให้มีมูลค่าทางเศรษฐกิจ สามารถนำไปใช้ในเชิงพาณิชย์ได้

Wutthirong, P. (2012). นวัตกรรม เป็นการนำความรู้และความคิดสร้างสรรค์มาใช้ในการสร้างสิ่งใหม่ ๆ หรือสิ่งเดิมที่นวัตกรรมมีความสำคัญต่อองค์การในการสร้างความยืดหยุ่นและความได้เปรียบในการแข่งขัน ซึ่งเป็นกระบวนการหนึ่งในการแก้ปัญหาขององค์การ ทั้งนี้การแก้ปัญหาและนวัตกรรมเป็นกระบวนการที่เกิดควบคู่กันและช่วยให้องค์การบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

สรุป นวัตกรรม (Innovation) หมายถึง การปฏิบัติจัดทำหรือการกระทำสิ่งใหม่ ๆ ที่ไม่เคยมีมาก่อน หรือการพัฒนาดัดแปลงจากของเดิมให้ดียิ่งขึ้น ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบัน

องค์ประกอบของการบริหาร

การบริหารเป็นกระบวนการที่ใช้หลายองค์ประกอบและการดำเนินการต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายขององค์กรหรือกลุ่มต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ องค์ประกอบหลักของการบริหารประกอบด้วยสิ่งต่อไปนี้

วัตถุประสงค์และยุทธศาสตร์ : องค์กรจะต้องกำหนดวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่ต้องการบรรลุ รวมถึงกำหนดยุทธศาสตร์หรือแผนการที่จะนำไปสู่วัตถุประสงค์เหล่านั้นอย่างเหมาะสม

การวางแผน : การบริหารต้องมีการวางแผนที่ชัดเจนเพื่อกำหนดทิศทางและกิจกรรมที่จะทำ เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์เป็นขั้นตอนที่ช่วยให้การดำเนินงานเป็นระเบียบและมีการใช้ทรัพยากรที่เหมาะสม

การองค์กร : การองค์กรเป็นการกำหนดโครงสร้างและการจัดเรียงทรัพยากรในองค์กรเพื่อให้สามารถ ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างเป็นระเบียบ รวมถึงการกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบของบุคลากร

การนำร่องและการบริหารความเสี่ยง : ผู้บริหารต้องมีความสามารถในการนำร่ององค์กรและ บริหารความเสี่ยงอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อควบคุมสถานการณ์ที่อาจเป็นอันตรายหรือมีผลกระทบต่อก การดำเนินงาน

การวิเคราะห์และการตัดสินใจ : การวิเคราะห์ข้อมูลและข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ผู้บริหารสามารถ ตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีความเหมาะสม

การสื่อสาร : การบริหารต้องมีการสื่อสารที่ดีภายในองค์กรและภายนอกองค์กร เพื่อให้ข้อมูลและ ความรู้ถูกแบ่งปันอย่างถูกต้องและเหมาะสม

การนำบุคลากร : การบริหารบุคลากรเป็นส่วนสำคัญในการทำให้ทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรทำงาน อย่างมีประสิทธิภาพและพัฒนาทักษะเพื่อให้สามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงได้ (ณรงค์ นันทวรรณ, 2536 : 1-2)

การควบคุมและการประเมินผล : การบริหารต้องมีกระบวนการควบคุมและการตรวจสอบผล เพื่อตรวจสอบว่ากิจกรรมต่าง ๆ เกิดขึ้นตามที่วางแผนไว้และมีผลต่อการบรรลุวัตถุประสงค์

การเรียนรู้และพัฒนา : การบริหารต้องเน้นการเรียนรู้และพัฒนาทักษะให้กับบุคลากรและองค์กร เพื่อให้สามารถปรับตัวและพัฒนาตนเองในสภาวะการเปลี่ยนแปลง

จรรยาบรรณและความรับผิดชอบต่อสังคม : การบริหารต้องปฏิบัติตามหลักจรรยาบรรณและมีความ รับผิดชอบต่อสังคมในการดำเนินกิจกรรมที่มีผลต่อองค์กรและสังคม

การวัดและการรายงาน : การใช้ตัวชี้วัดและรายงานผลเพื่อติดตามความก้าวหน้าของกิจกรรม และวัตถุประสงค์

การจัดการทรัพยากร : การบริหารทรัพยากรทางการเงินและทรัพยากรสัมพันธ์ เพื่อให้มีการใช้ ทรัพยากรในองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ

การบริหารคือกระบวนการที่ซับซ้อนและมีหลายองค์ประกอบที่ต้องทำงานร่วมกันเพื่อให้องค์กร หรือกลุ่มต่าง ๆ บรรลุวัตถุประสงค์ของตนอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนในระยะยาวและสร้างคุณค่า ต่อสังคมและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

หลักการบริหารงานสมัยใหม่ในปัจจุบัน

การบริหารงานหรือการจัดการองค์การมีความจำเป็นต้องใช้ศาสตร์ในการบริหารงานอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้เนื่องจากโลกในยุคปัจจุบันเป็นระบบทุนนิยมหรือบริโศคนิยมที่แสวงหากำไรและมีการแข่งขันเพื่อให้เหนือกว่าคู่แข่งทั้งในเชิงบริหารงานและการพัฒนาองค์กรให้บรรลุผลตามเป้าหมายขององค์กร จึงมีหลักการบริหารสมัยใหม่เข้ามาเป็นกลยุทธ์หรือหลักการในการบริหารจัดการในขณะเดียวกันก็มีนักวิชาการทางตะวันตกกำลังสนใจหลักการในทางพระพุทธศาสนา มาผสมผสานและประยุกต์ใช้กับหลักการบริหารจัดการ เพราะถือว่าการที่จะใช้หลักการ วิธีการหรือเทคนิคของนักวิชาการชาวตะวันตก ซึ่งพัฒนาการบริหารจัดการมาไม่เกิน 100 ปี นั้นยังเป็นหลักการที่ยังยึดกับวัตถุ รวมทั้งมีผู้แพ้ ผู้ชนะ เป็นการบริหารจัดการที่มุ่งหวังกำไรและการแข่งขัน ดังนั้นเมื่อนักวิชาการทางตะวันตกได้เข้ามาศึกษาพระพุทธศาสนา ทำให้เขาเห็นว่าศาสตร์แห่งการบริหารจัดการที่ยั่งยืนและดำรงความเป็นมนุษย์ที่จะอยู่ร่วมกัน โดยสันติสุขนั้นคือ ศาสตร์ในการบริหารจัดการเชิงพุทธศาสตร์จะได้กล่าวถึงหลักการบริหารงานสมัยใหม่ กับหลักการบริหารงานเชิงพุทธศาสตร์ในเชิงเปรียบเทียบว่าสามารถบูรณาการรวมเข้ากันได้และเป็นแนวทางที่มีความสอดคล้องกับหลักการบริหารสมัยใหม่ได้อย่างเหลือเชื่อ ถึงแม้ว่าจะเป็นหลักธรรมคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ถึงกว่าสองพันห้าร้อยกว่าปีมาแล้ว แต่ในยุคปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงของระบบการบริหารงาน เพื่อรองรับระบบการบริหารงานสมัยใหม่เข้ามาปรับปรุงการบริหารงานขององค์กร จึงทำให้การบริหารงานมีความซับซ้อนต้องใช้กลยุทธ์ด้านต่าง ๆ มาปรับเข้ากับระบบการบริหารงาน เน้นการแข่งขันและผลกำไรสูงสุดเพื่อสนองระบบบริโศคนิยม จึงมีศาสตร์ในการบริหารงานสมัยใหม่เข้ามาแทนที่ระบบเก่า โดยมีองค์ความรู้ในการบริหารงานเกี่ยวกับทรัพยากรมนุษย์ให้มีการเพิ่มทักษะเกี่ยวกับความรู้ความสามารถเข้ามาประกอบเป็นหลักในการพัฒนาการบริหารงานสมัยใหม่ โดยเฉพาะการแข่งขันขององค์กรที่มีความหลากหลาย จึงมีการนำเอาเรื่องสมรรถนะ (Competency) เข้ามาใช้ในหลักการบริหารสมัยใหม่มากยิ่งขึ้น เพื่อเป็นการระบุทรัพยากรบุคคลว่ามีความสามารถและความรู้ที่หลากหลาย รวมทั้งเป็นผู้มีความสามารถที่ดีที่สุด เป็นการแสวงหาความแตกต่างจากบุคคลทั่วไป นำมาเป็นบุคลากรในองค์กรเพื่อสร้างความเป็นเลิศขององค์กรในการบรรลุเป้าหมายสูงสุดขององค์กร เพื่อการแข่งขันที่มีศักยภาพเหนือกว่าองค์กรอื่นๆ ระบบบริหารงานที่ ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงมาเป็นระบบบริหารงาน สมัยใหม่ที่มีการพัฒนาการในรูปแบบต่าง ๆ (พระมหาสมปิต ธินปญโญ (ฉลอง) และบรรจบ บรรณรุจิ, 2557 : 93-102) จึงมีการสร้างระบบการบริหารงานที่เน้นคนมากยิ่งขึ้น รวมทั้งปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารงานสมัยใหม่เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงที่หลากหลายขึ้น จึงได้มีแนวความคิดในการบริหารคนหรือทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรของตน เพื่อความสำเร็จและบรรลุผลสำเร็จโดยให้สอดคล้องกับ เทคโนโลยีสมัยใหม่หรือนวัตกรรมใหม่ๆ เพราะว่าการบริหารจัดการจะต้องมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม เนื่องจากโลกในอนาคตเป็นโลกที่ทำงานในสิ่งแวดล้อมที่เป็นพลวัตมากขึ้น การแข่งขันจะมี

อัตราที่สูงขึ้น และเป็นการเปลี่ยนแปลงในเรื่องของความคาดหวังทางสังคมเพิ่มขึ้นและจะกดดันเรียกร้องในองค์กรมีการปรับตัว เพื่อแสวงหาแนวทางในการบริหารจัดการองค์กรให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมกระบวนการทางการบริหาร (Administration) นักวิชาการชื่อ Luther Gulicks และคณะได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการบริหารที่เรียกว่า "POSDCORB" ไว้ 7 ประการ คือ

1. การวางแผนงาน (Planning) หมายถึง องค์กรควรจะกำหนดแผนงานกิจการเพื่อให้หมู่สมาชิกหรือบุคลากรในองค์กรมีทิศทางในการปฏิบัติงานหรือทำงานร่วมกันอย่างกลมกลืนไปในทางเดียวกัน
2. การจัดองค์การ (Organizing) คือ การจัดการโครงสร้างองค์กรให้มีสายบังคับบัญชาที่คล่องตัว การเชื่อมสายบังคับบัญชาให้แน่นแฟ้นและมีความจงรักภักดีต่อองค์กร เพื่อสนับสนุนนโยบายของผู้บริหารในระดับสูงเป็นอย่างดี
3. การบริหารงานบุคคล (Staffing) การส่งเสริมและพัฒนาการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในองค์กร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานขององค์กร
4. การวินิจฉัยสั่งการ (Directing) องค์กรต้องมีการวินิจฉัยสั่งการที่รวดเร็วแม่นยำ รวมทั้งข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัย เพื่อเป็นข้อมูลในการตัดสินใจของผู้บริหารองค์กรเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลขององค์กร
5. การประสานงาน (Co - Coordinating) เป็นการประสานงานในเชิงระบบในองค์กรหรือนอกกระบวนองค์กรเพื่อให้องค์กรสามารถดำเนินกิจการอย่างมีประสิทธิภาพตรงตามนโยบายและวัตถุประสงค์ขององค์กรเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งทั้งในองค์กรและนอกองค์กร
6. การเสนอรายงาน (Reporting) องค์กรจะต้องมีการตรวจสอบข้อมูลผลการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ การรายงานข้อมูลอย่างสม่ำเสมอและเป็นข้อมูลที่เป็นมาตรฐาน เทียบตรง รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาสนับสนุนข้อมูลจะทำให้การบริหารองค์กรได้อย่างแม่นยำ รวดเร็ว ต่อผู้บริหาร
7. การจัดทำงบประมาณ (Budgeting) องค์กรควรจัดทำระบบบัญชีและงบประมาณเป็นแบบมาตรฐานซึ่งสามารถตรวจสอบระบบบัญชี (Balance Sheet) ได้อย่างมีระบบในการบริหารงานองค์กร (เกียรติพงษ์ อุตมณะระ, 2561)

หลักการบริหารงานสมัยใหม่ จำเป็นต้องอาศัยวิทยาการด้านการจัดการบริหารเข้ามาสนับสนุนองค์กรเพื่อเสริมพลังการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพประสิทธิผล พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (บุคคล) ขององค์กรอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ รวมทั้งใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาสนับสนุนด้านฐานข้อมูล การสร้างบุคลากรในองค์กรให้มีความสามารถในการบริหารจัดการ มีการตรวจสอบ ประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ การสร้างความเป็นธรรม ความเสมอภาคในองค์กร การสร้างทีมงานที่มีประสิทธิภาพ มีการประสานประโยชน์ สร้างความร่วมมือ การกระจายอำนาจที่เหมาะสมจะเป็นแนวทางในการบริหารจัดการสมัยใหม่เพื่อนำองค์กรเข้าสู่โลกาภิวัตน์และมีความได้เปรียบในเชิงแข่งขันของระบบทุนนิยมในปัจจุบันซึ่งไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ (อาภรณ์รัตน์ เลิศไพบรود, 2559 : 341-361)

หลักการบริหารงานสมัยใหม่ในปัจจุบัน

การบริหารงานในสมัยใหม่มีลักษณะที่ต่างจากแบบเดิมเนื่องจากสภาวะการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและสังคมที่รวดเร็ว การบริหารงานในปัจจุบันต้องปรับตัวและทำงานในกรอบหลายองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

เทคโนโลยีและการดิจิทัล : การบริหารงานในสมัยใหม่ต้องนำเทคโนโลยีและเครื่องมือดิจิทัลมาใช้ในการกระบวนการทางธุรกิจนี้ รวมถึงการใช้ข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อช่วยในการตัดสินใจและวางแผน

การสร้างควมรับผิดชอบสังคมและสิ่งแวดล้อม : องค์กรต้องมีการบริหารความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างมีหลักการ เช่น การลดการรบกวนสิ่งแวดล้อม การสนับสนุนความเสมอภาคและการทำงานเพื่อพัฒนาสังคม

การสร้างและพัฒนาบุคลากร : การบริหารต้องเน้นการพัฒนาบุคลากรในองค์กร ให้พร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงและที่จำเป็นต้องการในสายงาน

ความสามารถในการเรียนรู้และปรับตัว : การบริหารต้องเน้นการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและความสามารถในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง

สรุป การบริหารงานในสมัยใหม่ต้องเป็นกระบวนการที่คล่องตัวและสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็ว มีการใช้เทคโนโลยีและข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพ และใส่ใจถึงความยั่งยืนและความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมในระยะยาว

หลักการบริหารงานเชิงพุทธศาสตร์

หลักการบริหารเชิงพุทธศาสตร์ เกี่ยวข้องกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่มีคุณค่ามากกว่าสองพันห้าร้อยกว่าปี หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่กล่าวถึงการบริหารจัดการมีอยู่มากมาย เป็นคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ยังทันสมัยอยู่จนถึงปัจจุบันและในอนาคต แต่ในที่นี้จะได้นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาบางประการ ได้แก่ หลักสัปปริสธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงไว้ในสัปปริสสูตร (พระไตรปิฎก เล่มที่ 23) อันเป็นแนวทางในการบริหารจัดการเชิงพุทธศาสตร์เพียงหลักธรรมหนึ่งเพื่อประกอบการพิจารณาว่า หลักการบริหารเชิงพุทธศาสตร์ได้มุ่งหวังกำไรหรือการแข่งขัน เพียงอย่างเดียว แต่ได้บรรจุหลักการที่สร้างความยั่งยืน การไม่เบียดเบียนการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสันติ มีความเมตตาต่อกัน และรู้เท่าทันโลก โดยมีได้ปฏิเสศกระแสโลกาภิวัตน์หรือระบบทุนนิยมในปัจจุบัน แต่ให้ยึดหลักการอยู่ร่วมกันและรู้เท่าทันโลก หลักสัปปริสธรรมที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการมี 7 ประการ คือ (สุริยนต์ น้อยสงวน, 2561 : 383-394)

1. ฉันทัญญตา (Knowing the Law, Knowing the Cause) ความเป็นผู้รู้จักเหตุ คือ รู้ความจริง รู้หลักการรู้กฎเกณฑ์ รู้กฎแห่งธรรมได้ รู้กฎเกณฑ์แห่งเหตุผล และรู้จักหลักการที่จะทำให้เกิดผล รวมความว่า การบริหารจัดการในองค์กร ผู้บริหารจำเป็นต้องพิจารณา ข้อเท็จจริงอย่างถูกต้อง

2. อตถัญญตา (Knowing the Meaning, Knowing the Purpose) ความเป็นผู้รู้จักผลหรือความมุ่งหมายคือรู้ความหมาย รู้ความมุ่งหมาย รู้ประโยชน์ที่ประสงค์ รู้จักผลที่เกิดขึ้น สืบเนื่องจากการกระทำตามหลัก

3. อัตตัญญตา (Knowing Oneself) ความเป็นผู้รู้จักตน คือ รู้จักเรา ว่าเรานั้น โดยฐานะภาวะเพศ ความรู้ความสามารถ และคุณธรรมเป็นอย่างไรและเท่าใดแล้วประพฤติให้ เหมาะสมและรู้จักที่จะปรับปรุงต่อไป

4. มัตถัญญตา (Moderation, Knowing how to be temperate) ความเป็นผู้รู้จักประมาณ คือ ความพอดีในการจ่ายโภชนทรัพย์ ในที่นี้หมายถึง การบริหารการเงิน หรือการขยายกิจการต้องพิจารณา ให้รู้จักประมาณในความเพียงพอขององค์กร ชีตความสามารถขององค์กร

5. กาลัญญตา (Knowing the Proper time) ความเป็นผู้รู้จักกาล คือ รู้กาลเวลาอันเหมาะสม และระยะเวลาในการประกอบกิจ

6. ปริสัณญตา (Knowing the Assembly, Knowing the Society) ความเป็นผู้รู้จัก ชุมชน คือ รู้กิจที่ประพฤติดต่อชุมชนนั้นว่าควรจะทำอย่างไร การบริหารจัดการจำเป็นต้องปฏิสัมพันธ์กับองค์กรต่าง ๆ ทั้งที่เป็นพันธมิตร

7. ปุคคลัญญตา (Knowing the individual, knowing the different individuals) ความเป็นผู้รู้จักบุคคล คือ รู้จักความแตกต่างของบุคคลว่าโดยอัธยาศัย ความสามารถ และคุณธรรม ตลอดจนรู้ในความสามารถของบุคคล และใช้มอบงานที่เหมาะสมให้การบริหารจัดการในการรู้บุคคล (พระครูสมุห์ ไพฑูรย์ พนมสวย และคณะ, 2562 : 119-131)

จากสาระของสัปปริสธรรมข้างต้นจะเห็นว่า สัปปริสธรรมมีหลายมิติและสาระทางศาสนา ที่เกี่ยวข้องกับการเจริญธรรมและการเป็นบุญธรรม นี่คือสาระหลักของสัปปริสธรรมในศาสนาพุทธศาสนา สรุปลักษณะดังนี้

การหาความรู้และปรับปรุงตนเอง: สัปปริสธรรมเน้นความสำคัญของการศึกษาและการรู้จักตัวเอง ผู้ศึกษาสัปปริสธรรมมุ่งมั่นที่จะเรียนรู้เรื่องชีวิตและการใช้ชีวิตให้เกิดประโยชน์ความผ่อนคลายและสันติภาพ : สัปปริสธรรมสอนให้มีการตัดสินใจและทำความเข้าใจ เพื่อให้ได้สันติภาพในชีวิตและสามารถผ่อนคลายจากความกังวลและความเครียด

การเป็นอยู่ตามหลักธรรม : สัปบุริธรรมสอนให้มีความดีและคุณค่าในการเป็นอยู่ เช่น ความเมตตา ความกรุณา ความเท่าเทียม และความเมตตาต่อสัตว์

การสร้างสังคมที่ดี : สัปบุริธรรมสอนให้มีการทำงานร่วมกันเพื่อสร้างสังคมที่เป็นประโยชน์และมีความสันติภาพ เช่น การช่วยเหลือผู้อื่นและการร่วมกับกิจกรรมทางสังคม

การละเมิดเจตนารมณ์ : สัปบุริธรรมสอนให้เห็นความผิดในการทำร้ายผู้อื่นและการละเมิดเจตนารมณ์ และเรียนรู้การอภัยโทษและการเข้าใจผู้อื่น

การปฏิบัติธรรมเพื่อคุณประโยชน์ส่วนรวม : สัปบุริธรรมสอนให้เชื่อว่าการปฏิบัติธรรมที่ดีเป็นประโยชน์แก่ทุกคนและส่งผลดีในสังคม ดังนั้น ควรปฏิบัติธรรมเพื่อสร้างความเจริญรุ่งเรืองให้แก่ทุกคน

สัปบุริธรรมเป็นส่วนสำคัญของความเชื่อและวิถีชีวิตในศาสนาพุทธศาสนาเน้นการพัฒนาปัญญาและนิสัยที่ดีในการมีชีวิตอย่างมีสุขและมีคุณค่าต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ โดยไม่ทำร้ายผู้อื่นและการเป็นอยู่ที่มีความสันติภาพและความสุข

การจัดการทรัพยากรมนุษย์แนวพุทธ

องค์การแนวพุทธจะอาศัยทั้งวัฒนธรรมพุทธและพุทธธรรม และจะเน้นหนักในด้านจิตใญ่มากกว่าวัตถุอย่างใดก็ดี องค์การทั้งสองแบบ คือ ทางโลกและทางธรรมต้องอาศัยซึ่งกันและกัน องค์การที่ใช้ทั้งสองแนวทางจะเกิดผลดีมากกว่าการที่องค์การใด ๆ จะมีความมั่นคงได้นั้นมีปัจจัย 7 ด้าน ดังนี้

1. คุณภาพของสมาชิก
2. คุณธรรมของสมาชิก
3. ความสงบสุขของสมาชิก
4. คุณภาพของผู้บริหาร
5. คุณธรรมของผู้บริหาร
6. ความสงบสุขของผู้บริหาร
7. หลักการบริหารการนำองค์การปัจจัยเหล่านี้จะส่งผลให้องค์การดำรงคงอยู่เป็นเวลานาน สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพประสิทธิผล คัมค้ำกับทุนทรัพย์และแรงกายแรงใจที่ลงทุน พุทธธรรมมีแนวทางในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้วยความเชื่อที่ว่า ชีวิต คือ การศึกษา (Life is education) มีชีวิตอยู่ก็ต้องมีการศึกษาตลอดเวลาคนทุกคนที่เกิดมาต้องได้รับการพัฒนา เมื่อพัฒนาแล้วจึงจะถือว่าเป็นสัตว์ (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), 2543 : 167) การบริหารเชิงพุทธ คือ กระบวนการหรือแนวทางที่ก่อให้เกิดความเหมาะสมทางด้านพฤติกรรมของมนุษย์ที่มุ่งเน้นการบริหารทางกายบริหารและบริหารใจ มีระเบียบการวินิจฉัยสั่งการหรือการแก้ปัญหาซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้เป็นการสร้างจิตสำนึกให้เกิดกับบุคลากรในหน่วยงานทั้ง 3 ด้าน คือ ครอบงวน ครอบคน ครอบงาน จนเกิดองค์ความรู้และความเข้าใจโดยไม่ถือคติต่อผู้ร่วมงาน ปฏิบัติหน้าที่อย่างถูกต้องและเป็นธรรมหลักการการบริหารเชิงพุทธศาสตร์มิได้มุ่งหวังกำไรหรือการแข่งขันเพียงอย่างเดียว แต่ได้บรรจุหลักการที่สร้างความยั่งยืน การไม่เบียดเบียนการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสันติ มีความเมตตาต่อกัน

การพิจารณาด้วยเหตุด้วยผล รู้จักโลก รู้จักธรรมชาติ เพราะมนุษย์เท่านั้นที่จะเป็นผู้ที่บริหารจัดการองค์การที่ดีได้ (ชลิต ผลอินทร์หอม, 2562 : 32-47)

สรุป

การบริหารจัดการเชิงพุทธนวัตกรรมการองค์กรสมัยใหม่ กล่าวคือ การนำหลักการและคุณค่าทางพุทธศาสนาใช้ในการบริหารจัดการองค์การในยุคที่เรามีเทคโนโลยีและสังคมเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว คือ

การบริหารแบบธรรมชาติดี : การบริหารจัดการเชิงพุทธนวัตกรรมการองค์กรสมัยใหม่สอดคล้องกับหลักการธรรมชาติและคุณค่าทางพุทธศาสนา เน้นความเป็นมนุษย์และการกระทำที่ดีต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม

การพัฒนาบุคลากร : การบริหารจัดการเชิงพุทธนวัตกรรมการส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรทั้งด้านทักษะและคุณค่าทางอารมณ์ เพื่อให้พนักงานมีความสุขและมีประสิทธิภาพในการทำงาน

ความยืดหยุ่นและการปรับตัว : การใช้ความรู้และเครื่องมือทางพุทธศาสนาในการพัฒนาความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัวขององค์การในเวลาที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

จรรยาบรรณและความรับผิดชอบ : การบริหารจัดการเชิงพุทธนวัตกรรมการสอดคล้องกับคุณค่าจรรยาบรรณและความรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อสร้างองค์การที่มีการตัดสินใจและกระทำอย่างมีสติและรับผิดชอบต่อผลกระทบที่เกิดขึ้น

ความสร้างสรรค์และนวัตกรรม : การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมในองค์การเพื่อตอบสนองความเปลี่ยนแปลงและท้าทายในสภาวะทางธุรกิจและสังคม

การสร้างสามัคคี : การบริหารจัดการเชิงพุทธนวัตกรรมการเน้นการสร้างสามัคคีและความเข้าใจร่วมในองค์การ โดยสนับสนุนการทำงานร่วมกันอย่างมีส่วนร่วม

การบริหารจัดการเชิงพุทธนวัตกรรมการองค์กรสมัยใหม่เน้นความรู้สึกรักของผู้นำและพนักงานต่อหลักการธรรมและคุณค่าทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างองค์การที่ยั่งยืนและเติบโตอย่างสร้างสรรค์ในสภาวะที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในยุคที่เทคโนโลยีและสังคมมีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง

องค์ความรู้ใหม่

การนำหลักการและคุณค่าทางพุทธศาสนาใช้ในการบริหารจัดการองค์กรในยุคที่เรามีเทคโนโลยีและสังคมเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ดังนี้

ภาพที่ 1 การนำหลักการและคุณค่าทางพุทธศาสนาใช้ในการบริหารจัดการองค์กร
ในยุคที่เรามีเทคโนโลยีและสังคมเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

เอกสารอ้างอิง

- กิริติ ยศยิยง. (2552). องค์การแห่งนวัตกรรม : แนวคิดและกระบวนการ. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เกียรติพงษ์ อุดมธนะธีระ. (2561). แนวคิดและทฤษฎี โดย Luther Gulick รูปแบบการ บริหารจัดการ 7 ประการ (POSDCORB). สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2566, จาก <https://www.iok2u.com/index.php/article/e-book/238-posdcorb-7luther-gulick>
- ชลิต ผลอินทร์หอม. (2562). การใช้หลักสัปปุริสธรรมและเครื่องมือการจัดการต้นทุนเชิงกลยุทธ์ต่อความได้เปรียบทางการแข่งขันและผลการดำเนินงานของกิจการในนิคมอุตสาหกรรมในประเทศไทย. *วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์*, 15(เพิ่มเติม), 32-47.
- ณรงค์ นันทวรรณะ. (2536). การบริหารงานอุตสาหกรรม. กรุงเทพฯ: พิสิษฐ์เซ็นเตอร์พานิช.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). (2543). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาสมบัติ ชนปญโญ (ฉลอง) และ บรรจบ บรรณรุจิ. (2557). ยุทธศาสตร์เชิงพุทธสำหรับผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา. *วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ ครุศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*, 1(2), 93-102.
- พระครูสมุห์ไพฑูรย์ พนมสวย และคณะ, 2562 . การบริหารสมัยใหม่กับการบริหารเชิงพุทธศาสตร์. *Journal of MCU Haripunchai Review*, 3(2), 119-120.
- สุริยนต์ น้อยสงวน. (2561). รูปแบบการปฏิบัติงานสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ในจังหวัดศรีสะเกษ. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 6(พิเศษ), 383-394.
- เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร และ สัณญา เคนาภูมิ. (2559). หลักการเบื้องต้นเกี่ยวกับองค์การและการจัดการ. *วารสารวิชาการแพรวากาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์*, 3(1), 170-194.
- แสงอาทิตย์ ไทยมิตร. (2558). พุทธวิธีบริหารกับจริยธรรมภาวะผู้นำเชิงพุทธในสถานศึกษา. *วารสารศึกษาศาสตร์ มมร. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*, 3(2), 13-24.
- สัณญา สัณญาวิวัฒน์ และ ชาย สัณญาวิวัฒน์. (2550). การจัดการทรัพยากรมนุษย์แนวพุทธการบริหารจัดการแนวพุทธ. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อาภรณ์รัตน์ เลิศไผ่รอด. (2559). พุทธวิธีบริหารสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อปรับตัวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, 7(2), 341-361.

Thomas Hughes. (2022). นวัตกรรมการศึกษา. สืบค้นเมื่อ 21 กันยายน 2023, จาก <https://thanet.supong.wordpress.c>

Wutthirong, P. (2012). Ultimate Human Resource Management in the New Era. Bangkok: Chulalongkorn University. (in Thai)

การบูรณาการหลักพุทธธรรมในการบริหารวิชาการสู่ความเป็นเลิศ Integrating Buddhadhamma in Academic Excellence Administration

ภณทิรา ธิตะปัน¹

พระมหาพิสิฐ วิสิษฐปญโญ² และ ยิงสรรค์ หาพา³

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น^{1,2,3}

Phanthira Thitapan¹

Phramaha Phisit Visittapaño² and Yingsan Hapa³

Mahachulalongkornrajavidyalaya University KhonKaen Campus^{1,2,3}

Corresponding Author, E-mail: 6505102010@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

การบริหารวิชาการสู่ความเป็นเลิศตามแนวพระพุทธศาสนา โดยการพัฒนาหลักสูตรเป็นสิ่งสำคัญของการจัดการศึกษา การจัดการเรียนการสอนให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ การจัดระบบของความรู้หรือข้อมูลและเหตุการณ์เรียนรู้ที่ซับซ้อน โดยใช้สื่อการเรียนการสอน เป็นสิ่งที่ช่วยในการเรียนรู้ซึ่งครู และนักเรียนเป็นผู้ใช้ เพื่อช่วยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพในการเลือกสื่อการเรียนการสอน มีนักเรียนเป็นศูนย์กลางในการเรียนการสอน ให้นักเรียนมีแนวคิดความเป็นของตัวเอง กล้าแสดงออกทางความคิดทางร่างกาย และจิตใจ ความเป็นภาวะผู้นำในการร่วมทำกิจกรรม เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามัคคีกัน มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ว่าตัวเองเป็นนักเรียน มีการวัดผลและประเมินผลเป็นกิจกรรมทางวิชาการที่สำคัญยิ่งที่จะทำให้ทราบว่าการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามความมุ่งหมายของหลักสูตรหลักพุทธธรรมในการบริหารวิชาการสู่ความเป็นเลิศ คือ หลักอิทธิบาท 4 เป็นหลักธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จในการบริหารวิชาการสู่ความเป็นเลิศโดยบูรณาการกับหลักสูตรการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน และการวัดผลและประเมินผล

* ได้รับบทความ: 20 เมษายน 2566; แก้ไขบทความ: 4 กันยายน 2566; ตอรับตีพิมพ์: 20 กันยายน 2566

Received: 20 April 2023; Revised: 4 September 2023; Accepted: 20 September 2023

บูรณาการหลักพุทธธรรมในการบริหารวิชาการสู่ความเป็นเลิศ ด้านหลักสูตรสามารถบูรณาการด้วยการพิจารณาหลักสูตรให้มีความสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางสอดคล้องกับความสามารถของผู้เรียน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการเรียนการสอน สามารถบูรณาการด้วย การเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางมากขึ้น กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการคิดวิเคราะห์และลงมือปฏิบัติด้วยเอง ด้านสื่อการเรียนการสอนด้วยการประยุกต์สื่อการเรียนการสอนให้ทันสมัยจากเทคโนโลยีมากขึ้นและร่วมมือกันผลิตสื่อการเรียนการสอนท้องถิ่นมากขึ้น และด้านกรวัดผลและประเมินผล สามารถบูรณาการด้วยการพิจารณาเกณฑ์การวัดและประเมินผลให้ชัดเจนมากขึ้นเพื่อพัฒนาการบริหารวิชาการของโรงเรียนให้ดีขึ้น

คำสำคัญ: การบูรณาการ; หลักพุทธธรรม; การบริหารวิชาการสู่ความเป็นเลิศ

Abstract

Academic administration to excellence along the Buddhist line by developing curriculum. It is important to manage education, to manage teaching, to achieve a given purpose. Systematic organization of complex knowledge or information and learning events using educational media Teaching is a learning aid in which teachers and students are users to help teach. The effectiveness of choosing teaching media. There are students at the center of teaching. Let students have their own personality traits, the courage to express themselves physically and mentally. There is a leadership position in participating in activities to promote unity among students. Responsibility for self-study is measured and evaluated as a formal activity. It is important to note that the implementation of educational activities is as follows: the aim of the women's

The principle of Buddhism in academic management to excellence is the principle of Itthibat 4 which leads to academic success to excellence by integrating with the curriculum of teaching, teaching, and measuring and evaluating.

Integrate Buddhist principles into excellence. Curriculums can be integrated by considering the curriculum to be consistent with the core curriculum. Local anti-teaching wisdom can be integrated with more centralized learning to encourage students to analyze. And take action by themselves in the field of teaching materials by applying them to teaching materials. More modern from the festival and collaborate to produce more

local teaching materials, and Measurement and evaluation metrics can be integrated by considering measurement criteria and assess the results more clearly in order to improve school administration.

Keywords: Integrating; Buddhadhamma; Academic Excellence Administration

บทนำ

การพัฒนาความเจริญก้าวหน้าของประเทศนั้น คนถือว่าเป็นหัวใจที่สำคัญที่สุดของการพัฒนา โดยเฉพาะโรงเรียนประถมศึกษาให้ความสำคัญของการบริหารจัดการศึกษาที่มีคุณภาพของโรงเรียน ต้องมีเป้าหมายชัดเจนในการสร้างโอกาสทางการศึกษาให้กับเด็กและเยาวชน ให้ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีคุณภาพได้ตามมาตรฐานทางการศึกษาแห่งชาติและสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนท้องถิ่น ในสังคมและเป็นที่ยอมรับและศรัทธาของนักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน โดยมีผลมาจากแนวทางการบริหาร การจัดการโรงเรียนสู่คุณภาพ คือ หลักการบริหารจัดการ (วิระพงษ์ ถิ่นแสนดี, 2550 : 23) วัตถุประสงค์ ของโรงเรียน พันธกิจของโรงเรียน กลยุทธ์ของโรงเรียน เงื่อนไขของความสำเร็จ คือ การบริหารแบบมีส่วนร่วม และบริหารผลสำเร็จอย่างสมดุล โดยใช้การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานผลิตนักเรียนมีคุณภาพมีผลจาก สมรรถนะของผู้บริหารและครูที่สามารถจัดการศึกษาจนเกิดผลผลิตที่สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น แข่งขันได้ในระดับสากล ผู้เรียนมีคุณภาพมาตรฐานชาติ สามารถพัฒนาสู่มาตรฐานสากล บนพื้นฐานของ ความเป็นไทย มีการจัดบรรยากาศการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนและมีความเป็นประชาธิปไตย

แนวคิดดังกล่าวเป็นเหตุผลที่ดี รัฐบาลพยายามพัฒนาการศึกษาแห่งชาติให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลง ของกระแสนิยมในยุคความเจริญด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ ๆ เป็นเหตุให้การบริหารการศึกษา ต้องมีควรปฏิรูปการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่องเพราะในปัจจุบันมีปัญหาทางด้านการบริหารจัดการ เป็นอย่างมาก ทั้งที่เกิดกับผู้บริหาร ครู ผู้ปกครองและปัญหาที่เกี่ยวกับนักเรียน ซึ่งปัญหาดังกล่าวเกี่ยวกับ ความประพฤติด้านจริยธรรมที่เสื่อมโทรม อันเป็นอุปสรรคต่อความเจริญก้าวหน้าในการพัฒนาโรงเรียน ในปีการศึกษาทุกปีมักจะมีปัญหาทางด้านการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนที่สะท้อนให้เห็นถึงความเสื่อมถอย ทางด้านจิตใจและจริยธรรมเป็นอย่างมาก (ดวงเดือน พันธุมนาวัน, 2520 : 2) นับว่ามีผลกระทบต่องาน ของนักเรียนเป็นอย่างยิ่ง จากข้อมูลเบื้องต้นดังกล่าว ผู้บริหารจะต้องจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับ การพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยจัดการศึกษาให้ได้มาตรฐานตามที่กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดไว้ โดยมีมาตรฐานรองรับว่าทุกโรงเรียนจะต้องได้รับการประกันคุณภาพทั้ง 3 ด้าน คือ มาตรฐานด้านผู้เรียน มาตรฐานด้านครู และมาตรฐานด้านผู้บริหาร ซึ่งในมาตรฐานด้านผู้เรียนข้อที่หนึ่งที่ต้องได้รับการประกัน คุณภาพเป็นอันดับแรก คือ นักเรียนดี เก่ง และมีความสุข

เหตุผลดังกล่าวจึงได้มีการศึกษาแนวทางสู่ระบบการบริหารหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) หรือหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีเป็นแนวทางสำคัญในการจัดระเบียบให้สังคมและภาครัฐภาคธุรกิจเอกชนและภาคประชาชนซึ่งครอบคลุมไปถึงฝ่ายวิชาการฝ่ายปฏิบัติการฝ่ายราชการและฝ่ายธุรกิจสามารถอยู่ร่วมกันเป็นพลังก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนและเป็นส่วนเสริมความเข้มแข็งหรือสร้างภูมิคุ้มกันแก่ประเทศเพื่อบรรเทาป้องกันหรือแก้ไขเยียวยาภาวะวิกฤติภัยอันตรายที่อาจจะเข้ามาในอนาคตเพราะสังคมจะรู้สึกถึงความยุติธรรมความโปร่งใสและความมีส่วนร่วมเป็นต้นอันเป็นคุณลักษณะสำคัญของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สอดคล้องกับความเป็นไทยและกระแสโลกยุคปัจจุบันนอกจากนั้นการบริหารการศึกษาให้มีคุณภาพนั้น ต้องอาศัยผู้บริหารที่มีความรู้ ความสามารถ และมีคุณธรรมที่ดีในการประสานงานในองค์กรปฏิบัติงาน ให้บรรลุเป้าหมายสูงสุด

ความหมายที่เกี่ยวข้องกับการบริหาร

มีนักวิชาหลายท่านที่ได้ให้ความหมาย การบริหาร ไว้ทั้งความหมายที่คล้ายคลึงกันและที่แตกต่างกัน ดังนี้

คำว่า "บริหาร" มาจากคำว่า Administration มีความหมายเหมือนกับคำว่า Management ฉะนั้น จึงมีการใช้ทั้งสองคำนี้ในลักษณะเดียวกัน แต่คำว่า Management มักจะใช้ในการบริหารองค์การหรือหน่วยงานที่มุ่งในด้านผลกำไร แต่การบริหารงานในวงการศึกษหรือการบริหารงานในสถานศึกษานั้น ด้านการจัดการศึกษามีได้มุ่งหวังผลกำไรหรือขาดทุนจึงใช้คำว่า Administration จึงจะเหมาะสมที่สุด การบริหาร (Administration) จึงเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อบริหารภายในองค์กร เพราะเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะชี้ให้เห็นความสำเร็จ หรือความล้มเหลวความมีประสิทธิภาพในการทำงานหรือความไร้ประสิทธิภาพการทำงานของหน่วยงาน การบริหารเป็นเครื่องบ่งชี้ให้ทราบถึงความเจริญก้าวหน้าของสังคม การบริหารงานที่สำคัญจะนำไปสู่ความก้าวหน้าการบริหารเป็นลักษณะการทำงานร่วมกันของกลุ่มบุคคล นักบริหารจะต้องคำนึงถึงปัจจัยสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ การวินิจฉัยสั่งการเป็นเครื่องแสดงให้ทราบถึงความสามารถของนักบริหารและความเจริญเติบโตขององค์การ การบริหารชีวิตประจำวันของมนุษย์ ไม่ว่าในครอบครัวหรือองค์การใด ย่อมเกี่ยวข้องกับการบริหารอยู่เสมอ ดังนั้น การบริหารจึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจและจำเป็นต่อการที่จะดำรงชีวิตในสังคม ซึ่งมีนักวิชาการ และนักการศึกษามากมายหลายท่าน ได้ให้ความหมายของการบริหารพอสรุปได้ดังนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2542 : 609) ให้ความหมายไว้ว่า การบริหาร หมายถึง การปกครอง เช่น การบริหารส่วนท้องถิ่น ดำเนินการจัดการ เช่น บริหารธุรกิจ

(พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), 2549 : 1) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การบริหาร หมายถึง การทำงานให้สำเร็จโดยอาศัยคนอื่น (Getting thing done through other people) ตามคานียานนี้ การบริหารในพระพุทธศาสนาเริ่มมีขึ้นเป็นรูปธรรมสองเดือนนับจากวันที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้ นั่นคือ ในวันอาสาฬหบูชา เมื่อพระพุทธเจ้าทรงแสดงพระธรรมเทศนาเป็นครั้งแรกแก่พระปัญจวัคคีย์ ซึ่งทำให้เกิดพระสงฆ์ขึ้น เป็นสมาชิกใหม่เกิดขึ้นในพระพุทธศาสนาอย่างนี้ พระพุทธเจ้าก็จึงต้องบริหารคณะสงฆ์

พระมหาภูติชัย วชิรเมธี (ว.วชิรเมธี), 2550 : 25-32) กล่าวว่า ผู้บริหารงานที่ดีจะต้องมีวิธีการบริหารงานที่จะทำให้ชนะใจลูกน้อง ธรรมะสำหรับผู้บริหารงาน คือ จะต้องมีความหนักแน่นมั่นคงและสามารถป็นเสาหลักในการสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ลูกน้องได้ มีความสามารถในการแบ่งงานให้ลูกน้องทำตามความชำนาญของแต่ละคนและรู้จักกระจายอำนาจให้แก่ลูกน้องได้ช่วยแบ่งเบาภาระของตนเอง ดังนั้นผู้บริหารงานที่ดีจึงเป็นผู้ที่คอยดูแลภาพรวมในการทำงานของบุคคลในองค์กร

วากเนอร์ และ โฮลเลนเบค (Wagner & Hollenbeck), 1995 : 74) ให้ความหมายของการบริหารจัดการว่าเป็นกระบวนการวางแผนการจัดองค์กร การดำเนินงานและการควบคุมเพื่อความสำเร็จตามเป้าหมาย

จากความหมายของ "การศึกษา" การพัฒนาคนให้มีคุณภาพ ทั้งความรู้ ความคิด ความสามารถ และความเป็นคนดีเมื่อนำความหมายของการบริหารมารวมกับความหมายของการศึกษา จะได้ความหมายของการบริหารการศึกษา ว่าการดำเนินงานของกลุ่มบุคคล เพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพ ทั้งความรู้ ความคิด ความสามารถ และความเป็นคนดี นั้นเองซึ่งมีส่วนคล้ายกับความหมายของการบริหารการศึกษา ที่มีผู้ให้ไว้ดังนี้

1. การบริหารการศึกษา คือ กิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลหลายคนร่วมมือกันดำเนินการเพื่อพัฒนาเด็ก เยาวชน ประชาชน หรือสมาชิกของสังคมในทุก ๆ ด้าน เช่น ความสามารถ ทักษะ ทักษะ ทักษะ ทักษะ ค่านิยม หรือคุณธรรม ทั้งในด้านการสังคม การเมือง และเศรษฐกิจ เพื่อให้บุคคลดังกล่าวเป็นสมาชิกที่ดีและมีประสิทธิภาพของสังคม โดยกระบวนการต่าง ๆ ทั้งที่เป็นระเบียบแบบแผน และไม่เป็นระเบียบแบบแผน

2. การบริหารการศึกษา คือ กิจกรรมต่างๆ ที่บุคคลหลายคนร่วมมือกันดำเนินการเพื่อพัฒนาสมาชิกของสังคมในทุก ๆ ด้าน นับตั้งแต่บุคลิกลักษณะ ความรู้ ความสามารถ พฤติกรรมและคุณธรรม เพื่อให้มีค่านิยมตรงกันกับความต้องการของสังคม โดยกระบวนการต่างๆ ที่อาศัยการควบคุมสิ่งแวดล้อมให้มิต่อบุคคล เพื่อให้บุคคลพัฒนาตรงตามเป้าหมายของสังคมที่ตนดำรงชีวิตอยู่

ความหมายที่เกี่ยวข้องตามหลักอภิปา 4

จากการศึกษาเอกสารพบว่า มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของอภิปา 4 ไว้ดังนี้ (พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), 2551 : 39) ได้กล่าวถึงอภิปา แปลว่า บาทฐานแห่งความสำเร็จ หมายถึง สิ่งซึ่งมีคุณธรรม เครื่องให้ถึงความสำเร็จตามที่ตนประสงค์ ผู้หวังความสำเร็จในสิ่งใด ต้องทำตนให้สมบูรณ์ ด้วยสิ่งที่เรียกว่าอภิปา ซึ่งจำแนกไว้เป็น 4 คือ

- ฉันทะ ความพอใจรักใคร่ในสิ่งนั้น
- วิริยะ ความพากเพียรในสิ่งนั้น
- จิตตะ ความเอาใจใส่ฝักใฝ่ในสิ่งนั้น
- วิมังสา ความหมั่นสอดส่องในเหตุผลของสิ่งนั้น

ธรรม 4 อย่างนี้ ย่อมเนื่องกัน แต่ละอย่างมีหน้าที่เฉพาะของตน ฉันทะ คือ ความพอใจในฐานะเป็นสิ่งที่ตน ถือว่า ดีที่สุด ที่มนุษย์เราควรจะได้ ข้อนี้เป็นกำลังใจอันแรกที่ทำให้เกิดคุณธรรม ข้อต่อไปทุกข้อ วิริยะ คือ ความพากเพียร หมายถึงการกระทำที่ติดต่อกัน ไม่ขาดตอน เป็นระยะยาว จนประสบความสำเร็จ คำนี้มี ความหมายของความกล้าหาญเจืออยู่ด้วยส่วนหนึ่ง จิตตะ หมายถึง ความไม่ทอดทิ้งสิ่งนั้นไปจากความรู้สึกของตัว ทำสิ่งซึ่งเป็นวัตถุประสงค์นั้นให้เด่นชัด อยู่ในใจเสมอ คำนี้รวมความหมายของคำว่า สมาธิอยู่ด้วยอย่างเต็มที่ วิมังสา หมายถึง ความสอดส่องในเหตุและผลแห่งความสำเร็จเกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ ให้ลึกซึ้งยิ่ง ๆ ขึ้นไปตลอดเวลา คำนี้รวมความหมายของคำว่า ปัญญาไว้อย่างเต็มที่

พระสุธรรมญาณ (ณรงค์ จิตฺตโสภโณ) (2552 : 69) ได้กล่าวไว้ในหนังสือคู่มือปฏิบัติธรรมวันพระและวันอาทิตย์ว่า อภิปา 4 ทางแห่งความสำเร็จ หมายถึง คุณธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จ มี 4 ประการ คือ ฉันทะ ความพอใจ วิริยะ ความพากเพียร จิตตะ ความมีจิตมุ่งมั่น วิมังสา ความไตร่ตรอง อภิปา 4 ประการนี้เป็นคุณธรรมสนับสนุนให้การทำงานทุกอย่างสำเร็จ รวมทั้งการปฏิบัติธรรมด้วย เพราะฉะนั้น จะทำให้คนเราเกิดความต้องการที่จะทำงานอยู่เสมอและปรารถนาจะให้ได้ดียิ่ง ๆ ขึ้นไป วิริยะ จะทำให้คนเราลงมือทำและทำด้วยความพยายามอย่างต่อเนื่อง จิตตะ จะทำให้คนเราซึ่งกำลังลงมือทำอยู่นั้นมีจิตมุ่งมั่น ไม่เลือนลอยไม่ฟุ้งซ่านวิมังสา จะทำให้คนเรารู้จักรอบรอบรู้จักใคร่ครวญหาเหตุผลและวิธีการต่าง ๆ ในการทำงาน

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) (2549 : 33) ได้กล่าวถึงความหมายของอภิปา 4 ไว้ในหนังสือการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานว่าอภิปา 4 หมายถึง ธรรมที่เป็นเครื่องให้ถึงความสำเร็จหรือทางแห่งความสำเร็จมี 4 ประการ คือ ฉันทะ วิริยะ จิตตะวิมังสา ฉันทะ คือ ความพอใจรักใคร่ในสิ่งนั้น วิริยะ คือ ความเพียรพยายาม จิตตะ คือ ความเอาใจใส่ในสิ่งนั้น วิมังสา คือ ความไตร่ตรองสอบสวนพิจารณาหรือหมายความว่ามีความพอใจรักพากเพียรทำเอาจิตฝักใฝ่ใช้ปัญญาสอบสวนนี้เป็นอภิปา 4

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) (2543 : 79) ได้กล่าวไว้ว่าอิทธิบาท 4 คือ ทางแห่งความสำเร็จ จุดเริ่มที่จะนำไปสู่ความสำเร็จถ้าเราพัฒนาคนถูกต้องอย่างที่ว่ามนุษย์ไม่แปลกแยกจากความเป็นจริง ของธรรมชาติตั้งแต่ขั้นพื้นฐานทุกอย่างก็สอดคล้องกันได้หมดไม่มีอะไรเสียหายเมื่อเราวางฐานได้ดีแล้ว เราใช้หลักการต่าง ๆ ในการทำงานบนพื้นฐานแห่งความถูกต้องนั้น เมื่อพื้นฐานถูกต้องแล้วเราเอาธรรมะ อะไรมาใช้ตอนนี้ก็เดินหน้าไปด้วยดีเช่น เอาหลักอิทธิบาท 4 มาใช้แทบทุกท่านรู้จักอิทธิบาท 4 คือ หลักแห่งความสำเร็จ

พระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาสภิกขุ) (2549 : 30) ได้กล่าวไว้ว่าอิทธิบาท 4 คือ บทของพระธรรม เช่นว่าจะมี ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา ที่เรียกว่าอิทธิบาท นี้ต้องมีและมีได้โดยไม่รู้สึกตัวคนที่มีการทำงาน ย่อมทำงานด้วยความพอใจความขยันขันแข็งความเอาใจใส่ใครควรอยู่เสมอนี้เรียกว่าเขามีอิทธิบาททั้ง 4 ประการนั้นอยู่โดยไม่รู้สึกตัว

แนวคิดที่เกี่ยวข้องตามหลักอิทธิบาท 4

จากการศึกษาเอกสารพบว่า มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้แนวคิดของหลักอิทธิบาท 4 ไว้ ดังนี้ พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กล่าวถึง การเจริญอิทธิบาท ที่ประกอบด้วย ฉันทสมาธิและปธานสังขาร ดังนี้ ภาวฺจเรญฺญอิทธิบาทที่ประกอบด้วย ฉันทสมาธิ และปธานสังขาร เป็นอย่างไร ถ้าภาวฺจเรญฺญให้ปธานสังขารได้สมาธิได้เอกัคคตาจิตนี้เรียกว่า ฉันทสมาธิ ภาวฺจเรญฺญสร้างฉันทะ พยายาม ปรรคความเพียร ประคองจิต มุ่งมั่น เพื่อป้องกันบาป อกุศลธรรม ที่ยังไม่เกิดมิให้เกิด ภาวฺจเรญฺญสร้างฉันทะ พยายาม ปรรคความเพียร ประคองจิต มุ่งมั่นเพื่อละบาปอกุศล ธรรมที่เกิดขึ้นแล้ว ภาวฺจเรญฺญสร้างฉันทะ พยายาม ปรรคความเพียร (อภ.วิ.(ไทย) 35/433/393) ประคองจิต มุ่งมั่นเพื่อยกกุศลธรรมที่ยังไม่เกิดให้เกิด ภาวฺจเรญฺญสร้างฉันทะ พยายาม ปรรคความเพียร ประคองจิต มุ่งมั่นเพื่อความดำรงอยู่ไม่เลือนหาย ภัยโยภภาพ ไพบูลย์เจริญเต็มที่แห่งกุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้วธรรมเหล่านี้เรียกว่าปธานสังขาร ประมวลย่อฉันทสมาธิและ ปธานสังขารเข้าเป็นอย่างเดียวกัน จึงนับได้ว่าฉันทสมาธิและปธานสังขาร ด้วยประการฉะนี้ บรรดาธรรม เหล่านั้น ฉันทะ เป็นใจ ความพอใจ การทำความพอใจความเป็นผู้ประสงค์จะทำ ความฉลาด ความพอใจ ในธรรมนี้เรียกว่า ฉันทะ ภาวฺจเรญฺญเป็นผู้เข้าไปถึงแล้วเข้าไปถึงแล้วด้วยดี เข้ามาถึงแล้ว เข้ามาถึงแล้วด้วยดี เข้าถึงแล้ว เข้าถึงแล้วด้วยดี ประกอบแล้วด้วยฉันทสมาธิและปธานสังขารนี้ด้วยประการฉะนี้ เพราะฉะนั้น จึงเรียกว่า ประกอบด้วยฉันทะสมาธิปธานสังขาร

องค์ประกอบของอิทธิบาท 4

จากพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในสังยุตตนิกายมหารรรคหมวด ว่าด้วยธรรมที่เป็นไปเพื่อให้ถึงฝั่งนั้นจากฝั่งนี้ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของอิทธิบาท 4 ดังนี้

พระผู้มีพระภาคตรัสว่า "ภิกษุทั้งหลาย อธิติบาท 4 ประการนี้ ที่บุคคลเจริญ ทำให้มากแล้ว ย่อมเป็นไปเพื่อถึงฝั่งโน้นจากฝั่งนี้ อธิติบาท 4 ประการ คือ (อภ.วิ (ไทย) 35/444-460/348)

1. เจริญอธิติบาทที่ประกอบด้วยฉันทสมาธิปานสังขาร (สมาธิที่เกิดจากฉันทะและความเพียรที่มุ่งมั่น)
2. เจริญอธิติบาทที่ประกอบด้วยวิริยสมาธิปานสังขาร (สมาธิที่เกิดจากวิริยะและความเพียรที่มุ่งมั่น)
3. เจริญอธิติบาทที่ประกอบด้วยจิตตสมาธิปานสังขาร (สมาธิที่เกิดจากจิตตะและความเพียรที่มุ่งมั่น)
4. เจริญอธิติบาทที่ประกอบด้วยวิมิงสาสมาธิปานสังขาร (สมาธิที่เกิดจากวิมิงสา และความเพียรที่มุ่งมั่น)

ภิกษุทั้งหลาย อธิติบาท 4 ประการนี้แลที่บุคคลเจริญ ทำให้มากแล้วย่อมเป็นไปเพื่อถึงฝั่งนักวิชาการกล่าวถึงรายละเอียดเกี่ยวกับองค์ประกอบของอธิติบาท ได้แก่ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และ วิมิงสา

การบริหารงานวิชาการ

ขอบข่ายของงานวิชาการ จะครอบคลุมตั้งแต่การวางแผนงานเกี่ยวกับงานวิชาการ การจัดสื่อการเรียนการสอน การจัดห้องสมุด การจัดนิเทศภายในโรงเรียน และการวัดผล ประเมินผลได้มีนักวิชาการกล่าวไว้ ดังนี้

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ ได้กล่าวเกี่ยวกับขอบข่ายของงานวิชาการจะประกอบด้วยงาน

1. การวางแผนงานเกี่ยวกับงานวิชาการ เป็นการวางแผนเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ การจัดการล่วงหน้าเกี่ยวกับการเรียนการสอนมีรายละเอียดของงาน ดังนี้

- แผนปฏิบัติงานวิชาการ ได้แก่ การประชุมเกี่ยวกับหลักสูตรการจัดปฏิทินการศึกษา ความรับผิดชอบงานตามภาระหน้าที่ การจัดขั้นตอนและเวลาในการทำงาน

- โครงการสอน เป็นการจัดรายละเอียดเกี่ยวกับวิชาที่ต้องสอดคล้องตามหลักสูตร

หลักพุทธธรรมในการบริหารวิชาการสู่ความเป็นเลิศ

การดำเนินการวิจัยในขั้นตอนนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหลักพุทธธรรมในการบริหารวิชาการสู่ความเป็นเลิศ โดยใช้หลักอธิติบาท 4 ดังต่อไปนี้

1. หลักพุทธธรรม : อธิติบาท 4

เมื่อได้ศึกษาหลักอธิติบาท ที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสเกี่ยวกับพลังของหลักธรรมนี้ให้เห็นอำนาจ

ช่วยให้การทำงานบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายได้ ยกตัวอย่างพระองค์สอนหลักการฝึกสมาธิโดยให้ความหมายว่าสมาธิ หมายถึง ความตั้งมั่นของจิต หรือภาวะที่จิตแน่วแน่ต่อสิ่งที่กำหนด ส่วนอิทธิบาทซึ่งเป็นข้อปฏิบัติที่ทำให้เกิดสมาธิ และนำไปสู่ความสำเร็จที่เป็นจุดมุ่งหมายของสมาธิ สมาธิเกิดจากอิทธิบาทข้อใด ก็มีชื่อเรียกตามอิทธิบาทข้อนั้น โดยนัยนี้มีสมาธิ 4 ข้อ คือ

1. ฉันทะสมาธิ สมาธิที่เกิดจากฉันทะหรือสมาธิที่มีฉันทะเป็นใหญ่
2. วิริยะสมาธิ สมาธิที่เกิดจากความเพียร หรือสมาธิที่มีวิริยะเป็นใหญ่
3. จิตตะสมาธิ สมาธิที่เกิดจากความคิดจดจ่อ หรือสมาธิที่มีความคิดจดจ่อเป็นใหญ่

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) (2543 : 842) ได้ให้ความหมายของอิทธิบาทว่าธรรมที่ให้อิทธิ (ฤทธิ์) หรือความสำเร็จ หรือธรรมที่เป็นเหตุให้เกิดความสำเร็จหรือแปลงง่าย ๆ ว่าทางแห่งความสำเร็จมี 4 อย่าง คือ ฉันทะ (พอใจ) วิริยะ (ความเพียร) จิตตะ (ความคิดจดจ่อ) และวิมังสา (ความสอบสวน ไตร่ตรอง) โดยสรุปก็คือ มีจรัล พากเพียรทำ เอาจิตฝึกฝน และใช้ปัญญาสอบสวนทั้งหมด นับเป็นสิ่งที่ทำให้บุคคลประสบความสำเร็จในสิ่งที่ตนเองปรารถนา ต้องการสมาธิเหล่านี้ จะเกิดมีควบคู่ไปด้วยกันกับความเพียรที่เรียกว่า ปรานสัขาร ซึ่งแปลว่า สังขารที่เป็นตัวความเพียร หรือความเพียรที่เป็นเครื่องปรุงแต่ง แปลง่าย ๆ ว่าความเพียรที่เป็นแรงสร้างสรรค์ หรือความเพียรสร้างสรรค์

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) (2553 : 24) กล่าวไว้ว่า "อิทธิบาท 4" คือ ใช้คุณธรรมนำทางสู่ความสำเร็จที่ตนประสงค์ ต้องมีความพอใจ มีความเพียร มีสมาธิ จึงทำให้เกิดปัญญา และหัวใจของการบริหารเชิงพุทธ ที่สำคัญที่สุด คือ "พรหมวิหาร 4" ต้องมีทั้ง เมตตา กรุณา ให้ความช่วยเหลือ สอนผู้น้อยให้เรียนรู้ที่จะอยู่ได้ด้วยตนเองมีมุทิตา ปลอญให้เขาเติบโตได้ไม่เข้าทำการแทรกแซง และอุเบกขา รู้จักความพอดี ปลอญวาง ฝึกจิตให้พอเพียงในสิ่งที่มีที่เป็นนี้คือ หลักธรรมประจำใจที่จะช่วยให้เราดำรงชีวิตและบริหารงานได้อย่างที่ประเสริฐและบริสุทธิ์

พระมหาณรงค์ศักดิ์ ฐิติญาโณ (2546 : 220-223) กล่าวไว้ว่า อิทธิบาท 4 คือ ความสำเร็จ ความสำเร็จด้วยดี การสำเร็จ ความกระทำให้แจ้ง ความเข้าถึงซึ่งธรรมเหล่านั้น อิทธิบาท คือ เวทนาขันธ สัญญาขันธ สังขารขันธ วิญญาณขันธ ของบุคคล ผู้บรรลุธรรมเหล่านั้น เจริญอิทธิบาท คือ ย่อมเสพ เจริญทำให้มาก ซึ่งธรรมเหล่านั้น ด้วยเหตุนี้จึงเรียกว่า เจริญอิทธิบาท

สมพร เทพสิทธา (2533 : 32) ได้กล่าวว่า อิทธิบาท 4 ถ้าเราไม่ได้ปฏิบัติตามอย่างจริงจังและถูกต้องทำให้คนไทยเราขาดความกระตือรือร้นในด้านอาชีพและเศรษฐกิจ ก็จะล้าหลังประเทศอื่น ๆ เป็นเพราะไม่นับถือศาสนาอย่างจริงจัง

ปิ่น มุทุกันต์ (2508 : 433) กล่าวว่า เพราะหลักอิทธิบาท 4 ซึ่งเป็นหลักการทำงานของพระพุทธเจ้า อันนับว่าเป็นนักทำงานชั้นยอดของโลก ในความรู้ของคนโดยทั่วไปแล้วมักจะวางหลักต่าง ๆ ไว้นอกตัว แต่วิธีของพระพุทธเจ้าองค์นี้ ทรงสอนให้ตั้งที่ในใจของตนเองก่อน ตั้งให้ถึงตัวจริง ๆ จะทำทุกอย่างให้เริ่มจากตนเองก่อน

พุทธทาสภิกขุ (2537 : 80) ได้อธิบายว่า อิทธิบาท แยกเป็น อิทธิ แปลว่า ความสำเร็จ บาท แปลว่า ฐานเชิงรอง ดังนั้น อิทธิบาทจึงแปลว่ารากฐานแห่งความสำเร็จ ซึ่งมี 4 อย่างคือ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และ วิมมังสา

การประยุกต์หลักอิทธิบาท : ในการบริหารงานวิชาการ

การพัฒนาทางวัตถุเป็นไปอย่างรวดเร็วในสังคมไทยปัจจุบัน แต่การพัฒนาทางด้านวัตถุอย่างเดียวนั้น ไม่สามารถสร้างสรรค์ให้สังคมเจริญขึ้นได้อย่างสมบูรณ์ แต่ยังต้องมีการพัฒนาด้านจิตใจควบคู่ไปด้วย ประเทศไทยนั้นมีศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติ แต่ในปัจจุบันความเจริญทางด้านวัตถุได้มาบดบัง หลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าให้ลดน้อยลง

วรภัทร์ ภูเจริญ (2546 : 8-4) กล่าวว่าเคล็ดลับอย่างหนึ่งในการทำงานเป็นที่ปรึกษาให้ประสบความสำเร็จ คือ นำหลักธรรม เรื่อง อิทธิบาท 4 มาใช้ในการบริหารงาน การนำระบบใหม่ ๆ มาใช้ เช่น ISO, TOM หรือ Six Sigma หรือแม้แต่ในการปฏิรูปธรรม พระพุทธเจ้าทรงสอนให้ใช้อิทธิบาท 4 และไม่น่าเชื่อว่า ถ้าเราอ่านตำราการบริหารต่าง ๆ ตำราจิตวิทยาต่าง ๆ จะพบว่า ล้วนแต่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของอิทธิบาท 4 ทั้งนี้ สรุป อิทธิบาท เป็นเคล็ดลับในการทำกิจใด ๆ ให้สำเร็จอิทธิบาท 4 นั้นมีลักษณะเป็นแรงจูงใจใฝ่รู้เป็นแรงจูงใจจากตัวของตัวเองโดยไม่ต้องอาศัยสิ่งตอบแทนหรือเครื่องล่อภายนอก สอนให้บุคคลทำงานเพื่องานมีความพอใจที่เกิดจากตนเอง ซึ่งเมื่อมีความพอใจแล้วความเพียรพยายาม ความอดทน ความเอาใจใส่ และการพิจารณางานด้วยเหตุผลย่อมตามมาเองโดยไม่ต้องอาศัยเครื่องล่อภายนอกแต่อย่างใด

การบริหารสู่ความเป็นเลิศ

หลักการการบริหารที่มีประสิทธิภาพ คือการบริหารที่มีผู้บริหารเพียงคนเดียวในองค์กร (Division of Labor) มีการกำหนดมาตรฐานทำงานที่ชัดเจน (Standardization) มีเอกภาพในการบังคับบัญชา (Unity of Command) มีการกระจายอำนาจและความรับผิดชอบให้แก่ผู้ร่วมงาน (Delegation of Authority and Responsibility) มีการแบ่งฝ่ายงานและบุคลากรผู้รับผิดชอบให้แก่ผู้ร่วมงาน (Division of Labor) มีการกำหนดมาตรฐานการทำงานที่ชัดเจน (Span of Control) มีการมอบหมายการควบคุมดูแลที่เหมาะสม (Stability) เปิดโอกาสให้มีการเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ ในองค์กรได้ (Flexibility) สามารถทำให้คนในองค์กรเกิดความรู้สึกอบอุ่นและปลอดภัย (Security) มีการยอมรับนโยบายส่วนบุคคลที่มีความสามารถ (Personnel Policy) มีการประเมินผลการปฏิบัติงานทั้งส่วนบุคคลและองค์กร (Evaluation)

แนวคิดและการบริหารวิชาการสู่ความเป็นเลิศตามแนวพระพุทธศาสนา

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการบริหารวิชาการสู่ความเป็นเลิศตามแนวพระพุทธศาสนา
ดังนี้

1) ความหมายที่เกี่ยวข้องกับการบริหาร

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช (2542 : 604) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การบริหาร หมายถึง การปกครอง เช่น การบริหารส่วนท้องถิ่น ดำเนินการจัดการ เช่น บริหารธุรกิจ"

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) (2548 : 3) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การบริหาร หมายถึง การทำงานให้สำเร็จโดยอาศัยคนอื่น (Getting thing done through other people) เมื่อว่าตามคานียานนี้ การบริหารในพระพุทธศาสนาเริ่มมีขึ้นเป็นรูปธรรมสองเดือนนับจากวันที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้ คือ ในวันอาสาฬหบูชา เมื่อพระพุทธเจ้าทรงแสดงพระธรรมเทศนาเป็นครั้งแรกแก่พระปัญจวัคคีย์ ซึ่งทำให้เกิดพระสงฆ์ขึ้น เป็นสมาชิกใหม่เกิดขึ้นในพระพุทธศาสนาอย่างนี้ พระพุทธเจ้าก็ต้องบริหารคณะสงฆ์

พระมหาอุทัย วชิรเมธี (ว.วชิรเมธี) (2553 : 25-32) กล่าวว่า ผู้บริหารงานที่ดีจะต้องมีวิธีการบริหารงานที่จะทำให้ชนะใจลูกน้อง ธรรมะสำหรับผู้บริหารงาน คือ จะต้องมีความหนักแน่นมั่นคงและสามารถเป็นเสาหลักในการสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ลูกน้องได้ มีความสามารถในการแบ่งงานให้ลูกน้องทำตามความชำนาญของแต่ละคนและรู้จักกระจายอำนาจให้แก่ลูกน้องได้ช่วยแบ่งเบาภาระของตนเอง ดังนั้นผู้บริหารงานที่ดีจึงเป็นผู้ที่คอยดูแลภาพรวมในการทำงานของบุคคลในองค์กร

การบริหารวิชาการสู่ความเป็นเลิศตามแนวพระพุทธศาสนามีความหมายที่สำคัญในการพัฒนาตัวเองและสังคมให้ดียิ่งขึ้น แนวคิดนี้ระบุถึงการให้หลักการและค่านิยมที่มีในพระพุทธศาสนาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองให้เป็นคนที่มีคุณธรรมและปัญญาอันเป็นที่ยอมรับในสังคม ดังนี้

การเรียนรู้และการทรงธรรม : พระพุทธศาสนาสอนให้เราใส่ใจในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง การศึกษาและการฝึกตนเองเพื่อเป็นคนที่มีปัญญาและคุณธรรมมีความสำคัญอย่างมากในการบริหารวิชาการให้เป็นเลิศตามแนวพระพุทธศาสนา

การสร้างสิ่งที่มีค่าสูงสุด : แนวคิดนี้สอนให้เราใช้เวลาและพลังงานในการสร้างสิ่งที่มีค่าและเป็นประโยชน์ต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม การทำงานที่มีสติปัญญาและให้ความสำคัญกับคุณค่าทางจิตใจมีส่วนสำคัญในการบริหารวิชาการตามแนวพระพุทธศาสนา

การเป็นผู้ที่รู้จักเสียสละและให้: พระพุทธศาสนาสอนให้เราสร้างสรรค์คุณค่าในการเสียสละและให้โดยไม่คาดหวังความได้เปรียบในการให้ การที่เราให้ความรู้และทรัพยากรต่าง ๆ แก่ผู้อื่นสามารถช่วยให้เราเป็นคนที่เป็นเลิศและมีคุณค่าต่อสังคม

การประชุมและการทำงานร่วมกัน : การสร้างสังคมและการทำงานร่วมกันเพื่อสร้างสิ่งที่มีค่าเป็นสิ่งสำคัญในการบริหารวิชาการตามแนวพระพุทธศาสนา การร่วมมือกับผู้อื่นในการแก้ปัญหาและในการพัฒนาตนเองจะเสริมสร้างความเป็นเลิศอย่างมาก

การสาธิตและสุขและความสงบ : พระพุทธศาสนาสอนให้เราใส่ใจถึงความสงบและความสุขของสังคม การที่เราทำงานร่วมกันเพื่อสร้างสังคมที่มีความสงบและความสุขจะส่งผลให้การบริหารวิชาการเป็นเลิศอย่างมาก

การบริหารวิชาการตามแนวพระพุทธศาสนาเน้นให้เราเป็นคนที่มีคุณธรรมและมีสติปัญญา และใช้ความรู้และทักษะในการสร้างคุณค่าต่อสังคม นอกจากนี้การให้และการทำงานร่วมกันกับผู้อื่นเป็นสิ่งสำคัญในการเติบโตเป็นคนที่เป็เลิศตามแนวพระพุทธศาสนาด้วยความเป็นสรรพสัตว์ที่มีสติและความเมตตาและเสมอภาคต่อความเจริญของตนเองและสังคมรวมถึงพระพุทธศาสนาด้วยความนับถือและความกระตือรือร้นในการปฏิบัติธรรมพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริงและสุจริตตามหลักการของสายพุทธศาสนาของตน

สรุปได้ว่า การบริหารเป็นกระบวนการในการทำงานร่วมกันของบุคลากรภายในองค์กร ตลอดจนผู้บริหารทุกระดับ จะต้องมีการบริหารตน บริหารคน และบริหารงาน ผู้บริหารจะต้องมีการมองการณ์ไกลเพื่อเป็นแนวทางที่ผู้บริหารจะต้องเรียนรู้องค์ประกอบการบริหารให้ถูกกับงาน ถูกกับคนโดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการดำเนินงานให้ไปในทิศทางเดียวกัน และประสบความสำเร็จ

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้จากบทความนี้ คือ บูรณาการหลักอริยบท 4 ในการบริหารวิชาการความเป็นเลิศ ดังแสดงในภาพ

ภาพที่ 1 โมเดลการบูรณาการหลักอริยบท 4 ในการบริหารวิชาการความเป็นเลิศ

อธิบาย ICL 2 ME MODEL ได้ดังนี้

I - Iddhipada (V (อิทธิบาท 4) หมายถึง พุทธ ธรรมส่งเสริมให้การบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศโดยบุคลากรในองค์กรต้องมีนั้นทะ (พอใจในการพัฒนางานวิชาการสู่ความเป็นเลิศ) วิริยะ (เพียรพยายามในการพัฒนางานวิชาการสู่ความเป็นเลิศ) จิตตะ (จดจ่อต่อการพัฒนางานวิชาการสู่ความเป็นเลิศ) วิมังสา (ไตร่ตรองพิจารณางานวิชาการสู่ความเป็นเลิศ)

C - Course (หลักสูตร) หมายถึง การบริหารงานสู่ความเป็นเลิศนั้นสถานศึกษาต้องพิจารณาหลักสูตรให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางและท้องถิ่นและดำเนินการเรียนการสอนให้เป็นไปตามหลักสูตรนั้น

L - Learning and Teaching (การเรียนการสอน) หมายถึง การบริหารงานสู่ความเป็นเลิศนั้นด้านการเรียนการสอนผู้สอนจะต้องเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางโดยให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเองและสอนทอดแทรกคุณธรรมให้กับผู้เรียน

M - Media (สื่อการเรียนการสอน) หมายถึง การบริหารงานสู่ความเป็นเลิศผู้บริหารจะต้องส่งเสริมประยุกต์สื่อด้วยเทคโนโลยีและจูงใจหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนให้สนับสนุนสื่อการเรียนการสอนของนักเรียนให้เพียงพอ

M - Measurement and Evaluation (การวัดและประเมินผล) หมายถึง การบริหารงานสู่ความเป็นเลิศผู้บริหารและครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผลหลังจากการวัดและประเมินผลจะต้องนำผลการวัดมาพัฒนาการเรียนการสอนเสมอ

E - Excellence (ความเป็นเลิศ) หมายถึง เมื่อผู้บริหารและครูได้พัฒนางานวิชาการด้วยหลักอิทธิบาท 4 อย่างเต็มความสามารถแล้วสถานศึกษาจะพัฒนาสู่ความเป็นเลิศด้านวิชาการโดยมีเป้าหมายสูงสุด คือ พัฒนานักเรียนให้เป็นคนดี มีความสุขและเป็นคนเก่งสามารถนำความรู้ที่ได้จากการเรียนการสอนมาพัฒนาตนเอง สังคม และประเทศชาติได้

เอกสารอ้างอิง

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และ เพ็ญแข ประจักษ์ปัจฉิม. 2520. จริยธรรมของเยาวชนไทย. (พิมพ์ครั้งที่ 2).

กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.

ปิ่น มุทุกันต์. (2508). มงคลชีวิตภาค 2. กรุงเทพฯ: คลังวิทยา.

พระธรรมโกศจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2549). พุทธวิธีบริหาร. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระธรรมโกศจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2553). ทำอย่างไรจึงจะเรียนเก่ง. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (20 มิถุนายน 2553). ธรรมในใจของนักบริหารไอโซ. ไทยรัฐ, น. 24.
- พระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาสภิกขุ). (2549). การงานที่เป็นสุข. กรุงเทพฯ: ธรรมสภา.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). (2543). ธรรมะกับการทำงาน. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: มูลนิธิพุทธธรรม.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). (2543). พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2549). การเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ.
- พระมหาณรงค์ศักดิ์ ฐิตญาโณ. (2546). พระอภิธรรมปิฎก. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาวุฒิชัย วชิรมณี (ว.ชिरเมธี). (2550). คนสำราญงานสำเร็จ. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).
- พระสุทธธญาณ (ณรงค์ จิตฺตโสภโณ). (2552). คู่มือปฏิบัติธรรมวันพระและวันอาทิตย์ (วัดมหาพฤฒาราม). กรุงเทพฯ: บริษัท เอฟ พริ้นท์แอนด์แพ็ค จำกัด.
- พุทธทาสภิกขุ. (2537). การงานที่เป็นสุข. กรุงเทพฯ: ธรรมสภา.
- ราชบัณฑิตสถาน. (2556). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2542. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิชเคชั่นส์.
- ราชบัณฑิตสถาน. (2546). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2592. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิชเคชั่นส์.
- วรภัทร์ ภูเจริญ. (2546). ธรรมะเพื่อการเพิ่มผลผลิต (ตอนที่ 2). Productivity World วารสารเพื่อการเพิ่มผลผลิต, 8-4.
- วีระพงศ์ ถิ่นแสนดี. (2550). การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนสิงห์สะอาด อำเภอสหสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- สมพร เทพสิทธิ์. (2533). พุทธศาสนาชีวิตประจำวัน. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- Wagner, J.A, & Hollembeek. J.R. (1995). Management of organization behavior. New Jersey: Prentice - Hall, p.74.

การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน (หลักสูตรใหม่ พ.ศ. 2562)
คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยพิชญบัณฑิต โดยใช้รูปแบบชิปปี้โอ
The Evaluation of Master of Education in Curriculum and Instruction
Faculty of Pitchayabundit Collect Using a Cippi Model

นิทรา ช่อสูงเนิน¹,
ละดา ดอนหงษา², สมชาย พาชอบ³,
ศิริวิมล รัศมีพัฒน์⁴ และ สุรเดช พรหมคำ⁵
คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยพิชญบัณฑิต^{1,2,3,4,5}
Nitra Chosungnern¹,
Lada Donhongsa², Somchai Pachob³,
Siriwimon Rassamiphiphat⁴ and Suradet Promkham⁵
Faculty of Pitchayabundit Collect^{1,2,3,4,5}
Corresponding Author E-Mail : Pulada2010@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยพิชญบัณฑิต โดยใช้รูปแบบชิปปี้โอเป็นกรอบในการประเมิน กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 177 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบประเมิน แบบมาตราส่วนประมาณค่า และแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง 2 ฉบับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

* ได้รับบทความ: 21 พฤศจิกายน 2566; แก้ไขบทความ: 16 มิถุนายน 2566; ตอรับตีพิมพ์: 20 มิถุนายน 2566
Received: 21 November 2023; Revised: 16 June 2023; Accepted: 20 June 2023

ผลการวิจัยพบว่า

1. ด้านบริบท (Context) และ ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) พบว่า ในภาพรวมมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด 2. ด้านกระบวนการ (Process) พบว่า ในภาพรวมมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก 3. ด้านผลผลิต (Product) และด้านผลกระทบ (Impact) พบว่า ในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: การประเมินหลักสูตร; รูปแบบประเมินชิปปี้โอ; สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน

Abstract

The objective of this research aimed to evaluate the curriculum of Master's Degree of Education Program in Curriculum and Instruction, Faculty of Pitchayabundit Collect, Using a CIPPI Model as an evaluation framework. The subjects of this research were 117 people. The research instruments evaluation forms and 2 structured interview forms. The analysis data statistics were frequency, percentage, mean, standard division and content analysis.

The results showed that.

1. The context and the input it was found that the overall was at the highest level. When each item found that it were at the highest level. 2. The process, it was found that the overall was at the highest level. When each item found that it were at the highest level. 3. The product and the impact it was found that the overall was at the high level. When each item found that it were at the high level.

Keywords: Curriculum Evaluation; CIPPI Model; Curriculum and Instruction

บทนำ

การประเมินหลักสูตร เป็นกระบวนการแสวงหาข้อมูลและการจัดเตรียมสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจและแสวงหาทางเลือกที่เหมาะสมในการดำเนินการเกี่ยวกับหลักสูตร (Stufflebeam & Shinkfield, 2007) เป็นการพัฒนาเกี่ยวกับคุณค่าของหลักสูตร โดยใช้ผลจากการวัดในแง่มุมต่าง ๆ ของสิ่งที่ประเมินเพื่อนำมาพิจารณาาร่วมกันและสรุปว่าจะให้คุณค่าของหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นนั้นเป็นอย่างไร มีคุณภาพดีหรือไม่เพียงใด หรือได้ผลตรงตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดหรือไม่ มีส่วนใดที่จะต้องปรับปรุงแก้ไข

การประเมินหลักสูตรจึงเป็นกระบวนการสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาคุณภาพของหลักสูตร ช่วยให้ทราบสารสนเทศที่บ่งบอกถึงประสิทธิภาพของหลักสูตร เพื่อใช้ในการปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมกับนโยบายของรัฐ และสถานการณ์เปลี่ยนแปลงของสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ทั้งยังช่วยเสริมแรงให้กับผู้บริหารหลักสูตรผู้สอนและผู้เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร ในการบริหารหลักสูตรและจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ และมีมาตรฐานสูงอันจะเกิดคุณค่าและประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียนหรือสถานศึกษา และเป็นการตรวจสอบคุณภาพของผลผลิตของหลักสูตรนั้น ๆ ว่าบรรลุตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของหลักสูตรนั้นหรือไม่ เพื่อนำมาพิจารณาตัดสินใจ ปรับปรุงแก้ไข หรือพัฒนาหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพสามารถผลิตบัณฑิตให้ตอบสนองต่อความต้องการของวิชาชีพและสังคมได้ (มารุต พัฒนา, 2562) จากการศึกษาค้นคว้าประเมินหลักสูตรโดยใช้รูปแบบซิปปีไอ (CIPPI) อาทิ พอเจตน์ ธรรมศิริขวัญ (2565 : 16-31) ได้ประเมินหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์และ เชษฐ์ ศิริสวัสดิ์ (2564) ได้ประเมินหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาการสอนวิทยาศาสตร์ (ฉบับ พ.ศ.2559) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ผลการวิจัยทำให้ได้ข้อมูลที่น่าสนใจมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรครอบคลุมทั้งด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต และด้านผลกระทบ

คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยพิษณุพนธ์ได้จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (ศษ.ม.) สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน (หลักสูตรใหม่ พ.ศ. 2562) โดยได้เปิดการเรียนการสอนในปีการศึกษา 2563 (วิทยาลัยพิษณุพนธ์, 2562) ซึ่งหลักสูตรนี้ใช้จัดการเรียนการสอนจะครบเวลา 5 ปี ในปีการศึกษา 2566 ซึ่งสถาบันจะต้องมีการปรับปรุงหลักสูตร เพื่อให้เป็นไปตามแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรและการประกันคุณภาพการศึกษา ตลอดทั้งให้ข้อมูลพื้นฐานใช้ในการปรับปรุง หลักสูตรปรับปรุงพและเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตร พ.ศ. 2567 ที่สอดคล้องตามตัวบ่งชี้ของกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (Thailand Quality Framework for Higher Education : TQF) สอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพของคุรุสภาและเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรอุดมศึกษา พ.ศ. 2565 ตลอดทั้งเพื่อให้หลักสูตรมีคุณภาพและทันสมัยตรงตามความต้องการของท้องถิ่นและประเทศ จึงจำเป็นต้องมีการประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (ศษ.ม.) สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน (หลักสูตรใหม่ พ.ศ. 2562) โดยผู้วิจัยใช้รูปแบบการประเมินซิปปีไอ ประกอบด้วย การประเมินด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต และด้านผลกระทบ โดยศึกษาข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร ได้แก่ คณะกรรมการบริหารหลักสูตร อาจารย์ผู้สอน นักศึกษา บัณฑิต และผู้ใช้นบัณฑิต ผลการวิจัยจะเป็นข้อมูลพื้นฐานในการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้ สอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ตลอดทั้งเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2565 และสอดคล้องกับปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ และประเด็นยุทธศาสตร์ของวิทยาลัยพิษณุพนธ์ และหน่วยงานอื่นที่สนใจ

งานวิจัยนี้นำเสนอกระบวนการดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย วัตถุประสงค์การวิจัย ระเบียบวิธีวิจัยวิธีดำเนินการวิจัย ได้แก่ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลผลการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งได้นำเสนอตามวัตถุประสงค์การวิจัย การอภิปรายและข้อเสนอแนะ ซึ่งเนื้อหารายละเอียดของบทความนี้จะจะเป็นประโยชน์แก่สาขาวิชาหลักสูตรและการสอนและสาขาอื่นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรด้านการศึกษา ตลอดทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรอื่น ๆ นำไปเป็นแนวทางการประเมินผลนำไปใช้พัฒนาหลักสูตรที่เกี่ยวข้องต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน (หลักสูตรใหม่ พ.ศ. 2562) คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยพณิชยบัณฑิต ในด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต และด้านผลกระทบ
2. เพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยพณิชยบัณฑิต

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงประเมินผล (Evaluative Research) ใช้วิธีการออกแบบวิจัยแบบผสมวิธี โดยมีการเก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ มีรายละเอียดดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 177 คน ประกอบด้วย 4 กลุ่ม ได้แก่ 1) คณะกรรมการบริหารหลักสูตรและอาจารย์ผู้สอน จำนวน 10 คน 2) นักศึกษาจำนวน 97 คน 3) มหาบัณฑิต จำนวน 35 คน และ 4) ผู้ใช้มหาบัณฑิต จำนวน 35 คน ได้มาจากการสุ่มแบบชั้นภูมิตามสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling)

2. วิธีดำเนินการวิจัย การวิจัยนี้เป็นการวิจัยประเมินผล (Evaluative Research) โดยใช้รูปแบบการประเมินซีปปี้โอ (CIPPI Model) มีวิธีการตามขั้นตอน ดังนี้

2.1 ประเมินบริบท (Context Evaluation : C) เป็นการประเมินเกี่ยวกับความสอดคล้องความเหมาะสมของปรัชญา วัตถุประสงค์ โครงสร้าง และเนื้อหาสาระรายวิชาของหลักสูตร

2.2 ประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation : I) เป็นการประเมินเกี่ยวกับความเหมาะสม / ความพร้อม ด้านผู้เรียน ด้านอาจารย์ผู้สอน และด้านปัจจัยสนับสนุน

2.3 ประเมินกระบวนการ (Process Evaluation : P) เป็นการประเมินเกี่ยวกับความเหมาะสม และปัญหาของการบริหารและการจัดการหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล

2.4 การประเมินผลผลิต (Product Evaluation : P) เป็นการประเมินเกี่ยวกับคุณลักษณะของบัณฑิตตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของบัณฑิตคณะศึกษาศาสตร์

2.5 การประเมินผลกระทบของหลักสูตร (Impact Evaluation : I) เป็นการประเมินด้านความสามารถในการนำความรู้ประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานและด้านการพัฒนาผู้เรียน

3. เครื่องมือวิจัย

เครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ มี 2 ชนิด คือ 1. แบบประเมิน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับจำนวน 3 ฉบับ 2.แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) 2 ฉบับ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบประเมิน ผู้วิจัยใช้ Google Form สร้างแบบสอบถามออนไลน์ให้ นักศึกษา มหาบัณฑิต และผู้ใช้บัณฑิต ตอบแบบสอบถาม ส่วนคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและอาจารย์ผู้สอนผู้วิจัยส่งแบบสอบถามให้ตอบโดยตรง

4.2 การสัมภาษณ์ความคิดเห็นของคณะกรรมการและอาจารย์ผู้สอน นักศึกษา มหาบัณฑิต และผู้ใช้บัณฑิต โดยผู้วิจัยสัมภาษณ์ด้วยตนเองตามแบบสัมภาษณ์และบันทึกผล การสัมภาษณ์ด้วยการจดบันทึก

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมา วิเคราะห์ ข้อมูล ใช้ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานแล้วเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ นำข้อมูลที่จัดบันทึกจากการสัมภาษณ์ มาจัดหมวดหมู่ นำไปวิเคราะห์ เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอผลการวิเคราะห์ในลักษณะพรรณนาความ

ผลการวิจัย

การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน (หลักสูตรใหม่ พ.ศ. 2562) คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยพณิชยบัณฑิต โดยใช้รูปแบบชิปปี้โอ สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน (หลักสูตรใหม่ พ.ศ.2562) คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยพณิชยบัณฑิต ในด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้าด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต และด้านผลกระทบ พบว่า

1.1 ด้านบริบทของหลักสูตร

1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ พบว่า โดยภาพรวมมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด และแต่ละด้านก็มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด คือ ด้านปรัชญา วัตถุประสงค์ โครงสร้าง และรายวิชาของหลักสูตรเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ โครงสร้างหลักสูตร

มีความสอดคล้องกับปรัชญาและวัตถุประสงค์ของหลักสูตรและที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ เนื้อหารายวิชาไม่มีความซ้ำซ้อนกัน

2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์คณะกรรมการบริหารหลักสูตรและครูผู้สอน พบว่า 1) วัตถุประสงค์ของหลักสูตรควรเน้นให้มหาบัณฑิตเป็นผู้นำด้านหลักสูตรและการสอน เน้นจุดเน้นที่สอดคล้องกับนโยบายการศึกษา เช่น สมรรถนะต่าง ๆ ที่สำคัญ เป็นต้น 2) โครงสร้างของหลักสูตรควรปรับลดรายวิชาพื้นฐานลง 3) เนื้อหารายวิชาที่จัดการเรียนการสอนในหลักสูตรมีความซ้ำซ้อนควรทบทวน 4) ควรปรับลดหน่วยตลอดหลักสูตรให้สอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตร พ.ศ. 2565

1.2 ด้านปัจจัยนำเข้า

1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ พบว่า โดยภาพรวมมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด และแต่ละด้านก็มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านอาจารย์ผู้สอน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านปัจจัยสนับสนุนการเรียนรู้

2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์คณะกรรมการบริหารหลักสูตรอาจารย์ผู้สอนและนักศึกษา พบว่า 1) ด้านผู้เรียน หลักสูตรมีเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้เรียนเข้าเรียนที่เหมาะสม มีการเตรียมความพร้อมให้แก่ผู้เรียนอย่างเหมาะสม 2) ด้านอาจารย์ผู้สอน มีความรู้ และความเชี่ยวชาญในวิชาที่สอนให้คำปรึกษาแนะนำในการปรับพฤติกรรมเรียนที่เหมาะสมแก่ผู้เรียน 3) ด้านปัจจัยสนับสนุนการเรียนรู้ มีห้องเรียน สื่อสนับสนุนการเรียนรู้เหมาะสมแต่ควรเพิ่มจำนวนให้เพียงพอ

1.3 ด้านกระบวนการ

1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ พบว่า ในภาพรวมมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด และแต่ละด้านก็มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือด้านการบริหารหลักสูตร

2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์คณะกรรมการบริหารหลักสูตรอาจารย์ผู้สอนและนักศึกษา พบว่า 1) ด้านการบริหารหลักสูตร มีการดำเนินการสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่อาจารย์เกี่ยวกับการบริหารหลักสูตร 2) ด้านการจัดการเรียนการสอน มีบรรยากาศเรียนรู้แบบร่วมมือกัน มีการจัดการเรียนรู้ที่ดีเพื่อให้นักศึกษาได้เรียนรู้ 3) ด้านการวัดและประเมินผล มีการนำผลการประเมินไปปรับปรุงการเรียนการสอน

1.4. ด้านผลผลิต

1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ พบว่า ในภาพรวมมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด และแต่ละด้านก็มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านคุณธรรมจริยธรรม และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ

2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์คณะกรรมการบริหารหลักสูตร อาจารย์ผู้สอนและมหาบัณฑิต พบว่า บัณฑิตประพฤติปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพ สามารถศึกษาค้นคว้าวิจัยด้านหลักสูตรและการสอน มีความรู้ในเนื้อหาวิชาชีพครู สามารถนำไปแก้ปัญหา สามารถออกแบบและจัดการเรียนการสอนได้เหมาะสมกับผู้เรียนทุกกลุ่ม

1.5 ด้านผลกระทบ

1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ พบว่า ในภาพรวมมีความเหมาะสมในระดับมาก และแต่ละด้านก็มีความเหมาะสมในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการพัฒนาผู้เรียน

2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์ผู้ใช้บัณฑิต พบว่า 1) บัณฑิตสามารถนำความรู้ด้านหลักสูตรและการสอนไปถ่ายทอดและขยายผลให้ผู้อื่นได้เป็นอย่างดี บัณฑิตได้รับการยกย่องชมเชยจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มุ่งสร้างเยาวชนให้เกิดทักษะในศตวรรษที่ 21 2) บัณฑิตสำเร็จการศึกษามีภาวะผู้นำในด้านหลักสูตรและการสอน แต่ทางวิทยาลัยควรปรับปรุงหลักสูตรเหมาะสมกับทักษะในปัจจุบัน เช่น Soft Skill, Hard Skill เป็นต้น

2. ผลการศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยพยุหะบัณฑิต พบว่า มีปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับรายวิชาในส่วนของจัดการเรียนรู้อยู่ยังมีสัดส่วนที่น้อยไปเมื่อเทียบกับรายวิชาทางด้านหลักสูตร ควรมีการจัดทำฐานข้อมูลวิชาการเทคโนโลยีสารสนเทศที่เป็นปัจจุบัน มีการศึกษาดูงานภายนอกในหน่วยงานที่มีการปฏิบัติที่ดี ควรมีการแต่งตั้งอาจารย์ที่ปรึกษาทางวิชาการ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่สอดคล้องกับสาขาวิชาของนักศึกษา

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยสามารถนำประเด็นสำคัญมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ด้านบริบท (Context Evaluation: C) โดยภาพรวมมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด และแต่ละด้านก็มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด โดยด้านปรัชญา วัตถุประสงค์ โครงสร้างรายวิชา และรายวิชาในการจัดการเรียนการสอนมีความเหมาะสมและสอดคล้องกัน ทั้งนี้ เนื่องจากการพัฒนาหลักสูตรได้ให้อาจารย์ที่มีความรู้และประสบการณ์ในการพัฒนาหลักสูตรร่วมร่าง ร่วมพิจารณา ตลอดทั้งได้นำหลักสูตรให้ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอนได้พิจารณา และให้ข้อเสนอแนะและปรับปรุงแก้ไข และที่สำคัญหลักสูตรได้ผ่านการรับรองจากคณบดีที่มีรายละเอียดสาระความรู้และสมรรถนะครอบคลุมสมรรถนะด้านวิชาชีพครูที่คณบดีกำหนด ผลการวิจัยสอดคล้องกับ พอเจตน์ ธรรมศิริขวัญ (2565 : 16-31) ได้ประเมินหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัย

ราชภัฏราชนครินทร์ พบว่า ผลประเมินด้านบริบทมีความเหมาะสมในระดับมาก สอดคล้องกับ วิสูตร โพธิ์เงิน (2560) ได้ประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร พบว่า ผลประเมินด้านบริบทมีความเหมาะสมในระดับมาก พิจารณาข้อมูลเชิงคุณภาพ มีประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายคือ โครงสร้างของหลักสูตรควรปรับลดรายวิชาพื้นฐานลง เนื้อหารายวิชาที่จัดการเรียนการสอนในหลักสูตรมีความซ้ำซ้อนควรทบทวน และควรปรับลดหน่วยตลอดหลักสูตรให้สอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตร พ.ศ. 2565 ผลที่พบครั้งนี้เป็นข้อมูลพื้นฐานที่ผู้วิจัยและผู้เกี่ยวข้องจะนำไปพิจารณาจัดทำหลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2567 ซึ่งจะอยู่ในช่วงระยะเวลาที่ต้องใช้เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตร พ.ศ. 2565 ซึ่งมีหลายประเด็นที่แตกต่างจากเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตร พ.ศ. 2558

2. ด้านปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation : I) โดยภาพรวมมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด และแต่ละด้านก็มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านอาจารย์ผู้สอน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านปัจจัยสนับสนุนการเรียนรู้ 1) ด้านผู้เรียน หลักสูตรมีเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้เรียนเข้าเรียนที่เหมาะสม มีการเตรียมความพร้อมให้แก่ผู้เรียนอย่างเหมาะสม 2) ด้านอาจารย์ผู้สอน ผู้สอนมีความรู้ และความเชี่ยวชาญในวิชาที่สอน ให้คำปรึกษาแนะนำ ในการปรับพฤติกรรม การเรียนที่เหมาะสมแก่ผู้เรียน 3) ด้านปัจจัยสนับสนุนการเรียนรู้ มีห้องเรียน สื่อสนับสนุนการเรียนรู้เหมาะสม แต่ควรเพิ่มจำนวนให้เพียงพอ ทั้งนี้เนื่องจากวิทยาลัยมีการคัดเลือกอาจารย์ผู้สอนอย่างเป็นระบบ เป็นอาจารย์ที่มีความรู้และประสบการณ์ในการสอนและการทำวิจัย ทั้งนี้วิทยาลัยได้สนับสนุนทุนให้อาจารย์ศึกษาต่อ และทำวิจัยทุกปี มีการประเมินอาจารย์โดยผู้เกี่ยวข้องนักศึกษา นอกจากนี้สาขาวิชาได้จัดหาสื่อการเรียนรู้อะไรก็ได้ วัสดุ อุปกรณ์ ทรัพยากรการเรียนรู้ หนังสือ เอกสาร วารสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้นักศึกษาได้ค้นคว้าทั้งสื่อ สิ่งพิมพ์ และสื่อออนไลน์ (Online) ผลการวิจัยสอดคล้องกับ ชญาภาณท์ ชันแก้ว (2560) การประเมินหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร กระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษ โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ พบว่า ศักยภาพและ ความพร้อมของบุคลากรในหลักสูตร ความพร้อมของสถานที่ สื่อ วัสดุอุปกรณ์ และงบประมาณ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และชุดีระ ระบอบ และคณะ (2561) ได้ทำวิจัยการประเมินหลักสูตรการจัดการมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ อุตสาหกรรม ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2560 คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ พบว่า ปัจจัยนำเข้า การจัดการเรียนการสอนในภาพรวมระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง ได้แก่ อุปกรณ์และสื่อการเรียน การสอน ทันสมัย ห้องเรียนเหมาะสมที่จะสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ แต่ควรเพิ่มประสิทธิภาพด้านการ ติดต่อประสานงานให้มีความสะดวกและรวดเร็วขึ้น

3. ด้านกระบวนการ (Process Evaluation : P) ผลการประเมินด้านกระบวนการในภาพรวม และรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านการจัดการเรียนการสอน พบว่า มีบรรยากาศการเรียนรู้เป็นแบบร่วมมือกันมีการจัดการเรียนรู้ที่ดีเพื่อให้นักศึกษาได้เรียนรู้ในประเด็นที่สำคัญ

ทั้งเป็นรายกลุ่มและรายบุคคลได้รับการกระตุ้นให้กล้าซักถามเพื่อพัฒนาความรู้ในชั้นเรียน ด้านการวัดและประเมินผล พบว่า รายข้ออยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด คือ ให้ผู้เรียนได้ตรวจสอบผลการเรียน มีการนำผลการประเมินไปปรับปรุงการเรียนการสอน ด้านการบริหารหลักสูตร พบว่า รายข้ออยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด คือ มีการดำเนินการสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่อาจารย์เกี่ยวกับการบริหารหลักสูตร อาจารย์ประจำหลักสูตรมีส่วนร่วมในการบริหารหลักสูตรทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสาขาวิชาและผู้สอนให้ความสำคัญกับการนำหลักสูตรไปใช้โดยพยายามจัดกระบวนการเรียนการสอนตามโครงสร้างและจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ มีการประชุมสาขาวิชา เพื่อขับเคลื่อนการนำหลักสูตรไปใช้สอดคล้องกับแนวคิดที่ว่า การนำหลักสูตรไปใช้เป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่งของหลักสูตรเป็นการนำหลักสูตรไปปฏิบัติเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ดังที่โบแชมป์ (Beauchamp, 1981 : 164) ให้ความสำคัญของกระบวนการการนำหลักสูตรไปใช้ เป็นการนำหลักสูตรไปปฏิบัติ โดยกระบวนการที่สำคัญที่สุด คือ การแปลงหลักสูตรไปสู่การจัดการเรียนการสอน ให้ผู้สอนได้มีการพัฒนาการเรียนการสอนเป็นไปตามหลักสูตร สอดคล้องกับผลการวิจัยของเพ็ญภา กุลนาค และ คณะ (2563 : 139) การวิจัยประเมินหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ด้านการจัดการเรียนการสอน พบว่า มีค่าเฉลี่ยโดยรวมรายข้ออยู่ในระดับมากที่สุด ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนมีส่วนร่วม ความเหมาะสมในการใช้สื่อการเรียนการสอน และจัดให้ผู้เรียนได้ศึกษาดูงานนอกสถานที่ที่มีความเหมาะสม

4. ด้านผลผลิต (Product Evaluation: P) ด้านผลผลิตโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านคุณธรรมจริยธรรม และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ พบว่า บัณฑิตประพฤติปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพ สามารถศึกษาค้นคว้าวิจัยด้านหลักสูตรและการสอน มีความรู้ ในเนื้อหาวิชาชีพครู สามารถนำไปแก้ปัญหาได้ สามารถออกแบบและจัดการเรียนการสอนได้เหมาะสมกับผู้เรียนทุกกลุ่ม ทั้งนี้เนื่องจากสาขาวิชานำการผลิตนักปฏิบัติตามวิชาชีพและจัดการเรียน และเน้นการฝึกปฏิบัติในสถานศึกษาที่มีความพร้อม ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการปฏิบัติงาน นำประสบการณ์มาประยุกต์ใช้จนเกิดประสบการณ์จริง ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับวัตถุประสงค์หลักสูตร ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ที่ต้องการผลิตบุคลากรทางการศึกษาที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับหลักสูตรและการสอน นักพัฒนาหลักสูตรและอาจารย์ผู้สอนส่งเสริมความก้าวหน้าในวิชาชีพ การพัฒนาหลักสูตร โดยการศึกษา ค้นคว้า วิจัย และพัฒนาคุณธรรมในวิชาชีพแก่ผู้เรียนและบุคลากรทางการศึกษาที่เกี่ยวข้อง และผลที่ได้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2558 ที่หลักสูตรปริญญาโทมุ่งให้มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ปรัชญาของการอุดมศึกษาและมาตรฐานวิชาการและวิชาชีพ ที่เป็นสากล ใช้กระบวนการวิจัยเพื่อให้แสวงหาความรู้ใหม่ได้อย่างอิสระ มีคุณธรรมและจรรยาบรรณทางวิชาการและวิชาชีพและเป็นไปตามผลการเรียนรู้ด้านความรู้ของสาขาวิชาหลักสูตรและการสอนที่กำหนด

และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชลชลิตา แดงนารา (2562) ได้ประเมินหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขา วิชาภาษาอังกฤษ (5 ปี) หลักสูตรปรับปรุง 2559 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยกำแพงเพชร พบว่า ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านความรู้ ด้านทักษะทางปัญญา ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ด้านทักษะการวิเคราะห์ตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านคุณลักษณะ บัณฑิตตามอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยและด้านคุณลักษณะของบัณฑิตตามวิชาชีพ มีความพึงพอใจ อยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับเพ็ญภา กุลนาค และคณะ (2563) การวิจัยประเมินหลักสูตรปรัชญา ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ด้านการพัฒนาตนเอง ของผู้เรียน พบว่า ค่าเฉลี่ยโดยรวมรายข้ออยู่ในระดับมาก พบว่าผู้เรียนมีความมุ่งมั่นและพยายาม ในการพัฒนาตนเอง ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถไปปฏิบัติงานจริง ผู้เรียนมีความเข้าใจในหลักสูตรและผู้เรียน มีความเข้าใจใน เนื้อหารายวิชา ผู้สำเร็จการศึกษา มีความสามารถประกอบอาชีพนักจิตวิทยาการศึกษา มีความสามารถใน เชิงอาชีพที่ช่วยให้ผู้รับบริการหาทางออกในการดำเนินชีวิต มีความสามารถในการเป็น นักจิตวิทยาหรืออาชีพที่เกี่ยวข้อง มีจรรยาบรรณในวิชาชีพจิตวิทยาการศึกษา มีความสามารถในการเป็น ผู้นำทางจิตวิทยาการศึกษา หรือศาสตร์ทางจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องและการศึกษามีความสามารถในด้าน การถ่ายทอดความรู้ทางจิตวิทยาการศึกษา ปรัชญา มีมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ยอมรับฟังความคิดเห็น ของผู้อื่น และมีความสามารถในการทำงานเป็นทีม

5. ด้านผลกระทบของหลักสูตร (Impact Evaluation : I) ด้านผลกระทบพบว่าโดยภาพรวม และ รายด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ พบว่า บัณฑิต สามารถนำความรู้ ไปใช้ในการทำวิทยานิพนธ์/การศึกษาค้นคว้าอิสระ สร้างนวัตกรรมด้านการเรียน การสอน มีภาวะผู้นำทางด้านวิชาการ มีผลงานด้านการเรียนการสอนเชิงประจักษ์ ส่งผลให้มีความก้าวหน้า ในวิชาชีพ ด้านการพัฒนาผู้เรียน พบว่า สามารถจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามเป้าหมาย ที่กำหนด ร่วมมือกับบุคลากรพัฒนาองค์กรให้เป็นที่ยอมรับต่อสังคม ส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนให้มีความ สำเร็จในการเรียนสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพสามารถนำความรู้ไปถ่ายทอดและ ขยายผลให้ผู้อื่นได้ ทั้งนี้เนื่องจาก สาขาได้มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติด้านการสอนในสถานการณ์จริง ในสถานศึกษา ผู้เรียนได้นำความรู้และประสบการณ์ที่ได้จากในชั้นเรียนไปใช้ในสถานศึกษา ฝึกปฏิบัติงาน การสอนในชั้นเรียน ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พอเจตน์ ธรรมศิริขวัญ (2565 : 16-31) ที่ประเมินหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์ พบว่าโดยภาพรวมและรายข้อมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ความสามารถในการพัฒนาหลักสูตร และการสอน ความสามารถในการวิจัยและพัฒนาวัตกรรมการสอน ความรอบรู้อย่างลึกซึ้งในสาขาวิชา หลักสูตรและการสอนเป็นผู้มีคุณธรรมและจริยธรรมในวิชาชีพและมีความรับผิดชอบต่อสังคม สามารถนำ ความรู้ด้านหลักสูตรและการสอนไปเผยแพร่ต่อบุคคลอื่นได้

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยการประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยพิษณุพนิต มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า

1) ด้านบริบทผลการประเมิน พบว่า มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด และแต่ละด้านก็มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด โดยประเด็นที่ควรปรับปรุงคือความซ้ำซ้อนของเนื้อหาของรายวิชา เนื้อหาที่มีความทับซ้อนกัน ดังนั้นสาขาวิชาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรปรับปรุงรายวิชาที่มีความสัมพันธ์ทับซ้อนกัน

2) ด้านปัจจัยนำเข้าผลการประเมิน พบว่า มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด และแต่ละด้านก็มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด โดยประเด็นควรปรับปรุงคือมีห้องเรียน สื่อสนับสนุนการเรียนรู้เหมาะสมแต่ควรเพิ่มจำนวนให้เพียงพอควรลดจำนวนหน่วยกิต ตลอดหลักสูตรให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตร ดังนั้น สาขาวิชาหลักสูตรและการสอนควรมีการทบทวนจำนวนหน่วยกิตในแต่ละหมวดวิชาให้เป็นไปตามเกณฑ์

3) ด้านกระบวนการผลการประเมิน พบว่า มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด และแต่ละด้านก็มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด โดยด้านที่ควรปรับปรุงคือด้านการเรียนการสอนเพื่อนำสู่การวิจัย ดังนั้นควรมีการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นการบูรณาการการสอนแบบการวิจัยเป็นฐาน (Research Based Learning) หรือจัดการเรียนการสอนโดยใช้งานวิจัยทางหลักสูตรและการสอนเน้นกรณีศึกษา

4) ด้านผลผลิตและผลกระทบ ผลการประเมิน พบว่า มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด โดยประเด็นที่ควรปรับปรุง คือ การพัฒนาทักษะในศตวรรษที่/แก่นักศึกษา และการเผยแพร่งานวิจัย ดังนั้นวิทยาลัยควรปรับปรุงหลักสูตร ให้เหมาะสมกับทักษะในปัจจุบัน เช่น Soft Skill, Hard Skill และควรนำผลงานวิจัยของนักศึกษามหาบัณฑิตมาเผยแพร่ในวารสารที่อยู่ในฐาน TCI หรือในการประชุมวิชาการที่ดำเนินการโดยสมาคมวิชาชีพ

1.2 ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า มีปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับรายวิชา ในส่วนของการจัดการเรียนรู้อยู่มีสัดส่วนที่น้อยไปเมื่อเทียบกับรายวิชาทางด้านหลักสูตรการจัดทำฐานข้อมูลวิชาการเทคโนโลยีสารสนเทศที่เป็นปัจจุบัน การแต่งตั้งอาจารย์ที่ปรึกษาทางวิชาการ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่สอดคล้องกับสาขาวิชาของนักศึกษา ดังนั้น สาขาวิชาควรจัดโครงสร้างรายวิชา

แต่ละหมวดให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของผู้มีส่วนได้เสีย จัดอาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย โดยคำนึงถึงความรู้ความสามารถตามสาขาที่ทำวิจัย

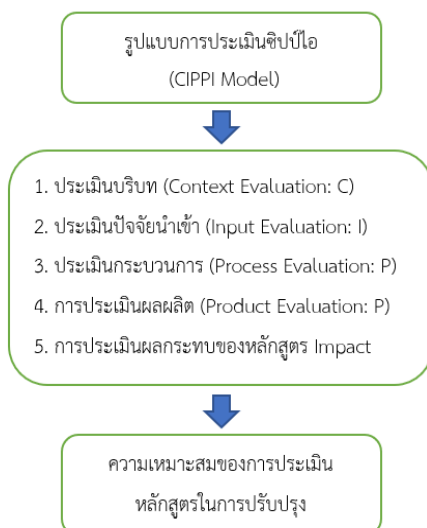
2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเพื่อติดตามผลการใช้หลักสูตรแยกกลุ่มเป้าหมายระหว่างนักศึกษาปัจจุบันที่กำลังเรียนและบัณฑิตที่จบแล้ว

2.2 ควรมีการสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับงานวิจัยทางหลักสูตรและการสอนเพื่อถอดบทเรียนองค์ความรู้ทางหลักสูตรและการสอนที่ได้จากการวิจัย

องค์ความรู้ใหม่

การทำวิจัยเรื่อง “การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน (หลักสูตรใหม่ พ.ศ. 2562) คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยพณิชยบัณฑิต” ทำให้ได้องค์ความรู้ใหม่ เกี่ยวกับผลการประเมินหลักสูตรทั้งด้านบริบท (Context) ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ (Process) ด้านผลผลิต (Product) และ ด้านผลกระทบ (Impact) ตลอดทั้งกระบวนการประเมินที่เป็นระบบ ได้ข้อมูลที่จะนำไปปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น นำความรู้ด้านหลักสูตรและการสอนไปถ่ายทอดและขยายผลให้ผู้อื่นได้ ภาพดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

เอกสารอ้างอิง

- กรภัสสร อินทรบำรุง. (2558). การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. *วารสารสาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ (Veridian E-Journal)*, 8(1), 700-713.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). ปฏิรูปการศึกษา 6 ด้าน รูปธรรมความสำเร็จ การพัฒนาศักยภาพกำลังคนของประเทศ. สืบค้นเมื่อ 25 มิถุนายน 2566, จาก <https://www.naewna.com/local/345987>.
- ชญาภาณท์ ชันธแก้ว. (2560). การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษ. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). ฉะเชิงเทรา: มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.
- ชลลลิตา แดงนารา. (2562). การประเมินหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาภาษาอังกฤษ 5 ปี (หลักสูตรปรับปรุง 2559) คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร. *วารสารพิบูล*, 17(1), 35-42.
- ชุตีระ ระบอบ และคณะ. (2561). วิจัยประเมินหลักสูตรการจัดการมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรม ฉบับปรับปรุงพุทธศักราช 2560 คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ. *วารสารธุรกิจปริทัศน์*, 10(1), 123-140.
- เชษฐ ศิริสวัสดิ์. (2564). รายงานการประเมินหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนวิทยาศาสตร์ (ฉบับ พ.ศ. 2559) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ. (2558, 13 พฤศจิกายน). เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2558. ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 132 ตอนพิเศษ 295, หน้า 13.
- ประดิษฐ์ ศรีโนนยาง และคณะ. (2563). การประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษ (5 ปี) หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2556 คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. *Journal of Modern Learning Development*, 5(5), 188-189.
- พอเจตน์ ธรรมศิริขวัญ. (2565). การประเมินหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอนคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์. *Journal of Roi Kaensam Academi*, 7(2), 16-31.
- เพ็ญภา กุลนภาตลและคณะ. (2563). การวิจัยประเมินหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา. *วารสารวิจัยทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 15(2), 133-143.
- มารุต พัฒนา. (2561). การประเมินหลักสูตรเพื่อการเรียนรู้และพัฒนา. กรุงเทพฯ: จรัสสินทวงค์การพิมพ์.

- วิทยาลัยพณิชยบัณฑิต. (2562). หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน
คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยพณิชยบัณฑิต. หนองบัวลำภู: วิทยาลัยพณิชยบัณฑิต.
- วิสูตร โพธิ์เงิน. (2560). การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. *วารสารวิชาการ Veridian E-Journal Silpakorn
University : ฉบับภาษาไทย มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ*, 10(3), 1189 - 1203.
- Beauchamp, R.H. (1981). *Education in Japan : A Source Book*. New York: Garland.
- Chandra, Arvinda. (1977). *Curriculum development and evaluation in education*.
New Delhi: Sterling Publishers Private Ltd.
- Beauchamp, R.H. (1975). *Educatio*
- Stufflebeam, D. L., & Shinkfield, A. J. (2007). *Evaluation: Theory, models and applications*.
San Francisco: Jossey-Bass.

**การจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้
เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเศรษฐกิจพอเพียง**
**Learning Management by Using Learning Resources to Develop Learning
Achievement According to the Philosophy of Sufficiency Economy**

สมกมล กาญจนพิบูลย์
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
Somkamol Kanchanapiboon
Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University
Email: ksomkamol@aru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษา สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยาโดยใช้แหล่งเรียนรู้ควบคู่กับการจัดการเรียนรู้ การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบการทดลองขั้นต้น แบบแผนการวิจัย กลุ่มทดลอง 1 กลุ่ม มีการวัดผลก่อน และหลังการทดลอง กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาสาขาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ พระนครศรีอยุธยา ปีการศึกษา 2565 ชั้นปีที่ 4 จำนวน 32 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ ในการวิจัย คือ แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 3 แผน ใช้เวลา 12 ชั่วโมง และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ ทาง การเรียน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและสถิติทดสอบค่าที (t-test)

ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเศรษฐกิจพอเพียงโดยใช้แหล่งเรียนรู้หลังเรียนสูงกว่า ก่อนเรียนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

คำสำคัญ: แหล่งเรียนรู้; เศรษฐกิจพอเพียง; ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

* ได้รับบทความ: 23 มิถุนายน 2566; แก้ไขบทความ: 20 กรกฎาคม 2566; ตอรับตีพิมพ์: 5 กันยายน 2566
Received: 23 June 2023; Revised: 20 July 2023; Accepted: 5 September 2023

Abstract

The objectives of this research were learning achievement in sufficiency economy of social studies students Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University by using learning resources along with learning management. This research was the pre-experimental research with The One-Group Pretest-Posttest Design. The sample group contained 30 social studies students Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University, derived by cluster random sampling. The research instruments included 3 learning management plans spending 12 hours and the learning achievement test. The statistics for analyzing the data included the mean, standard deviation, and t-test.

The research findings revealed that Sufficiency Economy Learning Achievement by Using Learning Resources in the after studying higher than before that has the statistical significance at the level .01.

Keywords: Learning Resources; Sufficiency Economy; Learning Achievement

บทนำ

ปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 อย่างรวดเร็ว ซึ่งการศึกษาถือว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญในการพัฒนามนุษย์ พัฒนาสังคม สิ่งแวดล้อมและพัฒนาประเทศให้มีคุณภาพมากขึ้น การพัฒนาการจัดการศึกษามีเป้าหมายที่จะพัฒนาศักยภาพของคนไทยให้มีความรู้ ทักษะ ความสามารถ และสมรรถนะที่สอดคล้องกับความต้องการและการพัฒนาของประเทศ เพื่อให้คนไทยมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560 : 1) การเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ยังประสบปัญหาสำคัญอยู่หลายประการ โดยเฉพาะในสาระการเรียนรู้เศรษฐศาสตร์เป็นเนื้อหาที่ยากสลับซับซ้อน ต้องใช้การคิดวิเคราะห์ และตัดสินใจในปัญหาต่าง ๆ ที่มีผลต่อสังคม คุณภาพชีวิต และสิ่งแวดล้อม ต้องใช้เทคนิค วิธีการ เทคโนโลยี สื่อการเรียนรู้ นวัตกรรม โดยจำเป็นอย่างยิ่งที่ครูผู้สอนจะต้องทำความรู้จักเลือก กิจกรรมการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ผู้เรียนสนใจเรียนมากยิ่งขึ้นเพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะกระบวนการคิดของผู้เรียน โดยการเรียนรู้ที่มีการ บูรณาการความรู้ที่อยู่ในห้องเรียนกับนอกห้องเรียน ได้อย่างเหมาะสม และรัฐบาลได้ตระหนักถึงความสำคัญของการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาปรับใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาประเทศด้วยความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้วด้วยการพัฒนาคนและประเทศตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565 : 140)

การพัฒนาคนในสังคมปัจจุบันให้มีทักษะในการดำรงชีวิตของมนุษย์สำหรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จำเป็นที่คนไทยต้องมีการศึกษาที่มีคุณภาพและสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยใช้แหล่งการเรียนรู้ทั้งในระบบ นอกระบบและตามอัธยาศัย ตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษา อาชีวศึกษา และอุดมศึกษาเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนในทุกระดับ พัฒนาตนเองด้วยการเรียนรู้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2565 : 37) และแผนการศึกษาแห่งชาติ มียุทธศาสตร์ในการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมคุณภาพชีวิตโดยส่งเสริมให้การใช้แหล่งเรียนรู้และนำแนวคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ โดยมีตัวชี้วัดที่สำคัญคือ สถาบันการศึกษาจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมเพื่อนำแนวคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติเพิ่มขึ้น รวมถึงยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579) ที่มีกลยุทธ์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่มีแนวทางการพัฒนานักศึกษาให้มีความสอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ (มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, 2559 : 9)

การเตรียมคนรุ่นใหม่ให้พร้อมกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมดังกล่าวจะต้องให้เป็นคนที่มีความรู้ความสามารถและรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง มีหลักคิดในการดำเนินชีวิตทั้งนักเรียนและครูที่สามารถออกแบบเป็นแนวทางในการปฏิบัติในชีวิตประจำวันและออกแบบตามหลักสูตรการเรียนการสอนที่คำนึงถึงเรื่องปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้วยก็จะช่วยให้ไม่เสี่ยงในการดำเนินชีวิตและรอบคอบขึ้น (สำนักงานข้าราชการพลเรือน, 2559 : 69 – 70)

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยได้นำแหล่งเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงมาบูรณาการกับการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา โดยใช้แหล่งเรียนรู้ควบคู่กับการจัดการเรียนรู้

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบการทดลองขั้นต้น (Pre - Experimental Research) แบบแผนการวิจัย กลุ่มทดลอง 1 กลุ่ม มีการวัดผลก่อนและหลังการทดลอง

2. ประชากรและกลุ่มทดลอง

ประชากร ได้แก่ นักศึกษาสาขาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ปีการศึกษา 2565 จำนวน 146 คน จำนวน 5 ชั้นปี

กลุ่มทดลอง ได้แก่ นักศึกษาศาสาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ปีการศึกษา 2565 ชั้นปีที่ 4 จำนวน 32 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม โดยใช้ชั้นปีเป็นหน่วยสุ่ม

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 3 แผนใช้เวลา 12 ชั่วโมง ทั้งหมดผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ 3 คน พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.73

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ทำแบบทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) ด้วยแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 30 ข้อ

4.2 ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามแนวทางการจัดการเรียนรู้และใช้แหล่งการเรียนรู้ เศรษฐกิจพอเพียงบ้านของพ่อเป็นแหล่งเรียนรู้

4.3 เมื่อดำเนินการจัดการเรียนรู้เรียบร้อยแล้วทำการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เศรษฐกิจพอเพียงหลังเรียน (Post-test) จำนวน 30 ข้อ โดยใช้แบบทดสอบชุดเดิมกับก่อนเรียน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 วิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเศรษฐกิจพอเพียงก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ โดยการทดสอบค่าทีแบบไม่เป็นอิสระจากกัน (t-test for Dependent Samples)

ผลการวิจัย

ตาราง ผลการวิเคราะห์คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเศรษฐกิจพอเพียงโดยใช้แหล่งเรียนรู้

การทดสอบ	n	$\bar{x}$	S.D.	t	df	sig
ก่อนเรียน	32	15.84	3.37	12.73	30	0.00*
หลังเรียน	32	21.98	4.67			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01

จากตารางแสดงให้เห็นว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเศรษฐกิจพอเพียงโดยใช้แหล่งเรียนรู้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนมีคะแนนเฉลี่ย คือ 15.84 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน คือ 3.37 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ย คือ 21.98 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน คือ 4.67

เมื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเศรษฐกิจพอเพียงโดยใช้แหล่งเรียนรู้หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

อภิปรายผลการวิจัย

นักศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรู้เศรษฐกิจพอเพียง มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน จากผลการวิจัยดังกล่าวเป็นเพราะการใช้แหล่งเรียนรู้ของนักศึกษาต้องมีการรับฟัง แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ร่วมคิด สร้างบรรยากาศภาคในการเรียนรู้ที่ดีและลงมือปฏิบัติที่ส่งผลให้นักศึกษาได้เห็นถึงแนวทางการนำไปใช้ในการปฏิบัติจริงได้ สอดคล้องกับแนวคิดของ ชไมพร ดิสถาพร และคณะ (2564 : 87) กล่าวว่า ประโยชน์ของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในแหล่งการเรียนรู้มีส่วนช่วยในการเสริมสร้างความรู้และความเข้าใจส่งผลให้ผู้เรียนเข้าใจมากขึ้น ได้ฝึกฝน มีปฏิสัมพันธ์กัน และสนุกสนานกับการเรียนรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยของสินินาฏ แสงเพชร (2563 : 329 – 336) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง การจัดประสบการณ์โดยใช้แหล่งการเรียนรู้เป็นฐานเพื่อส่งเสริมทักษะพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย โรงเรียนบ้านโคกพนมดี พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์โดยใช้แหล่งการเรียนรู้เป็นฐานมีทักษะพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ สูงกว่าก่อนจัดประสบการณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติควรมีการติดตามและให้ข้อเสนอแนะอย่างใกล้ชิด เพื่อให้เกิดการพัฒนาได้มากที่สุด

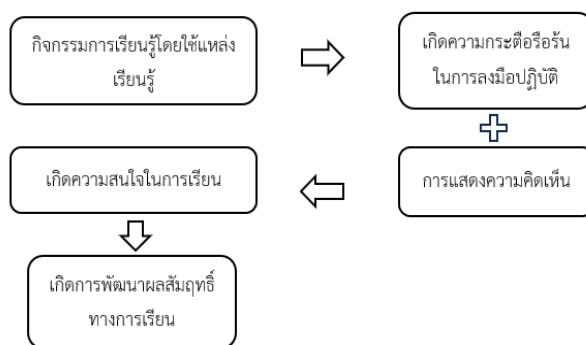
2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการใช้แหล่งเรียนรู้กับการจัดการเรียนรู้ในศาสตร์ด้านอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากเศรษฐกิจพอเพียง

2.2 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการติดตามผลระยะยาว หลังจากการทดลองเสร็จสิ้นไปแล้ว เพื่อศึกษาระดับความเข้าใจที่คงอยู่กับผู้เรียน

องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยในครั้งนี้ทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ ดังนี้ จากการศึกษาข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ส่งเสริมให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาที่เข้ารับการเรียนรู้โดยใช้แหล่งการเรียนรู้ประกอบการจัดการเรียนรู้ ส่งผลให้นักศึกษามีความกระตือรือร้นในการลงมือปฏิบัติและแสดงความคิดเห็น เกิดความสนใจในการเรียนและส่งผลให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเศรษฐกิจพอเพียงที่สูงขึ้น

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

เอกสารอ้างอิง

- ชไมพร ดิสถาพรและคณะ. (2564). เอกสารประกอบการสอน รายวิชา ศษ 431 การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา. (2559). ยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560 – 2579. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2566-2570). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2565). แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ.2566 - 2570) ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานข้าราชการพลเรือน. (2559). ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการประยุกต์ใช้. สืบค้นเมื่อ 10 มีนาคม 2566, จาก <https://www.ocsc.go.th/sites/default/files/document/ocsc-2017-eb15.pdf>
- สินินาฏ แสงเพชร (2563). การจัดประสบการณ์โดยใช้แหล่งการเรียนรู้เป็นฐานเพื่อส่งเสริมทักษะพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย โรงเรียนบ้านโคกพนมดี. การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 11 "Global Goals, Local Actions: Looking Back and Moving Forward 2020" (329 – 366). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

แนวทางการบริหารหน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา 8 จังหวัดเชียงใหม่

Guidelines for Administration of Service Units of Regional Special Education Center 8, Chiang Mai Province

อาทิตย์ แคะเซอ¹ และ ปาริชาติ บัวเจริญ²

มหาวิทยาลัยพายัพ^{1,2}

Arthit Khaesor¹ and Parichat Buacharoen²

Payap University^{1,2}

Corresponding Author, Email: parichat_b@payap.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การบริหารหน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 จังหวัดเชียงใหม่ 2) ศึกษาแนวทางการบริหารหน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 จังหวัดเชียงใหม่ และ 3) ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการบริหารหน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 จังหวัดเชียงใหม่ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหาร หัวหน้ากลุ่มบริหารงานทั้ง 4 ด้าน ครูและบุคลากรที่ปฏิบัติงานในหน่วยบริการ และศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา 8 จังหวัดเชียงใหม่ รวมทั้งสิ้น 97 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1) สภาพปัจจุบันการบริหารหน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 จังหวัดเชียงใหม่ โดยรวมมีสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับมาก ส่วนสภาพที่พึงประสงค์การบริหารหน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 จังหวัดเชียงใหม่ โดยรวมมีสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด

* ได้รับบทความ: 24 กรกฎาคม 2566; แก้ไขบทความ: 6 กันยายน 2566; ตอรับตีพิมพ์: 20 กันยายน 2566

2) แนวทางการบริหารหน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ด้านการบริหารวิชาการ มีการพัฒนาหลักสูตรตามแนวทางของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 จังหวัดเชียงใหม่ ให้มีความสอดคล้องกับบริบทของหน่วยบริการ ด้านการบริหารงานบุคคล มีการจัดสรรตำแหน่งบุคลากรให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียนในหน่วยบริการ ส่งเสริมให้บุคลากรมีการพัฒนาทางวิชาชีพ อย่างสม่ำเสมอ ด้านการบริหารงานทั่วไป มีการระดมทรัพยากรเพื่อสนับสนุนปรับปรุงสิ่งแวดล้อมและอาคารเรียน ด้านการบริหารงานงบประมาณ หน่วยบริการมีส่วนร่วมในการวางแผน มีการสนับสนุนอุปกรณ์การจัดการเรียนการสอน และมีการจัดทำแผนปฏิบัติงานการดำเนินงาน

3) การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการบริหารหน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: แนวทางการบริหาร; หน่วยบริการ; ศูนย์การศึกษาพิเศษ

Abstract

The purpose of research objectives is 1) to study the current and desirable conditions of Service unit administration of Regional Special Education Center 8, Chiang Mai. 2) to study administrative guideline service unit of Regional Special Education Center 8, Chiang Mai. and 3) to assess the suitability and feasibility of service unit administration for the Regional Special Education Center 8, Chiang Mai. The population used in this research were administrators, heads of the four administrative groups, teachers and staffs who work either in the service unit or Regional Special Education Center 8, Chiang Mai, totaling 97 people. The tools used were questionnaires and interview forms. Data analysis using basic statistics, including mean, standard deviation. and content analysis

The results of the research revealed that

1) The current state of administration of the service unit for the Regional Special Education Center 8, Chiang Mai, the current condition is at a high level. As for the desirable conditions for the administration of the service unit of the Regional Special Education Center 8, Chiang Mai had the desirable condition at the highest level. The curriculum has been developed according to the guidelines of the Regional Special Education Center 8, Chiang Mai is consistent with the context of the service unit there is a service plan.

Personnel Management Personnel positions are allocated to a variety of professions. and sufficient for the number of students in the service unit employees are encouraged to realize their roles and responsibilities. General Administration, Mobilize resources to support the improvement of the environment and school buildings. Budget management, The service unit is involved in the planning. Teaching and learning management equipment is supported. Student lunch budget is allocated, and others related to teaching and learning and prepare an operational action plan supervision Summary of monitoring results to be used for improvement and development. It was found that they were appropriate at the highest level. and a feasibility assessment of the service unit administration of the Regional Special Education Center 8, Chiang Mai. It was found that there was a high level of possibility.

Keywords: Administrative Guidelines; Service Unit; Regional Special Education Center

บทนำ

เด็กพิการเป็นเด็กกลุ่มหนึ่งที่ควรได้รับการดูแลเอาใจใส่ให้ได้รับสิทธิและโอกาสทางการศึกษาอย่างทั่วถึง เพราะเป็นปัจจัยสำคัญของการแก้ปัญหาคนพิการในระยะยาวอีกทั้งเป็นการช่วยเพื่อให้คนพิการช่วยตัวเองได้มีความรู้ในการประกอบอาชีพหากเป็นแรงงานก็เป็นแรงงานที่มีฝีมือนอกจากนี้ การศึกษายังช่วยให้คนพิการมีความมั่นใจในการเข้าสังคม และจากอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ (Convention on the Rights of Persons with Disabilities : CRPD) ซึ่งถือเป็นอนุสัญญาด้านสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศที่ให้หลักประกันในสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ต่อคนพิการอย่างเสมอภาคทัดเทียมกับบุคคลทั่วไป ได้ให้ความสำคัญต่อการขจัดอุปสรรคจากภายนอกและการแก้ไขความเสียเปรียบทางสังคมของคนพิการให้คนพิการได้รับสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ อย่างเท่าเทียมกับบุคคลทั่วไปการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของคนพิการการจัดการเลือกปฏิบัติและการสร้างหลักประกันความเสมอภาคในทุกมิติการเข้าถึงใช้ประโยชน์จากสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะ (คณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ, 2560)

ทั้งนี้สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เป็นหน่วยงานสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ มีบทบาทหน้าที่ในการจัดและส่งเสริมการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้กับคนพิการและผู้ด้อยโอกาส ให้มีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ โดยมีสถานศึกษาในสังกัด คือ โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ โรงเรียนการศึกษาพิเศษ และศูนย์การศึกษาพิเศษ โดยเฉพาะมีศูนย์การศึกษาพิเศษทุกจังหวัดทั่วประเทศ

ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 จังหวัดเชียงใหม่ ได้ดำเนินงานตามโครงการพัฒนา ศูนย์การเรียนรู้เฉพาะความพิการ 1 อำเภอ 1 ศูนย์ ตามเจตนารมณ์ของสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยบทบาทหน้าที่หลักคือ การให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม การบำบัดฟื้นฟูและเตรียมความพร้อมทางการศึกษาให้แก่คนพิการทุกประเภท ตลอดจนเป็นแหล่งบริการทางวิชาการ การจัดอบรมให้บุคลากร ผู้ปกครอง อาสาสมัครชุมชนและท้องถิ่น เพื่อการพัฒนาทางการศึกษาพิเศษให้ทั่วถึงและครบถ้วน ซึ่งปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษามีหลายงาน ได้แก่ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป ซึ่งหน่วยบริการในสังกัดศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 จังหวัดเชียงใหม่ ได้เปิดให้บริการเพื่อจัดการเรียนรู้ของคนพิการในชุมชน ได้มีการจัดตั้ง หน่วยบริการ ทั้งหมด 7 หน่วยบริการ ได้แก่ หน่วยบริการอำเภอแม่เมาะ หน่วยบริการอำเภอแม่วาง หน่วยบริการอำเภอฝาง หน่วยบริการอำเภอเชียงดาว หน่วยบริการอำเภอเวียงแหง หน่วยบริการอำเภอแมริม หน่วยบริการอำเภอจอมทอง โดยหน่วยบริการทั้ง 7 แห่งนี้ ได้ดำเนินการเปิดให้บริการได้ไม่นานนัก ยังขาดสภาพคล่องในการบริหารจัดการและการวางแผนการจัดการเรียนการสอน ที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษเฉพาะบุคคล ระหว่างครู ผู้ปกครอง ทีมนักสหวิชาชีพและชุมชน การกระจายอำนาจการบริหารจากหน่วยงานต้นสังกัดสู่การบริหารจัดหน่วยบริการ รวมถึงข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษายังขาดประสบการณ์ทางด้านการบริหารหน่วยบริการ

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการบริหารหน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา 8 จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าว จะเป็นแนวทางในการบริหารหน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา 8 จังหวัดเชียงใหม่ ได้อย่างมีประสิทธิภาพในการบริหารศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา 8 จังหวัดเชียงใหม่ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การบริหารหน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารหน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 จังหวัดเชียงใหม่
3. เพื่อประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการบริหารหน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 จังหวัดเชียงใหม่

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง แนวทางการบริหารหน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 จังหวัดเชียงใหม่ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods) โดยผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการดำเนินการวิจัยทั้งหมด 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การบริหารหน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 จังหวัดเชียงใหม่

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย แบ่งเป็น 3 กลุ่ม แยกตามบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบในหน่วยบริการจำนวน 89 คน ดังนี้ 1) ผู้บริหารหน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษาพิเศษ 8 จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 11 คน ซึ่งปฏิบัติหน้าที่เป็น หัวหน้าหน่วยบริการ 2) ครูและบุคลากรที่ปฏิบัติงานในหน่วยบริการมาแล้วอย่างน้อย 1 ปี จำนวน 17 คน 3) ครูและบุคลากรที่ปฏิบัติงานในศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 61 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ท (Likert's Scale) (บุญชม ศรีสะอาด, 2556 : 121) โดยมีวิธีการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารหน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด เพื่อนำมากำหนดเป็นประเด็นต่าง ๆ ใช้เป็นแนวปฏิบัติในการสร้างเครื่องมือแบบสอบถาม

2. ผู้ศึกษานำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสอบถามและการใช้ภาษา โดยเกณฑ์ในการวัดคะแนน คือ

+1	หมายถึง	พิจารณาเห็นว่าข้อคำถามเหมาะสม
0	หมายถึง	พิจารณาเห็นว่าข้อคำถามไม่สามารถสรุปได้ว่าเหมาะสมหรือไม่
-1	หมายถึง	พิจารณาเห็นว่าข้อคำถามไม่มีความเหมาะสม

3. ผู้ศึกษาทำการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง โดยการหาค่า IOC (Index of Congruence: IOC) ซึ่งในแต่ละข้อคำถามจะต้องได้ค่า IOC ไม่น้อยกว่า 0.50

4. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้บริหาร ครูและบุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ในศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 30 คน แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น

(Reliability) ตาม วิธีของครอนบาค (Cronbach) หากแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ (> 0.70) และนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขสมบูรณ์แล้วไปใช้เป็นเครื่องมือสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

แบบสอบถามตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยใช้ค่าร้อยละ (%) แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย

แบบสอบถามตอนที่ 2 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การบริหารหน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 จังหวัดเชียงใหม่ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วน ประมาณค่า (Rating Scales) วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย โดยมีเกณฑ์การแปลผลตามแนวคิดของลิเคิร์ท (บุญชม ศรีสะอาด, 2556 : 121)

แบบสอบถามตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารหน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นแบบปลายเปิด (Open Ended) ผู้วิจัยได้นำมาจัดหมวดหมู่ตามกรอบแนวคิดของการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ความถี่ (Frequency)

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาแนวทางการบริหารหน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 จังหวัดเชียงใหม่

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) พิจารณาจากประสบการณ์และความเชี่ยวชาญด้านการบริหารการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการในศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา 8 เชียงใหม่ จำนวน 8 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยวิจัย มีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์ โดยมีวิธีการสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารหน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด

2. สร้างข้อคำถามในการสัมภาษณ์โดยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาสังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาและสร้างข้อคำถามให้ครอบคลุมเกี่ยวกับการบริหารหน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด ทั้ง 4 กลุ่มงาน ได้แก่ กลุ่มบริหารงานวิชาการ กลุ่มบริหารงานแผนงานและงบประมาณ กลุ่มบริหารงานบุคคล กลุ่มบริหารงานทั่วไป

3. นำแบบสัมภาษณ์เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อขอคำชี้แนะ ตรวจสอบและปรับปรุง ข้อคำถามให้เหมาะสม และจัดพิมพ์แบบสัมภาษณ์เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอข้อมูลเชิงเนื้อหาโดยการพรรณนา

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการบริหารหน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 จังหวัดเชียงใหม่

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) พิจารณาจากประสบการณ์และความเชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษาสำหรับคนพิการ จำนวน 19 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการบริหารหน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 จังหวัดเชียงใหม่ เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่าชนิด 5 ระดับ (Rating Scale) โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนตาม แนวคิดของลิเคิร์ท (บุญชม ศรีสะอาด, 2556 : 121) โดยมีวิธีการสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับแนวทางการบริหารหน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 จังหวัดเชียงใหม่ และนำแนวคิดจากการศึกษาเอกสารต่างๆ และข้อมูลจากการรวบรวมแบบสัมภาษณ์ มาสร้างแบบสอบถาม

2. นำแบบสอบถามเกี่ยวกับการประเมินแนวทางการบริหารหน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 จังหวัดเชียงใหม่ ที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องและให้ข้อเสนอแนะปรับปรุงแก้ไข และจัดพิมพ์แบบสอบถามเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

นำแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการบริหารหน่วยบริการศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 จังหวัดเชียงใหม่ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) นำเสนอ ในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย โดยมีเกณฑ์การแปลผลตามแนวคิดของลิเคิร์ท (บุญชม ศรีสะอาด, 2556 : 121)

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารหน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 จังหวัดเชียงใหม่

ตารางที่ 1 สภาพปัจจุบันการบริหารหน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 จังหวัดเชียงใหม่ โดยภาพรวม (N=89)

การบริหาร	สภาพปัจจุบัน				สภาพที่พึงประสงค์			
	μ	σ	แปล	อันดับ	μ	σ	แปลผล	อันดับ
1. ด้านการบริหารงานวิชาการ	3.84	0.74	มาก	1	4.71	0.48	มากที่สุด	1
2. ด้านการบริหารงานบุคคล	3.82	0.82	มาก	2	4.69	0.51	มากที่สุด	2
3. ด้านการบริหารงานทั่วไป	3.78	0.75	มาก	3	4.65	0.53	มากที่สุด	4
4. ด้านการบริหารงานงบประมาณ	3.68	0.74	มาก	4	4.65	0.54	มากที่สุด	3
เฉลี่ยรวม	3.78	0.76	มาก		4.67	0.52	มากที่สุด	

จากตารางที่ 1 สภาพปัจจุบันในการบริหารหน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 พบว่า ในการบริหารงานทั้ง 4 ด้าน มีสภาพปัจจุบันในการบริหารหน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.78$, $\sigma = 0.76$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านการบริหาร พบว่ามีค่าเฉลี่ยระดับมากโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการบริหารงานวิชาการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 3.84$, $\sigma = 0.74$) รองลงมาคือด้านการบริหารงานบุคคล ($\mu = 3.82$, $\sigma = 0.82$) ด้านการบริหารงานทั่วไป ($\mu = 3.78$, $\sigma = 0.75$) และด้านการบริหารงานงบประมาณ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 3.68$, $\sigma = 0.74$)

สภาพที่พึงประสงค์การบริหารหน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การบริหารงานทั้ง 4 ด้าน มีสภาพที่พึงประสงค์พึงประสงค์การบริหารหน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 จังหวัดเชียงใหม่ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.67$, $\sigma = 0.52$) เมื่อพิจารณารายละเอียดเป็นรายด้านการบริหาร พบว่ามีค่าเฉลี่ยโดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการบริหารงานวิชาการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดสูงที่สุด ($\mu = 4.71$, $\sigma = 0.48$) รองลงมาคือด้านการบริหารงานบุคคล ($\mu = 4.69$, $\sigma = 0.51$) ด้านการบริหารงานงบประมาณ ($\mu = 4.65$, $\sigma = 0.53$) และด้านการบริหารงานทั่วไปมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดต่ำที่สุด ($\mu = 4.65$, $\sigma = 0.53$)

ตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางการบริหารหน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 จังหวัดเชียงใหม่

ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาแนวทางการบริหารทั้ง 4 ด้าน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล กับผู้บริหารศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 จังหวัดเชียงใหม่ ปรากฏผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

1) ด้านบริหารวิชาการ หน่วยบริการมีการบริหารจัดการตามแนวทาง สพฐ. ได้อย่างอิสระ มีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาตามแนวทางของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 ให้มีความสอดคล้องกับบริบทของการบริหารจัดการศึกษาของหน่วยบริการ มีการจัดทำแผนให้บริการช่วยเหลือเฉพาะครอบครัว (Individualized Family Service Plan : IFSP) รวมทั้งจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Program : IEP) แผนการสอนรายบุคคล (Individual Implementation Plan: IIP) และให้บริการช่วยเหลือระยะเริ่มแรก และเตรียมความพร้อม มุ่งเน้นด้านการให้บริการทางการศึกษา โดยการให้บริการช่วยเหลือในระยะแรกเริ่ม และเตรียมความพร้อมให้แก่ผู้เรียน เพื่อส่งต่อผู้เรียนไปยังสถานศึกษาต่างๆที่เหมาะสมกับผู้เรียน และสนับสนุนให้มีการทำวิจัย พัฒนาสื่อการสอน และจัดแสดงผลงานทางวิชาการ

2) ด้านบริหารงานบุคคล การจัดสรรหาตำแหน่งบุคลากรให้มีความหลากหลายของสาขาวิชาชีพ โดยคำนึงการเข้าถึง การรับบริการของนักเรียนในแต่ละหน่วยบริการ ตามพันธกิจในการดูแลนักเรียนที่มีความบกพร่อง 9 ประเภทความพิการ ตามกฎกระทรวงศึกษาธิการ การจัดสรรบุคลากรให้เพียงพอ กับจำนวนนักเรียนในหน่วยบริการเป็นไปตามเกณฑ์ ก.ค.ศ. กำหนด และควรจัดบุคลากรที่อาศัยในพื้นที่หน่วยบริการนั้น เพื่อความสะดวกในการบริหารจัดการความเป็นอยู่ของบุคลากร ส่งเสริมให้บุคลากรตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ และปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้บุคลากรพัฒนาความรู้ในการจัดการเรียนการสอน มีการพัฒนาทางวิชาชีพอย่างสม่ำเสมอ และการลงเวลาปฏิบัติงานให้ขึ้นอยู่กับหน่วยบริการนั้น ๆ

3) ด้านบริหารงานทั่วไป การสำรวจค้นหาโรงเรียนยุบเลิก แต่ละอำเภอเพื่อจัดตั้งหน่วยบริการประจำอำเภอโดยประสานความร่วมมือ กับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีการสำรวจและระดมทรัพยากรเพื่อสนับสนุน ปรับปรุงแก้ไขอาคารเรียนและส่วนอื่นๆ เพื่อสร้างสิ่งแวดล้อมให้มีความเหมาะสมในการให้บริการทางการศึกษา มีการประสานงานกับเครือข่ายชุมชนและโรงเรียนร่วมในอำเภอนั้น ๆ รวมถึงการสร้างความสัมพันธ์กับส่วนการปกครองท้องถิ่น เพื่อบูรณาการทำงานแบบมีส่วนร่วมที่สอดคล้องกับศูนย์การศึกษาพิเศษ และหน่วยบริการประสานงานเบื้องต้น และขอหนังสือออกจากศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8

4) ด้านบริหารแผนงานและงบประมาณ หน่วยบริการมีส่วนร่วมในการวางแผนและงบประมาณในแต่ละปีงบประมาณของศูนย์การศึกษาพิเศษ เพื่อรองรับการขยายหน่วยบริการให้เป็นศูนย์ประจำอำเภอ มีการประสานงานร่วมกับศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 เครือข่ายด้านงบประมาณที่นำมาพัฒนาโครงการหรือส่งเสริมให้มีทางเลือกงบประมาณจากหน่วยงานอื่น หน่วยบริการสามารถขอรับบริจาคจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยการกำกับดูแลของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 และมีงบประมาณสนับสนุนนอกเหนือจากรัฐให้เป็นงบประมาณสนับสนุนตามโครงสร้างงบประมาณในการจัดหาอุปกรณ์การเรียนการสอนและการปรับปรุง ซ่อมแซมงานอาคารสถานที่หน่วยบริการและงบประมาณส่วนอื่น ๆ ให้หน่วยบริการนั้นเสนอศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 ตามความเหมาะสม ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 จัดสรรงบประมาณอาหารกลางวันให้ตามจำนวนนักเรียนที่มารับบริการทางการศึกษา เป็นรายวัน มีการวางแผนจัดการและใช้งบประมาณเพื่อประโยชน์ในการจัดการศึกษาได้อย่างคุ้มค่า มีประสิทธิภาพตามระเบียบราชการและโปร่งใส ตรวจสอบได้ และจัดทำแผนปฏิบัติการดำเนินงาน มีการกำกับติดตาม สรุปผลการดำเนินงาน ผลการกำกับและติดตาม เพื่อนำมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงาน

ตอนที่ 3 ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการบริหารหน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 จังหวัดเชียงใหม่

ตารางที่ 2 ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการบริหารหน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 จังหวัดเชียงใหม่ โดยภาพรวม (N=19)

การบริหาร	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านบริหารวิชาการ	4.58	0.59	มากที่สุด	4.23	0.73	มาก
2. ด้านการบริหารงานบุคคล	4.61	0.66	มากที่สุด	4.13	0.86	มาก
3. ด้านการบริหารงานทั่วไป	4.68	0.57	มากที่สุด	4.26	0.73	มาก
4. ด้านการบริหารงานงบประมาณ	4.43	0.62	มาก	3.90	0.79	มาก
เฉลี่ยรวม	4.58	0.61	มากที่สุด	4.16	0.78	มาก

จากตารางที่ 2 ผลการประเมินความเหมาะสมของแนวทางการบริหารหน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 เชียงใหม่ ในการบริหารงานทั้ง 4 ด้าน พบว่า มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.58$, S.D. = 0.61) เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านการบริหาร พบว่า ด้านการบริหารงานทั่วไป มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดสูงที่สุด ($\bar{x} = 4.68$, S.D. = 0.66) รองลงมาคือ ด้านการบริหารงานบุคคล ($\bar{x} = 4.61$, S.D. = 0.66) ด้านการบริหารงานวิชาการ ($\bar{x} = 4.58$, S.D. = 0.59)

และด้านการบริหารงานงบประมาณ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดในระดับมาก ($\bar{x} = 4.43$, S.D. = 0.62) ตามลำดับ ผลการประเมินความเป็นไปได้ของแนวทางการบริหารหน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 เชียงใหม่ ในการบริหารงานทั้ง 4 ด้าน พบว่า มีความเป็นไปได้ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.16$, S.D. = 0.78) เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านการบริหาร พบว่า ด้านการบริหารงานทั่วไป มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.26$, S.D. = 0.73) รองลงมาคือ ด้านบริหารงานวิชาการ ($\bar{x} = 4.23$, S.D. = 0.73) ด้านการบริหารงานบุคคล ($\bar{x} = 4.13$, S.D. = 0.86) และด้านการบริหารงานงบประมาณ ($\bar{x} = 3.90$, S.D. = 0.79) ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องแนวทางการบริหารหน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 จังหวัด เชียงใหม่ สามารถอภิปรายผลการวิจัย ได้ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันในการบริหารหน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 จังหวัด เชียงใหม่ ผลวิจัย พบว่า หัวหน้าหน่วยบริการ ครูและบุคลากรที่ปฏิบัติงานในหน่วยบริการศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 จังหวัดเชียงใหม่ มีสภาพปัจจุบันในการบริหารหน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 จังหวัดเชียงใหม่ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารงานทั่วไป และด้านการบริหารงานงบประมาณ ทั้งนี้อาจเนื่องจากศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 จังหวัดเชียงใหม่ มีหลักการบริหาร โดยนำกระบวนการของวงจรคุณภาพของเดมมิง PDCA ซึ่งวีรพงษ์ เณิมจิระรัตน์ (2553) กล่าวว่า วงล้อเดมมิง PDCA คือ วิธีการที่เป็นขั้นตอน ในการทำงานให้งานเสร็จสมบูรณ์อย่างมีประสิทธิภาพเชื่อถือได้ และเป็นที่ยอมรับ ประกอบไปด้วยการวางแผน (Plan) การนำแผนไปสู่การปฏิบัติ (Do) การตรวจสอบผลการปฏิบัติงาน (Check) และการแก้ไขปัญหาที่ทำให้งานไม่บรรลุตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ (Act) ถือเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้การบริหารงานบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสร้อยจิต วรรณนวล (2549) ได้ทำการศึกษาสภาพการดำเนินงานการให้บริการช่วยเหลือระยะเริ่มแรกแก่เด็กพิการของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด พบว่า สภาพการให้บริการมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

2. สภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารหน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 จังหวัด เชียงใหม่ ผลวิจัยพบว่า หัวหน้าหน่วยบริการ ครูและบุคลากรที่ปฏิบัติงานในหน่วยบริการศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 จังหวัดเชียงใหม่ มีสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารหน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 จังหวัดเชียงใหม่ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารงานงบประมาณ

และด้านการบริหารงานทั่วไป ทั้งนี้แสดงว่าในการบริหารหน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 จังหวัดเชียงใหม่ มีทั้งส่วนที่เป็นจุดแข็งในการบริหารหน่วยบริการทั้ง 7 หน่วยบริการที่ก่อให้เกิดการบริหารเกิดประสิทธิภาพ สอดคล้องกับผลการวิจัยของทศพร ปุ่มสีดา (2559) ได้ศึกษาการนำเสนอกลยุทธ์การบริหารโรงเรียนขนาดเล็กเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา พบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาโดยภาพรวม พบว่าอยู่ในระดับมาก ในขณะที่สภาพที่พึงประสงค์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ยิ่งไปกว่านั้นสภาพที่พึงประสงค์มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าสภาพปัจจุบันในทุกด้าน

3. ผลการศึกษาแนวทางการบริหารหน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านการบริหาร สรุปได้ดังนี้

3.1 ด้านการบริหารวิชาการ หน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 จังหวัดเชียงใหม่มีการบริหารจัดการตามแนวทางของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขั้นพื้นฐานได้อย่างอิสระ มีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาตามแนวทางของศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา 8 จังหวัดเชียงใหม่ ทั้งนี้ให้ความสอดคล้องกับบริบทของหน่วยบริการ มีการจัดทำแผนให้บริการ ช่วยเหลือเฉพาะครอบครัว (Individualized Family Service Plan : IFSP) รวมทั้งจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Program : IEP) แผนการสอนรายบุคคล (Individual Implementation Plan: IIP) และให้บริการช่วยเหลือระยะเริ่มแรก และเตรียมความพร้อมเน้นด้านการให้บริการทางการศึกษา โดยการให้บริการช่วยเหลือในระยะแรกเริ่ม และเตรียมความพร้อมให้แก่ผู้เรียน เพื่อส่งต่อผู้เรียนไปยังสถานศึกษาต่างๆที่เหมาะสมกับผู้เรียน มีการสนับสนุนให้มีการทำวิจัย พัฒนาสื่อการสอน และจัดแสดงผลงานทางวิชาการ ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 กล่าวว่า การศึกษาสำหรับคนพิการมีลักษณะเฉพาะแตกต่างจากการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลทั่วไปจึงจำเป็นต้องจัดให้คนพิการมีสิทธิและโอกาสได้รับการบริการและความช่วยเหลือทาง การศึกษาเป็นพิเศษ ตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการอย่างทั่วถึงทุกระบบและทุกระดับการศึกษา และส่งเสริมสถาบันอื่น ๆ รวมทั้งครอบครัวให้มีการจัดการศึกษา นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ ผดุง อารยะวิญญู (2542) ได้ทำการศึกษาเรื่องการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ พบว่า การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการต้องตั้งอยู่บนรากฐานของความเชื่อหรือหลักปรัชญาดังต่อไปนี้ 1) ทุกคนมีโอกาสเท่าเทียมกันในการที่จะได้รับบริการทางการศึกษาและควรจัดการศึกษาให้แก่เด็กพิเศษด้วย หากเด็กพิเศษไม่สามารถเรียนในโปรแกรมการศึกษาที่รัฐจัดให้เด็กปกติได้ ก็เป็นหน้าที่ของรัฐที่จะจัดการศึกษาให้สนองต่อความต้องการของเด็กพิเศษ 2) เด็กพิเศษควรได้รับการศึกษาควบคู่ไปกับการบำบัดการฟื้นฟูสมรรถภาพทุกด้านเพื่อเป็นการเตรียมเด็กให้พร้อมที่จะเรียนต่อไปและมีพัฒนาการทุกด้านถึงขีดสูงสุด 3) การจัดการศึกษาพิเศษควรคำนึงถึงการอยู่ร่วมสังคมกับคนปกติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4) การจัดการศึกษาพิเศษต้องปรับให้เหมาะสมกับสภาพความเสียเปรียบของเด็กพิเศษแต่ละประเภท โดยใช้แนวทางการศึกษาของเด็กปกติ 5) การศึกษาพิเศษและการฟื้นฟูบำบัดทุกด้าน ควรจัดเป็นโปรแกรม ให้เป็นรายบุคคลในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนบางอย่างอาจจัดเป็นกลุ่มเล็กสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องหรือมีความต้องการคล้ายคลึงกันและอยู่ในระดับความสามารถที่ใกล้เคียงกัน 6) การจัดโปรแกรมการสอนเด็กพิเศษควรเน้นที่ความสามารถของเด็ก เพื่อให้เด็กมีความมั่นใจว่า แม้ตนจะมีความบกพร่องแต่ก็ยังสามารถบางอย่างเท่ากับหรือดีกว่าคนปกติซึ่งจะช่วยให้เด็กสามารถปรับตัวได้ดีขึ้น 7) การศึกษาพิเศษควรมุ่งให้เด็กมีความเข้าใจยอมรับตนเองมีความเชื่อมั่นมีสัจการแห่งตนและมุ่งให้ช่วยตนเองได้ตลอดจนมีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม และ 8) การศึกษาพิเศษควรจัดทำอย่างต่อเนื่อง เริ่มตั้งแต่เกิดเรื่อยไปขาดตอนไม่ได้และควรเน้นถึงเรื่องอาชีพด้วย และสอดคล้องกับงานวิจัยของเอกราช สุตะม (2563) ได้ศึกษาแนวทางการบริหารหน่วยบริการประจำอำเภอ พบว่า กลุ่มบริการวิชาการ ควรมีการจัดทำแผน IEP ร่วมกับผู้ปกครอง เพื่อทราบถึงความต้องการและจัดสื่อ สิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสม การจัดฝึกอบรมบุคลากร ผู้ปกครอง หรือผู้ดูแลผู้พิการ และนิเทศติดตามอย่างต่อเนื่อง

3.2 ด้านบริหารงานบุคคล มีการจัดสรรหาตำแหน่งบุคลากรให้มีความหลากหลายของสหวิชาชีพ โดยคำนึงการเข้าถึง การรับบริการของนักเรียนในแต่ละหน่วยบริการ ตามพันธกิจในการดูแลนักเรียนที่มีความบกพร่อง 9 ประเภท ความพิการ ตามกฎกระทรวงศึกษาธิการ มีการจัดสรรบุคลากรให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียนในหน่วยบริการเป็นไปตามเกณฑ์ ก.ค.ศ. กำหนด และควรจัดบุคลากรที่อาศัยในพื้นที่หน่วยบริการนั้น เพื่อความสะดวกในการบริหารจัดการความเป็นอยู่ของบุคลากรมีการส่งเสริมให้บุคลากรตระหนักถึงบทบาทหน้าที่และปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ส่งเสริมให้บุคลากรพัฒนาความรู้ในการจัดการเรียนการสอน มีการพัฒนาทางวิชาชีพอย่างสม่ำเสมอ ในการพิจารณาความดีความชอบ การดำเนินการทางวินัย การลางานต่าง ๆ ให้ดำเนินการร่วมกับศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 ทั้งหมด และการลงเวลาปฏิบัติงานให้ขึ้นอยู่กับหน่วยบริการนั้นๆ สอดคล้องกับแนวคิดของ วารุณี จิรัญเวทย์ (2554) ซึ่งได้ทำการศึกษาเรื่องการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พบว่า ในด้านบุคลากรให้สถาบันอุดมศึกษาปรับปรุงการผลิตครูการศึกษาพิเศษ ให้พอเพียงและมีคุณภาพ และให้มีรายวิชาการศึกษาพิเศษ ในหลักสูตรฝึกหัดครู นอกจากนี้พัฒนาครูประจำการให้มีเทคนิคที่ทันสมัย ตามหลักการของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

3.3 ด้านบริหารงานทั่วไป ให้มีการสำรวจค้นหาโรงเรียนยุบเลิก แต่ละอำเภอเพื่อจัดตั้งหน่วยบริการประจำอำเภอโดยประสานความร่วมมือ กับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีการระดมทรัพยากรเพื่อสนับสนุน ปรับปรุง แก้ไข อาคารเรียนและส่วนอื่น ๆ เพื่อสร้างสิ่งแวดล้อมให้มีความเหมาะสมในการให้บริการทางการศึกษา มีการประสานงานกับเครือข่ายชุมชน และโรงเรียนร่วมในอำเภอนั้น ๆ รวมถึงการสร้างความสัมพันธ์กับส่วนการปกครองท้องถิ่น

เพื่อบูรณาการทำงานแบบมีส่วนร่วมที่สอดคล้องกับศูนย์การศึกษาพิเศษ และหน่วยบริการประสานงานเบื้องต้น และขอหนังสือออกจากศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่เน้นแนวความคิดการมีส่วนร่วมของครอบครัวในการร่วมจัดการศึกษา โดยเปิดโอกาสให้ชุมชนสามารถเป็นผู้จัดการศึกษาได้ สำหรับการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการก็เช่นกัน ครอบครัว ชุมชน และสังคม มีบทบาทในการทำงานแบบมีส่วนร่วมสอดคล้องกับแนวคิดของวารุณี จิรัญเวทย์ (2554) กล่าวว่า ให้มีคณะกรรมการดำเนินงานพัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการ เป็นหน่วยประสานงานกลางและกำกับการบริหาร โดยประสานกับกรมและจังหวัดและระดมความร่วมมือจากสถานศึกษาและสถานพยาบาลมาร่วมกันจัด และต้องสำรวจจำนวนผู้พิการให้ตรงความเป็นจริง รวมทั้งประชาสัมพันธ์ให้พ่อแม่ผู้ปกครองเข้าใจถึงการบริการทางการศึกษา และฝึกอบรมพ่อแม่ให้รู้จักดูแลลูกพิการตั้งแต่แรกเกิดหรือแรกพบความพิการและสอดคล้องกับชูศักดิ์ จันทยานนท์ (2543) ได้ศึกษาเรื่องรูปแบบการจัดการศูนย์การเรียนรู้สำหรับบุคคลออทิสติก พบว่า การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยครอบครัวชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของครอบครัวในการร่วมจัดการศึกษา โดยเปิดโอกาสให้ชุมชนสามารถเป็นผู้จัดการศึกษาได้ สำหรับการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการก็เช่นกัน ครอบครัวชุมชนและสังคมมีบทบาทในการทำงานแบบมีส่วนร่วมทั้งลักษณะผู้ส่งเสริมการเรียนรู้และฟื้นฟูสมรรถภาพ และลักษณะผู้จัดการศึกษาโดยการมีส่วนร่วมในเชิงการบริหารการจัดการศึกษาการร่วมกิจกรรมต่าง ๆ

3.4 ด้านบริหารแผนงานและงบประมาณ หน่วยบริการมีส่วนร่วมในการวางแผนและงบประมาณในแต่ละปีงบประมาณของศูนย์การศึกษาพิเศษ เพื่อบริการขยายหน่วยบริการให้เป็นศูนย์ประจำอำเภอ มีการประสานงานร่วมกับศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 เครื่องข่ายด้านงบประมาณที่นำมาพัฒนาโครงการหรือส่งเสริมให้มีทางเลือกงบประมาณจากหน่วยงานอื่น หน่วยบริการสามารถขอรับบริจาคจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยการกำกับดูแลของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 และมีงบประมาณสนับสนุนนอกเหนือจากรัฐให้เป็นงบประมาณสนับสนุนตามโครงสร้างในส่วนของงบประมาณในการจัดหาอุปกรณ์การเรียนการสอนและการปรับปรุง ซ่อมแซม งานอาคารสถานที่หน่วยบริการและงบประมาณส่วนอื่น ๆ ให้หน่วยบริการนั้นเสนอศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 ตามความเหมาะสม มีการจัดสรรงบประมาณอาหารกลางวันให้ตามจำนวนนักเรียนที่มารับบริการทางการศึกษาเป็นรายวัน มีการวางแผนจัดการและใช้งบประมาณเพื่อประโยชน์ในการจัดการศึกษาได้อย่างคุ้มค่า มีประสิทธิภาพ ตามระเบียบราชการ และโปร่งใส ตรวจสอบได้ จัดทำแผนปฏิบัติการดำเนินงาน มีการกำกับติดตาม สรุปผลการดำเนินงาน ผลการกำกับและติดตาม เพื่อนำมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานสอดคล้องกับแนวคิดของวารุณี จิรัญเวทย์ (2554) กล่าวว่า ส่งเสริมและสนับสนุนให้เอกชนและองค์กรเอกชนที่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการทุกระดับ ทุกระบบ และทุกรูปแบบ โดยรัฐให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ และบุคลากรให้เท่าเทียมกับการจัดการศึกษาของรัฐ

4. ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการบริหารหน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 จังหวัดเชียงใหม่ สรุปได้ดังนี้

ผลการประเมินความเหมาะสมของแนวทางการบริหารหน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการบริหารงานทั่วไป ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารงานวิชาการ ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด และด้านบริหารงานงบประมาณซึ่งอยู่ในระดับมาก ในส่วนของผลการประเมินความเป็นไปได้ของแนวทางการบริหารหน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการบริหารงานทั่วไป ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานงบประมาณ ทั้งนี้อาจเนื่องจากการศึกษาแนวทางการบริหารหน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา 8 จังหวัดเชียงใหม่ ได้มีกระบวนการดำเนินการโดยการศึกษาจากทฤษฎี แนวคิด และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มาวิเคราะห์ร่วมกับการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารหน่วยบริการ และได้นำแนวทางการบริหารหน่วยบริการสอบถามผู้เชี่ยวชาญซึ่งเป็นผู้ที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อเป็นการปรับปรุงแนวทางการบริหารหน่วยบริการ จึงส่งผลให้ความเหมาะสมของแนวทางการบริหารหน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา 8 จังหวัดเชียงใหม่ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และความเป็นไปได้ของแนวทางการบริหารหน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 จังหวัดเชียงใหม่ โดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของณรงค์ อภัยใจ (2560) ได้ทำการศึกษาสภาพและแนวทางในการบริหารจัดการศึกษา การสร้างรูปแบบการบริหารจัดการศึกษา และประเมินรูปแบบการบริหารจัดการศึกษา เพื่อส่งเสริมอาชีพสำหรับเด็กด้อยโอกาสโรงเรียนในโครงการตามพระราชดำริ ผลการวิจัยพบว่า การประเมินรูปแบบการบริหารจัดการศึกษามีความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และมีประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. หน่วยบริการศูนย์การศึกษาพิเศษจังหวัดอื่นที่จะนำแนวทางการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์ไปใช้ ควรมีการปรับใช้ตามบริบทของแต่ละหน่วยบริการเพื่อให้เกิดความเหมาะสม สอดคล้องกับบริบทของแต่ละหน่วยบริการ

2. การนำแนวทางการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ไปใช้ต้องสร้างความตระหนักให้เกิดขึ้นกับหัวหน้าหน่วยบริการ ครูและบุคลากรที่ปฏิบัติงานในหน่วยบริการศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นกลุ่มบุคคลสำคัญที่จะต้องขับเคลื่อนการบริหารหน่วยบริการให้มีคุณภาพต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารหน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 จังหวัดเชียงใหม่ ในลักษณะข้อมูลเชิงลึก หรือเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลความคิดเห็นในการบริหารจัดการศึกษา
2. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการบริหารหน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 จังหวัดเชียงใหม่ ให้สอดคล้องกับสภาพบริบทของแต่ละหน่วยบริการ เพื่อให้หน่วยบริการสามารถนำไปใช้ในการบริหารให้สอดคล้องกับบริบทของชุมชนและท้องถิ่น

องค์ความรู้ใหม่

จากการทำวิจัยทำให้เกิดความรู้ใหม่ ซึ่งเป็นแนวทางในการบริหารหน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 จังหวัดเชียงใหม่ ดังนี้

ภาพที่ 1 แนวทางการบริหารหน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 จังหวัดเชียงใหม่

ตามกรอบแนวคิดการจัดตั้งหน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 จังหวัดเชียงใหม่ มีโครงสร้างการบริหารหน่วยบริการออกเป็น 4 ฝ่าย ได้แก่ 1) ฝ่ายวิชาการ 2) ฝ่ายบริหารงานทั่วไป 3) ฝ่ายบุคคล และ 3) ฝ่ายแผนงานและงบประมาณ ดังนั้นในการศึกษาแนวทางการบริหารหน่วยบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อก่อให้เกิดการดำเนินงานของหน่วยบริการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับกฎหมายนโยบายที่เกี่ยวข้อง และสามารถพัฒนาศักยภาพคนพิการในชุมชนได้อย่างครอบคลุมทั่วถึงและยั่งยืน โดยมีเป้าหมายคือ เพื่อพัฒนาศักยภาพของคนพิการในด้านการศึกษาและทักษะงานด้านอาชีพ เพื่อสร้างโอกาสในการทำงานหรือดำรงชีวิตในสังคมทัดเทียมคนทั่วไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). กำหนดประเภทและหลักเกณฑ์ของคนพิการทางการศึกษาพุทธศักราช 2552. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- คณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ. (2560). พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม. สืบค้นเมื่อ 8 ธันวาคม 2565, จาก <http://web1.dep.go.th/?q=th/node/446>
- ณรงค์ อภัยใจ. (2560). รูปแบบการบริหารจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมอาชีพสำหรับเด็กด้อยโอกาสโรงเรียนในโครงการตามพระราชดำริ. (ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาผู้นำทางการศึกษาและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- ทัศพร ปุ่มสีดา. (2559). การนำเสนอกลยุทธ์การบริหารโรงเรียนขนาดเล็กเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา. (ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 1. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: สุวีริยา สาสน.
- ผดุง อารยะวิญญู. (2542). การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: แวนแก้ว.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติและแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. (2542, 19 ธันวาคม). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 119 ตอน 123 ก, หน้า 16.
- วารุณี จิรัญเวทย์. (2554). การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ. สืบค้นเมื่อ 3 ธันวาคม 2565, จาก www.gotoknow.org/posts/283077.
- วีระพงษ์ เฉลิมจิระรัตน์. (2553). คุณภาพในงานบริการ (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.

- ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 จังหวัดเชียงใหม่. (2565). สารสนเทศศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 จังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่: สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สุรจิต วรรณวล. (2549). การดำเนินงานการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มแก่เด็กพิการของ ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด. (วิทยานิพนธ์, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช). Digital Research Information Center.
- เอกราช สุเต็ม. (2563). แนวทางการบริหารหน่วยบริการประจำอำเภอ กรณีศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำ จังหวัดน่าน. *วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม*, 7(9), 138 -152.

ประสิทธิผลการจัดการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2
The Effectiveness of Educational Management According to Basic Education
Standards Of Schools Under Phetchaburi Primary
Educational Service Area Office 2

ปุณณภัทร เชษฐศิริ¹ และ พงษ์ศักดิ์ รวมชมรัตน์²

มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี^{1,2}

Punnaphat Chetthasiri¹ and Pongsak Ruamchomrat²

Kanchanaburi Rajabhat University^{1,2}

Corresponding Author, Email: punnaphat.chet@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบประสิทธิผลการจัดการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 จำนวน 272 คน โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิตามขนาดสถานศึกษา เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาเท่ากับ 1.00 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.93 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีของเซฟเฟ่ กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ผลการวิจัยพบว่า

1. ประสิทธิผลการจัดการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมากเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านคุณภาพของผู้เรียน และด้านกระบวนการบริหารและการจัดการ

* ได้รับบทความ: 26 พฤษภาคม 2566; แก้ไขบทความ: 1 มิถุนายน 2566; ตอรับตีพิมพ์: 5 กันยายน 2566

2. การเปรียบเทียบประสิทธิผลการจัดการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 จำแนกตามขนาดสถานศึกษาในภาพรวม และรายด้านมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยสถานศึกษาขนาดกลางมีประสิทธิผลการจัดการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานมากกว่าสถานศึกษาขนาดเล็ก

คำสำคัญ: ประสิทธิภาพการจัดการศึกษา; มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน; ขนาดสถานศึกษา

Abstract

The research aimed to study the effectiveness of educational management according to basic education standards of schools under Phetchaburi primary educational service area Office 2, classified by schools size. The sample consisted of 272 administrators and teachers in schools under Phetchaburi Primary Educational Service Area Office 2, obtained by stratified random sampling according to schools size . The research instrument was a five-level rating scale questionnaire with content validity equal to 1.00 and reliability of 0.93. The statistics used in the data analysis were percentage, mean, standard deviation, one-way analysis of variance and Scheffe's pair comparison with a statistical significance level at 0.05.

The findings were as follows:

1. The effectiveness of educational management according to basic education standards of schools under Phetchaburi primary educational service area office 2, overall at a high level of practice. Considered on each aspect, every practice was at a high level: the process of teaching and learning that focuses on students is important quality of students and administrative processes and management.

2. The comparison of effectiveness of educational management according to basic education standards of schools under Phetchaburi Primary Educational Service Area Office 2 was classified by schools size, overall and each aspect were different with statistically significance. Especially medium-sized schools were more effective in organizing education according to basic education standards than small schools.

Keywords: Educational Management Effectiveness; Basic Education Standards; School Size

บทนำ

โลกยุคปัจจุบันและอนาคตมีการเปลี่ยนแปลงและเติบโตไปอย่างรวดเร็วในทุกมิติที่หลายคนอาจคาดไม่ถึง เป็นโลกที่มีความผันผวน (volatility) ไม่มีความแน่นอน (uncertainty) มีความซับซ้อน (complexity) และมีความคลุมเครือไม่ชัดเจน (ambiguity) ซึ่งเกิดจากหลายเหตุผลโดยเฉพาะด้านความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ซึ่งส่งผลกระทบต่อการศึกษาและการเรียนรู้หลายด้าน เช่น ในศตวรรษที่ 21 ผู้เรียนต้องมีทักษะสำคัญที่จำเป็นในการใช้ชีวิตต่อไปเป็นทักษะที่มีอยู่เดิมแล้วก็ตาม แต่ต้องเพิ่มความเข้มข้นและความสามารถในการนำไปใช้ในสถานการณ์ที่ซับซ้อน (สำนักงานงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2563 : 1-2) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญ คือ การพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ มีความพร้อมทั้งกายใจ สติปัญญา มีพัฒนาการที่รอบด้าน มีจิตสาธารณะรับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น มีวินัย รักษาศีลธรรม เป็นพลเมืองดีของชาติ มีหลักคิดที่ถูกต้องมีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีนิสัยรักการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561 : 20) หลักสำคัญของการจัดการศึกษา คือ การนำแนวทางตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ไปปรับใช้อย่างเป็นรูปธรรม เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของไทย มุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนไปสู่ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา โดยกำหนดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของผู้เรียนที่เหมาะสมตามช่วงวัยแต่ละระดับและประเภทการศึกษา รวมทั้งสอดคล้องกับนโยบายและยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาของประเทศที่มีความสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 - 2580 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 พ.ศ. 2566-2570 แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 เพื่อมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ มีความเชี่ยวชาญได้ตามความถนัดของตน มีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ เป็นพลเมืองที่ดี มีคุณภาพและความสามารถสูง พัฒนานตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งยังคาดหวังให้คนไทยทั้งปวงได้รับโอกาสเท่าเทียมกันทางการศึกษา สามารถเป็นผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2563 : 2)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 (2565 : 10-11) เป็นองค์กรที่มีหน้าที่รับผิดชอบการจัดการศึกษา ดำเนินการส่งเสริม สนับสนุน ตรวจสอบและติดตามผล การพัฒนาคุณภาพ การศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยมีสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 จำนวน 123 แห่ง จำแนกเป็นสถานศึกษาขนาดเล็ก 78 แห่ง สถานศึกษาขนาดกลาง 43 แห่ง และสถานศึกษาขนาดใหญ่ 2 แห่ง การสำรวจสภาพปัญหาประสิทธิภาพการจัดการศึกษาตามมาตรฐาน การศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาด้านคุณภาพผู้เรียน พบว่า ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ

ขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2564 เมื่อเปรียบเทียบกับระดับสังกัด พบว่ามีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าระดับสังกัดเฉพาะรายวิชาภาษาไทย และเมื่อเปรียบเทียบกับระดับประเทศ พบว่าทุกรายวิชา มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าระดับประเทศ ในส่วนผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2564 เมื่อเปรียบเทียบกับระดับสังกัดและระดับประเทศ พบว่า มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าทั้งในระดับสังกัดและระดับประเทศทุกรายวิชา จากข้อมูลดังกล่าวยังพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีความไม่แน่นอน มีแนวโน้มสูงหรือต่ำจากปัจจัยต่าง ๆ อาทิเช่น การจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนไม่ตรงตามตัวชี้วัดและมาตรฐานการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผลไม่ตรงตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ คุณภาพของการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นต้น ซึ่งผลการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ปี พ.ศ. 2564 โดยภาพรวมระดับเขตพื้นที่การศึกษามีผลการประกันคุณภาพภายในอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณารายด้านทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณภาพผู้เรียน ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการ และด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอยู่ในระดับดีทุกด้าน ผลการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาเป็นตัวบ่งชี้คุณภาพของการจัดการศึกษาที่สำคัญ การพัฒนาผลการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาให้อยู่ในระดับที่สูงขึ้น จึงจำเป็นต้องพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

จากความเป็นมาและความสำคัญดังของปัญหากล่าวข้างต้น สถานศึกษาถือเป็นหน่วยงานให้บริการด้านการศึกษา มีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษาให้แก่เด็กและเยาวชนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ ผู้วิจัยในฐานะบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 จึงมีความสนใจที่จะศึกษาประสิทธิภาพการจัดการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา เพื่อประโยชน์ในเชิงนโยบาย ในการกำกับติดตาม แก้ไข ปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ให้ได้มาตรฐานตลอดจนผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้นำไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ และเกิดประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการจัดการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2
2. เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพการจัดการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 จำนวน 924 คน จากสถานศึกษา จำนวน 123 แห่ง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 จำนวน 272 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970 : 607-610) ที่ระดับค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 95 โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (stratified random sampling) ตามขนาดสถานศึกษา

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามแบ่งเป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 แบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (checklist) เกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) ชนิด 5 ระดับ เกี่ยวกับประสิทธิผลการจัดการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.93

3. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบแบบสอบถามโดยการแจกแจงความถี่ (frequency) และร้อยละ (percentage) การวิเคราะห์ประสิทธิผลการจัดการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย (mean หรือ $\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation หรือ S.D.) จำแนกรายข้อ รายด้านและรวมทุกด้าน โดยใช้เกณฑ์การแปลความหมายของเบสต์ (Best, 1981 : 125) การวิเคราะห์การเปรียบเทียบประสิทธิผลการจัดการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 จำแนกตามพื้นที่จัดการศึกษา โดยวิเคราะห์ด้วยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (one-way analysis of variance) และทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe)

ผลการวิจัย

1. ประสิทธิผลการจัดการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีประสิทธิผลอยู่ระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย คือ ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ รองลงมาคือ ด้านคุณภาพผู้เรียน และด้านกระบวนการบริหารและการจัดการ ตามลำดับ เมื่อพิจารณารายด้านได้ดังนี้

1.1 ด้านคุณภาพผู้เรียน โดยภาพรวม มีประสิทธิผลอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีประสิทธิผลอยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย 3 ลำดับ คือ สถานศึกษามีการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน รองลงมาคือ สถานศึกษามีการดำเนินการให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์อย่างมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสถานศึกษาจัดให้ผู้เรียนมีความสามารถในการอ่าน การเขียน การสื่อสาร และการคิดคำนวณ สำหรับข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ สถานศึกษาสร้างความภาคภูมิใจในท้องถิ่นและความเป็นไทยให้แก่ผู้เรียน

1.2 ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการ โดยภาพรวมมีประสิทธิผลอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีประสิทธิผลอยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย 3 ลำดับ คือ สถานศึกษากำหนดเป้าหมาย วิสัยทัศน์ และพันธกิจไว้อย่างชัดเจนสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษา รองลงมาคือ สถานศึกษาส่งเสริม สนับสนุน พัฒนาครู และบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญทางวิชาชีพ และสถานศึกษามีการบริหารจัดการคุณภาพของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ สำหรับข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ สถานศึกษาจัดระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการบริหารและการจัดการ

1.3 ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยภาพรวมมีประสิทธิผลอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีประสิทธิผลในระดับมากทุกข้อ เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย 3 ลำดับ คือ สถานศึกษาสร้างโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดและปฏิบัติจริง รองลงมา คือ สถานศึกษามีการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้เรียนและครูผู้สอน และสถานศึกษาจัดการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความรู้และความสามารถอย่างเต็มที่ และสถานศึกษาให้ครูผู้สอนและนักเรียนร่วมกันแลกเปลี่ยนความรู้ และนำผลที่ได้มาใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน สำหรับข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ สถานศึกษาจัดการเรียนการสอนที่ยึดโยงกับบริบทของชุมชนและท้องถิ่น

2. การเปรียบเทียบประสิทธิผลการจัดการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา ในภาพรวม และรายด้านมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 นั่นคือ สถานศึกษาขนาดกลางมีประสิทธิผลการจัดการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานมากกว่าสถานศึกษาขนาดเล็ก

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ประสิทธิผลการจัดการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะสถานศึกษาแต่ละแห่งมีการดำเนินการจัดการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษา

ขั้นพื้นฐานครอบคลุมมาตรฐานทั้ง 3 ด้าน โดยมีการประเมินผลและการติดตามตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษาจากผู้ที่เกี่ยวข้องทุกปีและนำผลการประเมินผลมาใช้ในการพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษามากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของนิศารัตน์ แสงรี (2559) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการเปรียบเทียบผลการประเมินมาตรฐานการศึกษาตามเกณฑ์ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาระหว่างโรงเรียนพระราชทานกับโรงเรียนไม่ได้รับรางวัลพระราชทาน พบว่าผลการประเมินมาตรฐานการศึกษาตามเกณฑ์ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนที่ได้รับรางวัลโรงเรียนพระราชทานในกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ จตุรภัทร ประทุม (2559) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 พบว่า ประสิทธิภาพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เมรินทกอล พัฒนทรัพย์พิศาล (2560) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 พบว่า ปัจจัยทางการบริหารของโรงเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน สามารถอธิบายผลได้ดังนี้

1.1 ด้านคุณภาพของผู้เรียน โดยภาพรวมมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมากทุกข้อ สำหรับข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ สถานศึกษามีการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งนี้เพราะสถานศึกษามีการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมตามบริบทของสถานศึกษาสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมุ่งเน้นการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนในทุกด้านทั้งด้านวิชาการ ด้านทักษะชีวิต รวมทั้งด้านคุณธรรม จริยธรรม และลักษณะอันพึงประสงค์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ กมลชนก ศรีสุตา (2564) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติงานของครูผู้สอนกับประสิทธิภาพตามมาตรฐานการศึกษา ด้านคุณภาพของผู้เรียน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 พบว่า ด้านคุณภาพผู้เรียน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชาคริต ทราญทอง สาโรจน์ เผ่าวงศ์ และ นิพนธ์ วรรณเวช (2566) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 พบว่า ด้านคุณภาพของผู้เรียน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

1.2 ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการ โดยภาพรวมมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมากทุกข้อ สำหรับข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ สถานศึกษากำหนดเป้าหมาย วิสัยทัศน์ และพันธกิจไว้อย่างชัดเจนสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

ของการจัดการศึกษา ทั้งนี้เพราะสถานศึกษามีการวางแผนการทำงาน มีการกำหนดยุทธศาสตร์ กำหนดเป้าหมาย วิสัยทัศน์ ที่ชัดเจน นอกจากนี้มีการติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้การบริหารและการจัดการของสถานศึกษามีกรอบแนวทางที่ชัดเจน สอดคล้องกับงานวิจัยของศิริรัตน์ โนจิตร (2560) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยการดำเนินงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 พบว่า ด้านการนำองค์กรและการบริหารจัดการที่มีคุณภาพมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ลลนา วิชัยทัตตะ และคณะ (2563) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษากับกระบวนการบริหารและการจัดการคุณภาพของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 พบว่า กระบวนการบริหารและการจัดการคุณภาพของสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

1.3 ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยภาพรวมมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมากทุกข้อ สำหรับข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ สถานศึกษาสร้างโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดและปฏิบัติจริง ทั้งนี้เพราะสถานศึกษาทุกแห่งให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อมุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนมีทักษะการคิด วิเคราะห์ การแก้ปัญหา รวมทั้งเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนอยากมีส่วนร่วม มีความอยากรู้และได้ลงมือปฏิบัติจริง ทำให้สถานศึกษาส่งเสริมให้ครูผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สอดคล้องกับงานวิจัยของ กรณ์นัท เอี่ยมภูเขียว (2563) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 38 ในจังหวัดสุโขทัย พบว่า ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน มีระดับประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชาคริต ทราญทอง, สาโรจน์ เผ่าวงศ์สกุล และ นิพนธ์ วรรณเวช (2566) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 พบว่า ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

2. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า การเปรียบเทียบประสิทธิภาพการจัดการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา ในภาพรวมและรายด้านมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เพราะสถานศึกษาแต่ละแห่งอาจมีการจัดการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เหมาะสม ตั้งแต่การกำหนดเป้าหมาย การวางแผน มีกระบวนการทำงานที่เป็นระบบ มีการบริหารและจัดการของผู้บริหาร มีปัจจัยทางการบริหาร

ที่พร้อมต่อการจัดการศึกษาและจัดกระบวนการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนแตกต่างกัน ซึ่งสถานศึกษาขนาดกลางมีประสิทธิภาพการจัดการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษามากกว่าสถานศึกษาขนาดเล็ก อาจเป็นเพราะว่าบริบทและสภาพของสถานศึกษาขนาดกลางมีความพร้อมทั้งด้านบุคลากร ด้านงบประมาณที่เพียงพอต่อการจัดการศึกษามากกว่าสถานศึกษาขนาดเล็ก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปณิดา ทองผาสุภา (2560) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการจัดการศึกษา ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต 3 พบว่า จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านมีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เจริญพร พิศาล (2560) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 พบว่า ประสิทธิภาพของโรงเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน จำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เช่นเดียวกัน

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยประสิทธิภาพการจัดการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

- 1.1 สถานศึกษาควรสนับสนุนหรือสร้างความภาคภูมิใจในท้องถิ่นและความเป็นไทยให้แก่ผู้เรียน
- 1.2 สถานศึกษาควรจัดระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการบริหารและการจัดการ
- 1.3 สถานศึกษาควรจัดการเรียนการสอนที่ยึดโยงกับบริบทของชุมชน และท้องถิ่น

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป มีดังนี้

- 2.1 ควรมีการศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา
- 2.2 ควรมีการศึกษาเรื่องแนวทางในการส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา
- 2.3 ควรมีการศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารกับประสิทธิภาพการจัดการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา

องค์ความรู้ใหม่

ประสิทธิผลการจัดการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู ที่มีขนาดสถานศึกษาต่างกันมีความแตกต่างกัน ได้แนวคิดดังนี้ การจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกัน ควรมีการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานการจัดการศึกษาเดียวกัน

ภาพที่ 1 ประสิทธิผลการจัดการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2

เอกสารอ้างอิง

- กรชนก แยมอุทัย. (2557). ประสิทธิภาพสถานศึกษาตามทฤษฎีของบุคลาการทางการศึกษา. (การศึกษาค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- กรนันท์ เอี่ยมภูเขียว. (2563). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 38 ในจังหวัดสุโขทัย. (การศึกษาค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.

- กมลชนก ศรีสุตา. (2564). ความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติงานของครูผู้สอนกับประสิทธิผลตามมาตรฐาน การศึกษาด้านคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏ สกลนคร.
- จตุรภัทร ประทุม. (2559). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 2. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ชาคริต ทรายทอง, สำโรจน์ เผ่าวงศากุล, และ นิพนธ์ วรรณเวช. (2566). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหาร แบบมีส่วนร่วมกับมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรีเขต 3. *วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 11(42), 84-93.
- นิสารัตน์ แสงวี. (2559). การเปรียบเทียบผลการประเมินมาตรฐานการศึกษาตามเกณฑ์ของสำนักงาน รับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาระหว่างโรงเรียนพระราชทานกับโรงเรียนไม่ได้ รับรางวัลพระราชทาน. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ปนิดา ทองผาโสภา. (2560). การบริหารสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานด้านการจัดการ ศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3. (การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต). กาญจนบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- เมรินทกาล พัฒนทรัพย์พิศาล. (2560). ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียน สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏ สกลนคร.
- ลลนา วิชัยชัชกะ และคณะ. (2563). ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา กับ กระบวนการบริหารและการจัดการคุณภาพของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษา ระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4. *วารสารนาค บุตรปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช*, 12(3), 60-69.
- ศิริรัตน์ โนจิตร. (2560). ปัจจัยการดำเนินงานที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการประกันคุณภาพภายในของ สถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). ยุทธศาสตร์ชาติ 2561-2580 (ฉบับประกาศพระราชกิจจานุเบกษา). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2. (2565). ข้อมูลพื้นฐานโรงเรียน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565. เพชรบุรี: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2563). แนวทางการนำมาตรฐานการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติสำหรับประเทศไทย. กรุงเทพฯ: 21 เซ็นจูรี.

_____. (2565). รายงานผลการวิจัยการพัฒนาสถานศึกษาให้บรรลุผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและการอาชีวศึกษาในเขตพื้นที่จังหวัดตากและจังหวัดนครศรีธรรมราช. กรุงเทพฯ: สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนการเรียนรู้.

Best, J. W. (1981). *Research in education* (4th ed.). New Jersey: Prentice Hall.

Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.

การบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี
Risk Management of Schools Under the Secondary
Educational Service Area Office Kanchanaburi

น้ำฝน อ่วมสะอาด¹ และ มิตรภาณี พุ่มกล่อม²

มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี^{1,2}

Namfon Auemsaart¹ and Mitparnee Pumklom²

Kanchanaburi Rajabhat University^{1,2}

Corresponding Author, Email: Namfonmuayza@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี และ 2) เปรียบเทียบการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี จำแนกตามขนาดสถานศึกษาตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี จำนวน 308 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ ตามขนาดสถานศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 และมีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.99 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ่ กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ผลการวิจัยพบว่า

1. การบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยคือ ด้านการปฏิบัติงาน รองลงมาคือ ด้านกลยุทธ์ ด้านการเงิน และด้านการปฏิบัติตามกฎหมาย กฎระเบียบ

* ได้รับบทความ: 12 พฤษภาคม 2566; แก้ไขบทความ: 1 มิถุนายน 2566; ตอบรับตีพิมพ์: 5 กันยายน 2566

Received: 12 May 2023; Revised: 1 June 2023; Accepted: 5 September 2023

2. การเปรียบเทียบการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษากาญจนบุรี จำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยภาพรวมการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษา
ไม่มีความแตกต่างกัน

คำสำคัญ: การบริหารความเสี่ยง; ขนาดสถานศึกษา

Abstract

The purposes of this research were 1) to risk management in schools under The Secondary Educational Service Area Office Kanchanaburi. and 2) to compare risk management in schools under The Secondary Educational Service Area Office Kanchanaburi by divided to the school sizes. The sample consisted of 308 teachers in schools under the Secondary Educational Service Area Office Kanchanaburi, obtained by stratified random sampling according to school size. The research instrument was a five-level rating scale questionnaire with content validity between 0.67-1.00 and a reliability of 0.99. The statistics under in the data analysis were percentage, mean, standard deviation. The data were treated with one-way analysis of variance and found the difference of the means, and paired tests were carried out according to Scheffe's method. The statistical significance level was set at 0.05.

The findings were as follows:

1. Risk management of schools under the Secondary Educational Service Area Office Kanchanaburi, overall and in each individual aspect were at a high level, ranking in mean from high to low as performance, strategy, budget and rule and regulation management aspect.

2. The comparison risk management of schools under the Secondary Educational Service Area Office Kanchanaburi classified by school size, overall risk management of schools there was no statistically significant difference.

Keywords: Risk Management; School Size

บทนำ

เหตุการณ์ความเสี่ยงด้านการทุจริตเกิดแล้วจะมีผลกระทบทางลบ ซึ่งปัญหามาจากสาเหตุต่าง ๆ ที่ค้นหาต้นตอที่แท้จริงได้ยาก ความเสี่ยงจึงจำเป็นต้องคิดล่วงหน้าเสมอ การป้องกันการทุจริตคือการแก้ไขปัญหาการทุจริตที่ยั่งยืน ซึ่งเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของหัวหน้าส่วนราชการและเป็นเจตจำนงของทุกองค์กรที่ร่วมต่อต้านการทุจริตทุกรูปแบบอันเป็นวาระเร่งด่วนของรัฐบาล การนำเครื่องมือประเมินความเสี่ยงการทุจริตมาใช้ในองค์กรจะช่วยให้เป็นหลักประกันในระดับหนึ่งได้ว่า การดำเนินการขององค์กรจะไม่มีทุจริต หรือในกรณีที่พบกับการทุจริตที่ไม่คาดคิด โอกาสที่จะประสบกับปัญหาน้อยกว่าองค์กรอื่น หรือหากเกิดความเสียหายขึ้นก็จะเป็นความเสียหายที่น้อยกว่าองค์กรที่ไม่มีการนำเครื่องมือประเมินความเสี่ยงการทุจริตมาใช้เพราะได้มีการเตรียมการป้องกันล่วงหน้าไว้ โดยให้เป็นส่วนหนึ่งของการปฏิบัติงานประจำปี ซึ่งไม่ใช่การเพิ่มภาระงานแต่อย่างใด (กระทรวงศึกษาธิการ, 2564 : 1)

การบริหารความเสี่ยง เป็นตัวชี้วัดในการบริหารจัดการองค์กรเพื่อส่งเสริมและผลักดันให้มีการบริหารความเสี่ยงที่ดี (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2562 : 255) หัวหน้าองค์กรหรือผู้บริหารหน่วยงานเป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมให้การบริหารความเสี่ยงขององค์กรประสบความสำเร็จ ทั้งนี้ จากการศึกษาปัจจัยเสี่ยงที่สร้างความล้มเหลวให้กับการบริหารความเสี่ยงขององค์กร พบว่า การขาดการสนับสนุนจากผู้บริหารระดับกลางและระดับสูง การขาดวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนในการวางแผนกลยุทธ์ ขาดการสื่อสารให้พนักงานทุกคนทราบถึงวิสัยทัศน์และสิ่งที่กำลังจะเกิดขึ้นในอนาคต ขาดการสร้างทีมสนับสนุน การมองทุกอย่างเป็นอุปสรรค และการกำหนดกลยุทธ์ที่ล้มเหลวส่งผลให้การบริหารจัดการความเสี่ยงไม่ประสบความสำเร็จ กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดให้การบริหารความเสี่ยงเป็นเครื่องมือสำคัญในการบริหารจัดการสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการควบคุมปัจจัยและกิจกรรมต่างๆ ในการดำเนินงาน ดังนั้น เพื่อเป็นแนวทางดำเนินงานในการบริหารความเสี่ยง ควรสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยงให้กับผู้อำนวยการสถานศึกษาและบุคลากรของส่วนราชการ และสถานศึกษาในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อรองรับต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสภาพแวดล้อมภายนอกที่ส่งผลกระทบต่อการดำเนินงานภายใน มีปัจจัยเสี่ยง 4 ด้าน คือ ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์และเหตุการณ์ภายนอกส่งผลกระทบต่อกลยุทธ์ที่กำหนดไว้ ไม่สอดคล้องกับประเด็นยุทธศาสตร์ วิสัยทัศน์ไม่ได้นำไปสู่การแก้ไขปัญหา หรือตอบสนองต่อความต้องการของผู้รับบริการอย่างแท้จริง ความเสี่ยงด้านการดำเนินงานเป็นความเสี่ยง เนื่องจากระบบงานภายในองค์กรที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพ และประสิทธิผลในการดำเนินโครงการ ความเสี่ยงด้านการเงินเป็นความเสี่ยงที่เกิดจากการบริหารการเงินไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะสม เนื่องจากขาดการจัดการข้อมูล การวิเคราะห์การวางแผน และการควบคุม ทำให้ขาดประสิทธิภาพไม่ทันต่อเหตุการณ์ และความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบเป็นความเสี่ยงเนื่องจากความไม่ชัดเจน ไม่ครอบคลุมกฎหมาย

ข้อบังคับต่าง ๆ รวมถึงการทำนิติกรรมสัญญา การร่างสัญญาที่ไม่ครอบคลุมการดำเนินงาน ดังนั้น สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการจึงนำหลักการบริหารความเสี่ยงตามมาตรฐานสากลของคณะกรรมการร่วมของสถาบันวิชาชีพ 5 สถาบันในสหรัฐอเมริกา มาเป็นกรอบในการบริหารความเสี่ยง และแนวทางการตรวจสอบ และประเมินผลภาคราชการ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562 : 27)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี มีพื้นที่รับผิดชอบด้านการจัดการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วยพื้นที่ 13 อำเภอ มีสถานศึกษาจำนวน 28 แห่ง จากการจัดการศึกษาของสถานศึกษาพบว่า สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี ยังคงประสบปัญหาและขาดแคลนทรัพยากร อันเนื่องมาจากปัจจัยหลาย ๆ ด้าน ส่งผลให้เกิดความเสียหาย และลดโอกาสที่สถานศึกษาจะบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ ดังนั้น การบริหารตามมาตรฐานด้านการบริหารและการจัดการศึกษาในสถานศึกษาขนาดกลางและขนาดใหญ่ มีจำนวนบุคลากรน้อย ไม่เพียงพอกับชั้นเรียน รวมทั้งภาระงานของโรงเรียนก็มีมากเท่าโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ เช่น งานธุรการ จึงทำให้การบริหารงานและการจัดการศึกษานั้นปฏิบัติได้ไม่เต็มที่ ตลอดจนงบประมาณในการบริหารจัดการมีข้อจำกัด อีกทั้งมีข้อจำกัดด้านอาคารเรียน อาคารประกอบ บริเวณโรงเรียน แหล่งเรียนรู้ไม่เพียงพอ ผู้บริหารต้องบริหารภายใต้ภาวะที่ขาดแคลน จึงส่งผลต่อการทำงานของครูผู้สอนที่ต้องนำหลักการสอน เทคนิควิธีต่าง ๆ อย่างหลากหลายมาพัฒนาคุณภาพผู้เรียน จึงทำให้ผลการพัฒนาตามมาตรฐานบริหารไม่เป็นไปตามที่คาดหวังและความต้องการเท่าที่ควร รายการค่าใช้จ่ายในการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ยึดจำนวนนักเรียนเป็นหลัก เมื่อเป็นเช่นนี้โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนแตกต่างกัน เงินอุดหนุนที่ได้รับสนับสนุนงบประมาณแตกต่างกัน ซึ่งเงินอุดหนุนที่ได้รับมานั้นไม่สามารถจัดทำแผนงบประมาณ สำหรับแผนงาน โครงการกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนได้อย่างเพียงพอ ในขณะที่โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษที่มีจำนวนนักเรียนมากก็จะได้รับงบประมาณในสัดส่วนที่มากกว่า จึงสามารถจัดทำแผนงบประมาณ สำหรับแผนงานโครงการกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างเต็มตามศักยภาพ จากข้างต้นทำให้เห็นได้ว่า ปัจจัยหลายด้านเข้ามาส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี ซึ่งลดโอกาสที่จะบรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาญจนบุรี, 2560 : 61)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมุ่งศึกษาเรื่องการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี เพื่อให้ผู้บริหารและครูใช้เป็นแนวทางในการวางระบบควบคุมภายในของสถานศึกษาในกำกับ ควบคุม การดำเนินงานของสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมาย สามารถป้องกันความเสี่ยงหรือลดความเสี่ยง การวางแผน การแก้ไขปัญหาระยะสั้นและระยะยาวได้ทันสถานการณ์ทำให้สถานศึกษาบรรลุเป้าหมายที่กำหนด และเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานภายในสถานศึกษา และเป็นข้อมูลในการบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดกาญจนบุรี และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรีต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กาญจนบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กาญจนบุรี จำแนกตามขนาดสถานศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
 - 1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กาญจนบุรี จำนวน 1,549 คน จากสถานศึกษา 28 แห่ง
 - 1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กาญจนบุรี จำนวน 308 คน ซึ่งได้จากการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางจซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970 : 607-610) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 โดยการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (stratified random sampling) ตามขนาดสถานศึกษา
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
 - ตอนที่ 1 แบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) เกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 3 ข้อ ได้แก่ เพศ ตำแหน่ง และขนาดของสถานศึกษา
 - ตอนที่ 2 แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 5 ระดับ จำนวน 40 ข้อ เกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กาญจนบุรี ซึ่งมีจำนวน 4 ด้าน ดังนี้ ด้านกลยุทธ์ จำนวน 10 ข้อ ด้านการปฏิบัติงาน จำนวน 10 ข้อ ด้านการเงิน จำนวน 10 ข้อ และด้านการปฏิบัติตามกฎหมาย กฎระเบียบ จำนวน 10 ข้อ
3. การวิเคราะห์ข้อมูล
 - 3.1 นำแบบสอบถามที่ได้รับตอบคืนจากครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กาญจนบุรี มาตรวจสอบความถูกต้องและมีความสมบูรณ์ในการตอบ
 - 3.2 นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามทั้งหมดมาจัดระเบียบข้อมูล ลงรหัส และทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป
 - 3.3 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)
 - 3.4 การวิเคราะห์ การบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กาญจนบุรี วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย (Mean และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard

Deviation หรือ S.D.) จำแนกเป็นรายข้อ รายด้านและรวมทุกด้าน โดยใช้เกณฑ์การแปลความหมายของเบสต์ (Best, 1981 : 195)

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 สถิติพื้นฐาน

4.1.1 ร้อยละ

4.1.2 ค่าเฉลี่ย

4.1.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.2 สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

4.2.1 ความเที่ยงตรงของเนื้อหา โดยคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง

4.2.2 ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับโดยคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา

ของครอนบัค

5. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน คือ การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเรื่อง การบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

1. ตอนที่ 1 การวิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ และร้อยละ พบว่า สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนมากเป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 58.12 เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 41.88 ตำแหน่งครู ค.ศ. 1 คิดเป็นร้อยละ 35.39 รองลงมา คือ ครู ค.ศ. 2 คิดเป็นร้อยละ 30.19 ครูผู้ช่วย คิดเป็นร้อยละ 18.83 และครู ค.ศ. 3 คิดเป็นร้อยละ 15.58 และสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ คิดเป็นร้อยละ 47.08 รองลงมา คือ สถานศึกษาขนาดใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 40.91 และสถานศึกษาขนาดกลาง คิดเป็นร้อยละ 12.01

2. ตอนที่ 2 การวิเคราะห์การบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี พบว่า การบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี ในภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.34$) เมื่อพิจารณาทางด้านพบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการปฏิบัติงาน ($\bar{x} = 4.34$, S.D. = 0.55) รองลงมาคือ ด้านกลยุทธ์ ($\bar{x} = 4.34$, S.D. = 0.57) ด้านการเงิน ($\bar{x} = 4.34$, S.D.=0.60) และด้านการปฏิบัติตามกฎหมาย กฎระเบียบ ($\bar{x} = 4.33$) ตามลำดับ

2.1 ด้านกลยุทธ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.34$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ คือ สถานศึกษามีการกำหนดนโยบายการบริหารจัดการยุทธศาสตร์ตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา ($\bar{x} = 4.39$) รองลงมาคือ สถานศึกษามีการจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษาสอดคล้องกับนโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ แผนกลยุทธ์ของสถานศึกษา ($\bar{x} = 4.36$, S.D. = 0.70) และสถานศึกษามีการส่งเสริมพัฒนาสถานศึกษา เพื่อยกระดับมาตรฐาน รักษามาตรฐาน และพัฒนาสู่ความยั่งยืนเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายทางการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ($\bar{x} = 4.36$, S.D. = 0.76) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ สถานศึกษามีผลการดำเนินงานบรรลุเป้าหมายตามนโยบายวิสัยทัศน์ พันธกิจ แผนกลยุทธ์ที่กำหนดไว้ ($\bar{x} = 4.30$)

2.2 ด้านการปฏิบัติงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.34$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ คือ สถานศึกษามีรายงานผลการดำเนินโครงการกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ($\bar{x} = 4.38$, S.D. = 0.69) รองลงมาคือ สถานศึกษามีโครงสร้างหลักสูตรที่มีองค์ประกอบครบถ้วนตามกระบวนการพัฒนาหลักสูตร ($\bar{x} = 4.38$, S.D. = 0.72) และสถานศึกษามีหลักสูตรที่จัดทำขึ้นโดยคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษาและได้รับการอนุมัติจากผู้มีอำนาจ ($\bar{x} = 4.35$) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ สถานศึกษามีการนำผลการนิเทศติดตามและประเมินผลการดำเนินงานไปใช้ในการตัดสินใจและปรับปรุงพัฒนาการบริหารสถานศึกษา ($\bar{x} = 4.30$)

2.3 ด้านการเงิน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.34$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ คือ สถานศึกษามีการนำผลการติดตามและควบคุมการใช้จ่ายงบประมาณไปใช้ในการปรับปรุงการดำเนินงานและพัฒนาการบริหารสถานศึกษา ($\bar{x} = 4.40$) รองลงมาคือ สถานศึกษามีการแต่งตั้งกรรมการตรวจสอบรับพัสดุถูกต้องตามระเบียบ ($\bar{x} = 4.39$) และสถานศึกษามีการแต่งตั้งคณะกรรมการเก็บรักษาเงินเพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ถูกต้องตามระเบียบ ($\bar{x} = 4.37$) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ สถานศึกษามีการควบคุมและตรวจสอบการใช้งบประมาณในการจัดซื้อพัสดุและคุณภาพของพัสดุ ($\bar{x} = 4.30$)

2.4 ด้านการปฏิบัติตามกฎหมาย กฎระเบียบ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.33$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ คือ สถานศึกษาจัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ($\bar{x} = 4.40$) รองลงมาคือ สถานศึกษามีระบบควบคุมภายในของสถานศึกษา ($\bar{x} = 4.35$) และสถานศึกษาจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน ($\bar{x} = 4.34$) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ สถานศึกษามีแนวทางในการป้องกันเหตุที่จะเกิดขึ้นเกี่ยวกับการผิดวินัยกฎระเบียบมาตรการข้อกำหนด ($\bar{x} = 4.29$)

3. ตอนที่ 3 การวิเคราะห์การเปรียบเทียบการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี จำแนกตามขนาดสถานศึกษาเปรียบเทียบการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี จำแนกตามขนาดสถานศึกษา ในภาพรวมและรายด้านทุกด้าน ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัย เรื่องการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี สามารถอภิปรายผลการวิจัย ได้ดังนี้

1. การบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา มีการบริหารความเสี่ยงอยู่ในระดับมาก นั้นอาจสืบเนื่องมาจากในปัจจุบันนี้ หน่วยงานทางการศึกษาได้ให้ความสำคัญกับการบริหารความเสี่ยงในหน่วยงานงานทางการศึกษาเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นจึงได้จัดทำนโยบายและมีการกระตุ้นให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้มีการดำเนินการจัดทำการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษาทุกสถานศึกษา เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์กับสถานศึกษา และป้องกันความเสียหายที่จะเกิดกับสถานศึกษา ตลอดจนการนำรูปแบบวิธีการบริหารความเสี่ยงมาใช้ในสถานศึกษา เพื่อลดความสูญเสียที่อาจเกิดจากความเสียหายภายในสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมชาย เพชรนุ้ม (2563) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดกระบี่ ผลการวิจัยพบว่าการบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดกระบี่ โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ จักรกฤษณ์ หาญชัย, พงษ์ธร สิงห์พันธ์ และ สุวิมล โพธิ์กลิ่น (2565) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาการบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ผลการวิจัยพบว่าการบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวมและรายด้านมีการบริหารความเสี่ยงอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสามารถอภิปรายผลการวิจัย ได้ดังนี้

1.1 ด้านกลยุทธ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะนโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ แผนกลยุทธ์ของสถานศึกษา ซึ่งเป็นหลักการดำเนินงานด้านอื่นๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของ มาลัย พวงพิลา (2564) ได้ศึกษาเรื่อง สภาพและปัญหาการบริหารความเสี่ยงในสถานการณ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 ผลการวิจัยพบว่า ความเสี่ยง ด้านกลยุทธ์ อยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมชาย เพชรนุ้ม (2563) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดกระบี่ ผลการวิจัยพบว่า ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์อยู่ในระดับมาก

1.2 ด้านการปฏิบัติงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญกับการดำเนินงาน เพื่อควบคุมการดำเนินงานให้แล้วเสร็จตามกำหนดเวลา และให้ขั้นตอนการดำเนินงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์ ดังนั้น การบริหารความเสี่ยงด้านการดำเนินงานจึงมีความสำคัญต่อการปฏิบัติงาน และมีผลต่อความสำเร็จของเป้าหมายองค์กรด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุนมนานต์ อมรมณีพงศ์ (2558) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษาด้านบริหารงานวิชาการ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 38 ผลการวิจัยพบว่า ระดับการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ ขวัญญานันท์ แก้วนุชนาวี (2559) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการความเสี่ยงในการทำงานของโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการความเสี่ยงในการทำงานของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในอำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก

1.3 ด้านการเงิน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะการสร้างเชื่อมั่นให้กับผู้ได้บังคับบัญชาของผู้บริหารจะต้องมีความชัดเจนในเรื่องการบริหารการเงินเป็นหลัก ซึ่งถ้าผู้บริหารไม่มีการวางแผนการบริหารการเงินให้ชัดเจนแล้ว จะทำให้ขาดความเชื่อมั่นจากตัวผู้ได้บังคับบัญชา และการบริหารความเสี่ยงด้านการเงิน ยังส่งผลต่อความมั่นคงขององค์กร ตลอดจนความเชื่อมั่นจากชุมชนภายนอกที่มีบทบาทสำคัญต่อการบริหารสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมชิต บรรทิต (2558) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดกระบี่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13 ผลการวิจัยพบว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดกระบี่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13 ความเสี่ยงด้านการเงินอยู่ในระดับมากสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมชาย เพชรนุ้ม (2563) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดกระบี่ ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารควรมีการจัดหาแหล่งเงินทุนเพื่อการดำเนินงาน ควรมีการควบคุมและตรวจสอบการใช้งบประมาณในการจัดซื้อพัสดุและคุณภาพของพัสดุ และควรมีการควบคุมให้มีการตรวจสอบใบสำคัญประกอบการเบิกจ่ายเงินก่อนการอนุมัติสั่งจ่าย

1.4 ด้านการปฏิบัติตามกฎหมาย กฎระเบียบ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ สถานศึกษาจัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะการปฏิบัติงานในทุกขั้นตอนของผู้บริหารจะต้องมีกฎ ระเบียบ ในการปฏิบัติควบคุมอยู่ตลอด ดังนั้นผู้บริหารจึงจำเป็นต้องศึกษาระเบียบการปฏิบัติ กฎ กติกาต่างๆ ที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้การบริหารงานเป็นไปตามระเบียบปฏิบัติอยู่เสมอ เพราะการปฏิบัติของบุคลากรที่ขัดกับข้อบังคับกฎหมายต่าง ๆ จะส่งผลให้มีโทษทั้งทางด้านระเบียบและกฎหมาย และส่งผลเสียหายต่อองค์กรได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของสมชาย เพชรนุ้ม (2563) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารความเสี่ยง

ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดกระบี่ ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารควรมีการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในด้านจริยธรรมในการบริหารงาน ควรมีการกำหนดมาตรการหรือบทลงโทษสำหรับบุคลากรที่ไม่ปฏิบัติงานตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อปฏิบัติ มาตรฐานและข้อบังคับอย่างชัดเจนและเป็นธรรม ควรมีการกำหนดกฎระเบียบ ข้อปฏิบัติ มาตรฐานที่เหมาะสม และไม่ใช่อุปสรรคต่อการปฏิบัติงานของบุคลากร สอดคล้องกับงานวิจัยของ พุฒิสรรค์ ศรีรัตนประชากุล (2559) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาแนวทางการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านการปฏิบัติตามกฎหมายกฎระเบียบ กำหนดมาตรฐานผลการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับมาตรฐานการปฏิบัติงานของข้าราชการ และบุคลากรทางการศึกษา ประเมินผลการปฏิบัติงานตามมาตรฐานที่กำหนด

2. การเปรียบเทียบการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี จำแนกตามขนาดสถานศึกษา ในภาพรวมและรายด้านทุกด้าน ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานของงานวิจัยที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษาในปัจจุบันนี้ หน่วยงานทางการศึกษาให้ความสำคัญกับการบริหารความเสี่ยงในหน่วยงานงานทางการศึกษามากขึ้น จึงได้จัดทำนโยบายและมีการกระตุ้นให้ผู้บริหารสถานศึกษาในทุกขนาด ได้มีการดำเนินการจัดทำการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษาทุกสถานศึกษา เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์กับสถานศึกษา และป้องกันความเสียหายที่จะเกิดกับสถานศึกษา ตลอดจนการนำรูปแบบวิธีการบริหารความเสี่ยงมาใช้ในสถานศึกษา เพื่อลดความสูญเสียที่อาจจะเกิดจากความเสี่ยงภายในสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมจิต บรรทัด (2558) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดกระบี่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดกระบี่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13 ที่มีขนาดต่างกัน คือ ขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ นัยรัตน์ ชัยสุข (2560) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดพิจิตร ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดพิจิตร ระหว่างผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในภาพรวมไม่พบความแตกต่าง

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี มีการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษาผลการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก สมควรที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะนำไปพัฒนาโรงเรียน และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี ควรนำไปพิจารณาเพื่อพัฒนาสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำผลการนิเทศ ติดตามและประเมินไปใช้ในการตัดสินใจและปรับปรุงพัฒนาการบริหารสถานศึกษา

1.2 ผู้บริหารควรส่งเสริมสนับสนุนและติดตามผลการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอน

1.3 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการพัฒนากระบวนการควบคุม ดูแล บำรุงรักษาและจำหน่าย

1.4 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการอบรมและพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความเข้าใจในกฎระเบียบ กฎหมายและระเบียบวินัยในการปฏิบัติงาน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

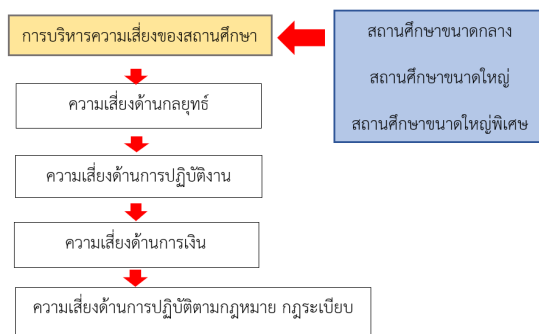
2.1 ศึกษาปัญหาการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี

2.2 ศึกษาการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความเสี่ยงที่จะเกิดผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี

2.3 ศึกษาความเสี่ยงปัจจัยครูผู้สอนที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี พบองค์ความรู้ที่สามารถสรุปได้ ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). คู่มือการบริหารความเสี่ยงและการควบคุมภายใน กองทุนพัฒนาเทคโนโลยี
เพื่อการศึกษาประจำปีบัญชี 2562. กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 4 พ.ศ.
2562. กรุงเทพฯ: สยามสปอร์ต ซินดิเคท.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2564). (2564). แผนบริหารความเสี่ยง สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564. กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- ขวัญญานันท์ แก้วชุนนาวัชร. (2559). การบริหารจัดการความเสี่ยงในการทำงานของโรงเรียนมัธยมศึกษา
ในอำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17.
(วิทยานิพนธ์การศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- จักรกฤษณ์ ชาญชัย, พงษ์ธร สิงห์พันธ์ และ สุวิมล โพธิ์กลิ่น. (2565). การศึกษาการบริหารความเสี่ยงของ
ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ.
วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์, 7(2), 288-315.
- นัยรัตน์ ชัยสุข. (2560). การบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดพิจิตร.
(การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พุดิสสรค์ ศรีรัตนประชากุล. (2559). การพัฒนาแนวทางการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนในสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26. (ปริญญาานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต).
มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- มาลัย พวงพิลา. (2564). สภาพและปัญหาการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษเขต 4. วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย, 5(1), 164-178.
- สมชาย เพชรนุ้ม. (2563). การบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดกระบี่.
(สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). สงขลา: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- สมจิต บรรทัด. (2558). การบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดกระบี่สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 13. (ภาคานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). ภูเก็ต: มหาวิทยาลัย
ราชภัฏภูเก็ต.
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2553). พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน. กรุงเทพฯ:
สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา.

- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2562). พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2562. สืบค้นเมื่อ 15 กันยายน 2565, จาก <https://www.krisdika.go.th/web/psdgksdk/laws1>
- สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาญจนบุรี. (2560). แผนพัฒนาการศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี พ.ศ. 2562-2565. กาญจนบุรี: สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาญจนบุรี.
- สุนนมนต์ อมรมณีพงศ์. (2558). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษาด้านบริหารงานวิชาการ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 38. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). อดิเรก: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.

พฤติกรรม การเลือกตั้งของประชาชนที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงผู้นำ
ทางการเมืองส่วนท้องถิ่นในอำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น
People's Election Behavior Affection Leadership Change
Local Politicals at Chumphae District Khonkaen

สัญญา ถีถ่วน¹

สุธิพงษ์ สวัสดิ์ทา² และ สุรพล พรหมกุล³

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น^{1,2,3}

Sunya Thithuan¹

Suthiphong Sawattha² and Suraphon Promkun³

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Khonkaen Campus^{1,2,3}

Corresponding Author, Email: Sunyathithuan7@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของพฤติกรรม
การเลือกตั้งของประชาชนที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงผู้นำทางการเมืองส่วนท้องถิ่นในอำเภอชุมแพ จังหวัด
ขอนแก่น และศึกษาพฤติกรรมพร้อมทั้งศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการเลือกตั้งของประชาชนที่มีผล
ต่อการเปลี่ยนแปลงผู้นำทางการเมืองส่วนท้องถิ่นในอำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น โดยการประยุกต์
ตามหลักอคติ 4 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 21 รูป/คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)
เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา
เชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า

1) สภาพทั่วไปประชาชนให้ความสำคัญ สนใจ ติดตามสนับสนุน และให้ความร่วมมือ
โดยเป็นผู้สนับสนุนและประชาสัมพันธ์ข่าวสารการเลือกตั้ง

* ได้รับบทความ: 22 กุมภาพันธ์ 2566; แก้ไขบทความ: 25 กันยายน 2566; ตอรับตีพิมพ์: 29 กันยายน 2566

2) พฤติกรรมการเลือกตั้ง ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ประชาชนรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การประชาสัมพันธ์ของกำนันผู้ใหญ่บ้าน และจากรถประชาสัมพันธ์ของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ด้านมูลเหตุจูงใจ ผู้สมัครรับเลือกตั้งมีความตั้งใจที่จะแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน และอยากจะพัฒนาชุมชนท้องถิ่นของตน ในส่วนประชาชนมีมูลเหตุจูงใจจากความต้องการเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการเลือกตั้งตัวแทนของตนเองเข้ามาบริหารเพื่อให้บ้านเมืองและท้องถิ่นของตน

3) การประยุกต์ใช้ตามหลักอคติ 4 กับพฤติกรรมการเลือกตั้ง ด้านฉันทาคติ ใช้สิทธิเพื่อสนับสนุนคนที่เราชื่นชมและมีความผูกพันสนิทสนมกัน ด้านโทสาคติ ใช้สิทธิเพื่อที่จะเปลี่ยนแปลงผู้บริหารเนื่องจากไม่ชอบคณะผู้บริหารชุดเดิม ด้านโมหาคติ ใช้สิทธิเพื่อคนที่เราชื่นชอบและมีความใกล้ชิดกัน ด้านภยาคติ ใช้สิทธิเพื่อรักษาสีหน้าหน้าที่และกลัวที่จะไม่ได้รับการคุ้มครองในสวัสดิการ ทั้งนี้ให้สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรที่จะให้ความรู้ความเข้าใจในหลักการทางนิติรัฐและนิติธรรมในการจะให้ประชาชนใช้วิจารณญาณในการเลือกตั้งตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

คำสำคัญ: พฤติกรรมการเลือกตั้ง; การเปลี่ยนแปลงผู้นำ; การเมืองส่วนท้องถิ่น

Abstract

This research is a qualitative research. The purpose of this study was to study the general state of people's electoral behavior affecting the change of local political leaders in Chum Phae District. Khon Kaen Province and to study the behavior and to study the suggestions about the election of the people that affect the change of local political leaders in Chum Phae District. Khon Kaen By applying the bias principle, 4 key informants, 21 figures or people, were selected using purposive sampling. The data collection tool was in-depth interviews. Data analysis using descriptive content analysis.

The results of the research revealed that 1) the general state of the people gave importance to, interested, followed, supported. and cooperate By supporting and publicizing election news. 2) Election behavior. information perception People receive information from local government agencies. public relations of the headman of the village and from public relations vehicles of candidates motive Candidates are determined to solve the problems of the people. and want to develop their local communities In the part of the people, there is a motivation from the desire to be part of the election of their own representatives to administer for their country and locality.

3) The application of the 4 prejudice principles to electoral behavior: Consensus: using the right to support people we admire and having close ties with; Rights for people we like and are close to The Office of the Election Commission or related agencies should provide knowledge and understanding of the principles of the rule of law and the rule of law in order for the people to exercise their judgment in accordance with Buddhist principles.

Keywords: Electoral Behavior; Leadership Changes; Local Politics

บทนำ

ตั้งแต่มีการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เมื่อปีพุทธศักราช 2475 เป็นต้นมา ประเทศไทยได้มีการคัดสรรหรือเลือกตัวแทนของพี่น้องประชาชนในการบริหารจัดการประเทศ รวมไปถึงการบริหารจัดการท้องถิ่นในหลาย ๆ รูปแบบ ซึ่งหลักการที่สำคัญของระบอบประชาธิปไตยก็คือการเลือกตั้งเป็นการคัดสรรหาตัวแทนของตนเองในการเข้ามาบริหารกิจการบ้านเมือง ระบบการเลือกตั้งตั้งแต่ระดับชาติไปจนถึงระดับท้องถิ่นซึ่งท้องถิ่นขนาดเล็กเราเรียกว่าตำบล เป็นองค์กรปกครองที่มีขนาดเล็กที่สุดและมีความใกล้ชิดกับท้องถิ่นรวมถึงใกล้ชิดกับประชาชนมาก การเลือกตั้งท้องถิ่นเป็นการจัดการเลือกตั้งที่ให้ประชาชนในระดับท้องถิ่นได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการคัดเลือกผู้บริหารท้องถิ่นของตนเอง ซึ่งเราเรียกว่านายกเทศมนตรีหรือนายองค์การบริหารส่วนตำบล ประชาชนได้เข้าไปใช้อำนาจในการตัดสินใจเลือกตามสิทธิขั้นพื้นฐานของตนเอง และประชาชนเป็นผู้กำหนดความต้องการของตนเองว่ามีความต้องการที่จะให้ใครเป็นผู้บริหารแทนตนในการจัดการท้องถิ่นนั้น ๆ จึงทำให้ประชาชนออกมาใช้สิทธิ์เลือกตั้งเพื่อต้องการที่จะเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างการบริหารจัดการท้องถิ่น

การเลือกตั้งคณะผู้บริหารท้องถิ่นตั้งแต่ระดับเทศบาลตำบล เกิดการเปลี่ยนแปลงแต่ละที่เป็นอย่างมาก ผู้บริหารท้องถิ่นโดยส่วนใหญ่ที่ผู้ดำรงตำแหน่งมาก่อนหน้านี้ไม่สามารถที่จะเข้ามาเป็นผู้บริหารได้อีกต่อไป ด้วยปัจจัยหลายอย่างที่ประชาชนร่วมกันเข้าไปกำหนดทิศทางการทำงานของตนเอง ประชาชนได้ออกไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งโดยตัดสินใจจากแนวนโยบายของผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใหม่เป็นหลัก แล้วให้การสนับสนุน รวมไปถึงอาจจะเป็นส่วนหนึ่งในความเชื่อหน่ายในการบริหารจัดการในครั้งอดีตที่ผ่านมาว่าไม่มีความชัดเจนหรือมีศักยภาพที่จะพัฒนาท้องถิ่นให้เจริญมากไปกว่าเดิม จึงทำให้ประชาชนส่วนใหญ่ออกมาใช้สิทธิ์สนับสนุนให้คนใหม่ผู้บริหารชุดใหม่รวมถึงแนวนโยบายใหม่ ๆ เข้ามาเป็นส่วนเติมเต็มให้กับท้องถิ่นของตนเพื่อให้เกิดการพัฒนามากยิ่งขึ้น

จากที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้น จะเห็นได้ว่าประชาชนให้ความสำคัญต่อการพัฒนาและการมีส่วนร่วมของการเมืองการปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นอย่างมาก เพราะประชาชนจะคอยติดตามคอยตรวจสอบการทำงานของผู้บริหารอยู่ตลอดเวลา และคอยเป็นตัวกำหนดทิศทางการบริหารด้วยการเข้าไปเป็นผู้มีส่วนในการเลือกตั้งผู้นำของตนเองเลือกผู้ที่จะเข้ามาบริหารท้องถิ่น ถ้าหากว่าผู้ที่ผู้บริหารพัฒนาหรือต่อยอดความเจริญให้กับท้องถิ่นได้ ประชาชนก็จะเล็งเห็นถึงความสำคัญและให้การสนับสนุนในโอกาสต่อไป แต่ถ้าผู้บริหารคนใดที่ไม่มีการพัฒนากับท้องถิ่นก็จะทำให้ประชาชนไม่ให้การสนับสนุนเช่นกัน ด้วยการประยุกต์ใช้ตามหลักอคติ 4 ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของพฤติกรรมการเลือกตั้งของประชาชนในอำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเลือกตั้งของประชาชนที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงผู้นำทางการเมืองส่วนท้องถิ่นในอำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับพฤติกรรมการเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตยของประชาชนที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงผู้นำทางการเมืองส่วนท้องถิ่นในอำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น โดยประยุกต์ตามหลักอคติ 4

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง พฤติกรรมของประชาชนที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงผู้นำทางการเมืองส่วนท้องถิ่น อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 21 รูป/คน

ผู้วิจัยได้กำหนดเนื้อหาไว้ 3 ด้าน ดังนี้ 1) การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง 2) การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้ง 3) ด้านมูลเหตุจูงใจต่อการไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง 4) แนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมการเลือกตั้งตามหลักอคติ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง พฤติกรรมเลือกตั้งของประชาชนที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงผู้นำทางการเมืองส่วนท้องถิ่น อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น สามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลตามสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ทั้งหมด 21 คน

1.1 เป็นเพศชาย จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 66.66 เพศหญิง จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33

1.2 กลุ่มอายุ อายุมากกว่า 45 ปี จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 42.85 รองลงมา คือ อายุตั้งแต่ 41-45 ปี คิดเป็นร้อยละ 28.57 และ ลำดับที่ 3 คือ อายุตั้งแต่ 36-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 14.28

1.3 กลุ่มระดับการศึกษา การศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 61.90 รองลงมาคือ การศึกษาสูงกว่าระดับปริญญาตรี จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 19.04 และลำดับที่ 3 คือ การศึกษาระดับมัธยมศึกษา หรือปวช./ปวส. ปี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 14.28

1.4 กลุ่มอาชีพ ข้าราชการ/จนท.รัฐวิสาหกิจจำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 66.66 รองลงมา คือ ประชาชนทั่วไปผู้มีสิทธิ์เลือกตั้ง จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 23.80

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรม การเลือกตั้งของประชาชนที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงผู้นำทางการเมืองส่วนท้องถิ่น อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น สามารถสรุปได้ ดังนี้

2.1. ด้านการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งเกี่ยวกับผู้สมัครรับเลือกตั้ง จะต้องเป็นคนที่มีความรู้ความสามารถและเป็นคนที่มีความซื่อสัตย์สุจริต เกี่ยวกับผู้ไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่น โดยการเลือกจากนโยบายของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นหลัก

2.2 ด้านการรับรู้ข้อมูล ประชาชนรับรู้ได้จากการประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานรัฐ ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการประชาสัมพันธ์ส่งเสริมให้ประชาชนออกไปใช้สิทธิ์ ไม่ว่าจะมาจากรัฐบาล และที่สำคัญการประชาสัมพันธ์จากหน่วยงานที่ใกล้ชิดกับชุมชนท้องถิ่น

2.3 ด้านมูลเหตุจูงใจในการใช้สิทธิและการตัดสินใจลงคะแนนเสียง มูลเหตุจูงใจในการรับสมัครรับเลือกตั้ง ต้องการที่จะเข้ามาเป็นผู้บริหารและจัดการท้องถิ่นของตนเอง โดยในส่วนของความต้องการอยากเป็นผู้ที่มีอำนาจในการตัดสินใจ มูลเหตุจูงใจการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง มีความต้องการที่จะให้สังคมหรือท้องถิ่นของตนเองมีความเปลี่ยนแปลงในเรื่องของโครงสร้างหรือการพัฒนาในรูปแบบที่เห็นได้อย่างชัดเจน

2.4 การประยุกต์ใช้หลักอคติ 4 ฉันทาคติ ออกไปใช้สิทธิ์เพื่อสนับสนุนคนที่เราชื่นชอบและมีความผูกพันสนิทสนมกัน โทสาคติ ออกไปใช้สิทธิ์เพื่อที่จะเปลี่ยนแปลงผู้บริหาร เนื่องจากไม่ชอบคณะผู้บริหารชุดเดิม โมหาคติ ออกไปใช้สิทธิ์เพื่อคนที่เราชื่นชอบและมีความใกล้ชิดกัน ภยาคติ ออกไปใช้สิทธิ์เพื่อรักษาสถานะหน้าที่ และกลัวที่ไม่ได้รับการคุ้มครองในสวัสดิการ และได้มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับพฤติกรรม การเลือกตั้งของประชาชน โดยประยุกต์ตามหลักอคติ 4 ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรที่จะให้ความรู้ความเข้าใจในหลักการทางนิติรัฐและนิติธรรมในการจะให้ประชาชนใช้วิจารณญาณในการเลือกตั้งตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

อภิปรายผลการวิจัย

การทำวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการเลือกตั้งของประชาชนที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงผู้นำทางการเมืองส่วนท้องถิ่น ผู้วิจัยได้พบประเด็นที่น่าสนใจหลายประเด็นจึงได้นำเสนอประเด็นที่น่าสนใจเหล่านั้นมาเพื่อการอภิปรายผลการวิจัย ได้ดังนี้

1. สภาพทั่วไปของพฤติกรรมการเลือกตั้งของประชาชนที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงผู้นำทางการเมืองส่วนท้องถิ่นอำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น พบว่า พฤติกรรมการเลือกตั้งของประชาชนโดยส่วนใหญ่แล้วยังไม่เข้าใจในวัฒนธรรมเกี่ยวกับการเลือกตั้ง ประชาชนยังเข้าใจว่าการเลือกตั้งเป็นเพียงการสรรหาผู้บริหารให้กับท้องถิ่นของตนเองเท่านั้น โดยไม่ได้คำนึงถึงหลักการต่าง ๆ เกี่ยวกับความเป็นประชาธิปไตยและหลักการการบริหารให้กับท้องถิ่นให้มีความเจริญก้าวหน้าและพัฒนาศักยภาพไปในทิศทางใด พฤติกรรมการเลือกตั้งของประชาชนได้ออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งที่น่าสนใจประเด็นหนึ่งก็คือประชาชนตัดสินใจเลือกตัวแทนของตัวเองเนื่องจากว่าเป็นคนที่มีความสนิทสนม มีความสัมพันธ์อันดีระหว่างตัวบุคคล ไม่ว่าจะเป็นมีความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้สมัครสมาชิกสภาฯ และผู้สมัครในตำแหน่งผู้บริหารท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุจิต บุญบงการ และ พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว (2527) ที่ได้ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของคนไทยผลการวิจัย พบว่า พฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของคนไทย, พฤติกรรมการลงคะแนนเลือกตั้งเป็นพฤติกรรมทางการเมืองนั้น ในแง่มุมหนึ่งนับได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของความพยายามที่จะทำความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนกับการปกครองในระบบประชาธิปไตย และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิชัย เก้าสำราญ (2529) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การเลือกตั้งปตตานี ปี 2529 : ศึกษากรณีกระบวนการหาเสียงและระบบห้วคะแนน ผลการวิจัย พบว่า พฤติกรรมทางการเมืองของประเทศไทยซึ่งผลการศึกษานั้นพบว่า มีความสอดคล้องกับความเป็นจริงที่ปรากฏอยู่ทุกวันนี้ในสังคมว่ามีการจ่ายเงินซื้อเสียงเป็นจำนวนมากในการเลือกตั้งแต่ละครั้ง

2. พฤติกรรมการเลือกตั้งของประชาชนที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงผู้นำทางการเมืองส่วนท้องถิ่นอำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น พบว่า พฤติกรรมการเลือกตั้งของประชาชนที่ส่งผลต่อการเลือกตั้งท้องถิ่นครั้งที่ผ่านมา ประชาชนมีความตั้งใจต้องการจะเปลี่ยนแปลงผู้บริหารท้องถิ่นของตนเองเป็นเบื้องต้นแล้วเพราะการบริหารมาอย่างยาวนานของผู้บริหารชุดเดิม ทำให้ประชาชนเกิดความรู้สึกเบื่อหน่ายและอยากจะเปลี่ยนแปลงอะไรใหม่ ๆ ความเบื่อหน่ายที่ประชาชนมี ความรู้สึกเกิดขึ้นจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่มีการเปลี่ยนแปลงอะไรใหม่ ๆ ไม่มีการพัฒนาให้สังคมท้องถิ่นของตนเองมีการพัฒนาเพิ่มไปมากขึ้นกว่าเดิม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิรัช วิรัชนิภาวรรณ (2546) การบริหารและการจัดการเทศบาลในยุคปฏิรูปการเมือง ผลการวิจัยพบว่า การเลือกตั้งเป็นการกระทำตามประเพณี เช่น คนที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งบางคนไปใช้สิทธิเพราะความเคยชินการเห็นคนอื่นปฏิบัติตามเป็นต้นอย่างไรก็ตามการพิจารณาแรงจูงใจในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งที่จะศึกษาต่อไปนี้มุ่งที่จะพิจารณาในแง่ที่เป็นการกระทำในเชิงเหตุผล

และการกระทำในเชิงค่านิยมเป็นด้านหลักส่วนการพิจารณาในแง่ที่เป็นการกระทำตามอารมณ์และการกระทำตามประเพณี

3. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตยของประชาชนที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงผู้นำทางการเมืองส่วนท้องถิ่นอำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น โดยประยุกต์ตามหลักอคติ 4 พบว่า มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้ง โดยมีข้อเสนอแนะว่าควรที่จะให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น มีคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำท้องถิ่น คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด ให้ความรู้และคอยแนะนำสร้างความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยเกี่ยวกับการเลือกตั้ง และมีการอบรมส่งเสริมให้ประชาชนได้มีแนวทางในการตัดสินใจของตนเองอย่างถูกต้อง และควรนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เข้ามาเป็นตัวคอยส่งเสริมและเป็นตัวชี้วัดให้ประชาชนทำตามและปฏิบัติตามอย่างถูกต้อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเกษม จิตธิสัทธา (2561 : 85-99) ได้ทำการวิจัยเรื่อง อคติ 4 : หลักการบริหารจัดการของผู้นำ พบว่า อคติ 4 เป็นหลักธรรมหลักคำสั่งสอน หัวข้อนี้สามารถนำมาประพจน์ปฏิบัติเพื่อให้เกิดความสงบสุขและร่มเย็นแก่สังคมได้ตลอดกาล ถึงแม้กาลเวลาจะล่วงมากกว่าสองพันปีแล้วก็ตาม ในปัจจุบันนี้ยังสามารถนำมาประพจน์ปฏิบัติได้ดีไม่ล้าสมัย ธรรมที่ปรากฏในตำราฉันทวัตรณพุดิ ล้วนเป็นธรรมที่พุทธบริษัทยึดถือประพจน์ปฏิบัติสืบมาจนบัดนี้ เรียกว่า “คิหิวินัย” หรือ “คิหิปฏิบัติ” เพื่อให้เกิดความมั่นใจและศรัทธาที่ประชาชนมีต่อองค์กรกระบวนการการเลือกตั้งผู้นำส่วนท้องถิ่น หลักธรรมคำสอนที่ปรากฏในฉันทวัตรณพุดิชนิดต่าง ๆ นี้ ได้รับการเผยแผ่โดยการรวบรวมจารึกไว้ เพื่อเป็นแหล่งวิชาการให้ผู้คนได้ศึกษา และเป็นการปลูกฝังคุณธรรมให้เข้าถึงจิตใจของผู้ศึกษา และเป็นประโยชน์สำหรับเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตที่ต้องดำรงตนอยู่ในสังคมและมีมิตรที่ดี

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย

1.1. ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเกี่ยวกับการรณรงค์ส่งเสริมให้ประชาชนออกไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งตามหลักประชาธิปไตยควรให้ความรู้และนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาใช้ในการดำเนินการอบรมส่งเสริมให้ความรู้ ซึ่งหลักธรรมที่เกี่ยวข้องทางการเมืองการปกครองหรือหลักการการตัดสินใจมีหลายหลักธรรม เช่น หลักอคติ 4 ซึ่งจะเป็นการทำให้ประชาชนเข้าใจแล้วเป็นการปลูกจิตสำนึกติดต่อการตัดสินใจเลือกผู้นำของตนเองในการบริหารจัดการท้องถิ่น

1.2. มีแผนการในการบริหารจัดการอบรมส่งเสริมด้านคุณธรรมจริยธรรมให้กับผู้นำท้องถิ่น เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หรืออาสาสมัครประจำหมู่บ้าน เพื่อให้ความรู้ต่อประชาชนในเขตปกครองตามหมู่บ้านต่าง ๆ

1.3. ควรนำผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ไปเผยแพร่สู่สาธารณชนในสถานที่ต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนได้รับรู้และเข้าใจถึงหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ซึ่งจะเป็นตัวช่วยในการให้ประชาชนได้คิดและไตร่ตรองตามหลักความเป็นประชาธิปไตยอย่างถูกต้องดีงาม

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการทำวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการเลือกตั้งของประชาชนที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงผู้นำทางการเมืองส่วนท้องถิ่น อำเภอชุมแพ เพื่อให้ได้ทราบถึงพฤติกรรมการเลือกตั้งของประชาชน

2.2 ควรศึกษาการประยุกต์ใช้หลักธรรมอื่นๆ นอกเหนือจากหลักอคติ 4 ที่เกี่ยวข้องกับ การตัดสินใจในการเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่นของตน เช่น หลักพรหมวิหาร 4 หลักอิทธิบาท 4 รวมไปถึง สาราณียธรรม 6 เป็นต้น ซึ่งหลักธรรมต่าง ๆ จะเป็นแนวทางในการส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนได้เข้าใจ และเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจในการตัดสินใจต่างๆ ซึ่งรวมไปถึงการตัดสินใจเลือกผู้นำและผู้บริหารในท้องถิ่น ของตนเองอีกด้วย

3. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

3.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการเลือกตั้งท้องถิ่น ควรนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้กับการเลือกตั้งตั้งแต่ระดับท้องถิ่นขนาดเล็กไม่ว่าจะเป็น อบต.หรือเทศบาล ไปจนถึงการเลือกตั้งระดับชาติ

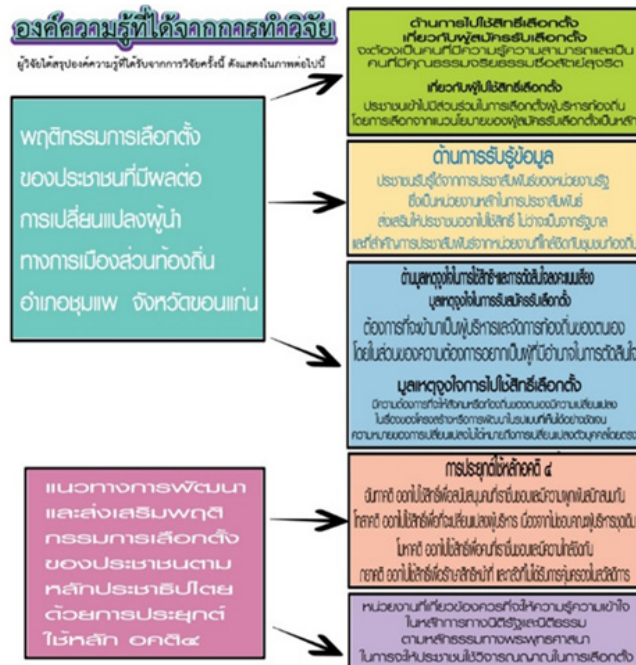
3.2 เสนอแนะว่าให้เจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นำข้อเสนอแนะเกี่ยวกับหลักธรรมหลักอคติ 4 เพื่อประยุกต์ใช้ให้เข้ากับสถานการณ์ตามที่ได้สรุปจากงานวิจัยนี้เข้าไปส่งเสริมหรือผลักดันสนับสนุนให้ประชาชนรับรู้ถึงกระบวนการการเลือกตั้งและการตัดสินใจที่ถูกต้อง

องค์ความรู้ใหม่

1. ได้รับรู้ถึงสภาพทั่วไปของประชาชนในการออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่น โดยบางคนยังเข้าใจว่าประชาธิปไตยมีเพียงการใช้เสียงข้างมากในการได้มาซึ่งเลือกตัวแทน แต่ขาดการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาหรือการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมด้านอื่น ๆ ของหลักการประชาธิปไตย

2. ได้รับรู้ถึงพฤติกรรมการเลือกตั้งของประชาชนในการเลือกตั้งท้องถิ่น โดยประชาชนมีความต้องการการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ประชาชนต้องการที่จะให้ท้องถิ่นของตนเองศักยภาพเพิ่มเติมมากขึ้น มีประสิทธิภาพในการทำงานให้กับประชาชนในด้านการบริการสาธารณะต่าง ๆ ประชาชนมีความเชื่อว่าถ้ามีการเปลี่ยนแปลงก็จะได้เห็นมุมมองใหม่ ๆ วิสัยทัศน์ใหม่ๆในการบริหารจัดการท้องถิ่นของตนเอง

3. ได้รับทราบถึงการนำหลักธรรมมาปรับใช้ในการตัดสินใจเลือกตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยการนำเอาหลักธรรมเรื่องของอคติ 4 และได้หาวิธีการและแนวทางในการแก้ไขปัญหา โดยต้องส่งเสริมให้ประชาชนไม่เรียกรับเงิน หรือการขายเสียงของตนเอง เพราะการขายเสียงจะเป็นการที่ทำให้เราไม่กล้าตัดสินใจเลือกอย่างอิสระเสรีและนำไปสู่ความกลัวที่จะมีภัยต่อตนเอง

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

เอกสารอ้างอิง

- เกษม ฐิติสิทธา. (2561). อคติ 4 : หลักการบริหารจัดการของผู้ผู้นำ. วารสาร มจร. พุทธโสธรปริทรรศน์, 1(1), 85-99.
- พิชัย แก้วสำราญ, สมเจตน์ นาคเสวี และ วรวิทย์ บารู. (2529). การเลือกตั้งปตตานี ปี 2529 : ศึกษากรณี กระบวนการหาเสียงและระบบห้วคะแนน. กรุงเทพฯ: มูลนิธิเพื่อการศึกษาประชาธิปไตยและการพัฒนา.
- วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. (2546). การบริหารและการจัดการเทศบาลในยุคปฏิรูปการเมือง. กรุงเทพฯ: โพรเพช.
- สุจิต บุญบงการ และ พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. (2527). พฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของคนไทย. กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานวิจัย ฝ่ายวิจัย จุฬาฯ.

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้ง
นายกองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอเวียงน้อย จังหวัดขอนแก่น
The Factors Affecting People's Decision-Making in the Election
of the Subdistrict Administrative Organization President
in Waeng Noi District, Khon Kaen Province

ภารดี ชินโซ¹

สุธิพงษ์ สวัสดิ์ทา² และ สุรพล พรหมกุล³

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น^{1,2,3}

Paradee Sinso¹

Suthiphong Sawattha² and Suraphon Promkun³

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Khonkaen Campus^{1,2,3}

Corresponding Author, Email: paradee_orchid@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการตัดสินใจ ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจ และข้อเสนอแนะการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอเวียงน้อย จังหวัดขอนแก่น โดยการประยุกต์ตามหลักพรหมวิหาร 4 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนในอำเภอเวียงน้อย จังหวัดขอนแก่น จำนวน 394 คน และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 12 รูปหรือคน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ และวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท

ผลการวิจัยพบว่า

1) ระดับการตัดสินใจเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอเวียงน้อย จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.89$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการตัดสินใจเลือกตั้ง

* ได้รับบทความ: 27 กุมภาพันธ์ 2566; แก้ไขบทความ: 24 มีนาคม 2566; ตอรับตีพิมพ์: 20 กันยายน 2566

Received: 27 February 2023; Revised: 24 March 2023; Accepted: 20 September 2023

มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 4.18$) รองลงมา ได้แก่ ด้านคุณลักษณะของผู้สมัคร ($\bar{x} = 4.00$) ด้านการรณรงค์หาเสียงของผู้สมัคร ($\bar{x} = 4.00$) ด้านนโยบายของผู้สมัครและด้านพรหมวิหาร 4 ($\bar{x} = 3.97$) และด้านความสัมพันธ์ส่วนตัวกับผู้สมัคร ($\bar{x} = 3.23$)

2) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลพบว่า คุณลักษณะของผู้สมัคร และ หลักพรหมวิหาร 4 มีอิทธิพลเชิงบวกต่อการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล

3) ข้อเสนอแนะ พบว่า สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งควรมีการส่งเสริมให้ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารคุณสมบัติของผู้สมัครก่อนที่จะตัดสินใจเลือกตั้ง ส่งเสริมให้ประชาชนตัดสินใจเลือกตั้งโดยการประยุกต์ตามหลักพรหมวิหาร 4 ประกอบการตัดสินใจ ส่งเสริมให้มีการประชาสัมพันธ์ด้านนโยบายของผู้สมัครให้ประชาชนรับทราบอย่างทั่วถึง การรณรงค์หาเสียงให้มีการประชาสัมพันธ์ถึงคุณลักษณะของผู้สมัคร ผลงานของผู้สมัคร เพื่อให้ประชาชนมีข้อมูลก่อนตัดสินใจเลือกตั้ง

คำสำคัญ: ปัจจัย; การตัดสินใจ; การเลือกตั้ง

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study the level of people's decision-making 2) to study the factors affecting people's decision-making and 3) to study the suggestions of people's decision-making in the election of the Subdistrict Administrative Organization President in Waeng Noi District, Khon Kaen Province by applying the principles of Four Brahmavihāra. The sample group included 394 people in Waeng Noi District, Khon Kaen Province, and 12 key informants. The tools used were a questionnaire and an interview form. Data were analyzed using social science software packages and contextual content analysis.

The research results were as follows:

1) The overall level of people's decision-making in the election of the Subdistrict Administrative Organization President in Waeng Noi District was statistically rated at a high level ($\bar{x} = 3.89$). From an aspect perspective, the aspect with the highest mean was the electoral decision ($\bar{x} = 4.18$), followed by the characteristics of applicants ($\bar{x} = 4.00$), the candidate's campaign ($\bar{x} = 4.00$), the policy of the applicants ($\bar{x} = 3.97$), the Four Brahmavihāra and personal relationship with the applicant ($\bar{x} = 3.23$).

2) The factors affecting people's decision-making in the election of the Subdistrict Administrative Organization President were that the candidate's characteristics had a positive influence on people's decision-making in the election of the Subdistrict Administrative Organization President. That is, when the candidate's attributes increase by one unit, the decision of the people in the election of the Subdistrict Administrative Organization President will change by 0.10 units. The Four Brahmavihāra Principles had a positive influence on people's decision-making in the election of the Subdistrict Administrative Organization President. That is, an increase of 1 unit of the Four Brahmavihāra principles will change the decision of the people in the election of the president of the Subdistrict Administrative Organization by 0.16 units.

3) The suggestions of people's decision-making in the election of the Subdistrict Administrative Organization President in Waeng Noi District, Khon Kaen Province were that the Election Commission of Thailand should encourage the public to be informed about the qualifications of candidates before making an election decision. It should encourage people to make electoral decisions by applying the Four Brahmavihāra principles to make decisions. It should encourage the publicity of the applicant's policies to the general public and campaign to promote the characteristics of candidates and works in various fields of applicants who have made contributions to people and communities so that people have as much information as possible before making an election decision.

Keywords: Factor; Decision; Election

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ที่เกี่ยวข้องกับการปกครองส่วนท้องถิ่น และการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยได้กำหนดไว้ใน 2 หมวดสำคัญ ได้แก่ หมวด 6 นโยบายแห่งรัฐเป็นการกระจายอำนาจ มาตรา 76 รัฐพึงพัฒนาระบบการบริหารราชการแผ่นดินทั้งราชการ ส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่น และงานของรัฐอย่างอื่น ให้เป็นไปตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี โดยหน่วยงานของรัฐ ต้องร่วมมือและช่วยเหลือกันในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้การบริหารราชการแผ่นดิน การจัดทำบริการสาธารณะและการใช้จ่ายเงินงบประมาณมีประสิทธิภาพสูงสุด เพื่อประโยชน์สุขของประชาชน รวมตลอดทั้งพัฒนา เจ้าหน้าที่ของรัฐให้มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีทัศนคติเป็นผู้ให้บริการประชาชน

ให้เกิดความสะดวกรวดเร็ว ไม่เลือกปฏิบัติ และปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ (ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 134, 2560) และ หมวด 14 การปกครองส่วนท้องถิ่น มาตรา 250 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีหน้าที่และอำนาจดูแลและจัดทำบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชน ในท้องถิ่นตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน รวมทั้งส่งเสริม และสนับสนุนการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชน ในท้องถิ่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ การจัดทำบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะใดที่สมควร ให้เป็นหน้าที่และอำนาจโดยเฉพาะ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละรูปแบบ หรือให้องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหลัก ในการดำเนินการใด ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติซึ่งต้องสอดคล้องกับ รายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามวรรคสี่ และกฎหมายดังกล่าวอย่างน้อยต้องมีบทบัญญัติ เกี่ยวกับกลไกและขั้นตอนในการกระจายหน้าที่และอำนาจ ตลอดจนงบประมาณและบุคลากรที่เกี่ยวกับ หน้าที่และอำนาจดังกล่าวของส่วนราชการให้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วย (ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 134, 2560)

จะเห็นได้ว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้ให้ความสำคัญกับการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่น พึ่งตนเองและตัดสินใจในกิจการท้องถิ่นได้เอง มีอำนาจหน้าที่ในการบริหารงานด้านต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาชุมชน อันจะเห็นได้จากพระราชบัญญัติการเลือกตั้ง สมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 กำหนดให้ผู้บริหารท้องถิ่นมาจากการเลือกตั้งโดยตรง ของประชาชน เป็นการสร้างให้เกิดการเมืองเชิงนโยบาย เนื่องจากผู้บริหารท้องถิ่นได้รับมอบความไว้วางใจ จากประชาชนในท้องถิ่นและนโยบายซึ่งถือเป็นสัญญาที่ผู้บริหารท้องถิ่นเคยให้ไว้กับประชาชนในช่วง การหาเสียง เมื่อได้รับการเลือกตั้งเป็นผู้บริหารท้องถิ่นแล้วกฎหมายการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะกำหนดให้ผู้บริหารท้องถิ่นแถลงนโยบายต่อสภาท้องถิ่นและจะต้องจัดทำรายงานแสดงผลการปฏิบัติงาน ตามนโยบายที่ได้แถลงไว้ต่อสภา แล้วผู้บริหารจะต้องให้ประชาชนรับทราบข้อแถลงนโยบายรายงานแสดงผล การปฏิบัติงานตามนโยบายข้อบัญญัติประกาศต่าง ๆ และข้อมูลข่าวสารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อย่างเปิดเผยและทั่วถึง ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดในการทำงานของผู้บริหารโดยที่ผู้บริหารจะต้องยึดประชาชน เป็นศูนย์กลางในการทำงานโดยยึดประโยชน์สุขของประชาชนเป็นสำคัญ (ขวัญหทัย แจ่มแจ้ง, 2562)

จากที่กล่าวมานั้นจะเห็นได้ว่าการปกครองที่ใกล้ชิดประชาชนมากที่สุดคือการปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งสามารถเข้าถึงปัญหาและแก้ไขปัญหาของประชาชนได้มากที่สุด ดังนั้นประชาชน จึงต้องเข้าไปใช้สิทธิ ในการเลือกตั้งเพื่อที่จะเลือกผู้แทนสำหรับตนในการเข้าไปมีบทบาท ในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อน ของประชาชนในพื้นที่และพัฒนาท้องถิ่นให้เจริญยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นพื้นฐานในการพัฒนาประเทศ

องค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอแวงน้อย จังหวัดขอนแก่น มีองค์การบริหารส่วนตำบลทั้งหมด 5 แห่ง ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลแวงน้อย องค์การบริหารส่วนตำบลท่านางแวง องค์การบริหาร ส่วนตำบลละหานนา องค์การบริหารส่วนตำบลท่าวัด องค์การบริหารส่วนตำบลทางขวาง ในการเลือกตั้ง

นายกองค์การบริหารส่วนตำบล ครั้งที่ผ่าน เมื่อวันอาทิตย์ที่ 28 พฤศจิกายน 2564 ประชากรผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวน 23,692 คน มีผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งจำนวน 16,843 คน คิดเป็นร้อยละ 71.09 ของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งหมด (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งจังหวัดขอนแก่น, 2564) จากการเลือกตั้งดังกล่าวพบว่า ผู้ได้รับการเลือกตั้งให้ดำรงตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอแวงน้อย จังหวัดขอนแก่น เป็นคนเดิมเพียงตำบลเดียว คือ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลละหานนา ที่เหลืออีก 4 ตำบลเป็นคนใหม่ทั้งหมด

ผู้วิจัยจึงศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอแวงน้อย จังหวัดขอนแก่น ในการตัดสินใจเลือกนายกองค์การบริหารส่วนตำบล และนำข้อเสนอแนะที่ได้จากแบบสอบถาม เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับกลุ่มบุคคลทั่วไปที่มีความสนใจและต้องการมีส่วนร่วมในการเมืองระดับท้องถิ่น เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง ในการนำไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาท้องถิ่นและประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอแวงน้อย จังหวัดขอนแก่น
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอแวงน้อย จังหวัดขอนแก่น
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอแวงน้อย จังหวัดขอนแก่น โดยการประยุกต์ตามหลักพรหมวิหาร 4

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ซึ่งใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) โดยใช้แบบสอบถามและการวิจัยในเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Information) เพื่อการวิเคราะห์ที่มีความครอบคลุมรอบด้าน

การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) มีประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชากรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในอำเภอแวงน้อย จังหวัดขอนแก่น จำนวน 23,692 คน (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2564) กลุ่มตัวอย่างจำนวน 394 คน จากการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ ทาโร่ ยามาเน่

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก มีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 12 รูป/คน ซึ่งเป็นผู้มีความน่าเชื่อถือ ผู้นำทางศาสนา นักวิชาการทางรัฐศาสตร์ ข้าราชการ ผู้ใหญ่บ้าน ประธานอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) ปราชญ์ชาวบ้านและประชาชนผู้มีสิทธิ์เลือกตั้ง

การเก็บรวบรวม การวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลโดยการสำรวจ จากการแจกแบบสอบถาม การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก จากผู้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 12 รูป/คน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ระดับเหตุผลในการตัดสินใจ การวิจัยเชิงปริมาณ โดยหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์อิทธิพลระหว่างตัวแปร ใช้การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ถดถอยพหุคูณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ จากการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 12 รูป/คน ใช้การพรรณนาความ

ผลการวิจัย

1. ระดับการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอแวงน้อย จังหวัดขอนแก่น

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการแปลผลระดับการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอแวงน้อย จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวม ($n = 394$)

ระดับการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอแวงน้อย จังหวัดขอนแก่น	ระดับการตัดสินใจ		
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านนโยบายของผู้สมัคร	3.97	0.76	มาก
2. ด้านคุณลักษณะของผู้สมัคร	4.00	0.72	มาก
3. ด้านการรณรงค์หาเสียงของผู้สมัคร	4.00	1.00	มาก
4. ด้านความสัมพันธ์ส่วนตัวกับผู้สมัคร	3.23	1.16	ปานกลาง
5. ด้านหลักพรหมวิหาร 4	3.97	0.70	มาก
6. ด้านการตัดสินใจเลือกตั้ง	4.18	0.68	มาก
ภาพรวม	3.89	0.83	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอแวงน้อย จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมทั้ง 6 ด้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.89$)

2) ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอแวงน้อย จังหวัดขอนแก่น

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของประชาชน ในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอแวงน้อย จังหวัดขอนแก่น

ตัวแปร	b	Beta	t	Sig
1. นโยบายของผู้สมัคร	0.00	0.02	0.02	0.97
2. คุณลักษณะของผู้สมัคร	0.10	0.14	2.05	0.04*
3. การรณรงค์หาเสียงของผู้สมัคร	0.81	0.10	1.62	0.10
4. ความสัมพันธ์ของผู้สมัคร	-0.02	-0.42	-0.66	0.50
5. หลักพรหมวิหาร 4	0.16	0.18	2.59	0.01*
a = 30.23				
R ² = 0.03		F = 2.65		Sig. of F = 0.02

จากตารางที่ 2 พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอแวงน้อย จังหวัดขอนแก่น พบว่า คุณลักษณะของผู้สมัคร และ หลักพรหมวิหาร 4 มีอิทธิพลเชิงบวกต่อการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล นั่นคือ เมื่อคุณลักษณะของผู้สมัครเพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะทำให้การตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลเปลี่ยนไป 0.10 หน่วย หลักพรหมวิหาร 4 เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ทั้งนี้โดยหลักพรหมวิหาร 4 มีอิทธิพลเชิงบวกต่อการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล นั่นคือ หลักพรหมวิหาร 4 เพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะทำให้การตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลเปลี่ยนไป 0.16 หน่วย

3) ข้อเสนอแนะการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอแวงน้อย จังหวัดขอนแก่น โดยการประยุกต์ตามหลักพรหมวิหาร 4 พบว่า ด้านเมตตา ประชาชนตัดสินใจเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ที่มีความเมตตา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่มีความรู้ความสามารถ มีความจริงใจ ด้านกรุณา ประชาชนตัดสินใจเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลที่ให้ความช่วยเหลือชาวบ้าน ด้านมุทิตา ประชาชนตัดสินใจเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีความจริงใจเป็นผู้ที่คอยดูแลช่วยเหลือ สร้างรายได้ให้ชุมชน ด้านอุเบกขา ประชาชนตัดสินใจเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีการปล่อยวางไม่ยึดติดมากเกินไป มีความเป็นกลาง

อภิปรายผลการวิจัย

ในการทำวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอเวียงน้อย จังหวัดขอนแก่น ผู้วิจัยได้พบประเด็นที่น่าสนใจหลายประเด็น จึงได้นำเสนอประเด็นต่างๆเหล่านั้นมาเพื่อการอภิปรายผล ดังนี้

1. ระดับตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเวียงน้อย จังหวัดขอนแก่น ด้านนโยบายของผู้สมัคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้ที่ลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอเวียงน้อย จังหวัดขอนแก่น สามารถประชาสัมพันธ์นโยบายของตนเองให้ประชาชนได้รับทราบอย่างทั่วถึง ประชาชนมีความเข้าใจในนโยบาย ก่อนตัดสินใจเลือกตั้ง ทำให้ระดับการตัดสินใจของประชาชนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับนงคริ์กษัตน์แดน (2558 : 73) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการลงคะแนนเลือกนายกองค์การบริหารส่วนตำบลคำเตย อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม ผลการวิจัยพบว่า ระดับเหตุผลที่ใช้ในการตัดสินใจเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลคำเตย อำเภอเมืองจังหวัดนครพนม รายชื่อ ด้านนโยบายของผู้สมัคร อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับปิยะรัตน์ สนแจ้ง (2561 : 46) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร : ศึกษากรณีประชาชนกรุงเทพมหานคร ปี พ.ศ. 2562 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัย ที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของชาวกรุงเทพมหานคร ปี พ.ศ. 2562 ด้านนโยบายโดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. ระดับตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเวียงน้อย จังหวัดขอนแก่น ด้านคุณลักษณะของผู้สมัคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้สมัครเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความเสียสละขอช่วยเหลืองานส่วนรวมเป็นคนในเขตตำบล ที่เลือกตั้งโดยกำเนิด มีประสบการณ์ มีชื่อเสียง มีมนุษยสัมพันธ์ดี มีฐานะทางเศรษฐกิจดี ทำให้ระดับการตัดสินใจของประชาชนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับ ยงยุทธ พงษ์ศรี (2562 : 40) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดปทุมธานี : ศึกษาในห้วงเวลาปี พ.ศ. 2562 ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดปทุมธานี ด้านคุณสมบัติของผู้สมัครโดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ พันตำรวจโทหญิง ชุติมา ศิริเมธาวิ (2560 : 41) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดลพบุรี : ศึกษาในช่วงเวลาปี พ.ศ. 2560 พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดลพบุรี ด้านคุณสมบัติของผู้สมัคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก

3. ระดับตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอเวียงน้อย จังหวัดขอนแก่น ด้านการรณรงค์หาเสียงของผู้สมัคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า

ผู้สมัครได้จัดให้มีการรณรงค์หาเสียง ทั้งการเดินหาเสียง ปราศรัย แจกใบปลิว ใช้รถโฆษณา วิทูรกระจายเสียง โดยหวัคแคน ทำให้ประชาชนได้รับข้อมูลต่าง ๆ อย่างทั่วถึง ซึ่งสอดคล้องกับ นางศรีภักษ์ ต้นแคน (2558 : 74) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการลงคะแนนเลือกนายกองค์การบริหารส่วนตำบลคำเตย อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม ผลการวิจัยพบว่า ระดับเหตุผลที่ใช้ในการตัดสินใจเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลคำเตย อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม รายข้อด้านวิธีการหาเสียงของผู้สมัคร อยู่ในระดับมาก

4. ระดับตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอแวงน้อย จังหวัดขอนแก่น ด้านความสัมพันธ์ส่วนตัวกับผู้สมัคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าก่อนที่ประชาชนตัดสินใจเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ได้คำนึงถึงบุคคลที่เป็นคนรู้จักเป็นอย่างดี เป็นเพื่อนหรือคนที่สนิท ผู้สมัครเคยช่วยเหลือหรือเป็นผู้มีบุญคุณ หรือเป็นผู้มีอุปการะคุณ แนะนำให้เลือก ซึ่งสอดคล้องกับ ขวัญหทัย แจ่มแจ้ง (2562 : 56) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกนายกองค์การบริหารส่วนตำบล วัดสุวรรณ อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ส่วนตัวกับผู้สมัครมีผลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ในภาพรวมด้านความสัมพันธ์ส่วนตัวกับผู้สมัครมีค่าคะแนนเฉลี่ยในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

5. ระดับการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอแวงน้อย จังหวัดขอนแก่น ด้านพรหมวิหาร 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่ามีประชาชนตัดสินใจเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล จากหลักพรหมวิหาร 4 ตัดสินใจเลือกจากผู้สมัครมีความเมตตา มีเมตตจิตดี มีความกรุณา ชอบช่วยเหลือผู้อื่น ผู้สมัครมีมุกตลก มีความจริงใจ มีความยินดีเมื่อเห็นผู้อื่นได้ดี ผู้สมัครมีความยุติธรรม มีจิตใจเที่ยงตรง ไม่ซ้ำเติมเมื่อผู้อื่นประสบความทุกข์ และผู้สมัครเป็นผู้ที่มีความสงบนิ่งเมื่อประสบปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับพระมหาสุศักดิ์ สวณณกาโย (สีดาราช) (2563 : 95) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การส่งเสริมหลักนิติธรรมในการปกครองของผู้นำท้องถิ่น ตำบลนามะเฟือง อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู ผลการวิจัยพบว่า ระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีการปฏิบัติตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้นำท้องถิ่นในตำบลนามะเฟือง อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

6. คุณลักษณะของผู้สมัครเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลเชิงบวกต่อการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอแวงน้อย จังหวัดขอนแก่น นั่นคือเมื่อคุณลักษณะของผู้สมัครเพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะทำให้การตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลเปลี่ยนไป 0.10 หน่วย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าประชาชนให้การยอมรับผู้สมัครรับเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีความเสียสละชอบช่วยเหลืองานส่วนรวม มีความรู้ความสามารถ มีมนุษยสัมพันธ์ดี

เป็นคนในเขตตำบลที่เลือกตั้งโดยกำเนิด มีความซื่อสัตย์สุจริต มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับในสังคม และฐานะทางเศรษฐกิจดี สอดคล้องกับการศึกษาของ นงคริษ์ ต้นเคน (2558 : 83) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของประชาชน ในการลงคะแนนเลือกนายกองค์การบริหารส่วนตำบลคำเตย อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกนายกองค์การบริหารส่วนตำบลคำเตย อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ อายุ อาชีพ รายได้ และคุณลักษณะของผู้สมัคร

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1) สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งควรส่งเสริมการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอเวียงน้อย จังหวัดขอนแก่น เช่น ให้ความรู้ข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้สมัครก่อนที่จะตัดสินใจเลือกตั้ง รวมถึงให้ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ซึ่งเป็นหลักธรรมของการเป็นผู้นำที่ดีมาประกอบการตัดสินใจเลือกตั้ง เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม

1.2) สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งควรหาวิธีการส่งเสริมการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอเวียงน้อย จังหวัดขอนแก่น เช่น มีการประชาสัมพันธ์ในด้านนโยบายของผู้สมัคร การรณรงค์หาเสียงมีการประชาสัมพันธ์ถึงคุณลักษณะของผู้สมัคร เพื่อให้ประชาชนมีข้อมูลให้มากที่สุดก่อนตัดสินใจเลือกตั้ง

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

2.1) ควรนำผลการวิจัยปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอเวียงน้อย จังหวัดขอนแก่น ไปประยุกต์ใช้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นในการพัฒนาคุณลักษณะของผู้สมัคร ให้มีความรู้ความสามารถ มีความซื่อสัตย์สุจริต เสียสละ ทำงานเพื่อส่วนรวมมากยิ่งขึ้น

2.2) ควรมีแนวทางการส่งเสริมการตัดสินใจเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอเวียงน้อย จังหวัดขอนแก่น ให้ประชาชนตัดสินใจเลือกผู้สมัครที่มีหลักพรหมวิหาร 4 คือมีเมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา ซึ่งเป็นหลักธรรมของผู้นำที่ดี

2.3) ควรมีการจัดกิจกรรมเพื่อให้ประชาชนได้ทราบถึงนโยบายของผู้สมัครรวมถึงคุณลักษณะของผู้สมัครแต่ละคน มีการประชาสัมพันธ์และมีการรณรงค์หาเสียงให้มากขึ้น เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอเวียงน้อย จังหวัดขอนแก่น

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

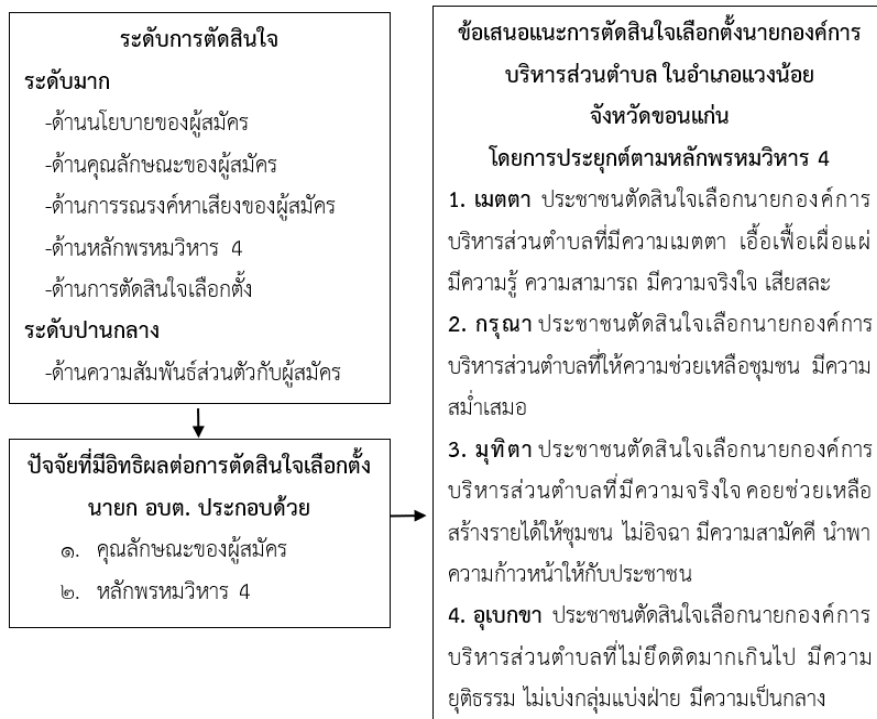
ผลการศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอแวงน้อย จังหวัดขอนแก่น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

3.1) ควรมีการทำวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยเชิงสาเหตุของการตัดสินใจเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตจังหวัดขอนแก่น หรือในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

3.2) ควรศึกษาการประยุกต์ใช้หลักธรรมอื่น เช่น อดิ 4 หิริโอตตปปะ สัมปรีชธรรม 7 สังคหวัตถุ 4 เป็นต้น อันเป็นแนวทางในการส่งเสริมการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอแวงน้อย จังหวัดขอนแก่น โดยนำหลักธรรมมาประกอบการตัดสินใจเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล

3.3) ควรนำผลการวิจัยที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในองค์กร หน่วยงานภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องต่อไป

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 สามารถอธิบายได้ว่า ระดับการตัดสินใจของประชาชน ด้านนโยบายของผู้สมัคร ด้านคุณลักษณะของผู้สมัคร ด้านการรณรงค์หาเสียงของผู้สมัคร ด้านหลักพรหมวิหาร 4 ด้านการตัดสินใจเลือกตั้ง อยู่ในระดับมาก ด้านความสัมพันธ์ส่วนตัวกับผู้สมัคร อยู่ในระดับปานกลาง และปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วย คุณลักษณะของผู้สมัครและหลักพรหมวิหาร 4 ข้อเสนอแนะการตัดสินใจเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล โดยการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 มื้อองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการ ได้แก่ 1) เมตตา 2) กรุณา 3) มุทิตา 4) อุเบกขา

เอกสารอ้างอิง

- ขวัญหทัย แจ่มแจ้ง. (2562). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกนายกองค์การบริหารส่วนตำบลวัดสุวรรณ อำเภอปอทอง จังหวัดราชบุรี. (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- นงศรีรักษ์ ต้นเคน. (2558). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการลงคะแนนเลือกนายกองค์การบริหารส่วนตำบลคำเตย อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม. (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ปิยะรัตน์ สนแจ้ง. (2561). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร : กรณีศึกษาประชาชนกรุงเทพมหานคร ปี พ.ศ. 2562. (การค้นคว้าอิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกริก.
- พันตำรวจโทหญิงชุดิมา ศิริเมธาวิ. (2560). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดลพบุรี. (สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกริก.
- พระมหาสุศักดิ์ สวณณกาโย (สีดาราช). (2563). การส่งเสริมหลักนิติธรรมในการปกครองของผู้นำท้องถิ่น ตำบลนามะเฟือง อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู. (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ยงยุทธ พงษ์ศรี. (2561). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดปทุมธานี : ศึกษาในห้วงเวลา ปี พ.ศ. 2562. (การค้นคว้าอิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกริก.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. (2560, 6 เมษายน). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก, หน้า 19.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. (2560, 6 เมษายน). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก, หน้า 74.

พฤติกรรมของประชาชนในการเลือกผู้ใหญ่บ้าน
ในอำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ
People's Behavior in Choosing the Headman
at Kasetsoomboon District, Chaiyaphum Province

ปัทชญา ยวนรัมย์¹

ชาญชัย ฮวดศรี² และ สุรพล พรหมกุล³

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น^{1,2,3}

Papatchaya Yuanram¹

Chanchai Huadsri² and Suraphon Promkun³

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Khonkaen Campus^{1,2,3}

Corresponding Author, Email: Papatchayayuanram@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาระดับพฤติกรรม การเปรียบเทียบพฤติกรรม และข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาพฤติกรรมของประชาชน โดยการประยุกต์ใช้หลักธรรมสังคหวัตถุ 4 ในการเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้านใน อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชน จำนวน 397 คน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 รูปหรือคน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ และวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท

ผลการวิจัยพบว่า

1) พฤติกรรมการใช้สิทธิ์เลือกผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอเกษตรสมบูรณ์จังหวัดชัยภูมิ ทั้ง 3 ด้านในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

* ได้รับบทความ: 13 มีนาคม 2566; แก้ไขบทความ: 25 กันยายน 2566; ตอรับตีพิมพ์: 29 กันยายน 2566

Received: 13 March 2023; Revised: 25 September 2023; Accepted: 29 September 2023

2) ประชาชนที่มี อายุ ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกันมีพฤติกรรมของประชาชน ในการเลือกผู้ใหญ่บ้าน ในเขตอำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ 0.05 ประชาชนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน 223 คน คิดเป็นร้อยละ 56.2% มีอายุ ระหว่าง 51 - 50 ปี จำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 26.7% อยู่ในระดับประถมศึกษาจำนวน 207 คน คิดเป็นร้อยละ 52.1% ส่วนประชาชนที่มี เพศ และ อาชีพ ต่างกันมีพฤติกรรมในการเลือกผู้ใหญ่บ้าน ในเขตอำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ ไม่แตกต่างกัน

3) ระดับพฤติกรรมในการเลือกผู้ใหญ่บ้านของประชาชน ในเขตอำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ พบว่า พฤติกรรมการใช้สิทธิ์เลือกผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอเกษตรสมบูรณ์จังหวัดชัยภูมิ ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านเกี่ยวกับการตัดสินใจไปเลือกผู้นำชุมชน 2. ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การเผยแพร่เกี่ยวกับการเลือก ผู้นำชุมชน 3. ด้านมูลเหตุจูงใจต่อการไปใช้สิทธิ์ลงคะแนนเสียงเลือกผู้นำชุมชนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.90$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยพบว่าด้านการตัดสินใจไปใช้สิทธิ์เลือกผู้นำชุมชน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 4.12$) รองลงมาคือ ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ($\bar{x} = 3.98$) และด้านมูลเหตุจูงใจต่อการไปใช้สิทธิ์ลงคะแนนเสียงเลือกผู้นำชุมชน ($\bar{x} = 3.90$) ตามลำดับ

4) ข้อเสนอแนะ พบว่า ด้านเกี่ยวกับการตัดสินใจไปเลือกผู้นำชุมชน ควรส่งเสริมให้เลือก โดยเป็นกลาง ด้านการติดตามข้อมูลข่าวสารการเลือกตั้ง ควรส่งเสริมให้ประชาชนสนใจข่าวสารผู้นำชุมชน จากป้ายโฆษณา สื่อออนไลน์ ด้านมูลเหตุจูงใจไปใช้สิทธิ์ ควรมีการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วม ในการประชุมเพื่อคัดเลือกคณะกรรมการการเลือก มีการประชุมเตรียมความพร้อมในการปฏิบัติตามแผน ในด้านกิจกรรมทางการเลือกตั้ง ด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพฤติกรรมของประชาชนในการเลือก ผู้ใหญ่บ้าน ตามหลักสังคหวัตถ์ 4 ควรส่งเสริมให้ประชาชนรู้และปฏิบัติหน้าที่ของตนเองตามข้อบังคับ ระเบียบกฎหมายในการเลือกผู้นำชุมชน

คำสำคัญ: พฤติกรรม; ประชาชน; การเลือกผู้ใหญ่บ้าน

Abstract

The objectives of this research are: 1. Study the behavioral level. Behavior comparison and suggestions for ways to develop people's behavior By applying the 4 Sanghawattthu principles in the election of village headmen in Kasetsomboon District Chaiyaphum Province. It is a mixed methods research. The sample group consisted of 397 citizens and 10 key informants or people. The tools used were questionnaires and interviews. Data were analyzed using a social science package. and analyze the content and context.

The research results were as follows:

1) The overall behavior of electing the village headman in Kaset Somboon District, Chaiyaphum Province in 3 aspects: (1) decision-making to elect community leaders; (2) awareness of information propagation about community leader selection; (3) motives using the right to vote for community leaders was statistically rated at a high level. When considering each aspect, it was found that all items were rated at a high level, ranked in descending order as follows: in terms of decision-making to exercise the right to choose community leaders (the highest mean), followed by information and news perception, and motives for using the right to vote for community leaders respectively.

2) People with differences in age, level of education, and average monthly income had different behaviors in choosing the village headman in the district of Kaset Somboon District, Chaiyaphum Province with a statistical significance level of 0.05 overall. Most people are female, 223 people accounting for 56.2% aged between 51-50 year, 106 people accounting for 26.7% At the genders and occupations, primary level, there were 207 people, accounting for 52.1 % As for people of different of different genders and occupations had indifferent behaviors in choosing the village headman in the district of Kaset Somboon Chaiyaphum Province.

3) The level of behavior in selecting village headman of the people. In Kaset Somboon District Chaiyaphum Province it was found that behavior of exercising the right to choose village headmen in Kaset Somboon District Chaiyaphum Province, all 3 aspects: 1. The decision to choose community leaders 2. Receive information. Propagation of the selection of community leader 3. The motivation for the right to vote for community leaders overall, it is at a high level ($\bar{x} = 3.40$). When considering each aspect, it is found that it at a high level. Every item is arranged in descending order. it is found that the aspect Decided to use the right to choose community leader has the highest average ($\bar{x} = 4.12$). followed by information ($\bar{x} = 3.98$) and reasons for exercising the right to vote community ($\bar{x} = 3.90$) respectively

4) There should be public relations or dissemination news to encourage people to vote for community leaders. In terms of the decision to choose a community leader, neutral selection should be encouraged. In terms of following up on election news,

people should be encouraged to pay attention to community leaders' news from billboards and online media. In terms of motives for using the right to vote for community leaders, the public should be encouraged to participate in the selection meeting of the electoral committee. There should be a meeting to prepare for the implementation of the plan in terms of electoral activities. Regarding the promotion of participation in the behavior of the people in the election of the village headman according to Saṅgahavatthu principles, people should be encouraged to know and perform their duties per the rules and regulations in the selection of community leaders.

Keywords: Behavior; Population; Choosing The Village Headman

บทนำ

วันที่ 10 สิงหาคม 2435 เป็นวันที่ได้มีการจัดตั้งสถาบันกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ขึ้นเป็นครั้งแรกในสมัยรัชกาลที่ 5 โดยทรงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพ (เสนาบดีกระทรวงมหาดไทยคนแรก) ทดลองจัดระเบียบการปกครองระดับตำบล หมู่บ้าน ขึ้นเป็นครั้งแรก ณ อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ความสำคัญของกำนันผู้ใหญ่บ้านซึ่งเป็นผู้มีบทบาทสำคัญยิ่งในการปฏิบัติการกิจ “บำบัดทุกข์ บำรุงสุข” ให้แก่ประชาชนทางราชการจึงกำหนดให้ วันที่ 10 สิงหาคม ของทุกปี เป็น “วันกำนันผู้ใหญ่บ้าน” กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, (2564) ในอดีตที่ผ่านมาาระบบการปกครองบ้านเมืองของประเทศไทย มีลักษณะค่อนข้างกระจายอำนาจ กล่าวคือ มีการแบ่งเขตการปกครองและกำหนดวิธีปกครองหัวเมืองต่างๆไว้ชัดเจนเพื่อควบคุมเจ้าเมืองโดยมีศูนย์อำนาจอยู่ที่ส่วนกลางแต่ในทางปฏิบัติส่วนกลางหรือพระมหากษัตริย์กลับมีอำนาจจำกัด นอกจากนี้แล้วระบบการปกครองเช่นนี้ยังก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ อีก เช่น ปัญหาทางด้านการคมนาคมสื่อสาร การรั่วไหลในการเก็บภาษีอากร อิทธิพลของผู้เป็นใหญ่ในท้องถิ่นตลอดจนความทุกข์ยากของประชาชนและยังต้องเผชิญกับอิทธิพลของต่างประเทศในยุคล่าอาณานิคม ทำให้การบริหารประเทศขาดประสิทธิภาพ และขาดความเป็นเอกภาพ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงได้มีพระราชดำริที่จะปฏิรูประบบการบริหารราชการจากรูปแบบการปกครองที่มีเมืองแม่และเมืองประเทศราชอยู่ในปกครอง ซึ่งนับว่ามีจุดอ่อนตรงที่ขาดความเป็นเอกภาพอันอาจนำไปสู่ความแตกแยกขาดความสามัคคีและขาดความจงรักภักดีได้โดยง่ายมาเป็นรูปแบบการปกครองและการบริหารราชการ ที่แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนกลางและส่วนภูมิภาคการปฏิรูประบบการบริหารราชการส่วนกลาง พระองค์ได้ทรงประกาศพระบรมราชโองการตั้งกระทรวงใหม่ขึ้น 12 กระทรวง โดยทรงเลียนแบบมาจากประเทศทางตะวันตกมีการแบ่งสรรอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบแยกตามลักษณะความชำนาญเฉพาะอย่างและพระมหากษัตริย์สามารถควบคุม

บังคับบัญชาเหล่าเสนาบดีได้อย่างทั่วถึง การปฏิรูปการบริหารราชการส่วนภูมิภาค พระองค์ทรงรวบรวมหัวเมืองตามชายแดนที่สำคัญ ๆ รวมเป็นเขตการปกครอง เรียกว่า “มณฑล” โดยมุ่งมั่นที่จะปกป้องประเทศจากการคุกคามจากภายนอกโดยจัดระบบที่เรียกว่า ระบบเทศาภิบาล มีหัวเมืองต่าง ๆ มารวมกันเป็นมณฑลและมี จังหวัด อำเภอ ตำบล หมู่บ้าน ลดหลั่นกันไป

ต่อมาในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 6) ได้มีการตราพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2465 ขึ้นใช้บังคับแทนฉบับเดิม (ของรัชกาลที่ 5) และได้มีการใช้สืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน ตามประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 365 พ.ศ. 2515 ได้เปลี่ยนให้กำหนดมาจากการเลือกของราษฎรในตำบลและได้กำหนดให้กำนันผู้ใหญ่บ้านดำรงตำแหน่งจนอายุครบ 60 ปี จนถึงปี 2535 ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ฉบับที่ 9 พ.ศ. 2535 (ราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ : 2457) ภายใต้กระแสของการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นในขณะนั้นได้ส่งผลต่อการจำกัดวาระการดำรงตำแหน่งของกำนันผู้ใหญ่บ้านให้เหลือเพียง 5 ปี ในปี 2551 ในรัฐบาลของพลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ ภายใต้พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติ ลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ 11) พ.ศ.2551 “มาตรา 13 การเลือกผู้ใหญ่บ้านต้องเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม และให้กระทำโดยวิธีลับ (ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการเลือกผู้ใหญ่บ้าน : 2551)

แม้ว่าการเปลี่ยนแปลงเมื่อปี 2551 จะเป็นการพยายามรื้อฟื้นสถานะของกำนันผู้ใหญ่บ้านให้มีความมั่นคงเหมือนในอดีตก็ตาม คำว่าในปัจจุบันนั้นการบริหารและการปกครองท้องที่ผ่านองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เรียกว่าตำบลและหมู่บ้านได้เกิดความเปลี่ยนแปลงไปเป็นอย่างมากและส่งผลกระทบต่อบทบาทหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านอย่างเลี่ยงไม่ได้โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเปลี่ยนแปลงระบบหลาย ๆ อย่างตามกรอบของกฎหมายแต่ละฉบับส่งผลให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดแผนงานและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่นโดยถ่ายโอนภารกิจงบประมาณบุคลากรและการตัดสินใจต่าง ๆ ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกระดับ (7,853 แห่ง) ทั้งหมดนี้ส่งผลกระทบโดยตรงต่อบทบาทและอำนาจหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้เนื่องด้วยภารกิจในการจัดทำบริการสาธารณะในปัจจุบันนั้น นับเป็นอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไปโดยปริยายภายใต้บริบทของกระแสการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นในปัจจุบันนี้ ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมของประชาชน ในการเลือกผู้ใหญ่บ้านว่าประชาชนมีความสนใจและมีความกระตือรือร้นในการออกมาใช้สิทธิเลือกผู้ใหญ่บ้านมากน้อยเพียงใด เนื่องจากการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล เมื่อวันที่ 28 พฤศจิกายน 2564 ที่ผ่าน ผู้ใหญ่บ้านที่ใกล้เกษียณอายุครบ 60 ปี มีการลาออกมาเพื่อจะมาลงสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ประมาณ 10 คน ในรอบ ปี 2564 ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่ไม่เคยมีมาก่อน ในอำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ และจะมีการลาออกล่วงหน้าไม่ต่ำกว่า 30 วัน และต้องมีการเลือกผู้ใหญ่บ้านแทนตำแหน่งที่ว่างลงทำให้ประชาชนเกิดความสับสนในการเลือกผู้ใหญ่บ้าน

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาพฤติกรรมของประชาชนในการเลือกผู้ใหญ่บ้านในอำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ ด้วยการประยุกต์ใช้ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมของประชาชนที่มีต่อการเลือกผู้ใหญ่บ้านในอำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ
2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมของประชาชนที่มีต่อการเลือกผู้ใหญ่บ้านในอำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาพฤติกรรมของประชาชนโดยการประยุกต์ใช้หลักธรรมสังคหวัตถุ 4 ในการเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้านใน อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) เครื่องมือการวิจัย ประกอบด้วย แบบสอบถาม การศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยแบ่งสอบถามออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้ต่อปี เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามประเด็นวัดระดับพฤติกรรมของประชาชนในการเลือกผู้ใหญ่บ้าน อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ

โดยกำหนดให้ผู้ตอบแบบสอบถามตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมของประชาชนในอำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ ตามหลักสังคหวัตถุ 4 แบบสัมภาษณ์

- 1) ศึกษาวิธีสร้างแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบความคิดในการสัมภาษณ์
- 2) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและเอกสารการวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยพิจารณาถึงรายละเอียดต่าง ๆ เพื่อให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้
- 3) ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสัมภาษณ์
- 4) สร้างแบบสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) เพื่อนำมาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

1. พฤติกรรมการใช้สิทธิ์เลือกผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอเกษตรสมบูรณ์จังหวัดชัยภูมิทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านเกี่ยวกับการตัดสินใจไปเลือกผู้นำชุมชน 2. ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารการเผยแพร่เกี่ยวกับการเลือกผู้นำชุมชน 3. ด้านมูลเหตุจูงใจต่อการไปใช้สิทธิ์ลงคะแนนเสียงเลือกผู้นำชุมชนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.97$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านการตัดสินใจไปใช้สิทธิ์เลือกผู้นำมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 4.12$) รองลงมาคือ มูลเหตุจูงใจต่อการไปใช้สิทธิ์ลงคะแนนเสียงเลือกผู้นำชุมชน ($\bar{x} = 3.90$) รองลงมาคือ ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกผู้นำชุมชน ($\bar{x} = 3.89$) ตามลำดับ

2. พฤติกรรมของประชาชนในการเลือกผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ ประชาชนที่มีเพศ อายุ อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกันทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านเกี่ยวกับการตัดสินใจไปเลือกผู้นำชุมชน 2. ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การเผยแพร่เกี่ยวกับการเลือกผู้นำชุมชน 3. ด้านมูลเหตุจูงใจต่อการไปใช้สิทธิ์ลงคะแนนเสียงเลือกผู้นำชุมชน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.90$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านการตัดสินใจไปใช้สิทธิ์เลือกผู้นำชุมชน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 4.12$) รองลงมาคือ ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ($\bar{x} = 3.98$) และด้านมูลเหตุจูงใจต่อการไปใช้สิทธิ์ลงคะแนนเสียงเลือกผู้นำชุมชน ($\bar{x} = 3.90$) ตามลำดับ การตัดสินใจพฤติกรรมของประชาชนในการเลือกผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ แตกต่างกัน เรื่องอายุ อาชีพ และรายได้ต่อเดือน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

3. พฤติกรรมของประชาชนในการเลือกผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ ตามหลักสังคหวัตถุ 4 เพื่อศึกษาแนวทางพฤติกรรมของประชาชนในการเลือกผู้ใหญ่บ้าน สรุปได้ดังนี้

1. ด้านทาน (การรู้จักพอรู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่) พบว่า ผู้นำชุมชนควรมีคุณธรรมจริยธรรมเป็นกลางในการทำงานหรือการให้ไม่ว่าจะเป็นสิ่งของหรือเงินทองเพื่อเป็นการช่วยเหลือสังคมเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ประชาชนยากไร้ผู้ด้อยโอกาสเป็นหลักธรรมที่ผู้นำชุมชนให้การช่วยเหลือแก่ผู้สมควรได้รับการช่วยเหลือแม้จะไม่ได้ทำให้ทุกคนนั้นเพื่อเพียงเล็กน้อยแต่เป็นการแสดงน้ำใจไมตรีจิตของการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่บรรเทาทุกข์ให้กับผู้ได้รับตามหลักบรรณารักษ์โรงเรียนที่ต้องช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

2. ด้านปิยะวาจา (ปราศรัยด้วยถ้อยคำสุภาพอ่อนหวานไพเราะ) พบว่า ผู้นำชุมชนควรมีปิยะวาจา เป็นผู้นำคนนั้นคำพูดนั้นจะต้องเป็นการพูดที่สุภาพไพเราะเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นเพราะประชาชนหรือแต่ตัวคนพูดเองก็ไม่อยากได้ยินคำพูดหยาบคายข่มเหงบังคับราษฎรไม่ไพเราะอ่อนหวานเพราะการพูดเป็นการศึกษาระหว่างบุคคลการพูดจาที่ดีที่ไพเราะอ่อนหวานการสื่อสารที่ดีของผู้นำนั้นย่อมเป็นการสร้างความน่าเชื่อถือความศรัทธาของประชาชนเป็นที่เคารพนับถือของประชาชนให้ถูกต้องตามกาลเทศะตามหลักของผู้นำ

3. ด้านปิยะวาจา (ปราศรัยด้วยถ้อยคำสุภาพอ่อนหวานไพเราะ) พบว่า ผู้นำชุมชนควรมีปิยะวาจา เป็นผู้นำคนนั้นคำพูดนั้นจะต้องเป็นการพูดที่สุภาพไพเราะเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นเพราะประชาชนหรือแต่ตัวคนพูดเองก็ไม่อยากได้ยินคำพูดหยาบคายข่มเหงบังคับราษฎรไม่ไพเราะอ่อนหวานเพราะการพูดเป็นการศึกษาระหว่างบุคคลการพูดจาที่ดีที่ไพเราะอ่อนหวานการสื่อสารที่ดีของผู้นำนั้นย่อมเป็นการสร้างความน่าเชื่อถือความศรัทธาของประชาชนเป็นที่เคารพนับถือของประชาชนให้ถูกต้องตามกาลเทศะตามหลักของผู้นำพบว่าผู้นำชุมชนนั้นเป็นบุคคลที่เสียประโยชน์ส่วนตนไม่ว่าจะเป็นเวลาทรัพย์สินตนความสะดวกสบายเพื่อบำเพ็ญประโยชน์เป็นจิตอาสาในทุก ๆ เรื่องเพื่อเป็นการบำบัดทุกข์บำรุงสุขเพื่อให้ประชาชนหมู่มาได้รับความสะดวกสบายเป็นผู้นำคนนั้นเป็นหลักที่ดีต้องยึดถือการทำงานเป็นการบำเพ็ญประโยชน์เพื่อประชาชนส่วนรวม

4. ด้านสมานัตตา (การปฏิบัติตนเสมอต้นเสมอปลาย) ผู้นำควรทำตัวเสมอต้นเสมอปลายทุกอย่างด้วยใจ จะทำด้วยความสุข คนรอบข้างจะมีความสุข วางตนให้เหมาะสมกับฐานะมีจิตใจที่ไม่หวั่นไหวไม่เปลี่ยนแปลงง่าย ไม่เลือกปฏิบัติยึดถือหลักความถูกต้อง และการบำเพ็ญประโยชน์ต่อส่วนรวม ปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน

สามารถสรุปได้ว่า สังคหวัตถุ 4 เป็นธรรมที่ใช้เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ ทำให้เกิดความสามัคคีกัน ในหมู่คณะ มีความสนิทสนมช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน

ข้อเสนอแนะพฤติกรรมของประชาชนในการเลือกผู้ใหญ่บ้าน ในเขตอำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ เพื่อศึกษาแนวทางพฤติกรรมของประชาชนในการเลือกผู้ใหญ่บ้าน สรุปได้ดังนี้

1. ความคิดเห็นว่าการเลือกผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทสำคัญในการปกครองท้องที่ให้มีการพัฒนาชุมชนให้ดีขึ้น พบว่า ผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งมีฐานะเป็นผู้นำ เป็นตัวแทน ของประชาชนในหมู่บ้าน ที่ผ่านการไว้วางใจเลือกตั้งมาจากคะแนนเสียงของประชาชนส่วนมากให้เข้ามาทำหน้าที่ผู้นำ ย่อมเป็นปัจจัยหลักที่จะยกระดับส่งเสริมให้การปกครองท้องที่ โดยตัวผู้นำที่ดี มีวิสัยทัศน์ มีความรู้ความสามารถ ย่อมมีบทบาทสำคัญในการก่อให้เกิดการพัฒนาในระดับชุมชน หมู่บ้านนั้นมีความก้าวหน้า พัฒนาเพิ่มศักยภาพชุมชนให้ดียิ่งขึ้น

2. การใช้สิทธิเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้าน เป็นสิทธิและหน้าที่ของประชาชนคนไทยที่บัญญัติไว้ตามกฎหมาย ประชาชนที่มีคุณสมบัติครบถ้วน ย่อมที่จะต้องรู้จักสิทธิและหน้าที่ของตน ในการกำหนดตัวผู้นำผ่านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อีกทั้งการใช้สิทธิเลือกตั้งผู้ใหญ่ เป็นการกำหนดบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ เหมาะสมที่จะมาทำหน้าที่เป็นตัวแทน เป็นผู้นำในการพัฒนาเพิ่มศักยภาพ และการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้กับประชาชน

3. การเลือกผู้ใหญ่บ้านเป็นการพิจารณา คัดเลือกบุคคลที่มีความเหมาะสม มีความรู้ ความสามารถ เข้ามาเป็นตัวแทนมาเป็นผู้นำของประชาชนทั้งหมู่บ้าน การเป็นผู้นำที่ดีจะต้องคำนึง และยึดถือผลประโยชน์ของชุมชนเป็นที่ตั้ง มิใช่เลือกปฏิบัติเฉพาะกับพวกพ้อง การเป็นผู้นำที่ดี จะไม่แบ่งพรรคแบ่งพวก

หรือสร้างความแตกแยก แต่การเป็นผู้นำจะต้องเข้ามาเพื่อหล่อหลอมความสามัคคีให้เกิดกับชุมชนให้ประชาชนเกิดความร่วมแรง ร่วมใจ เพื่อการพัฒนาหมู่บ้านให้เกิดความเข้มแข็ง และเจริญก้าวหน้า

5. การลาออกจากตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน เพื่อมาลงสมัครสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล เพราะมีผลประโยชน์มากกว่านั้น เป็นไปได้ยากที่จะเข้ามาดำรงตำแหน่งใดเพราะแสวงหาประโยชน์จากการดำรงตำแหน่งใด ๆ แต่ขึ้นด้วยปัจจัยหลาย ๆ อย่าง อาทิ เช่น การกำหนดหลักเกณฑ์เรื่องอายุของการดำรงตำแหน่ง ในบางกรณีผู้ใหญ่บ้านใกล้ครบวาระการดำรงตำแหน่ง หรือ กรณีที่เป็นความถนัดและความรู้ส่วนตัวของผู้ใหญ่บ้านที่มองเห็นถึงช่องทาง โอกาส การพัฒนาในการเข้ามาดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล แต่ทั้งสองตำแหน่งก็เป็นตำแหน่งระดับผู้นำของหมู่บ้าน บทบาทและหน้าที่ก็สอดคล้อง เกื้อหนุน ในการทำงานพัฒนาให้กับหมู่บ้านและชุมชนแต่อาจจะมีส่วนต่างบ้างในรายละเอียดระยะเวลาการขึ้นของการเสนอความเห็นเสนอความต้องการโครงการของประชาชนต่อผู้บังคับบัญชา ซึ่งขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นระบบการทำงานในรูปแบบสภาตำบลจึงมีความรวดเร็วในการอนุมัติโครงการงบประมาณในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนได้ทันถ่วงที จึงโดนมองว่าผู้ดำรงตำแหน่งมีผลประโยชน์จากการดำรงตำแหน่งนั้น

6. ผู้นำชุมชนนั้นจะต้องประพฤติปฏิบัติ อุทิศตนเพื่อประโยชน์แก่ส่วนรวม การเป็นผู้นำนั้นมีความเสียสละทั้งกำลังกาย กำลังทรัพย์ ความสะดวกสบายของตน เพื่อเป็นการบำบัดทุกข์บำรุงสุขให้แก่ประชาชน อันเป็นการบำเพ็ญตนเพื่อประโยชน์แก่ผู้อื่น การกระทำเช่นนั้นย่อมเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับประชาชนปฏิบัติตาม อันเป็นการก่อให้เกิดความสามัคคีในชุมชนได้

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับพฤติกรรมของประชาชนในการเลือกผู้ใหญ่บ้าน ในเขตอำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ระดับพฤติกรรมที่ส่งผลต่อการใช้เลือกตั้งผู้ใหญ่บ้านครั้งนี้ ความเชื่อมั่นในตัวผู้สมัครต้องเป็นคนซื่อสัตย์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประชาชนได้มีความใกล้ชิด และรู้จักคุ้นเคยกับผู้สมัครเลือกผู้ใหญ่บ้านซึ่งเป็นคนในพื้นที่ รู้จักกันดีเป็นอย่างดี ประชาชนสนใจข่าวสาร การเผยแพร่เกี่ยวกับการเลือกผู้นำชุมชน โดยมีการประชาสัมพันธ์ผ่านหอกระจายข่าวหมู่บ้าน ในการลงสมัครของผู้ใหญ่บ้าน ประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อออนไลน์ เดินเคาะประตูบ้าน มีการติดป้ายชวนนโยบาย และคนในหมู่บ้านแจ้งข่าวสารการเลือกผู้ใหญ่บ้านกันเอง ซึ่งสอดคล้องกับประวิง คชาชีวะ (2549) ได้ทำการวิจัยปัญหาการจัดการเลือกตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล โดยได้พูดถึงการเลือกตั้งว่าการเลือกตั้ง หมายถึง การตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับการเลือกตั้งที่สังกัดกลุ่มการเมืองหรือพรรคการเมืองใด พรรคหนึ่งเท่ากับว่าประชาชนได้มอบอำนาจอธิปไตยของตนให้ผู้ใดคนเลือก และให้ความชอบธรรมแก่ผู้ใดที่ตนเลือกไปใช้อำนาจการปกครองได้ในห้วงเวลาที่กำหนดไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสามารถนำมาอภิปรายผลการวิจัย ได้ดังนี้

1) ด้านการตัดสินใจไปใช้สิทธิเลือกผู้นำชุมชน ระดับพฤติกรรมของประชาชนในการเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้าน ในเขตอำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่ามีการเลือกผู้นำชุมชนเป็นหน้าที่ที่ต้องไปใช้สิทธิเลือกผู้นำชุมชน ถือว่าต้องปฏิบัติตามหน้าที่ และอีกปัจจัยอยากให้หมู่บ้านมีการพัฒนา มีเงินทุนจากนายทุนภายนอกมาทำให้เศรษฐกิจในหมู่บ้านดีขึ้น ได้สอดคล้องสรุปของ รุ่งวรินทร์ (2561 : 281-288) ที่ได้ศึกษาบทบาทด้านการปกครองของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กรณีจังหวัดสุพรรณบุรี การวิจัยครั้งนี้ได้ตั้งวัตถุประสงค์ไว้เพื่อ (1) วิเคราะห์สภาพบทบาทการปฏิบัติงานด้านการปกครองของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน (2) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานด้านการปกครองของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และ (3) นำเสนอแนวทางการพัฒนาบทบาทด้านการปกครองของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน โดยตั้งสมมติฐานของการวิจัยไว้ คือ ความรอบรู้ในภารกิจ งบประมาณ และเกณฑ์ของรัฐบาล คือ ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานตามบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในพื้นที่จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 294 คน ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ยังมีสภาพของบทบาทตามภารกิจการปฏิบัติงานอยู่ใน ระดับมาก และเมื่อนำมาพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีการปฏิบัติงานในด้านการพัฒนาและ ส่งเสริมอาชีพมากที่สุด และอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการป้องกันอาชญากรรม ด้านการป้องกันบ่อนการพนัน และแหล่งอบายมุข ด้านการให้ความช่วยเหลือและสงเคราะห์ ผู้ประสบภัยพิบัติ ด้านการรักษาความสงบเรียบร้อย ด้านการป้องกันอาชญากรรม และด้านการ ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ซึ่งทุกด้านอยู่ในระดับมาก สำหรับด้านงานทะเบียน อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานด้านการปกครองของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน พบว่า ปัจจัยด้านงบประมาณ ส่งผลต่อบทบาทการปฏิบัติงานใน ด้านการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพ ด้านการป้องกันอาชญากรรม และด้านการรักษาความสงบเรียบร้อย ซึ่งมีแนวทางในการพัฒนาบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน คือ ลดจำนวนของผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และสรวัดกำนันลง และเพิ่มขวัญกำลังใจให้กับกำนัน ผู้ใหญ่บ้านมาก

2) ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกผู้นำชุมชน ระดับพฤติกรรมของประชาชนในการเลือกผู้ใหญ่บ้าน ในเขตอำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารการเผยแพร่เกี่ยวกับการเลือกผู้นำชุมชน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ส่งเสริมให้ประชาชนสนใจข่าวสารการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดจากป้าย เช่น โฆษณา รถแห่หาเสียง และสื่อออนไลน์ มีการประชาสัมพันธ์ทุกรูปแบบ เพื่อกระตุ้นให้ประชาชนตื่นตัวและสนใจที่จะไปใช้สิทธิเลือกตั้ง รวมทั้งการชี้แจงการแนะนำวิธีการเลือกตั้งตามที่กฎหมายกำหนด เช่น การตรวจสอบบัญชีรายชื่อผู้เลือกตั้ง วิธีการลงคะแนน จัดทำแผ่นปลิว แผ่นพับ แจกจ่ายตามอาคารบ้านเรือนเพื่อเชิญชวนไปใช้สิทธิเลือกตั้ง และให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับการเลือกตั้ง ซึ่งสอดคล้องกับ รัฐ กัญญ์ (2558 : 1075-1088) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง การรับรู้ข่าวสารและการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นในเขต

องค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดภาคตะวันตกตอนล่าง พบว่า ประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล เขตจังหวัดภาคตะวันตกตอนล่าง ด้านการรับรู้ข่าวสาร อยู่ในระดับมาก

3) ด้านมูลเหตุจูงใจต่อการไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกผู้นำชุมชน การเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้าน และความพึงพอใจที่มีต่อการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน ได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ อมรภักดิ์ ทับทิมทวีโชค และ เดือนเพ็ญ ธีรวรรณวิวัฒน์ (2565 : 23-52) ที่ได้ทำการวิจัย เรื่อง การเลือกผู้ใหญ่บ้านและความพึงพอใจที่มีต่อการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านในจังหวัดชัยนาท พบว่า เหตุผลและแรงจูงใจของประชาชนในการไปใช้สิทธิเลือกผู้ใหญ่บ้านครั้งที่ผ่านมาพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่เลือกผู้ใหญ่บ้านคนปัจจุบันคิดเป็นร้อยละ 72.8 โดยเหตุผลที่ไปใช้สิทธิลงคะแนนเลือกผู้ใหญ่บ้าน เพราะเป็นหน้าที่ที่ต้องไปใช้สิทธิเลือกตั้งประชาธิปไตย และตัดสินใจเลือกผู้ใหญ่บ้านด้วยตนเอง โดยศึกษาคุณสมบัติและข้อมูลผู้สมัคร และคิดว่าผู้สมัครผู้ใหญ่บ้านที่เลือกนั้นเหมาะสมที่สุดในการเลือกผู้ใหญ่บ้านครั้งที่ผ่านมา พบการทุจริตในการเลือกตั้งโดยผู้สมัครมีการแจกเงินเพื่อขอให้ลงคะแนนเสียงให้

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความคิดเห็นของผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้านเกี่ยวกับระดับความเหมาะสมของผู้ที่ได้รับเลือกเป็นผู้ใหญ่บ้านจังหวัดชัยนาท ได้แก่ ผู้ลงคะแนนอายุระหว่าง 30-39 ปี การศึกษาระดับอนุปริญญา หรือ ปวส. ไปจนถึงระดับปริญญาตรี ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัวหรือค้าขาย และคุณลักษณะของผู้สมัครผู้ใหญ่บ้าน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณสมบัติของผู้สมัคร ด้านผลงานที่ผ่านมาของผู้สมัคร ด้านครอบครัวของผู้สมัคร ด้านนโยบายในการหาเสียงของผู้สมัคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่องพฤติกรรมของประชาชนในการเลือกผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ ผู้วิจัยข้อเสนอแนะประเด็นที่ควรกำหนดเป็นนโยบายเพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินนำไปปฏิบัติดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) ควรส่งเสริมให้ประชาชน มีความรู้ความเข้าใจ ในการไปใช้สิทธิเลือกผู้นำชุมชนทั้งระดับท้องถิ่น ท้องถิ่น และระดับชาติ โดยเลือกคนที่จะมาพัฒนาบ้านเมืองให้เกิดประโยชน์สูงสุด ไม่เลือกปฏิบัติหรือไม่เห็นแก่มูลเหตุจูงใจที่จะได้รับ

2) ควรส่งเสริมให้ประชาชน มีพฤติกรรม ในในการไปใช้สิทธิเลือกผู้นำชุมชนทั้งระดับ ท้องถิ่น ท้องถิ่น และระดับชาติ เพื่อความเป็นกลาง ตามหลักสังคหวัตถุ 4

3) ควรมีการจัดกิจกรรม เพื่อส่งเสริมความรู้และจริยธรรมให้กับประชาชน เพื่อสร้างพฤติกรรมที่ดีในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1) ควรนำผลการวิจัยพฤติกรรมของประชาชนในการเลือกผู้ใหญ่บ้าน ในเขตอำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ ไปประยุกต์ใช้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น

2) ควรมีแนวทางการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมพฤติกรรมของประชาชนในการเลือกผู้ใหญ่บ้าน ในเขตอำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ ตามหลักสังคหวัตถุ 4

3) ควรมีการจัดกิจกรรมเพื่อเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมพฤติกรรมของประชาชนในการเลือกผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอเกษตรสมบูรณ์จังหวัดชัยภูมิ ตามหลักสังคหวัตถุ 4

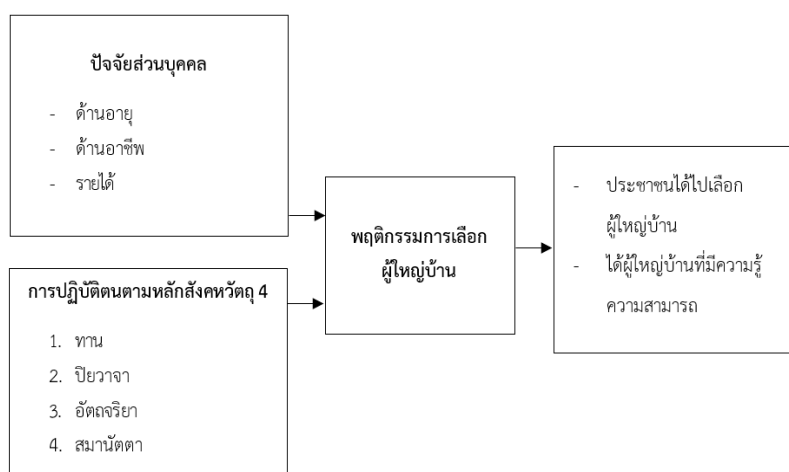
3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการทำวิจัยเรื่อง พฤติกรรมของประชาชนในการเลือกผู้ใหญ่บ้าน ในเขตอำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ

2) ควรศึกษาการประยุกต์ใช้หลักธรรมอื่น เช่น อปริหานิยธรรม 7 ทศพิทธาธรรม พรหมวิหาร 4 สุจริต 3 เป็นต้น อันเป็นแนวทางในการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดของประชาชนในอำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ

3) ควรนำผลการวิจัยที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในองค์กร หน่วยงานภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องต่อไป

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

เอกสารอ้างอิง

- กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. (2564). วันกำนันผู้ใหญ่บ้าน. สืบค้นเมื่อ 10 กุมภาพันธ์ 2566, จาก <https://kamnanphuyai baan.com/>
- ประวิง คชาชีวะ และคณะ. (2549). รายงานการวิจัยปัญหาการจัดการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล. กรุงเทพฯ: รอยัลเพลแอนส์แพ็ค.
- รัฐ กันภัย. (2558). การรับรู้ข่าวสารและการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่น ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดภาคตะวันออกเฉียงใต้. *Veridian E-Journal, Silpakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์และศิลปะ*, 8(1), 1075-1088.
- สำนักบริหารการปกครองท้องที่. (2457). ประวัติสำนักบริหารการปกครองท้องที่ราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457. สืบค้นวันที่ 18 มีนาคม 2565, จาก https://multi.dopa.go.th/pab/info_organ/about1
- สำนักบริหารการปกครองท้องที่. (2551). ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการเลือกผู้ใหญ่บ้าน (2551). สืบค้นวันที่ 18 มีนาคม 2565, จาก https://multi.dopa.go.th/pab/info_organ/about8/topic68
- สุรพงษ์ รุ่งวารินทร์. (2561). บทบาทด้านการปกครองของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กรณีจังหวัดสุพรรณบุรี. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัย*, 10(1), 281-288.
- อมรศักดิ์ ทับทิมทวีโชค และ เดือนเพ็ญ อีรวรรณวิวัฒน์. (2565). การเลือกผู้ใหญ่บ้านและความพึงพอใจที่มีต่อการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านในจังหวัดชัยนาท. *วารสารรัฐประศาสนศาสตร์ Thai Journal of Public Administration*, 20(2), 23-52.

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21
กับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3
The Relationship Between the 21st Century Leadership of School
Administrators and Teachers Working Morale and
Encouragement in Schools Under Kanchanaburi Primary
Educational Service Area Office 3

จิตภา ทองทวี¹ และ มิตรภาณี พุ่มกล่อม²
มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี^{1,2}

Jidapha Tongtawee¹ and Mitparnee Pumklom²

Kanchanaburi Rajabhat University^{1,2}

Corresponding Author, E-mail: Jidapa.praew88@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 2) ศึกษาขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู และ 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 ประชากร/ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 จำนวน 288 คน โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ ตามขนาดสถานศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97 สถิติที่ใช้ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

* ได้รับบทความ: 12 พฤษภาคม 2566; แก้ไขบทความ: 1 มิถุนายน 2566; ตอรับตีพิมพ์: 5 กันยายน 2566

ผลการวิจัยพบว่า

1. ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรีเขต 3 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก
2. ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรีเขต 3 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก
3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับขวัญและกำลังใจ ในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต 3 โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับสูง

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21; ผู้บริหารสถานศึกษา; ขวัญและกำลังใจ

Abstract

The research aimed to study the 21st century leadership of school administrators, teacher working morale and encouragement, and the relationship between the 21st century leadership of school administrators and teachers working morale and encouragement in schools under Kanchanaburi Primary Educational Service Area Office 3.

The sample consisted of 288 teachers in school under Primary Educational Service Area Office 3 obtained by stratified random sampling according to school size. A constructed five-level rating scale questionnaire with content validity between 0.67-1.00 and reliability of 0.97 as a tool for data collection. The statistics used for data analysis were percentage, mean, standard deviation, and Pearson's product moment correlation coefficient with a statistical significance level at 0.05.

The findings were as follows:

1. The 21st century leadership of school administrators in schools under Kanchanaburi Primary Educational Service Area Office 3 was overall and in each individual aspect were at a high level.
2. The teacher working morale and encouragement in schools under Kanchanaburi Primary Educational Service Area Office 3 was overall and in each individual aspect were at a high level.

3. The relationship between the 21st century leadership of school administrators and teacher working morale and encouragement in schools under Kanchanaburi Primary Educational Service Area Office 3 overall had a high positive correlation.

Keywords: The 21st century leadership of school administrators; Administrators; Morale and encouragement

บทนำ

กระแสการปรับเปลี่ยนทางสังคมที่เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 21 ส่งผลต่อวิถีการดำรงชีวิตของสมาชิกอย่างทั่วถึง เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามามีบทบาทอย่างมาก เกิดการแลกเปลี่ยนทรัพยากรระหว่างประเทศ จึงทำให้แต่ละประเทศมุ่งเข้าสู่สังคมพหุวัฒนธรรม (วิจารณ์ พานิช, 2555 : 3) ภาคการศึกษาจำเป็นต้องตื่นตัวและเตรียมพร้อมจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีทักษะการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 เพื่อสามารถดำรงชีวิตได้อย่างปกติสุข จึงมีความจำเป็นที่ประเทศไทยต้องปฏิรูปการศึกษา เพื่อให้ระบบการศึกษาเป็นกลไกหลักของการขับเคลื่อนประเทศ ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับใหม่ กรอบยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560–2579) และกรอบทิศทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566–2570) เพื่อให้ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565 : 2-3) แนวคิดการจัดการศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติได้ยึดหลักสำคัญในการจัดการศึกษา ประกอบด้วย หลักการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน หลักการจัดการศึกษาเพื่อความเท่าเทียมและทั่วถึง หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และหลักการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคม อีกทั้งยึดตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนประเด็นภายในประเทศ และยุทธศาสตร์ของแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560–2579) ได้กำหนดวิสัยทัศน์ไว้ว่า คนไทยทุกช่วงวัยได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ เพื่อเป็นต้นทุนทางปัญญาที่สำคัญในการพัฒนาทักษะ คุณลักษณะ และสมรรถนะในการประกอบสัมมาชีพ และการดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างมีความสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560 : 5)

การศึกษาในศตวรรษที่ 21 ครูจะต้องปรับตัวให้เข้ากับการเรียนรู้ให้เท่าทันยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลง ทั้งนี้ต้องพัฒนาทักษะด้านต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่เข้ามามีบทบาทอย่างมากทั้งในปัจจุบันและอนาคต ซึ่งจะต้องคำนึงถึงการพัฒนาผู้เรียนตามบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป ครูมีความรับผิดชอบในการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน แต่นั่นไม่ใช่งานทั้งหมดที่ครูต้องแบกรับ การจัดการเรียนการสอนเป็นงานที่ต้องปฏิบัติ เพื่อความก้าวหน้าในหน้าที่การงานและวิทยฐานะที่สูงขึ้น

ครูยังต้องรับการประเมินทั้งในระดับโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และระดับประเทศ ภาระงานครู นอกจากการประเมินแล้ว ยังมีงานประจำที่ต้องปฏิบัติอีกมากมายที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ นอกจากนี้ยังมีปัญหาต่าง ๆ อาทิ เช่น ปัญหาภาระหน้าที่ทางครอบครัวไม่ว่าจะเป็น การขัดแย้งในครอบครัว เนื่องจากไม่มีเวลาพบปะ พูดคุยหรือทำกิจกรรมร่วมกัน ปัญหาด้านเศรษฐกิจเนื่องจากครูมีรายได้หลักมาจากเงินเดือน แต่มีรายจ่าย หลายอย่าง เช่น ค่าใช้จ่ายในการผ่อนบ้าน ผ่อนรถ เป็นต้น (จิรัชญา ชัยชุมชุน, 2564) ครูในพื้นที่ห่างไกล ทุกวันคงจะมีปัญหาที่เพิ่มเข้ามา ไม่ว่าจะเป็นการเดินทางที่ยากลำบาก สภาพแวดล้อมภายใน สถานศึกษาที่ไม่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน ระบบสาธารณูปโภค ปัญหาขาดแคลนน้ำในบางพื้นที่ เป็นภูเขาสูงและแห้งแล้ง ปัญหาต่างๆ เหล่านี้ ล้วนพบได้ทั่วไปในโรงเรียนที่อยู่ห่างไกลและโรงเรียน ตามแนวชายแดน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 (2565 : 30) เป็นหน่วยงานที่มีภารกิจ ในการประสาน ส่งเสริม สนับสนุน การจัดการศึกษาให้กับประชากรวัยเรียนในเขตพื้นที่ 3 อำเภอ ได้แก่ อำเภอไทรโยค อำเภอทองผาภูมิ และอำเภอสังขละบุรี ซึ่งมีสภาพพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ โดยทั่วไปเป็นป่าไม้ และภูเขา ทำให้เส้นทางการเดินทางมีลักษณะคดเคี้ยวตามไหล่เขา บางพื้นที่มีสภาพการสื่อสารที่ไม่สะดวก จำเป็นต้องเชื่อมต่อสัญญาณอินเทอร์เน็ตผ่านจากดาวเทียม ทำให้สัญญาณไม่สม่ำเสมอ รวมถึงไม่สามารถ ติดต่อกับสังคมภายนอกได้ในฤดูฝนหรือช่วงฤดูมรสุม

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 เพื่อที่จะนำข้อมูลไปเป็น แนวทางในการพัฒนาขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู และสร้างแรงผลักดันให้การบริหารงาน พัฒนาไปในทิศทางที่ดียิ่งขึ้น รวมทั้งเป็นเครื่องมือสำหรับผู้บริหารใช้ในการพัฒนาเพื่อยกระดับคุณภาพ และเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานขององค์กร ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อไปทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก ในปัจจุบัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3
2. เพื่อศึกษาขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับขวัญ และกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต 3

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ ประชากร คือ ครูผู้สอน ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 จำนวน 1,139 คน จากสถานศึกษาจำนวน 79 แห่ง กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูผู้สอนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 จำนวน 288 คน ซึ่งกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970 : 607–610) ที่ระดับค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 95 โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (stratified random sampling) ตามขนาดสถานศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยครั้งนี้ ใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นโดยแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) เกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 4 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และขนาดของสถานศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามแบบเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 แบ่งเป็น 6 ด้าน โดยใช้แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 30 ข้อ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู แบ่งเป็น 8 ด้าน โดยใช้แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 32 ข้อ

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ นำแบบสอบถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรง มีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 และนำแบบสอบถามไปทดลองหาค่าความเชื่อมั่น ทดลองใช้ (Tryout) กับครูผู้สอนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 จำนวน 30 คน แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - coefficient) ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากงานบัณฑิตศึกษา สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรีถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 เพื่อให้ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนจากโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 มาตรวจสอบความถูกต้องและมีความสมบูรณ์ในการตอบแบบสอบถาม

2. นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามทั้งหมดมาจัดระเบียบข้อมูล ลงรหัส และทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

3. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ (frequency) และร้อยละ (percentage)

4. การวิเคราะห์ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 และขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย (mean หรือ $\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation หรือ S.D.) จำแนกเป็นรายด้าน โดยใช้เกณฑ์การแปลความหมายของเบสต์ (Best, 1981 : 195)

5. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 ด้วยการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficient) โดยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ดังนี้ (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2553 : 316)

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรีเขต 3 โดยภาพรวม

ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21	$\bar{x}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
1. ด้านการปรับปรุงผลลัพธ์ของนักเรียน	4.44	0.52	มาก
2. ด้านการริเริ่มการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิผล	4.39	0.53	มาก
3. ด้านการสำรวจและสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ	4.36	0.53	มาก
4. ด้านการพัฒนาโรงเรียนให้เป็นชุมชนการเรียนรู้	4.32	0.54	มาก
5. ด้านการสร้างเครือข่ายเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้	4.35	0.51	มาก
6. ด้านการพัฒนาบุคลากรให้เป็นผู้นำ	4.29	0.53	มาก
รวมเฉลี่ย	4.36	0.48	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรีเขต 3 โดยภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.36) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย คือ ด้านการปรับปรุงผลลัพธ์ของนักเรียน ($\bar{x}$ = 4.44) ด้านการริเริ่มการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิผล ($\bar{x}$ = 4.39) ด้านการสำรวจและสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ($\bar{x}$ = 4.36) ด้านการสร้างเครือข่ายเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ ($\bar{x}$ = 4.35) ด้านการพัฒนาโรงเรียนให้เป็นชุมชนการเรียนรู้ ($\bar{x}$ = 4.32) และด้านการพัฒนาบุคลากรให้เป็นผู้นำ ($\bar{x}$ = 4.29) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
ศึกษากาญจนบุรีเขต 3 โดยภาพรวม

ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู	$\bar{x}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
1. ด้านสภาพการสื่อสารระหว่างบุคคลภายในสถานศึกษา	4.31	0.49	มาก
2. ด้านความเหมาะสมของการจัดเวลาในการทำงาน	4.21	0.61	มาก
3. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงาน	4.37	0.50	มาก
4. ด้านความเจริญเติบโตและการพัฒนา	4.26	0.60	มาก
5. ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน	3.63	0.77	มาก
6. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้บริหาร	4.17	0.66	มาก
7. ด้านวิธีการบริหารงานของผู้บริหาร	4.17	0.65	มาก
8. ด้านความพึงพอใจในงานที่ทำอยู่	4.33	0.59	มาก
รวมเฉลี่ย	4.18	0.47	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศึกษากาญจนบุรีเขต 3 โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.18$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย 3 ลำดับ คือ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงาน ($\bar{x} = 4.37$) ด้านความพึงพอใจในงานที่ทำอยู่ ($\bar{x} = 4.33$) ด้านสภาพการสื่อสารระหว่างบุคคลภายในสถานศึกษา ($\bar{x} = 4.31$) ด้านความเจริญเติบโตและการพัฒนา ($\bar{x} = 4.26$) ด้านความเหมาะสมของการจัดเวลาในการทำงาน ($\bar{x} = 4.21$) ด้านวิธีการบริหารงานของผู้บริหาร ($\bar{x} = 4.17$, S.D. = 0.65) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้บริหาร ($\bar{x} = 4.17$, S.D. = 0.66) และด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน ($\bar{x} = 3.63$) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรีเขต 3

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)									
ภาวะผู้นำ ของผู้บริหาร สถานศึกษา ในศตวรรษที่ 21	ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู								Y _{รวม}
	Y ₁	Y ₂	Y ₃	Y ₄	Y ₅	Y ₆	Y ₇	Y ₈	
X ₁	0.60**	0.60**	0.56**	0.59**	0.56**	0.56**	0.61**	0.59**	0.66**
X ₂	0.64**	0.66**	0.63**	0.66**	0.63**	0.66**	0.66**	0.60**	0.73**
X ₃	0.68**	0.70**	0.67**	0.70**	0.70**	0.71**	0.72**	0.66**	0.79**
X ₄	0.67**	0.69**	0.69**	0.69**	0.69**	0.72**	0.71**	0.67**	0.79**
X ₅	0.71**	0.74**	0.72**	0.77**	0.73**	0.75**	0.77**	0.69**	0.84**
X ₆	0.71**	0.75**	0.74**	0.75**	0.73**	0.77**	0.76**	0.70**	0.84**
X _{รวม}	0.73**	0.76**	0.74**	0.77**	0.74**	0.76**	0.78**	0.72**	0.85**

จากตารางที่ 4.18 พบว่า ความสัมพันธ์ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับสูง ($r = 0.85$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 นั้น มีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับครูผู้สอนและผู้บริหารสถานศึกษา ในการปฏิรูปการศึกษาให้สอดคล้องกับการศึกษาในศตวรรษที่ 21

ดั่งที่ วิโรจน์ สารรัตน์ (2556, หน้า 5) ได้กล่าวไว้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง และเป็นผู้หน้าที่ดี มีทักษะความเป็นผู้นำ มีปัญญา มีความรู้ความสามารถ มีทักษะภาวะผู้นำในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของผ่องพรรณ พลราช (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 29 โดยรวม และรายด้านอยู่ในระดับมาก

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรีเขต 3 โดยภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานนั้น คือ พลังหรือแรงผลักดันให้บุคคลกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด หรือแสดงพฤติกรรมในการทำงานให้มุ่งไปสู่เป้าหมายเฉพาะอย่างที่ต้องการ ดังที่ อรรถพร ภัทรดำเนินสุข (2564 : 16) ได้กล่าวว่า ขวัญและกำลังใจ คือ แรงกระตุ้นหรือแรงเร้าบุคคล ซึ่งอาจเกิดจากสิ่งเร้าภายในหรือภายนอกก็ได้ ก่อให้เกิดความกระตือรือร้นหรือการเคลื่อนไหว เพื่อทำให้เกิดอิทธิพลเหนือพฤติกรรมของบุคคล โดยขวัญและกำลังใจเป็นพลังงานที่ทำให้เกิดความต้องการ เกิดแรงขับ ความปรารถนา นำไปสู่เป้าหมาย หรือรางวัล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปฏิพัทธ์ ใจดี (2558) ได้ศึกษาเรื่อง ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนดัดดรุณี จังหวัดฉะเชิงเทราสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6 ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ควรเกิดจากการตระหนักและเห็นความสำคัญโดยเริ่มจากตัวผู้บริหารสถานศึกษาเป็นลำดับแรกดังที่ วิโรจน์ สารรัตน์ (2556 : 5) ได้สรุปไว้ว่า การปฏิรูปการศึกษาให้สอดคล้องกับการศึกษาในศตวรรษที่ 21 จะประสบความสำเร็จหรือไม่ ตัวแปรที่สำคัญที่สุด ก็คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งจะต้องเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงและเป็นผู้หน้าที่ดี มีทักษะความเป็นผู้นำ มีปัญญา มีความรู้ความสามารถ มีทักษะภาวะผู้นำในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล มีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ มีความสามารถในการแก้ไขปัญหาที่ซับซ้อนมองเห็นภาพอนาคต และสามารถสร้างขวัญและกำลังใจให้ผู้ร่วมงานทุกคนปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลอย่างสูงสุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ มาลีเตา ปิมา (2559) ได้ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา ผลการวิจัยพบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวก อยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะการนำไปใช้

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมุ่งเน้นหาวิธีการบริหารจัดการสถานศึกษาในการปรับปรุงผลลัพธ์ของนักเรียนให้สอดคล้องกับทักษะต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 21

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรเสริมสร้างขวัญและกำลังใจในด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในสถานศึกษา ไม่ว่าจะเป็นการจัดกิจกรรมเพื่อเชื่อมความสัมพันธ์ หรือการจัดอบรม สัมมนาในสถานศึกษา เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถให้กับบุคลากรในสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

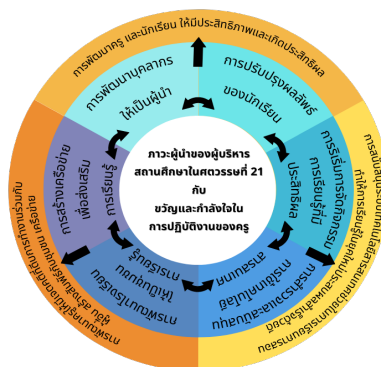
2.1 ควรศึกษาภาวะผู้นำในด้านอื่น ๆ ที่จะส่งผลต่อการมีภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21 ที่มีความสัมพันธ์มากกว่านี้

2.2 ควรศึกษาปัจจัยด้านอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู

องค์ความรู้ใหม่

ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู ได้องค์ความรู้ใหม่ดังนี้

ผู้บริหารสถานศึกษามีความสำคัญต่อครูและคุณภาพการสอนของครู ความสัมพันธ์ระหว่างครู เครือข่าย ชุมชน กับผู้บริหารสถานศึกษามีความเกี่ยวเนื่องอย่างมากต่อคุณภาพของนักเรียน นอกจากนี้ ผู้บริหารต้องดำเนินการทุกทางที่จะเป็นไปได้การสนับสนุนครูที่ดีมีคุณภาพสูงเพื่อใหม่คุณภาพในการสอน เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ และเหนือสิ่งอื่นใดผู้บริหารที่มีความเข้าใจในการเรียนการสอน จะมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาประสิทธิภาพการสอนของครู

ภาพที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬญบุรี เขต 3

เอกสารอ้างอิง

- จิรัชญา ชัยชุมขุน. (2564). ภาระงานล้น แต่เงินน้อย สรุปรปัญหา ทำไมครูไทยอยากลาออกเมื่อครูถูกผลักดันให้เป็นผู้เสียสละ. สืบค้นเมื่อ 24 เมษายน 2566, จาก <https://thematter.co/social/education/why-thai-teachers-wanna-quit/160415>
- ชูศรี วงศ์รันตะนะ. (2553). เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพฯ: ไทเนรมิตกิจ อินเตอร์โพรเกรสซิฟ.
- ปวิพท์ ใจดี. (2558). ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนดัดดรุณี จังหวัดฉะเชิงเทรา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ผ่องพรรณ พลราช. (2560). ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 29. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- มาซีเต๊ะ ปีมา. (2559). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). ยะลา: มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรีสฤษดิ์วงศ์.
- วิโรจน์ สารรัตนะ. (2556). กระบวนทัศน์ใหม่ทางการศึกษากรณีทัศนคติต่อการศึกษาศตวรรษที่ 21 กรุงเทพฯ: ทิพยวิสุทธิ์.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3. (2565). บริบทการจัดการศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3. กาญจนบุรี: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579. กรุงเทพฯ: พรักหวานกราฟิค.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). ร่างแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสาม พ.ศ. 2566-2570. กรุงเทพฯ: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

อรรวรรณ ภัทรดำเนินสุข. (2564). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

Best, J. W. (1981). *Research in education*. (4th ed.). Englewood Cliff: Prentice Hall.

Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.

การบริหารตามหลักธรรมทศพิธราชธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี
School Administration According to the Ten Royal Vitues of
School Administrators Under the Secondary Educational
Service Area Office Kanchanaburi

เกศริน สมบูรณ์ดี¹ และ มิตรภาณี พุ่มกล่อม²

มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี^{1,2}

Kadsarin Somboondee¹ and Mitparnee Pumklom²

Kanchanaburi Rajabhat University^{1,2}

Corresponding Author, Email: Ketsarin.som@hjp.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการบริหารตามหลักทศพิธราชธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี และ 2) เปรียบเทียบการบริหารตามหลักทศพิธราชธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี จำแนกตามขนาดสถานศึกษาและประสบการณ์การทำงาน ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี จำนวน 308 คน โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ ตามขนาดสถานศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 และมีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.93 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีของเซฟเฟ่ กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

* ได้รับบทความ: 12 พฤษภาคม 2566; แก้ไขบทความ: 1 มิถุนายน 2566; ตอรับตีพิมพ์: 5 กันยายน 2566

ผลการวิจัยพบว่า

1) การบริหารตามหลักทศพิธราชธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

2) การเปรียบเทียบการบริหารตามหลักทศพิธราชธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี จำแนกตามขนาดสถานศึกษาในภาพรวม และรายด้านทุกด้าน ไม่มีความแตกต่างกัน

คำสำคัญ: การบริหาร; หลักธรรมทศพิธราชธรรม; ขนาดสถานศึกษา

Abstract

The objective of this study are 1) 1) to study administration according to the ten royal virtues of school administrators under the Secondary Educational Service Area Office Kanchanaburi. 2) to compare school administration according to the ten royal virtues of school administrators under the Secondary Educational Service Area Office Kanchanaburi classify by school size and work experience. The sample consisted of 308 teachers in school under the Secondary Educational Service Area Office Kanchanaburi obtained by stratified random sampling according to study area. The research instrument was a five-level rating scale questionnaire with content validity between 0.67- 1.00 and reliability of 0.93. The statistics used in the data analysis were percentage, mean, standard deviation, one-way ANOVA and testing the percentage different by Scheffé's method. The statistical significance level was set at 0.5

The research results found that

1) School administration according to the ten royal virtues of school administrators under the Secondary Education Service Area Office Kanchanaburi, overall and in each individual aspect were at a high level, ranking in mean form high.

2) The comparison the school administration according to the ten royal virtues of school administrators under the Secondary Educational Service Area Office Kanchanaburi classify by school size, overall and in each individual aspect was no statistically significant difference.

Keywords: School administration; Ten royal virtues; School size

บทนำ

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (2550 : 74-75) ได้จัดการพัฒนาคุณภาพการบริหารการศึกษาตามระบบคุณธรรมให้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้บริหารการศึกษาทุกเขตพื้นที่การศึกษา ผลการดำเนินการทำให้ได้แม่แบบที่เป็นแกนนำในการพัฒนาวินัย คุณธรรม จริยธรรม อันจะช่วยสร้างสังคมแห่งคุณธรรมให้เกิดขึ้นในประเทศไทยและเป็นการเสริมสร้าง ป้องกัน มิให้ข้าราชการครูกระทำผิดวินัย มีความสำนึกในหน้าที่ และตั้งตนอยู่ในความดีเป็นแบบอย่างที่ดีของสังคมได้ ผู้บริหารในฐานะผู้นำทางการศึกษาจึงควรมีแนวปฏิบัติที่อยู่ในกรอบคุณธรรม เพราะคุณธรรมเป็นเครื่องเหนี่ยวรั้งจิตใจบุคคลให้ประพฤติในทางที่ถูกที่ควร และเป็นเครื่องมือช่วยส่งเสริมการปฏิบัติงานดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ และคุณธรรมที่ผู้บริหารมีนั้นปรากฏอยู่ในหลักของพระพุทธศาสนา ระเบียบ กฎหมาย คำสั่ง จรรยาบรรณ ระเบียบวินัยข้าราชการครูเป็นส่งสำคัญอย่างยิ่งสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพครู เพราะคุณธรรมเป็นเครื่องประกันคุณภาพ ของผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา (พระครูวิจิตรสาธุรส, 2560 : 5)

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงทำการปฏิบัติตามหลักทศพิธราชธรรมในการปกครองบ้านเมืองได้ทั้ง 10 ประการ นั้นต้องให้การฝึกฝนและหมั่นปฏิบัติธรรมะของพระราชา ซึ่งมีอยู่ด้วยกัน 10 ประการ หรือที่เราเรียกว่า ทศพิธราชธรรม ทุกคนสามารถนำมาปฏิบัติโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ปกครองหรือผู้บริหารจะต้องปรับใช้ให้เหมาะสมกับการบริหารจัดการภายในองค์กร รวมถึงการดำเนินชีวิตด้วย หลักธรรมทั้ง 10 ผู้ปกครองหรือผู้บริหาร ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการนำสมาชิกไปสู่เป้าหมายที่ได้วางไว้ร่วมกันในองค์กรก็เช่นเดียวกัน ผู้นำ ผู้ปกครอง หรือผู้บริหารที่นำหลักทศพิธราชธรรมมาใช้ในการบริหารจะทำให้เกิดประโยชน์และประสิทธิผลสูงสุด (อภิรักษ์ สุจริตจันทร์, 2559 : 15)

สภาพสังคมโลกวัตถุนิยมในปัจจุบันนำไปสู่ปัญหาของบุคคลหรือสังคมที่มีความรุนแรงและกระจายเป็นวงกว้างมากขึ้น ส่งผลกระทบต่อวิถีเรียบง่ายของคนไทย ประเด็นปัญหาคุณธรรมจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ได้รับความสนใจจากสังคม ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของคุณธรรมจริยธรรม ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทางการศึกษาจึงต้องตระหนักและให้ความสำคัญให้มากยิ่งขึ้น เพราะหลักคุณธรรมจริยธรรมในการปฏิบัติงานของบุคลากรทางการศึกษาหรือผู้บริหารสถานศึกษาย่อมก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตัวเอง ต่อวิชาชีพ ต่อองค์กรและต่อสังคม ผู้นำการบริหารจึงมีบทบาทสำคัญที่สุด (สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาระบบราชการและสังคมแห่งชาติ, 2560 : 129)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการบริหารตามหลักธรรมทศพิธราชธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

มัธยมศึกษากาญจนบุรี เพื่อเป็นแนวทางสำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษา สามารถนำข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับการบริหารตามหลักทศพิธราชธรรม นำไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาปรับปรุงนโยบายการปฏิบัติงานและส่งเสริมด้านคุณธรรม จริยธรรม ของผู้บริหารสถานศึกษา อันจะส่งผลต่อ การพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพของการทำงานมากยิ่งขึ้น เพื่อให้การบริหารสถานศึกษาเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารตามหลักทศพิธราชธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารตามหลักทศพิธราชธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี จำแนกตามขนาดสถานศึกษาและประสบการณ์การทำงาน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
 - 1.1. ประชากรในการวิจัย ได้แก่ ครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี จำนวน 1,549 คน จากสถานศึกษา จำนวน 28 แห่ง
 - 1.2. กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูในสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี จำนวน 308 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางเครซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970 : 607-610) ที่ระดับความเชื่อมั่น ร้อยละ 95 โดยการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (stratified random sampling) ตามขนาดสถานศึกษา
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
 - ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (checklist) เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 4 ข้อ ประกอบด้วย เพศ ตำแหน่ง ขนาดสถานศึกษา และประสบการณ์การทำงาน
 - ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating Scale) ชนิด 5 ระดับ จำนวน 40 ข้อ เกี่ยวกับการบริหารตามหลักทศพิธราชธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งมี 10 ด้าน
3. การวิเคราะห์ข้อมูล
 - 3.1 นำแบบสอบถามที่ได้รับตอบคืนจากสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี มาตรวจสอบความถูกต้องและมีความสมบูรณ์ในการตอบ

3.2 นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามทั้งหมดมาจัดระเบียบข้อมูล ลงรหัส และทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่และร้อยละ

3.4 การวิเคราะห์การบริหารตามหลักทฤษฎีราชธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย (mean) หรือ ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation หรือ S.D.) จำแนกเป็นรายชื่อ รายด้านและรวมทุกด้าน โดยใช้เกณฑ์การแปลความหมายของเบสต์ (Best, 1981 : 195)

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 สถิติพื้นฐาน คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.2 สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ ความเที่ยงตรงของเนื้อหา โดยคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง และความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ของครอนบัค

4.3 สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน คือ การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวและทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ

ผลการวิจัย

ในการศึกษาเรื่อง การบริหารตามหลักทฤษฎีราชธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี สรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนมากเป็นเพศหญิง ร้อยละ 38.96 เป็นเพศชาย ร้อยละ 61.04 ประสบการณ์การทำงาน ส่วนมากน้อยกว่า 10 ปี ร้อยละ 62.34 รองลงมา คือ ประสบการณ์การทำงาน 10-20 ปี ร้อยละ 21.75 และประสบการณ์การทำงาน 20 ปีขึ้นไป ร้อยละ 15.91 ขนาดสถานศึกษา ส่วนมากเป็นสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ ร้อยละ 47.08 รองลงมา คือ สถานศึกษาขนาดใหญ่ ร้อยละ 40.91 และสถานศึกษาขนาดกลาง ร้อยละ 12.01
2. ตอนที่ 2 การบริหารตามหลักทฤษฎีราชธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี พบว่า การบริหารตามหลักทฤษฎีราชธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี ในภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.06$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน

เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย จากมากไปน้อย คือ ด้านศีล (ความมีระเบียบวินัยชีวิตด้วยศีล) ($\bar{x} = 4.47$) ด้านอาชชะ (ความซื่อตรง) ($\bar{x} = 4.43$) ด้านมัททวัง (การมีความอ่อนโยน) ($\bar{x} = 4.39$) ด้านตปัง (ธรรมะที่ เภากิเลส) ($\bar{x} = 4.07$) ด้านขันติ (ความอดทน) ($\bar{x} = 3.98$) ด้านอวิโรธนัง (ความถูกต้อง) ($\bar{x} = 3.97$) ด้านบริจาค (การบริจาค) ($\bar{x} = 3.89$) ด้านอวิหิงสา (ความไม่เบียดเบียน) ($\bar{x} = 3.84$) ด้านทาน (การให้ทาน) ($\bar{x} = 3.80$) และด้านอักโกรัง (ความไม่โกรธ) ($\bar{x} = 3.76$) ตามลำดับ (เกษม วัฒนชัย, 2559 : 38-49) เมื่อนำมาทำการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการบริหารตามหลักทศพิธราชธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา รายด้าน และรายข้อคำถาม ดังนี้

2.1 ด้านทาน (การให้ทาน) ในภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.80$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้ มีการฝึกอบรม สัมมนา เพิ่มพูนความรู้ ($\bar{x} = 4.09$) ส่วนความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือเกื้อกูลครู บุคลากร และนักเรียนในโรงเรียน ($\bar{x} = 3.41$)

2.2 ด้านศีล (ความมีระเบียบวินัยชีวิตด้วยศีล) ในภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.47$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษา มีการประพฤติปฏิบัติตามทำนองคลองธรรมเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับ ครู บุคลากรทางการศึกษา นักเรียน และผู้พบเห็น ($\bar{x} = 4.93$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษา มีการประพฤติตนตามหลักศีลธรรม กฎระเบียบ จรรยาบรรณวิชาชีพ และขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม ($\bar{x} = 3.98$)

2.3 ด้านบริจาค (การบริจาค) ในภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 3.89$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ให้แก่ครู และบุคลากรในโรงเรียน ($\bar{x} = 4.15$) ส่วนความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาอุทิศเวลา ความสุขส่วนตนในการทำงาน ความสามารถเพื่อประโยชน์ทางราชการของโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{x} = 3.45$)

2.4 ด้านอาชชะ (ความซื่อตรง) ในภาพรวม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.43$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษา มีอุดมการณ์ในการทำงานที่ชัดเจนโดยยึดกฎระเบียบวินัย แบบแผน และนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด ($\bar{x} = 4.89$) ส่วนที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษา มีหลักการทำงานที่โปร่งใส อย่างตรงไปตรงมา สามารถเปิดเผยและตรวจสอบได้ ($\bar{x} = 3.94$)

2.5 ด้านมัททวัง (การมีความอ่อนโยน) ในภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.39$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษา มีอัธยาศัยที่อ่อนโยน และอ่อนน้อมถ่อมตน สุภาพเรียบร้อยกับทุกบุคคลอย่างจริงใจ ($\bar{x} = 4.78$)

ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมสนับสนุนให้ครูและนักเรียน มีสัมมาคารวะ ความอ่อนโยน อ่อนน้อมถ่อมตนกับบุคคลทุกระดับ ($\bar{x} = 3.94$)

2.6 ด้านตป้ง (ธรรมะที่เผากิเลส) ในภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.07$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกข้อ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา มีความมุ่งมั่นในการทำมาตย์ มีความอดสาหะปฏิบัติหน้าที่ผู้บริหรให้เป้นไปด้วยดี โดยปราศจาก ความเกียจคร้าน ($\bar{x} = 4.33$) ส่วนความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาไม่ข้องเกี่ยวกับ กิเลสที่เป็นสิ่งยั่วยุต่าง ๆ ที่เข้ามากระทบขนาดปฏิบัติหน้าที่การงาน ($\bar{x} = 3.55$)

2.7 ด้านอักโกร้ง (ความไมโกรธ) ในภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.76$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก คือ ผู้บริหารสถานศึกษา เมื่อเกิดปัญหาใช้สติเป็นที่ยั้งในการแกไขปัญหาที่เกิดขึ้น ($\bar{x} = 4.04$) ส่วนความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง และมึค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีจิตใจดี ไมคิดร้าย มุ่งร้ายต่อครูและบุคลากรผู้เกี่ยวข้อง ในโรงเรียน ($\bar{x} = 3.38$)

2.8 ด้านอวิหิงสา (ความไมเบียดเบียน) ในภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.07$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกข้อ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา มีการประพลิตนเป็นกลางให้ความเป็นธรรมกับทุกฝ่าย เมื่อเกิดความขัดแย้งในโรงเรียน ($\bar{x} = 4.33$) ส่วนความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ไม่ปฏิบัติตนเอารัดเอาเปรียบครู และผู้ที่ เกี่ยวข้องในโรงเรียน ($\bar{x} = 3.55$)

2.9 ด้านขันติ (ความอดทน) ในภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.98$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีความหนักแน่น มั่นคงไม่หลงไหลกับสิ่งยั่วยุในอามิสสินจ้างในการปฏิบัติงาน ($\bar{x} = 4.23$) ส่วนความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ย น้อยที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีความเชื่อมั่นหนักแน่น เมื่อเผชิญหน้ากับปัญหาและอุปสรรค ($\bar{x} = 3.49$)

2.10 ด้านอวิโรธนัง (ความถูกต้อง) ในภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.97$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก คือ ผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติงาน โดยยิด ความถูกต้องโดยไม่หวั่นไหว เกรงกลัวต่ออันตรายหรืออิทธิพลใด ๆ โดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม เป็นที่ยั้ง ($\bar{x} = 4.22$) ส่วนความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษา มีการดำเนินชีวิต ตามหลักธรรมและกฎหมายบ้านเมือง ให้เป็นไปด้วยความถูกต้องตามทำนองคลองธรรม ($\bar{x} = 3.48$)

3. ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบการบริหารตามหลักทศพิธราชธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี จำแนกตามขนาดสถานศึกษาและประเภทการณ การทำงาน

3.1 การเปรียบเทียบการบริหารตามหลักทศพิธราชธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี จำแนกตามขนาดสถานศึกษา พบว่า การเปรียบเทียบการบริหารตามหลักทศพิธราชธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี จำแนกตามขนาดสถานศึกษาในภาพรวมและรายด้านทุกด้าน ไม่มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3.2 การเปรียบเทียบการบริหารตามหลักทศพิธราชธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี ที่มีประสบการณ์การทำงาน พบว่า การเปรียบเทียบการบริหารตามหลักทศพิธราชธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี จำแนกตามประสบการณ์การทำงานในภาพรวมและรายด้านทุกด้านไม่มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.05

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัย เรื่อง การบริหารตามหลักทศพิธราชธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี สามารถอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. การบริหารตามหลักทศพิธราชธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี ในภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษามีความตระหนักถึงความสำคัญของหลักทศพิธราชธรรม เป็นคุณธรรมประจำใจของผู้บริหาร ที่ผู้บริหารสามารถยึดเป็นแนวทางในการปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา ผู้บริหารสถานศึกษาเปรียบเสมือนหัวใจหลักขององค์กร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มนูญชัย ชาวเกลง (2563) ศึกษาวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการใช้หลักทศพิธราชธรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับการมีส่วนร่วมของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ผลการศึกษาพบว่า ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักทศพิธราชธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยรวมอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสามารถอภิปรายผลเป็นรายด้าน 10 ด้าน (เกษม วัฒนชัย, 2559 : 38-49) ได้ดังนี้

1.1 ทาน (การให้ทาน) โดยรวมและรายข้อมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษามีหลักการบริหารงานให้ความสำคัญกับการให้ มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือเกื้อกูล มีการให้คำแนะนำ สนับสนุน ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้มีการฝึกอบรม สัมมนา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเมธี นาอุดม (2563) ศึกษาวิจัยเรื่อง การปฏิบัติหน้าที่ตามหลักทศพิธราชธรรมของผู้บริหาร โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครพนม

ผลการศึกษาพบว่า การปฏิบัติหน้าที่ตามหลักทศพิธราชธรรมของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครพนม พบว่าโดยรวมและรายด้านศีลอยู่ในระดับมาก (การให้ทาน) โดยรวมอยู่ในระดับมาก

1.2 ศีล (ความมีระเบียบวินัยชีวิตด้วยศีล) โดยรวมและรายข้อมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติอยู่ในศีลธรรม มีการรักษา กาย วาจา ใจ ให้เป็นปกติ และมีการละเว้นจากการทำผิดศีล ปฏิบัติตามทำนองคลองธรรม ซื่อตรง ซื่อสัตย์สุจริต ถูกต้องตามระเบียบราชการ เป็นแบบอย่างที่ดี ให้กับ ครูบุคลากรทางการศึกษา นักเรียน และผู้พบเห็น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มนูญชัย ขาวแกง (2563) ศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้หลักธรรมทศพิธราชธรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับการมีส่วนร่วมของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ผลการศึกษาพบว่า ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักธรรมทศพิธราชธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ศีล (ความมีระเบียบวินัยชีวิตด้วยศีล) โดยรวมอยู่ในระดับมาก

1.3 บริจาค (การบริจาค) โดยรวมและรายข้อมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษาตระหนักถึงความสำคัญในการสนับสนุนการบริจาค ยึดมั่นในประโยชน์ส่วนรวม มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีการปฏิบัติงานด้วยความเสียสละ อุทิศเวลา ความสุขส่วนตนในการทำงาน เพื่อประโยชน์ทางราชการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มนูญชัย ขาวแกง (2563) ศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้หลักธรรมทศพิธราชธรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับการมีส่วนร่วมของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ผลการศึกษาพบว่า ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักธรรมทศพิธราชธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา บริจาค (การบริจาค) โดยรวมอยู่ในระดับมาก

1.4 อาชชวัก (ความซื่อตรง) โดยรวมและรายข้อมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติการให้บริการแก่สังคมด้วยความชอบธรรมเป็นเรื่องปกติ มีความซื่อสัตย์ต่อตนเอง และผู้อื่น มีความซื่อตรงไม่ทุจริตต่อหน้าที่ ยึดกฎ ระเบียบ วินัย แบบแผน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เมธี นาอุดม (2563) ศึกษาวิจัยเรื่อง การปฏิบัติหน้าที่ตามหลักทศพิธราชธรรมของผู้บริหาร โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครพนม ผลการศึกษาพบว่า การปฏิบัติหน้าที่ตามหลักทศพิธราชธรรมของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครพนม พบว่าโดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก อาชชวัก (ความซื่อตรง) โดยรวมอยู่ในระดับ

1.5 มัททวัก (การมีความอ่อนโยน) โดยรวมและรายข้อมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติตนมีความอ่อนโยนของจิตใจ คือพร้อมที่จะรักปรารถนาดีต่อทุกคน มีสัมมาคารวะ ความอ่อนโยน ถ่อมถ่อมถ่อมตนกับบุคคลทุกระดับ พุดสุภาพ ไพเราะ นุ่มนวล

ต่อบุคคล ทุกระดับ การให้เกียรติครูผู้ร่วมงานและมีความพลอยยินดี เมื่อผู้อื่นได้ดี มีการคิดดี พูดดี ทำดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มนูญชัย ชาวเกล้ง (2563) ศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการประยุกต์ใช้หลักธรรมทศพิธราชธรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับการมีส่วนร่วมของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ผลการศึกษาพบว่า ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักธรรมทศพิธราชธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา มีทั้ง (การมีความอ่อนโยน) โดยรวมอยู่ในระดับมาก

1.6 ตปิง (ธรรมะที่เผากิเลส) โดยรวมและรายข้อมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาแสดงออกถึงการทำความดี ไม่ข้องเกี่ยวกับกิเลสที่เป็นสิ่งชั่วร้ายต่าง ๆ ที่เข้ามากระทบขณะปฏิบัติหน้าที่ทำงาน ทุ่มเท มีความพยายาม และกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานที่ยากลำบากให้สำเร็จ ลุล่วงไปได้ด้วยดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาประภาส โชติเมธี (2563) ศึกษาวิจัยเรื่อง การบูรณาการหลักทศพิธราชธรรมเพื่อการบริหารงานของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลโบสถ์ อำเภอพนิคม จังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษา พบว่า 1) ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการบูรณาการหลักทศพิธราชธรรมเพื่อการบริหารงานของผู้บริหารองค์การบริหาร ส่วนตำบลโบสถ์ จังหวัดนครราชสีมา อยู่ในระดับมาก ทุกด้าน ตปิง (ธรรมะที่เผากิเลส) โดยรวมอยู่ในระดับมาก

1.7 อักโกรัง (ความไม่โกรธ) โดยรวมและรายข้อมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาแสดงออกต่อผู้ใต้บังคับบัญชาโดยการมีจิตใจดี มีเมตตา รู้จักการให้อภัย และเข้าใจผู้อื่น ใช้สติเป็นที่ตั้งในการแก้ไขปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเมธี นาอุดม (2563) ศึกษาวิจัยเรื่อง การปฏิบัติหน้าที่ตามหลักทศพิธราชธรรมของผู้บริหาร โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครพนม ผลการศึกษาพบว่า การปฏิบัติหน้าที่ตามหลักทศพิธราชธรรมของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครพนม พบว่าโดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก

1.8 อวิหิงสา (ความไม่เบียดเบียน) โดยรวมและรายข้อมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษายึดมั่นและปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีโดยการไม่เบียดเบียน ต่อใต้บังคับบัญชา ใช้ชีวิตอย่างไม่โลภหรือพอเพียง ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีการประพฤติตนเป็นกลาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของมนูญชัย ชาวเกล้ง (2563) ศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการประยุกต์ใช้หลักธรรมทศพิธราชธรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับการมีส่วนร่วมของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ผลการศึกษาพบว่า ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักธรรมทศพิธราชธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา อวิหิงสา (ความไม่เบียดเบียน) โดยรวมอยู่ในระดับมาก

1.9 ขันติ (ความอดทน) โดยรวมและรายข้อมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติตนมีความอดทนต่อปัญหาและอุปสรรคในการบริหารงาน ตลอดถึงอดทนต่องาน ไม่ละทิ้งการทำงานหน้าที่ไปโดยมิชอบ เป็นผู้อดทนต่อปัญหาที่เข้ามากระทบ และใช้สติเหตุผลในการแก้ปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เมธี นาอุดม (2563) ศึกษาวิจัยเรื่อง การปฏิบัติหน้าที่ตามหลักทศพิธราชธรรมของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครพนม ผลการศึกษาพบว่า การปฏิบัติหน้าที่ตามหลักทศพิธราชธรรมของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครพนม พบว่า โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ขันติ (ความอดทน) โดยรวมอยู่ในระดับมาก

1.10 อวิโรธนะ (ความถูกต้อง) โดยรวมและรายข้อมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษาเห็นถึงความสำคัญในการปฏิบัติงานให้เห็นไปด้วยความถูกต้อง โปร่งใส เป็นธรรม ตรวจสอบได้ การดำรงชีพ ความยุติธรรม มีความเป็นกลาง และยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มนูญชัย ชาวแกลง (2563) ศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้หลักธรรมทศพิธราชธรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับการมีส่วนร่วมของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ผลการศึกษาพบว่า ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักธรรมทศพิธราชธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา อวิโรธนะ (ความถูกต้อง) โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. การเปรียบเทียบการบริหารตามหลักทศพิธราชธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ที่จำแนกตามขนาดสถานศึกษาในภาพรวมและรายด้านทุกด้าน ไม่มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาที่มีขนาดสถานศึกษาต่างกัน ไม่ว่าจะอยู่ในโรงเรียนขนาดใดก็ตาม ต่างก็มีความมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายตามพันธกิจที่ตนเองรับผิดชอบให้ได้ที่สุด จึงมีระดับความคิดเห็นในการบริหารตามหลักทศพิธราชธรรมไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เมธี นาอุดม (2563) ศึกษาวิจัยเรื่อง การปฏิบัติหน้าที่ตามหลักทศพิธราชธรรมของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครพนม ผลการศึกษาพบว่า การเปรียบเทียบการปฏิบัติหน้าที่ตามหลักทศพิธราชธรรมของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครพนมตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาจำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่า การปฏิบัติหน้าที่ตามหลักทศพิธราชธรรมของผู้บริหารโรงเรียน พบว่า ไม่แตกต่างกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

3. การเปรียบเทียบการบริหารตามหลักทศพิธราชธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ประสิทธิภาพการทำงาน ในภาพรวม และรายด้านทุกด้าน ไม่มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะธรรมชาติสำหรับพระราชกฤษฎีกาปฏิบัติพระราชกิจซึ่งมีอยู่ 10 ประการ

และเป็นธรรมชาติข้าราชการ ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ เจริญรอยเบื้องพระยุคลบาท อาจนำมาประยุกต์ใช้เป็นแนวปฏิบัติที่ต้องการบรรลุ 10 ประการ สำหรับการเป็นผู้บริหาร หรือผู้บริหาร ที่ดี แนวปฏิบัติทั้ง 10 ประการ เป็นสิ่งจะนำมาซึ่งความผาสุก ความเจริญรุ่งเรือง ความสงบสุข ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เมธี นาอุดม (2563) ศึกษาวิจัยเรื่อง การปฏิบัติหน้าที่ตามหลักทศพิธราชธรรมของผู้บริหาร โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครพนม ผลการศึกษาพบว่า การปฏิบัติหน้าที่ตามหลักทศพิธราชธรรมของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครพนม พบว่าโดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก การเปรียบเทียบการปฏิบัติหน้าที่ตามหลักทศพิธราชธรรมของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครพนม ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และประธานคณะกรรมการสถานศึกษา จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยรวมและรายด้าน พบว่า ไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการประพฤติปฏิบัติตามที่ตนเองคล่องธรรมเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับครูบุคลากรทางการศึกษา นักเรียน และผู้พบเห็น เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีต่อองค์กรการศึกษา

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการปฏิบัติตามพระธรรมวินัย สำรวม กาย วาจา เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับ ครูบุคลากรทางการศึกษา นักเรียน และผู้พบเห็น เพื่อให้ครูเกิดความเคารพ ศรัทธา และดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

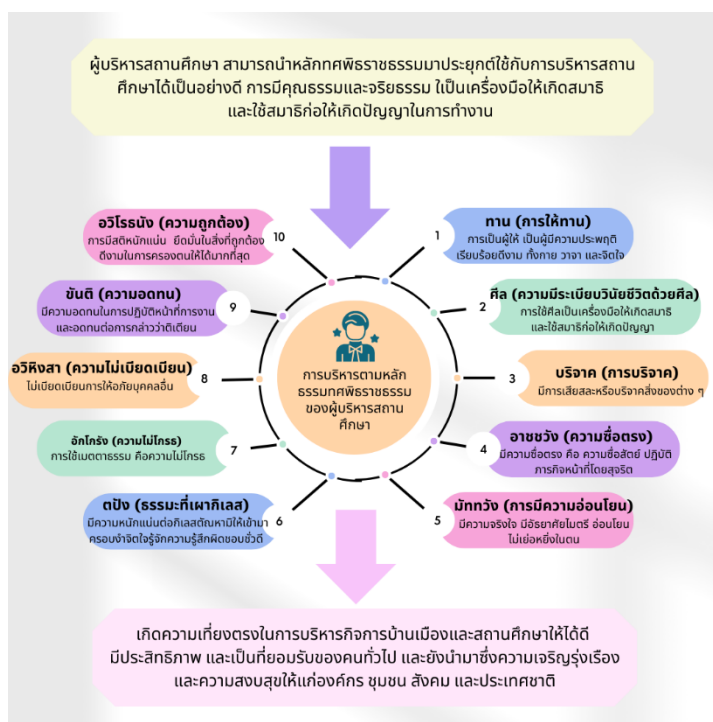
2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้หลักทศพิธราชธรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับการมีส่วนร่วมของครู สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี

2.2 ควรมีการศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมคุณธรรมกับการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี

องค์ความรู้ใหม่

ผู้บริหารสถานศึกษา สามารถนำหลักทศพิธราชธรรมมาประยุกต์ใช้กับการบริหารสถานศึกษาได้เป็นอย่างดี การมีคุณธรรมและจริยธรรม ใช้ศีลเป็นเครื่องมือให้เกิดสมาธิ และใช้สมาธิก่อให้เกิดปัญญา การเป็นผู้ให้ เป็นผู้มีความประพฤติเรียบร้อยดีงาม ทั้งกาย วาจา และจิตใจมีการเสียสละหรือบริจาคสิ่งของต่าง ๆ มีความซื่อตรง คือ ความซื่อสัตย์ ปฏิบัติภารกิจหน้าที่โดยสุจริต มีความจริงใจ มีอัธยาศัยไมตรี อ่อนโยน ไม่เย่อหยิ่งในตนและในงานนั้น เป็นผู้ที่มีความหนักแน่นคือการแผดเผากิเลสตัณหาให้เข้ามาครอบงำจิตใจ ระวังยับยั้ง ช่มใจ รู้จักความรู้สึกผิดชอบชั่วดี โดยการใช้เมตตาธรรม คือความไม่โกรธ ไม่เบียดเบียน การให้อภัยบุคคลอื่น เป็นผู้ที่มีความอดทนในการปฏิบัติหน้าที่การทำงาน และอดทนต่อการกล่าววาทะติเตียนของผู้อื่นและคนรอบข้างการมีสติหนักแน่นในคุณธรรมและจริยธรรม ไม่มีความเอนเอียงหวั่นไหว ยึดมั่นในสิ่งที่ถูกต้องดีงามในการครองตนให้ได้มากที่สุด เพื่อสืบทอดหลักพุทธศาสนาที่สังคมไทยยึดถือปฏิบัติกันมา อีกทั้งยังเกิดความเที่ยงตรงในการบริหารกิจการบ้านเมืองและสถานศึกษาให้ได้ดี มีประสิทธิภาพและเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป และยังสามารถนำซึ่งความเจริญรุ่งเรืองและความสงบสุขให้แก่องค์กร ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

เอกสารอ้างอิง

- เกษม วัฒนชัย. (2559). คุณครูที่รัก บุญแล้วที่เกิดมาเป็นครู (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: พัฒนา.
- พระมหาประภาส โชติเมธี. (2563). การบูรณาการหลักทศพิธราชธรรมเพื่อการบริหารงานของผู้บริหาร
องค์การบริหารส่วนตำบลโบลัส อำเภอยะผิง จังหวัดนครราชสีมา. นครราชสีมา: มหาวิทยาลัย
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- เพชรนรินทร์ การะวิโก. (2558). ทศพิธราชธรรมกับผู้บริหารสถานศึกษาที่ดีในศตวรรษที่ 21. นครราชสีมา:
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มนูญชัย ชาวแกลง. (2563). ความสัมพันธ์ระหว่างการประยุกต์ใช้หลักธรรมทศพิธราชธรรมของผู้บริหาร
สถานศึกษากับการมีส่วนร่วมของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี
เขต 1. จันทบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- เมธี นาอุดม. (2563). ศึกษาเรื่องการปฏิบัติหน้าที่ตามหลักทศพิธราชธรรมของผู้บริหารโรงเรียนสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครพนม. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏ
สกลนคร.
- สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม
แห่งชาติฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 - 2564. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. (2550). รายงานประจำปีการบริหารงาน
คณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ประจำปี พ.ศ. 2550. กรุงเทพฯ:
สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา.
- อภิรักษ์ สุจริตจันทร์. (2559). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำตามหลักทศพิธราชธรรมภาวะผู้ตาม
ที่มีความกล้าหาญและพฤติกรรมความเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัย
เทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities.
Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607-610.

บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการส่งเสริมการมีงานทำ
ของผู้สูงอายุในจังหวัดนครพนม
Role of Local Administrative Organizations in Promoting Employment
of the Elderly in Nakhon Phanom Province

ณัฐวุฒิ ไวกิจจน¹, กมลพร กัลยาณมิตร²,
สถิตย์ นิยมญาติ³, และ ทศนีย์ ลักขณาภิชนชัช⁴
มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี^{1,2,3,4}

Nuttavut Vaikijjanek¹, Kamolporn Kalyanamitra²,
Satit Niyomyaht³ and Tassanee Lakkhanapichonchat⁴
Bangkokthonburi University^{1,2,3,4}

Corresponding Author, E-mail: Thethumvka@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาท ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการส่งเสริมการมีงานทำของผู้สูงอายุในจังหวัดนครพนม เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญทำการคัดเลือกแบบเจาะจงคือ ได้แก่ ผู้บริหารและบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวน 24 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการสรุปความแบบพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า

1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทต่อการส่งเสริมการมีงานทำของผู้สูงอายุในด้านการจัดตั้งศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพ มีการสนับสนุนทรัพยากรการบริหาร การแสวงหาภาคีความร่วมมือในด้านการจัดอบรมฝึกการประกอบอาชีพ มีการให้ความรู้ สอนทักษะอาชีพ การพาไปศึกษาดูงานในด้านการพัฒนาทักษะอาชีพ มีการจัดทำแผนงาน โครงการ และกิจกรรมการพัฒนาทักษะ ให้คำปรึกษาแนะนำ

* ได้รับบทความ: 12 พฤษภาคม 2566; แก้ไขบทความ: 22 กันยายน 2566; ตอรับตีพิมพ์: 29 กันยายน 2566

ในด้านการสนับสนุนการจัดตั้งกลุ่มอาชีพ การเป็นพี่เลี้ยงดูแลช่วยเหลือ ด้านการจัดหางาน สร้างความร่วมมือกับนายจ้าง การหางานให้ไปทำที่บ้าน ในด้านการสนับสนุนแหล่งเงินทุน มีการสนับสนุนแหล่งเงินทุนในโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ และในด้านการสร้างช่องทางการตลาด ให้ความรู้ทางการตลาดและจัดหาตลาดในการจัดจำหน่ายสินค้า 2) ปัญหาและอุปสรรค คือ มีงบประมาณจำกัด ภารกิจหน้าที่มีมาก บุคลากรไม่พอ ขาดความรู้ ขาดการติดตามผล ความร่วมมือยังไม่มาก ผู้สูงอายุยังไม่ตระหนักถึงความสำคัญของการทำงาน และ 3) ข้อเสนอแนะ ได้แก่ ผู้นำควรให้ความสำคัญกับการก้าวสู่สังคมผู้สูงอายุ ควรมีการจัดอบรมบุคลากรให้มีความรู้และเข้าใจถึงบทบาทและควรมีการปรับปรุงแก้ไขระเบียบ ข้อบังคับที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ให้เอื้อต่อภารกิจงาน และเพื่อลดข้อจำกัดในการทำงาน

คำสำคัญ: บทบาท; องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น; การส่งเสริมการมีงานทำ; ผู้สูงอายุ

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the role of local government organizations in promoting employment of the elderly in Nakhon Phanom Province, to study problems and obstacles of local government organizations in promoting employment of the elderly, and to study suggestions for promoting the role of local government organizations in promoting employment of the elderly. This research was qualitative. Key informants were executives and personnel of local government organizations in Nakhon Phanom Province, total of 24 people by purposive selection. The tool collection was a questionnaire by in-depth interview. Data were analyzed by descriptive summary.

The results found that

1) the role of local government organizations in promoting employment of the elderly in Nakhon Phanom Province on the establishment of training and career development center administrative resources were supported, seeking cooperation partners, occupational training had to educate teaching professional skills, taking a study tour, occupational skills development plans, projects and skills development activities were prepared, giving advice support for the establishment of professional groups, being a foster caregiver recruitment, built partnerships with employers, finding a job to do at home, funding support, supporting funding sources for various projects and activities and creating marketing channels, marketing knowledge and providing a market for product distribution.

2) the role of local government organizations in promoting employment of the elderly in Nakhon Phanom Province found that there was a limited budget. There were many tasks, insufficient personnel, lacked of knowledge, and the leaders, giving little importance, lacked of follow-up, not much cooperation. The elderly were not aware of the importance of work.

3) the suggestions for promoting the role of local government organizations in promoting employment of the elderly in Nakhon Phanom Province, namely: leaders should pay attention to the progress towards an aging society and the development of aging work. There should be training for personnel at all levels to have a body of knowledge and understood the role and there should be amendments to relevant laws, rules and regulations to be conducive to the mission. and to reduce limitations in work.

Keywords: Role; Local Government Organization; Promoting Employment; Elderly

บทนำ

องค์การสหประชาชาติ พบว่า สัดส่วนของประชากรสูงอายุของโลกนั้นกำลังเพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ โดยเพิ่มจากร้อยละ 13.7 ในปี 2556 เป็นร้อยละ 25.1 ในปี พ.ศ. 2593 และจะเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 34.6 ในปี พ.ศ. 2543 จากข้อมูลดังกล่าวในภูมิภาคเอเชียมีสัดส่วนของประชากรเพิ่มสูงขึ้นอย่างมากจาก พ.ศ. 2556 ร้อยละ 12.3 ซึ่งจะเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 28.3 ใน พ.ศ. 2593 และร้อยละ 41.4 ในปี พ.ศ. 2543 จากการคาดประมาณตามรายงานของ Department of Economic and Social Affairs, UN เมื่อจำแนกเป็นรายประเทศที่ตั้งในภูมิภาคอาเซียนพบว่า ในอีก 36 ปีข้างหน้า สัดส่วนผู้สูงอายุของไทยจะสูงที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับสมาชิกอื่น ๆ คือ มีสัดส่วนร้อยละ 37.5 ในปี พ.ศ. 2593 (กรมการจัดหางาน, 2561) อัตราความเร็วการเพิ่มขึ้นของประชากรสูงอายุในประเทศไทย จึงเป็นที่จับตามองของธนาคารโลก เนื่องจากประเทศไทยยังเป็นประเทศที่ถูกจัดอันดับให้เป็นประเทศที่อยู่ในระดับรายได้ปานกลาง อีกทั้งการออมเงิน และการออมในรูปแบบต่าง ๆ ของคนไทยในภาพรวมยังต่ำมาก อีกทั้งหลักประกันด้านรายได้ รายเดือน ของผู้สูงอายุในรูปแบบของ “เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ” ที่จ่ายให้ผู้สูงอายุตามเกณฑ์อายุจำนวน 600 - 1,000 บาท ต่อเดือนนั้น ก็ไม่เพียงพอต่อการใช้จ่ายเพื่อการยังชีพ (ศิริวรรณ อรุณทิพย์ไพฑูรย์, 2559) ทำให้ภาครัฐเร่งเตรียมมาตรการรองรับผู้สูงอายุ ด้วยหวังให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดี ทั้งสภาพร่างกายและจิตใจ และหนึ่งในมาตรการรับมือที่น่าสนใจ คือ “การจ้างงานผู้สูงอายุ” นั่นเอง

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือว่าเป็นองค์กรที่ได้รับการถ่ายโอนภารกิจด้านการจัดบริการสาธารณะแก่ชุมชนรวมทั้งภารกิจเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการสังคมและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็ก สตรี ผู้สูงอายุ และผู้ด้อยโอกาส ซึ่งพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 นั้นได้กำหนดอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดบริการสาธารณะไว้หลายด้าน โดยเฉพาะด้านการสังคมสงเคราะห์ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาส ไว้ในหมวด 2 มาตรา 16(10) ให้เทศบาลเมืองพัทยา และองค์การบริหารส่วนตำบล ให้การสังคมสงเคราะห์และพัฒนาคุณภาพชีวิต เด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาส และมาตรา 17(27) ให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดมีอำนาจหน้าที่ในการสังคมสงเคราะห์และพัฒนาคุณภาพชีวิต เช่นเดียวกับเทศบาลเมืองพัทยา และองค์การบริหารส่วนตำบล (สุปรีญา นุ่นเกลี้ยง และ ศิริลักษณ์ คัมภีรานนท์, 2562)

จังหวัดนครพนมมีจำนวนผู้สูงอายุมากขึ้นเรื่อย ๆ จากการสำรวจปี 2557 พบว่ามีจำนวนผู้สูงอายุ 74,149 คน แบ่งเป็นเพศชาย 33,787 คน เพศหญิงจำนวน 40,362 คน (พัฒนาชุมชนจังหวัดนครพนม, 2557) แต่จากการสำรวจปี 2564 พบว่า มีจำนวนผู้สูงอายุ 113,802 คน แบ่งเป็นเพศชาย 50,887 คน เพศหญิงจำนวน 62,915 คน (สำนักบริหารทะเบียน กรมการปกครอง, 2565) ซึ่งปัจจุบันจังหวัดนครพนมมีการเปลี่ยนแปลงไปมากทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การประกอบอาชีพ รวมทั้งด้านสังคมทำให้ประชาชนวัยทำงานต้องทำงานให้มากขึ้นเพื่อหารายได้มาให้เพียงพอกับค่าใช้จ่ายในครอบครัวจนทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างคนในครอบครัว ลดน้อยลงลูกหลานซึ่งเป็นผู้ดูแลไม่มีเวลาในการดูแลผู้สูงอายุเหมือนเดิม ทำให้ผู้สูงอายุขาดผู้ดูแลและทำให้ผู้สูงอายุเกิดความรู้สึก หดหู่ ซึมเศร้า ท้อแท้และหมดหวังในชีวิต (ประภาพร มโนรัตน์ และ พรรณพิไล สุทนะ, 2555) ทั้งนี้เพราะผู้ดูแลผู้สูงอายุมีบทบาทในการดูแลผู้สูงอายุในหลาย ๆ ด้าน ทั้งการดูแลในกิจวัตรประจำวัน การดูแลด้านจิตใจ การดูแลให้ได้รับข้อมูลข่าวสารและความเป็นไปของครอบครัว รวมทั้งการดูแลจัดการเรื่องค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ดังนั้น การแก้ปัญหาและพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดนครพนม ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี จึงเป็นสิ่งที่ท้าทายสำหรับท้องถิ่นที่ต้องมีความพร้อมในการส่งเสริมผู้สูงอายุให้มั่งคั่ง เพื่อลดอัตราการพึ่งพิงของผู้สูงอายุ

จากที่มาและความสำคัญของปัญหา ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการส่งเสริมการมีงานทำของผู้สูงอายุในจังหวัดนครพนม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจน และสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น รวมทั้งเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการแสดงบทบาทในการดูแลผู้สูงอายุให้มากขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการส่งเสริมการมีงานทำของผู้สูงอายุในจังหวัดนครพนม
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการส่งเสริมการมีงานทำของผู้สูงอายุในจังหวัดนครพนม
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะสำหรับส่งเสริมบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการส่งเสริมการมีงานทำของผู้สูงอายุในจังหวัดนครพนม

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา
มุ่งศึกษาบทบาท ปัญหาและอุปสรรค และข้อเสนอแนะสำหรับส่งเสริมบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการส่งเสริมการมีงานทำของผู้สูงอายุในจังหวัดนครพนม
2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและบุคลากร ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครพนม จำนวนทั้งสิ้น 24 คน ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัด 2 คน เทศบาลเมือง 2 คน เทศบาลตำบล 10 คน และองค์การบริหารส่วนตำบล 10 คน ใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) จากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครพนม จำนวน 10 แห่ง ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) 1 แห่ง เทศบาลเมือง 1 แห่ง เทศบาลตำบล 5 แห่ง และองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) 5 แห่ง ใน 5 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอธาตุพนม อำเภอนาแก อำเภอศรีสงคราม และอำเภอท่าอุเทน เนื่องจากมีจำนวนเตรียมความพร้อมเข้าสู่วัยผู้สูงอายุและผู้สูงอายุมากที่สุด (วรวิมล อินทนท์, 2564)
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) โดยผู้วิจัยได้สร้างแบบสัมภาษณ์ โดยแบ่งแบบสัมภาษณ์ออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นคำถามเพื่อศึกษาเกี่ยวกับบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการส่งเสริมการมีงานทำของผู้สูงอายุในจังหวัดนครพนม ตอนที่ 2 เป็นคำถามเพื่อศึกษาเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการส่งเสริมการมีงานทำของผู้สูงอายุในจังหวัดนครพนม และ ตอนที่ 3 เป็นคำถามเพื่อศึกษาข้อเสนอแนะสำหรับส่งเสริมบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการส่งเสริมการมีงานทำของผู้สูงอายุในจังหวัดนครพนม

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาข้อมูลจากเอกสาร หนังสือ วารสาร บทความ งานวิจัยต่าง ๆ ตลอดจนเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ที่เผยแพร่ผ่านเว็บไซต์

2) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) แบบตัวต่อตัว (Face to face interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นผู้บริหารและบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดนครพนม จำนวนทั้งสิ้น 24 คน

3) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) ผู้วิจัยใช้การสังเกตในฐานะผู้ปฏิบัติงาน ในหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการเข้าร่วมการจัดประชุม และการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่ทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครพนมจัดขึ้น

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลมาตีความ วิเคราะห์ และสังเคราะห์ ด้วยหลักแห่งเหตุผล สร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Induction Analysis) อภิปรายถึงข้อเท็จจริงที่ค้นพบตามสภาพการณ์ และความสัมพันธ์ เพื่อตอบคำถาม การวิจัย

ผลการวิจัย

1. บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการส่งเสริมการมีงานทำของผู้สูงอายุในจังหวัดนครพนม ผลการวิจัยแยกเป็นรายด้านได้ ดังนี้

1.1 การจัดตั้งศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพ ผลจากการวิจัย พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดนครพนม เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนงานในหลายด้าน ทั้งการสนับสนุนงบประมาณ สนับสนุนทรัพยากรการบริหาร การแสวงหาภาคีความร่วมมือในชุมชน และการประสานความช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ความช่วยเหลือสนับสนุนงานต่างๆ ที่จะเป็นประโยชน์ต่อศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพ ให้การดำเนินงานศูนย์ฯ สามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง รวมถึงการประชาสัมพันธ์เชิญชวน ผู้สูงอายุให้เข้ามามีส่วนร่วมทำกิจกรรม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ว่า ควรมีหน้าที่เกี่ยวกับงานสวัสดิการสังคม ได้แก่ การจัดหน่วยบริการด้านสาธารณสุข การจัดศูนย์เยาวชน สถานสงเคราะห์เด็กและคนชรา คนพิการ สอนสาธารณะ ห้องสมุดสำหรับประชาชน

1.2 การจัดอบรมฝึกการประกอบอาชีพ ผลจากการวิจัย พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดนครพนม ได้ส่งเสริมการฝึกอาชีพโดยนำปราชญ์ชาวบ้าน และผู้สูงอายุในชุมชนที่มีความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาสอนอาชีพต่างๆ อาทิ เช่น การทำเครื่องจักสาน การทอผ้า การทำขนม แปรรูปผลผลิตทางการเกษตร ฯลฯ นอกจากนี้ยังได้เชิญวิทยากรภายนอกมาให้ความรู้ในเรื่องการผลิต การบริหารจัดการ และสอนทักษะอาชีพใหม่หรืออาชีพทางเลือกให้กับผู้สูงอายุในชุมชน และการจัดให้ไปดูงานกลุ่มอาชีพ ในต่างจังหวัด และสถานประกอบการต่าง ๆ

1.3 การพัฒนาทักษะอาชีพ ผลจากการวิจัย พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครพนมได้มีการจัดทำแผนงานโครงการ และกิจกรรมการพัฒนาทักษะอาชีพผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง อาทิ เช่น การพัฒนาทักษะฝีมือ การพัฒนาทักษะศิลปะ การพัฒนาทักษะภาษา และการพัฒนาความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เพื่อให้ผู้สูงอายุได้รับการพัฒนาทักษะอาชีพที่จำเป็นต่อการทำงาน และเพิ่มศักยภาพของการทำงานให้ดียิ่งขึ้น ทั้งยังให้คำปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับการมีงานทำและการประกอบอาชีพ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ๆ และชุมชน เพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน และพัฒนาอาชีพของผู้สูงอายุ

1.4 การสนับสนุนการจัดตั้งกลุ่มอาชีพ ผลจากการวิจัยพบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครพนม มีการสนับสนุนและสร้างความพร้อมในการรวมกลุ่มอาชีพผู้สูงอายุ โดยการจัดเจ้าหน้าที่ให้คำแนะนำในการรวมกลุ่มอาชีพของผู้สูงอายุ คอยเป็นที่ปรึกษาให้กับกลุ่มอาชีพเพื่อช่วยเหลือดูแลระบบบริหารจัดการ ทั้งยังจัดอบรมเพิ่มความรู้เกี่ยวกับแนวคิดวิสาหกิจ การพัฒนาการผลิต การออกแบบผลิตภัณฑ์การนำผลิตภัณฑ์ออกจำหน่ายและการทำการตลาด เพื่อให้การดำเนินงานของกลุ่มเกิดความเข้มแข็งและเกิดความยั่งยืน การมีโอกาสดำเนินการร่วมแสดงความคิดเห็น และเข้าร่วมทำกิจกรรมที่น่าสนใจในกลุ่มจะเป็นสิ่งที่ช่วยกระตุ้นให้ผู้สูงอายุเกิดความพึงพอใจภาคภูมิใจในตนเองและสามารถแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี และควรส่งเสริมแนวคิดวิสาหกิจเพื่อช่วยเหลือสังคม โดยรวมกลุ่มอาชีพของผู้สูงอายุตามความเหมาะสมของพื้นที่ และควรดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

1.5 การจัดหางาน ผลจากการวิจัยพบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครพนม มีบทบาททำให้เกิดการสร้างกลไกในการจ้างงานผู้สูงอายุในท้องถิ่น ทั้งการขอความร่วมมือจากนายจ้างต่าง ๆ ในพื้นที่ให้จ้างแรงงานสูงอายุ การกำหนดมาตรการส่งเสริม ช่วยเหลือนายจ้างที่มีการจ้างงานผู้สูงอายุเข้าทำงาน นอกจากนี้ยังทำการสำรวจข้อมูลผู้สูงอายุในท้องถิ่นที่ต้องการประกอบอาชีพ เพื่อแนะแนวอาชีพ การฝึกอบรมอาชีพ การพัฒนาทักษะอาชีพ รวมถึงการหางานให้ผู้สูงอายุรับไปทำที่บ้าน และยังสำรวจข้อมูลนายจ้างที่ต้องการจ้างผู้สูงอายุ เพื่อสร้างโอกาสการมีงานทำให้ผู้สูงอายุที่ต้องการสมัครงาน ต้องการช่วยเหลือสังคมและมีบทบาทในสังคมตามความถนัด ต้องการสนับสนุนช่วยเหลือจากครอบครัวและสังคม ทั้งทางความเป็นอยู่ ต้องการรายได้ และบริการจากรัฐ ต้องการมีชีวิตร่วมในชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนและสังคม ต้องการลดการพึ่งพาคนอื่นให้น้อยลงไม่ต้องการความเมตตาสงสาร และต้องการการประกันรายได้และประกันสุขภาพ เป็นต้น

1.6 การสนับสนุนแหล่งเงินทุน ผลจากการวิจัย พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครพนม มีการสนับสนุนแหล่งเงินทุนในการประกอบอาชีพ และมีการสนับสนุนเงินทุนประกอบอาชีพให้แก่ผู้สูงอายุ โดยการสนับสนุนงบประมาณในโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ให้แก่ กลุ่มและชมรมผู้สูงอายุ เป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานกลุ่ม การจัดหาวัสดุอุปกรณ์ และสถานที่ดำเนินงาน แต่เนื่องจากงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีจำกัด ส่งผลให้งบประมาณที่จัดสรรนั้นไม่เพียงพอต่อความต้องการ

1.7 การสร้างช่องทางการตลาด ผลจากการวิจัยพบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครพนม มีการเชิญวิทยากรที่มีประสบการณ์มาอบรมให้ความรู้การขายสินค้าทางออนไลน์ การโฆษณาและประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อออนไลน์ การออกแบบพัฒนาผลิตภัณฑ์ นอกจากนี้ยังมีการช่วยเหลือพัฒนาเว็บไซต์สำหรับการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ การช่วยการโฆษณาประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ และประสานกับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อให้มีตลาดในการจัดจำหน่ายสินค้าสำหรับกลุ่มอาชีพผู้สูงอายุ และผู้ประกอบการผู้สูงอายุ เช่น การร่วมมือกันจัดงานแสดงสินค้าและผลิตภัณฑ์ที่ผลิตโดยผู้สูงอายุ เป็นต้น

2. ปัญหาและอุปสรรคขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการส่งเสริมการมีงานทำของผู้สูงอายุในจังหวัดนครพนม ผลจากการวิจัย พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครพนม มีงบประมาณจำกัด ภารกิจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามที่กฎหมายกำหนดมีมาก บุคลากรไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน บุคลากรไม่มีความรู้ความสามารถในด้านผู้สูงอายุโดยตรง ผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบางแห่งยังให้ความสำคัญกับประเด็นการส่งเสริมการมีงานทำของผู้สูงอายุน้อย แผนปฏิบัติการโครงการและกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุขาดการติดตามผล ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานและภาคส่วนต่าง ๆ ยังไม่มาก อีกทั้งผู้สูงอายุส่วนใหญ่ยังไม่ตระหนักถึงความสำคัญของการทำงาน ส่งผลให้เข้ามามีส่วนร่วมค่อนข้างน้อย

3. ข้อเสนอแนะสำหรับส่งเสริมบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการส่งเสริมการมีงานทำของผู้สูงอายุในจังหวัดนครพนม ผลจากการวิจัย พบว่า ผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครพนม ควรให้ความสำคัญกับการก้าวสู่สังคมผู้สูงอายุและปัญหาที่จะเกิดขึ้นเพื่อให้เกิดการพัฒนางานผู้สูงอายุที่แท้จริง ควรมีการจัดอบรมบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในทุกระดับให้มีความรู้ และเข้าใจถึงบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ และควรมีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ให้เอื้อต่อการปฏิบัติงานที่ได้รับการถ่ายโอนมาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อลดข้อจำกัดในการทำงาน ด้านการส่งเสริมและพัฒนาบุคลากร ประกอบด้วย การพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่องให้มีความรู้มีทักษะที่จำเป็น คิดค้นนวัตกรรมใหม่ ๆ มีการทำงานเป็นทีม ปฏิบัติงานอย่างจริงจังด้วยใจที่มีจิตสาธารณะ มีความเข้าใจ ยอมรับ มีทัศนคติเชิงบวกต่อผู้สูงอายุ และมีการปฏิบัติต่อผู้สูงอายุด้วยความรัก ความเมตตา และความเอื้อเฟื้อ รวมทั้งจัดโครงการอบรมเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถแก่บุคลากรที่รับผิดชอบดำเนินงานตามภารกิจอย่างสม่ำเสมอ ตลอดจนจัดสรรงบประมาณที่เหมาะสมตามความต้องการและจำเป็นต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในทุกมิติ

อภิปรายผลการวิจัย

1. บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการส่งเสริมการมีงานทำของผู้สูงอายุในจังหวัดนครพนม อภิปรายผลการวิจัยแยกเป็นรายด้าน ดังนี้

1.1 การจัดตั้งศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพ พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนงานในหลายด้าน ทั้งการสนับสนุนงบประมาณ สนับสนุนทรัพยากร การบริหารการแสวงหาภาคีความร่วมมือในชุมชน สอดคล้องกับการศึกษาของ ภาคิน เจริญนนทสิทธิ์ (2562) ได้ศึกษาเรื่องการบริหารนโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุ ควรให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพิ่มทรัพยากรการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านต่าง ๆ รวมทั้งสนับสนุนการรวมกลุ่มของผู้สูงอายุในลักษณะชมรมให้เป็นจุดศูนย์กลางของการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

1.2 การจัดอบรมฝึกการประกอบอาชีพ พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ส่งเสริมการฝึกอาชีพโดยนำปราชญ์ชาวบ้าน และผู้สูงอายุในชุมชนที่มีความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาสอนอาชีพต่าง ๆ อาทิ เช่น การทำเครื่องจักสาน การทอผ้า การทำขนม แปรรูปผลผลิตทางการเกษตร ฯลฯ สอดคล้องกับการศึกษาของ นนทยา อิทธิชินบัญชา (2559) ได้ศึกษาแนวทางการสร้างอาชีพเพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจให้กับผู้สูงอายุในจังหวัดศรีสะเกษ ผลการศึกษาพบว่า ศักยภาพของผู้สูงอายุในจังหวัดศรีสะเกษ พบศักยภาพ 6 กลุ่ม ประกอบด้วย 1) กลุ่มช่างและเครื่องจักสาน 2) กลุ่มศิลปวัฒนธรรม 3) กลุ่มดูแลสุขภาพ 4) กลุ่มทอผ้าและปักผ้า 5) กลุ่มการทำเกษตรและเลี้ยงสัตว์ 6) กลุ่มประกอบการค้าขายและบริการ

1.3 การพัฒนาทักษะอาชีพ พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้มีแผนงานโครงการ และกิจกรรมการพัฒนาทักษะอาชีพผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง อาทิ การพัฒนาทักษะฝีมือ การพัฒนาทักษะศิลปะ การพัฒนาทักษะภาษา และการพัฒนาความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เพื่อให้ผู้สูงอายุได้รับการพัฒนาทักษะอาชีพที่จำเป็นต่อการทำงาน และเพิ่มศักยภาพของการทำงานให้ดียิ่งขึ้น ทั้งยังให้คำปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับการมีงานทำและการประกอบอาชีพ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ๆ และชุมชนเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน และพัฒนาอาชีพของผู้สูงอายุ สอดคล้องกับการศึกษาของ เจษฎา จันทวงศ์ (2561) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาอาชีพผู้สูงอายุของประเทศไทย ผลการศึกษาพบว่า ควรมีการเตรียมความพร้อมที่จะพัฒนาอาชีพให้แก่ผู้สูงอายุ โดยควรส่งเสริมผู้สูงอายุดังต่อไปนี้ (1) การให้การศึกษาศาชีพ (career education) ทำให้ผู้สูงอายุสามารถพัฒนาอาชีพของตนเองได้ (2) ข้อมูลข่าวสาร เกี่ยวกับการวางแผนอาชีพ (information about career planning) ให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับ การวางแผนและพัฒนาอาชีพที่สำคัญสำหรับผู้สูงอายุ (3) การให้คำปรึกษาอาชีพ (career counseling) ช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถเลือกเป้าหมาย วางแผนอาชีพและพัฒนาอาชีพได้อย่างเหมาะสม

1.4 การสนับสนุนการจัดตั้งกลุ่มอาชีพ ผลจากการวิจัย พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการสนับสนุนและสร้างความพร้อมในการรวมกลุ่มอาชีพผู้สูงอายุ โดยการจัดเจ้าหน้าที่ให้คำแนะนำในการรวมกลุ่มอาชีพของผู้สูงอายุ เป็นพี่เลี้ยงให้กับกลุ่มอาชีพเพื่อช่วยเหลือดูแลระบบบริหารจัดการ ทั้งยังจัดอบรมเพิ่มความรู้เกี่ยวกับแนวคิดวิสาหกิจ การพัฒนาการผลิต การออกแบบผลิตภัณฑ์ การนำผลิตภัณฑ์ออกจำหน่าย และการทำการตลาด เพื่อให้การดำเนินงานของกลุ่มเกิดความเข้มแข็ง

และเกิดความยั่งยืน สอดคล้องกับการศึกษาของสุปรียา นุ่นเกลี้ยง และ ศิริลักษณ์ คัมภีรานนท์ (2562) ได้ศึกษาศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มผู้สูงอายุบนพื้นฐานทุนทางวัฒนธรรมในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ : ศึกษากรณี เทศบาลตำบลยุโป อำเภอเมือง จังหวัดยะลา ผลการศึกษาพบว่า แนวทางการพัฒนาศักยภาพของท้องถิ่นในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มผู้สูงอายุบนพื้นฐานทุนทางวัฒนธรรมในระดับชายแดนใต้โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะประเด็นที่มีค่ามากที่สุดคือ ต้องสนับสนุนให้ชมรมผู้สูงอายุ และชุมชนเป็นตัวหลักในการดูแลผู้สูงอายุบนพื้นฐานความต้องการของผู้สูงอายุ และควรส่งเสริมแนวคิดวิสาหกิจเพื่อช่วยเหลือสังคม โดยรวมกลุ่มอาชีพของผู้สูงอายุตามความเหมาะสมของพื้นที่

1.5 การจัดหางาน พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีบทบาททำให้เกิดการสร้างกลไกในการจ้างงานผู้สูงอายุในท้องถิ่น ทั้งการขอความร่วมมือจากนายจ้างต่าง ๆ ในพื้นที่ให้จ้างแรงงานสูงอายุนอกจากนี้ยังทำการแนะแนวอาชีพ การฝึกอบรมอาชีพ การพัฒนาทักษะอาชีพ รวมถึงการหางานให้ผู้สูงอายุรับไปทำที่บ้าน และยังสำรวจข้อมูลนายจ้างที่ต้องการจ้างผู้สูงอายุ เพื่อสร้างโอกาสการมีงานทำ สอดคล้องกับการศึกษาของ กชกร เดชะคาญ, คงฤทธิ์ กุลวงษ์ และ กาญจน์ ศาลปรีชา (2564) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมอาชีพและสร้างรายได้แก่ผู้สูงอายุ : กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านฝาง อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม ผลการศึกษาพบว่า การพัฒนาทักษะการประกอบอาชีพฝึกอบรมผู้สูงอายุควรคำนึงถึงความต้องการ และสถานภาพครอบครัวของผู้สูงอายุ ถัดมาคือ หางานให้ผู้สูงอายุไปทำที่บ้าน รวมทั้งมีการจ้างงานผู้สูงอายุ

1.6 การสนับสนุนแหล่งเงินทุน พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการสนับสนุนแหล่งเงินทุนในการประกอบอาชีพ และมีการสนับสนุนเงินทุนประกอบอาชีพให้แก่ผู้สูงอายุ โดยการสนับสนุนงบประมาณในโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ให้แก่กลุ่มและชมรมผู้สูงอายุเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานกลุ่ม สอดคล้องกับการศึกษาของไทยมณี ไชยฤทธิ์ (2560) ได้ศึกษาการจัดสรรความสุขให้กับผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผลการศึกษาพบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรที่จะเข้าไปเสริมสร้างกลไกในการดูแลให้ทั่วถึงมากยิ่งขึ้นผ่านการดูแลให้ครบทุกมิติ

1.7 การสร้างช่องทางการตลาด ผลจากการวิจัย พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครพนม มีการเชิญวิทยากรที่มีประสบการณ์มาอบรมให้ความรู้การขายสินค้าทางออนไลน์ การโฆษณา และประชาสัมพันธ์ การจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ผ่านสื่อออนไลน์และประสานกับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อให้มีตลาดในการจัดจำหน่ายสินค้าสำหรับกลุ่มอาชีพผู้สูงอายุ สอดคล้องกับการศึกษาของ ปาณัสม์ ศรีไตรรัตน์ (2564) ได้ศึกษาความต้องการด้านสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในพื้นที่เทศบาลตำบลกะรน อำเภอเมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต ผลการศึกษาพบว่า ด้านการมีงานทำ มีรายได้ และสวัสดิการแรงงาน พบว่าผู้สูงอายุต้องการให้มีสถานที่จำหน่ายสินค้าที่ผู้สูงอายุผลิตขึ้น และต้องการให้รัฐบาลเพิ่มจำนวนเงินเบี้ยเลี้ยงยังชีพผู้สูงอายุ

2. ปัญหาและอุปสรรคขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการส่งเสริมการมีงานทำของผู้สูงอายุในจังหวัดนครพนม ผลจากการวิจัย พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครพนม มีงบประมาณจำกัด ภารกิจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามที่กฎหมายกำหนดมีมาก บุคลากรไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน บุคลากรไม่มีความรู้ความสามารถในด้านผู้สูงอายุโดยตรง ผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบางแห่งยังให้ความสำคัญกับประเด็นการส่งเสริมการมีงานทำของผู้สูงอายุน้อย แผนปฏิบัติการโครงการและกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุแต่ขาดการติดตามผล สอดคล้องกับการศึกษาของ พิรพงศ์ กนกเลิศวงศ์ (2561) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารนโยบายคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในจังหวัดนนทบุรี ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาด้านงบประมาณ การขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องผู้สูงอายุของบุคลากร และบุคลากรมีจำนวนน้อย

3. ข้อเสนอแนะสำหรับส่งเสริมบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการส่งเสริมการมีงานทำของผู้สูงอายุในจังหวัดนครพนม พบว่า ผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครพนมควรให้ความสำคัญกับการก้าวสู่สังคมผู้สูงอายุและปัญหาที่จะเกิดขึ้นเพื่อให้เกิดการพัฒนางานผู้สูงอายุที่แท้จริง ควรมีการจัดอบรมบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในทุกระดับให้มีองค์ความรู้ และเข้าใจถึงบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ และควรมีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับที่เกี่ยวข้องต่างๆ ให้เอื้อต่อการปฏิบัติงานที่ได้รับการถ่ายโอนมาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อลดข้อจำกัดในการทำงาน สอดคล้องกับการศึกษาของ ศุภิสรา ขาวเงิน อัครศิริ ลาปี่ และสุพัฒพงศ์ แยมอิม (2565) ได้ศึกษาการพัฒนากระบวนการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลท่าชนะ อำเภوتاชนะ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการศึกษาพบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลท่าชนะ อำเภوتاชนะ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ควรมุ่งเน้นเป้าหมายของผลิิตภาพการดำเนินงานผ่านรูปแบบที่หลากหลาย โดยผู้บริหารต้องตระหนักถึงความสำคัญในการจัดเตรียมทรัพยากรที่ได้มาตรฐาน และมีจำนวนเพียงพอต่อการสนับสนุนภารกิจอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งจัดโครงการอบรมเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถแก่บุคลากรที่รับผิดชอบดำเนินงานตามภารกิจอย่างสม่ำเสมอ ตลอดจนจัดสรรงบประมาณที่เหมาะสมตามความต้องการและจำเป็นต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในทุกมิติ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) ภาครัฐควรมีการสร้างกลไกในการขับเคลื่อนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหันมาให้ความสำคัญต่อการแก้ไขปัญหาของผู้สูงอายุ และการส่งเสริมการมีงานทำของผู้สูงอายุ เช่น ระบบการติดตามประเมินผลการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

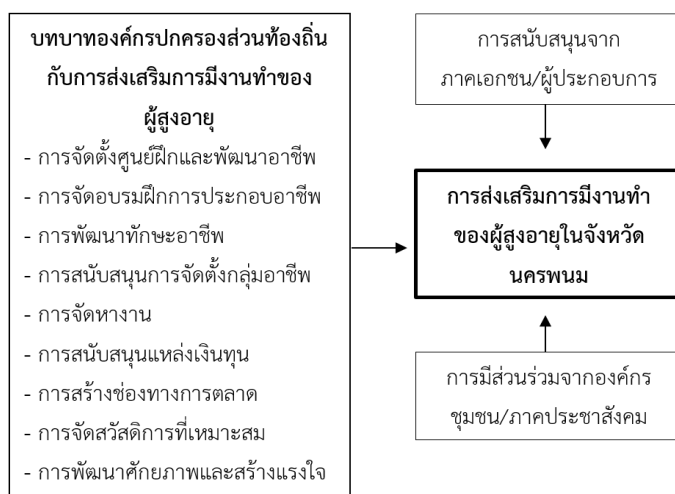
2) ภาครัฐควรมีการจัดทำระบบฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความต้องการในการส่งเสริมการพัฒนาอาชีพของผู้สูงอายุ เพื่อประโยชน์ในการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการส่งเสริมการมีงานทำแก่ผู้สูงอายุทั้งในระยะสั้นและระยะยาว เพื่อเป็นการเสริมสร้างผู้สูงอายุให้เป็นพลังทางเศรษฐกิจและสังคมต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการศึกษาสภาพทางสังคมที่ส่งผลกระทบต่อการส่งเสริมการมีงานทำของผู้สูงอายุในจังหวัดนครพนม

2) ควรมีการศึกษาระดับความสำเร็จการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการส่งเสริมการมีงานทำของผู้สูงอายุ เพื่อนำผลที่ได้จากการวิจัยไปปรับปรุงการดำเนินงาน และเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายต่อไป

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

จากแผนภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทของการส่งเสริมการมีงานทำของผู้สูงอายุอยู่หลายด้าน และควรจะเป็นหน่วยงานหลักในระดับท้องถิ่นที่ดำเนินการด้านดังกล่าวนอกจากการมอบเงินสวัสดิการ อาทิ การมีศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพที่เกิดจากการร่วมกลุ่มของคนชุมชน การการพัฒนาอาชีพจากภูมิปัญญาและทรัพยากรที่มีอยู่ ประชาชนชาวบ้านที่สนับสนุนองค์ความรู้ รวมถึงการสนับสนุนสินค้าและผลิตภัณฑ์ ช่องทางการตลาดจากผู้ประกอบการเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพ เป็นพี่เลี้ยงดูแลช่วยเหลือในการมีอาชีพของผู้สูงอายุ และมีแนวทางในการส่งเสริมหรือการทำงานร่วมกัน

เอกสารอ้างอิง

- กชกร เดชะคาญ, คงฤทธิ์ กุลวงษ์ และ กาญจน ศาลปรีชา. (2564). บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมอาชีพและสร้างรายได้แก่ผู้สูงอายุ : กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านฝาง อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม. *Journal of Politics and Governance*, 11(3), 228-239.
- คณางค์ ช่อชู. (2561). การสร้างกระบวนการเรียนรู้ชุมชนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุด้านอาชีพของชุมชนบ้านหนองขวาง ตำบลพรสำราญ อำเภอกุเมือง จังหวัดบุรีรัมย์. *บุรีรัมย์: มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์*.
- จุฑารัตน์ แก้วกัญญา. (2555). พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 : ศึกษากรณีข้อห้ามการมีส่วนได้เสีย. (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- จุฑามาส ไหย่งไทย. (2563). การบริหารจัดการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุของเทศบาลนคร. (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เจษฎี จันทวงศ์. (2561). การพัฒนาอาชีพผู้สูงอายุของประเทศไทย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ชลธิชา อัสวรินทร์ และคณะ. (2563). โครงการรูปแบบการจ้างงานผู้สูงอายุในภาคเอกชนของไทย : ความยืดหยุ่น ผลผลิตและการคุ้มครอง. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไทมมณี ไชยฤทธิ์. (2560). การจัดสรรความสุขให้กับผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. *วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น*, 6(2), 255-266.
- นงลักษณ์ บุญไทย. (2559) ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของผู้สูงอายุและความสัมพันธ์กับปัจจัยอื่น ๆ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- นนทยา อธิชินบัญชร. (2559). แนวทางการสร้างอาชีพเพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจให้กับผู้สูงอายุในจังหวัดศรีสะเกษ. *วารสารปัญญาภิวัฒน์*, 8(1), 111-121.
- นิภาพรณ งามวิทยาพงศ์. (2555). โครงการสำรวจและถอดบทเรียนมิติการสร้างงานอาชีพและรายได้ของผู้สูงอายุ. กรุงเทพฯ: สถาบันการจัดการแบบองค์รวม.
- ประภาพร มโนรัตน์. (2555). ผู้สูงอายุที่อยู่ตามลำพัง : ผลกระทบและบทบาทสังคมกับการดูแล. *วารสารวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนี อุดรดิตถ์*, 5(2), 98-103.
- ปณัสม์ ศรีไตรรัตน์. (2564). ความต้องการด้านสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในพื้นที่เทศบาล ตำบลกระนวน อำเภอเมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต. *สุราษฎร์ธานี: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์*.
- พัฒนาชุมชนจังหวัดนครพนม. (2557). ประมวลผลข้อมูลผู้สูงอายุในเขตพื้นที่รับผิดชอบ 7 จังหวัด. สืบค้นเมื่อ 18 กันยายน 2557, จาก <http://www.npmhomeperson.dsdw.go.th/document/>

- พิรพงศ์ กนกเลิศวงศ์. (2561). ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารนโยบายคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในจังหวัดนนทบุรี. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*, 8(2), 249-264.
- ภาคิน เจริญนทสิทธิ์. (2562). การบริหารนโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุ. (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- วรวุฒิ อินทนนท์. (2564). โครงการหน่วยจัดการจังหวัด ระดับที่มีจุดเน้นสำคัญ (Node flagship) จังหวัดนครพนม. นครพนม: มหาวิทยาลัยนครพนม.
- วิภาณันท์ ม่วงสกุล. (2558). การพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ตามลำพังด้วยแนวคิดพัฒนาพลัง. *วารสารวิจัยสังคม*, 38(2), 93-112.
- ศศิพัฒน์ ยอดเพชร. (2559). บริการท้องถิ่นเพื่อการเปลี่ยนแปลงที่ดีสำหรับผู้สูงอายุ. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพระปกเกล้า.
- ศิริวรรณ อรุณทิพย์ไพฑูรย์. (2559). สังคมสูงวัย...ความท้าทายประเทศไทย. สืบค้นเมื่อ 18 กันยายน 2565, จาก https://www.dop.go.th/download/knowledge/th1580199450-276_0.docx.
- สุปรียา นุ่นเกลี้ยง และ ศิริลักษณ์ คัมภีรานนท์. (2562). ศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มผู้สูงอายุบนพื้นฐานทุนทางวัฒนธรรมในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ : กรณีศึกษา เทศบาลตำบลยุโป อำเภอเมือง จังหวัดยะลา. ยะลา: มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- สุรินทร์ นิยมามgur. (2561). การบริหารจัดการงานสวัสดิการผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 7(2), 21-36.
- สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. (2559). ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579). นนทบุรี: สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข.
- Krech, D. et al. (1962). *Individual in Society: A Textbook of Social Psychology*. New York: McGraw-Hill.
- Levinson, D. J. (1964). *Role Personality and Social Structure*. New York: The Macmillann.
- Moreno, R. (2000). *A Learner-Centered Approach to Multimedia Explanations : Deriving Instructional Design Principles from Cognitive Theory*. Interactive Multimedia Electronic. *Journal of Computer-Enhanced Learning*.
- World Health Organization. (2000). *The World Health Report 2000 - Health Systems: Improving Performance*. Geneva: World Health Organization.

การบริหารงานบุคคลตามหลักสาราณียธรรม 6 ของผู้บริหารสถานศึกษา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1
Personnel Administration on the Saranee Dhamma 6 Principles
of Educational Institution Administrators under Roi Et Primary
Educational Service Area Office 1

ภิญญา อนุพันธ์¹ และ พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์²
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด^{1,2}
Pinya Anuphan¹ and Phrakhruvichitpanyaphorn²
Mahamakut Buddhist University Roi-Et Campus^{1,2}
Corresponding Author, E-mail: pinya.linly@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการบริหารงานบุคคลตามหลักสาราณียธรรม 6 ของผู้บริหารสถานศึกษา 2) เปรียบเทียบการบริหารงานบุคคลตามหลักสาราณียธรรม 6 ของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามตำแหน่ง ระดับการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงาน และ 3) ศึกษาแนวทางการบริหารงานบุคคลตามหลักสาราณียธรรม 6 ของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 335 คน เครื่องมือที่ใช้มีแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.87 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบ t-test แบบ Independent และการทดสอบ F-test (One Way ANOVA)

ผลการวิจัยพบว่า

1. การบริหารงานบุคคลตามหลักสาราณียธรรม 6 ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน เรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการพัฒนา

* ได้รับบทความ: 17 กรกฎาคม 2566; แก้ไขบทความ: 11 กันยายน 2566; ตอรับตีพิมพ์: 20 กันยายน 2566

ข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา ด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง ด้านการวางแผนอัตรากำลัง ด้านการดำเนินการเกี่ยวกับการเลื่อนเงินเดือน และ ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารงานบุคคลตามหลักสารานีธรรม 6 จำแนกตามตำแหน่ง และระดับการศึกษา ไม่แตกต่างกัน ส่วนจำแนกตามประสบการณ์ในการบริหารงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. แนวทางการบริหารงานบุคคลตามหลักสารานีธรรม 6 1) การวางแผนอัตรากำลังงาน ให้ความสำคัญในการปฏิบัติตามแผนงาน ควรกำหนดโครงสร้างและหน้าที่ของบุคลากรให้ละเอียดชัดเจน และเหมาะสมกับสถานศึกษา 2) การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง ควรกำหนดวุฒิการศึกษา ความรู้ ความสามารถ ที่ตรงกับตำแหน่งงาน 3) การเลื่อนเงินเดือน ควรแต่งตั้งคณะกรรมการเลื่อนเงินเดือน ด้วยความโปร่งใส 4) การประเมินผลการปฏิบัติงาน ควรประเมินผลการปฏิบัติงานด้วยความความยุติธรรม 5) การพัฒนาข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา ควรสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการเข้ารับฝึกอบรม

คำสำคัญ: การบริหารงานบุคคล; หลักสารานีธรรม 6

Abstract

This research aims to 1) study personnel management according to the Saranee Dhamma 6 Principles of Educational Institution Administrators, 2) to compare personnel management according to the Saranee Dhamma 6 Principles of educational administrators, classified by position, education background, and work experience, and 3) to study the approach to personnel management according to the Saranee Dhamma 6 Principles of educational administrators among a sample group of 335. The research tools used are a questionnaire with an estimated reliability of 0.87, and an IOC value between 0.67-1.00, and statistical analysis tools including frequency, percentage, mean, standard deviation, independent t-test, and one-way ANOVA F-test.

The results show that

1) Personnel management in accordance with the 6 Principles is generally practiced to the highest level. The aspects ranked by average from highest to lowest are: development of civil service teachers and educational personnel, recruitment and appointment, plan on staff, management on salary increments, and job performance evaluation.

2) The results of comparing opinions on personnel management according to the 6 Principles of the Saranee Dhamma have no difference based on position and educational level, while there is a significant statistical difference in opinions based on work experience at a level of .05.

3) The guidelines for personnel management based on the 6 Principles of the Saranee Dhamma found 5 crucial necessities. First, workforce planning should prioritize implementation according to the plan. The structure and responsibilities of personnel should be clearly defined and appropriate for the educational institution. Second, recruitment and appointment should be determined by the educational qualifications, knowledge, and abilities that match the position without discrimination and with equality. Next, actions related to salary raises should have a salary review committee appointed by management to conduct transparent salary review meetings that can be verified by using an impartial method. Performance evaluations should be considered with fairness and impartiality, without any bias towards any individual within the organization. Ultimately, development of civil servants and educational personnel should be supported by funding for training.

Keywords: Personnel Administration; The Saranee Dhamma 6 Principles

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 มาตรา 76 วรรคสาม บัญญัติให้รัฐพึงจัดให้มีมาตรฐานทางจริยธรรม เพื่อให้หน่วยงานของรัฐใช้เป็นหลักในการกำหนดประมวลจริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐในหน่วยงานนั้น ๆ ซึ่งต้องไม่ต่ำกว่ามาตรฐานทางจริยธรรมดังกล่าว และมาตรา 258 ข. ด้านการบริหารราชการแผ่นดิน (4) บัญญัติให้มีการปรับปรุง และพัฒนาการบริหารงานบุคคลภาครัฐ เพื่อบังคับให้มีความรู้ความสามารถอย่างแท้จริงเข้ามาทำงานในหน่วยงานของรัฐและสามารถเจริญก้าวหน้าได้ ตามความสามารถและผลสัมฤทธิ์ของงานของแต่ละบุคคล มีความซื่อสัตย์สุจริต กล้าตัดสินใจและกระทำ ในสิ่งที่ถูกต้องโดยคิดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัวมีความคิดสร้างสรรค์และคิดค้นนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อให้การปฏิบัติราชการและการบริหารราชการแผ่นดินเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและมีมาตรการคุ้มครองป้องกันบุคลากรภาครัฐจากการใช้อำนาจโดยไม่เป็นธรรมของผู้บังคับบัญชา (มณฑิร โสภณ, 2562 : 16-18)

ในงานบริหารบุคคลได้กำหนดกรอบการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาเพื่อตอบสนองภารกิจของสถานศึกษาให้สามารถดำเนินการด้านการบริหารงานบุคคลได้อย่างคล่องตัว เป็นอิสระภายใต้กฎหมายระเบียบตามหลักธรรมาภิบาลให้ข้าราชการและบุคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนา มีความรู้ความสามารถ มีขวัญกำลังใจได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ มีความมั่นคงและก้าวหน้าในวิชาชีพ ซึ่งจะมีผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องดำเนินการตามภารกิจหลัก คือ การวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง การสรรหาและบรรจุ การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ วินัยและรักษาวินัย และการออกจากราชการ แต่งานบริหารบุคคลเป็นงานที่ซับซ้อนเนื่องจากเป็นงานที่ต้องปฏิบัติกับบุคคลหลายคนที่มีความแตกต่างกันทั้งด้านความรู้ความสามารถอันเป็นปัจจัยพื้นฐานของแต่ละบุคคล และปัจจัยที่สำคัญอีกประการคือบุคคลเป็นสิ่งมีชีวิตที่มีจิตใจ มีอารมณ์ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจะประสบปัญหาต่าง ๆ แตกต่างกันไป เช่น ปัญหาด้านการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการวินัยและรักษาวินัย และการออกจากราชการ ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน (2551 : 50) ที่ระบุว่าปัญหาในการบริหารงานบุคคลไว้ ได้แก่ ปัญหาการวางแผนการบริหารบุคคล ปัญหาการสรรหาและการแต่งตั้งบุคคล ปัญหาการพัฒนาบุคคล ปัญหาการประเมินการปฏิบัติงาน ปัญหาการให้บุคคลพ้นจากงานและปัญหาการควบคุม กำกับ ติดตาม และการนิเทศบุคคล

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 เป็นหน่วยงานที่ขึ้นตรงต่อสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ดำเนินการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา ปัจจุบันมีโรงเรียนในสังกัด 230 โรงเรียน จากแผนพัฒนาการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 – 2566 ผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในด้านปัจจัยความสามารถของบุคคล พบว่า 1) บุคลากรขาดความรู้ด้าน ICT 2) ครูขาดเทคนิควิธีการสอนที่หลากหลาย 3) ครูและบุคลากรขาดความรู้ความชำนาญ 4) ขาดบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญในบางสาขา 5) ขาดแรงจูงใจในการทำงาน 6) ขาดขวัญกำลังใจ 7) ไม่มีเครือข่ายการพัฒนาบุคลากร และปัจจัยด้านบุคลากร (Staff Factors) พบว่า 1) ครูสอนไม่ตรงสาขาที่เรียนจบและสอนไม่ตรงตามความถนัด 2) ครูไม่พัฒนาตนเอง ไม่แสวงหาความรู้ที่ทันสมัย 3) ครูส่วนหนึ่งไม่มีความรู้ด้านเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และการสื่อสารที่ทันสมัย 4) บุคลากรขาดการพัฒนาในงานที่รับผิดชอบ 5) ขาดทักษะการวิเคราะห์ข้อมูลและการประเมินเพื่อพัฒนาขีดความสามารถของตน 6) บุคลากรขาดขวัญและกำลังใจ (แผนพัฒนาการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 – 2566)

การศึกษาสภาพและปัญหาเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล ผู้วิจัยเล็งเห็นว่าหลักสาราณียธรรม 6 คือ ธรรมอันทำให้ระลึกถึงกัน ทำให้รักกัน ทำให้เคารพกัน ทำให้สงเคราะห์กัน ทำให้ไม่ทะเลาะวิวาทกัน

ทำให้สามัคคีกัน ทำให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีอยู่ 6 ประการ ได้แก่ 1) เมตตาทายกรรม การอยู่ด้วยกัน ด้วยการกระทำดีต่อกัน ไม่เบียดเบียนทำร้ายกัน 2) เมตตาจริกรรม หลักการพูดการเจรจาเพื่อการสื่อสาร เข้าใจกัน ไม่กล่าวร้ายเสียดสีกันเพื่อให้เกิดความขัดแย้ง 3) เมตตาโมกรรม ให้ความเคารพในความคิดเห็น ซึ่งกันและกัน มุ่งเน้นในการสร้างความร่วมมือร่วมใจกัน 4) สาธารณโภคี การแบ่งปันในสิ่งของที่ได้มา โดยชอบธรรมช่วยแก้ไขหรือลดความขัดแย้งมิให้เกิดช่องว่างระหว่างชนชั้นมากนัก 5) สีสสามัญญตา ความประพฤติรักษาระเบียบวินัยข้อบังคับที่กำหนดไว้ ขจัดการเอารัดเอาเปรียบระหว่างสมาชิกในองค์กร และ 6) ญีญีสสามัญญตา ความเชื่อมั่น ยึดถือในหลักการที่ร่วมกันหรือสอดคล้องไปกันได้ จะลดความเห็นแก่ตัวลงและยอมรับนับถือความคิดเห็นของกันและกัน (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2546) เป็นหลักธรรม สำหรับการเสริมสร้างความสามัคคีและความเป็นปึกแผ่นให้เกิดขึ้นในสังคม อันจะนำมาซึ่งความสุข ความสันติ ความมั่นคง และความเจริญก้าวหน้าทั้งหลายทั้งปวง เป็นหลักธรรมที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารงานบุคคล ในสถานศึกษา

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมาความสนใจที่จะทำการศึกษา วิจัยเรื่อง การบริหารงานบุคคลตามหลักสาราณียธรรม 6 ของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 1 เพื่อที่จะได้นำผลการวิจัยไปใช้ในการแก้ไขปรับปรุงพัฒนาการปฏิบัติการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมสาราณียธรรม 6 ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารงานบุคคลตามหลักสาราณียธรรม 6 ของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารงานบุคคลตามหลักสาราณียธรรม 6 ของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 จำแนกตามตำแหน่ง ระดับการศึกษา และ ประสบการณ์ในการทำงาน
3. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารงานบุคคลตามหลักสาราณียธรรม 6 ของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจากประชากรทั้งหมด จำนวน 2,556 คน ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครซีมอร์แกน (Krejcie, R.V. & Morgan, D.W., 1970) จำนวน 335 คน ได้แก่ ผู้บริหาร 31 คน ครู 304 คน คน ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นมาตราส่วน

ประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.87 ประกอบด้วย 2 ชุดคือ

ชุดที่ 1 แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคล ได้แก่ ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลตามหลักสราณียธรรม 6 ของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.87 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

ชุดที่ 2 แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลตามหลักสราณียธรรม 6 ของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 โดยใช้วิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจงซึ่งกำหนดผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดมาจากผู้บริหารที่มีคุณวุฒิ และหัวหน้าฝ่ายงานบริหารบุคคล จำนวน 6 คน โดยให้ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ตอบโดยการสนทนากับผู้สัมภาษณ์โดยตรงกับผู้สัมภาษณ์

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูต่อการบริหารงานบุคคลตามหลักสราณียธรรม 6 ของผู้บริหารสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 โดยรวมและรายด้าน

ตารางที่ 1 การบริหารงานบุคคลตามหลักสราณียธรรม 6 ของผู้บริหารสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 โดยรวมและรายด้าน

ด้าน		ระดับปฏิบัติ			
		$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
1.	ด้านการวางแผนอัตรากำลัง	4.18	0.37	มาก	3
2.	ด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง	4.34	0.46	มาก	2
3.	ด้านการดำเนินการเกี่ยวกับการเลื่อนเงินเดือน	3.70	0.46	มาก	4
4.	ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน	3.58	0.50	มาก	5
5.	ด้านการพัฒนาข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา	4.46	0.49	มาก	1
รวมเฉลี่ย		4.05	0.46	มาก	-

จากตารางที่ 1 พบว่า การบริหารงานบุคคลตามหลักสารานุกรม 6 ของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 โดยรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.05$, S.D. = 0.46) เมื่อพิจารณารายด้าน เรียงตามค่าเฉลี่ยจากสูงที่สุดไปหาต่ำสุด ได้แก่ ด้านการพัฒนาข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา ($\bar{x} = 4.46$, S.D. = 0.49) ด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง ($\bar{x} = 4.34$, S.D. = 0.46) ด้านการวางแผนอัตรากำลัง ($\bar{x} = 4.18$, S.D. = 0.37) ด้านการดำเนินการเกี่ยวกับการเลื่อนเงินเดือน ($\bar{x} = 3.70$, S.D. = 0.46) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ และด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน ($\bar{x} = 3.58$, S.D. = 0.50)

2. ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานบุคคลตามหลักสารานุกรม 6 ของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 จำแนกตามตำแหน่ง ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน โดยรวมไม่แตกต่างกัน

3. แนวทางการบริหารงานบุคคลตามหลักสารานุกรม 6 ของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 สรุปได้ว่า ด้านการวางแผนอัตรากำลังโดยการใช้สัณฐานเมตตาทายกรรม เมตตาวจกรรม เมตตามโนกรรม คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ควรมีหลักสัณฐานเมตตาทายกรรม เมตตาวจกรรม เมตตามโนกรรม คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ควรมีหลักเมตตาทายกรรม ประสานดี ทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อบุคลากรทั้งภายในและภายนอก ด้านการดำเนินการเกี่ยวกับการเลื่อนเงินเดือน โดยการใช้ สัณฐานเมตตาทายกรรม เมตตาวจกรรม เมตตามโนกรรม คือ ผู้บริหารมีสัณฐานเมตตาทายกรรม ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบข้อบังคับ ยึดความถูกต้องเที่ยงธรรม และมีความยุติธรรมเป็นหลัก ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน โดยการใช้ ทิฐิฐานเมตตาทายกรรม และสัณฐานเมตตาทายกรรม คือ ผู้บริหารต้องเที่ยงธรรม และมีความยุติธรรมเป็นหลักประเมินผลการสอนและกิจกรรม ด้านการพัฒนาข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา โดยการใช้ สัณฐานเมตตาทายกรรม และสัณฐานเมตตาทายกรรม คือ ผู้บริหารต้องพิจารณาการเข้ารับการพัฒนาบุคลากรอย่างบริสุทธิ์และยุติธรรมเปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วม ส่งเสริมด้านงบประมาณและสถานที่ที่จะไปศึกษา ดูงาน ควรสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการเข้ารับฝึกอบรม และควรสนับสนุนให้พัฒนาสื่อและนวัตกรรมที่ทันสมัย

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาค้นคว้าข้อมูลการวิจัยความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูต่อการบริหารงานบุคคลตามหลักสารานุกรม 6 ของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 ครั้งนี้ ผู้วิจัยจะได้นำประเด็นที่สำคัญและน่าสนใจ นำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. จากผลการวิจัยการบริหารงานบุคคลตามหลักสารานิยธรรม 6 ของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 โดยรวมและรายด้าน ได้แก่ การวางแผนอัตรากำลัง, การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง, การดำเนินการเกี่ยวกับการเลื่อนขั้นเงินเดือน, การประเมินผลการปฏิบัติงาน และการพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พบว่า การบริหารงานบุคคลตามหลักสารานิยธรรม 6 ของผู้บริหารสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 ทั้ง 5 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการบริหารงานบุคคลเป็นกระบวนการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับงานบุคคล เพื่อให้ได้บุคลากรมีประสิทธิภาพสูงสุดและคงอยู่กับองค์กร พร้อมทั้งการพัฒนาคุณภาพและฝีมือในการทำงาน เพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ มีการประเมินผลงาน ตลอดจนทำให้บุคลากรปฏิบัติหน้าที่ด้วยความพึงพอใจ มีความสุข เพื่อให้องค์การบังเกิดประสิทธิภาพสูงสุดตามความมุ่งหมาย โดยการนำหลักสารานิยธรรม 6 เป็นธรรมสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เกิดความระลึถึงกัน มีความรักความเมตตาต่อกัน มีความสามัคคีกันในการทำงานเป็นทีมสอดคล้องกับแนวคิดของ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต) (2556) ที่กล่าวว่าสารานิยธรรม 6 คือ ธรรมเป็นเหตุให้ระลึถึงกันเป็นหลักธรรมที่ส่งเสริมความสัมพันธ์กัน ไม่ว่าจะเป็นในครอบครัว หรือในสังคมก็ตาม หลักการอยู่ร่วมกันต้องมีความเคารพ ความสามัคคี ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของพระมหาพัฒนา วุฒินญาโณ (มาตสีหา) (2564) แนวทางการบริหารงานบุคคลตามหลักสารานิยธรรม 6 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดเพชรบูรณ์ ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์ โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานบุคคลตามหลักสารานิยธรรม 6 ของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 จำแนกตามตำแหน่ง ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน โดยรวมไม่แตกต่างกัน ผลการวิจัยไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ก็อาจเป็นเพราะว่า ระบบระเบียบการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 การบริหารงานบุคคลเป็นงานที่สำคัญ การปฏิบัติตำแหน่งหน้าที่ที่ต่างกันที่ต้องปฏิบัติมาร่วมปฏิบัติงานในองค์การอย่างเต็มศักยภาพ น่าจะมองไปในทางเดียวกันว่า การบริหารงานบุคคลต้องกระทำในลักษณะที่เป็นรูปแบบเดียวกัน มุมมองจึงไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มณีนุช การุณ (2562) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง สภาพปัญหา ผลสำเร็จ และแนวทางพัฒนาการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้ากลุ่มงานบุคคล และครูผู้สอน ที่มีสถานภาพการดำรงตำแหน่งที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อ ผลสำเร็จการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 โดยรวมไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1) สถานศึกษาควรจัดทำแผนพัฒนาบุคลากรสายวิชาการและสายสนับสนุนอย่างชัดเจน
- 2) สถานศึกษาสำรวจข้อมูล สภาพปัจจุบันและปัญหาของบุคลากร เพื่อนำมาวางแผน
- 3) สถานศึกษาควรจัดหาทุนพัฒนาบุคลากร ทุนวิจัย ทุนศึกษาต่อให้เพียงพอและเหมาะสม
- 4) ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำความรู้ที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลไปศึกษาเพื่อกำหนดกลยุทธ์ในการบริหารงานทรัพยากรบุคคลในสถานศึกษาตลอดจนการบริหารการศึกษา และการบริหารองค์กรต่าง ๆ

2. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

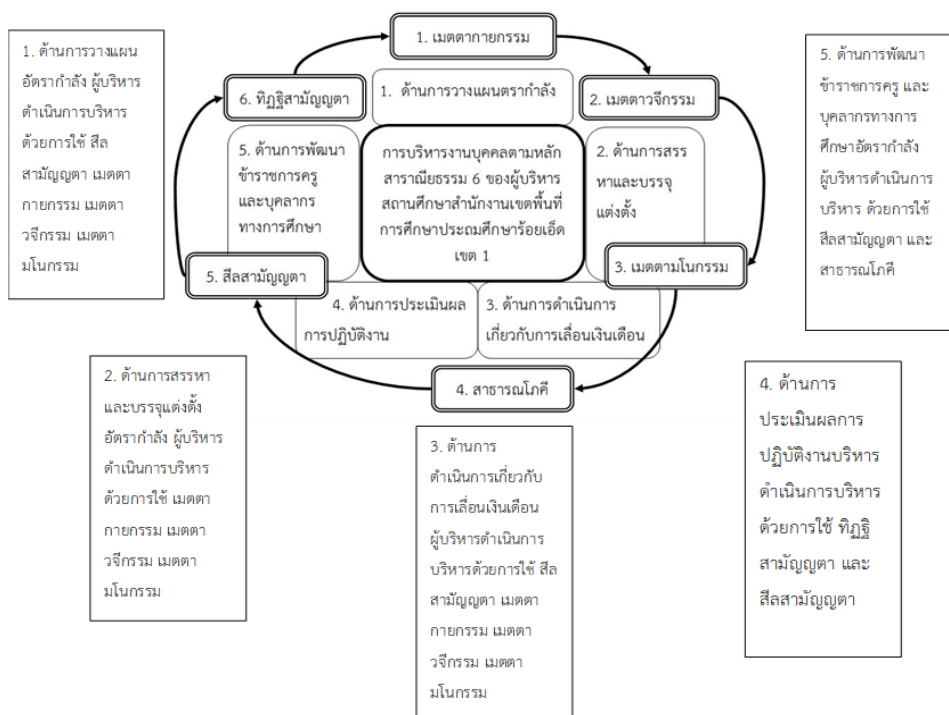
- 1) ผู้บริหารควรให้ความสำคัญในการวางแผนอัตรากำลังงาน และให้ความสำคัญในการปฏิบัติตามแผนงาน ควรกำหนดโครงสร้างและหน้าที่ของบุคลากรให้ละเอียดชัดเจน และเหมาะสมกับสถานศึกษา
- 2) ผู้บริหารควรสรรหาบุคลากรที่มีคุณสมบัติทั้งด้านวุฒิการศึกษา ความรู้ ความสามารถที่ตรงกับตำแหน่งงาน ไม่เลือกปฏิบัติ บริหารงานด้วยความเสมอภาคเท่าเทียมกันโดย ปราศจากอคติ
- 3) ผู้บริหารควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการเลื่อนเงินเดือน ดำเนินการประชุมการเลื่อนเงินเดือนไปด้วยความโปร่งใสสามารถตรวจสอบได้ โดยมีการประเมินด้วยวิธีที่เป็นกลไกอัตโนมัติ
- 4) ผู้บริหารควรพิจารณาการประเมินผลการปฏิบัติงานด้วยความเที่ยงธรรม และมีความยุติธรรมเป็นหลัก ไม่มีอคติกับบุคคลใดบุคคลหนึ่งภายในองค์กร
- 5) ผู้บริหารควรสนับสนุนให้มีการพัฒนาข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา ควรสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการเข้ารับฝึกอบรม

3. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ศึกษาการเปรียบเทียบการบริหารงานบุคคลตามหลักสาราณียธรรม 6 ระดับเขตพื้นที่
- 2) ศึกษาการบริหารงานบุคคลตามหลักสาราณียธรรม 6 โดยการใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก
- 3) ศึกษาการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมด้านอื่น ๆ ทางพระพุทธศาสนา ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1

องค์ความรู้ใหม่

การบริหารงานบุคคลตามหลักสราณียธรรม 6 ของผู้บริหารสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 ดังภาพ

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

เอกสารอ้างอิง

- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2556). พุทธธรรม ฉบับขยายความ. (พิมพ์ครั้งที่ 32). กรุงเทพฯ: กองทุน ป.อ.ปยุตฺโต เพื่อเชิดชูธรรม.
- พระมหาพัฒนา วฑฺฒนญาโณ (มาตสีหา). (2564). แนวทางการบริหารงานบุคคลตามหลักสราณียธรรม 6 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดเพชรบูรณ์. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พีระเชษฐ์ ชูโลก. (2559). การนำหลักสารานุกรม 6 มาใช้ในการบริหารสภบริหารของผู้บริหารโรงเรียนในเขตอำเภอลานสกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษา นครศรีธรรมราชเขต 1. (สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มณีนุช การุญ. (2562). สภาพปัญหา ผลสำเร็จและแนวทางพัฒนาการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21. *วารสารบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 5(19), 106-114.
- ยศพัทธ์ เทียงผดุง. (2565). การบริหารงานบุคคลตามหลักสารานุกรม 6 ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ดเขต 3. *Journal of Modern Learning Development*, 7(6), 30-41.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 1. (2563). แผนพัฒนาการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 1 ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 - 2566. ร้อยเอ็ด : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ดเขต 1
- อัศรพล นกทอง. (2564). แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักสารานุกรม 6 ของโรงเรียนในอำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์. *วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์*, 9(1), 1-12.
- Krejcie, R.V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607–610.

การนำนโยบายการส่งเสริมการใช้รถยนต์ไฟฟ้า (EV) ไปปฏิบัติ Policy Implementation of Electric Vehicle (EV) Promotion

เจษฎาภรณ์ บุนนาค¹, กมลพร กัลยาณมิตร²,
สถิตย์ นิชยมญาติ³ และ ทศนีย์ ลักขณาภิชนชัช⁴

มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี^{1,2,3,4}

Jessataporn Bunnag¹, Kamolporn Kalyanamitra²,
Satit Niyomyaht³, and Tassanee Lakkhanapichonchat⁴

Bangkokthonburi University^{1,2,3,4}

Corresponding Author, E-mail: changvisa@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสภาพการนำนโยบายการส่งเสริมการใช้รถยนต์ไฟฟ้า (EV) ไปปฏิบัติ (2) ศึกษาปัญหาและอุปสรรคการนำนโยบายการส่งเสริมการใช้รถยนต์ไฟฟ้า (EV) ไปปฏิบัติ และ (3) ศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางเพื่อปรับปรุงการนำนโยบายการส่งเสริมการใช้รถยนต์ไฟฟ้า (EV) ไปปฏิบัติ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการศึกษา คือ ผู้ที่มีส่วนร่วมในการนำนโยบายการส่งเสริมการใช้รถยนต์ไฟฟ้า (EV) ไปปฏิบัติ จำนวน 25 คน โดยการคัดเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการสรุปแบบพรรณนาความ

ผลการวิจัยพบว่า

1) สภาพการนำนโยบายการส่งเสริมการใช้รถยนต์ไฟฟ้า (EV) ไปปฏิบัติ มีลักษณะและวัตถุประสงค์ของนโยบายมีความครอบคลุม มีความชัดเจน ผู้มีอำนาจ/ผู้นำให้การสนับสนุนเป็นอย่างดี สนับสนุนงบประมาณอย่างต่อเนื่อง องค์การที่นำไปปฏิบัติให้สอดคล้องกับนโยบาย บุคลากรที่นำนโยบายไปปฏิบัติเป็นบุคลากรมีความรู้ ความสามารถ มีทัศนคติที่ดีต่อนโยบาย องค์การต่าง ๆ มีการประสานงานร่วมมือกันเพื่อผลักดันนโยบาย เงื่อนไขทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ทำให้เกิดการตื่นตัวในการใช้รถยนต์ไฟฟ้าเพิ่มขึ้น

* ได้รับบทความ: 12 พฤษภาคม 2566; แก้ไขบทความ: 6 กันยายน 2566; ตอรับตีพิมพ์: 20 กันยายน 2566

2) ปัญหาและอุปสรรคการนำนโยบายการส่งเสริมการใช้รถยนต์ไฟฟ้า (EV) ไปปฏิบัติ ได้แก่ กฎหมายที่ใช้ไม่เหมาะสม งบประมาณมีจำกัด บุคลากรไม่เพียงพอ ภาคแรงงานและอุตสาหกรรมบางส่วนได้รับผลกระทบ นักลงทุนไม่มีความมั่นใจ การขาดเทคโนโลยีขั้นสูงและวัตถุดิบ ราคารถยนต์ไฟฟ้าสูง ทักษะคติของประชาชนยังไม่ยอมรับ และ (3) ข้อเสนอแนะแนวทางเพื่อปรับปรุงการนำนโยบายการส่งเสริมการใช้รถยนต์ไฟฟ้า (EV) ไปปฏิบัติ ต้องมีนโยบายสร้างอุปทานและอุปสงค์ พัฒนาเทคโนโลยีและฝีมือแรงงาน สร้างสภาวะแวดล้อมที่เหมาะสม ประชาสัมพันธ์เสริมสร้าง แรงจูงใจเบี่ยงข้อบังคับ และกฎหมายที่เป็นอุปสรรค

คำสำคัญ: การนำนโยบายไปปฏิบัติ; การส่งเสริม; การใช้รถยนต์ไฟฟ้า

Abstract

This research aimed (1) to study the state of policy implementation of electric vehicle (EV) promotion, (2) to study the problems and obstacles in the policy implementation of electric vehicle (EV) promotion, and (3) to study the recommendations for improving the policy implementation of electric vehicle (EV) promotion. The research was qualitative. Key informants in the study were 25 people who participated in the implementation of the policy to promote the use of electric vehicles (EV) by a purposive selection. The research tool was an interview form. The data were analyzed by a descriptive summary.

The results found that

1) the state of policy implementation of electric vehicle (EV) promotion were characterized and the objectives of the policy were comprehensive, clear, well supported by the authority/leader, ongoing budget support. The organization implemented the policy operators in accordance with the policy. Personnel, who implemented the policy were knowledgeable, competent, and had a positive attitude towards the policy. Organizations had coordinated and collaborated to push forward the policy, social, economic and political conditions led to increased awareness of the use of electric vehicles.

2) the problems and obstacles in the policy implementation of electric vehicle (EV) promotion was inappropriate laws, limited budget, inadequate personnel, some labor and industry sectors had been affected, investor uncertainty, lack of advanced technology and raw materials, high price of electric cars, people's attitudes,

3) the suggestions for improving the policy implementation of electric vehicle (EV) promotion. There must be a policy to create supply and demand, developed technology and skilled workers, created the right environment, public relations to strengthen speeding up regulations and obstructive laws.

Keywords: Policy Implementation; Promotion; Electric Vehicle

บทนำ

รถยนต์พลังงานไฟฟ้า 100% หรือรถยนต์ EV เป็นนวัตกรรมที่พัฒนาเพื่อให้สามารถใช้พลังงานไฟฟ้าในการขับเคลื่อนรถ (นิสสัน, 2565) สำหรับประเทศไทยที่ผ่านการใช้รถยนต์ไฟฟ้ายังไม่แพร่หลายนัก ด้วยสาเหตุเช่น รถยนต์ไฟฟ้ามีราคาแพง การสนับสนุนจากรัฐไม่ชัดเจน โครงสร้างพื้นฐานยังไม่มีเพียงพอ และตัวเลือกรถในไทยมีจำกัด เป็นต้น ซึ่งหากไทยเป็นประเทศนำเข้ารถยนต์เพื่อบริโภคเป็นหลักก็อาจไม่จำเป็นต้องเร่งปรับตัวนัก แต่เนื่องจากไทยมีสถานะเป็นประเทศผู้ผลิตรถยนต์ที่สำคัญประเทศหนึ่ง การปรับตัวของประเทศจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ทั้งกับผู้ผลิตรถยนต์และชิ้นส่วนเพื่อรักษาความสามารถในการเป็นฐานการผลิตที่สำคัญของโลกต่อไป และรวมไปถึงผู้เล่นที่เกี่ยวข้อง (รชฎ เลียงจันทร์, 2565) ปัจจุบันรัฐบาลมีนโยบายในการส่งเสริมการใช้รถยนต์ไฟฟ้า รวมทั้งการขยายฐานการผลิตในประเทศ โดย กรม. ได้เห็นชอบมาตรการสนับสนุนรถยนต์พลังงานไฟฟ้า ครอบคลุมรถ 3 ประเภท ได้แก่ รถยนต์ รถจักรยานยนต์และรถกระบะ มีมาตรการยกเว้น/ลดอากรขาเข้า ลดภาษีสรรพสามิตและให้เงินอุดหนุน ตั้งแต่ปี 2565-2568 เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนใช้รถ EV มากขึ้น รวมทั้งมีเป้าหมายให้ไทยสามารถผลิตรถยนต์ไฟฟ้าได้เอง และสามารถแข่งขันได้ ตลอดจนรักษาการเป็นฐานการผลิตรถยนต์ที่สำคัญของโลก นอกจากนี้ ยังมีมาตรการจูงใจและสนับสนุนอุตสาหกรรมการผลิตรถไฟฟ้าเพื่อทดแทนการนำเข้า รวมทั้งการกำหนดเป้าหมายการผลิตยานยนต์ไฟฟ้าในประเทศ ตั้งเป้าผลิตรถยนต์ไฟฟ้าประเภทรถยนต์นั่ง และรถกระบะ 725,000 คัน รถจักรยานยนต์ 675,000 คัน รถบัสและรถบรรทุก 34,000 คัน ภายในปี 2573 ซึ่งในปี 2564 ที่ผ่านมา มียอดการจดทะเบียนรถยนต์ไฟฟ้า 100% จำนวนกว่า 3,994 คันแล้ว (กนิษฐา น้าชม, 2565)

อย่างไรก็ดี การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ (Policy Implementation) เป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญในกระบวนการนโยบายสาธารณะ หากการกำหนดนโยบายดีแต่ไม่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้ย่อมไม่เกิดประโยชน์ เพราะไม่ว่าการกำหนดนโยบายจะดีเพียงใดก็ตาม แต่เมื่อนำไปปฏิบัติกลับเกิดความล้มเหลวไม่ประสบความสำเร็จตามเป้าประสงค์ของนโยบายย่อมเกิดผลกระทบต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของนโยบาย แต่ในทางตรงข้าม หากได้มีการศึกษา รูปแบบ แนวทาง วิธีการ ขั้นตอน ตลอดจนปัจจัยที่ส่งผลกระทบหรือปัญหาต่าง ๆ ในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ก็สามารถทำให้นโยบายประสบความสำเร็จได้ (Yawirach, 2007) ปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินการเพื่อไปสู่เป้าหมายของมียอยู่หลายประการ (1) ปัญหาด้านสมรรถนะของหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ หน่วยงานที่รับผิดชอบในการนำนโยบายไปปฏิบัติมีความสามารถในการดำเนินการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์มากนักน้อยเพียงใด โดยขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านบุคลากร ปัจจัยด้านเงินทุน และปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ ตลอดจนปัจจัยด้านวิชาการ หรือเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติตามนโยบายนั้น (2) ปัญหาด้านการควบคุม เป็นการวัดความก้าวหน้าหรือผลการปฏิบัติของนโยบาย แผนงาน หรือโครงการ โดยปัญหาด้านการควบคุมจะมีมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับเงื่อนไขด้านความสามารถในการแปลงนโยบายออกมาเป็นแนวปฏิบัติ มีความสอดคล้องกับความต้องการของนโยบายเพียงใด กิจกรรม ของนโยบายมีวัตถุประสงค์ชัดเจนเพียงใด การกำหนดภารกิจหรือมาตรฐานในการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับแนวทางปฏิบัติโดยรวมเพียงใด (3) ปัญหาด้านความร่วมมือและการต่อต้านการเปลี่ยนแปลง ปัญหาของการนำนโยบายไป ปฏิบัติจะมีมากขึ้นถ้าสมาชิกในองค์กรหรือหน่วยปฏิบัติไม่ให้ความร่วมมือ หรือต่อต้านการเปลี่ยนแปลง โดยปัญหาที่เกิดจากการต่อต้านของผู้ปฏิบัติ (4) ปัญหาด้านอำนาจและความสัมพันธ์กับองค์การอื่นที่เกี่ยวข้อง โดยผู้รับผิดชอบหรือมีส่วนร่วมที่เกี่ยวข้องกับการนำนโยบายไปปฏิบัติ ที่มีการปฏิสัมพันธ์ที่เกิดภายใต้สภาพแวดล้อมทางการเมืองซึ่งเน้นการเผชิญหน้า การแสวงหาการสนับสนุน การเจรจาต่อรองในการจัดสรรทรัพยากรในกระบวนการของการนำนโยบายไปปฏิบัติ และ (5) ปัญหาด้านความสนับสนุนและความผูกพันขององค์กรหรือบุคคลสำคัญ การนำนโยบายไป ปฏิบัติหากขาดการสนับสนุนและความผูกพันขององค์กรหรือบุคคลสำคัญแล้ว ปัญหาของการนำนโยบายไปปฏิบัติอาจเกิดขึ้นได้ ในบางกรณีปัญหาดังกล่าวอาจส่งผลไปถึงความล้มเหลวของนโยบายโดยตรง (วรเดช จันทรศรี, 2554)

จากที่มาและความสำคัญของปัญหา ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการนำนโยบายในการส่งเสริมการใช้รถยนต์ไฟฟ้า (EV) ไปปฏิบัติ เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยแห่งความสำเร็จ ปัญหาและอุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางการนำนโยบายไปปฏิบัติ เพื่อมุ่งหวังว่าผลการศึกษาจะก่อประโยชน์ และเป็นข้อมูลพื้นฐานให้กับภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการนำนโยบายในการส่งเสริมการใช้รถยนต์ไฟฟ้า (EV) ไปปฏิบัติให้เกิดผลสำเร็จ ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชน ระบบเศรษฐกิจของประเทศไทยต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการนำนโยบายการส่งเสริมการใช้รถยนต์ไฟฟ้า (EV) ไปปฏิบัติ
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคการนำนโยบายการส่งเสริมการใช้รถยนต์ไฟฟ้า (EV) ไปปฏิบัติ
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงการนำนโยบายการส่งเสริมการใช้รถยนต์ไฟฟ้า (EV) ไปปฏิบัติ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ในการศึกษาการนำนโยบายการส่งเสริมการใช้รถยนต์ไฟฟ้า (EV) ไปปฏิบัติ ซึ่งได้มาจากการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) คือ กลุ่มผู้บริหารองค์การภาครัฐ จำนวน 5 คน กลุ่มบุคลากรภาครัฐ จำนวน 8 คน กลุ่มผู้ประกอบการภาคเอกชน จำนวน 7 คน และกลุ่มประชาชนทั่วไป จำนวน 5 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 25 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง หรือการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ (Structured Interview or Formal Interview) เป็นการสัมภาษณ์ที่มีคำถามและข้อกำหนดแน่นอนตายตัว จะสัมภาษณ์ผู้ใดก็ได้ ใช้คำถามแบบเดียวกัน (สุภางค์ จันทวานิช, 2563) โดยมุ่งค้นหาสภาพการนำนโยบายการส่งเสริมการใช้รถยนต์ไฟฟ้า (EV) ไปปฏิบัติ ปัญหาและอุปสรรคการนำนโยบายการส่งเสริมการใช้รถยนต์ไฟฟ้า (EV) ไปปฏิบัติ และข้อเสนอแนะแนวทางเพื่อปรับปรุงการนำนโยบายการส่งเสริมการใช้รถยนต์ไฟฟ้า (EV) ไปปฏิบัติ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 การศึกษาจากเอกสาร (Documentary Study) เป็นการเก็บข้อมูลจากหนังสือ บทความทางวิชาการ หนังสือพิมพ์ วารสาร รายงานวิจัย และวิทยานิพนธ์ ทั้งแบบรูปสื่อสิ่งพิมพ์และแบบสื่ออิเล็กทรอนิกส์

3.2 การสัมภาษณ์ (Interview) การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง หรือการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้บริหารและบุคลากรภาครัฐ ผู้บริหารภาคเอกชน และประชาชนผู้ใช้รถ จำนวน 25 คน เป็นรายบุคคล

3.3 การสังเกต (Observation) การวิจัยครั้งนี้ ผู้ศึกษาใช้การสังเกตโดยมีส่วนร่วม (Participant Observation) โดยสังเกตจากขั้นตอน กระบวนการ กิจกรรม การนำนโยบายการส่งเสริมการใช้รถยนต์ไฟฟ้า (EV) ไปปฏิบัติ ซึ่งเมื่อสังเกต ผู้ศึกษาจะมีการซักถามและการจดบันทึกข้อมูล ทั้งในระหว่างการสังเกต และ/หรือภายหลังการสังเกตด้วย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์ และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม ที่ได้ตรวจสอบข้อมูลแล้วมาอย่างเป็นระบบ ทำการตรวจสอบสามเส้า ด้านวิธีรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) โดยได้จำแนกข้อมูล (Typological Analysis) ที่วิเคราะห์ตามความเหมาะสมของข้อมูล จากนั้นพิจารณาความสัมพันธ์ของข้อมูล (Constant Comparison) จากปรากฏการณ์เพื่อหาความสัมพันธ์ของข้อมูลมาจัดระเบียบเรียบเรียงเพื่อหาความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ต่าง ๆ เพื่อหาคำตอบและข้อสรุปทั้งหมดให้เห็นภาพรวมของสิ่งที่ศึกษาโดยนำเสนอเป็นเชิงพรรณนาความ

ผลการวิจัย

1. สภาพการนำนโยบายการส่งเสริมการใช้รถยนต์ไฟฟ้า (EV) ไปปฏิบัติ มีดังนี้

1.1 ลักษณะและวัตถุประสงค์ของนโยบาย พบว่า นโยบายของรัฐบาลที่กำหนดและออกมานั้น มีความครอบคลุมในหลายมิติตั้งแต่การสร้างโครงสร้างพื้นฐาน การส่งเสริมอุตสาหกรรมการผลิตยานยนต์ไฟฟ้าและชิ้นส่วน และการสนับสนุนให้ประชาชนหันมาใช้ยานยนต์ไฟฟ้า วัตถุประสงค์ เป้าหมายของนโยบาย และแผนปฏิบัติการมีความชัดเจน สามารถทำให้เกิดขึ้นได้จริง นโยบายที่กำหนดมุ่งเน้นสร้างผลประโยชน์ของประเทศชาติเป็นสำคัญ มีการกำหนดคณะทำงานและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการนำนโยบายไปปฏิบัติโดยตรง และมอบหมายภารกิจที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ให้ไปดำเนินการอย่างต่อเนื่อง รวมถึงเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนนโยบายการส่งเสริมการใช้รถยนต์ไฟฟ้า (EV) สอดคล้องกับแนวคิดของ ทศพร ศิริสัมพันธ์ (2550) กล่าวว่า นโยบายที่ถูกกำหนดขึ้นมานั้นต้องตั้งอยู่บนหลักเหตุผล สามารถที่จะแยกแยะ ความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างปัจจัยนำเข้า กิจกรรม และผลผลิตของนโยบายได้ รวมทั้งจะต้องมีการมอบหมายอำนาจหน้าที่แก่หน่วยงานปฏิบัติการอย่างเพียงพอที่จะบังคับใช้ หรือให้บริการต่าง ๆ ได้

1.2 การสนับสนุนจากผู้มีอำนาจ/ผู้นำ ผลการวิจัยพบว่า การนำนโยบายการส่งเสริมการใช้รถยนต์ไฟฟ้า (EV) ไปปฏิบัติได้รับจากสนับสนุนจากผู้มีอำนาจ/ผู้นำ ทั้งจากภาครัฐ และภาคเอกชนเป็นอย่างดี โดยเฉพาะภาครัฐมีการควบคุม สั่งการ และกำชับดูแลการปฏิบัติตามนโยบายอย่างสม่ำเสมอ รวมถึงการติดตามผลสัมฤทธิ์ของนโยบายอย่างต่อเนื่อง รวมถึงให้การสนับสนุนด้านงบประมาณที่จำเป็นต้องใช้ ในการดำเนินการตามมาตรการสนับสนุนการใช้ยานยนต์ไฟฟ้าแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทำให้นโยบายต่าง ๆ ในตอนนี้ถูกผลักดันจนเกิดผลเป็นรูปธรรมตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้

1.3 ความพอเพียงของทรัพยากรด้านการเงิน ผลการวิจัยพบว่า รัฐบาลได้สนับสนุนงบประมาณ เพื่อนำนโยบายการส่งเสริมการใช้รถยนต์ไฟฟ้าไปปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง เพื่อผลักดันมาตรการ และโครงการต่าง ๆ ตามนโยบายที่ได้กำหนดขึ้น และเพื่อให้มีเงินเพียงพอต่อการดำเนินนโยบาย ยังได้มอบหมายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติมสำหรับรองรับโครงการและนโยบายต่าง ๆ อาทิ เช่น การสนับสนุนผู้ประกอบการ การสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน การกระตุ้นจิตใจประชาชน ให้ตัดสินใจซื้อรถยนต์ไฟฟ้าเพิ่มมากขึ้น ปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติทั้งทางตรง และทางอ้อม ทรัพยากรที่สำคัญในการนำนโยบายไปปฏิบัติหมายถึงรวมถึงจำนวนบุคลากรที่ พอเหมาะและ มีความชำนาญเพียงพอ มีระบบสารสนเทศที่สอดคล้องและพอเพียง และได้รับความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้อง เป็นอย่างดี และการจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ได้แก่ สถานที่ ปฏิบัติงาน เครื่องมือ และงบประมาณ ที่จำเป็นต้องใช้

1.4 องค์การที่นำนโยบายไปปฏิบัติ ผลการวิจัยพบว่า องค์การที่นำนโยบายไปปฏิบัติได้แปลง นโยบายไปสู่การปฏิบัติ โดยมีการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย แผนงาน และทิศทางการดำเนินงานต่าง ๆ สอดคล้องกับนโยบายการส่งเสริมการใช้รถยนต์ไฟฟ้า (EV) ไปปฏิบัติ โดยองค์การที่ได้รับมอบหมายให้นำ นโยบายไปปฏิบัตินี้เป็นองค์การที่มีสมรรถนะการทำงานสูง เป็นที่ยอมรับของภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง มีการบริหารงานที่มีธรรมาภิบาล มีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง หากองค์กรรองรับ นโยบายขาดความสามารถและความพร้อม ความเป็นไปได้ที่นโยบายจะล้มเหลวก็มีมาก แต่ถ้านโยบายใด มีองค์กรเข้มแข็งรองรับโอกาสที่นโยบายนั้นจะประสบผลสำเร็จจะมีสูง เพราะองค์กรหรือหน่วยงานที่รองรับ รับนโยบายคือกลไกสำคัญในการนำเสนอไปยังกลุ่มเป้าหมายตามเจตจำนงของนโยบาย

1.5 บุคลากรที่นำนโยบายไปปฏิบัติ ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรที่นำนโยบายไปปฏิบัติเป็นบุคลากร มีความรู้ ความสามารถ และทักษะที่เหมาะสม มีทัศนคติที่ดีต่อนโยบาย และมีความปรารถนาที่จะกระทำ ให้สำเร็จ รู้ว่าตนเองต้องทำอะไร เนื่องจากมีการสื่อสารนโยบายต่าง ๆ อย่างชัดเจน มีการติดตามผล การดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารให้ความสำคัญกับการบริหารทรัพยากรบุคคล มีการพัฒนาบุคลากร อย่างต่อเนื่อง และสร้างขวัญกำลังใจที่ดีในการปฏิบัติงาน โดยหน่วยงานต่าง ๆ จึงได้มีการจัดทำแผนงาน และมาตรการที่เกี่ยวข้อง ทั้งด้านการวิจัยและพัฒนา การผลิต การลงทุน การใช้งาน และการจัดทำ มาตรฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อผลักดันให้ไทยเป็นศูนย์กลางยานยนต์ไฟฟ้าในอาเซียนตามเป้าหมาย ของรัฐบาล

1.6 ความร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผลการวิจัยพบว่า การนำนโยบายการส่งเสริมการใช้ รถยนต์ไฟฟ้า (EV) ไปปฏิบัติ องค์การต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคส่วนต่าง ๆ มีการ ประสานงานและปฏิสัมพันธ์ระหว่างองค์การในระดับต่าง ๆ อย่างเนื่อง ในลักษณะมีการร่วมมือกันระดม ความคิดเห็น การศึกษา การวางแผน และการพัฒนาบุคลากร เพื่อผลักดันนโยบายการส่งเสริมการใช้

รถยนต์ไฟฟ้าให้เกิดผลเป็นรูปธรรม ควรสร้างความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานของสถานีอัดประจุไฟฟ้า และความเสถียรของระบบการให้บริการไฟฟ้า ซึ่งไทยควรพิจารณาส่งเสริมความร่วมมือกับหน่วยงานและภาคเอกชนมณฑลกว้างดั่งที่เกี่ยวข้องต่อไป

1.7 เงื่อนไขทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ผลการวิจัยพบว่า ประเทศไทยตอนนี้กำลังเร่งเปลี่ยนผ่านอุตสาหกรรมยานยนต์ไทยจากแบบเดิมไปสู่อุตสาหกรรมยานยนต์ไฟฟ้า เพื่อการเป็นผู้นำการผลิตยานยนต์สมัยใหม่ และเพิ่มรายได้ให้กับประเทศอย่างยั่งยืน ขณะที่สังคมเริ่มมีการตื่นตัวและตระหนักในปัญหาสิ่งแวดล้อมมากขึ้น จึงหันมาให้ความสนใจในการใช้รถยนต์ไฟฟ้าเพิ่มขึ้น เพราะเป็นเทคโนโลยีที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ส่วนภาครัฐและหน่วยงานมีการส่งเสริมการนำนโยบายไปปฏิบัติอย่างชัดเจน และต่อเนื่อง นโยบายที่นำไปปฏิบัตินั้นกลุ่มหลากหลายในสังคม รวมทั้งกลุ่มผลประโยชน์ภาคเอกชน คัดค้านหรือสนับสนุนการนำนโยบายนั้นไปปฏิบัติ

2. ปัญหาและอุปสรรคการนำนโยบายการส่งเสริมการใช้รถยนต์ไฟฟ้า (EV) ไปปฏิบัติ ผลการวิจัยพบว่า กฎหมายที่ใช้ไม่เหมาะสมหรือไม่ทันสมัย กฎ ระเบียบที่มากเกินไปทำให้การนำนโยบายไปปฏิบัติเกิดความล่าช้า งบประมาณที่มีจำกัด บุคลากรไม่เพียงพอ บุคลากรบางส่วนไม่มีความเข้าใจในนโยบายที่นำไปปฏิบัติ ภาคแรงงานและอุตสาหกรรมบางส่วนได้รับผลกระทบจากการนำนโยบายไปปฏิบัติ ความไม่มั่นใจของนักลงทุน การขาดเทคโนโลยีขั้นสูง ขาดวัตถุดิบในการผลิตที่สำคัญ ราคารถยนต์ไฟฟ้าที่ยังสูงกว่ารถยนต์แบบเดิม ทศนคติ ความกังวล ความไม่เชื่อมั่น และการขาดความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับรถยนต์ไฟฟ้า ปัญหาหลักของการนำนโยบายไปปฏิบัติจึงได้แก่ ปัญหาทางด้านสมรรถนะของหน่วยงาน ซึ่งหมายถึงปัจจัยอื่น ๆ ที่ประกอบกันเป็นสมรรถนะของหน่วยงานได้แก่ ปัจจัยทางด้านบุคลากร ปัจจัยทางด้านเงินทุนและปัจจัยทางด้านวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ หรือเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับนโยบาย อีกทั้งประเทศไทยมีมาตรการทางกฎหมายด้านภาษี การส่งเสริมการลงทุน และนโยบายในการส่งเสริมการใช้รถยนต์ไฟฟ้า แต่ยังขาดความเหมาะสมบางประการ อีกทั้งรัฐบาลควรมีมาตรการส่งเสริมอื่น ๆ มาสนับสนุนเพื่อให้เกิดการใช้รถยนต์ไฟฟ้าในประเทศไทยอย่างแพร่หลาย

3. ข้อเสนอแนะแนวทางเพื่อปรับปรุงการนำนโยบายการส่งเสริมการใช้รถยนต์ไฟฟ้า (EV) ไปปฏิบัติ ผลการวิจัยพบว่า รัฐบาลต้องมีนโยบายและมาตรการส่งเสริมชัดเจน และต่อเนื่อง เพื่อสร้างอุปทาน และอุปสงค์ภายในประเทศพัฒนาเทคโนโลยี พัฒนาฝีมือแรงงานเพื่อรองรับการเติบโตของอุตสาหกรรมรถยนต์ไฟฟ้า สร้างสภาวะแวดล้อมที่เหมาะสม โดยเฉพาะโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญต่อการใช้รถยนต์ไฟฟ้า ต้องทำให้ราคารถยนต์ไฟฟ้าไม่สูงจนเกินไป ประชาสัมพันธ์เสริมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับรถยนต์ไฟฟ้า นโยบาย และมาตรการต่าง ๆ อย่างทั่วถึง มีกลไกการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามนโยบาย เร่งแก้กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ และกฎหมายที่เป็นอุปสรรค กระตุ้นส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือเพื่อการระดมพลังจากทุกฝ่าย สื่อสารทำความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายที่นำไปปฏิบัติแก่บุคลากร จัดสรรทรัพยากรต่าง ๆ

อย่างเหมาะสม และสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับแนวคิดของ Edwards and Sharkansky (1978) ได้เสนอว่ามีอยู่ 5 ปัจจัยด้วยกัน ที่ผู้ที่เกี่ยวข้องควรให้ความสนใจได้แก่ (1) ระบบสื่อสาร (2) ทรัพยากรและอำนาจในการจัดสรรหรือแบ่งปันทรัพยากร (3) ลักษณะของหน่วยงานที่นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ (4) มาตรฐานของระเบียบวิธีการที่ใช้ในการปฏิบัติงาน และ (5) การติดตามผล

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพการนำนโยบายการส่งเสริมการใช้รถยนต์ไฟฟ้า (EV) ไปปฏิบัติ มีดังนี้

1.1 ลักษณะและวัตถุประสงค์ของนโยบาย พบว่า นโยบายของรัฐบาลที่กำหนดและออกมานั้น มีความครอบคลุมในหลายมิติตั้งแต่การสร้างโครงสร้างพื้นฐาน การส่งเสริมอุตสาหกรรมการผลิตยานยนต์ไฟฟ้าและชิ้นส่วน และการสนับสนุนให้ประชาชนหันมาใช้ยานยนต์ไฟฟ้า วัตถุประสงค์ เป้าหมายของนโยบาย และแผนปฏิบัติการมีความชัดเจน สามารถทำให้เกิดขึ้นได้จริง นโยบายที่กำหนดมุ่งเน้นสร้างผลประโยชน์ของประเทศชาติเป็นสำคัญ สอดคล้องกับการศึกษาของประติ สุวรรณปักษิณ (2564) ได้ศึกษาเรื่องรูปแบบการพัฒนาการบูรณาการนโยบายภาครัฐเพื่อการส่งเสริมอุตสาหกรรมรถยนต์ไฟฟ้าที่ยั่งยืนของประเทศไทย ผลการศึกษาพบว่านโยบายของรัฐบาลที่ส่งเสริมและสนับสนุนอุตสาหกรรมรถยนต์ไฟฟ้าเป็นนโยบายที่ดีที่จะทำให้เกิดการใช้รถยนต์ไฟฟ้าอย่างแพร่หลายในประเทศไทย แต่ต้องมีการประชาสัมพันธ์ที่ดี และมีความชัดเจนในการส่งเสริมให้มากขึ้น

1.2 การสนับสนุนจากผู้มีอำนาจ/ผู้นำ ผลการวิจัยพบว่า การนำนโยบายการส่งเสริมการใช้รถยนต์ไฟฟ้า (EV) ไปปฏิบัติได้รับจากสนับสนุนจากผู้มีอำนาจ/ผู้นำ ทั้งจากภาครัฐ และภาคเอกชนเป็นอย่างดี โดยเฉพาะภาครัฐมีการควบคุม สั่งการ และกำกับดูแลการปฏิบัติตามนโยบายอย่างสม่ำเสมอ รวมถึงการติดตามผลสัมฤทธิ์ของนโยบายอย่างต่อเนื่อง รวมถึงให้การสนับสนุนด้านงบประมาณที่จำเป็นต้องใช้ในการดำเนินการตามมาตรการสนับสนุนการใช้ยานยนต์ไฟฟ้าแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทำให้นโยบายต่าง ๆ ในตอนนี้ถูกผลักดันจนเกิดผลเป็นรูปธรรมตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับการศึกษาของวีระยุทธ งามจิตร (2564) ศึกษาเรื่องคุณสมบัติของผู้นำกับการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ ผลการศึกษาพบว่า การนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติให้ประสบความสำเร็จ ผู้นำต้องมีความเข้าใจ รับผิดชอบ และสามารถจัดการปัญหาได้

1.3 ความพอเพียงของทรัพยากรด้านการเงิน ผลการวิจัยพบว่า รัฐบาลได้สนับสนุนงบประมาณเพื่อการนำนโยบายการส่งเสริมการใช้รถยนต์ไฟฟ้าไปปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง เพื่อผลักดันมาตรการ และโครงการต่าง ๆ ตามนโยบายที่ได้กำหนดขึ้น และเพื่อให้มีเงินเพียงพอต่อการดำเนินนโยบาย ยังได้มอบหมายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติมสำหรับรองรับโครงการและนโยบายต่าง ๆ สอดคล้องกับการศึกษาของ ปิยะวรรณ ปานโต (2565) ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการส่งเสริมการใช้รถยนต์ไฟฟ้า

ผลการศึกษาพบว่า การส่งเสริมการใช้รถยนต์ไฟฟ้าของประเทศไทยสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องมีมาตรการส่งเสริมการใช้รถยนต์ไฟฟ้าทั้งมาตรการทางการเงิน และมาตรการที่มีค่าใช้จ่ายทางการเงินไปยังกลุ่มผู้บริโภคและกลุ่มผู้ประกอบการ อีกทั้งควรมีการวางแผนรองรับในทุก ๆ มิติ ควบคู่กับมาตรการอื่น ๆ

1.4 องค์การที่นำนโยบายไปปฏิบัติ ผลการวิจัยพบว่า องค์การที่นำนโยบายไปปฏิบัติได้เปลี่ยนนโยบายไปสู่การปฏิบัติ โดยมีการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย แผนงาน และทิศทางการดำเนินงานต่าง ๆ สอดคล้องกับนโยบายการส่งเสริมการใช้รถยนต์ไฟฟ้า (EV) ไปปฏิบัติ โดยองค์การที่ได้รับมอบหมายให้นำนโยบายไปปฏิบัตินี้เป็นองค์การที่มีสมรรถนะการทำงานสูง เป็นที่ยอมรับของภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง มีการบริหารงานที่มีธรรมาภิบาล สอดคล้องกับการศึกษาของ ฝ่ายวิจัยนโยบาย สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (2560) ศึกษาเรื่องอุตสาหกรรมยานยนต์ไฟฟ้า ผลการศึกษาพบว่า ความชัดเจนของนโยบายการส่งเสริมภาครัฐมีความสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงของอุตสาหกรรมยานยนต์ที่กำลังจะเกิดขึ้น ทั้งนี้ รัฐบาลได้ตระหนักถึงความสำคัญของการเปลี่ยนแปลงในอุตสาหกรรมยานยนต์สู่ยานยนต์ไฟฟ้า จึงได้มอบหมายให้หน่วยงานต่าง ๆ อาทิ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี) กระทรวงพลังงาน และกระทรวงอุตสาหกรรม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันส่งเสริมยานยนต์ไฟฟ้าในประเทศ โดยหน่วยงานต่าง ๆ จึงได้มีการจัดทำแผนงานและมาตรการที่เกี่ยวข้องทั้งด้านการวิจัยและพัฒนา การผลิต การลงทุน การใช้งาน และการจัดทำมาตรฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อผลักดันให้ไทยเป็นศูนย์กลางยานยนต์ไฟฟ้าในอาเซียนตามเป้าหมายของรัฐบาล

1.5 บุคลากรที่นำนโยบายไปปฏิบัติ ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรที่นำนโยบายไปปฏิบัติเป็นบุคลากรมีความรู้ ความสามารถ และทักษะที่เหมาะสม มีทัศนคติที่ดีต่อนโยบาย และมีความปรารถนาที่จะกระทำให้สำเร็จ รู้ว่าตนเองต้องทำอะไร เนื่องจากมีการสื่อสารนโยบายต่าง ๆ อย่างชัดเจน มีการติดตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารให้ความสำคัญกับการบริหารทรัพยากรบุคคล มีการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง และสร้างขวัญกำลังใจที่ดีในการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับแนวคิดของ Hambleton (1980) ได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการวางแผนนโยบายและการปฏิบัติงานของหน่วยงานภาครัฐ จากผลการศึกษาดังกล่าวได้เสนอปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบสำคัญของกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติถึง 5 ปัจจัย ได้แก่ (1) ปัจจัยด้านการสื่อสารของนโยบาย (2) ปัจจัยด้านความหลากหลายของที่ปฏิบัติ (3) ปัจจัยด้านมุมมองและอุดมคติของผู้ปฏิบัติ (4) ปัจจัยด้านทรัพยากร (5) ปัจจัยด้านการเมืองที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนนโยบาย

1.6 ความร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผลการวิจัยพบว่า การนำนโยบายการส่งเสริมการใช้รถยนต์ไฟฟ้า (EV) ไปปฏิบัติ องค์การต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคส่วนต่าง ๆ มีการประสานงานและปฏิสัมพันธ์ระหว่างองค์การในระดับต่าง ๆ อย่างเนื่อง

ในลักษณะมีการร่วมมือกันระดมความคิดเห็น การศึกษา การวางแผน และการพัฒนาบุคลากร เพื่อผลักดันนโยบายการส่งเสริมการใช้รถยนต์ไฟฟ้าให้เกิดผลเป็นรูปธรรม สอดคล้องกับการศึกษาของนิสสัน คำภา (2564) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาอุตสาหกรรมยานยนต์ไฟฟ้าของมณฑลกว่างต้งของจีน เพื่อเป็นแนวทางส่งเสริมความร่วมมือระหว่างไทยกับมณฑลกว่างต้ง ผลการศึกษาพบว่า ควรสร้างความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานของสถานีอัดประจุไฟฟ้าและความเสถียรของระบบการให้บริการไฟฟ้า ซึ่งไทยควรพิจารณาส่งเสริมความร่วมมือกับหน่วยงานและภาคเอกชนมณฑลกว่างต้งที่เกี่ยวข้องต่อไป

1.7 เจาะมองทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ผลการวิจัยพบว่า ประเทศไทยตอนนี้กำลังเร่งเปลี่ยนผ่านอุตสาหกรรมยานยนต์ไทยจากแบบเดิมไปสู่อุตสาหกรรมยานยนต์ไฟฟ้า เพื่อการเป็นผู้นำการผลิตยานยนต์สมัยใหม่ และเพิ่มรายได้ให้กับประเทศอย่างยั่งยืน ขณะที่สังคมเริ่มมีการตื่นตัวและตระหนักในปัญหาสิ่งแวดล้อมมากขึ้น จึงหันมาให้ความสนใจในการใช้รถยนต์ไฟฟ้าเพิ่มขึ้น เพราะเป็นเทคโนโลยีที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ส่วนภาครัฐและหน่วยงานมีการส่งเสริมการนำนโยบายไปปฏิบัติอย่างชัดเจน และต่อเนื่อง สอดคล้องกับการศึกษาของนิสสัน อาเซียน และ Frost and Sullivan (2564) ศึกษาเรื่องเทรนด์ระบบขับเคลื่อนด้วยพลังงานไฟฟ้าของประเทศไทยประจำปี 2564 ผลการศึกษาพบว่าอนาคตของรถยนต์ไฟฟ้าในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (The Future of Electrified Vehicles) พบว่ามี 3 เทรนด์หลักที่เกิดขึ้นในประเทศไทย ได้แก่ 1) มีความตระหนักในเรื่องสิ่งแวดล้อมที่เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ 2) มีความเข้าใจที่ดีขึ้นในด้านเทคโนโลยีรถยนต์ไฟฟ้า และ 3) คนไทยสนใจและเริ่มศึกษาเกี่ยวกับ อี-พาวเวอร์ ซึ่งถือเป็นหนึ่งในนวัตกรรมรถยนต์ไฟฟ้าแห่งอนาคต ทั้งนี้ปัจจัยสำคัญที่จะผลักดันให้คนไทยตัดสินใจใช้รถยนต์พลังงานไฟฟ้าเพิ่มขึ้น

2. ปัญหาและอุปสรรคการนำนโยบายการส่งเสริมการใช้รถยนต์ไฟฟ้า (EV) ไปปฏิบัติ ผลการวิจัยพบว่า กฎหมายที่ใช้ไม่เหมาะสมหรือไม่ทันสมัย กฎ ระเบียบที่มากเกินไปทำให้การนำนโยบายไปปฏิบัติเกิดความล่าช้า งบประมาณที่มีจำกัด บุคลากรไม่เพียงพอ บุคลากรบางส่วนไม่มีความเข้าใจในนโยบายที่นำไปปฏิบัติ ภาคแรงงานและอุตสาหกรรมบางส่วนได้รับผลกระทบจากการนำนโยบายไปปฏิบัติ ความไม่มั่นใจของนักลงทุน การขาดเทคโนโลยีขั้นสูง ขาดวัตถุดิบในการผลิตที่สำคัญ ราคาของรถยนต์ไฟฟ้าที่ยังสูงกว่ารถยนต์แบบเดิม ทักษะคน ความกังวล ความไม่เชื่อมั่น และการขาดความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับรถยนต์ไฟฟ้า สอดคล้องกับการศึกษาของ กัญจน์ชนก ธรรมวโร (2561) ศึกษาเรื่องมาตรการทางกฎหมายในการส่งเสริมการใช้รถยนต์ไฟฟ้าในประเทศไทย ผลการศึกษาพบว่า ประเทศไทยมีมาตรการทางกฎหมายด้านภาษี การส่งเสริมการลงทุน และนโยบายในการส่งเสริมการใช้รถยนต์ไฟฟ้า แต่ยังขาดความเหมาะสมบางประการ อีกทั้งรัฐบาลควรมีมาตรการส่งเสริมอื่น ๆ มาสนับสนุนเพื่อให้เกิดการใช้รถยนต์ไฟฟ้าในประเทศไทยอย่างแพร่หลาย

3. ข้อเสนอแนะแนวทางเพื่อปรับปรุงการนำนโยบายการส่งเสริมการใช้รถยนต์ไฟฟ้า (EV) ไปปฏิบัติ ผลการวิจัย พบว่า รัฐบาลต้องมีนโยบายและมาตรการส่งเสริมชัดเจนและต่อเนื่อง เพื่อสร้างอุปทานและอุปสงค์ภายในประเทศ พัฒนาเทคโนโลยี พัฒนาฝีมือแรงงานเพื่อรองรับการเติบโตของอุตสาหกรรมรถยนต์ไฟฟ้า สร้างสภาวะแวดล้อมที่เหมาะสม โดยเฉพาะโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญต่อการใช้รถยนต์ไฟฟ้า ต้องทำให้ราคารถยนต์ไฟฟ้าไม่สูงจนเกินไป ประชาสัมพันธ์เสริมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับรถยนต์ไฟฟ้านโยบาย และมาตรการต่าง ๆ อย่างทั่วถึง มีกลไกการติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานตามนโยบาย แรงจูงใจ ระเบียบ ข้อบังคับ และกฎหมายที่เป็นอุปสรรค กระตุ้นส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือเพื่อการระดมพลังจากทุกฝ่าย สื่อสารทำความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายที่นำไปปฏิบัติแก่บุคลากร จัดสรรทรัพยากรต่าง ๆ อย่างเหมาะสม และสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับการศึกษาของกลุ่มงานคณะกรรมการพลังงาน สำนักกรรมการ 1 สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร (2564) ได้ศึกษาเรื่องยานยนต์ไฟฟ้า คณะกรรมการการพลังงาน สภาผู้แทนราษฎร ผลการศึกษาพบว่า ข้อเสนอแนะเสนอให้รัฐบาลมีความชัดเจนเรื่อง นโยบายยานยนต์ไฟฟ้า โดยกำหนดวิสัยทัศน์ยานยนต์ใหม่ที่จะจดทะเบียนใช้ภายในประเทศ ต้องเป็นยานยนต์ไร้มลพิษ (ZEV) ภายในปี ค.ศ. 2035 (new EV 100%@2035) (2) เสนอมาตรการที่ภาครัฐควรและหน่วยงานต่าง ๆ ควรเร่งดำเนินการ 9 มาตรการ ได้แก่ มาตรการที่ 1 กำหนดและประกาศเป้าหมายด้านสิ่งแวดล้อม และแผนแม่บทอุตสาหกรรม ที่มีความชัดเจนพร้อมทั้งดำเนินการขับเคลื่อนให้มีประสิทธิภาพ มาตรการที่ 2 การปรับปรุงและแก้ไขกฎหมาย ข้อบังคับ ระเบียบ และมาตรฐานที่เกี่ยวข้อง มาตรการที่ 3 สนับสนุนแรงจูงใจทางการเงินและไม่ใช้การเงิน มาตรการที่ 4 สนับสนุนโครงการนำร่อง (Pilot Project) ส่งเสริมยานยนต์ไฟฟ้าของประเทศและขยายขนาดการใช้งานอย่างแพร่หลาย (Scale Up) มาตรการที่ 5 สนับสนุนการวิจัยและพัฒนา รวมถึงการถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ผู้ประกอบการ มาตรการที่ 6 พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการทดสอบและวิจัย สนับสนุนด้านการวิจัยและพัฒนา รวมถึงการถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ผู้ประกอบการ มาตรการที่ 7 สนับสนุนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ด้านสถานีอัดประจุไฟฟ้า และสถานีสลับแบตเตอรี่ มาตรการที่ 8 การพัฒนาด้านบุคลากร ให้รองรับต่อเป้าหมายการพัฒนาอุตสาหกรรมยานยนต์ไฟฟ้า มาตรการที่ 9 การประชาสัมพันธ์ สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับยานยนต์ไฟฟ้าให้กับประชาชน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1) นโยบายการส่งเสริมการใช้รถยนต์ไฟฟ้า (EV) ของรัฐบาลที่ออกมาต้องมีความชัดเจน ความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ และควรมีการสื่อสารหรือประชาสัมพันธ์นโยบายให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและประชาชนได้ทราบอย่างทั่วถึง เพื่อสร้างความเข้าใจและชี้ให้เห็นความสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบาย

2) รัฐบาลและองค์กรที่น่านโยบายไปปฏิบัติ ควรเร่งปรับปรุงและแก้ไขกฎหมายและกฎระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องและรองรับการใช้งานรถยนต์ไฟฟ้า

3) รัฐบาลและองค์กรที่น่านโยบายไปปฏิบัติ ควรประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างเสริมความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับรถยนต์ไฟฟ้าแก่ประชาชนถึงประโยชน์ของยานยนต์ไฟฟ้า ทั้งในด้านของความประหยัดค่าเชื้อเพลิงและความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

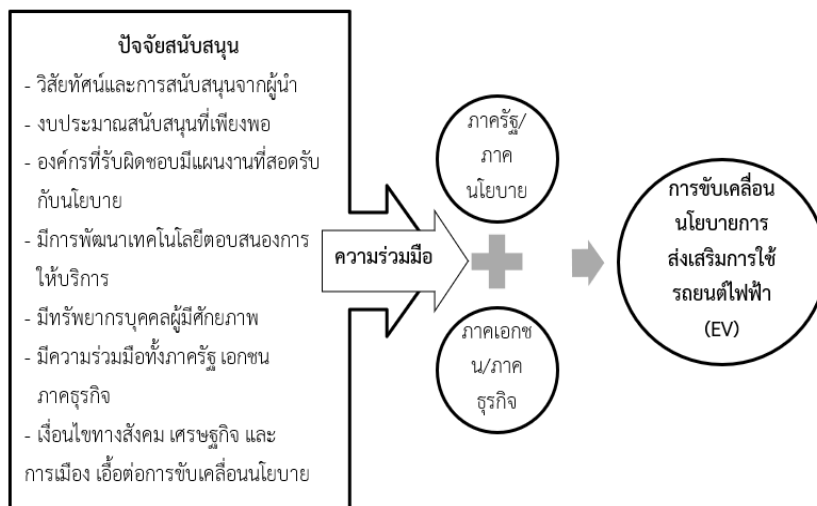
2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการน่านโยบายการส่งเสริมการใช้รถยนต์ไฟฟ้า (EV) ไปปฏิบัติ เพื่อให้ทราบว่าปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการน่านโยบายไปปฏิบัติ

2) ควรทำการศึกษาเฉพาะเจาะจงในแต่ละองค์กรที่น่านโยบายไปปฏิบัติ เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานตามนโยบายการส่งเสริมการใช้รถยนต์ไฟฟ้า (EV) เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาเปรียบเทียบการดำเนินงาน

3) ควรทำการศึกษาโดยใช้รูปแบบการวิจัยทั้งเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ลึกซึ้งและรอบด้านมากขึ้น

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

จากแผนภาพแนวทางการนำนโยบายการส่งเสริมการใช้รถยนต์ไฟฟ้า (EV) ไปปฏิบัติ นั้น มีลักษณะและวัตถุประสงค์ของนโยบายต้องครอบคลุม มีความชัดเจน ผู้นำให้การสนับสนุนเป็นอย่างดี มีงบประมาณอย่างต่อเนื่อง องค์กรที่รับผิดชอบต้องมีแผนงานที่สอดคล้องกับนโยบาย บุคลากรในองค์กรมีความรู้และเข้าใจจุดมุ่งหมายของนโยบาย อีกทั้งองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องต้องมีการประสานงานร่วมมือกันเพื่อผลักดันนโยบาย เจือ้นไขทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ทำให้เกิดการตื่นตัวในการใช้รถยนต์ไฟฟ้าเพิ่มขึ้น เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาและอุปสรรคที่จำกัดนโยบายการส่งเสริมการใช้รถยนต์ไฟฟ้า (EV) ไม่สามารถดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ อาทิ กฎหมายที่ใช้ไม่เหมาะสม งบประมาณมีจำกัด บุคลากรไม่เพียงพอ ภาคแรงงานและอุตสาหกรรมบางส่วนได้รับผลกระทบ นักลงทุนไม่มีความมั่นใจ การขาดเทคโนโลยีขั้นสูงและวัตถุดิบ ราคารถยนต์ไฟฟ้าสูง ทักษะคติของประชาชนยังไม่เป็นที่ยอมรับ รวมถึงการให้บริการที่สนองต่อลักษณะการใช้รถยนต์ไฟฟ้า ภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงต้องมีการร่วมมือกับภาคเอกชนเพื่อร่วมกันขับเคลื่อนนโยบายดังกล่าวสู่ภาคประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- กนิษฐา น้าชม. (2565). นโยบายส่งเสริมการใช้รถ EV ช่วยขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ. สืบค้นเมื่อ 18 กันยายน 2565, จาก <https://thainews.prd.go.th/th/news/detail/>
- กล้า ทองขาว. (2551). เอกสารประกอบการสอนชุดวิชานโยบายสาธารณะและการวางแผน หน่วยที่ 6 เรื่องการนำนโยบายไปปฏิบัติ. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- กลุ่มงานคณะกรรมการพลังงาน สำนักกรรมการ 1 สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2564). ยานยนต์ไฟฟ้า คณะกรรมการพลังงาน สภาผู้แทนราษฎร. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- กัญจน์ชนก ธรรมวโร. (2564). มาตรการทางกฎหมายในการส่งเสริมการใช้รถยนต์ไฟฟ้าในประเทศไทย. *วารสารบัณฑิตศึกษานิติศาสตร์*, 11(1), 143-155.
- ทศพร ศิริสัมพันธ์. (2550). ยุทธศาสตร์การปฏิรูปการบริหารราชการแผ่นดิน. นนทบุรี: สถาบันพระปกเกล้า.
- นิภัสสร คำภา. (2564). การศึกษาการพัฒนาอุตสาหกรรมยานยนต์ไฟฟ้าของมณฑลกลางต้งของจีน เพื่อเป็นแนวทางส่งเสริม ความร่วมมือระหว่างไทยกับมณฑลกลางต้ง. กรุงเทพฯ: สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ กระทรวงการต่างประเทศ.
- นิสสัน มอเตอร์ (ประเทศไทย). (2565). ความรู้เรื่องรถยนต์พลังงานไฟฟ้า. สืบค้นเมื่อ 18 กันยายน 2565, จาก <https://www.nissan.co.th/experience-nissan/Nissan-EV.html>.

- นิสสัน อาเซียน และ Frost and Sullivan. (2564). ศึกษาเรื่องเทรนด์ระบบขับเคลื่อนด้วยพลังงานไฟฟ้าของประเทศไทยประจำปี 2564. กรุงเทพฯ: นิสสัน มอเตอร์ (ประเทศไทย).
- ประติ สุวรรณปักษิณ. (2564). รูปแบบการพัฒนาการบูรณาการนโยบายภาครัฐเพื่อการส่งเสริมอุตสาหกรรมรถยนต์ไฟฟ้าที่ยั่งยืนของประเทศไทย. *RMUTT Global Business and Economics Review*, 16(2), 155-170.
- ปิยะวรรณ ปานโต. (2565). แนวทางการส่งเสริมการใช้รถยนต์ไฟฟ้า. กรุงเทพฯ: สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- ฝ่ายวิจัยนโยบาย สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ. (2560). อุตสาหกรรมยานยนต์ไฟฟ้า. ปทุมธานี: ฝ่ายวิจัยนโยบาย สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ.
- พรณิสัย นิตโรจน์. (2551). การนำนโยบายการจัดระเบียบหาบเร่แผงลอยกรุงเทพมหานครไปปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- รชฏ เลียงจันทร์. (2565). รถยนต์ไฟฟ้า : ความต้องการและโอกาสที่กำลังมาถึง. สืบค้นเมื่อ 18 กรกฎาคม 2565, จาก <https://www.krungsri.com/th/research/research-intelligence/evsurvey-22>.
- วรเดช จันทรศร. (2554). ทฤษฎีการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- วีระยุทธ งามจิตร. (2564). คุณสมบัติของผู้นำกับการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ. *วารสารสหศาสตร์*, 21(1), 14-25.
- ศุภชัย ยาวะประภา. (2552). นโยบายสาธารณะ. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สนันตน์เขม อิชโรจน์. (2565). ส่องข้อดี-ข้อเสีย “รถยนต์ไฟฟ้า” ขับลุยน้ำท่วมได้นานแค่ไหนควรดูแลแบตเตอรี่อย่างไร. สืบค้นเมื่อ 17 สิงหาคม 2565, จาก <https://tu.ac.th/thammasat-030865-tse-expert-talk-electric-vehicle>.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2563). วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ. (พิมพ์ครั้งที่ 25). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Salika New. (2565). ส่องความคืบหน้านโยบาย & มาตรฐานยานยนต์ไฟฟ้า ส่งประเทศในอาเซียนเป็นฐานการผลิต EV โลก. สืบค้นเมื่อ 15 พฤศจิกายน 2565, จาก <https://www.salika.co/2022/09/14/ev-car-hub-in-asean/>.
- _____. (2562). รู้จัก รถยนต์ไฟฟ้า คืออะไร ทำไมถึงเป็นทางเลือกใหม่ของคนรักโลก. สืบค้นเมื่อ 17 กรกฎาคม 2565, จาก <https://thomasthailand.co/innovation/รถยนต์ไฟฟ้า/>.

- Cheema, G. S. and Rondinelli, D. A. (1983). Decentralization and Development: Policy Implementation in Developing Countries. Beverly Hills: Sage Publications.
- Edward, G. C. and Sharkansky, I. (1978). The Policy Predicament : Making and Implementation Public Policy. San Francisco: W.H. Freeman and Company.
- Hambleton, R. (1980). Planning Systems and Policy Implementation. *Journal of Public policy*, 3(4), 397-419.
- Pressman, J. L. and Wildavsky, A. (1979). Implementation. (2nd ed.). Berkeley: University of California Press.
- Van Meter, D. S. and Van Horn, C. E. (1975). The Policy Implementation Process: A Conceptual Framework. *Administration and Society*, 9(46), 4.

มโนทัศน์การปกครองตามทัศนะพุทธปรัชญาเถรวาท

Concept of Domination According to Theravad Buddhist Philosophy

เหมลัทธิสุขบำรุงทรัพย์¹ และ สุวิน ทองปั้น²

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น^{1,2}

Hemaluk Sukbumrunsub¹ and Suwin Thongpun²

Mahachulalongkornrajavidyalaya Khon Kaen, Thailand^{1,2}

Corresponding Author, E mail: Hemluk17@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาโน้ตทัศน์การปกครอง 2) ศึกษาการปกครองตามทัศนะของพุทธปรัชญาเถรวาท และ 3) ศึกษาวิเคราะห์มโนทัศน์การปกครองตามทัศนะของพุทธปรัชญาเถรวาทเป็นการวิจัยเชิงเอกสาร โดยการเก็บข้อมูลจากเอกสารปฐมภูมิ และเอกสารทุติยภูมิ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาตามหลักอุปนัยวิธี

ผลการวิจัยพบว่า

การปกครองเป็นการใช้อำนาจอธิปไตยตามกฎหมายในการบริหารและจัดการประเทศ ซึ่งเป็นแบบแผนความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ เพื่อให้เกิดข้อตกลงร่วมกันระหว่างผู้ปกครองและผู้ใต้ปกครอง เพื่อให้ประชาชนมีสภาพชีวิตที่ดี มีความสงบสุขเกิดขึ้นในสังคม ทั้งทางร่างกาย จิตใจ ทรัพย์สิน ความปลอดภัยในชีวิต ในปัจจุบันมีการปกครองอยู่ 2 รูปแบบ คือ การปกครองระบอบเผด็จการและประชาธิปไตย

การปกครองตามทัศนะของพุทธปรัชญาเถรวาท เป็นการปกครองที่เน้นการดูแลจัดการมนุษย์ให้อยู่กันอย่างเป็นระเบียบและเป็นธรรม โดยใช้ความยุติธรรม ความเสมอภาค และความเท่าเทียมกันในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม ซึ่งมีอยู่ 2 รูปแบบ คือ ระบบราชาธิปไตยและสามัคคีธรรม

* ได้รับบทความ: 13 มิถุนายน 2566; แก้ไขบทความ: 22 กันยายน 2566; ตอรับตีพิมพ์: 29 กันยายน 2566

Received: 13 June 2023; Revised: 22 September 2023; Accepted: 29 September 2023

การสร้างมโนทัศน์การปกครองตามทัศนะของพุทธปรัชญาเถรวาท คือการนำเอาหลักพุทธปรัชญาเข้ามาใช้ร่วมกับระบบการปกครองแบบราชาธิปไตยและแบบสามัคคีธรรม ซึ่งเป็นการนำเอาหลักธรรมมาสนับสนุนการปกครอง โดยเฉพาะผู้ปกครองต้องมีธรรมในการปกครองคน จึงจะทำให้ประชาชนหรือผู้อยู่ภายใต้การปกครองเกิดความสงบสุข เรียกว่า ธรรมราชาธิปไตย

คำสำคัญ: มโนทัศน์; การปกครอง; พุทธปรัชญาเถรวาท

Abstract

The objective of this research was 1) To study the concept of governance 2) To study governance of the philosophy Theravad Buddhism. and 3) To study and analyze the concept of governance based on the philosophy of Theravad Buddhism is documentary research. The first document to study the Buddhist scriptures, second document, Academic papers and related research. Descriptive data are analyzed according to induction.

Research has found that

The government is the legitimate sovereignty of national administration and management, and is the mode of interpersonal relationship. Reach mutual agreement between parents and subordinates to provide people with good living conditions and social peace, including physical peace. At present, there are two forms of rule dictatorship and democracy.

The rule of Buddhist philosophy is to manage human beings in an orderly and fair way through fair and equal ways. There are two forms to solve social problems equally monarchy and unity.

The ruling philosophy of Buddhism is to support the rule with Buddhism and compassion. By using the Sangha system, the principle of Sangha rule is used in the regime to achieve peace, which is called Buddhism.

Keywords: Concepts; Governance; Theravada Buddhist Philosophy

บทนำ

มนุษย์ไม่สามารถที่จะอยู่เพียงลำพังได้ มนุษย์เป็นสัตว์ที่อยู่รวมกันเป็นกลุ่มเป็นก้อน จนกลายมาเป็นสังคม ดังคำกล่าวของนักปราชญ์ชาวกรีกโบราณอย่าง อริสโตเติล (Aristotle) ได้กล่าวไว้ว่า “มนุษย์เป็นสัตว์สังคม”(Man is social animal) กระมล ทองธรรมชาติ (2561 : 10) นั่นก็หมายความว่า มนุษย์ดำรงชีวิตอยู่รวมกันเป็นหมู่เหล่า มีความสัมพันธ์กันในหมู่มวลสมาชิก เมื่อมนุษย์มาอยู่รวมกันกลุ่มจึงจำเป็นต้องมีกฎกติกาในการอยู่รวมกัน เพื่อให้เกิดการอยู่รวมกันอย่างสันติสุข หากไม่มีการกำหนดกติกาในการอยู่รวมกันหรือข้อกำหนดอะไรบางอย่างขึ้นมากำกับกับการอยู่รวมกันของมนุษย์ ก็จะทำให้เกิดความสับสนวุ่นวาย และเกิดปัญหามากมายต่อการอยู่รวมกันของมนุษย์ในสังคม เนื่องจากโดยธรรมชาติของมนุษย์แล้วป่าเถื่อน ซลาดกั่ว เห็นแก่ตัว และไม่เป็นระเบียบ ดังที่ โทมัส ฮอบส์ (Thomas Hobbes) ชัยณรงค์ ศรีมันตะ, (2563 : 48-72) นักปรัชญายุคสมัยใหม่ได้เคยกล่าวไว้ เพราะฉะนั้นการศึกษาการปกครอง และการกำหนดแบบแผนการปกครองที่ดี จะทำให้เกิดการปกครองที่ดี มีความความเท่าเทียม และเป็นธรรม และก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่หมู่มวลสมาชิกในสังคม

ในสถานการณ์ปัจจุบันพบว่า มีปัญหาเกิดขึ้นมากมายในสังคมทั่วโลก ไต่เรียงจากระดับจุลภาคขึ้นไปถึงระดับมหภาค ตั้งแต่ปัญหาภายในครอบครัว ความยากจน คนตกงาน ปัญหาในระบบการศึกษา ระบบสาธารณสุข ระบบกฎหมาย และระบบเศรษฐกิจ (สุเทพ พันประสิทธิ์, 2543 : 29-35) ที่เป็นเช่นนี้เพราะคนมีโลภะ โทสะ โมหะ ขาดคุณธรรมและจริยธรรม ก่อให้เกิดปัญหาในการบริหารบ้านเมืองของผู้ปกครอง จนนำไปสู่ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันในทุกระดับตั้งแต่ระดับท้องถิ่น ไปจนถึงระดับชาติ ซึ่งปัญหาเหล่านี้ล้วนเกิดจากระบบการปกครองและผู้ปกครองทั้งสิ้น (วัชรมน จันรอง และคณะ, 2564 : 397 - 408)

การเมืองการปกครองตามทัศนะพุทธปรัชญาเถรวาท พระพุทธเจ้าได้ทรงกล่าวถึงการปกครองไว้ในสมัยพุทธกาล พระองค์ทรงเป็นกลางทางการเมือง พระพุทธศาสนามีความเกี่ยวข้องกับการเมืองในแง่ของหลักคำสอน ในแง่ของการเสนอหลักการ หรือรูปแบบการปกครองที่จะอำนวยประโยชน์สุขให้แก่ประชาชนในรัฐนั้น ๆ พระองค์ทรงแสดงหลักธรรมที่มีความเกี่ยวข้องกับการปกครองไว้มากมาย อย่างเช่น อธิปไตยสูตร (ที.ปา. (ไทย) 11/228/231) พระพุทธองค์ได้ทรงตรัสไว้ว่าผู้ปกครองต้องมีศัพิตราชธรรม อปรีหาธรรม โดยเฉพาะธรรมาธิปไตยในอธิปไตยสูตร ซึ่งถือเป็นคำสอนทางพระพุทธศาสนาที่สอนให้ผู้นำเป็นคนดี มีศีลธรรม นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความเห็นว่า ควรนำหลักการปกครองอย่างอื่นมาผสมผสานกับการปกครองแบบเดิม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปกครองให้สูงมากยิ่งขึ้น หลักที่ว่านั้น บ้างก็เรียกว่า ธรรมรัฐ บ้างก็เรียกว่า ธรรมาภิบาล เป็นหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี เมื่อดูความหมายที่นักวิชาการพูดถึงกันแล้ว ก็สามารถสรุปว่า การปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย จะต้องคำนึงถึงความถูกต้อง ความชอบธรรม ความเป็นธรรมและความดีงามเป็นส่วนสำคัญในการปกครองด้วย (สุรพล สุขะพรหม, 2544) อาจกล่าวได้ว่า แนวคิดเหล่านี้สอดคล้องกับหลักธรรมาธิปไตย (ธัมมาธิปไตย) ทางพระพุทธศาสนานั้นเอง

จากประเด็นที่มาและความสำคัญของปัญหาที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยเห็นว่ามีความน่าสนใจเป็นอย่างยิ่งที่จะทำการศึกษาวิเคราะห์หมโนทัศน์ทางการปกครองตามทัศนะพุทธปรัชญาเถรวาท โดยอาศัยเนื้อความทางการปกครองที่พระพุทธเจ้าได้ทรงกล่าวไว้ นำเอาหลักธรรมของพระพุทธเจ้าที่ปรากฏอยู่ในพระไตรปิฎกมาปรับใช้กับการปกครองทั้ง 2 ระบบ รวมถึงการนำเอาการวิเคราะห์การเมืองการปกครองของบุคคลสำคัญในวงการศาสนาพุทธในประเทศไทยมาสนับสนุน เพื่อปรับใช้กับการปกครอง เพื่อให้เป็นระบบการปกครองที่ดี มีหลักปฏิบัติของผู้ปกครองและผู้อยู่ภายใต้การปกครองที่ดี เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม รวมถึงปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้ปกครองและผู้อยู่ใต้การปกครอง จะได้ก่อให้เกิดประโยชน์ในทางวิชาการ เป็นข้อมูลสารสนเทศ และสามารถนำผลการวิจัยไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการเมืองการปกครองต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษามโนทัศน์การปกครอง
- 2) เพื่อศึกษาการปกครองตามทัศนะของพุทธปรัชญาเถรวาท
- 3) เพื่อศึกษาวิเคราะห์หมโนทัศน์การปกครองตามทัศนะของพุทธปรัชญาเถรวาท

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร ที่มุ่งศึกษามโนทัศน์การปกครองตามทัศนะพุทธปรัชญาเถรวาท ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินวิจัย ดังนี้

- 1) เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารปฐมภูมิ โดยผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลจากพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พุทธศักราช 2539
- 2) เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารทุติยภูมิ โดยผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลจากหนังสือ ตำรา เอกสารวิชาการ สารนิพนธ์ วิทยานิพนธ์ ดุษฎีนิพนธ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปกครองตามทัศนะพุทธปรัชญาเถรวาท
- 3) วิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนาตามหลักอุปนัยวิธี โดยนำข้อมูลที่ได้ตรวจสอบอย่างถูกต้อง แล้วนำข้อมูลมาจัดหมวดหมู่ จึงทำการตีความ จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์ในประเด็นของมโนทัศน์ในการปกครองตามหลักพุทธปรัชญา ในระบบการปกครองแบบเผด็จการ และระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “มโนทัศน์การปกครองตามทัศนะพุทธปรัชญาเถรวาท” ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วจึงนำข้อมูลมาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งสามารถสรุปผลการวิจัย ได้ดังต่อไปนี้

1) มโนทัศน์การปกครอง เป็นระบบการบริหารบ้านเมืองให้มีความเจริญ ประชาชนมีความสุข เป็นเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองและฝ่ายผู้ถูกปกครองเกี่ยวข้องกับรูปแบบของรัฐและการจัดระเบียบความสัมพันธ์ภายในรัฐ เป็นการบริหารทรัพยากรและสิ่งที่มีอยู่ในสังคมอย่างจำกัดให้เกิดคุณค่าสูงสุด ที่ต้องมีระบบบริหารจัดการที่เป็นธรรมเพราะมนุษย์ล้วนแต่มีความต้องการเอาทรัพยากรนั้นมาเป็นของตน จนก่อให้เกิดการแก่งแย่งแข่งขันแย่งชิงทรัพยากรเหล่านี้ ผู้ปกครองจะเป็นผู้ชี้ขาด ตัดสิน มีอำนาจบังคับ เพื่อให้เกิดความยุติธรรมและเป็นธรรมโดยใช้กฎ กติกา ข้อบังคับ หรือกฎหมายใด ๆ เพื่อให้การจัดสรรทรัพยากรเหล่านั้นให้แก่มนุษย์อย่างเป็นระบบและเป็นธรรม สำหรับระบบการปกครองที่ทั่วโลกนิยมใช้กันอยู่ในปัจจุบัน สามารถแบ่งการปกครองออกเป็น 2 ระบบใหญ่ ๆ คือ ระบอบเผด็จการและประชาธิปไตย ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1.1 ระบอบเผด็จการ ซึ่งเป็นรูปแบบการปกครองที่มีการรวมอำนาจการปกครองไว้ที่บุคคลเพียงคนเดียวหรือคณะเดียว เป็นผู้ที่มีอำนาจตัดสินใจนโยบายของประเทศอย่างเบ็ดเสร็จเด็ดขาด แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ 1) เผด็จการอำนาจนิยม เป็นการปกครองที่ผู้ปกครองเข้าควบคุมกิจกรรมทางการเมืองแต่ยังยินยอมให้ประชาชนมีเสรีภาพทางสังคมและเศรษฐกิจได้ 2) เผด็จการเบ็ดเสร็จนิยมเป็นการปกครองที่ผู้ปกครองเข้าควบคุมสิทธิเสรีภาพของประชาชนในทุกด้าน รูปแบบการปกครองระบอบเผด็จการแบ่งออกเป็น 3 รูปแบบ คือ 1) ระบอบเผด็จการทหาร 2) ระบอบเผด็จการฟาสซิสต์ 3) ระบอบเผด็จการคอมมิวนิสต์ ถึงแม้ว่าการปกครองระบอบเผด็จการดูจะมีข้อเสียมาก แต่ก็ยังเป็นระบอบที่มีการใช้กันในหลาย ๆ ประเทศ เพราะมีข้อดี คือ ประชาชนในชาติมีระเบียบวินัยทั้งต่อตนเองและต่อการอยู่ร่วมกันในสังคม ประชาชนผู้ได้ปกครองต้องทำทุกอย่างเพื่อประโยชน์ของชาติ รัฐบาลสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นภายในหรือภายนอกประเทศได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากกว่ารัฐบาลในระบอบประชาธิปไตย

1.2 ระบอบประชาธิปไตย เป็นระบบการปกครองที่ให้อำนาจสูงสุดเป็นของประชาชน ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย ปกครองโดยประชาชน เพื่อประชาชน เป็นสังคมที่ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพ เสมอภาค และเท่าเทียมกัน ผู้ที่ได้อำนาจจะต้องได้รับความยินยอมจากประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ รัฐบาลจะต้องเคารพสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชนในการแสดงออก ในด้านการพูด การเขียน การชุมนุม รวมถึงการถอดถอนผู้ปกครองที่ไม่มีคุณสมบัติเหมาะสม เป็นต้น รูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตยแบ่งออกเป็น 2 แบบใหญ่ ๆ คือ 1) หลักประมุขของประเทศ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ การปกครองระบอบกษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญและการปกครองโดยมีประธานาธิบดีเป็นประมุข

2) หลักการรวมและแยกอำนาจ แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ การปกครองแบบรัฐสภา การปกครองแบบประธานาธิบดี การปกครองแบบผสม ถึงแม้ว่าระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยจะมีข้อดี และเป็นการปกครองที่มีการใช้กันอย่างแพร่หลายทั่วโลก แต่ก็ยังมีข้อเสียคือ ระบอบเสียงข้างมากนั้นยังมีปัญหา หากเรื่องราวต่าง ๆ ที่ถูกเสนอขึ้นมา เป็นสิ่งที่ผิด ประชาชนเสียผลประโยชน์ แต่ผู้มีอำนาจและผู้บริหาร ได้ผลประโยชน์ เสียงข้างน้อยก็ไม่อาจสู้เสียงข้างมากได้ เพราะรูปแบบและระบบการจัดการถูกออกแบบ มาให้เป็นแบบนี้

2) การปกครองตามทัศนะของพุทธปรัชญาเถรวาท ได้ให้ความหมายของการปกครองไว้ว่า เป็นการดูแลจัดการมนุษย์ให้อยู่กันอย่างเป็นระเบียบเรียบร้อยและเป็นธรรม โดยใช้ความถูกต้อง ยุติธรรม เสมอภาคและความเท่าเทียมกัน ในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม แนวคิดในทางพระพุทธปรัชญา ไม่ได้บ่งบอกว่าการปกครองต้องเป็นแบบใดถึงจะดีที่สุด เพียงแต่มุ่งผลของการปกครองที่จะทำให้เกิด สันติสุขของประชาชนและสันติภาพในสังคม โดยมีรูปแบบการปกครองที่สำคัญ 3 รูปแบบ คือ การปกครอง โดยคนคนเดียว การปกครองโดยคณะบุคคล และการปกครองโดยเสียงส่วนใหญ่ ซึ่งสอดคล้องกับประเภท แนวคิดของการปกครอง ประเภทของแนวความคิดการปกครองที่พระพุทธเจ้าได้ทรงกล่าวถึงหลักอริปไตย 3 และให้ความหมายของอริปไตยไว้ว่า ความเป็นใหญ่ในทางปกครอง หมายถึง อำนาจสูงสุด เป็นองค์ประกอบ ที่สำคัญที่สุดของความเป็นรัฐในปัจจุบัน อริปไตย 3 ได้แก่ 1) อัตตาริปไตย คือ ความมีตนเป็นใหญ่ 2) โลกาธิปไตย คือ ความมีโลกเป็นใหญ่ 3) ธรรมาธิปไตย คือ ความมีธรรมเป็นใหญ่ แต่ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบการปกครองแบบใด การปกครองย่อมให้ความสำคัญและมีลักษณะเป็นไปเพื่อความถูกต้อง ดีงามและเป็นธรรม เพื่อตอบสนอง ความต้องการของมนุษย์ที่อยู่ร่วมกันในสังคมด้วยความเรียบร้อย สงบสุขทั้งต่อตนเองและส่วนรวม รูปแบบ การปกครองตามทัศนะของพุทธปรัชญาได้กล่าวไว้ 2 รูปแบบ คือ การปกครองระบอบราชาธิปไตย และการปกครองระบอบสามัคคีธรรม ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 การปกครองระบอบราชาธิปไตย คือระบอบการปกครองที่พระมหากษัตริย์มีอำนาจสูงสุด แต่เพียงผู้เดียว แม้ว่าพระราชอำนาจสิทธิขาดของผู้ปกครองจะเป็นสิ่งที่โดดเด่นที่สุดในการปกครอง แบบราชาธิปไตย แต่สิ่งที่ทำให้ราชาธิปไตยดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง คือ พระราชาต้องมีทศพิธราชธรรม อยู่ในจิตใจ การใช้พระราชอำนาจจึงจะเกิดความยุติธรรม เพราะธรรมถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้ ผู้ปกครองได้รับการยอมรับและทำให้ดำรงอยู่ในพระราชอำนาจได้อย่างยาวนาน เพราะทศพิธราชธรรม หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าเป็นธรรมของพระราชาที่จะต้องมีเพื่อใช้เป็นกรอบในการปฏิบัติตนและ การทำหน้าที่ของผู้ปกครองได้อย่างชอบธรรม

2.2 ระบอบสามัคคีธรรม เป็นรูปแบบการปกครองซึ่งกลุ่มชนผู้ปกครองมีความพร้อมเพียงกัน ร่วมแรงร่วมใจกันและมีระเบียบวินัยเป็นเครื่องดำรงรักษาความสามัคคีไว้ มีการประชุมและลงมติในการ ตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ของเหล่าผู้ปกครอง การตัดสินทางการเมืองการปกครองก็ขึ้นอยู่กับมติที่ประชุม

หากที่ประชุมมีความเห็นชอบอย่างไร ก็ต้องยอมรับและดำเนินการให้เป็นไปอย่างนั้น โดยมีการยึดหลักธรรมในการปกครอง

3. มโนทัศน์การปกครองตามทัศนะของพุทธปรัชญาเถรวาท จากผลการวิจัยพบว่า มีแนวคิดในการปกครองอยู่ 3 แนวคิด คือ แนวคิดอัตตาทิปไตย แนวคิดโลกาธิปไตย และแนวคิดธรรมาธิปไตย ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

3.1) แนวคิดอัตตาทิปไตย เป็นแนวคิดที่ถือตนเป็นที่ตั้ง ยึดตนเป็นใหญ่ ซึ่งตรงกับการปกครองในระบอบเผด็จการและการปกครองแบบราชาธิปไตย ผู้วิจัยได้เสนอหลักการในการปกครองแบบราชาธิปไตย ซึ่งมีการใช้ธรรมในการปกครอง โดยสามารถนำไปปรับใช้กับระบอบเผด็จการได้ คือ มีความเห็นแก่ประชาชน บริจาคทาน ให้สิทธิกับประชาชน และเห็นแก่ประโยชน์สุขของประชาชนเป็นสำคัญ ก็จะทำให้ระบอบการปกครองนั้นสามารถดำเนินต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น การถือตนเป็นใหญ่นั้น ไม่ใช่สิ่งไม่ดี แต่ต้องใช้ให้ถูกหลักการ เพราะคนทุกคนเกิดมามีความแตกต่างทางชนชั้น ภาษา วัฒนธรรม ความรู้ ความสามารถ แนวคิด แต่พอมายู่รวมกันเป็นสังคม ก็จะทำให้เกิดความแตกต่างกันขึ้น ซึ่งควรที่จะลดความถือตนลง ร่วมด้วยช่วยกันเพื่อหาวิธีการในการอยู่ร่วมกัน รับฟังสิ่งใหม่ ยอมรับซึ่งกันและกัน ยอมปรับตัว ยอมเปลี่ยนแปลง เพื่อลดความขัดแย้งในสังคม โดยการเอาตัวตนเข้าไปอยู่ภายใต้กรอบของกฎหมาย ถือว่าตัวตนนี้แหละเป็นสิ่งสำคัญ ต้องเริ่มต้นที่เราก่อน โดยให้เรามีคุณธรรม มีการประพฤติธรรม โดยชอบธรรม ด้วยตนเอง เสียก่อน สังคมก็จะไม่เกิดความเหลื่อมล้ำ ไม่เกิดความแตกแยก เป็นสังคมที่ประกอบไปด้วย ความผาสุกของประชาชน และความสงบสุขของประเทศชาติตลอดไป

3.2) แนวคิดโลกาธิปไตย เป็นแนวคิดที่ถือโลกเป็นใหญ่ คือถือมดีของมหาชนเป็นสำคัญ ซึ่งตรงกับระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยและการปกครองแบบสามัคคีธรรม พระพุทธเจ้าได้ทรงวางหลักธรรมเพื่อใช้ในการปกครอง คือ นำหลักอปริหานิยธรรมมาใช้ในการบริหารงาน ประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ให้สำเร็จลุล่วงและมีประสิทธิภาพ ในการปกครองแบบประชาธิปไตยนั้น หากขาดซึ่งธรรมก็เป็น การปกครองที่สมบูรณ์ไม่ได้ เพราะการยึดเสียงส่วนมากเป็นการมองข้ามเสียงส่วนน้อย ผู้วิจัยจึงได้เสนอแนวทางปกครองของคณะสงฆ์ที่พระพุทธเจ้าทรงใช้ คือ เสียงส่วนมากจะต้องเป็นความเห็นชอบในความถูกต้อง มีเหตุผล หากการลงมติ มีเสียงคัดค้านขึ้นถึงแม้เป็นเสียงเดียว มตินั้นจะต้องนำไปพิจารณาอีกครั้ง จนกว่าจะไม่มีเสียงคัดค้าน เป็นการให้ความสำคัญกับเสียงข้างน้อยเพื่อให้เกิดความมั่นใจแล้วเป็นมติของปวงชนอย่างแท้จริง และหากประชาชนไม่เข้าใจความหมายของคำว่าสิทธิ ก็จะทำให้การใช้สิทธิของตนเองไปละเมิดสิทธิของผู้อื่นได้ ฉะนั้น การถือโลกเป็นใหญ่ ถือมหาชนเป็นใหญ่เป็นสิ่งที่ดี แต่ต้องประกอบด้วยธรรม หากขาดซึ่งธรรม ก็จะก่อให้เกิดความวุ่นวายไม่จบสิ้น ประชาชนก็จะไม่ได้รับประโยชน์จากการปกครองอย่างแท้จริง

3.3) แนวคิดธรรมาธิปไตย คือแนวคิดที่ถือเอาธรรมเป็นใหญ่ในการอยู่ร่วมกัน แต่มีใช้ระบอบการปกครอง แต่เป็นหลักการที่ผู้ปกครองและผู้ใต้ปกครองที่จะต้องนำธรรมมาใช้เป็นหลักการหรือเป็นใหญ่ นั่นก็คือ การใช้หลักความถูกต้อง ใช้หลักเหตุตามความเป็นจริง ถูกเป็นถูก ผิดเป็นผิด สร้างสังคมด้วยความเป็นธรรม การปกครองในทุก ๆ ระบอบจำเป็นที่จะต้องใช้ธรรมาธิปไตยมาเป็นแกนกลางในการบริหารจัดการบ้านเมือง หรือองค์กรให้มีความเจริญก้าวหน้า มั่นคง สร้างความสามัคคีปรองดองให้กับคนในชาติและเป็นที่ยอมรับของคนทุกฝ่าย ผู้ปกครองในรูปแบบนี้จะต้องยึดหลักธรรมาภิบาล คือ ผู้ปกครองจะต้องประพฤติธรรม มีธรรมเป็นหลักในการดำรงตน ผู้ปกครองจะต้องเข้ามาอยู่ในรูปแบบการปกครองด้วยความถูกต้อง ซอธรรม และจะต้องเห็นแก่ประโยชน์ของประชาชนเป็นสำคัญ มีการจัดสรรบุคลากรและทรัพยากรให้แก่คนทุกกลุ่มด้วยความเป็นธรรม ไม่ลำเอียง ไม่มีอคติต่อผู้ใด สำหรับหลักธรรมที่จะนำมาใช้กับระบบการปกครองนั้น ได้แก่ ทศพิธราชธรรมซึ่งเป็นหลักปฏิบัติของพระราชา หลักอภิธานิยธรรมเป็นธรรมอันไม่เป็นที่ตั้งของความเสื่อม สัมปยุตธรรมเป็นธรรมของคนดี มีเหตุผลกระทำตนตามหน้าที่ด้วยความถูกต้อง เห็นแก่ประชาชนเป็นสำคัญ ราชสังคหวัตถุเป็นธรรมของผู้ครองแผ่นดิน ธรรมเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของประชาชน พรหมวิหารเป็นหลักความประพฤติตน เป็นเครื่องอยู่อย่างประเสริฐ อคติเป็นหลักการที่ควรเว้น จักรวรรดิวัตรเป็นกิจวัตรที่ผู้ปกครองกระทำอย่างสม่ำเสมอ โดยที่ผู้ปกครองจะต้องมีความรู้ มีธรรม คือ ผู้ปกครอง ให้ความสำคัญแก่คุณค่าของความเป็นมนุษย์ โดยเน้นความเท่าเทียม ปราศจากชนชั้นวรรณะ ชาติกำเนิด ผู้ปกครองต้องถือธรรมเป็นใหญ่ คือ ถือหลักแห่งความจริงความถูกต้อง ความดีงาม ตามเหตุและผล โดยยึดหลักการ กฎระเบียบ กติกา ทั้งนี้ทั้งนั้น ผู้ปกครองที่ปกครองด้วยธรรม ประชาชนก็จะประกอบด้วยธรรมตามนั้น เป็นเพียงหลักการและอุดมคติเท่านั้น ผู้วิจัยเห็นว่า ไม่เพียงแต่ผู้ปกครองที่ต้องประกอบด้วยธรรมเท่านั้น แต่ประชาชนผู้ใต้ปกครองก็ควรที่จะประพฤติธรรมด้วย เมื่อคนทุกคนในชาติตั้งแต่ผู้ใต้ปกครองไปจนถึงผู้ปกครองประกอบด้วยธรรม เมื่อนั้นประเทศชาติก็จะพบกับความสงบสุข ความเจริญรุ่งเรืองอย่างแท้จริง

กล่าวโดยสรุป ระบบการใช้อำนาจปกครองที่ปรากฏในทางพุทธศาสนา ซึ่งพุทธองค์ทรงตรัสไว้ในพระไตรปิฎกมี 2 รูปแบบ คือ 1) อัตตาริปไตย เป็นระบบการปกครองที่ใช้อำนาจตนเป็นใหญ่ เช่นการปกครองแบบราชาธิปไตย พระราชาจะใช้อำนาจของตนเป็นใหญ่ 2) โลกาธิปไตย เป็นระบบการปกครองที่ใช้เสียงของประชาชนเป็นใหญ่ 3) ส่วนธรรมาธิปไตย ไม่ใช่ระบบการปกครองหรือรูปแบบการปกครองบ้านเมือง แต่ธรรมาธิปไตย คือการยึดธรรมเป็นใหญ่ในการอยู่ร่วมกันในสังคม เมื่อเป็นเช่นนี้ ธรรมาธิปไตยจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องนำไปกับทุกระบบการปกครอง หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า การปกครองแต่ละระบอบนั้นต้องนำเอาหลักธรรมเข้ามาร่วมใช้ในการปกครอง เมื่อเป็นเช่นนี้ พระพุทธเจ้าจึงไม่ได้ทรงสนับสนุนการปกครองแบบอัตตาริปไตยและโลกาธิปไตยว่าเป็นระบบการปกครองที่ดีหรือไม่ดี แต่ถ้าหากการปกครองใดก็ตาม ถ้าผู้ปกครองมีคุณธรรม มีศีลธรรม มีเมตตา การปกครองนั้นก็เป็นที่น่าเคารพ

ศรัทธาและสามารถนำความสงบสุขมาสู่ประชาชนได้เหมือนกัน แต่ถ้าหากผู้ปกครองหรือผู้บริหารประเทศขาดคุณธรรม ขาดศีลธรรม ขาดเมตตาธรรม ไม่ว่าจะใช้ระบบปกครองใดก็ตาม การปกครองนั้นจะทำให้ประชาชนอยู่กันด้วยความขัดแย้ง เกิดความเหลื่อมล้ำในสังคมและประเทศชาติ จากผลการวิจัยจึงพบว่าควรนำหลักธรรมาธิปไตยไปช่วยส่งเสริมสร้างการเมืองการปกครองของระบอบการปกครองทุกระบบเพื่อความสงบสันติของคนในโลก และควรนำหลักธรรมที่ส่งเสริมแนวคิดทางการเมือง นั่นก็คือ พระราชาผู้ใหญ่ในบ้านเมือง ผู้ปกครอง ผู้นำประเทศ ผู้บริหารและหัวหน้าองค์กรทั้งหลายควรนำเอาหลักธรรมทางพุทธศาสนาซึ่งเป็นหลักธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอนไปปรับใช้ในการบริหารประเทศให้เกิดความผาสุก โดยที่ทุกคนมีหลักการ ไม่เลือนลหายไปตามกระแสโลก ถือเอาความจริง ความถูกต้อง ความดีงามตามเหตุผล และใช้ธรรมเป็นเกณฑ์ในการตัดสิน คือ ยึดธรรม ยึดความจริง ยึดความถูกต้อง ยึดความดีงาม ไม่ว่าจะทำอะไรก็ยึดธรรมเป็นใหญ่ มุ่งให้เกิดความจริง มุ่งให้เกิดความถูกต้องดีงาม จนก้าวข้ามความยึดมั่นถือมั่นในตนเอง โดยการยึดธรรมเป็นใหญ่เหนือเกียรติยศและศักดิ์ศรีของตน มุ่งให้เกิดความเป็นธรรมในหมู่คณะ ดังนั้น ทุกระบบการปกครองสามารถสร้างความสันติสุขและความสงบสุขให้แก่ประชาชนได้ หากผู้ปกครอง ผู้บริหารบ้านเมือง รวมถึงประชาชนผู้ได้ปกครองยึดหลักธรรมาธิปไตย ตั้งตนอยู่ในธรรม ประกอบธรรม เพื่อธรรม ระบบการปกครองนั้น จะนำพาประชาชน สังคม และประเทศชาติประสบกับความสุข ความเจริญยิ่ง ๆ ขึ้นไป

อภิปรายผลการวิจัย

การทำวิจัยเรื่อง “มโนทัศน์การปกครองตามทัศนะพุทธปรัชญาเถรวาท” ผู้วิจัยได้นำประเด็นที่ได้ค้นพบจากการวิจัยมาอภิปรายผล ดังนี้

จากการที่ได้ศึกษาการปกครองตามทัศนะพุทธปรัชญาเถรวาท ผลการวิจัยพบว่า ในสมัยพุทธกาลมีรูปแบบการปกครองอยู่ 2 ประเภท คือ การปกครองในระบอบสามัคคีธรรม และการปกครองแบบราชาธิปไตย ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาสุริยา สุขเมธ (ดวงติลี) ที่ได้ทำวิจัยเรื่อง กษัตริย์และรูปแบบการปกครองที่ปรากฏในพระไตรปิฎก พบว่า รูปแบบการปกครองของแคว้นต่าง ๆ ที่ปรากฏในพระไตรปิฎกมีอยู่ 2 รูปแบบ ได้แก่ 1) รูปแบบราชาธิปไตย เป็นการปกครองที่มีกษัตริย์มีอำนาจเบ็ดเสร็จ 3) รูปแบบสามัคคีธรรม เป็นการปกครองที่ไม่มีกษัตริย์เป็นประมุขทรงอำนาจเด็ดขาด มีแต่ผู้ได้รับเลือกให้ทำหน้าที่เป็นประมุขแห่งรัฐแล้วบริหารงานโดยการปรึกษาหารือกับสภา ซึ่งประกอบด้วยสมาชิกแห่งเจ้าวงศ์ต่าง ๆ ซึ่งรวมกันเข้าเป็นคณะผู้ครองแคว้นโดยเน้นหลักความสามัคคีเป็นสำคัญ และหลักธรรมที่เหมาะสมกับการปกครองรูปแบบราชาธิปไตย ได้แก่ ทศพิธราชธรรม จักรวรรดิวัตร ส่วนหลักธรรมที่เหมาะสมกับการปกครองรูปแบบสามัคคีธรรม ได้แก่ อปรีหานิยธรรม

จากการวิเคราะห์เรื่องอธิปไตย 3 กับรูปแบบการปกครอง ผลการวิจัยพบว่า อัตตาธิปไตย คือ ถือตนเป็นใหญ่ เป็นหลักการในการปกครองแบบเผด็จการ โลกาธิปไตย คือ ถือโลกเป็นใหญ่ เป็นหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่ถือเสียงข้างมากเป็นหลัก และธรรมาธิปไตยถือถือธรรมเป็นหลัก เป็นหลักการที่สามารถนำไปปรับใช้กับการปกครองในทุกรูปแบบได้ ซึ่งผลการวิจัยมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิสุทธิพงศ์ เอ็นดู ที่ได้ทำวิจัยเรื่อง พุทธอธิปไตย 3 กับมุมมองความเห็นต่าง พบว่า พระพุทธศาสนาไม่ได้กล่าวยกย่องบุคคลผู้เป็นอัตตาธิปไตยถือตนเป็นใหญ่ เพราะถือเป็นการจอมเผด็จการทางความคิดที่น่ากลัวอย่างยิ่ง และเช่นเดียวกับพระพุทธศาสนาก็ไม่ได้กล่าวยกย่องโลกาธิปไตย เพราะถือว่าโลกาธิปไตยเป็นการใช้กฎหมายเพื่ออ้างอิงความถูกต้อง และความชอบธรรมให้แก่ตัวเอง ถือว่าเป็นเผด็จการทางความคิดโดยเอาสังคม หรือ ชนหมู่มากเป็นเกราะป้องกันความชั่วร้าย หรือความไม่ถูกต้องของตัวเองเอาไว้ อย่างไรก็ตามพระพุทธศาสนาได้กล่าวยกย่องหลักธรรมาธิปไตยมากที่สุด เนื่องจากธรรมาธิปไตยดำรงอยู่กับบุคคลใดก็ตาม ไม่ว่าจะเป็นบุคคลที่มีความคิดเป็นอัตตาธิปไตยหรือโลกาธิปไตยก็สามารถทำให้ตนเอง สังคมส่วนใหญ่ ประเทศชาติมีการพัฒนาความเจริญรุ่งเรืองต่อไปได้อย่างไม่มีที่สิ้นสุด

ผลการวิจัยในเรื่องของธรรมาธิปไตยยังสอดคล้องกับงานของ ชลธิ์ ยังตรง ที่ได้ทำวิจัยเรื่องความคิดทางการเมืองของพุทธศาสนิกชน พบว่า ท่านพุทธศาสนิกชนมีความเห็นว่า การปกครองที่ผู้ปกครองใช้วิธีการปกครองแบบเผด็จการโดยมีธรรมกำกับ เป็นการปกครองที่ดีที่สุด และสอดคล้องกับงานของสมบัติ จันทะวงษ์ ที่ได้ทำวิจัยเรื่อง ความคิดทางการเมืองของพระเทพเวที (ประยุทธิ์ ปยุตโต) พบว่า สังคมที่ดีได้แก่ สังคมแบบธรรมาธิปไตย คือ สมาชิกถือธรรม ถือความถูกต้องเป็นใหญ่ ในการกระทำและวินิจฉัยสิ่งต่าง ๆ สำหรับแนวความคิดทางการเมือง ท่านมองว่า เป็นงานรัฐที่มุ่งต่อประโยชน์สุขส่วนรวม ส่วนรูปแบบการปกครอง จะเป็นรูปแบบใดก็ได้ที่เป็นไปเพื่อความสันติสุขของสังคม ปัญหาสังคมการเมืองไทย คือ การพัฒนาที่ขาดความสมดุล อันมีสาเหตุมาจากอิทธิพลของอารยธรรม วัฒนธรรมทางตะวันตก ทางแก้ไข ปัญหาจึงอยู่ที่การกลับมาพัฒนาพื้นฐานภูมิปัญญา วัฒนธรรมไทย คือ นำหลักพระพุทธศาสนามาใช้ในการพัฒนา โดยประยุกต์อย่างมีคุณค่าและมีความหมาย ตามความเหมาะสมในแต่ละกรณีไป

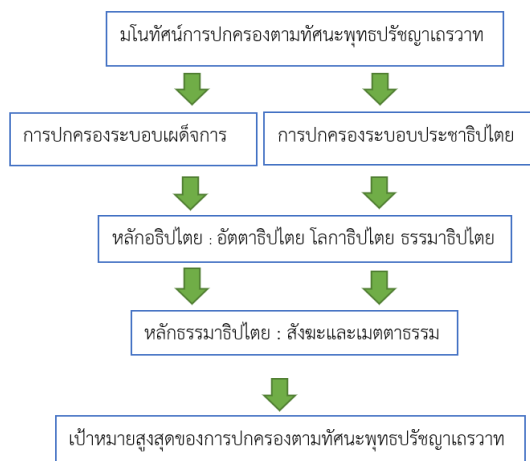
ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งต่อไปควรที่จะทำการวิจัยแบบพัฒนา (R&D) หรือการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ดังต่อไปนี้

- 1) การพัฒนาระบบการเมืองการปกครองไทยโดยใช้หลักธรรมาธิปไตย
- 2) การพัฒนานักการเมืองไทยโดยใช้หลักธรรมาธิปไตย
- 3) การยกระดับมาตรฐานการเมืองการปกครองไทยสู่ความเป็นประชาธิปไตยสากลโดยใช้หลักธรรมาธิปไตย
- 4) การยกระดับมาตรฐานจริยธรรมของนักการเมืองไทยโดยใช้หลักธรรมาธิปไตย

องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยครั้งนี้ทำให้ได้องค์ความรู้ คือ การปกครองในโลกนี้แบ่งออกเป็น 2 รูปแบบใหญ่ ๆ คือ 1) การปกครองโดยคน ๆ เดียว ซึ่งเป็นการปกครองแบบเผด็จการ 2) การปกครองโดยยึดเสียงส่วนมาก ซึ่งเป็นการปกครองแบบประชาธิปไตย สำหรับการปกครองในทัศนะพุทธปรัชญาเถรวาท ก็มีอยู่ 2 แบบ คือ การปกครองแบบสามัคคีธรรมก็เหมือนกับประชาธิปไตย กับการปกครองแบบราชาธิปไตยก็เหมือนกับการปกครองแบบเผด็จการ สำหรับการปกครองในทัศนะพุทธปรัชญาเถรวาทจะใช้ระบบการปกครองแบบไหนก็ดีทั้งนั้น ถ้าผู้ปกครองและผู้อยู่ภายใต้การปกครองใช้ธรรมในการปกครอง ซึ่งพุทธองค์เรียกว่า หลักธรรมาธิปไตย ซึ่งสามารถเขียนเป็นแผนภูมิได้ ดังนี้

ภาพที่ 1 การปกครองตามทัศนะพุทธปรัชญาเถรวาท

เอกสารอ้างอิง

- กระมล ทองธรรมชาติ. (2561). หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ม.4-6. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์ จำกัด.
- ชัยณรงค์ ศรีมันตะ. (2563). ธรรมชาตินุษย์ในปรัชญาของโทมัส ฮอบส์. วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 28(1), 48-72.
- พระราชวรมุนี (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2554). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- วัชรมน จันรอง และคณะ. (2564). การแก้ปัญหาคอร์ปชั่นในยุคดิจิทัลตามแนวพุทธจริยธรรม. *Journal of Modern Learning Development*, 6(4), 397-408.
- สุเทพ พันประสิทธิ์. (2543). ปัญหาความยากจนและครัวเรือน. *สุทธิปริทัศน์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต*, 14(43), 29-35.
- สุรพล สุขะพรหม. (2544). ธัมมาธิปไตย. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

การพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนในด้านประกอบการ SME ขนาดย่อย
โดยใช้กระบวนการ PLC ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ
ตำบลบึงพระ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก
Community Enterprise Development in Small SME Entrepreneurship
Using the PLC process, the community of professional learning
at BuengPhra District, Phitsanulok Province

สรินญา มารศรี

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

Sarinya Marasri

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Khon Kaen Campus

Email: Sarinya.mar@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหาร ระดับปัญหา การมีส่วนร่วมในการจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชน โดยใช้กระบวนการ PLC ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เป็นการวิจัยวิจัยแบบผสม กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มประชาชนตำบลบึงพระ จำนวน 120 คน กลุ่มผู้นำชุมชน จำนวน 10 คน และกลุ่มเจ้าหน้าที่ของภาครัฐและภาคเอกชน จำนวน 10 คน รวม 140 คน โดยใช้วิธีการศึกษาเชิงสำรวจ การสนทนากลุ่ม และการสัมภาษณ์เชิงลึก

ผลการวิจัยพบว่า

1. การบริหารและระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนของชุมชน พบว่า

1) ทุนทางสังคม ด้านการสร้างการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนนำมาซึ่งความสำเร็จในการพัฒนาชุมชนมากที่สุด รองลงมา คือ มีการใช้ประโยชน์จากทุนทางสังคมร่วมกัน

* ได้รับบทความ: 23 กุมภาพันธ์ 2566; แก้ไขบทความ: 5 กันยายน 2566; ตอรับตีพิมพ์: 20 กันยายน 2566

Received: 23 February 2023; Revised: 5 June 2023; Accepted: 20 June 2023

2) การตลาดเชิงสร้างสรรค์มากที่สุด คือ การสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และน้อยที่สุด คือ การพัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์ โดยใช้ความคิดสร้างสรรค์ของคนในชุมชน

3) ศักยภาพเครือข่ายทางสังคมที่มากที่สุด คือ การสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเข้าร่วมเครือข่ายทางสังคมและมีเครือข่ายมีขวัญและกำลังใจเจตนารมณ์ร่วมกัน และน้อยที่สุด คือ ความร่วมมือของเครือข่ายต่าง ๆ ส่งผลต่อความสำเร็จในองค์กรชุมชน

4) กระบวนการพัฒนาสูงที่สุด คือ การสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกัน และน้อยที่สุด คือ การสำรวจทุนทางสังคม และทรัพยากรชุมชน มีการรับฟังข้อเสนอแนะ และความต้องการของชุมชน

2. ระดับปัญหาและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน พบปัญหาด้านการผลิตของวิสาหกิจชุมชนสมุนไพร คือ ขาดวัตถุดิบ ขาดเครื่องมือการผลิตที่ทันสมัย และไม่มีทักษะในการผลิตวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตมีคุณภาพไม่สม่ำเสมอ

3. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชน โดยใช้กระบวนการ PLC ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ คือ การพัฒนาโครงการส่งเสริมการขายและขยายช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชน การจัดหาเครื่องจักรทันสมัย จัดตั้งศูนย์ทดสอบและรับรองมาตรฐานคุณภาพผลิตภัณฑ์ พัฒนาการรวมกลุ่มเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนสู่ความยั่งยืน การเสริมสร้างผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนรายใหม่ การจัดงานแสดงสินค้าผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนสมุนไพร ตำบลบึงพระ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

คำสำคัญ: วิสาหกิจชุมชน; กระบวนการ PLC; ชุมชนแห่งการเรียนรู้

Abstract

The purpose of this research is to study management, problem levels, participation in the management of community enterprise groups and analyze factors affecting the development of community enterprise groups. Using the PLC process, professional learning community It is a mixed methods research. The sample group included a group of 120 people from Bueng Phra Subdistrict, a group of 10 community leaders, and a group of 10 government and private sector officials, totaling 140 people, using a survey study method. group chat and in-depth interviews

The research results found that

1. Management and level of participation in the management of community enterprise groups of the community found that

1) Social capital: creating participation of people in the community leads to the greatest success in community development, followed by the joint use of social capital.

2) The most creative marketing is creating products that are unique to the local area. And the least is product development and design. Using the creativity of people in the community

3) The greatest potential of social networks is creating a good attitude towards joining social networks and having networks with shared morale and intentions. And the least is the cooperation of various networks, which affects the success of community organizations.

4) The highest development process is creating a participatory process for working together. And the least is a survey of social capital. and community resources Suggestions are listened to. and community needs

2. Level of problems and participation in community enterprise development Production problems of herbal community enterprises were found, namely lack of raw materials and lack of modern production tools. and do not have the skills to produce raw materials used in production are of inconsistent quality

3. Factors affecting the development of community enterprise groups Using the PLC process, professional learning communities are developing promotional projects and expanding distribution channels for community enterprise products. Procurement of modern machinery Establish a center for testing and certifying product quality standards. Developing community enterprise networks towards sustainability Strengthening new community enterprise entrepreneurs Organizing an exhibition of herbal community enterprise products, Bueng Phra Subdistrict, Mueang District, Phitsanulok Province

Keywords: Community Enterpris; PLC Process; Learning Community

บทนำ

ประเทศไทยเป็นประเทศที่กำลังพัฒนา แต่ก็ประสบปัญหาต่าง ๆ ที่ทำให้การพัฒนาประเทศเป็นไปอย่างช้า ๆ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาความยากจน ปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำ ปัญหาความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ ปัญหาการว่างงาน ปัญหาการกระจายรายได้ที่ไม่เป็นธรรมและอื่น ๆ รัฐบาลในแต่ละยุคแต่ละสมัยต่างก็หาวิธีการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ เพื่อให้เศรษฐกิจของประเทศเจริญเติบโตอย่างมั่นคงและมีเสถียรภาพ ซึ่งในการพัฒนาเศรษฐกิจให้มั่นคงและมีเสถียรภาพได้นั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่รัฐบาลจะต้องเริ่มพัฒนาและฟื้นฟูระบบเศรษฐกิจตั้งแต่ระดับฐานราก โดยการสร้างรายได้ให้กับประชาชนระดับรากหญ้า และเปลี่ยนมุมมองในชุมชนให้เห็นความสำคัญและคุณค่าของสิ่งที่ตนเองมีอยู่ ว่าเป็นทรัพย์สินที่มีราคา สามารถสร้างมูลค่า สร้างรายได้ให้กับชุมชน หากคนในชุมชนรู้จักวิธีการบริหารจัดการนำทรัพย์สินเหล่านั้นมาใช้อย่างชาญฉลาด ซึ่งหมายถึง ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรม ทักษะฝีมือ ธรรมชาติ ความสงบ วิถีชีวิต พืชผลทางการเกษตร การเกษตรและสิ่งอื่น ๆ ซึ่งเป็นทุนทางสังคมของชุมชนที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้และบูรณาการกับภูมิปัญญาเดิม ต่อยอดด้วยวิทยาการและองค์ความรู้ใหม่ เพื่อให้พื้นฐานทางเศรษฐกิจของชุมชนและประเทศชาติมีความแข็งแกร่งขึ้น

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2560) กล่าวถึงหลักการสำคัญของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 ว่าการพัฒนาประเทศต้องยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อให้เกิดการบูรณาการการพัฒนาในทุกมิติอย่างสมดุลเหมาะสม มีความพอประมาณ และมีระบบภูมิคุ้มกันและการบริหารจัดการความเสี่ยงที่ดี ซึ่งเป็นเงื่อนไขจำเป็นสำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยมุ่งเน้นการพัฒนาให้มีความเป็นคนที่สมบูรณ์ สร้างโอกาสและมีที่ยืนให้กับทุกคนในสังคมได้ดำเนินชีวิตที่ดี มีความสุขและอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ ในขณะที่ระบบเศรษฐกิจของประเทศก็เจริญเติบโตอย่างต่อเนื่อง มีคุณภาพและมีเสถียรภาพ การกระจายความมั่งคั่งอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม เป็นการเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม รักษาความหลากหลายทางชีวภาพ ชุมชน วิถีชีวิต ค่านิยม ประเพณี และวัฒนธรรม

วิสาหกิจชุมชนเกิดขึ้นจากการนำเอาแนวคิดทางเศรษฐกิจชุมชนหรือแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงมาพัฒนาอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ ซึ่งมีลักษณะสำคัญคือ ชุมชนเป็นเจ้าของกิจการเอง ริเริ่มสร้างสรรค์เป็นนวัตกรรมของชุมชน ผลผลิตมาจากกระบวนการในชุมชน มีฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นผสมผสานกับภูมิปัญญาสากล มีการดำเนินการแบบบูรณาการเชื่อมโยงกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ มีกระบวนการเรียนรู้เป็นหัวใจหลักและมีการพึ่งพาตนเองเป็นเป้าหมาย ซึ่งกลุ่มงานพัฒนาวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร (2549) ได้อธิบายความหมายของวิสาหกิจชุมชนไว้ว่า วิสาหกิจชุมชน (smce หรือ Small and micro community enterprise) หมายถึงกิจกรรมของชุมชนที่เกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้บริการหรืออื่น ๆ ที่ดำเนินการโดยคณะบุคคลที่มีความผูกพัน มีวิถีชีวิตร่วมกันและรวมตัวกันประกอบกิจการดังกล่าว

ไม่ว่าจะเป็นนิติบุคคลในรูปแบบใดหรือไม่เป็นนิติบุคคล เพื่อสร้างรายได้และเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชนและระหว่างชุมชน หรือกล่าวโดยสรุปก็คือ การประกอบการเพื่อการจัดการทุนของชุมชนอย่างสร้างสรรค์เพื่อการพึ่งพาตนเอง ซึ่งทุนของชุมชนนั้นก็หมายรวมถึงทรัพยากร ผลผลิตทางการเกษตร ความรู้ ภูมิปัญญา วัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น

ในปัจจุบันภาครัฐได้พยายามสร้างนโยบาย พัฒนาระบบเศรษฐกิจโดยเน้นด้านการส่งเสริมและพัฒนาผู้ประกอบการรายย่อยในระดับชุมชน เพื่อให้เกิดการสร้างงานสร้างรายได้ให้กับสถานประกอบการต่าง ๆ ตลอดจนผู้ที่ตกงาน จากแนวคิดดังกล่าวจึงเกิดแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ให้แข็งแกร่งเพื่อที่จะสามารถแข่งขันกับตลาดทั้งภายในและภายนอกประเทศได้มากขึ้น ภาครัฐจึงมีนโยบายการผลักดันให้มีธนาคารวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดเล็กลงมา รวมทั้งแก้ไขปัญหาสภาพคล่องของภาคอุตสาหกรรมด้วยการปรับโครงสร้างการบริหารงานของบริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมขนาดย่อมมีการเน้นการเพิ่มเงินทุนหมุนเวียนพร้อมปลดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้และสนับสนุนการนำเครื่องจักรมาจัดทะเบียนกรรมสิทธิ์ เพื่อใช้เป็นหลักทรัพย์ในการเพิ่มทุน ทั้งนี้เพื่อเป็นการสนับสนุนผู้ประกอบการเดิม และเพิ่มโอกาสและทางเลือกด้านแหล่งเงินทุนให้ผู้ประกอบการใหม่เพื่อการสร้างรากฐานการผลิตการจ้างงานการสร้างรายได้และการส่งออกไป การดำเนินธุรกิจของชุมชนได้กลายเป็นประเด็นสำคัญของการพัฒนาประเทศชาติเป็นหน้าที่ของประชาชนทุกคนในประเทศ เช่นเดียวกันชุมชนจะพัฒนาได้ก็ต้องอาศัยความร่วมมือของคนในชุมชน ดังนั้นการที่ชุมชนจะพัฒนาและสามารถจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจของชุมชนได้จึงจำเป็นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนทุกคน ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาพฤติกรรมในการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาชุมชนและจัดตั้งวิสาหกิจชุมชน โดยวิธีการบูรณาการการพัฒนาชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพหรือ PLC ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพหรือ Professional Learning Community หมายถึง การร่วมมือ ร่วมใจกันของครู ผู้บริหารโรงเรียน และหน่วยงานการศึกษาที่เกี่ยวข้อง เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โดยมุ่งผลสัมฤทธิ์ไปที่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถ พัฒนาการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ผ่านการวางแผน การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน จนเกิดเป็นวัฒนธรรม หรือชุมชนของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในโรงเรียน จากการใช้ในห้องเรียนของครูและนักเรียน ผู้วิจัยเล็งเห็นว่าหากนำกระบวนการนี้มาบูรณาการวิธีการมาใช้กับชุมชนเพื่อให้คนในชุมชนได้มีการรวมตัว รวมใจ รวมพลัง ร่วมมือกันพัฒนาชุมชนโดยการเรียนรู้จากบริบทของชุมชน นำสิ่งที่มีอยู่ในชุมชนมาสร้างให้เกิดความสุขและความเจริญให้กับชุมชนต่อไป โดยผู้วิจัยได้เลือกศึกษาที่วิสาหกิจชุมชนสมุนไพรตำบลบึงพระ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก จากการศึกษาข้อมูลจาก องค์การบริหารส่วนตำบลบึงพระ มีทั้งหมด 10 หมู่บ้าน ประกอบด้วย แบ่งเขตการปกครอง ประกอบด้วยหมู่บ้าน หมู่ 1 บ้านนาโพธิ์แดง, หมู่ 2 บ้านหนองตมน้อย, หมู่ 3 บ้านบึงพระ, หมู่ 4 บ้านปากลาดใหม่, หมู่ 5 บ้านคลองจันทร์, หมู่ 6 บ้านไผ่ล้อม, หมู่ 7 บ้านดงพิบูล, หมู่ 8 บ้านสะพานที่สี่ 234, หมู่ 9 บ้านนาโพธิ์แดง, หมู่ 10 บ้านนาทองพัฒนา โดยมีการรวมตัวและจัดตั้งวิสาหกิจชุมชน เมื่อ วันที่ 22 มกราคม พ.ศ. 2545

วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกลุ่ม เพื่อส่งเสริมอนุรักษ์ เผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่น, เพื่อส่งเสริมให้สมาชิกมีการเรียนรู้ถึงคุณประโยชน์ของสมุนไพร, เพื่อให้มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในกลุ่มสมาชิกและส่งเสริมรายได้ในกลุ่ม, เพื่อช่วยเสริมรายได้ให้สมาชิกมีฐานะมั่นคงขึ้น, เพื่อสนับสนุนสาธารณะประโยชน์และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มีการลงทุนของสมาชิกหุ้นละ 100 บาท และออมทรัพย์ทุกวันที 5 ของเดือน เป็นการสะสมทรัพย์ และการลงทุนผลิตผลิตภัณฑ์ โดยปี 2546 และ 2547 ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มฯได้รับการคัดสรรเป็นผลิตภัณฑ์ OTOP ระดับ 4 ดาว และในปี 2549, 2552 และ 2553 ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มฯได้รับการคัดสรรเป็นผลิตภัณฑ์ OTOP ระดับ 5 ดาว ที่มีแนวโน้มจะขยายและการพัฒนาการส่งเสริมอาชีพเพิ่มรายได้ที่ยั่งยืนให้แก่ชุมชนได้อีกในอนาคตต่อไป

วิสาหกิจชุมชนปัจจุบันของตำบลบึงพระ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก นั้นเป็นลักษณะของการรวมกลุ่มของชุมชนในการสร้างอาชีพเสริม เพราะอาชีพหลักของคนในชุมชนคือการประกอบอาชีพเกษตรกรรม และการทำงานภายนอกชุมชนในภาคของอุตสาหกรรมซึ่งในยุคปัจจุบันเริ่มที่จะมีสูงขึ้น สภาพปัญหาในปัจจุบันของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนตำบลบึงพระ คือในด้านของกระบวนการรวมกลุ่มของชุมชนในการผลิตสินค้าอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากว่าวิสาหกิจของชุมชนบึงพระยังไม่เป็นสินค้าที่ติดตลาดมากนัก ยังไม่เป็นที่รู้จักของคนแพร่หลายในจังหวัดพิษณุโลก อีกทั้งการขาดหายไปของกระบวนการผลิตสินค้าของชุมชน เนื่องจากสภาพการเปลี่ยนแปลงในสังคมปัจจุบันที่ส่งผลต่อนโยบายการพัฒนาประเทศเน้นกระบวนการผลิตสินค้าในภาคอุตสาหกรรมและส่งออก ทำให้ประชาชนที่อยู่ในตำบลบึงพระต้องปรับเปลี่ยนวิถีในการดำรงชีวิตใหม่ เช่น ระดับการศึกษาที่สูงขึ้น การออกไปทำงานภายนอกชุมชน สภาพแวดล้อมของชุมชนที่เปลี่ยนแปลงไป การขายที่ดินทำกิน รวมถึงการขายตัวของเมือง ทำให้ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนตำบลบึงพระลดน้อยลงไป สินค้าเศรษฐกิจที่สำคัญของตำบลบึงพระ คือ การแปรรูปสมุนไพร การใช้สิ่งที่มีอยู่ในชุมชน สมุนไพรชนิดต่าง ๆ นำมาแปรรูปเป็นสินค้าทางเศรษฐกิจ เช่น สบู่ ยาสระผม น้ำมันนวด ครีม ยาทาผิว ยารักษาโรค ที่เป็นสินค้าที่โดดเด่นของชุมชนเริ่มมีการผลิตที่น้อยลงไป ส่วนกลุ่มเครือข่ายที่ก่อตั้งวิสาหกิจชุมชนก็ออกไปทำงานนอกชุมชนเพิ่มมากขึ้น วิธีการผลิตสินค้าในปัจจุบันก็เป็นอีกประเด็นที่สำคัญที่ทำให้เห็นถึงวิกฤตทางเศรษฐกิจเนื่องจากนโยบายของภาครัฐเน้นการผลิตสินค้าส่งขายยังตลาดเพื่อการแข่งขัน ทำให้มีหลายชุมชนในประเทศไทยและหลายพื้นที่เร่งการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเพื่อการค้า ทำให้สินค้าที่เคยผลิตในชุมชนต้องออกไปแข่งขันกับตลาดภายนอกเพิ่มมากขึ้น จากประกอบการในชุมชนจะต้องกลายเป็นพ่อค้า แม่ค้าที่ขายผลิตภัณฑ์ของชุมชนโดยตรง การออกงานอีเวนต์ต่าง ๆ ที่หน่วยงานภาครัฐจัดขึ้น ซึ่งในบางครั้งที่จัดงานสินค้าที่ผลิตก็ไม่สามารถที่จะขายได้เท่าที่ควรหรือมีผลตอบแทนที่น้อยทำให้กลุ่มผู้ที่เคยทำวิสาหกิจชุมชนลดน้อยตามลงไปด้วย

จากความเป็นมาและประเด็นปัญหาที่กล่าวมาผู้วิจัยเคยเข้าร่วมกิจกรรมร่วมกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และเห็นความเข้มแข็งของชุมชน จึงเป็นมูลเหตุจูงใจให้ต้องการศึกษาเรื่อง การพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชน

ในด้านผู้ประกอบการ SME ขนาดย่อยโดยใช้กระบวนการ PLC ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ตำบลบึงพระ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อจะได้นำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยเสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนได้นำไปปรับปรุงให้ สมาชิกได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนให้มีประสิทธิภาพ อันจะสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนได้อย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารและระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนของชุมชนตำบลบึงพระ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก
2. เพื่อศึกษาระดับปัญหาและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ตำบลบึงพระ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก
3. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน โดยใช้กระบวนการ PLC ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนในด้านผู้ประกอบการ SME ขนาดย่อยโดยใช้กระบวนการ PLC ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ตำบลบึงพระ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก” เป็นการวิจัยวิจัยแบบผสม (Mixed Methods Research) การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลประชากรและกลุ่มตัวอย่างครั้งนี้ คือ ประชาชนในชุมชน ตำบลบึงพระ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มประชาชนผู้ที่อาศัยอยู่ในตำบลบึงพระ จำนวน 120 คน กลุ่มผู้นำชุมชน จำนวน 10 คน และกลุ่มเจ้าหน้าที่ของภาครัฐและภาคเอกชน จำนวน 10 คน รวม 140 คน โดยใช้วิธีการศึกษาเชิงสำรวจ (Surveys Research) การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ศึกษาการบริหารและระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนของชุมชนตำบลบึงพระ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

1. ทูทางสังคม (S = Social Capital) ด้านการสร้างการมีส่วนร่วม ความร่วมมือในชุมชนนำมาซึ่งความสำเร็จในการ พัฒนาชุมชน มากที่สุด ($\bar{x} = 4.43$, S.D. = 0.818) รองลงมา มีการใช้ประโยชน์จากทุนทางสังคม ร่วมกัน และสมาชิก มีส่วนร่วมในการเสนอแนะการจัดสรรทรัพยากรชุมชน และการพัฒนาองค์ความรู้ในชุมชน ($\bar{x} = 4.40$, S.D. = 0.960)

2. การตลาดเชิงสร้างสรรค์ (C = Creative Marketing) ที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ มีการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ที่เอกลักษณ์เฉพาะถิ่น การเพิ่มมูลค่าให้กับวัตถุดิบที่เหลือใช้ มีการพัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์โดยใช้ความคิดสร้างสรรค์ของคนใน ชุมชน และการให้ข้อมูลด้านผลิตภัณฑ์แก่ผู้บริโภคที่เป็นจริง ($\bar{x} = 4.40$, S.D. = 0.960) และค่าเฉลี่ยที่น้อยที่สุดได้แก่ การพัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์โดยใช้ความคิดสร้างสรรค์ของคนในชุมชน ($\bar{x} = 3.40$, S.D. = 1.960)

3. ศักยภาพเครือข่ายทางสังคม (P = Potential of social network) ที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ การสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเข้าร่วมเครือข่ายทางสังคม และมีเครือข่ายมีขวัญและกำลังใจเจตนาารมณ์ร่วมกัน ($\bar{x} = 4.40$, S.D. = 0.960) รองลงมา ได้แก่ การสร้างเครือข่ายในการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ การเปิดรับการสนับสนุนด้านต่าง ๆ จากหน่วยงานองค์กร ($\bar{x} = 4.38$, S.D. = 0.600) และศักยภาพเครือข่ายทางสังคมที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ความร่วมมือของเครือข่ายต่าง ๆ ส่งผลต่อความสำเร็จในองค์กรชุมชน ($\bar{x} = 3.95$, S.D. = 1.065)

4. กระบวนการพัฒนา (D = Development Procedure) ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ สร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกัน การเตรียมความพร้อมในการออกสู่ตลาดของผลิตภัณฑ์ การเตรียมความพร้อมในการออกสู่ตลาดของผลิตภัณฑ์ ($\bar{x} = 4.55$, S.D. = 0.901) และค่าเฉลี่ยด้านกระบวนการพัฒนาที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดได้แก่ การสำรวจทุนทางสังคม และทรัพยากรชุมชน มีการรับฟังข้อเสนอแนะ และความต้องการของชุมชน ค่าเฉลี่ย 4.22 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.651 ($\bar{x} = 4.22$, S.D. = 0.651)

ตอนที่ 2 ศึกษาระดับปัญหาและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ตำบลบึงพระ อำเภอมือง จังหวัดพิษณุโลก

พบว่าปัญหาด้านการผลิตของวิสาหกิจชุมชนสมุนไพรตำบลบึงพระ อำเภอมือง จังหวัดพิษณุโลก คือ ขาดวัตถุดิบ ขาดเครื่องมือการผลิตที่ทันสมัย และไม่มีทักษะในการผลิตวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตมีคุณภาพ ไม่สม่ำเสมอ กลุ่มผู้ผลิต ชุมชนส่วนใหญ่ไม่สามารถรับการสั่งซื้อสินค้าคราวละมาก ๆ ได้เมื่อต่างชาติสั่งซื้อ มักสั่งซื้อคราวละมาก ๆ เพราะเหตุผลด้านโลจิสติกส์และมาตรฐานสินค้าก็ต้องสม่ำเสมอสินค้า แต่ละครึ่งของวิสาหกิจชุมชนสมุนไพรตำบลบึงพระ อำเภอมือง จังหวัดพิษณุโลกมีคุณภาพไม่เหมือนกัน ไม่สม่ำเสมอ กรรมวิธีการผลิตไม่ทันสมัยไม่สามารถแข่งขันในตลาดโลกได้ อีกทั้ง ผู้ผลิตของกลุ่มก็เกรงว่าผลิตออกมาแล้วไม่สามารถหาตลาดได้ปัญหาที่ตามมาคือจากเดิมที่ผลิตแล้วขายเป็นตลาดเชิงรับจึงมีการปรับใหม่ให้เป็นตลาดเชิงรุก โดยเริ่มจากการสร้างความต้องการ (Demand) ให้เกิดขึ้นก่อนแต่เมื่อมีความต้องการเกิดขึ้นแล้วกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ตำบลบึงพระ อำเภอมือง จังหวัดพิษณุโลก เองกลับผลิตสินค้าได้ ไม่ทันตามความต้องการของผู้บริโภค อย่างไรก็ตาม การขยายตัวทางธุรกิจก็ต้องมีการขยายตัวในด้านการผลิต ไม่ว่าจะเป็นในส่วนของการกระบวนการผลิตที่เปลี่ยนแปลงไป เครื่องจักรและอุปกรณ์ที่ทันสมัยขึ้น โปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่ใช้ในการควบคุมกระบวนการผลิตทั้งในภาพรวมและหน่วยการผลิตย่อยและอื่น ๆ

ส่งผลให้สมาชิกที่มีความเคยชินกับวิธีการทำงานแบบเก่าจำเป็นต้องยกระดับความรู้ความสามารถในการใช้งานเทคโนโลยีที่สูงขึ้น ซึ่งก็ขึ้นอยู่กับความสามารถ ในการปรับตัวได้ของสมาชิกแต่ละคนและประสิทธิภาพของการส่งเสริมอบรมพัฒนาความรู้

ตอนที่ 3 วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชน โดยใช้กระบวนการ PLC ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

พบว่า การใช้กระบวนการ PLC ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เข้ามาพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จะต้องเกิดจากการพัฒนาโครงการส่งเสริมการขายและขยายช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชน สนับสนุนการจัดหาเครื่องจักรทันสมัยเพื่อประสิทธิภาพการผลิต จัดตั้งศูนย์ทดสอบและรับรองมาตรฐานคุณภาพผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชน พัฒนาการรวมกลุ่มเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนสู่ความยั่งยืน การเสริมสร้างผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนรายใหม่ การจัดงานแสดงสินค้าผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนสมุนไพรตำบลบึงพระ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก โดยใช้กระบวนการ PLC ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สื่อสารประชาสัมพันธ์และเผยแพร่การดำเนินงานการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนผ่านช่องทางต่าง ๆ ส่งเสริมการเข้าร่วมงานแสดงสินค้าทั้งในและต่างประเทศ โครงการพัฒนาตราสินค้าผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนสมุนไพรตำบลบึงพระ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก โดยใช้กระบวนการ PLC ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ การเพิ่มช่องทางการขายด้วยการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ สื่อออนไลน์ที่เกิดจากการเข้าร่วมพัฒนาและต้องการสร้างกลุ่มวิสาหกิจชุมชนให้เกิดขึ้นโดยการนำกระบวนการชุมชนการเรียนรู้ PLC เข้ามาร่วมในการดำเนินงาน การพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนในด้านผู้ประกอบการ SME ขนาดย่อยโดยใช้กระบวนการ PLC ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ตำบลบึงพระ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก สามารถเชื่อมโยงให้ผู้บริโภคได้เห็นชัดเจนมากขึ้นอีกว่าการซื้อสินค้าจากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสมุนไพรตำบลบึงพระ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก นอกจากได้ผลิตภัณฑ์ที่มีเอกลักษณ์ของภูมิปัญญาดั้งเดิมและมีคุณภาพในราคายุติธรรมแล้วจะเป็นอีกทางหนึ่งที่จะช่วยสนับสนุนชาวบ้านที่ด้อยโอกาสให้สามารถพึ่งตนเองมีรายได้ในการช่วยเหลือครอบครัวเป็นการเพิ่มจุดขายไปยังกลุ่มเป้าหมายที่อยากสนับสนุนและกระจายรายได้ให้แก่คนในชุมชน

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษากิจการและการบริหารและระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนของชุมชนตำบลบึงพระ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.34 จึงเห็นได้ว่าควรนำประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยน้อยนำไปพัฒนารูปแบบดังกล่าวเพื่อให้สามารถนำไปใช้ในการทดลองต่อไปได้ “ทุนของชุมชน” อย่างสร้างสรรค์จากพื้นฐานของภูมิประเทศท้องถิ่นผสมผสานกับความรู้สากล เพื่อการพึ่งตนเองและพึ่งพากันและกันของชุมชนนั่นเอง

และสอดคล้องกับธงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร และ อุทิศ สังขรัตน์ (2556) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมศรี จังหวัดตรัง พบว่า การบริหารจัดการกลุ่มที่เป็นระบบ ผู้นำสนับสนุนให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทาง เป้าหมายและแผนการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชน การสนับสนุนจากหน่วยงานของภาครัฐและเอกชนในด้านต่าง ๆ ได้แก่ งบประมาณการให้ความรู้ ความมีเอกลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ การพัฒนาผลิตภัณฑ์อย่างต่อเนื่องด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่ผสมกับภูมิปัญญาไทยจนสินค้าได้รับรองมาตรฐานและเป็นที่ยอมรับจากลูกค้า การพัฒนาความรู้ความสามารถ และทักษะในการทำงานของสมาชิก ตลอดจนมีความสามารถถ่ายทอดให้ผู้อื่นได้ ทำให้มีสมาชิกมีรายได้เพิ่มขึ้นคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่เปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ดีขึ้น รวมทั้งการสร้างพหุวัฒนธรรมผลิตภัณฑ์ที่เป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นประจำถิ่น จะสามารถให้ชุมชนประสบความสำเร็จและมีความยั่งยืนในการประกอบธุรกิจของชุมชนสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร และ อุทิศ สังขรัตน์ (2556) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมศรี จังหวัดตรัง พบว่า การบริหารจัดการกลุ่มที่เป็นระบบ ผู้นำสนับสนุนให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทาง เป้าหมายและแผนการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชน การสนับสนุนจากหน่วยงานของภาครัฐและเอกชนในด้านต่าง ๆ ได้แก่ งบประมาณ การให้ความรู้ ความมีเอกลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ การพัฒนาผลิตภัณฑ์อย่างต่อเนื่องด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่ผสมกับภูมิปัญญาไทยจนสินค้าได้รับรองมาตรฐานและเป็นที่ยอมรับจากลูกค้า การพัฒนาความรู้ความสามารถและทักษะในการทำงานของสมาชิก ตลอดจนมีความสามารถถ่ายทอดให้ผู้อื่นได้ ทำให้มีสมาชิกมีรายได้เพิ่มขึ้นคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่เปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ดีขึ้น รวมทั้งการสร้างพหุวัฒนธรรมผลิตภัณฑ์ที่เป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นประจำถิ่น จะสามารถให้ชุมชนประสบความสำเร็จและมีความยั่งยืนในการประกอบธุรกิจของชุมชนสอดคล้องกับงานวิจัยของ นางลักขณ์ ทองศรี (2558 : 215) ได้ศึกษา รูปแบบการจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ผ้าไหมจังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า 1) ปัญหาการจัดการการผลิตอยู่ในระดับมาก การจัดการการตลาด การจัดการการเงินและการบัญชีอยู่ในระดับปานกลาง 2) ความต้องการในการพัฒนาการจัดการ การผลิตอยู่ในระดับมาก การจัดการการตลาดและด้านการจัดการการเงินและการบัญชีอยู่ในระดับปานกลาง และ 3) รูปแบบการจัดการแต่ละด้านคือ 3.1) การจัดการการผลิตควรวางแผนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ ที่มีเอกลักษณ์แตกต่าง ดำเนินการตามแผนและควบคุมคุณภาพให้ได้มาตรฐาน 3.2) รูปแบบการจัดการการตลาด ควรรวบรวมผลิตภัณฑ์ตามความต้องการของลูกค้า กำหนดราคาขายที่เหมาะสม ขยายช่องทางการจำหน่าย และมีการส่งเสริมการตลาด และ 3.3) รูปแบบการจัดการการเงินและการบัญชีควรวางแผนระยะสั้นและระยะยาว เพื่อจัดหาจัดสรรเงินทุน และสรุปผลการดำเนินงานตามระบบบัญชี

ปัญหาการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนสมุนไพรตำบลบึงพระ ยังขาดชุมชนการเรียนรู้ ซึ่งปัจจัยที่สำคัญที่สุดอย่างหนึ่งที่จะทำให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนประสบผลสำเร็จ และเป็นสถานที่สำหรับการปฏิสัมพันธ์ของ

มวลสมาชิกผู้ประกอบการวิชาชีพของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เกี่ยวกับการให้ความดูแลและพูดถึงการปรับปรุงคุณภาพของผลิตภัณฑ์ของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

ผู้นำและกลุ่มวิสาหกิจชุมชน สมุนไพรตำบลบึงพระ ได้ทำงานร่วมกันโดยใช้กระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ PLC ในการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีชุมชน มีกระบวนการทัศน์ทางการพัฒนาที่เปลี่ยนไปบ่งชี้ว่าสมาชิกวิสาหกิจชุมชนทั้งหลายและสาธารณชนร่วมกันกำหนดบทบาทใหม่ที่เหมาะสมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ทบทวนที่ต้องให้สมาชิกวิสาหกิจชุมชนใช้เวลาส่วนใหญ่ในแต่ละวันอยู่กับกระบวนการผลิตและพัฒนาผลิตภัณฑ์และนำนวัตกรรมแนวทางการปรับปรุงผลิตภัณฑ์ให้อยู่กับสมาชิกวิสาหกิจชุมชนตลอดเวลา และสร้างวัฒนธรรมการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น จำเป็นต้องสร้างความตระหนักและให้มุมมองใหม่ต่อสาธารณชน และวงการวิชาชีพสมาชิกวิสาหกิจชุมชนที่ต้องเน้นและเห็นคุณค่าของความจำเป็นต้องพัฒนาสมาชิกวิสาหกิจชุมชนให้มีความเป็นมืออาชีพยิ่งขึ้น ถ้าหากต้องการคุณภาพการเรียนรู้การพัฒนาคุณภาพของผลิตภัณฑ์ของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน เป็นบุคคลแรก โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมในชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ซึ่งจะส่งผลให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น และช่วยให้ผลผลิตของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนสูงตามไปด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของเดชวิทย์ นิลวรรณ (2553) ได้ศึกษาการจัดการความรู้ การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาธุรกิจชุมชนกลุ่มตัดเย็บบ้านดอกแดง ตำบลสง่าบ้าน อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า มีปัญหาใน 4 ด้าน ได้แก่ ปัญหาด้านการบริหารจัดการ ปัญหาด้านการตลาด ปัญหาด้านการผลิต และปัญหาด้านการเงินบัญชี จากปัญหาดังกล่าวได้มีการวางแผนในการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการกลุ่มของกลุ่มใน 3 ด้าน คือ ด้านทัศนคติ เพื่อปรับทัศนคติให้สมาชิกเห็นความสำคัญของกลุ่มเกิดความสามัคคี เกิดความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ เข้าใจวิธีการทำงานร่วมกัน การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล และการมีเป้าหมายร่วมกันในการทำงานด้านความรู้ เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการบริหารงาน ด้วยการปรับโครงสร้างการบริหารงาน วิธีการทำงาน และการจัดทำใบพรรณนาลักษณะงาน และด้านทักษะในนี้คือ ทักษะในการทำงานร่วมกันเพื่อให้เกิดการรับฟังความคิดเห็นจากสมาชิกในด้านต่าง ๆ และสอดคล้องกับงานวิจัยของจรรยาภรณ์ พรหมคุณ (2551) ได้ศึกษาวิจัยและการปฏิบัติงานตามแผนกลยุทธ์ที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของผู้ประกอบการส่งออกเสื้อผ้าสำเร็จรูป เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติงานตามแผนกลยุทธ์ของผู้ประกอบการที่ส่งออกเสื้อผ้าสำเร็จรูป จำนวน 240 ราย ผลการศึกษาพบว่า ผู้ประกอบการมีการปฏิบัติตามแผนกลยุทธ์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และมีความสำคัญในการปฏิบัติตามแผนกลยุทธ์ระดับธุรกิจมากที่สุด ส่วนกลยุทธ์ย่อยที่ให้ความสำคัญมากที่สุดคือกลยุทธ์ด้านการผลิต สถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (ม.ป.ป.) ศึกษาคุณลักษณะของผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จในธุรกิจภาคการผลิต บริการ การค้า และเกษตรทั้งในเขตกรุงเทพและปริมณฑล และต่างจังหวัดทั่วประเทศ ใช้วิธีสุ่มแบบโควตา และแบบสะดวกจากผู้ประกอบการธุรกิจขนาดเล็กที่เป็นเจ้าของกิจการไม่เกิน 10 ปี และมีธุรกิจที่อยู่ในช่วงเจริญเติบโตเต็มที่ ไม่รวมธุรกิจแฟรนไชส์ จำนวน 504 ตัวอย่าง

ข้อเสนอแนะ

1. ด้านการปฏิบัติ

1.1 ทีมวิจัย ต้องเพิ่มพูนความรู้ทักษะของการเป็นวิทยากรกระบวนการ การตั้งคำถาม การกระตุ้นให้แสดงความคิดเห็น และมีส่วนร่วมของสมาชิก เรียนรู้กระบวนการวิจัย

1.2 สมาชิกและผู้นำวิสาหกิจชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมและตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ และสนับสนุนให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านการใช้กระบวนการ PLC ที่เป็นระบบซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนที่ยั่งยืน

1.3 หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะหน่วยงานภาคี หน่วยงานในคณะอนุกรรมการ ส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กระบวนการ PLC

2. ด้านนโยบาย

2.1 ระดับนโยบายควรสนับสนุนให้บุคลากรทำงานอย่างนักวิจัยเพิ่มขึ้น โดยใช้งานในหน้าที่ที่ทำอยู่แล้ว จะเป็นการพัฒนาความรู้ ความสามารถ ทักษะของเจ้าหน้าที่ไปในตัว

2.2 สนับสนุนงบประมาณ ขวัญกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงานด้านนี้ เพราะเป็นการสร้างองค์ความรู้ใหม่ที่จะก่อประโยชน์ต่องานว่าส่งเสริมการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนทั้งในปัจจุบันและอนาคต

3. ด้านกลยุทธ์/ทิศทางพัฒนาวิสาหกิจชุมชน

3.1 ปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์และการทำงานทั้งของเจ้าหน้าที่และชุมชนให้รู้จักคิด และดำเนินการพัฒนาชุมชน พัฒนากลุ่มในเชิงกลยุทธ์มากขึ้น โดยคัดเลือกกลุ่มนำร่องหรือต้นแบบขึ้นมาเพื่อดำเนินการผ่านกระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

3.2 กลุ่มต้นแบบดำเนินการพัฒนาโดยประเมินศักยภาพ วิเคราะห์ศักยภาพ กำหนด เป้าหมาย วิสัยทัศน์ ในการพัฒนา กำหนดภารกิจ วัตถุประสงค์ และตัวชี้วัดการพัฒนาพร้อมวิธีประเมิน

4. ด้านการวิจัยครั้งต่อไป

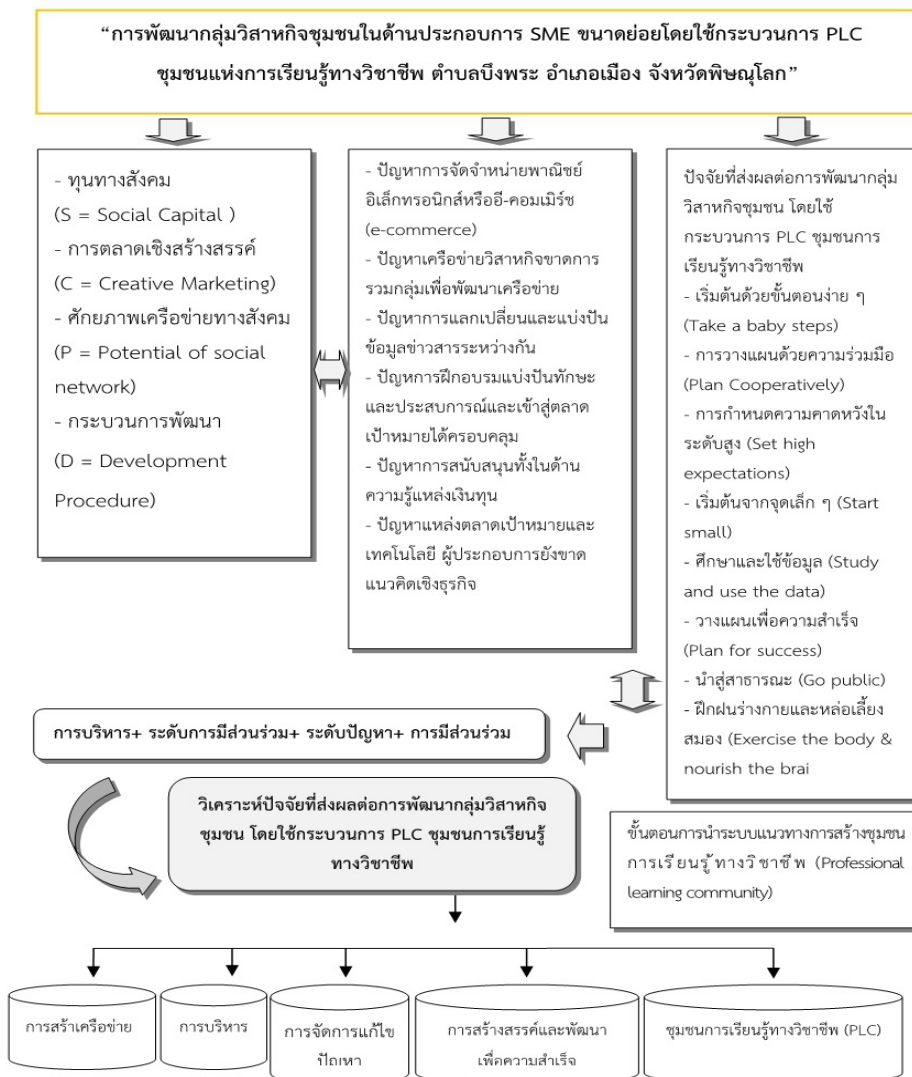
4.1 วิจัยการพัฒนาโดยใช้กระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ PLC ในการบริหารจัดการองค์กร

4.2 วิจัยการพัฒนาสินค้า ผลิตภัณฑ์และการตลาด

4.3 ศึกษาวิจัยเรื่องการเชื่อมโยงและพัฒนาเครือข่ายด้านการเรียนรู้ การผลิตและการตลาด โดยใช้กระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ PLC

องค์ความรู้ใหม่

การศึกษาโครงการวิจัยเรื่อง “การพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนในด้านประกอบการ SME ขนาดย่อยโดยใช้กระบวนการ PLC ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ตำบลบึงพระ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก” สามารถสรุปองค์ความรู้ใหม่ ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา แก้วเทพ. (2551). เอกสารการสอนชุดวิชา การสื่อสารกับการพัฒนา. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ขวัญเชิญ ภาคฐิน. (2546). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความสำเร็จของการประกอบการอุตสาหกรรมอาหารขนาดกลางและขนาดย่อม. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เจษฎาภรณ์ บุญรัตน์. (2561). ภาวะผู้นำ. สืบค้นเมื่อ 29 สิงหาคม 2561, จาก <https://www.gotoknow.org/posts/389367>
- ชัยอนันต์ สมุทวณิช. (2527). ระบบราชการกับการมีส่วนร่วมของชุมชน : พิจารณาในแง่มหภาคในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพฯ: ศูนย์ศึกษานโยบายสาธารณะสุขมหาวิทยาลัยมหิดล.
- ณพิศภัฏ จักรพิทักษ์. (2552). ทฤษฎีการจัดการความรู้. กรุงเทพฯ: บริษัท ธนาเพรส จำกัด.
- ณรงค์ฤทธิ์ อินทนาม. (2553). การพัฒนาหลักเทียบสำหรับการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดวงเดือน สมวัฒน์ศักดิ์. (2548). เอกสารวิชาการเรื่องวิสาหกิจชุมชน.สำนักส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมเกษตรเขตที่ 1. ชัยนาท: กรมส่งเสริมการเกษตร.
- ทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์. (2548). ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ Management Information Systems. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- วรลักษณ์ ชูกำเนิด และคณะ. (2557). รูปแบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูสู่การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 บริบทโรงเรียนในประเทศไทย. *วารสารหาดใหญ่วิชาการ*, 12(2), 123-134.
- สมแก้ว รุ่งเลิศเกรียงไกร และคณะ. (2550). คุณลักษณะผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จในภาคใต้ภาคอุตสาหกรรม. *วารสารเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยทักษิณ*, 2(1), 25-35.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560 - 2564). กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- อุมาพร กาญจนตลอด. (2550). บทบาทหน่วยงานภาครัฐในการสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช. (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

- Argyris and Schon. (1978). Organizational learning: A theory of action perspective. Reading. MA: Addison-Wesley
- insecurity. (2003). New York: Teachers College Press.
- Kotter. J. P. & Cohen. (2002). The heart of change: Real-life stories of how people change their organizations. Boston: Harvard Business School Press.
- Little. J. W. (1997). Excellence in professional development and professional community. Washington. D.C.: Office of Educational Research and Improvement.
- Louis. K. S.. & Kruse. S. D.. (1995). Professional and community: Perspectives on reforming urban schools. Thousand Oaks. CA: Corwin Press.
- Melanie. A. Apel,. (2000). Careers in Information Technology. New York: The Rosen Publishing Group. Inc.
- Michael Polanyi and Ikujiro Nonaka. แนวคิด KM ของ Michael Polanyi และ Ikujiro Nonaka. สืบค้นเมื่อ 29 กรกฎาคม 2563, จาก https://www.nstda.or.th/home/knowledge_post/km-michael-polanyi-ikujiro-nonaka
- Paul Bredeson. (2003). The APC Summer Institute. 2003 : A two-day workshop with Professor Paul Bredeson.University of Wisconsin – Madison.
- Reichstetter. R. Defining a Professional Learning Community a Literature Review. E and R Report. Wake Country, 20.

รูปแบบการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2
The Model of Academic Administration under the Iddhipada 4
of School administrators within the Roi Et Primary
Educational Service Area Office 2

ปัทมัญญา พ่างกุล¹ และ สุเทพ เมยไธสง²

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด^{1,2}

Pathinya Pangkul¹ and Suthep Moeithaisong²

Mahamakut Buddhist University Roi-Et Campus^{1,2}

Corresponding Author, E-mail: pathinya3536@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 2) สร้างรูปแบบการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา 3) ประเมินรูปแบบการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นการวิจัยผสมผสาน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอน จำนวนทั้งสิ้น 351 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามและแบบประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ มีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.75 การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเทคนิค PNI_{modified}

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัจจุบันของการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์ โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

* ได้รับบทความ: 19 กรกฎาคม 2566; แก้ไขบทความ: 23 กันยายน 2566; ตอรับตีพิมพ์: 29 กันยายน 2566

ความต้องการจำเป็น ด้านการจัดการเรียนการสอน มีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นสูงที่สุดเป็นลำดับแรก ($PNI_{\text{modified}} = 0.38$) รองลงมาคือ ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา ด้านการจัดหลักสูตร ด้านการพัฒนาส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ ด้านการวัดผลประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน และ ด้านการนิเทศการศึกษา ตามลำดับ

2. รูปแบบการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการจัดการเรียนการสอน 2) ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา 3) ด้านการพัฒนาหลักสูตร 4) ด้านการพัฒนาส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ 5) ด้านการวัดผลประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน 6) ด้านการนิเทศการศึกษา

3. ผลการประเมินรูปแบบการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า รูปแบบมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: รูปแบบ; การบริหารงานวิชาการ; หลักอิทธิบาท 4

Abstract

The objectives of this research are 1) to study the current situation, desirable conditions, and necessary requirements for managing academic work according to the Iddhipada 4 of educational administrators under the Roi Et Primary Educational Service Area Office 2, 2) to establish a model for managing academic work based on the Iddhipada 4 of educational administrators, and 3) to evaluate the model of managing academic work based on the Iddhipada 4 principles of educational administrators as a mixed-method research. The sample group consists of a total of 351 teaching personnel. The data collection instruments used include questionnaires and assessments of suitability and feasibility. The content validity ranges from 0.67 to 1.00, and the reliability coefficient is 0.75. Data analysis was performed using standardized software to calculate percentages, means, standard deviations, and the PNI_{modified} technique.

The results show that:

1) The current state of academic management based on the Iddhipada 4 of educational administrators is generally at a moderate level, both overall and in specific areas.

The desired state, on the other hand, is at a high level, both overall and in specific areas. The most important need is in the area of teaching and learning management, with a PNI_{modified} index of 0.38, ranking as the first aspect, followed by innovative media and educational technology development, curriculum organization, promoting the establishment of learning sources, measurement, evaluation, credit transfer of learning outcomes, and educational guidance and counseling.

2) The model of academic management based on the Iddhipada 4 of educational administrators consists of six aspects which are teaching and learning management, development of innovative media and educational technology, curriculum development, promotion of learning sources, measurement, evaluation, and implementation of credit transfer for learning outcomes, and educational guidance and counseling.

3) The results of the evaluation of the academic administration model according to the principle of Iddhipada 4 of educational institute administrators found that the model was appropriate and possible at the highest level. It can be applied to develop academic administration effectively.

Keywords: Model; Academic Administration; The Iddhipada 4

บทนำ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาตามมาตรา 38 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และมาตรา 37 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงและมีอำนาจหน้าที่จัดทำนโยบาย แผนพัฒนาและมาตรฐานการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาและความต้องการของท้องถิ่น ติดต่oprสาน ส่งเสริมสนับสนุนพัฒนาหลักสูตรกับสถานศึกษา ดังนั้นจึงมีนโยบายที่ส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาในสังกัดสามารถบริหารจัดการด้วยตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ จึงได้กำหนดงานบริหารงานสถานศึกษาไว้ 4 งานกล่าวคือ งานวิชาการ งานงบประมาณ งานบริหารบุคคล และงานบริหารงานทั่วไป งานวิชาการเป็นงานหลักหรือภารกิจหลักของสถานศึกษาผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องให้ความสนใจและให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะมาตรฐานและคุณภาพของสถานศึกษาพิจารณาได้จากผลงานด้านวิชาการเป็นหลัก (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560)

การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาเป็นภารกิจและหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องในทุกระดับจะต้องมีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ โดยเฉพาะเรื่องการบริหารหลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น โรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการได้นั้น ผู้บริหารต้องเป็นผู้นำทางวิชาการทั้งด้านหลักสูตรและการเรียนการสอนรวมทั้งสามารถนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติอย่างมีคุณภาพด้วยการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีการเรียนรู้และการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่เพียงพอเหมาะสม (ปัญญา แก้วกียูร, 2545)

จากการรายงานผลการศึกษาของสำนักงานทดสอบคุณภาพมาตรฐานแห่งชาติของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 2 พบว่าปัญหาในการบริหารงาน ด้านงานวิชาการไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่ได้ตั้งไว้และการประเมินผลด้านการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาจากคะแนนผลสอบ O-NET ในแต่ละปีจะเป็นอีกตัวชี้วัดผลงานด้านวิชาการของสถานศึกษาแต่ละแห่งผลสัมฤทธิ์ด้านงานวิชาการไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ต้องการ โดยผลการทดสอบระดับชาติ (National test) หรือ (O-NET) ประจำปีการศึกษา 2564 ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยภาพรวมของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ดเขต 2 สรุปทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าเกณฑ์ มาตรฐานทุกรายวิชา ระดับประเทศผลการทดสอบระดับชาติ (National test) หรือ (O-NET) ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ดเขต 2

หลักอริยบท 4 เป็นหลักธรรมพื้นฐานที่ใกล้กับความเป็นอยู่ของมนุษย์มากที่สุดสามารถที่จะปฏิบัติได้ในเบื้องต้นและกระบวนการเรียนรู้ในพระพุทธศาสนาในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงจำเป็นต้องจัดการเรียนรู้ที่เน้นความรู้คู่คุณธรรมตามสาระรัฐธรรมนุญ พุทธศักราช 2540 มาตรา 81 (2540 : 16) การนำหลักอริยบท 4 มาบูรณาการปรับใช้ในชีวิตรประจำวัน เพื่อพัฒนาจริยธรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์รวมทั้งคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนหลักอริยบท4ประกอบด้วย ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา เมื่อนำมาประยุกต์กับกิจกรรมการเรียนการสอนในสถานศึกษา เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ และค้นพบจากการปฏิบัติหลักธรรมด้วยตนเองทุกทำให้มีสติแล้วจะเกิดปัญญาและเกิดความรู้แจ้งเข้าใจและแก้ปัญหาได้ นำพาซึ่งความสำเร็จตามหลักอริยบท 4

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยซึ่งเป็นครูผู้สอนในสถานศึกษา มีความสนใจที่จะศึกษานำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มาประยุกต์ใช้ในการบริหารและพัฒนาผู้เรียน โดยบูรณาการหลักอริยบท4 ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา เข้ามาเป็นส่วนสำคัญในการบริหารงานวิชาการตามหลักอริยบท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 2 เพื่อนำผลที่ได้เป็นข้อมูลในการวางแผนปรับปรุงพัฒนาการบริหารงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายที่วางไว้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 2
2. เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารงานวิชาการ ตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 2
3. เพื่อประเมินรูปแบบการบริหารงานวิชาการ ตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 2 แบบ คือ 1) แบบสอบถาม 2) แบบประเมิน

1. การสร้างแบบสอบถาม (Questionnaire) มีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

- 1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งมีลักษณะเป็นคำถามปลายปิดจำแนกเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบแบบสอบถามมีรายละเอียด ได้แก่ เพศตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดโรงเรียนเป็นแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 เป็นคำถามลักษณะปลายปิด (Close-ended Questions) สอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาผู้เรียนตามหลักไตรสิกขาจำแนกเป็น 6 ด้าน คือ 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตร 2) ด้านการจัดการเรียนการสอน 3) ด้านการวัดผลประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน 4) ด้านการพัฒนาส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ 5) ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา 6) ด้านการนิเทศการศึกษา

2) สร้างแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับโดยสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

- 3) นำแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบเนื้อหาและภาษาที่ใช้นำมาปรับปรุงแก้ไข

4) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (Content Validity) และความถูกต้องของเครื่องมือแล้วนำมาคำนวณหา ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC: Index of Item-Objective Congruence) โดยข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ และนิยามศัพท์เฉพาะ

5) นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์แล้วไปทดลองใช้ (Tryout) กับครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างแต่มีลักษณะเหมือนกันกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของเครื่องมือโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของ Cronbach (บุญชม ศรีสะอาด, 2560 : 117) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.968

6) นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขและจัดทำให้เป็นฉบับสมบูรณ์แล้วนำเสนอขอความเห็นชอบต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการวิจัยต่อไป

2. การสร้างแบบประเมิน ได้ดำเนินการดังนี้

สร้างการประเมินเพื่อตรวจสอบและยืนยันรูปแบบการบริหารงานวิชาการ ตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยการทำแบบประเมินมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิได้ยืนยันรูปแบบการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ที่เหมาะสมมีความเป็นไปได้ในการที่จะนำไปพัฒนาการดำเนินงานเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิที่ตรวจสอบยืนยันประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบมีจำนวนทั้งสิ้น 15 คน ซึ่งมีคุณสมบัติเป็นผู้อำนวยการโรงเรียนในสถานศึกษาที่มีแนวทางการปฏิบัติที่ดีโดดเด่นทางด้านวิชาการ

3. การสร้างรูปแบบ ได้ดำเนินการดังนี้

1. ผู้วิจัยได้ตกลงกำหนดกรอบงานวิจัยเป็น 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตร 2) ด้านการจัดการเรียนการสอน 3) ด้านการวัดผลประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน 4) ด้านการพัฒนาส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ 5) ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา 6) ด้านการนิเทศการศึกษา

2. การพัฒนาตัวบ่งชี้ ได้ดำเนินการดังนี้

2.1) ผู้วิจัยได้รวบรวม พัฒนาตัวบ่งชี้ของกรอบการบริหารงานวิชาการทั้ง 6 ด้านตามแนวทางอิทธิบาท 4 โดยมีเกณฑ์ว่าตัวบ่งชี้ในแต่ละด้านยึดตามแนวอิทธิบาท 4 มาครบทั้ง 4 ด้าน คือ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา

2.2) ผู้วิจัยได้ปรับข้อมูลที่ได้ ให้เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนแบบประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) เพื่อเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างว่าได้ดำเนินการบริหารจัดการตามหลักอิทธิบาท 4 ในแต่ละข้อย่อยของแต่ละด้านอยู่ในระดับมากน้อยเพียงใด

2.3) ผู้วิจัยได้หาคุณภาพของเครื่องมือเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรง (Content Validity) ว่าข้อคำถามวัดได้ตรงประเด็นหรือสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ปานใดโดยใช้เทคนิค IOC (Index

of Item objective Congruence) โดยกำหนดให้มีผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือจำนวน 3 คน และ
จะเก็บเอาข้อคำถามที่มีค่า IOC ไม่น้อยกว่า .67

2.4) ทำการผลิตแบบสอบถามให้ครบตามจำนวนที่ต้องการ

4. การประเมินรูปแบบการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

ผู้วิจัยได้กำหนดโรงเรียนเป้าหมาย 3 โรงเรียนให้ครบขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่
เพื่อขอความอนุเคราะห์ให้แต่ละโรงเรียน ได้นำรูปแบบที่ได้กลั่นกรองแล้วตามขั้นตอนที่ 3 ไปพิจารณา
ว่าเป็นไปตามความสอดคล้องกับหลักอิทธิบาท 4

ผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่มีค่าเฉลี่ย
สูงสุด คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน รองลงมา คือ ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี
ทางการศึกษา ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการพัฒนาส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4

สภาพที่พึงประสงค์การบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด
คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน รองลงมา คือ การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา
ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการนิเทศการศึกษา

ความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 เป็นรายด้าน พบว่า ด้านการจัดการเรียน
การสอน มีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นสูงที่สุดเป็นลำดับแรก ($PNI_{modified} = 0.38$)
รองลงมาคือ การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา ($PNI_{modified} = 0.37$) ด้านการจัดหลักสูตร
($PNI_{modified} = 0.36$) ด้านการพัฒนาส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ ($PNI_{modified} = 0.34$) ด้านการวัดผลประเมิน
ผลและการเทียบโอนผลการเรียน ($PNI_{modified} = 0.33$) และ ด้านการนิเทศการศึกษา ($PNI_{modified} = 0.32$)
ตามลำดับ

ผู้วิจัยได้นำผล PNI มาเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น ดังนี้

- 1) ด้านการจัดการเรียนการสอน
- 2) ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา
- 3) ด้านการพัฒนาหลักสูตร
- 4) ด้านการพัฒนาส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้

5) ด้านการวัดผลประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน

6) ด้านการนิเทศการศึกษา

2. รูปแบบการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ประกอบด้วย ประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการจัดการเรียนการสอน 2) ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา 3) ด้านการพัฒนาหลักสูตร 4) ด้านการพัฒนาส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ 5) ด้านการวัดผลประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน 6) ด้านการนิเทศการศึกษา

3. ผลการประเมินรูปแบบการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 15 คน โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 มีประเด็นน่าสนใจมาอภิปรายผล ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการบริหารงานวิชาการ เป็นหัวใจของการบริหารโรงเรียน ส่วนงานอื่น ๆ เป็นส่วนส่งเสริมให้งานวิชาการ มีคุณภาพและช่วยอำนวยความสะดวกให้แก่งานวิชาการ เพราะงานวิชาการเกี่ยวข้องกับงานทุกฝ่าย ในโรงเรียน จุดมุ่งหมายของงานวิชาการ คือ การพัฒนานักเรียนให้เป็นคนที่มีความรู้ เป็นคนดี สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข สามารถนำความรู้ไปใช้ในการดำรงชีวิตตามอัตภาพเป็นพลเมืองดี ของสังคมโดยการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 คือ (1) ฉันทะ (2) วิริยะ (3) จิตตะ (4) วิมังสา สอดคล้องกับแนวคิดของ สุธีณี แซ่ชิน (2561) ได้ให้ความหมายของการบริหารงานวิชาการว่า เป็นกระบวนการบริหารงาน หรือการดำเนินงานกิจกรรมทุกอย่างในสถานศึกษา เพื่อพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด โดยบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด และเกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน ให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

2. สภาพที่พึงประสงค์การบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ความสำคัญของงานวิชาการ เป็นภารกิจหลักของผู้บริหารสถานศึกษา มาตรฐานและคุณภาพการศึกษา จะเด่นชัด หากผู้บริหารสามารถบริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพดังนั้น ถือได้ว่าการบริหารงานวิชาการเป็น

หัวใจสำคัญที่สุดในสถานศึกษา ผู้บริหารต้องเอาใจใส่ ตระหนักในภารกิจ รู้และเข้าใจงานวิชาการอย่างถ่องแท้ รวมทั้งพัฒนางานวิชาการให้ก้าวหน้า และมีหลักการในการบริหารอย่างชัดเจนโดยใช้หลักอิทธิบาท 4 สอดรับกับงานวิจัยของกัญญลักษณ์ จันทรวินุลย์ และคณะ (2560) ได้ศึกษาการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และแนวทางการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนสาธิต ผลการวิจัย พบว่า สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ทั้ง 6 ด้าน โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก

3. จากผลการประเมินรูปแบบการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 15 คน โดยรวม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด รูปแบบประกอบไปด้วย กลไกการดำเนินการของสถานศึกษา การดำเนินการ การประเมินผล และเงื่อนไขความสำเร็จ มีกระบวนการ และขั้นตอนการปฏิบัติที่เหมาะสม ชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของคมภีร์ สุดแท้ (2553 : 177-178) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กผลการวิจัยพบว่า ผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดทำแผนการเพื่อเสนอของบประมาณให้เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล โดยการศึกษาระเบียบการเงินและเสนอของบประมาณของสถานศึกษา ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต โปร่งใสตรวจสอบได้

2) สถานศึกษาควรจัดทำบุคลากรประจำปีและรายงานทุกสิ้นปีงบประมาณ

3) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาส่งเสริมการมุ่งเน้นให้สถานศึกษามีความเป็นอิสระในการบริหารจัดการมีความคล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้ ยึดหลักการบริหารมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์และบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน

2. ข้อเสนอแนะนำไปใช้

1) จากการวิจัยพบว่า ความต้องการจำเป็นเมื่อมาจัดอันดับได้ ดังนี้ (1) ด้านการจัดการเรียนการสอน (2) ด้านการพัฒนาสื่อวัตกรรมการและเทคโนโลยีทางการศึกษา (3) ด้านการพัฒนาการจัดหลักสูตร (4) ด้านการพัฒนาส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ (5) ด้านการวัดผลประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน และ (6) ด้านการนิเทศการศึกษา ทำให้เห็นถึงความสำคัญก่อนหลัง จึงเป็นประโยชน์สำหรับผู้บริหาร และสถานศึกษาในการตัดสินใจเชิงนโยบายว่าจะต้องทำกิจกรรมเหล่านี้ก่อนหลัง ตลอดปีการศึกษา

2) สถานศึกษา ควรจัดทำระบบสารสนเทศของสถานศึกษา นำมาใช้ในการกำหนดเป้าหมายของโครงการ และจัดกิจกรรมบนพื้นฐานของข้อมูลและความต้องการจำเป็นที่พบ

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

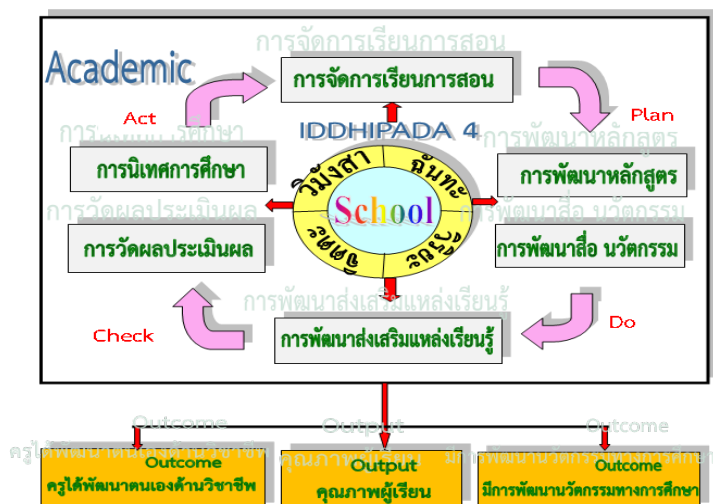
1) ควรศึกษาการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาใช้ร่วมกับการบริหารงานวิชาการ เช่น อริยสัจ 4 สังคหวัตถุ 4 ศีล 5 สาราณียธรรม 6 เป็นต้น

2) ควรมีการศึกษาประสิทธิภาพในการใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนไปใช้ในสถานศึกษา เพื่อจะได้เป็นแนวทางการปรับปรุง แก้ไข ให้เกิดการพัฒนาการบริหารของสถานศึกษา

3) ควรศึกษารูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สามารถประยุกต์ใช้ให้เกิดรูปแบบใหม่ที่สร้างประสิทธิผลเพิ่มขึ้นในสถานศึกษาทุกระดับ

องค์ความรู้ใหม่

รูปแบบการบริหารงานวิชาการตามหลักอริยสัจ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

ภาพที่ 1 รูปแบบการบริหารงานวิชาการตามหลักอริยสัจ 4 โดยใช้ AIS Model

AIS Model เป็นนวัตกรรมวงจรการบริหารงานสู่ความสำเร็จตามรูปแบบ PDCA เป็นการทำงานอย่างเป็นระบบและเกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ตามหลักอริยสัจ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด เป็นไปในทิศทางเดียวกัน อันจะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายขององค์กร

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545. กรุงเทพฯ: รัฐสภา.
- กรทิพย์ ศกุนตานุรักษ์. (2544). สภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 4. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- กรรณิกา เจริญชัย. (2539). การพัฒนารูปแบบการประเมินประสิทธิผล องค์การของวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). (2552). พุทธธรรม. (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- จุฑารัตน์ อินทแสน. (2545). การศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนนำร่องการใช้หลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 5. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณอมจิตต์ ขุฑะกะพันธ์. (2544). การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความรู้และทักษะ ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร. (วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2. (2563). ข้อมูลข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. สืบค้นเมื่อ วันที่ 10 มิถุนายน 2565. จาก <http://www.ret2.go.th/ict/>
- Cassidy, Thomas Jame Jr. (1991). "Data for Decisions in Developing Education System". Dissertation Abstracts International. Educational Administration Major: Ohio State University.
- Joyce, Weil, Calhoun. (2009). Models of Teaching. (8th ed.). New York: Courtesy of Reece Galleries, Inc.
- MJ Johnson and K. Button. (1998). Action Research Paves the Way for Continuous Improvement. Journal of Staff Development, 19, 48-51.
- Paul G. Sehemp. (1995). Learning on the Job: Analysis of the Acquisition of a Teacher's Knowledge. *Journal of Research and Development in Education*, 28(4), 231-244.

**แนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อเพิ่มประสิทธิผลสถานศึกษา
ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด**
**Guidelines For Teaching Management To Increase The School Effectiveness
Under Roi-Et Secondary Education Service Area Office**

พวงเพชร นรทีทาน¹ และ วิมลพร สุวรรณแสนทวี²
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด^{1,2}
Puangpet Norateethan¹ and Vimonporn Suwanseantavee²
Mahamakut Buddhist University Roi-Et Campus^{1,2}
Corresponding Author, E-mail: norateethan@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็น การจัดการเรียนการสอนเพื่อเพิ่มประสิทธิผลสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ร้อยเอ็ด และ 2) ศึกษาแนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อเพิ่มประสิทธิผลสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mix Method) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด จำนวน 335 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตราส่วน ประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเที่ยงตรงระหว่าง 0.67 – 1.00 และความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .93

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนการสอนเพื่อเพิ่มประสิทธิผลสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนการสอนเพื่อเพิ่มประสิทธิผลสถานศึกษา โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด และความต้องการจำเป็นโดยรวมมีค่าเท่ากับ 0.35 เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์การจัดการเรียนการสอน รองลงมาคือ ด้านการจัดการเรียนการสอน

* ได้รับบทความ: 19 กรกฎาคม 2566; แก้ไขบทความ: 23 กันยายน 2566; ตอรับตีพิมพ์: 29 กันยายน 2566

ด้านการกำหนดเนื้อหาการจัดการเรียนการสอน และด้านการใช้สื่อการจัดการเรียนการสอนต่ำสุดคือ ด้านการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนการสอน

2. แนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อเพิ่มประสิทธิผลสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด ประกอบไปด้วย การจัดการเรียนการสอนตรงตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดวัตถุประสงค์สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ ความยากง่ายของเนื้อหา ปรับตามศักยภาพของผู้เรียนมีการใช้สื่อ นวัตกรรมที่ทันสมัย หลากหลาย เหมาะสมกับผู้เรียนการวัดผล และประเมินผลมีความหลากหลาย คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

คำสำคัญ: แนวทาง; การจัดการเรียนการสอน; ประสิทธิภาพสถานศึกษา

Abstract

The objectives of this thesis research are: 1) to study the current situation, desired situation, and necessary requirements for teaching management in order to increase the effectiveness of educational institutions under the supervision of the Secondary Educational Service Area Office in Roi Et province and 2) to study the strategies and guidelines for teaching management in order to increase the effectiveness of educational institutions under the supervision of the Secondary Educational Service Area Office in Roi Et province. It is a mixed methods research (Mix Method). The sample group in this research are 335 school administrators and teachers from secondary schools under the supervision of the Secondary Educational Service Area Office in Roi Et province. The research tool to collect data is a questionnaire with a reliability value of 0.93 and a validity value ranging from 0.67-1.00.

The results showed that

1. The current state of teaching management to enhance the effectiveness of education is at a moderate level. The desired state of teaching management to maximize the effectiveness of education is at the highest level, and the overall level of necessity is valued at 0.35. The areas of objective setting for teaching management are the highest, followed by teaching management, content setting for teaching management, and the use of teaching management media. The lowest area is the measurement and evaluation of teaching management outcomes.

2. Guidelines for teaching and learning management to increase the effectiveness of schools under the Roi Et Secondary Educational Service Area Office consist of teaching and learning management in accordance with the basic education core curriculum, setting objectives in line with learning standards, adjusting the difficulty of content according to the potential of learners, using up-to-date and diverse innovative media suitable for learners, and diverse measurement and evaluation methods that consider individual differences.

Keywords: Guidelines; Teaching and Learning Management; Effectiveness of Educational Institutes

บทนำ

การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างและพัฒนาความรู้ ความคิด ความประพฤติ และคุณธรรมของบุคคล สังคมและบ้านเมืองได้ให้การศึกษาที่ดีแก่เยาวชนได้อย่างครบถ้วน พอเหมาะในทุก ๆ ด้าน สังคมและบ้านเมืองนั้นก็จะมีพลเมืองที่มีคุณภาพ ซึ่งสามารถธำรงรักษาความเจริญมั่นคงของประเทศชาติไว้และพัฒนาให้ก้าวหน้าต่อไปได้โดยตลอด ส่งผลให้ประเทศไทยเป็นสังคมคุณภาพสังคมคุณธรรมและสังคมที่สมดุล สามารถบูรณาการชีวิตไทยกับสังคมสากลได้อย่างมีความสุขแนวทางการจัดการศึกษาตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 7 ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จัก รักษาและส่งเสริมสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาคและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทยรู้จักรักผลประโยชน์ส่วนรวม และของประเทศชาติอันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งพาตนเองมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ใฝ่เรียน ใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง และในมาตรา 39 กำหนดว่า “ให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคลและการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง หลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจดังกล่าว ให้เป็นไปตามหน้าที่ กำหนดในกฎกระทรวง” มุ่งให้กระจายอำนาจในการบริหารจัดการไปให้สถานศึกษาให้มากที่สุด ด้วยเจตนารมณ์ที่จะให้สถานศึกษาดำเนินการได้โดยอิสระ คล่องตัวรวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น ซึ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหารจัดการสามารถพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตลอดจนการวัดผล ประเมินผล ได้อย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนการสอนของ สมภพ ศรีพูล (2560) ได้ศึกษาแนวทางการจัดการเรียนการสอนของครูโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา เขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 พบว่า 1) สภาพการจัดการเรียนการสอนของครูโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา พบว่า มีระดับการปฏิบัติในภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) หลักการจัดการเรียนการสอนที่ดีในโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาพบว่า เนื้อหาการจัดการเรียนการสอน ในการพัฒนานักเรียนให้เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข 3) การใช้สื่อและเทคนิคการสอนมาช่วยเสริมให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ 4) กิจกรรมการเรียนการสอนครูเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ซักถามปัญหาและแสดงความคิดเห็นในห้องเรียน 5) การวัดและประเมินผล ครูจัดให้มีการทดสอบย่อยระหว่างเรียนและการทดสอบปลายภาคตามที่กำหนดไว้

จากการศึกษาสภาพและปัญหาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนเพื่อเพิ่มประสิทธิผลสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในระดับเขตพื้นที่สามารถพัฒนาให้สูงขึ้นได้อีก ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อเพิ่มประสิทธิผลสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด ที่มีความหลากหลายในเรื่องขนาดโรงเรียน ครูผู้สอน ผู้เรียน สังคม สภาพแวดล้อมและบริบทสถานศึกษา โดยจะทำการศึกษาใน 5 ด้าน คือ 1) ด้านการจัดการเรียนการสอน 2) ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์การจัดการเรียนการสอน 3) ด้านการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนการสอน 4) ด้านการกำหนดเนื้อหาการจัดการเรียนการสอน 5) ด้านการใช้สื่อการจัดการเรียนการสอน เพื่อเป็นประโยชน์แก่ครูและบุคคลอื่น ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องต่อไป

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาแนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อเพิ่มประสิทธิผลสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด อันจะนำไปสู่การวางแผนการจัดระบบการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด ให้มีประสิทธิผลเพิ่มขึ้น เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและนโยบายการศึกษาของชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็น การจัดการเรียนการสอนเพื่อเพิ่มประสิทธิผลสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด
2. เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อเพิ่มประสิทธิผลสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mix Method) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู โรงเรียนมัธยมศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 17 คน และครูผู้สอน จำนวน 318 คน รวมทั้งสิ้น 335 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด, 2565) โดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie, R.V., & Morgan, D.W.1970) โดยใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ แบบสอบถามเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ที่ใช้สอบถามระดับการจัดการเรียนการสอนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด ประกอบด้วย 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ โดยถามเกี่ยวกับตำแหน่ง ระดับการศึกษาและขนาดโรงเรียน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ การจัดการเรียนการสอนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพสถานศึกษา แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) ค่าความตรงตามเนื้อหา อยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.93 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป ส่วนสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่และร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (Modified Priority Needs Index) แบบสัมภาษณ์ กลุ่มเป้าหมายที่ทำการศึกษา ซึ่งเป็นสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ โรงเรียนมัธยมศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จำนวน 2 โรงเรียน ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกโรงเรียนที่มีโครงการห้องเรียนพิเศษ ด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ (Gifted) วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) เพื่อสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้และจัดทำรายงานผลการศึกษา

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การจัดการเรียนการสอนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ การจัดการเรียนการสอนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ร้อยเอ็ดโดยรวม

การจัดการเรียนการสอน เพื่อเพิ่มประสิทธิผลสถานศึกษา	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านการจัดการเรียนการสอน	3.48	0.55	ปานกลาง	4.70	0.47	มากที่สุด
2. ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์การจัดการเรียนการสอน	3.46	0.52	ปานกลาง	4.69	0.47	มากที่สุด
3. ด้านการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนการสอน	3.45	0.55	ปานกลาง	4.63	0.50	มากที่สุด
4. ด้านการกำหนดเนื้อหาการจัดการเรียนการสอน	3.45	0.52	ปานกลาง	4.66	0.48	มากที่สุด
5. ด้านการใช้สื่อการจัดการเรียนการสอน	3.47	0.55	ปานกลาง	4.67	0.49	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย	3.46	0.54	ปานกลาง	4.67	0.48	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันการจัดการเรียนเพื่อเพิ่มประสิทธิผลสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.46$, S.D.= 0.54) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับปานกลาง 5 ด้าน เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ด้านการจัดการเรียนการสอน ($\bar{x} = 3.48$, S.D.= 0.55) ด้านการใช้สื่อการจัดการเรียนการสอน ($\bar{x} = 3.47$, S.D.= 0.55) และด้านการกำหนดวัตถุประสงค์การจัดการเรียนการสอน ($\bar{x} = 3.46$, S.D. = 0.52)

สภาพที่พึงประสงค์การจัดการเรียนเพื่อเพิ่มประสิทธิผลสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.67$, S.D.= 0.48) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 5 ด้าน เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ ด้านการจัดการเรียนการสอน ($\bar{x} = 4.70$, S.D.= 0.47) ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์การจัดการเรียนการสอน ($\bar{x} = 4.69$, S.D.= 0.47) และด้านการใช้สื่อการจัดการเรียนการสอน ($\bar{x} = 4.67$, S.D.= 0.49)

ตารางที่ 2 ความต้องการจำเป็นการจัดการเรียนการสอนเพื่อเพิ่มประสิทธิผลสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ดโดยรวม

การจัดการเรียนการสอน เพื่อเพิ่มประสิทธิผลสถานศึกษา	สภาพ ปัจจุบัน (D)	สภาพที่ พึงประสงค์ (I)	PNI	ลำดับ
1. ด้านการจัดการเรียนการสอน	3.48	4.70	0.35	2
2. ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์การจัดการเรียนการสอน	3.46	4.69	0.36	1

3. ด้านการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนการสอน	3.45	4.63	0.34	3
4. ด้านการกำหนดเนื้อหาการจัดการเรียนการสอน	3.45	4.66	0.35	2
5. ด้านการใช้สื่อการจัดการเรียนการสอน	3.47	4.67	0.35	2
รวมเฉลี่ย	3.46	4.67	0.35	-

จากตารางที่ 2 พบว่า ลำดับความต้องจำเป็นการจัดการเรียนการสอนเพื่อเพิ่มประสิทธิผลสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด อยู่ระหว่าง 0.34 - 0.36 รายการความต้องการจำเป็นที่พบว่ามีค่า PNI มากกว่า .30 และมีความสำคัญเป็น 3 ลำดับแรก คือ ลำดับที่ 1 ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์การจัดการเรียนการสอน ($PNI_{\text{modified}} = 0.36$) ลำดับที่ 2 ด้านการจัดการเรียนการสอน ($PNI_{\text{modified}} = 0.35$) ด้านการกำหนดเนื้อหาการจัดการเรียนการสอน ($PNI_{\text{modified}} = 0.35$) และด้านการใช้สื่อการจัดการเรียนการสอน ($PNI_{\text{modified}} = 0.35$) ลำดับที่ 3 ด้านการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนการสอน ($PNI_{\text{modified}} = 0.34$)

2. การศึกษาแนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อเพิ่มประสิทธิผลสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ดการศึกษา สรุปการสัมภาษณ์ ได้ดังนี้

1) ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์การจัดการเรียนการสอน การกำหนดวัตถุประสงค์การจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับมาตรฐานของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อระบุมความคาดหวังที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน ซึ่งประกอบไปด้วย K (Knowledge) ความรู้ ความเข้าใจ P (Process) กระบวนการสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงในการดำเนินชีวิต และ A (attitude) เจตคติ

2) ด้านการจัดการเรียนการสอน จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน หลักสูตรสถานศึกษา หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ วิเคราะห์ผู้เรียนรายบุคคล ออกแบบการจัดการเรียนให้สอดคล้องกับเนื้อหา กับธรรมชาติวิชา กับวัตถุประสงค์ จัดบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้ คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล พัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ ตามความถนัดของผู้เรียน ยึดผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม เน้นสร้างประสบการณ์จริงให้เกิดกับผู้เรียน

3) ด้านการกำหนดเนื้อหาการจัดการเรียนการสอน การกำหนดเนื้อหาการจัดการเรียนการสอน วิชาพื้นฐานยึดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ส่วนวิชาเพิ่มเติมให้ปรับตามบริบทของสถานศึกษา เหมาะกับครูผู้สอนกับผู้เรียน ความยากง่ายของเนื้อหาปรับตามศักยภาพของผู้เรียน เนื้อหาให้มีความสอดคล้องกับสื่อการเรียนการสอน เพื่อฝึกทักษะในการทำข้อสอบ ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์สูงและ

สามารถสอบเรียนต่อในระดับมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียง เพื่อให้ผู้เรียนแต่ละคนได้พัฒนาตนเองสูงสุดตามกำลังหรือ ศักยภาพของแต่ละคน

4) ด้านการใช้สื่อการจัดการเรียนการสอน มีการส่งเสริมครูผู้สอนในการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม โดยการอบรมเพื่อให้ทันยุคสมัยอยู่เสมอ และเพื่อให้ครูผู้สอนสามารถสร้างสื่อ นวัตกรรม ที่หลากหลายเหมาะสมกับผู้เรียน ให้ผู้เรียนได้มีโอกาสพัฒนาตนเองสู่มาตรฐานการเรียนรู้สากลและมีความเหมาะสมกับศักยภาพที่แท้จริงของตน ห้องเรียนทุกห้องติดแอร์ มีอุปกรณ์พร้อม เช่น โปรเจคเตอร์ ทีวี อินเทอร์เน็ต ไมค์โครโฟน และเครื่องเสียง เพื่ออำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอน

5) ด้านการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนการสอน เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามาร่วมทำข้อตกลง (MOU) ตั้งแต่การศึกษาปัญหา การวางแผนดำเนินการ การตัดสินใจ การแก้ไขปัญหา และการประเมินร่วมกันกับสถานศึกษา การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ต้องสอดคล้องและครอบคลุมมาตรฐานการเรียนรู้ตัวชี้วัดตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่กำหนดในหลักสูตรสถานศึกษา ใช้เครื่องมือวัดที่มีความหลากหลาย วัดตามความถนัด ตามศักยภาพ วัดตามความแตกต่างของผู้เรียน

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยครั้งนี้มีประเด็นที่น่าสนใจเพื่อนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. จากการศึกษาพบว่าสภาพปัจจุบันของการแนวทางการจัดการเรียนการสอนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง อาจเป็นเพราะกระบวนการจัดการเรียนการสอนในสภาวะการดำเนินชีวิตวิถีใหม่เป็นการปฏิบัติงานที่ยังมีข้อจำกัดในหลายมิติ การจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นให้บรรลุวัตถุประสงค์สูงสุดในการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนของสถานศึกษาจึงยังต้องมีการพัฒนาและปรับตัวให้เข้าสภาวะการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีการพัฒนาสถานศึกษาจึงต้องเพิ่มประสิทธิภาพในกระบวนการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนได้มีคุณภาพตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและการจัดการศึกษาของชาติ ซึ่งเป็นการนำหลักสูตรสถานศึกษาสู่การปฏิบัติ ครูผู้สอนออกแบบการสอนด้วยเทคนิควิธีการที่เหมาะสมกับเนื้อหาสาระ จัดกิจกรรมการเรียนการสอน จัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ผสมผสานความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างสมดุล รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในทุกวิชาเพื่อที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่หลักสูตรกำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยสอดคล้องกับแนวทางของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2561) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนา คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และพัฒนาการทางสมอง เน้นให้ความสำคัญทั้งความรู้และคุณธรรม ผู้สอนต้องพยายามคัดสรรกระบวนการเรียนรู้ การออกแบบการเรียนรู้ ที่สอดคล้องกับศักยภาพและบริบทของผู้เรียน

การกำหนดบทบาทของตัวผู้สอนและผู้เรียน การใช้สื่อการเรียนการสอนที่หลากหลาย การออกแบบการวัดและประเมินผลเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ทั้งแปดกลุ่มสาระการเรียนรู้ และนำไปสู่การพัฒนาสมรรถนะที่สำคัญของผู้เรียนและคุณลักษณะที่พึงประสงค์

จากการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ ของการจัดการเรียนการสอนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ครูผู้สอนมีการออกแบบการจัดการเรียนการสอนสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่กำหนด มีการกำหนด วัตถุประสงค์การจัดการเรียนการสอนที่ครอบคลุมพฤติกรรมทางด้านสติปัญญา ด้านจิตใจ และด้านการปฏิบัติ มีการวัดและประเมินผลการเรียนที่เป็นไปตามหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติตามระเบียบที่สถานศึกษากำหนด มีการสร้างเครื่องมือในการวัดและประเมินผลครอบคลุมเนื้อหา เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน สถานศึกษา จัดครูเข้าสอนตรงตามสาขาวิชา หรือความถนัด หรือความรู้ความสามารถ เตรียมกรอบเนื้อหาในการจัดการเรียน การสอน ครูผู้สอนมีความแม่นยำในเนื้อหาการจัดการเรียนการสอน สถานศึกษามีการส่งเสริม สนับสนุน ให้ครูผู้สอนมีการอบรมพัฒนาตนเองในการใช้การเรียนการสอนให้ทันสมัยอยู่เสมอ จัดให้มีแหล่งเรียนรู้ ทั้งในและนอกห้องเรียน มีการสร้าง สื่อ นวัตกรรม บริหารควรให้ความสำคัญกับส่งเสริมให้ครูผู้สอนได้มีทักษะ ที่จำเป็นในการพัฒนาตนเองให้มีความสามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพก้าวหน้ายุค แห่งการเปลี่ยนแปลง สอดคล้องกับแนวคิดของ ทิศนา ขัมมณี (2554) การจัดการเรียนการสอนประกอบไปด้วย องค์ประกอบต่างๆ ที่ได้รับการจัดระบบไว้เพื่อให้มีความสัมพันธ์และส่งเสริมกัน เพื่อช่วยให้ผู้เรียน เกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ เพื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน มีการใช้สื่อการเรียน การสอนที่ทันสมัย ก้าวทันในยุคปัจจุบัน กระบวนการเรียนการสอนมีการเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง โดยมุ่งเน้นการค้นคว้าสร้างความรู้ร่วมกับผู้เรียน ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการเรียนร่วมประเมินผล การเรียนรู้ของตนเอง กิจกรรมและสื่อการเรียนสอดคล้องและสัมพันธ์กันส่งผลต่อการพัฒนาความสามารถ ของผู้เรียนแต่ละคน บทเรียนท้าทายทางปัญญาคำถามต่าง ๆ มีการพัฒนาทักษะการคิดอารมณ์และ ความรู้สึกให้โอกาสในการแสดงออกอย่างอิสระมีความคาดหวังความเป็นเลิศของนักเรียนร่วมกันทั้งพ่อแม่ ผู้ปกครอง นักเรียน และครู มีการใช้แหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ โดยสอดคล้องกับแนวคิดของ ฆนัท ธาตุทอง (2559) การจัดการเรียนการสอน เป็นขั้นตอนที่ผู้สอนดำเนินการ ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ด้วยวิธีการต่างๆ ที่แตกต่างกันไปตามองค์ประกอบและขั้นตอนสำคัญ อันเป็นลักษณะเด่นหรือลักษณะเฉพาะของวิธีนั้น สอดรับกับงานวิจัยของ เซาวเรศ ใจทัด (2559) ได้ศึกษา การพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนการสอนโดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี พบว่า 1. การศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัด การจัดการเรียนการสอนโดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานีมีทั้งหมด 6 องค์ประกอบและ 33 ตัวชี้วัด

ผลการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 2. สภาพปัจจุบันการจัดการเรียนการสอนโดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามุกดาหาร โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง 3. สภาพที่พึงประสงค์การจัดการเรียนการสอนโดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามุกดาหาร โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของพระดา ว ญญาโร (มินวาน) (2560) ได้ศึกษาแนวทางพัฒนาการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรบัณฑิตศึกษานานาชาติ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า 1. สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษานานาชาติ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านของการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษานานาชาติ อยู่ในระดับดีมากทุกด้าน คือ การวัดและประเมินผลการใช้สื่อการเรียนการสอน กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ หลักสูตรสาระการเรียนและการจัดการเรียนการสอน

จากการศึกษาค่าดัชนีความต้องการจำเป็นการจัดการเรียนการสอนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ สถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด โดยรวม มีค่าความต้องการจำเป็นเท่ากับ 0.35 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การจัดการเรียนการสอน ครูผู้สอนจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะด้านความรู้ ด้านกระบวนการเรียนรู้ ด้านเจตคติ ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์การจัดการเรียนการสอน ครูผู้สอนมีการกำหนดวัตถุประสงค์การจัดการเรียนการสอนตรงตามหลักสูตรสถานศึกษา ครอบคลุมพฤติกรรมทางด้านสติปัญญา การปฏิบัติ และด้านจิตใจ ด้านการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนการสอน ครูผู้สอนมีการวัดและประเมินผลที่มุ่งวัดสมรรถนะอันเป็นองค์รวมของความรู้ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อปรับปรุงพัฒนาผู้เรียน และเพื่อตัดสินผลการเรียน ด้านการกำหนดเนื้อหาการจัดการเรียนการสอน ครูผู้สอนมีการเตรียมเนื้อหาในการจัดการเรียนการสอนตรงตามช่วงวัย และความถนัดของผู้เรียน มีการเตรียมเนื้อหาในการจัดการเรียนการสอนตรงตามหลักสูตรของสถานศึกษา ด้านการใช้สื่อการจัดการเรียนการสอน สถานศึกษามีการตรวจสอบติดตาม ประเมินผลการใช้สื่อการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง การใช้สื่อการเรียนการสอนที่ตรงตามเนื้อหาในการจัดการเรียนการสอน โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของ เมือง สุวรรณแสนทวี (2563) ได้ศึกษาการบริหารอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยเทคนิค สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 โดยใช้หลักอหิชา 4 พบว่า ความต้องการจำเป็นการบริหารอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยเทคนิค สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 โดยใช้หลักอหิชา 4 เรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการจัดการฝึกอาชีพ ด้านการจัดหลักสูตร และด้านการวัดและการประเมินผล

2. สรุปแนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพสถานศึกษาประกอบไปด้วย การจัดการเรียนการสอนตรงตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดวัตถุประสงค์การจัดการเรียนการสอนสอดคล้องกับมาตรฐานของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เนื้อหาการจัดการเรียนการสอนความยากง่ายเหมาะสมกับผู้เรียน มีการใช้สื่อการจัดการเรียนการสอนทันสมัย หลากหลาย เหมาะสมกับผู้เรียน การวัดผลและประเมินผลการจัดการเรียนการสอน เครื่องมือวัดมีความหลากหลาย วัดตามศักยภาพของผู้เรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพนั้นจะต้องประกอบด้วย หลักสูตรกระบวนการเรียนการสอนครู ที่มีความยืดหยุ่น มีความเป็นสากลทัดเทียมมาตรฐานโลก มีเนื้อหาที่จำเป็นต่อการเรียนรู้เกี่ยวกับโลกปัจจุบันและอนาคตเปิดโอกาสให้ชุมชนหรือสังคมมีส่วนร่วมในการกำหนดปัญหา โดยสอดคล้องกับแนวทางของกระทรวงศึกษาธิการ (2551) หลักสูตรมีความยืดหยุ่น และหลากหลาย เหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงของชุมชนหรือสังคม กระบวนการเรียนการสอนจะต้องเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางโดยมุ่งเน้นการค้นคว้าสร้างความรู้ร่วมกับผู้เรียน ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการเรียนร่วมประเมินผลการเรียนรู้ของตนเอง กิจกรรมและสื่อการเรียนสอดคล้องและสัมพันธ์กันส่งผลต่อการพัฒนาความสามารถของผู้เรียนแต่ละคน สอดรับกับงานวิจัยของ รวีวรรณ พลทะกลาง และคณะ (2566) ได้ศึกษาการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 พบว่า แนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมตามหลักคุณธรรมสังคหวัตถุ 4 จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา สรุปได้ดังนี้การวางแผนบริหารจัดการหลักสูตรสร้างเกณฑ์การประเมินความสำเร็จของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาประชุมจัดทำแผนการจัดการเรียนรูปรูปแบบ มีส่วนร่วมตามสาระและหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ จัดทำปฏิทินการปฏิบัติงานวัดประเมินผล วางแผนการนิเทศและรับการนิเทศภายในสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) ด้านการจัดการเรียนการสอน เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น โรงเรียนควรส่งเสริม สนับสนุนครูผู้สอนให้มีการออกแบบการจัดการเรียนการสอนที่มีความสอดคล้องกับธรรมชาติของเนื้อหาวิชา มีการจัดการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย

2) ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์การจัดการเรียนการสอน เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น โรงเรียนควรส่งเสริม สนับสนุนครูผู้สอนให้มีการกำหนดวัตถุประสงค์การจัดการเรียนการสอนที่ครอบคลุมพฤติกรรมทางด้านสติปัญญา ทางด้านจิตใจและทางด้านการปฏิบัติ

2. ข้อเสนอแนะนำไปใช้

1) ควรมีศึกษาค้นคว้าและให้ความสำคัญในด้านของการกำหนดวัตถุประสงค์การจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับมาตรฐานของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้บรรลุประสิทธิผลของสถานศึกษา

2) ควรแผนวทางการจัดการเรียนการสอน ให้ตรงตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน หลักสูตรสถานศึกษา ให้การบริหารจัดการของสถานศึกษาเกิดการพัฒนามีประสิทธิภาพต่อไป

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

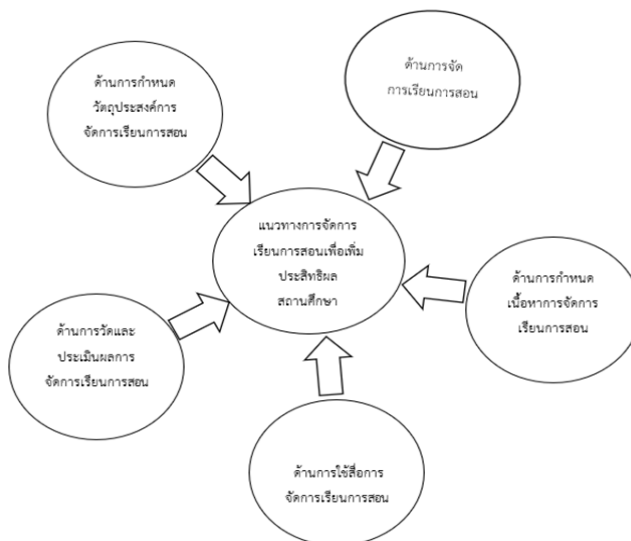
1) ควรมีการศึกษาแนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อเพิ่มประสิทธิผลสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ เช่น การสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกมากยิ่งขึ้น

2) ควรมีการศึกษาแนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อเพิ่มประสิทธิผลสถานศึกษาเอกชน เพื่อนำมาใช้เปรียบเทียบเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3) ควรมีการศึกษาปัจจัยอื่น ๆ เช่น การศึกษาพฤติกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผล การจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด

องค์ความรู้ใหม่

แนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อเพิ่มประสิทธิผลสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด พบว่า สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนการสอนเพื่อเพิ่มประสิทธิผลสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนการสอนเพื่อเพิ่มประสิทธิผลสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และความต้องการจำเป็นโดยรวมมีค่าเท่ากับ 0.35 เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์การจัดการเรียนการสอน รองลงมาคือ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการกำหนดเนื้อหาการจัดการเรียนการสอน และด้านการใช้สื่อ การจัดการเรียนการสอน ต่ำสุดคือ ด้านการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนการสอน แนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อเพิ่มประสิทธิผลสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด ประกอบไปด้วยการจัดการเรียนการสอนตรงตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดวัตถุประสงค์ สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ ความยากง่ายของเนื้อหาปรับตามศักยภาพของผู้เรียนมีการใช้สื่อนวัตกรรม ที่ทันสมัย หลากหลาย เหมาะสมกับผู้เรียนการวัดผลและประเมินผลมีความหลากหลาย คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ดังภาพ

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: กรุงเทพมหานคร.
- เฉลิมพล ศรีรักษ์. (2559). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการจัดการเรียนการสอนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3. (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- เชาวเรศ ใจทัด. (2559). การพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนการสอนโดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพวงเขต 3. (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- เมือง สุวรรณแสนทวี (2563). การบริหารอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยเทคนิค สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 โดยใช้หลักอิทธิบาท 4. (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต). นครปฐม: มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- ชนัท ธาตุทอง. (2559). หลักการจัดการเรียนรู้. นครปฐม: เพชรเกษมการพิมพ์.
- ทิตนา แคมมณี. (2554). ศาสตร์การสอนองค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. (พิมพ์ครั้งที่ 14). กรุงเทพฯ: เค เอ็ม พรินท์.

- นวพร ธรรมกิจวัฒน์. (2562). การพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนการสอนสถานศึกษาเอกชนสังกัดสำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดบุรีรัมย์. (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้นฉบับปรับปรุง (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น
- พระดาว ปณฺญารโธ (มินวน). (2560). แนวทางพัฒนาการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรบัณฑิตศึกษานานาชาติ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. (วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- รวีวรรณ พลทะกลาง, กฤตยากร ลดาวัลย์ และ วิมลพร สุวรรณแสนทวี. (2566). การบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2. *วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์*, 7(1), 103 - 114.
- สมภพ ศรีพูล. (2560). แนวทางการจัดการเรียนการสอนของครูโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษเขต 3. (วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด. (2565). สืบค้นเมื่อ 7 กันยายน 2565, จาก <http://www.secondary27.go.th>
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2561). คู่มือการปฏิบัติงานของข้าราชการและบุคลากรทางการศึกษา รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สุวิมล ว่องวาณิช. (2562). การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศึกษาการดำเนินชีวิตตามหลักสัปติธรรม 7 ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของ
โรคโคโรนาไวรัส (โควิด-19) ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.)
ตำบลห้วยบ่อซืน อำเภอปากชม จังหวัดเลย

A Study the Way of Life According to Principles of Sappurisdhamma 7
in the Epidemic Situation of the Coronavirus (Covid-19) of the Village
Health Volunteer Pakchom District Loei Province

พระสุรเชษฐ์ สมจิตโต (วัฒนพันธุ์สอน)¹

พระราชปรีชามณี² และ จารุกิตติ์ พริยสุวัฒน์³

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เลย^{1,2,3}

Phra Surachet Samacitto (Wattanapanson)¹

Phrarachapreecharmune² and Jarrukit Pariyasuwat³

Loei Buddhist College Mahachulalongkornrajavidyalaya University^{1,2,3}

Corresponding Author, Email: wattanapanson1996@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาวิธีการดำเนินชีวิตในการป้องกันโรคโควิด-19 ของ อสม. 2) ศึกษาการดำเนินชีวิตตามหลักสัปติธรรม 7 ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของ อสม. และ 3) เสนอแนวทางในการดำเนินชีวิตตามหลักสัปติธรรม 7 ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของ อสม. ตำบลห้วยบ่อซืน อำเภอปากชม จังหวัดเลย เป็นการศึกษาแบบผสมวิธี กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ อสม. จำนวน 114 ราย และผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 18 ราย ใช้วิธีสุ่มแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม โดยมีค่าความเชื่อมั่นทั้งสองฉบับ เท่ากับ 0.846 และ 0.878 และแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา

* ได้รับบทความ: 22 มีนาคม 2566; แก้ไขบทความ: 22 กันยายน 2566; ตอรับตีพิมพ์: 29 กันยายน 2566

Received: 22 March 2023; Revised: 22 September 2023; Accepted: 29 September 2023

ผลการวิจัยพบว่า

1) วิธีการดำเนินชีวิตในการป้องกันโรคโควิด-19 ของ อสม. โดยรวมและรายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ด้านความรู้มีค่าเฉลี่ยสูงสุด

2) การดำเนินชีวิตตามหลักสัปบุริสธรรม 7 ในช่วงเวลาการแพร่ระบาดโรคโควิด-19 ของ อสม. โดยรวมและรายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ด้านความรู้ตามหลักสัปบุริสธรรม 7 มีค่าเฉลี่ยสูงสุด

3) แนวทางในการดำเนินชีวิตตามหลักสัปบุริสธรรม 7 ในช่วงเวลาการแพร่ระบาดโรคโควิด-19 ของ อสม. สรุปจากการสัมภาษณ์ ดังนี้ (1) อสม.ควรเป็นผู้มีความรู้ มีความสามารถในการจัดทำสารสนเทศ รู้จักใช้วิจารณ์ญาณในชุมชน (2) อสม. ควรเป็นผู้มีระเบียบวินัย สามารถควบคุมอารมณ์และพฤติกรรมของตนเองให้อยู่ในแบบแผน รู้และเข้าใจความแตกต่างของบุคคล (3) อสม. ควรเป็นผู้มีจิตมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานตามหน้าที่เต็มศักยภาพของตน ผลการทดสอบสมมติฐานทางสถิติ พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่าง สัปบุริสธรรม 7 กับ ทฤษฎี KAP เป็นไปทางบวกและทิศทางเดียวกันในระดับปานกลาง มีค่า r เท่ากับ 0.676 มีค่า Sig เท่ากับ 0.00

คำสำคัญ: หลักสัปบุริสธรรม 7; โรคโคโรน่าไวรัส (โควิด-19); อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.)

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the ways of life in preventing COVID-19 by VHVS, 2) to study the way of life according to the 7 Sappurisdhamma in the situation of the COVID-19 epidemic of VHVS, And 3) Propose guidelines for living according to the 7 Sappurisdhamma in the situation of the COVID-19 epidemic of Huai Bor Suen sub-district village health volunteers. It is an integrated research method. The sample group consisted of 114 VHVS, and 18 key informants using purposive random sampling. Research tools namely, a questionnaire with confidence values of both 0.846 and 0.878 and an interview form Data were analyzed with statistics, percentage, mean, and standard deviation. Pearson correlation coefficient and uses content analysis methods

The results of the research revealed that 1) the way of life for COVID-19 prevention of the VHVS, overall and each aspect was at a high level. Knowledge has the highest average. 2) Living according to the Sappurisdhamma 7 during the COVID-19 epidemic of the VHVs overall and each aspect was at a high average level. Knowledge according to

the principle of Sappurisdhamma 7 had the highest average and 3) Guidelines for living according to the 7 Sappurisdhamma during the COVID-19 epidemic of VHVs were summarized from the interviews as follows: (1) VHVs should be knowledgeable people. Have the ability to prepare information Know how to exercise judgment in the community. (2) Volunteers should be disciplined. Able to control their own emotions and behavior in a pattern know and understand the differences of people

The results of the statistical hypothesis testing found that the relationship between the Sappurisdhamma 7 and the KAP Theory was positive and the same direction at a moderate level with an r value of 0.676 and a Sig value of 0.00.

Keywords: Sappurisdhamma 7; Coronavirus (COVID-19); The Village Health Volunteer. (VHVs.)

บทนำ

เมื่อต้นปี 2563 ได้มีการระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) ไปทั่วโลก รวมทั้งประเทศไทย สถานการณ์การระบาดภายในประเทศ มีจำนวนผู้ติดเชื้อเพิ่มสูงขึ้น เนื่องจากมีกลุ่มเสี่ยงที่เดินทางกลับมาจากต่างประเทศ และประชาชนที่เดินทางออกจากกรุงเทพมหานครและปริมณฑลเพื่อกลับสู่ภูมิลำเนาในต่างจังหวัด สร้างความสูญเสียให้กับชีวิต เศรษฐกิจและสังคมในวงกว้าง การกิจในช่วงการแพร่ระบาดของไวรัสโควิดอย่างนี้ จำเป็นต้องใช้บุคลากรทางแพทย์ พยาบาลจำนวนมากขึ้น การใช้บริการอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ซึ่งมีบทบาทในการเป็นผู้นำในการส่งเสริมสุขภาพอนามัยและคุณภาพชีวิตของประชาชนในหมู่บ้าน/ชุมชน จึงเป็นพันธกิจที่เร่งด่วนและท้าทายต่อศักยภาพของแพทย์ พยาบาล

กรมสนับสนุนบริการสุขภาพในฐานะหน่วยงานที่นำการสาธารณสุขมูลฐานมาใช้เป็นกลวิธีหลักในการพัฒนาสุขภาพภาคประชาชน โดยใช้กลไกอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ซึ่งเป็นประชาชนในชุมชนที่มีจิตอาสาเข้ามาช่วยเหลือดูแลสุขภาพของตนเอง ครอบครัว และชุมชน โดยไม่หวังสิ่งตอบแทนใด ๆ ในรูปแบบอาสาสมัคร ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2521 จนถึงปัจจุบัน บทบาทสำคัญของ อสม. คือ “แก้ข่าวร้าย กระจายข่าวดี ขี้บริการ ประสานงานสาธารณสุข บำบัดทุกข์ประชาชน และทำตนเป็นแบบอย่างที่ดี” ซึ่ง อสม. นับเป็นปราการด่านหน้าที่สำคัญในการต่อสู้กับโรคโควิด 19 อย่างต่อเนื่อง มุ่งมั่นและเสียสละ (ศุภกษญา ภาวรงค์ะรัต, 2563)

เมื่อศึกษาข้อมูลย้อนไปในช่วงปี 2564 พบว่า อำเภอปากชม จังหวัดเลย เกิดคลัสเตอร์ขนาดใหญ่จากผู้ค้าสลาก 2 ราย และอื่น ๆ จำนวน 17 ราย และจากที่อื่น จำนวน 1 ราย (ปณณพัฒน์ แสงศรีเรือง,

ธัญญารัตน์ จีระวิญญ์, 2565) สะท้อนให้เห็นปัจจัยหลายปัจจัยที่สื่อให้รู้ว่า กลุ่ม อสม. เหล่านี้มีความเข้มแข็งในการค้นหา เตรียมพร้อมรับมือปัญหาสุขภาพโรคอุบัติใหม่ การไม่นิ่งเฉย ปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ และยังมีการปฏิบัติตามมาตรการและมีพฤติกรรมป้องกันตนเองในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ แสดงถึงความเป็นผู้มีจิตใจโอบอ้อมอารีและเสียสละ สอดรับกับวิถีชีวิตที่เคารพกราบไหว้พระรัตนตรัยให้เป็นสรณะ หลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา น่าจะช่วยเหลือเกื้อกูลกัน กล่อมเกล่าจิตใจให้เป็นบุคคลที่มีความกล้าหาญ พร้อมในการให้บริการด้านสาธารณสุขตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

พระพุทธศาสนาให้ความสำคัญการดำเนินชีวิตให้ระวังเรื่องการเจ็บป่วย ดังปรากฏในพระสูตรตันตปิฎก (อง.จตุกก. 21/157/217.) ว่าหมายถึง การเจ็บป่วยทางกาย เช่น โรคเกิดจากดีเสมหะ ลม ไข้สันนิบาต และโรคทางใจ ดังปรากฏในพระวินัยปิฎก มหาวรรค ว่าหมายถึง โรคที่เกิดจากการที่จิตใจของคนเรากลุ่มอกุศลด้วยอนุสัยหรืออาสวะเป็นกิเลสอย่างละเอียดที่จมลึกอยู่ในจิตไร้สำนึก เป็นต้น (วิ.ม. 4/89/143)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการดำเนินชีวิตของ อสม. ในตำบลห้วยบ่อซืน อำเภอปากชม ช่วงที่มีการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด 19 มีการดำเนินชีวิตเพื่อเตรียมความพร้อมป้องกันตนเองให้รอดพ้นจากภัยพิบัติด้านสุขภาพที่อาจจะเกิดขึ้นกับตนเองอย่างไร มีการน้อมนำหลักพุทธธรรมมาบูรณาการในการดำเนินชีวิตอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาวิธีการดำเนินชีวิตในการป้องกันโรคโควิด-19 ของ อสม. ตำบลห้วยบ่อซืน อำเภอปากชม จังหวัดเลย
- 2) เพื่อศึกษาการดำเนินชีวิตตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโคโรนาไวรัส (โควิด-19) ของ อสม. ตำบลห้วยบ่อซืน อำเภอปากชม จังหวัดเลย
- 3) เพื่อเสนอแนวทางในการดำเนินชีวิตตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโคโรนาไวรัส (โควิด-19) ของ อสม. ตำบลห้วยบ่อซืน อำเภอปากชม จังหวัดเลย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี แบ่งประชากรและกลุ่มตัวอย่าง แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มประกอบด้วย

- 1) กลุ่มประชากร ได้แก่ อสม. ในเขตอำเภอปากชม 6 ตำบล จำนวน 875 คน (รายชื่อ อสม. ที่อยู่ในฐานข้อมูล ปี 2564) ประธาน อสม. ผู้นำชุมชน และ อสม. จำนวน 18 คน

2) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ อสม.ห้วยบ่อซืน จำนวน 114 คน กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเชิงคุณภาพ จำนวน 18 คน ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง

การสร้างเครื่องมือและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยยึดหลักการจากกรอบแนวคิดในการวิจัยและวัตถุประสงค์ของการวิจัยเป็นหลัก ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง นำมาวิเคราะห์และกำหนดกรอบในการสร้างแบบสอบถาม

การหาคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยนำร่างแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปปรึกษาและขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ แล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้อง วิเคราะห์ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความตรงด้านเนื้อหา คำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ได้ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 1.00 และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (R) เท่ากับ 0.846 และ 0.878 ตามลำดับ

การเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งตามรูปแบบการวิจัย ได้แก่

1) ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยใช้รูปแบบมีโครงสร้าง

2) ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการจัดเก็บ

การวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งออกตามลักษณะแหล่งที่มาของข้อมูล ดังนี้

1) ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย ทำการสังเคราะห์และเรียบเรียงข้อมูล แล้วนำเสนอข้อมูลในภาพรวมด้วยวิธีการพรรณนา

2) ข้อมูลเชิงปริมาณ นำแบบสอบถามทั้งหมดมาตรวจสอบความสมบูรณ์ คัดเลือกฉบับที่สมบูรณ์ เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่

1) สถานภาพส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 67 ราย คิดเป็นร้อยละ 58.77 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา จำนวน 70 ราย คิดเป็นร้อยละ 61.40 มีอายุตั้งแต่ 41.50 ปี จำนวน 35 ราย คิดเป็นร้อยละ 30.70 แต่งงาน จำนวน 85 ราย คิดเป็นร้อยละ 74.56 และมีประสบการณ์การทำงานเป็น อสม. มากกว่า 16 ปี จำนวน 36 ราย คิดเป็นร้อยละ 31.59

2) ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อวิธีการดำเนินชีวิตในการป้องกันโรคโควิด-19 ของ อสม. ตำบลห้วยบ่อซืน พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.11$, $S.D = 0.32$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความรู้ ความเข้าใจ อยู่ในระดับสูง ($\bar{x} = 4.17$) รองลงมา ได้แก่ ด้านพฤติกรรมในการป้องกัน ($\bar{x} = 4.14$)

3) ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการดำเนินชีวิตตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโคโรนาไวรัส (โควิด-19) ของ (อสม.) ตำบลห้วยบ่อซืน อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.90$, S.D. = 0.34) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความรู้ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 อยู่ในระดับสูงสุด ($\bar{x} = 4.05$) รองลงมา ได้แก่ ด้านพฤติกรรมการป้องกันตนเองตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ($\bar{x} = 3.91$)

ส่วนที่ 2 นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์ โดยสรุป ดังนี้

1) ด้านธัมมัญญา อสม. ควรฝึกฝนตนเองให้มีความรู้ที่จะดำเนินชีวิตให้ปลอดภัย ให้มีทักษะชีวิต คือ การรู้วิธีการรักษาหรือดูแลตัวเอง มีสติและอย่าประมาท พร้อมทั้งจะเรียนรู้และอยู่ร่วมกับโควิด-19 ให้ได้

2) ด้านอรรถัญญา อสม. ควรรู้จักวิธีดูแลสุขภาพร่างกายตนเอง เลือกกินของร้อน เลี่ยงกินของเย็น ใส่หน้ากาก อยู่ในบ้าน พร้อมทำงาน ทำกิจกรรมต่าง ๆ ภายในที่อยู่อาศัยของตนเอง ไม่เข้าไปในที่แออัด เป็นต้น

3) ด้านอัตตัญญา อสม. ควรฝึกฝนตนเองให้ตระหนักเสมอว่า ต้องคอยระมัดระวังตนเอง ไม่ให้เป็นผู้ที่มีความเสี่ยงในการแพร่เชื้อหรือเป็นพาหะของเชื้อ รู้จักแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเอง อย่างสม่ำเสมอ ต้องคอยป้องกันตนเองและผู้อื่นไม่ให้ติดเชื้อเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตน ควรเชื่อมั่น ในตนเองว่า มีความสามารถปรับตัวเข้ากับประชาชนในชุมชนได้เป็นอย่างดี เป็นต้น

4) ด้านมัตตัญญา อสม. ควรรับรู้ ว่า โรคไวรัสโควิด-19 ไม่หายจากโลกนี้ จึงควรดำรงชีพ ให้พอประมาณ พอดี ต้องเป็นผู้ที่มีความเป็นอยู่อย่างพอเพียง รู้จักการใช้จ่ายอย่างพอประมาณ ไม่ฟุ้งเฟ้อ ควรหลีกเลี่ยงการใกล้ชิดกับคนชราและสมาชิกที่มีโรคประจำตัว เพราะเป็นผู้ที่มีภูมิคุ้มกันไม่แข็งแรงมากนัก

5) ด้านกาลัญญา อสม.ควรฝึกฝนตนเองให้รู้จักใช้เวลาให้คุ้มค่า เช่น ในเวลานี้ควรศึกษาหาความรู้ การป้องกันตนเอง ครอบครัว และการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 รู้เวลาอันเหมาะสม และระยะเวลา ที่พึงใช้ในการปฏิบัติกิจต่าง ๆ และเกี่ยวข้องกับผู้อื่น รู้ว่า เวลาไหน ควรทำอะไร อย่างไร และทำให้ตรงเวลา

6) ด้านปริสัญญญา อสม.ควรมีความรู้ความเข้าใจต่อขนบธรรมเนียม ประเพณี ระเบียบข้อปฏิบัติ ของแต่ละสังคมนั้น ๆ ตามความเชื่อหรือค่านิยม การเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในชุมชน จะช่วยให้สามารถ ประพฤติปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ก่อให้เกิดประโยชน์ ทั้งต่อตนเองและบุคคลอื่น ๆ

7) ด้านบุคคลปริปัญญา อสม.ควรเป็นผู้ที่มีความเข้าใจตนเองและผู้อื่น ตลอดทั้งสภาพแวดล้อม มีเหตุผล มีความรอบคอบ ระมัดระวังในการลงมือกระทำสิ่งต่าง ๆ รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา มองเห็นประโยชน์ ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน

ส่วนที่ 3 นำเสนอผลการทดสอบสมมติฐานทางสถิติ

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง หลักสัปปุริสธรรม 7 กับ ทฤษฎี KAP ในสถานการณ์ การแพร่ระบาดของโรคโคโรนาไวรัส (โควิด-19) โดยใช้การวิเคราะห์ทางสถิติค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

แบบเพียร์สันในภาพรวม พบว่า การนำทฤษฎี KAP กับ หลักสัปปุริสธรรม 7 ไปประยุกต์ใช้กับความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการป้องกันตนเอง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้ จะอภิปรายผลการวิจัยทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเด็นที่สำคัญและน่าสนใจแล้วนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1) ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อวิธีการดำเนินชีวิตในการป้องกันโรคโควิด-19 ของ อสม.

1.1 ผลจากการวิจัยโดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจสืบเนื่องมาจาก อสม. ได้รับการฝึกอบรมสมรรถนะจากกระทรวงสาธารณสุขได้กำหนดมาตรฐานสมรรถนะอาสาสมัครสาธารณสุขไว้ในหลักสูตรฝึกอบรมมาตรฐานอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) ปีพุทธศักราช 2560 เช่น สามารถนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติเพื่อพัฒนาและแก้ไขปัญหาที่สอดคล้องกับพื้นที่ สามารถเป็นผู้นำในงานส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรค รักษาพยาบาลเบื้องต้น ตลอดจนการเฝ้าระวังสุขภาพและคัดกรองผู้ป่วย (กองสนับสนุนสุขภาพภาคประชาชน, 2550) เป็นต้น สอดคล้องกับผลการวิจัยเรื่อง การศึกษาสถานการณ์การเฝ้าระวังป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในชุมชนโดยอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จากความคิดเห็นของ อสม.และเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ของศุภกัญญา ภาวรงค์รัต, สมภพ อาจชนะศึก และปิยะณัฐ นามชู (2563) ผลการวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่ อสม. และประชาชนในชุมชน มีพฤติกรรมการป้องกันตนเอง คือ มีการสวมหน้ากากอนามัย กินร้อน ช้อนส่วนตัว ล้างมือ รักษาระยะห่างทางสังคม และหลีกเลี่ยงไม่ไปในที่ชุมชนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ทั้งในช่วงที่มียกเว้นปิดเมืองและช่วงมาตรการผ่อนปรน อยู่ในระดับสูง ร้อยละ 97.76 และร้อยละ 87.98 ตามลำดับ ในขณะที่เดียวกันบทบาทของ อสม. และการจัดการของชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของ อสม. ในการเฝ้าระวัง ป้องกัน และควบคุมโรคโควิด 19 ในชุมชน อยู่ในระดับสูง ร้อยละ 93.60. และร้อยละ 96.13 ตามลำดับ

1.2 เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน สามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1) ด้านความรู้ในภาพรวม พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจสืบเนื่องมาจาก อสม. ได้รับการยกระดับองค์ความรู้จากกระทรวงสาธารณสุขอย่างต่อเนื่อง และเป็นบุคคลที่ได้รับการคัดเลือกจากชาวบ้านในแต่ละหมู่บ้านและได้รับการอบรมตามหลักสูตรที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนด (คู่มือแนะนำสำหรับ อสม., 2565) ซึ่งสอดคล้องกับรายงานวิจัยเรื่อง การศึกษาความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมในการป้องกันควบคุมโรคโควิด 19 ของ อสม. อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก ของจารุณี จันทร์เปล่ง และ สุรภา เตียขุนทด (2565) พบว่า อสม. มีความรู้ในการป้องกันควบคุมโรคโควิด 19 อยู่ในระดับดี

มีทัศนคติในการป้องกันควบคุมโรคโควิด 19 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และพฤติกรรมในการป้องกันควบคุมโรคโควิด 19 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

2) ด้านทัศนคติ ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.02$) ที่เป็นเช่นนี้อาจสืบเนื่องมาจาก อสม. ได้รับการพัฒนาปัญญา คือ ได้รับการฝึกอบรมให้เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนจนเกิดความเข้าใจแจ่มแจ้ง จัดกิจกรรมเสริมสร้างความรู้ ความคิด ความเข้าใจ เพื่อให้รู้จักคิด รู้จักพิจารณา รู้จักวินิจฉัย สามารถวิเคราะห์และค้นหาสาเหตุปัญหาได้ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของกาญจนา ปัญญาธร และคณะ (2565) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความรู้ ความเชื่อด้านสุขภาพและพฤติกรรมในการป้องกันโรคโควิด-19 ของ อสม. ตำบลเชียงพิณ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี พบว่า การรับรู้ความเชื่อด้านสุขภาพ ภาพรวม การรับรู้ ความเชื่อด้านสุขภาพเกี่ยวกับโรคโควิด 19 อยู่ในระดับมาก

3) ด้านพฤติกรรมในการป้องกันตนเอง ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.14$) ที่เป็นเช่นนี้อาจสืบเนื่องมาจาก อสม. ได้รับการอบรมความรู้เรื่องโรคไวรัสโควิด-19 มีความเข้าใจถึงความรุนแรงของโรค จึงมีการระมัดระวังในระดับสูง สอดคล้องกับงานวิจัยของกิตติพร เนาว์สุวรรณ และคณะ (2563) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความรุนแรงของโรค ต่อบทบาทการดำเนินงานควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในชุมชนของ อสม. ในประเทศไทย พบว่า การรับรู้ความรุนแรงของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของ อสม. อยู่ในระดับมากที่สุด บทบาทการดำเนินงานควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในชุมชนของ อสม. อยู่ในระดับมาก

2) ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการดำเนินชีวิตตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ของ อสม.

2.1 ผลจากการวิจัยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.90$) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก อสม. เป็นพุทธศาสนิกชน ได้รับการเพาะบ่มอบรมนิสัยด้วยหลักพุทธธรรมอยู่เสมอ ได้รับการพัฒนาจิตใจให้เจริญงอกงามด้วยคุณธรรม จริยธรรม ได้รับการเรียนรู้ถึงความรุนแรงของไวรัสโควิดทั้งจากสาธารณสุขและข่าวสารต่าง ๆ สอดคล้องกับแนวคิดของ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) (2559) ที่กล่าวว่า คุณภาพจิตคือ งามงามด้วยคุณธรรม เช่น มีน้ำใจเมตตา กรุณา เผื่อแผ่ เอื้ออาทร มีมุทิตา มีศรัทธา มีความเคารพอ่อนโยน ซื่อสัตย์กตัญญู เป็นต้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระปลัดธีรภัทร์ นาถสีโล (2564 : 123-135) ที่ได้ศึกษาเรื่อง สัปปุริสธรรมกับการบริหารจัดการตนเองในยุคโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) พบว่าหลักสัปปุริสธรรมมาบริหารจัดการตนเองในยุคโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID - 19) เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาที่ไม่พึงประสงค์ ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น โดยเฉพาะความทุกข์ทางใจที่มีมากเกินไปในยุคสมัยที่มีโรคภัยรุมเร้า และสามารถอยู่ในสังคมอย่างมีความสุขได้ การนำหลักสัปปุริสธรรม 7 ประการ จะช่วยให้ผู้ยึดถือและปฏิบัติตาม ใช้เป็นหลักการบริหารจัดการตนเองสามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้โดยไม่เกิดปัญหาซึ่งผลที่ได้จากตัวบุคคล จะส่งผลต่อเป็นกลุ่มเป็นสังคมที่ดีต่อไป

2.2 เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน สามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1) ด้านความรู้ ตามหลักสัปปริสธรรม 7 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.03$) ทั้งนี้อาจสืบเนื่องจาก อสม. ได้รับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับความรุนแรงของไวรัสโควิด-19 และเป็นผู้นำข่าวสารเกี่ยวกับความรุนแรงของไวรัสโควิด วิธีการป้องกัน การเฝ้าระวัง เมื่อติดเชื้อไวรัสโควิด-19 แล้วอาจส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตปกติ สอดคล้องกับงานวิจัยของกิตติพร เนาว์สุวรรณ และคณะ (2563) เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความรุนแรงของโรคต่อบทบาทการดำเนินงานควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในชุมชนของ อสม. ในประเทศไทย พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด บทบาทการดำเนินงานควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในชุมชนของ อสม. อยู่ในระดับมาก และการรับรู้ความรุนแรงของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลางกับบทบาทการดำเนินงานควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในชุมชนของ อสม.

2) ด้านด้านทัศนคติ ตามหลักสัปปริสธรรม 7 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.77$) ทั้งนี้อาจสืบเนื่องจาก อสม. ได้รับการฝึกอบรมและมีประสบการณ์ตรงจากการช่วยเหลือผู้ป่วยจากการติดเชื้อไวรัสโควิดจึงเชื่อว่า การหลีกเลี่ยงการสัมผัสผู้ป่วยแล้วจะปลอดภัย และเชื่อว่าการติดเชื้อไวรัสโควิดจะทำให้มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม สังคม และการเศรษฐกิจสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพิชญาวงศ์वासนา (2564) เรื่อง ปัจจัยผลกระทบทางลบจาก COVID-19 ส่งผลต่อความสุขในการทำงานของพนักงานฝ่ายการโดยสารกรณีศึกษา บริษัท บางกอกโฟลท์เซอร์วิส เซส จำกัด (BFS) พบว่า ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตในการทำงาน เมื่อพิจารณารายด้าน อันดับแรก ได้แก่ ด้านสภาพเศรษฐกิจ รองลงมา ได้แก่ ด้านสภาพแวดล้อมส่วนบุคคล ด้านสภาพแวดล้อมในที่ทำงาน และด้านสภาพสังคมตามลำดับ

3) ด้านพฤติกรรมการป้องกันตนเอง ตามหลักสัปปริสธรรม 7 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.91$) ทั้งนี้อาจสืบเนื่องมาจาก อสม. ได้ตระหนักถึงพิษภัยของเชื้อไวรัสโควิด-19 จากข้อมูลกระทรวงสาธารณสุข ข้อมูลจากระบบสื่อสารผ่านแพลตฟอร์ม ซึ่งสอดคล้องกับรายงานการวิจัยของ จารุณี จันทรเปล่ง และ สุรภา เดียขุนทด (2565) เรื่อง การศึกษาความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมในการป้องกันควบคุมโรคโควิด 19 ของ อสม. อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก พบว่า อสม. มีความรู้ในการป้องกันควบคุมโรคโควิด 19 อยู่ในระดับดี มีทัศนคติในการป้องกันควบคุมโรคโควิด 19 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และพฤติกรรมในการป้องกันควบคุมโรคโควิด 19 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

(1) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดกิจกรรมพัฒนาในด้านทัศนคติเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่การให้บริการของ อสม.ให้ทำงานด้วยความเชื่อในบทบาทสำคัญของ อสม. คือ แก่ข้าวร้าย กระจายข่าวดี ชีวีบริการ ประสานงานสาธารณสุข บำบัดทุกข์ประชาชน และทำตนเป็นแบบอย่างที่ดี

(2) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องโซ่ผู้นำทางพระพุทธศาสนาควรจัดกิจกรรมสร้างความตระหนักให้อสม. เห็นความสำคัญของชุมชน ให้ความสำคัญกับชุมชน

2) ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปปฏิบัติ

(1) ส่งเสริมให้อสม. เป็นผู้มีความรู้ เป็นผู้มีความสามารถในการวิเคราะห์ข้อมูลข้อมูลเบื้องต้น (Data) สามารถจัดทำสารสนเทศ (Information) และรู้ผลที่เกิดในชุมชน

(2) ส่งเสริมให้อสม. เป็นผู้ที่มีระเบียบวินัย เป็นบุคคลที่สามารถควบคุมอารมณ์และพฤติกรรมของตนเองให้อยู่ในแบบแผนตามที่มุ่งหวังได้ เข้าใจในชุมชน

(3) ส่งเสริมให้อสม. เป็นผู้ที่มีจิตมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของตน เป็นบุคคลที่มีลักษณะเป็นผู้ที่มีความเพียรพยายาม ไม่ท้อถอย

3) ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

(1) ควรมีการศึกษาเชิงเปรียบเทียบสถานภาพส่วนบุคคลของ อสม. ในด้านความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการป้องกันตนเอง

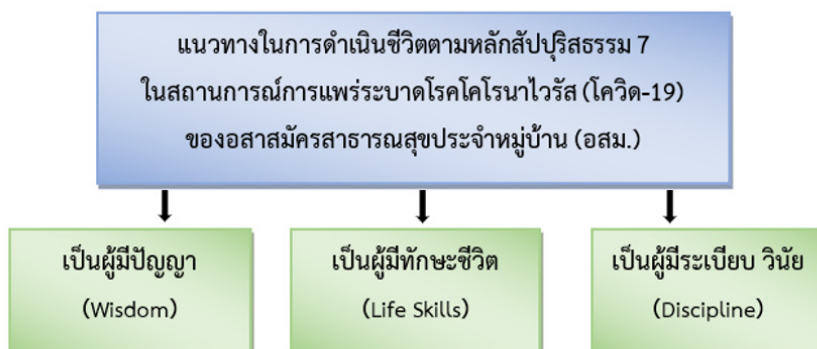
(2) จากข้อสังเกตของกลุ่มผ่านกลไกการสัมภาษณ์ ได้ตั้งข้อสังเกตว่า การเพาะบ่มพฤติกรรมตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ไม่นำมาเกิดตามระบบปฏิกิริยาลูกโซ่ (ความสัมพันธ์ในแนวนอน) ขึ้นตอนใดจะเกิดขึ้นก่อนก็ได้ เช่น การเป็นผู้รู้จักชุมชน (ปรีชาญาณ) อาจเกิดขึ้นก่อน การเป็นผู้รู้จักเวลา (กาลญาณ) เป็นต้น ประเด็นดังกล่าวนี้ควรจะได้ทำวิจัยเชิงทดลองเพื่อหาความสัมพันธ์ในแนวตั้งหรือสับสนในพระไตรปิฎก ต่อไป

องค์ความรู้ใหม่

1) เป็นผู้ที่มีปัญญา (wisdom) อสม. หรือ สมาชิกอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ต้องหมั่นศึกษาหาความรู้ให้มีความสามารถรู้และเข้าใจในธรรมชาติ ปรับพฤติกรรมให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี เตรียมพร้อมเข้าสู่ยุคดิจิทัล ในขณะเดียวกันควรเข้าใจต่อขนบธรรมเนียมประเพณี ระเบียบข้อบังคับในชุมชน

2) เป็นผู้ที่มีทักษะชีวิต อสม. หรือ สมาชิกอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ต้องมีทักษะหรือความชำนาญในการเตรียมความพร้อมเพื่อการปรับตัวให้อยู่ในภาวะปัจจุบันอย่างมีสติและไม่ประมาท มุ่งพัฒนาทั้งด้านสุขภาพกาย สุขภาพจิต ใ้กายและจิตใจมีความสุข มีสมรรถภาพและศักยภาพที่จะคิดและพัฒนาได้

3) เป็นผู้มีระเบียบวินัย อสม. หรือ สมาชิกอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ต้องมีพฤติกรรมมุ่งพัฒนาตนเองให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย ส่งเสริมให้สมาชิกเคารพในกฎระเบียบ เคารพความแตกต่างของปัจเจกชนและความคิดของบุคคลอื่น เพื่อให้มีความสัมพันธ์ที่ถูกต้องดีงามกับบุคคลและสิ่งของทั้งภายนอกและภายในชุมชน

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย

เอกสารอ้างอิง

- กองสนับสนุนสุขภาพภาคประชาชน. (2564). รายชื่อ อสม. ที่อยู่ในฐานข้อมูล ปี 2564. สืบค้นเมื่อ 24 มกราคม 2565, จาก <https://www.thaiphc.net>
- กองสนับสนุนสุขภาพภาคประชาชน. (2565). หลักสูตรฝึกอบรม มาตรฐานอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) ปีพุทธศักราช 2550 กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข. สืบค้นเมื่อ 19 มกราคม 2565, จาก <http://www.bkpho.moph.go.th>
- กาญจนา ปัญญาธร และคณะ. (2565). ความรู้ ความเชื่อด้านสุขภาพและพฤติกรรมการป้องกันโรคโควิด-19 ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ตำบลเชียงพิณ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี. *วารสารการแพทย์โรงพยาบาลอุดรธานี*, 30(1), 1-11.
- กิตติพร เนาว์สุวรรณ และคณะ (2563) ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความรุนแรงของโรคต่อบทบาทการดำเนินงานควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในชุมชนของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในประเทศไทย. *วารสารสถาบันบำราศนราดูร*, 14(2), 92-103.
- คู่มือแนะนำสำหรับ อสม. (2565). ในการเคาะประตูเยี่ยมบ้านเพื่อสังเกตอาการโควิด-19 โดย สสส. สืบค้นเมื่อ 24 มกราคม 2565, จาก <http://www.resourcecenter.thaihealth.or.th>
- จารุณี จันทร์เปล่ง และ สุรภา เดียขุนทด. (2565). การศึกษาความรู้ ทักษะและพฤติกรรมในการป้องกันควบคุมโรคโควิด 19 ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก. *วารสาร มจร การพัฒนาลังคม*, 7(1), 15-33.
- ปณณพัฒน์ แสงศรีเรือง และ ัญญารัตน์ ชีรหิรัญวัฒน์. (2565). รายงานสถานการณ์โรคโควิด-19 ในจังหวัดเลย, ศูนย์ปฏิบัติการฉุกเฉินด้านการแพทย์และสาธารณสุขจังหวัดเลย, สำนักข่าวกรมประชาสัมพันธ์ #NNT#ILOVETHAILAND. สืบค้นเมื่อ 20 มกราคม 2565, จาก <https://thainews.prd.go.th/th/news/detail/>
- พระปลัดธีรภัทร์ นาถสีโล. (2564). สัมปรีชธรรมกับการบริหารจัดการตนเองในยุคโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19. *วารสารมหาจุฬานาครธรรม*, 8(6), 123-135.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระนครศรีอยุธยา: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- ศุภักชญา ภูวังก์ะรัต. (2563). การศึกษาสถานการณ์การเฝ้าระวัง ป้องกัน และควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในชุมชน โดยอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน. (รายงานการวิจัย) กองสนับสนุนสุขภาพภาคประชาชน กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข จังหวัดนนทบุรี. นนทบุรี: กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข.
- สุพิชญา วงศ์วาสนา. (2564). ปัจจัยผลกระทบทางลบจาก COVID-19 ส่งผลต่อความสุขในการทำงานของพนักงานฝ่ายการโดยสารกรณีศึกษา บริษัท บางกอกโฟลท์เซอร์วิส เซส จำกัด (BFS). *วารสารรัชตภาคย์*, 15(39), 15-30.

หลักความเชื่อและการอนุรักษ์ผ้าห่อคัมภีร์จังหวัดน่าน

Beliefs and Conservation of Palm-Leaf Manuscript Wraps in Nan Province

พระใบฎิการณารัตน์ สุวณณสิริ (หอมดอก)

วิทยาลัยสงฆ์นครน่าน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

Prabaidika Thanarat Suvannasiri (Homdok)

Student of Master of Arts Program in Buddhist Studies,
Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nakhon Nan Buddhist College
Corresponding Author, Email: Thanaratnnan@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาลักษณะผ้าห่อคัมภีร์จังหวัดน่าน 2) ศึกษาหลักความเชื่อที่ปรากฏในผ้าห่อคัมภีร์จังหวัดน่าน และ 3) ศึกษาแนวทางการอนุรักษ์ผ้าห่อคัมภีร์จังหวัดน่าน เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการพรรณนาเนื้อหา

ผลการศึกษามีดังนี้

- 1) ลักษณะผ้าห่อคัมภีร์จังหวัดน่าน พบว่า ผ้าห่อคัมภีร์โบราณของจังหวัดน่านจะเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า วัสดุที่ใช้ในการทอ คือ เส้นฝ้ายและเส้นไหมหรือไหมแถมฝ้าย หรือไหมเงิน ไหมคำ ลักษณะของผ้าห่อคัมภีร์โบราณเกิดจากการทอด้วยเทคนิคต่าง ๆ ทำให้เกิดลายผ้าในรูปแบบที่ซับซ้อนและไม่ซับซ้อน
- 2) หลักความเชื่อที่ปรากฏในลายผ้าห่อคัมภีร์จังหวัดน่าน พบว่า ชาวจังหวัดน่านมีความเชื่อเรื่องการสร้างคัมภีร์โบราณเพื่อถวายเป็นพุทธบูชา และช่วยการเก็บรักษาคัมภีร์ไว้ได้นาน โดยมีความเชื่อของลายบนผ้า 4 ประเภท คือ 1. ลายสัตว์ เป็นลายผ้าที่ได้รับแรงบันดาลใจจากสัตว์ที่มีอยู่จริงในธรรมชาติ 2. ลายพรรณพฤกษา เป็นลายที่ได้รับแรงบันดาลใจเกี่ยวกับต้นไม้ และดอกไม้ ซึ่งแฝงไปด้วยคติความเชื่อในเรื่องของความอุดมสมบูรณ์ 3. ลายจากสัตว์หิมพานต์ เกิดจากการนำสัตว์ที่มีอยู่ในคติความเชื่อ

* ได้รับบทความ: 7 เมษายน 2566; แก้ไขบทความ: 14 กันยายน 2566; ตอรับตีพิมพ์: 23 กันยายน 2566

มาประยุกต์ใช้ทอผ้าเพื่อความเป็นสิริมงคล 4. ลายจากคติความเชื่อทางพระพุทธศาสนา ความเชื่อที่จะช่วยยึดเหนี่ยวจิตใจของคนในชุมชน

3) แนวทางการอนุรักษ์ผ้าห่อคัมภีร์จังหวัดน่าน พบว่า ให้ความสำคัญต่อการดูแลรักษาผ้าห่อคัมภีร์ การซ่อมแซมให้สมบูรณ์ การจัดระบบ การใช้รูปแบบการอนุรักษ์ด้วยกระบวนการสื่อสารชุมชน ซึ่งมีการใช้ช่องทางการสื่อสารที่หลากหลาย ผ่านการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ผ้าห่อคัมภีร์ของคนในจังหวัดน่าน และการส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้วัฒนธรรมชุมชนจากภูมิปัญญาผ้าห่อคัมภีร์โบราณจังหวัดน่าน

คำสำคัญ: หลักความเชื่อ; การอนุรักษ์; ผ้าห่อคัมภีร์

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the characteristics of Palm-Leaf Manuscript Wraps patterns in Nan province, 2) to study the beliefs appearing in Palm-Leaf Manuscript Wraps in Nan province, and 3) to study guidelines for conservation of Palm-Leaf Manuscript Wraps in Nan province. This is a documentary research which employed the data analysis by means of descriptive content.

The results of the research revealed that:

1) Characteristics of Palm-Leaf Manuscript Wraps in Nan Province, it was found that the cloth wrapping cloth in Nan province was rectangular. Materials used in weaving are cotton and silk threads, or cotton silk or silver silk, silk kham. Characteristics of the cloth wrapped in palm leaves are weaving with various techniques resulting in complex and uncomplicated patterns.

2) The principles of belief appearing in the pattern of Palm-Leaf Manuscript Wraps in Nan Province, it was found that the people of Nan Province had the belief in making scriptures to offer as an offering to the Lord Buddha. and help keep the scriptures for a long time There are 4 types of patterns on the fabric : 1. Animal prints are inspired by animals that actually exist in nature. 2. Flora designs are inspired by trees and flowers. hidden with the belief in fertility. 3. Patterns from Himmaman animals Caused by the introduction of animals that exist in beliefs. to apply weaving for prosperity.

4. Patterns from Buddhist beliefs. Beliefs that will help anchor the minds of the people in the community.

3) Guidelines for preserving Palm-Leaf Manuscript Wraps in Nan province. complete repair, system organization, use of conservation model with community communication process which uses a variety of communication channels through participation in the preservation of the Palm-Leaf Manuscript Wraps of people in Nan Province and the promotion of community culture learning from the wisdom of Palm-Leaf Manuscript Wraps in Nan province.

Keywords: Beliefs; Conservation; Palm-Leaf Manuscript Wraps

บทนำ

วรรณกรรมและโบราณคดีเป็นทรัพยากรวัฒนธรรมที่ทรงคุณค่าในฐานะที่เป็นส่วนประกอบของระบบวัฒนธรรมในสังคมมนุษย์ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความเจริญก้าวหน้าทางด้านวัฒนธรรมและนามธรรมที่บรรพบุรุษได้คิดค้นและสร้างสรรค์ขึ้นมา อีกทั้งเป็นหลักฐานทางด้านประวัติศาสตร์ที่แสดงถึงเอกลักษณ์และความเป็นมาของชุมชน ตลอดจนเป็นสิ่งที่สามารถนำมาจัดการเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตและกระบวนการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างองค์ความรู้ การประเมินคุณค่า การฟื้นฟู และการสร้างความรู้ขึ้นมาใหม่ เพื่อให้เป็นทุนทางสังคมที่ก่อให้เกิดการสร้างวัฒนธรรมอันนำไปสู่การให้คุณค่ากับการเรียนรู้และการพัฒนาศักยภาพของชุมชน ในบรรดาวรรณกรรมและโบราณคดีประเภทต่าง ๆ ที่มีอยู่ในประเทศไทยนั้น วรรณกรรมและโบราณคดีทางพระพุทธศาสนานับว่าเป็นทรัพยากรวัฒนธรรมอีกประเภทหนึ่งที่มีคุณค่าและความสำคัญต่อการสร้างระบบคิด ภูมิปัญญา และรากฐานทางวัฒนธรรมของไทย เนื่องจากมีความเกี่ยวข้องกับทรัพยากรด้านวัตถุ อันได้แก่ โบสถ์ เจดีย์ วิหาร คัมภีร์ใบลาน สมุดข่อย ธรรมาสัน ฯลฯ ซึ่งสร้างขึ้นด้วยความวิจิตรงดงามและสติปัญญาอันล้ำเลิศของบูรพาจารย์ รวมไปถึงทรัพยากรด้านนามธรรม อันได้แก่ องค์ความรู้ ภูมิปัญญา คติธรรม ความเชื่อ ฯลฯ (พระชนนันทมุนี, 2559)

วรรณกรรมและโบราณคดีทางพุทธศาสนาที่สำคัญอย่างหนึ่งที่ปรากฏเป็นจำนวนมากในดินแดนล้านนา คือ “คัมภีร์ใบลาน” มีลักษณะเป็นบันทึกลายลักษณ์อักษรด้วยวิธีจารตัวหนังสือลงบนใบของต้นลานแล้วเจาะรูร้อยด้วยสายสนองหรือเชือกมัดคัมภีร์มัดรวมกันเป็นผูก เนื้อเรื่องที่จารลงบนใบลาน ส่วนใหญ่เป็นพระธรรมคำสอนในพระไตรปิฎกหรือเรื่องที่เกี่ยวข้องด้วยสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นอกจากเรื่องราวทางธรรมแล้วคัมภีร์ใบลานยังบันทึกเหตุการณ์และเรื่องราวอันเกี่ยวกับทางโลก เช่น ประวัติศาสตร์ โหราศาสตร์

วรรณกรรม พงศาวดาร กฎหมายโบราณ ตำรายา เวทมนตร์คาถา เป็นต้น การจารหรือเขียนหนังสือลงในใบลานนั้น มีมาตั้งแต่โบราณกาล พุทธศาสนิกชนเชื่อว่าการจารหรือการคัดลอกคัมภีร์ใบลาน รวมถึงการสร้างคัมภีร์ใบลานถวายวัด เป็นการสืบทอดพระพุทธศาสนา ทั้งผู้จารหรือเจ้าของลานผู้ถวายคัมภีร์จะได้านิสงส์ผลบุญอันยิ่งใหญ่ มีสติปัญญาเฉลียวฉลาด เพื่อจะได้บรรลุและเข้าถึงนิพพานในชาติต่อ ๆ ไป หญิงบางคนที่มีศรัทธาแรงกล้าจึงนำเอาเส้นผมของตนถักเป็นสายสนองผูกคัมภีร์ใบลาน เพราะความเชื่อดังกล่าวตัวอักษรที่พบในคัมภีร์ใบลานในแถบเอเชีย ได้แก่ อักษรเทวนาครี อักษรสิงหล อักษรขอม อักษรไทย อักษรพม่า และอักษรธรรมหรืออักษรตระกูลไท (ไทยวน ไทลื้อ ไทใหญ่ ไทจีน ไทน้อย และอักษรลาว) การบันทึกอักขระลงบนใบลานจะจารด้วยเหล็กจาร แล้วจะมัดรวมเป็นผูกมีไม้ประกบ เป็นแผ่นไม้รูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า กว้างยาวเท่าใบลาน หนาประมาณ 1-2 เซนติเมตร ทำจากไม้เนื้อแข็ง ใช้ขนาด 2 ข้าง เป็นปกหน้าและปกหลัง อาจมีการตกแต่งให้สวยงาม

คัมภีร์ใบลาน เป็นวัสดุบันทึกข้อมูลความรู้ที่ผลิตมาจากวัสดุในธรรมชาติ คือ ใบปาล์ม ซึ่งมีชื่อเรียกใบปาล์มแตกต่างกันไปในแต่ละประเทศ เช่น ในสาธารณรัฐสังคมนิยมประชาธิปไตยศรีลังกาเรียกว่าโอลา (ola) ในอินเดียเรียกว่า ทูลา สิริทาลา หรือการาลิกา (tula, sritola or karalika) ในประเทศไทยเรียกว่าใบลาน (Ghosh Rituparna, 2012) เมื่อมีการบันทึกข้อมูลความรู้บนใบลานแล้วก็มีการนำมาร้อยเรียงเข้าด้วยกันหลาย ๆ ใบ เรียกว่า ผูก และมีการใช้ผ้าหลากหลายชนิดห่อผูกใบลานตามวิธีพื้นบ้านที่ปฏิบัติกันมาแต่โบราณเรียกว่า ผ้าห่อคัมภีร์ เพื่อป้องกันฝุ่น แผลง ความร้อน ความชื้นเหมือนการห่อปกหนังสือในปัจจุบัน เมื่อมีการสร้างคัมภีร์ใบลาน จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการเก็บรักษาที่ดี เนื่องจากใบลานเป็นวัสดุที่มีความเปราะบาง สามารถผุกร่อนไปตามกาลเวลา เพื่อรักษาใบลานให้มีสภาพสมบูรณ์ มีอายุการใช้งานนานยี่หนึ่งเป็นการธำรงคำสอนทางพุทธศาสนาที่จารึกลงในใบลานให้คงอยู่นานที่สุด ดังนั้น การจัดเก็บคัมภีร์ใบลานจึงต้องห่อด้วยผ้าห่อคัมภีร์ ก่อนนำไปเก็บในหีบธรรมหรือตู้ธรรมที่อยู่ใต้วานหรือห่อไตร

ผ้าห่อคัมภีร์นอกจากจะทำหน้าที่แยกคัมภีร์แต่ละผูกหรือแต่ละเรื่องออกจากกัน ยังทำหน้าที่รักษาคัมภีร์ใบลานไม่ให้ชำรุดเสื่อมสภาพก่อนเวลาอันควร คัมภีร์ใบลานบางผูกยังอยู่ในสภาพที่ค่อนข้างสมบูรณ์ แม้จะผ่านกาลเวลามามากกว่า 200 ปี การสร้างผ้าห่อคัมภีร์ใบลานของแต่ละประเทศในแถบเอเชียได้ และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ นอกเหนือจากมิตินำผ้าห่อคัมภีร์มาใช้เพื่อปกป้องรักษาคัมภีร์ใบลานแล้วยังแฝงไว้ด้วยมิติแห่งพลังศรัทธา คตินิยมทางศาสนา ความเชื่อ มิติด้านชนิดผ้าและเส้นห่อของลวดลายผ้า (ปราณี อัสวภูษิตกุล และ สุภาพร โรจนสุขุมิตร, 2559 : 105-119)

นครน่าน เคยเป็นรัฐอิสระ มีอายุเก่าแก่พอ ๆ กับ สุโขทัย มีเจ้านครผู้ปกครองนานหลายพระองค์ให้การอุปถัมภ์บำรุงพระพุทธศาสนา สร้างศาสนสถาน วัดวาอาราม พระธาตุ เจดีย์ หอธรรม และพระธรรมคัมภีร์ถวายไว้ในพระพุทธศาสนาไม่น้อยกว่าจังหวัดอื่น ๆ ของล้านนา (พิสิฐรัฐ โคตรสุโพธิ์, 2560 : 1-28) นอกจากนี้ชาวจังหวัดน่านและชาวล้านนาในอดีตมีความเชื่อว่าการสร้างหนังสือ (คัมภีร์ใบลาน)

ที่เกี่ยวกับพุทธศาสนาถวายเป็นพุทธบูชา ชาวพุทธเชื่อว่าจะได้รับอานิสงส์นับประสาหมิได้ จึงมีธรรมเนียมการสร้างคัมภีร์ใบลานถวายเป็นพุทธบูชา เพื่อสืบทอดพระพุทธศาสนา และพระสงฆ์ก็ใช้เทศนาในพิธีต่าง ๆ เป็นวัฒนธรรมและประเพณีแบบพุทธตลอดปี และเพื่อให้เก็บรักษาไว้ได้นาน จึงใช้ผ้าห่อคัมภีร์ถวายเป็นคัมภีร์ใบลานไปด้วย ผ้าห่อคัมภีร์ส่วนใหญ่จะมีขนาดกว้างยาวพอดีกับความยาวของใบลาน (ประมาณ 50 เซนติเมตร) มีทั้งผ้าไหมและผ้าฝ้าย ผ้าแต่ละผืนทออย่างประณีตงดงาม มีลวดลายสีสันตามความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการของผู้ทอ วัตถุดิบพื้นถิ่นคือ ฝ้าย ไหม และวัตถุดิบที่นำเข้ามาจากภายนอก เช่น ไหมเงิน ไหมคำ ซึ่งล้วนแสดงให้เห็นถึงเทคนิควิธีที่ผลิตในผ้าแต่ละชนิด ความนิยมของลวดลายที่ปรากฏในผ้า ทั้งยังสะท้อนถึงความเจริญทางด้านศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี พิธีกรรมและด้านเศรษฐกิจของสมัยนั้นอีกด้วย

ปัจจุบันวัฒนธรรมการถวายเป็นคัมภีร์ใบลานในชุมชนต่าง ๆ ลดน้อยลงมากและแทบจะไม่มีหลงเหลือในชุมชน ความงดงามของการประดิษฐ์สร้างสรรค์ด้วยพลังศรัทธาได้แปรเปลี่ยนเป็นการเอาความสะดวกรวดเร็วเป็นเครื่องนำชีวิต คุณค่าของผ้าห่อคัมภีร์จึงคงประโยชน์เฉพาะแก่นักวิชาการด้านวัฒนธรรม ภูมิปัญญาชาติพันธุ์ และผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาหลักความเชื่อและการอนุรักษ์ผ้าห่อคัมภีร์จังหวัดน่าน เพื่อที่จะรักษา อนุรักษ์ผ้าห่อคัมภีร์ และหลักความเชื่อที่ยังหลงเหลือที่สะท้อนถึงวัฒนธรรมของชุมชนที่มีคัมภีร์ใบลานได้ ถึงแม้ทุกคนต่างตระหนักว่าสังคมย่อมต้องมีการเปลี่ยนแปลงตามกาลเวลา แต่การเปลี่ยนแปลงไม่ควรตัดทิ้งสิ่งที่เคยมี เป็นสิ่งที่น่าเสียดายและน่าเป็นห่วงอย่างยิ่ง ทางออกของเรื่องนี้อยู่ที่การสร้างความรู้ความคิดและค่านิยมให้เด็ก เยาวชน ตระหนักในความสำคัญของศิลปกรรมที่เกี่ยวกับพุทธศาสนาในระบบการศึกษา สร้างความคุ้นเคยและโอกาสในการปฏิบัติในชุมชน โดย วัด สถานศึกษา และชุมชนต้องเข้มแข็งในการสร้างค่านิยมและรสนิยมที่เหมาะสมให้เกิดขึ้น ผ้าห่อคัมภีร์ใบลานและงานหัตถศิลป์อื่น ๆ ในชุมชนจะได้ไม่กลายเป็นของเก่าเก็บอีกต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะผ้าห่อคัมภีร์จังหวัดน่าน
2. เพื่อศึกษาหลักความเชื่อที่ปรากฏในผ้าห่อคัมภีร์จังหวัดน่าน
3. เพื่อศึกษาแนวทางการอนุรักษ์ผ้าห่อคัมภีร์จังหวัดน่าน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ศึกษาลักษณะผ้าห่อคัมภีร์จังหวัดน่าน

ผู้วิจัยทำการศึกษาค้นคว้า การสำรวจพื้นที่ และรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นของสภาพพื้นที่ ประวัติความเป็นมาและความสำคัญเกี่ยวกับผ้าห่อคัมภีร์ใบลาน องค์ความรู้เกี่ยวกับผ้าห่อคัมภีร์ใบลาน ผ้าทอเมืองน่าน เทคนิคการทอผ้าเมืองน่านและลายผ้าทอพื้นเมืองน่าน

2. ศึกษาหลักความเชื่อที่ปรากฏในลายผ้าห่อคัมภีร์จังหวัดน่าน

ผู้วิจัยทำการศึกษาค้นคว้า โดยการศึกษาวิเคราะห์ถึงสาระสำคัญของผ้าห่อคัมภีร์ในจังหวัดน่าน หลักความเชื่อที่ปรากฏในผ้าห่อคัมภีร์จังหวัดน่าน ประเพณีการถวญผ้าห่อคัมภีร์ และหลักพุทธธรรมจากการถวญผ้าห่อคัมภีร์จังหวัดน่าน

3. ศึกษาแนวทางการอนุรักษ์ผ้าห่อคัมภีร์จังหวัดน่าน

ผู้วิจัยทำการศึกษาและการสำรวจข้อมูลทั้งจากเอกสารรายงานการอนุรักษ์และฟื้นฟูผ้าห่อคัมภีร์จังหวัดน่าน มุ่งเน้นแนวทางการอนุรักษ์ผ้าห่อคัมภีร์จังหวัดน่านโดยใช้กระบวนการสื่อสารชุมชน รวมถึงการมีส่วนร่วมและการส่งเสริมการเรียนรู้ผ้าห่อคัมภีร์ในจังหวัดน่าน

4. สรุปผลการวิจัยและเสนอแนะเพื่อการท้าววิจัยในครั้งต่อไป

ด้านพื้นที่ ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่ทำการวิจัย คือ วัดในจังหวัดน่านที่มีการจัดเก็บและอนุรักษ์ผ้าห่อคัมภีร์โบราณไว้อย่างเหมาะสม และเป็นแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับผ้าห่อคัมภีร์โบราณ อีกทั้งเป็นแหล่งศึกษาข้อมูลเบื้องต้นของผู้วิจัย โดยผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่ทำการวิจัยไว้ได้แก่ วัดตาลชุม วัดสภารศ วัดป่าหัด

ผลการวิจัย

ลักษณะผ้าห่อคัมภีร์จังหวัดน่าน พบว่า ผ้าที่นำมาใช้ในการห่อคัมภีร์มีหลายชนิด ไม่มีข้อกำหนดหรือกฎเกณฑ์ว่าจะต้องใช้ผ้าอย่างใดอย่างหนึ่งเป็นการเฉพาะ ผ้าห่อคัมภีร์จึงมีมากมายหลากหลายชนิด ขึ้นอยู่กับภูมิปัญญาของท้องถิ่นการซื้อขายแลกเปลี่ยนระหว่างกัน และความสัมพันธ์กับต่างประเทศของท้องถิ่นนั้น ๆ ผ้าที่ใช้ในการห่อคัมภีร์ แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ ๆ ได้แก่ 1) สิ่งทอที่สร้างขึ้นเพื่อใช้ในการห่อคัมภีร์โดยเฉพาะ มีได้มีลักษณะเป็นผืนผ้า 2) ผ้าห่อคัมภีร์ที่ทำจากผ้าพื้นเมือง 3) ผ้าห่อคัมภีร์ที่ทำจากผ้าจากต่างประเทศ โครงสร้างของลายเกิดขึ้นจากความสัมพันธ์ระหว่างเส้นและหน่วยลายประกอบขึ้นอย่างมีแบบแผน โดยมีกฎเกณฑ์กำหนดการจัดระเบียบลายผ้า ลายที่ปรากฏบนผ้าทอในจังหวัดน่านที่พบโดยทั่วไปตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ได้แก่

1. ลายเลขาคณิต เป็นลายพื้นฐานของผืนผ้า มีรูปร่างที่เป็นเหลี่ยมมุมต่าง ๆ อันได้แก่ ลายรูปทรงสามเหลี่ยมสี่เหลี่ยมเส้นตรงเส้นทแยงกากบาท ลายเรขาคณิตเป็นลวดลายที่จะมีการพัฒนาต่อไปเป็นลายผ้าชนิดอื่น ๆ

2. ลายพรรณพฤกษา เป็นลายที่มีการได้รับแรงบันดาลใจมาจากธรรมชาติ โดยมีความเกี่ยวข้องกับต้นไม้ และดอกไม้ ซึ่งแฝงไปด้วยคติความเชื่อที่มีความเกี่ยวข้องกับความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติ

3. ลายต้นไม้ หรือโคะดอกไม้ เป็นลวดลายต้นไม้ดอกไม้ที่ได้รับแรงบันดาลใจมาจากต้นไม้ที่พบเห็นอยู่ทั่วไป

การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ผ้าห่อคัมภีร์ของคนในจังหวัดน่าน พบว่า การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ผ้าห่อคัมภีร์ของคนในจังหวัดน่าน ประกอบด้วย 1) การมีส่วนร่วมในการวางแผน เกิดจากการระดมความคิดเห็นของคนในชุมชน 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม ในขั้นตอนนี้ชาวบ้านในชุมชนได้มีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ 3) การมีส่วนร่วมในการใช้ประโยชน์ การที่วัดกลายเป็นศูนย์กลางเรียนรู้ 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล การเปิดโอกาสให้ชาวบ้านในชุมชน มีโอกาสในการสะท้อนถึงปัญหาในการทำงาน ในฐานะของผู้วางแผนการทำงาน ผู้ปฏิบัติงานและผู้ร่วมกิจกรรมการส่งเสริมการเรียนรู้ผ้าห่อคัมภีร์ในจังหวัดน่าน ทำให้เกิดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ใน 3 ลักษณะ คือ

1) การปลูกจิตสำนึกในการอนุรักษ์ผ้าห่อคัมภีร์โบราณ ควรสร้างจิตสำนึกโดยวิธีการให้ความรู้ที่ถูกต้องและให้ตระหนักถึงคุณค่าของผ้าห่อคัมภีร์โบราณว่าเป็นแหล่งเก็บรักษาและรวบรวมข้อมูลและสรรพวิทยาต่าง ๆ

2) การส่งเสริมการเรียนรู้การอนุรักษ์ผ้าห่อคัมภีร์โบราณ ในการส่งเสริมการอนุรักษ์คัมภีร์โบราณนั้น ควรได้รับความร่วมมือจาก วัด บ้าน และหน่วยงานราชการ (โรงเรียน) ที่ต้องให้ความสนใจและตระหนักถึงคุณค่าของผ้าห่อคัมภีร์โบราณ

3) การสร้างเครือข่ายส่งเสริมการเรียนรู้ด้านผ้าคัมภีร์แก่เยาวชนในจังหวัดน่าน การสร้างเครือข่ายส่งเสริมการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมท้องถิ่นแก่เยาวชนในจังหวัดน่าน

อภิปรายผลการวิจัย

ลักษณะผ้าห่อคัมภีร์จังหวัดน่าน พบว่า ผ้าห่อคัมภีร์ สามารถใช้เพื่อป้องกันฝุ่น ความชื้น แสงแดด ทั้งยังช่วยระบายอากาศและรักษาอุณหภูมิไม่ให้โบราณแห่งกรอบเร็วและช่วยถนอมให้โบราณดูใหม่อยู่เสมอ โดยส่วนใหญ่ผ้าห่อคัมภีร์โบราณของจังหวัดน่านจะเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ส่วนใหญ่เป็นผ้าพื้นเมืองที่ชาวบ้านทอขึ้นเพื่อใช้เอง อีกส่วนหนึ่งเป็นผ้าที่ได้มาจากต่างถิ่นหรือต่างประเทศหรือแลกเปลี่ยนระหว่างกัน ซึ่งชาวพื้นเมืองน่านนิยมปลูกฝ้ายและนำมาเป็นวัสดุที่ใช้ในการทอ คือ เส้นฝ้ายและเส้นไหมหรือไหมแกมฝ้าย หรือไหมเงิน ไหมคำ ลักษณะของผ้าห่อคัมภีร์โบราณเกิดจากการทอด้วยเทคนิคต่าง ๆ ทำให้เกิดลายผ้าในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งที่ซับซ้อนและไม่ซับซ้อน และแต่ละกรรมวิธีการทอลายผ้านั้นมักมีชื่อเรียกแตกต่างกันไป ซึ่งสอดคล้องกับ ปราณี อัครภูษิตกุล ได้ศึกษาเรื่อง ผ้าห่อคัมภีร์โบราณ: มรดกทางวัฒนธรรม ผลการศึกษาพบว่า ประเทศส่วนใหญ่ในแถบเอเชียใต้และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีการนำผ้ามาใช้ห่อคัมภีร์โบราณ ในมิติของการยึดอายุ และปกป้องรักษาคัมภีร์โบราณจากฝุ่นละออง แมลง และสภาพภูมิอากาศที่ร้อนชื้น ในมิติแห่งพลังศรัทธา ความเชื่อส่วนใหญ่มักเกี่ยวเนื่องกับศาสนา ส่วนในมิติชนิดและลวดลายของผ้าห่อคัมภีร์ ก็บ่งบอกถึง อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนในแต่ละท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี (ปราณี อัครภูษิตกุล, 2559) หลักความเชื่อที่ปรากฏในลายผ้าห่อคัมภีร์จังหวัดน่าน พบว่า ชาวจังหวัดน่านมีความเชื่อเรื่องการสร้าง

คัมภีร์ไบเบิลเพื่อถวายเป็นพุทธบูชา และช่วยการเก็บรักษาคัมภีร์ไว้ได้นาน จึงใช้ผ้าห่อคัมภีร์ถวายเป็นพุทธบูชากันไป โดยมีความเชื่อของลายบนผ้าห่อคัมภีร์ 3 ประเภท คือ 1) ลายสัตว์ เป็นลายผ้าที่ได้รับแรงบันดาลใจจากสัตว์ที่มีอยู่จริงในธรรมชาติ มีต้นกำเนิดมาจากจินตนาการและคติความเชื่อดั้งเดิมของชาวน่าน 2) ลายพรรณพฤกษา เป็นลายที่ได้รับแรงบันดาลใจมาจากธรรมชาติ เกี่ยวกับต้นไม้ และดอกไม้ ซึ่งแฝงไปด้วยคติความเชื่อในเรื่องของความอุดมสมบูรณ์ 3) ลายจากสัตว์หิมพานต์ เกิดจากการนำสัตว์ที่มีอยู่ในคติความเชื่อความศรัทธา มาประยุกต์ใช้ทอผ้าเพื่อความเป็นสิริมงคล 4) ลายจากคติความเชื่อทางพระพุทธศาสนา ความเชื่อที่จะช่วยยึดเหนี่ยวจิตใจของคนในชุมชนให้ร่วมแรงร่วมใจในการทอผ้าเพื่อถวายให้กับพระพุทธศาสนา ซึ่งสอดคล้องกับ อัญญากรณ์ ฉัตรานันท์ ได้ศึกษาเรื่อง ผ้าทอที่ใช้ในพระพุทธศาสนาของชาวไทลื้อเชียงคำ ผลการวิจัย พบว่า ด้านความเชื่อเรื่องผ้าทอที่ใช้ในพระพุทธศาสนา มีความเกี่ยวข้องกับศรัทธาในพระรัตนตรัย ว่าเป็นที่พึ่งอย่างแท้จริง ซึ่งสะท้อนมาจากผ้าที่สร้างขึ้นเพื่อถวายเป็นพุทธบูชา ธรรมบูชา และสังฆบูชา ผสมผสานกับความเชื่อเรื่องการให้ทาน อันถือเป็นการสร้างและสั่งสมบุญกุศลให้แก่ตนเอง และเรื่องการอุทิศบุญกุศลแก่ญาติพี่น้องที่ล่วงลับไปแล้ว ซึ่งเป็นคติความเชื่อทางพระพุทธศาสนาที่ยังคงมีอิทธิพลต่อชาวไทลื้อเชียงคำตราบเท่าปัจจุบัน (อัญญากรณ์ ฉัตรานันท์, 2548)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ส่วนราชการควรส่งเสริมให้มีการศึกษาที่เกี่ยวข้องผ้าห่อคัมภีร์เพื่อถ่ายทอดและส่งเสริมให้เป็นศิลปวัฒนธรรม วิถีชีวิต ภูมิปัญญาท้องถิ่น

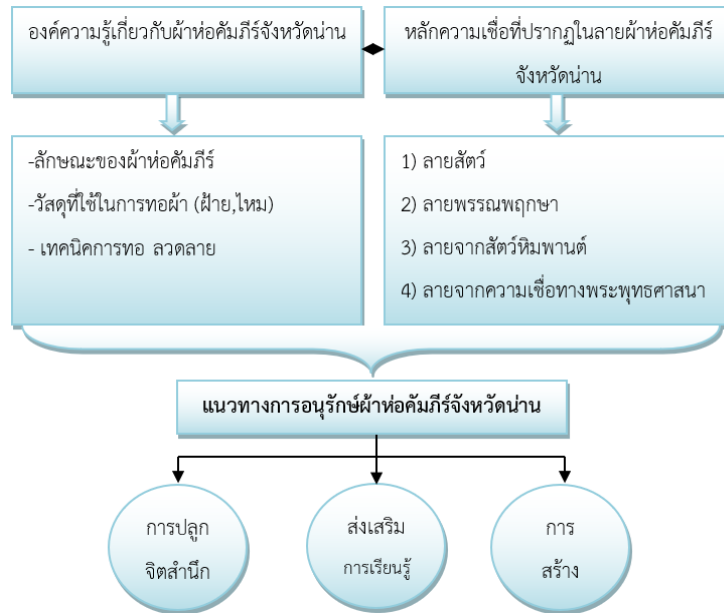
2. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ประโยชน์

ให้องค์ความรู้แก่คนในชุมชนและเผยแพร่พิธีกรรมให้เป็นที่รับรู้ต่อคนในวงกว้างขึ้นทั้งในระดับบริบท มีการประชาสัมพันธ์และดึงคนในชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมกับกิจกรรมการอนุรักษ์ผ้าห่อคัมภีร์จังหวัดน่าน ให้ได้มากที่สุดรวมไปถึงการให้การสนับสนุนสถานศึกษาให้มีการจัดกิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบ เทคนิค ลวดลายของผ้าที่ใช้ห่อคัมภีร์ อันเป็นวิธีการสืบสานและแสดงอัตลักษณ์ของจังหวัดที่ดีอีกทางหนึ่ง

3. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การพัฒนากระบวนการเข้าถึงองค์ความรู้ที่แฝงอยู่ในผืนผ้าห่อคัมภีร์ไบเบิล อันเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของคนในชุมชน มิให้สูญสลายไป อันสามารถนำไปต่อยอดในการศึกษาลวดลายผ้าห่อคัมภีร์ของจังหวัดในภาคเหนือตอนบนเพื่ออนุรักษ์ให้เป็นวัฒนธรรมท้องถิ่นและสืบทอดประเพณีให้ยาวนาน

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้เกี่ยวกับผ้าห่อคัมภีร์จังหวัดน่าน ส่วนใหญ่ผ้าห่อคัมภีร์โบราณของจังหวัดน่านจะเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า วัสดุที่ใช้ในการทอ คือ เส้นฝ้ายและเส้นไหมหรือไหมแกมฝ้าย หรือไหมเงิน ไหมคำ ลักษณะของผ้าห่อคัมภีร์โบราณเกิดจากการทอด้วยเทคนิคต่าง ๆ ทำให้เกิดลายผ้าในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งที่ซับซ้อนและไม่ซับซ้อน

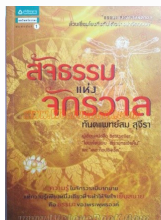
องค์ความรู้เกี่ยวกับหลักความเชื่อที่ปรากฏในลายผ้าห่อคัมภีร์จังหวัดน่าน ซึ่งมีความเชื่อเรื่องการสร้างคัมภีร์โบราณเพื่อถวายเป็นพุทธบูชา และช่วยการเก็บรักษาคัมภีร์ไว้ได้นาน โดยมีความเชื่อของลายบนผ้าห่อคัมภีร์ 4 ประเภท คือ 1) ลายสัตว์ เป็นลายผ้าที่ได้รับแรงบันดาลใจจากสัตว์ที่มีอยู่จริงในธรรมชาติ มีต้นกำเนิดมาจากจินตนาการและคติความเชื่อดั้งเดิมของชาวน่าน 2) ลายพรรณพฤกษา เป็นลายที่ได้รับแรงบันดาลใจมาจากธรรมชาติ เกี่ยวกับต้นไม้ และดอกไม้ ซึ่งแฝงไปด้วยคติความเชื่อในเรื่องของความอุดมสมบูรณ์ 3) ลายจากสัตว์หิมพานต์ เกิดจากการนำสัตว์ที่มีอยู่ในคติความเชื่อ ความศรัทธา มาประยุกต์ใช้ทอผ้าเพื่อความเป็นสิริมงคล 4) ลายจากคติความเชื่อทางพระพุทธศาสนา ความเชื่อที่จะช่วยยึดเหนี่ยวจิตใจของคนในชุมชนให้ร่วมแรงร่วมใจในการทอผ้าเพื่อถวายให้กับพระพุทธศาสนา

แนวทางการอนุรักษ์ผ้าห่อคัมภีร์จังหวัดน่าน พบว่า การอนุรักษ์และฟื้นฟูผ้าห่อคัมภีร์จังหวัดน่าน ควรให้ความสำคัญต่อการดูแลรักษาผ้าห่อคัมภีร์ โดยรวบรวมผ้าห่อคัมภีร์ที่มีอยู่ เพื่อจัดระบบการจัดการ โดยการนำมาซ่อมแซมให้คงอยู่ในสภาพสมบูรณ์สืบต่อไป ใช้รูปแบบการอนุรักษ์ผ้าห่อคัมภีร์จังหวัดน่าน ด้วยกระบวนการสื่อสารชุมชน ใช้กระบวนการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ผ้าห่อคัมภีร์ของชุมชน และการส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้วัฒนธรรมชุมชนจากภูมิปัญญาผ้าห่อคัมภีร์โบราณจังหวัดน่าน ทำให้เกิดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ใน 3 ลักษณะ คือ การปลูกจิตสำนึกในการอนุรักษ์ผ้าห่อคัมภีร์โบราณ การส่งเสริมการเรียนรู้ การอนุรักษ์ผ้าห่อคัมภีร์โบราณ การสร้างเครือข่ายส่งเสริมการเรียนรู้ด้านผ้าคัมภีร์แก่เยาวชนในจังหวัดน่าน

เอกสารอ้างอิง

- ปราณี อัครภูษิตกุล และ สุภาพร โรจนศุภมิตร. (2559). ผ้าห่อคัมภีร์โบราณ : มรดกทางวัฒนธรรม. *วารสารวิจัยสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย*, 9(2), 105-119.
- พระชยานันท์ และคณะ. (2559). การสืบค้นการจัดระบบอนุรักษ์เอกสารคัมภีร์โบราณของวัดและถ่ายทอดภูมิปัญญาล้านนาเพื่อสร้างแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นของจังหวัดน่าน. (รายงานการวิจัย). สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พิสิษฐ์ โคตรสุโพธิ์. (2560). ภูมิปัญญาครุฑน่านเอกสารโบราณอันซีนเมืองน่าน. *วารสารปณิธาน*, 13(1), 1-28.
- อัษฎากรณ์ ฉัตรนันท์. (2548). ผ้าทอที่ใช้ในพระพุทธรูปของชาวไทลื้อเชียงคำ. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- Ghosh Rituparna. (2012). Palm Leaf Manuscripts Conservation - A Study. *Global Research Methodology Journal*, 4, 1-4.

บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review) สัจธรรมแห่งจักรวาล (The Truth of the Universe)

ผู้เขียน: ทันตแพทย์สม สุจิรา
Author: Dentist Som Sujira

พระธรรมสิทธิ์ พานิชศิริ¹ และ จรัส ลีกา²

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น^{1,2}

PhraThammsit Panitsiri¹ and Jaras Leeka²

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Khonkaen campus^{1,2}

Corresponding Author, Email ; thammasit10134@gmail.com

บทคัดย่อ

บทวิจารณ์หนังสือนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอถึงสัจธรรมแห่งจักรวาลที่ให้ความรู้ที่ ธรรมะและ ศาสตร์ต่าง ๆ สามารถอธิบายเชื่อมโยงกันได้อย่างน่าอัศจรรย์ ความรู้ในจักรวาลนั้นมีมากมาย แต่ความรู้ เพียงหนึ่งเดียวที่จะทำให้จิตใจของมนุษย์สงบสุขคือ หลักธรรมะของพระพุทธเจ้า

คำสำคัญ: สัจธรรม; จักรวาล; ศาสตร์

Abstract

This book review aims to present the truth of the universe that educates the Dharma and science will be able to explain in astonishing connection. There is a lot of knowledge in the universe. Nevertheless, the only knowledge that can make the human mind at peace is Buddha's doctrine.

Keywords: Truth; Universe; Science

* ได้รับบทความ: 21 พฤศจิกายน 2566; แก้ไขบทความ: 16 มิถุนายน 2566; ตอรับตีพิมพ์: 20 มิถุนายน 2566

Received: 21 November 2023; Revised: 16 June 2023; Accepted: 20 June 2023

บทนำ

หนังสือเรื่อง “สังฆธรรมแห่งจักรวาล” เป็นหนึ่งในผลงานชิ้นหนึ่งของทันตแพทย์สม สุจิรา ซึ่งมีรายละเอียดของหนังสือดังนี้ ISBN : 9786163876270 (ปกอ่อน) จำนวน 187 หน้า ขนาดรูปเล่ม : 146 x 210 x 11 มม. น้ำหนัก : 235 กรัม เนื้อในพิมพ์ : คละสี ชนิดกระดาษ : กระดาษถนอมสายตา สำนักพิมพ์ : อมรินทร์ธรรมะ, เดือนปีที่พิมพ์ : 3/2014 (พ.ศ. 2557) เนื้อหาของหนังสือ “สังฆธรรมแห่งจักรวาล” เป็นการนำศาสตร์ความรู้ทางด้านสาขาต่างๆ มาเชื่อมโยงกับหลักคำสอนทางพุทธศาสนา มีทั้งหมด 9 ศาสตร์ และมีเนื้อหาเกี่ยวกับศาสตร์ และคำสอนทางพระพุทธศาสนา โดยเริ่มที่เรื่อง “ชีวพุทธ” ต้นกำเนิดของกรรมจากทวารทั้ง 6 “สังฆธรรมพิลึกส์” วิทยาศาสตร์เชื่อว่ารูปร่างนาม แต่พุทธ นาม คือ ผู้สร้างรูป “ธรรมะเคมี” สติเป็นตัวแยกจิตออกจากกิเลส “ธรรมะรัฐศาสตร์” ไม่มีระบอบการปกครองใดในโลกนี้ดีที่สุด นอกจากการปกครองที่ประกอบด้วยธรรมาธิปไตย “นิติธรรม” การกระทำผิดกฎหมายหรือหลักธรรมเน้นที่เจตนา “พุทธเศรษฐศาสตร์” ความสุขที่แท้จริงไม่สามารถคำนวณเป็นตัวเลขได้ แต่สามารถแบ่งปันกันได้ “คณิตจิตวิญญาณ” ผลของการเป็นเรื่องของอจินไตยอยู่เหนือสติปัญญาของมนุษย์ สมการของกรรมมีตัวแปรมากกว่าที่สมองมนุษย์จะคำนวณได้ “ธรรมะศึกษาศาสตร์” อิทธิบาทธรรมทำให้คนเป็นคนที่เก่ง แต่พรหมวิหารธรรมทำให้คนเป็นคนดี และสุดท้าย “สังฆธรรมแห่งจักรวาล” จุดมุ่งหมายของพุทธ คือ สร้างปัญญาโลกุตตระ แต่วิทยาศาสตร์พัฒนาเทคโนโลยีเพื่อกระตุ้นค้นหาความต้องการของมนุษย์ เหตุผลสำคัญที่เลือกหนังสือเล่มนี้มาวิจารณ์เพราะเห็นว่านอกจากผู้เขียนจะมีอาชีพเป็นทันตแพทย์แล้ว ท่านยังมีความสนใจในศาสตร์อื่นๆ รวมทั้งพุทธศาสนา และที่สำคัญท่านยังเป็นผู้หนึ่งที่ฝึกสมาธิท่านมีผลงานการเขียนจำนวนหลายเล่มเป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวาง ได้แก่ ไลน์สไตร์น พบพระพุทธรูปเจ้าเห็น, เสียตาย...ไลน์สไตร์น ไม่ได้อ่าน, ศาสนาแห่งจักรวาล, ไวรัสอาวุลลับจักรวาล, ความลับของจักรวาลทางแห่งนิพพาน, และเดอะท็อปซีเคร็ต เป็นต้น เป็นงานเขียนที่ได้เชื่อมโยงหลักคำสอนของพระพุทธศาสนากับศาสตร์สมัยใหม่โดยเฉพาะวิทยาศาสตร์ที่ผู้เขียนได้นำมาบูรณาการเข้ากันอย่างลงตัวเป็นการสร้างองค์ความรู้ใหม่แก่สังคม นอกจากนี้ผู้เขียนได้ใช้ภาษาร่วมสมัยที่เข้าใจง่าย ในอธิบายหลักธรรมทางพระพุทธศาสนากับศาสตร์สมัยอย่างสอดคล้อง และผู้อ่านสามารถนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างแท้จริง

โครงสร้างหนังสือ

หนังสือเล่มนี้ประกอบด้วยสาระสำคัญ 9 บท ที่ว่าด้วยความรู้ในจักรวาลมีมากมายแต่ความรู้เพียงหนึ่งเดียวที่จะทำให้จิตใจเย็นสบายคือ ธรรมะของพระพุทธองค์ คือ

1. ชิวพุทธ “การหลงใหลในทวารหก เป็นต้นกำเนิดของกรรม” สรุปได้ว่า จิตของมนุษย์มีความเป็นปฏิสรร และมีความว่างเป็นพื้นฐาน แต่เพราะมีทวารทั้งหกเปิดรับ รูป รส กลิ่น เสียง สัมผัส และ

ธรรมารมณ์ จึงทำให้จิตมีความเศร้าหมองขุ่นมัว แต่ถ้ามนุษย์รู้จักใช้ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ให้เป็นประโยชน์ในแง่ของการศึกษาด้วยการรู้เท่าทันอารมณ์ที่เกิดขึ้นความทุกข์ทั้งปวงจะไม่สามารถเกิดขึ้นได้ แต่เพราะการรู้ไม่เท่าทันอำนาจของกิเลสที่เกิดผ่านทวารหก จึงทำให้ตกเป็นทาสของกิเลสที่จะนำไปสู่การสร้างอกุศลกรรมทางกาย วาจา ใจ ตลอดไป

2. สัจธรรมพิลึก “ใจเย็นไม่มีจริง มีแต่ร้อนมากกับร้อนน้อย” สรุปได้ว่า วิทยาศาสตร์พยายามค้นหาความลับของธรรมชาติฝ่ายรูป ส่วนพุทธศาสตร์มุ่งเน้นไปที่ส่วนของนาม แต่ในที่สุดเมื่อความจริงแท้จะพบว่า รูปและนามมีความจริงเดียวกัน เมื่อวิทยาศาสตร์ก้าวหน้าถึงขีดสุด จะพบว่านามในทางพุทธ เช่น จิต เจตสิก วิญญาณ ฯลฯ สามารถอธิบายได้ด้วยวิทยาศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ยืนยันว่า รูปสร้างนาม แต่ในทางพุทธศาสตร์บอกว่า นามสร้างรูป ซึ่งปัจจุบันได้รับการพิสูจน์แล้วว่า เวลาเกี่ยวข้องกับมวลสารอย่างแยกออกจากกันไม่ได้ บนดาวดวงใหญ่เวลาจะเดินช้ากว่าดาวดวงเล็ก หรือความสัมพันธ์ระหว่างนามกับนาม เช่น ความร้อนกับเวลา ดูไม่น่าเกี่ยวข้องกัน แต่จากกฎเทอร์โมไดนามิกส์ บอกไว้ว่า ยิ่งร้อนเวลาจะยิ่งเดินเร็ว นอกจากนี้ในบทนี้ได้แสดงให้เห็นถึง สภาวะนิโรธ คือการดับทุกข์ เป็นสภาวะที่ไม่คับแคบ ไม่ข้องขัดใจ หรือสภาพที่ไม่เร่าร้อน เผาผลน กระวนกระวาย ซึ่งล้วนเกิดมาจากไฟคือ โลภะ โมหะ โทสะ หรือถ้าพิจารณาตามหลักปฏิจจสมุปบาท ก็คือ ไม่เร่าร้อนด้วยไฟคือกิเลส ตัณหา อุปาทาน ที่ทำให้เกิดอุปาทานชั้นอินทรา อันล้วนเป็นชั้นที่ล้วนประกอบคือร่วมด้วยอุปาทาน อันเป็นอุปาทานทุกข์หรือความทุกข์ที่เราเร่าร้อนเผาผลนอย่างแท้จริง และสามารถดับความเร่าร้อนเหล่าใดเหล่านั้นได้ด้วยธรรมของพระองค์ท่านจริง ๆ

3. ธรรมะเคมี “สติเป็นตัวแยกจิตบริสุทธิ์ออกจากกิเลส” สรุปได้ว่า เจตสิกเป็นสิ่งปรุงแต่งจิต ทำให้จิตมีพฤติกรรมเป็นไปตามลักษณะของเจตสิก แต่ก็ต้องถือว่าจิตเป็นใหญ่ เป็นประธาน เพราะเจตสิกเป็นสิ่งที่ต้องอาศัยจิตเกิด ไม่ว่าจะเป็นความพอใจ ความไม่พอใจ ความรัก ความเกลียด ความสงบ หรือ ฟุ้งซ่าน ล้วนเป็นคุณสมบัติของเจตสิกทั้งสิ้น แต่เจตสิกเกิดขึ้นเอง และแสดงพฤติกรรมเองไม่ได้ ต้องอาศัยจิตเป็นตัวแสดงพฤติกรรมแทน จึงกล่าวได้ว่า ธรรมชาติของเจตสิกนั้น เกิดพร้อมกับจิต หรือประกอบกับจิตเป็นนิตย หรือธรรมชาติ ที่ประกอบกับจิตเป็นนิตย ชื่อว่า เจตสิก การที่ต้องแบ่งจิตออกไปมากมายนั้น เพราะเจตสิกที่ประกอบจิต มีประเภทต่าง ๆ กัน จิตสัมพันธ์กับโลกภายนอก โดยการเข้าไปรับรู้โลกเป็นอารมณ์ แต่การรับรู้ที่ต้องอาศัยเจตสิกที่เป็นตัวกระทบอารมณ์ครั้งแรก (ผัสสะเจตสิก) เป็นต้น และเจตสิกอื่น ๆ ก็จะร่วมปรุงแต่งจิตให้เป็นไปในอาการต่าง ๆ

4. ธรรมะรัฐศาสตร์ “คุณภาพของนักการเมืองสะท้อนคุณภาพของประชาชน” สรุปได้ว่าหลักแห่งการบริหารและการปกครองกายและใจ ซึ่งเมื่อนำปฏิบัติตามแล้วจะทำให้ชีวิตดำเนินไปในแนวทางที่ถูกต้องและก่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่ตนเองและสังคม ทศพิธราชธรรมเป็นหลักธรรมกล่อมเกลารามณ์

หรือเป็นธรรมที่หล่อเลี้ยงอารมณ์ของคนที่เป็นผู้นำ เพื่อให้ผู้นำมีความสามารถในการกำกับและควบคุมอารมณ์ของผู้นำ อีกทั้งสามารถบริหารจัดการอารมณ์ และความรู้สึกของตัวเองให้มีสมรรถภาพจิตดี มีสุขภาพจิตดี และคุณภาพจิตดี จะเห็นว่าทศพิธราชธรรมเป็นหลักปฏิบัติสำหรับกลุ่มเกลาคิดใจเพื่อให้สามารถปรับใจให้สอดคล้องกับวิกฤติการณ์ต่าง ๆ ที่เข้ามากระทบจิตใจ ทดสอบจิตใจและสามารถตัดสินใจได้อย่างถูกต้องไม่มีอคติและมุ่งประโยชน์ส่วนรวมที่จะเกิดขึ้นแก่สังคมเป็นสำคัญ

5. นิติธรรม “มีธรรมประจำใจก็ไม่จำเป็นต้องตีความกฎหมายตามบายลักษณ์อักษร” สรุปได้ว่ากฎหมายต้องมาจากธรรม ต้องชอบธรรมและต้องเพื่อธรรม; กฎมนุสย์ต้องไม่แปลกแยกจากกฎธรรมชาติ; พัฒนาคคนให้รู้จักเคารพสิทธิกันละกัน แต่ต้องรู้ทันว่าที่แท้มนุสย์ไม่มีสิทธิ; ถึงจะพัฒนาระบบขึ้นมาหลากหลายทุกระบบต้องลงกันได้บนฐานหนึ่งเดียวแห่งธรรม; กฎหมายเพื่อสังคมมนุสย์จะไม่สมจริง ถ้ายังไม่ถึงความจริงแห่งธรรมชาติมนุสย์; จุดหมายของสังคม คือ จุดหมายของกฎหมาย แต่สุดท้ายจุดหมายของกฎหมายต้องสนองจุดหมายของชีวิตคน; วินัย/กฎหมาย เป็นเครื่องจัดสรรให้เกิดโอกาสที่จะเป็นฐานของการพัฒนาสู่การสร้างสรรค์ที่สูงขึ้นไป - หลักแห่งปฏิบัติการ : ถ้าคนอยู่ในหลักการ ก็ไม่ต้องมีกฎหมาย ถ้ากฎหมายไม่ใช่เพื่อหลักการ ก็ไม่ควรให้เป็นกฎหมาย

6. พุทธเศรษฐศาสตร์ “คำนวณความสุขเป็นตัวเลขไม่ได้ แต่แบ่งปันได้” สรุปได้ว่า แนวทางของศาสนาพุทธ ซึ่งพยายามจะระงับความโลภ ซึ่งไม่เหมือนกับวิธีการทำให้บรรลุรรถประโยชน์สูงสุดที่ไม่นำไปสู่การทำให้เกิดความสุขให้มากที่สุดหรือทำให้ความทุกข์เหลือน้อยที่สุดในแต่ละบุคคล ในเวลาเดียวกัน ก็เป็นการใช้ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมอย่างไม่มีประสิทธิภาพหรือเป็นการใช้อย่างสูญเปล่า วิธีเดียวที่จะหลุดพ้นจากภาวะวิกฤตนี้ได้คือการใช้ “ปัญญา” หรือความสามารถในการวิเคราะห์แยกแยะปัญหาที่เกิดขึ้นขณะที่คนเข้าใจถึงธรรมชาติความเป็นจริงของชีวิตและเข้าใจอย่างแจ่มแจ้งถึงแนวคิดเกี่ยวกับความไม่มีตัวตน แล้วคนจะไม่ยึดติดอยู่กับตัวตน ความโลภทั้งหลายจะไม่เกิดขึ้นได้โดยง่าย รูปแบบการบริโภคของคนจะเปลี่ยนไปเป็นการบริโภคเพื่อตอบสนองต่อความเป็นขั้นพื้นฐานมากกว่าการบริโภคเพื่อสนองต่อความอยากที่จอมปลอม

7. คณิตจิตวิญญาน “ผีเสื้อกระพือปีกมีผลสะเทือนถึงดวงดาว” คณิตศาสตร์ คือ เครื่องมือที่นักวิทยาศาสตร์ใช้ในการไขความลับของธรรมชาติ ภาษาคณิตศาสตร์มีหลักการทำงานแบบดิจิทัล มีพื้นฐานมาจากเลขเพียงสองตัว คือ 0 กับ 1 ถ้าจะมองให้เห็นเป็นกำลังสมาธิ คือ ตัวสกดคลื่นแทรกที่ดีที่สุดเป็นจุดเริ่มต้นของการทำงานของจิตไม่ขึ้นกับระยะเวลา เมื่อเหตุปัจจัยส่งผล มันจะผุดขึ้นมารับอารมณ์แล้วเหนียวนาให้ชีวิตเป็นไปตามเกมกรรมทันทีแม้เหตุการณ์ที่เก็บไว้จะเนิ่นนานมาแล้ว แต่สำหรับในทางวิปัสสนากรรมฐานแล้ว การบรรลุญาณจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อกำหนดสติมองไปที่การเปลี่ยนแปลง ณ ปัจจุบันขณะอนิจจังมักจะถูกบดบังด้วยสันติ (ความต่อเนื่อง) แต่ในทางคณิตศาสตร์มีเครื่องมืออย่างหนึ่งที่ใช้จับ

ความเปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็ว เครื่องมือนั้น ก็คือ ดิฟเฟอเรนเชียลนั่นเอง ถ้าเทียบกับทางพุทธ ดิฟเฟอเรนเชียลก็แปลได้ว่า “ความไม่เที่ยง” การใช้สติจับไปที่ความไม่เที่ยงจะทำให้เกิดปัญญาญาณ แต่ถ้าเราไม่สามารถนำกฎทางคณิตศาสตร์มาสร้างสมการอธิบายกฎแห่งกรรมได้ เพราะกฎแห่งกรรม คือ กฎที่ครอบคลุมไปทั้ง 26 มิติ แต่คณิตศาสตร์ยังก้าวไปไม่ถึงขั้นนั้น โดยให้ตั้งสติอยู่ที่ปัจจุบันขณะเท่านั้น เพราะการเปลี่ยนแปลงจะเกิดขึ้นได้ต้องเทียบกับเวลา ทำให้เมื่อมีชีวิตอยู่ที่ปัจจุบันขณะ การเปลี่ยนแปลงนั้น ก็จะทำอะไรเราไม่ได้ และคณิตศาสตร์มีจุดเริ่มต้นจากปัญหาจำนวนมากที่หลากหลาย ในยุคแรกเริ่ม คณิตศาสตร์มาจากความจำเป็นเพื่อการค้า การรังวัดที่ดิน สถาปัตยกรรมศาสตร์ และดาราศาสตร์ ในขณะที่ ปัจจุบัน วิทยาศาสตร์เป็นสาขาสำคัญที่เสนอปัญหาและนำไปสู่การค้นคว้าหัวข้อใหม่ ๆ สำหรับนักคณิตศาสตร์ ทั้งนี้ยังไม่รวมถึงข้อปัญหาที่เกิดขึ้นจากการศึกษาคณิตศาสตร์ในตัวเองของนักคณิตศาสตร์ด้วยความรู้ ทางด้านคณิตศาสตร์เพิ่มขึ้นอย่างสม่ำเสมอ ผ่านทางการวิจัยและการประยุกต์ใช้ คณิตศาสตร์เป็นเครื่องมือ อันหนึ่งของวิทยาศาสตร์ อย่างไรก็ตาม การคิดค้นทางคณิตศาสตร์ไม่จำเป็นต้องมีเป้าหมายอยู่ที่การนำไปใช้ทางวิทยาศาสตร์

8. ธรรมะศึกษา ศาสตร์ “ร้อนรู้มเพราะเรียนด้วยตนหารื่นรมย์เพราะเรียนด้วยปัญญา” สรุปได้ว่า การศึกษาแบบย้อนกลับจากผลทำให้เกิดปัญญาแบบที่ทางพุทธศาสนาเรียกว่า อิทธิบาท 4 เป็นการอธิบายที่เชื่อมโยงกันเพื่อให้ได้สิ่งสำคัญที่สุดของครู คือ ต้องค้นหาอันตรายในตัวนักเรียนให้พบ และส่งเสริม หลังจากนั้นวิริยะ จิตตะ จะเกิดขึ้นในตัวเด็กเอง ครูมีหน้าที่ช่วยในขั้นวิมังสา แต่ก็ควรเป็น วิมังสาที่มาจากความคิดของนักเรียน ตามหลักพระพุทธศาสนา จะเน้นให้เห็นอิทธิบาท 4 คือ หลักธรรม ที่ใช้ในการสร้างคนเก่ง ส่วนพรหมวิหาร 4 คือ หลักธรรมที่สำคัญมากสำหรับการสร้างคนดีโรงเรียน ควรเน้นสอนเรื่องพรหมวิหาร ธรรมะกับการศึกษาเป็นเรื่องที่แยกกันไม่ออก มีสุภาษิตในทางพุทธศาสนา บอกไว้ว่า “สิกขาวิรูฬหิสมปัตตา” แปลว่า การศึกษาสร้างความเจริญทุกด้านให้กับมนุษย์ พอที่จะสรุปได้ว่า จุดมุ่งหมายของการศึกษาไม่ใช่เพื่อใช้ความรู้ที่นกอพยพผลประโยชน์เข้าหาตัว

9. สัจธรรมแห่งจักรวาล “สำหรับผู้มีปัญหา ธรรมะนั้นมีอยู่ทุกหย่อมหญ้า” สรุปได้ว่า เมื่อจิต ที่ได้รับการอบรมที่ถูกต้องแล้ว ปัญญาย่อมเกิดขึ้น จะมองดูอะไรก็เป็นธรรมทั้งสิ้น แต่จิตที่ไม่ได้รับการ อบรมจิตอย่างถูกต้อง ปัญญาแท้จริงจะไม่เกิด นอกจากนี้สภาวะธรรมที่เรียกว่า “โยนิโสมนสิการ” จะเกิดขึ้นเอง โดยอัตโนมัติเมื่อมีสติสมบูรณ์ที่สามารถคิดแยกแยะ และพิจารณาสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างครบถ้วนด้วยการรู้ว่า สิ่งต่าง ๆ เกิดขึ้นเพราะมีเหตุปัจจัย และรู้ว่าไม่มีอะไรเกิดขึ้นเพราะไม่เหตุปัจจัย ในบทนี้มีประเด็นที่น่าสนใจ 3 ประเด็น สรุปได้ดังนี้

1) พุทธกับปรัชญา พบว่า ปรัชญาเป็นส่วนหนึ่งของพุทธศาสนา เพราะพระพุทธเจ้าทรงเป็น นักคิดและนักปฏิบัติ ในฐานะที่เป็นนักคิดพระองค์ทรงสร้างแนวคิดปรัชญาเพื่อเป็นเครื่องมือในแสวงหา

ความรู้และข้อปฏิบัติเพื่อการพ้นทุกข์ เรียกว่า ปรัชญาทางสายกลาง และปรัชญาแห่งอิสรภาพ เพื่อการปลดปล่อยมนุษย์ให้พ้นจากทุกข์ทั้งปวง ปรัชญาแห่งมนุษยนิยม ที่ส่งเสริมมนุษย์ให้มั่นใจในศักยภาพของตนที่จะช่วยตัวเองให้พ้นทุกข์ และมีความสุขที่แท้จริงได้ด้วยการกระทำของตัวเองโดยไม่ต้องอาศัยอำนาจนอกตัว และปรัชญาแห่งสันติสุข เพื่อให้มนุษย์มีจิตใจเปิดกว้างในเรื่องศาสนาและความจริง ไม่ยึดติดกับความคิดเห็น และความเชื่อของคนเป็นสำคัญพร้อมทั้งมีความรักความเอื้ออาทรต่อกัน นอกจากนี้ยังทรงเน้นให้ ชาวพุทธให้เหตุผลและประสบการณ์ทดสอบพระธรรมด้วยตัวเองให้เห็นความจริงก่อนที่จะยอมรับและปฏิบัติตาม พระพุทธองค์ไม่ทรงต้องการให้มนุษย์นับถือศาสนาด้วยศรัทธาเพราะศาสนาที่มีแต่ศรัทธาจะนำอันตรายมาสู่ผู้ปฏิบัติ และสังคมเพราะ “ศรัทธา” และ “ความงมงาย” มักจะอยู่ด้วยกัน

2) พุทธกับไสยศาสตร์ พบว่า ไสยศาสตร์เป็นศาสตร์ที่เป็นปฏิกิริยากับพุทธศาสนาเพราะไสยศาสตร์นี้ทำให้พุทธศาสนามลกลายไปจากประเทศอินเดีย ปัจจุบันแม้วิทยาศาสตร์จะเจริญก้าวหน้าและมีระบบการศึกษาสมัยใหม่ที่สอนให้ใช้ปัญญา แต่สังคมไทยก็ยังคงมีความเชื่อในเรื่องนี้อย่างแนบแน่น ซึ่งถือว่าเป็นอันตรายต่อพุทธศาสนาเป็นอย่างมาก ไสยะ แปลว่า หลบหลีก แต่พุทธะ แปลว่า ตื่น เบิกบาน ซึ่งความหมายตรงกันข้าม ในประเทศไทยมีความพยายามแยกไสยศาสตร์ออกจากพุทธศาสนาแต่ความเชื่อดังกล่าวก็ยังปรากฏอยู่วิถีวัฒนธรรมชุมชนเช่นเรื่อง ผีสงฆ์ ดวงชะตา คาถา ปาฏิหาริย์ คุณไสย การเข้าทรง การสักยันต์ เป็นต้น แม้ว่าในปัจจุบันความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ สามารถอธิบายปรากฏการณ์ต่าง ๆ ได้ก็ตามแต่ความเป็นไสยศาสตร์และความเชื่อต่าง ๆ ก็ยังมีอยู่คู่กับสังคมไทยอย่างมิขาดสาย

3) จักรวาลแห่งพุทธะ พบว่า เนื้อหาในบทนี้มุ่งแสดงให้เห็นถึงจุดมุ่งหมายของพระพุทธองค์ที่ต้องการแสวงหาปัญญาระดับโลกุตระเพื่อทำกิเลส และสร้างเสรีภาพที่แท้จริงแก่มนุษย์ แต่ในขณะที่วิทยาศาสตร์มุ่งพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อสนองกิเลสมนุษย์ นอกจากนี้พบว่า จักรวาลนั้นเกิดจากจิต เพราะเมื่อเข้าใจจิตก็เท่ากับเข้าใจจักรวาล แต่การเข้าใจจิตได้เกิดจากสติซึ่งเป็นองค์ประกอบของจิต พระพุทธองค์ได้ชื่อว่าเป็นผู้ทรงพบความจริงด้านวิทยาศาสตร์มาก่อนเพราะทรงแยกปรากฏการณ์ทางธรรมชาติออกเป็นอุตุนิยาม ซึ่งตรงกับคำว่า วิทยาศาสตร์กายภาพ และพีชนิยาม ซึ่งตรงกับ วิทยาศาสตร์ชีวภาพ พระพุทธองค์ทรงแยกวิทยาศาสตร์ออกเป็นสองสาขา ส่วนกรรมนิยาม และจิตนิยามเป็นวิทยาศาสตร์ทางจิต และนิยามที่ 5 ธรรมนิยาม คือ ความจริงแท้ทางธรรมชาติที่ครอบคลุมนิยามทั้ง 4 เช่น กฎไตรลักษณ์ โยนิโสมนสิการ อิทัปปัจจยตา และอริยสัจ 4 เป็นต้น

สรุป

จากการนำเสนอเนื้อหาในหนังสือ “สังฆธรรมแห่งจักรวาล” สรุปได้ว่า เนื้อหาในหนังสือได้นำศาสตร์แห่งความรู้ทางด้านสาขาต่าง ๆ มาเชื่อมโยงกับหลักคำสอนทางพุทธศาสนา และนำมาไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้อย่างสอดคล้อง เพราะความรู้ในศาสตร์ต่าง ๆ เป็นความรู้ที่นำมาพัฒนาให้เกิดความสมบูรณ์ทางกายภาพ และเป็นไปเพื่อการตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ ด้วยการสังเคราะห์ศาสตร์สมัยใหม่เช่น ชีวะ ฟิสิกส์ เคมี รัฐศาสตร์ นิติธรรม เศรษฐศาสตร์ คณิตจิตวิญญาณ ศึกษาศาสตร์ ปรัชญา และไสยศาสตร์ เชื่อมโยงกับหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาเช่น กฎไตรลักษณ์ โยนิโสมนสิการ อิทัปปัจจยตา และอริยสัจ 4 เป็นต้น เพื่อให้เกิดความสงบสุขที่แท้จริงด้วยการทำความเข้าใจกฎธรรมชาติที่พระพุทธเจ้าทรงค้นพบเรียกว่า นิยาม 5 ประกอบด้วย อุดุนิยาม (วิทยาศาสตร์กายภาพ) พินนิยาม (วิทยาศาสตร์ชีวภาพ) กรรมนิยาม และจิตนิยาม (วิทยาศาสตร์ทางจิต) และ ธรรมนิยาม ที่อธิบายครอบคลุมกฎต่าง ๆ ความเข้าใจในนิยาม 5 นี้ นำไปสู่การเข้าใจจักรวาลที่เป็นสาเหตุของการเกิดของสรรพสิ่ง

ดังนั้นเมื่อมนุษย์เข้าใจจักรวาลภายนอกอย่างสมบูรณ์ก็เท่ากับเข้าใจจักรวาลแห่งจิตจึงนำไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เพราะมีดุลยภาพระหว่างกายและจิต และด้วยการทำความเข้าใจสังฆธรรมแห่งจักรวาลนี้จะทำให้มนุษย์บรรลุเป้าหมายสูงสุดของชีวิต คือ พระนิพพาน

ทัศนะวิจารณ์

การวิจารณ์หนังสือเรื่อง “สังฆธรรมแห่งจักรวาล” ของทันตแพทย์สม สุจิรา ผู้วิจารณ์ได้พบประเด็นที่เป็นจุดเด่น และจุดที่ควรพัฒนาปรากฏอยู่ในหนังสือเล่มนี้เพื่อเป็นการเติมเต็มให้กับหนังสือเล่มนี้ จึงนำเสนอประเด็นต่างๆ ที่พบมาเพื่อวิจารณ์ ดังนี้

1. จุดเด่นของหนังสือ แบ่งเป็น 3 ประเด็น ดังนี้

1) การใช้ภาษา พบว่า หนังสือเล่มนี้ผู้เขียนได้ถ่ายทอดความรู้ของศาสตร์สมัยใหม่ และหลักธรรมที่ลึกซึ้งในพระพุทธศาสนาเช่น ไตรลักษณ์ โยนิโสมนสิการ อิทัปปัจจยตา และอริยสัจ 4 เป็นต้น ที่เป็นศัพท์เฉพาะที่อยากต่อการเข้าใจสำหรับผู้อ่านที่ไม่มีพื้นฐานในศาสตร์สาขานั้น ๆ แต่เพราะความเข้าใจในศาสตร์ต่างของผู้เขียนทำให้การอธิบายหลักธรรมทางพระพุทธศาสนากับศาสตร์สมัยได้อย่างสอดคล้อง อย่างเป็นรูปธรรมด้วยภาษาที่เข้าใจง่ายและร่วมสมัย ทำให้ผู้อ่านทำความเข้าใจได้ง่าย และนำไปใช้เพื่อการดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสม

2) การนำเสนอเนื้อหา พบว่า หนังสือสังฆธรรมแห่งจักรวาล ที่เขียนโดย ทันตแพทย์สม สุจิรา เป็นที่ยอมรับของนักอ่านธรรมะรุ่นใหม่ทำให้หนังสือติดอันดับหนังสือขายดีเพราะการนำเสนอเนื้อหาที่มีการเรียงลำดับของเนื้อหาจากง่ายไปหายาก ด้วยการเริ่มให้เรียนรู้ถึงบ่อเกิดของกรรม

คือ ทวาร 6 (ชีวพุทธ) นำไปสู่การสำรวจมรรควิถีไม่ให้เกิดการกระทำความผิด (สังขารมพิสิทส์) นำไปสู่การใช้สติเป็นตัวแยกจิตบริสุทธิ์ออกจากกิเลสเพื่อระงับกรรมชั่ว (ธรรมะเคมี) นำไปสู่ความมีคุณภาพของพลเมืองที่ดีของสังคม (ธรรมะรัฐศาสตร์) ซึ่งนำไปสู่ความมีระเบียบวินัยในตนเองที่ไม่ต้องพึ่งพากฎหมายภาครัฐ (นิติธรรม) ที่สามารถวัดมวลความสุขได้ด้วยความเป็นสังคมแห่งการแบ่งปันและพึ่งพา (พุทธเศรษฐศาสตร์) ซึ่งคำนวณและวัดได้ด้วยการเพิ่มความสุขในระดับปัจเจกบุคคลและสังคม (คณิตจิตวิญญาณ) ที่นำไปสู่สังคมอุดมปัญญา (ธรรมะศึกษาศาสตร์) ด้วยการนำเสนอเนื้อหาดังกล่าวนี้นำให้เกิดสังขารแห่งจักรวาลที่มีธรรมะอยู่ทุกหย่อมหญ้า

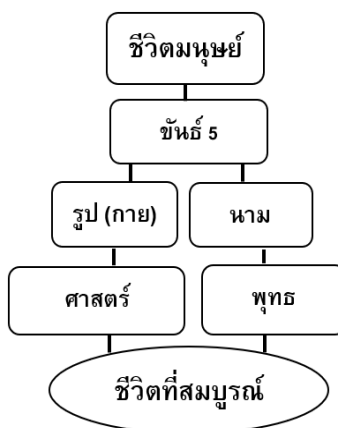
3) อิทธิพลต่อสังคม พบว่า หนังสือที่เป็นผลงานเขียนของ ทนต์แพทย์สม สุจิรา ได้แก่ ไลน์สไตน์พบพระพุทธรูปเจ้าเห็น, เสียตาย...ไลน์สไตน์ ไม่ได้อ่าน, ศาสนาแห่งจักรวาล, ไวรัสอาวูลลับจักรวาล, ความลับของจักรวาลทางแห่งนิพพาน, และเดอะท็อปซีเคร็ต เป็นต้น เป็นงานเขียนที่ได้เชื่อมโยงหลักคำสอนของพระพุทธศาสนากับศาสตร์สมัยใหม่โดยเฉพาะวิทยาศาสตร์ที่ผู้เขียนได้นำมาบูรณาการเข้ากันอย่างลงตัวเป็นการสร้างองค์ความรู้ใหม่แก่สังคมซึ่งได้สร้างความฮือฮาในวงการวิทยาศาสตร์ และวงการธรรมะไปพร้อม ๆ ทำให้คนที่หลงใหลในวิทยาศาสตร์ได้หันกลับมาศึกษาองค์ความรู้ที่มีอยู่ในพระพุทธศาสนาที่สามารถนำมาอธิบายร่วมกันได้อย่างลงตัว และมีเหตุผล นอกจากนี้ หนังสือที่เขียนโดย ทนต์แพทย์สม สุจิรา ยังเป็นที่ยอมรับของนักอ่านธรรมะรุ่นใหม่ทำให้หนังสือทุกเล่มติดอันดับขายดีรวมถึงหนังสือ “สังขารแห่งจักรวาล” เล่มนี้ด้วย ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านที่ยังไม่สนใจธรรมะได้หันมาศึกษาธรรมะอย่างจริงจัง ด้วยเหตุผลว่า ธรรมะไม่ใช่เรื่องไกลตัว และสามารถนำหลักธรรมที่ปรากฏอยู่ในหนังสือทุกเล่มไปปรับใช้เพื่อการดำเนินชีวิตให้เกิดความสุข และอยู่กับสังคมโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วได้อย่างสมดุล

2. จุดที่ควรเพิ่มเติมของหนังสือ มี 1 ประเด็น ดังนี้

1) ความเป็นวิชาการ พบว่า หนังสือ “สังขารแห่งจักรวาล” เล่มนี้ ได้มีการนำความรู้ของศาสตร์สมัยใหม่มาอธิบายร่วมกับหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา มีการอ้างอิงถึงแนวคิด ทฤษฎีต่าง ๆ รวมถึงหลักธรรมในพระพุทธศาสนา แต่ขาดการอ้างอิงเชิงอรรถเอาไว้เพื่อการสืบค้นถึงข้อเท็จจริงของแนวคิด ทฤษฎี ดังกล่าวนั้น ถ้าหนังสือเล่มนี้ได้เพิ่มเติมสิ่งที่ขาดหายไปดังกล่าวนี้น่าจะเพิ่มความสะดวกให้กับหนังสือเล่มนี้อย่างดียิ่งเหมือนกับเนื้อหาของหนังสือที่มีการนำเสนอเป็นลำดับขั้นตอนอย่างสมบูรณ์แล้ว ในทัศนะผู้วิจารณ์คิดว่าคงเป็นเจตนารมณ์ของผู้เขียนที่มีความประสงค์ที่จะนำเสนอให้เป็นหนังสืออ่านนอกเวลามากกว่าหนังสือหรือตำราทางวิชาการเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้อ่านที่สามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการอ่านไปใช้กับการดำเนินชีวิตได้จริง

องค์ความรู้ใหม่

การวิจารณ์หนังสือ “สัจธรรมแห่งจักรวาล” ซึ่งเป็นผลงานเขียนของ ทันตแพทย์สม สุจิรา ทำให้ได้องค์ความรู้ว่า ชีวิตมนุษย์ประกอบด้วย ชั้น 5 ที่แบ่งเป็น รูปและนาม หรือ กายและจิต การพัฒนาชีวิตมนุษย์ให้เกิดดุลยภาพจะต้องพัฒนาทั้งสองอย่างควบคู่กันไป เพราะทั้งสองสภาวะนี้มีความสัมพันธ์สอดคล้องอย่างแยกกันไม่ได้ ด้วยวิธีการใช้ศาสตร์สมัยใหม่มาพัฒนากายหรือรูป และใช้หลักพุทธศาสตร์ ได้แก่ ไตรสิกขา เป็นต้น มาพัฒนานามหรือจิตด้วยวิธีการดังกล่าวนี้จะนำไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่มีชีวิตสมบูรณ์ ซึ่งสรุปเป็นแผนภาพ ได้ดังนี้

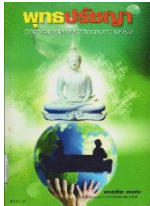
ภาพที่ 1 สัจธรรมแห่งจักรวาล

เอกสารอ้างอิง

ทันตแพทย์สม สุจิรา. (2557). สัจธรรมแห่งจักรวาล. กรุงเทพฯ: อมรินทร์ธรรมะ.

บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review)

พุทธปรัชญา : มิติการมองโลกและชีวิตตามความจริง

ผู้เขียน: ผศ.ดร.ธีรโชติ เกิดแก้ว

Author: Asst.Prof.Dr.Teerachot Kerdkaew

ภาณุวัฒน์ สิงห์คำป้อง

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

Panuvat Singkumpong

Mahachulalongkornrajavidyalalai University KhonKaen Campus

E-mail: s.panuvat@kkumail.com

บทคัดย่อ

บทวิจารณ์หนังสือนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอมุมมองทางพุทธปรัชญาในมิติการมองชีวิตและโลกตามความจริง โดยใช้หลักการ แนวคิด วิธีการ กระบวนการ และแนวทางของพระพุทธศาสนาผ่านมุมมองทางปรัชญา ในรูปของการสังเคราะห์สาระสำคัญทางพุทธปรัชญาในมิติทางอภิปรัชญา ญาณวิทยา และจริยศาสตร์ เพื่อสร้างชุดความรู้ทางพุทธปรัชญาเพื่อให้เข้าใจชีวิตและโลกตามความจริง รวมถึงการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ในระดับปัจเจกจนถึงระดับบริษัชน และการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุขตามแนวพุทธปรัชญา

คำสำคัญ: พุทธปรัชญา; มิติการมองชีวิต; มิติการมองโลก; ความจริง

* ได้รับบทความ: 21 พฤศจิกายน 2566; แก้ไขบทความ: 16 มิถุนายน 2566; ตอรับตีพิมพ์: 20 มิถุนายน 2566

Received: 21 November 2023; Revised: 16 June 2023; Accepted: 20 June 2023

Abstract

This book review aims to present a Buddhist philosophy perspective on life and the real world. using principles, concepts, methods, processes and guidelines of Buddhism through a philosophical perspective in the form of a synthesis of Buddhist philosophy in the metaphysical, epistemological and ethical dimensions To create a set of knowledge in Buddhist philosophy to understand life and the real world. including the development of human potential at the level of ordinary people to the noble level and peaceful coexistence in society according to Buddhist philosophy

Keywords: Buddhist Philosophy; Life Perspective; Worldview; Reality

บทนำ

หนังสือเรื่อง “พุทธปรัชญา: มิตติการมองโลกและชีวิตตามความจริง” แต่งโดย ผศ.ดร.ธีรโชติ เกิดแก้ว จัดพิมพ์โดยโครงการสำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ตำบลบางโฉลง อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ 10540 เลข ISBN : 978-974-9781-37-1 มีจำนวน 430 หน้า ราคาจำหน่าย 230 บาท ความน่าสนใจในหนังสือเล่มนี้เกิดจากการที่ผู้เขียนเป็นนักวิชาการทางปรัชญา และมีภูมิหลังจบการศึกษาเปรียญธรรม 9 ประโยค จึงมีความเข้าใจทางพุทธศาสนาอย่างลึกซึ้ง โดยได้ตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของพุทธศาสนาและปรัชญา เมื่อวิเคราะห์เจตนารมณ์ของผู้เขียนพบว่า ผู้เขียนพยายามนำเสนอหลักการ แนวคิด วิธีการ และแนวทางของพระพุทธศาสนาผ่านมุมมองทางปรัชญา ในมิติของการมองโลกตามความเป็นจริง การเชื่อมโยงมนุษย์กับสิ่งอื่นที่อยู่รอบตัวมนุษย์ในฐานะที่เป็นปัจจัยเกื้อหนุน รวมทั้งการนำเสนอแนวทางการพัฒนาชีวิตไปสู่เป้าหมายตามแนวทางพุทธปรัชญา โดยใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายเพื่อสื่อความเข้าใจกับคนร่วมสมัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนการเลือกหนังสือเรื่อง “พุทธปรัชญา : มิตติการมองโลกและชีวิตตามความจริง” มาวิจารณ์ โดยมีเหตุผล 5 ประการ คือ ประการแรกเพราะเห็นว่าหนังสือเล่มนี้เป็นหนังสือเชิงวิชาการทางพุทธปรัชญาร่วมสมัย และมีเนื้อหาพุทธปรัชญาหลายประเด็นที่เข้ากับสถานการณ์ทางสังคมในปัจจุบัน ประการที่สองเพราะหนังสือเล่มนี้แสดงให้เห็นว่าผู้เขียนมีความสามารถในการนำเสนอประเด็นทางพุทธปรัชญาได้อย่างน่าสนใจ ประการที่สามเพราะเป็นหนังสือวิชาการทางพุทธปรัชญาที่น่าเชื่อถือ และสามารถในการศึกษาค้นคว้าและอ้างอิงทางวิชาการได้ ประการที่สี่เพราะเป็นหนังสือที่ได้รับการยอมรับในวงวิชาการเนื่องจากผู้เขียนมีภูมิความรู้ทางพระพุทธศาสนาอย่างลึกซึ้ง และประการที่ห้าเพราะเห็นว่าหนังสือเล่มนี้เป็นแบบอย่างในการผลิตตำราวิชาการทางพุทธปรัชญา

โครงสร้างของหนังสือ

การวิจารณ์หนังสือเรื่อง “หนังสือเรื่อง “พุทธปรัชญา : มิตติการมองโลกและชีวิตตามความจริง” แต่งโดย ผศ.ดร.ธีรโชติ เกิดแก้ว ซึ่งเป็นหนังสือที่มีลักษณะเป็นพุทธปรัชญาประยุกต์ ถูกจัดอยู่ในกลุ่มหนังสือประเภทวิชาการพุทธปรัชญาร่วมสมัย มีเนื้อหาของหนังสือจำนวน 12 บท แต่ละบทมีสาระสำคัญโดยสรุป ดังนี้

1. ปฐมบทแห่งพุทธปรัชญา : ความหมายลักษณะหลักการและเป้าหมาย โดยสรุปสาระสำคัญเกี่ยวกับความหมายของปรัชญาเชิงวิชาการและเชื่อมโยงมาสู่ความหมายของพุทธปรัชญา ลักษณะสำคัญของพุทธปรัชญา หลักการและวิธีการทางพุทธปรัชญา รวมทั้งประเด็นเกี่ยวกับเป้าหมายของพุทธปรัชญา
2. โลกกับสัจจะเชิงปรัชญา: การมองโลกตามความจริง โดยสรุปสาระสำคัญเกี่ยวกับการมองโลกตามทัศนะพุทธปรัชญา ซึ่งเห็นว่าโลกเป็นธรรมชาติของความจริง การเกิดหรือดับของโลกเป็นไปตามกฎธรรมชาติ ทัศนะของพุทธปรัชญามุ่งทำความเข้าใจโลกตามความจริง แล้วปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับโลกแห่งความจริง การปรับตัวเพื่ออยู่กับโลกแห่งความจริงอย่างมีความสุข และพัฒนาตนให้หลุดพ้นจากโลกแห่งวัตถุ
3. มนุษยทัศน์ : การมองมนุษย์แบบเสริมค่าและความหมาย โดยเนื้อหาสาระสำคัญของบทนี้ได้นำเสนอทัศนะของพุทธปรัชญาเกี่ยวกับมนุษย์ 3 ประเด็นหลัก คือ วิเคราะห์ความเป็นมาของมนุษย์ในอัครคัมภีร์พุทธ เบญจขันธ์เป็นองค์ประกอบของชีวิตมนุษย์ ธรรมชาติของชีวิตแปรไปตามสามัญลักษณ์ คือ อนิจจัง ทุกขัง และอนัตตา รวมทั้งการพัฒนาศักยภาพมนุษย์เพื่อเป็นเกณฑ์ชี้วัดคุณค่าของมนุษย์ตามแนวพุทธปรัชญา
4. กฎแห่งกรรม : ดัชนีชี้วัดความแตกต่างของมนุษย์ โดยเนื้อหาสาระสำคัญของบทนี้ ได้กล่าวถึงกฎแห่งกรรมว่าเป็นดัชนีชี้วัดความแตกต่างของมนุษย์ โดยปูพื้นฐานความเข้าใจเรื่องกรรมตามแนวพุทธปรัชญา การจำแนกความหมาย ประเภท และผลของกรรม โดยเน้นหนักไปในเนื้อหาเรื่องกรรมที่เป็นตัวชี้วัดความแตกต่างของมนุษย์ ว่ามีสาเหตุมาจากกุศลและอกุศล ซึ่งแสดงออกในรูปของกายกรรมและวจีกรรม โดยในช่วงท้ายบทได้นำเสนอกระบวนการแก้ปัญหา พัฒนา และขจัดกรรมโดยใช้กระบวนการไตรสิกขา
5. สังสารวัฏ : วงจรชีวิตที่ควรศึกษา โดยเนื้อหาสาระสำคัญของบทนี้ ได้กล่าวถึงวงจรชีวิตของมนุษย์และสัตว์ทั้งหลายว่าเป็นไปตามสังสารวัฏ ซึ่งเชื่อมโยงกันตามหลักปฏิจจสมุปบาท โดยมีกิเลสเป็นมูลเหตุของสังสารวัฏ ส่วนกรรมเป็นมรรคาแห่งสังสารวัฏ และวิบากเป็นกระบวนการสืบต่อสังสารวัฏ
6. มรณานุสติ : การเตรียมความพร้อมสู่ชีวิตหลังความตาย โดยมีเนื้อหาสาระสำคัญที่กล่าวถึงความตายตามทัศนคติของพุทธปรัชญา ซึ่งได้เสนอแนวทางการเตรียมความพร้อมก่อนตายด้วยความไม่ประมาทในชีวิตและการสั่งสมความดีเพื่อเชื่อมโยงไปสู่สุคติภูมิ

7. ความดี ความชั่ว ผลต่างกับเกณฑ์วินิจฉัยเชิงพุทธ โดยมีสาระสำคัญเกี่ยวกับการอบมโนทัศน์ด้านความดีตามแนวพุทธปรัชญาว่า ความดีเป็นกระบวนการการจัดความชั่วออกจากใจ ทำให้ฉลาดในความดี มีความบริสุทธิ์สะอาดผ่องใส การชำระใจให้สะอาดปราศจากกิเลส รวมทั้งการมีกุศลธรรมและการประพฤติชอบด้วยกาย วาจา ใจ โดยมีกุศลมูลเป็นบ่อเกิดของความดี ส่วนมโนทัศน์ด้านความชั่วเป็นสิ่งที่ส่งผลให้ผู้กระทำมีความพินาศ การมีคติชั่ว การกระทำที่เป็นเหตุได้รับโทษ ก่อศัตรู สร้างความเกลียดชัง ความเศร้าหมอง และขุ่นเคืองใจ เป็นต้น โดยบ่อเกิดของความชั่วมาจากอกุศลมูล

8. พุทธจริยศาสตร์ : หลักการดำเนินชีวิตแบบผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน โดยมีสาระสำคัญในบทนี้เกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติตามหลักพุทธจริยศาสตร์เพื่อการไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น จริยศาสตร์มีหลายมิติ เช่น จริยศาสตร์ในเชิงเศรษฐกิจ สังคม การเมือง สิ่งแวดล้อม เป็นต้น พุทธปรัชญาจำแนกจริยศาสตร์ออกเป็น 3 ระดับ คือ จริยศาสตร์ระดับศีลธรรม ซึ่งมุ่งเน้นจริยศาสตร์พื้นฐานสำหรับชีวิตและสังคม จริยศาสตร์ระดับสมาธิ ซึ่งเป็นจริยศาสตร์แห่งการพัฒนาเพื่อพัฒนาจิตใจ และจริยศาสตร์ระดับปัญญา ซึ่งเป็นจริยศาสตร์แห่งการพัฒนาจิตเพื่อความรู้แจ้ง โดยมีเป้าหมายสูงสุดเพื่อความหลุดพ้น

9. อุดมคติเชิงพุทธ : สิ่งมีค่าที่มนุษย์ควรแสวงหา สาระสำคัญในบทนี้จะกล่าวถึงอุดมคติตามแนวพุทธปรัชญา 5 รูปแบบ คือ อุดมคติแบบสุขนิยมบนฐานความสุขทางกายและความสุขทางใจ อุดมคติแบบประโยชน์นิยมบนฐานอรรถประโยชน์ อุดมคติแบบปัญญานิยมในระดับโลกียะปัญญาและโลกุตระปัญญา อุดมคติแบบวิมุตตินิยม ซึ่งเป็นอุดมคติที่มุ่งไปสู่ความพ้นทุกข์ และอุดมคติแบบเสรีนิยม 2 ระดับ คือ เสรีนิยมพื้นฐานภายใต้กรอบทางศีลธรรม และเสรีนิยมสูงสุดเพื่ออิสรภาพทางใจที่หลุดพ้นจากพันธนาการของกิเลส

10. ลึกซึ้งทัศน์ : การศึกษาเพื่อพัฒนามนุษย์จากปุถุชนสู่อริยชน โดยสาระสำคัญของบทนี้จำแนกเป็น 3 ส่วน โดยส่วนแรกเป็นเรื่องที่มนุษย์ควรศึกษาเกี่ยวกับชีวิต ปัจจัยสนับสนุนชีวิต ปัจจัยขัดขวางชีวิต และการมีเป้าหมายชีวิตตามแนวพุทธปรัชญา ส่วนที่สองเป็นการศึกษาเชิงพุทธ โดยกล่าวถึงการศึกษาแบบอายตนะว่าเป็นกระบวนการเรียนรู้ตามวิถีชีวิตประจำวัน และการศึกษาแบบโยนิโสมนสิการ ซึ่งเป็นกระบวนการใช้ความคิดเชิงวิเคราะห์ ส่วนที่สามเป็นเป้าหมายของการศึกษาเชิงพุทธ เป้าหมายระดับการได้มาและการใช้ความรู้เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่คนส่วนใหญ่ เป้าหมายระดับการเข้าถึงความจริงเพื่อพัฒนามนุษย์ปุถุชนสู่อริยชน และเป้าหมายของการศึกษาเพื่อความหลุดพ้นจากความทุกข์

11. นิพพาน : อิสรภาพที่แท้จริงของชีวิต โดยสาระสำคัญของบทนี้สังเคราะห์ออกเป็น 3 ส่วน ส่วนแรกเป็นแนวคิดเกี่ยวกับเสรีภาพและอิสรภาพตามแนวพุทธปรัชญา ส่วนที่สองเป็นแนวคิดเกี่ยวกับความบริสุทธิ์ตามแนววิสุทธิมรรค และส่วนที่สามกล่าวถึงนิพพานว่าเป็นเป้าหมายสูงสุดของพุทธปรัชญา ซึ่งเป็นอิสระที่แท้จริงของชีวิต โดยได้วิเคราะห์ทัศนะนิพพานสำหรับคนรุ่นใหม่ นิพพานในความหมายของความดีสูงสุด ส่วนนิพพานมีลักษณะเป็นความว่างจากตัวตน

12. อัมมิกสังคัม : แนวทางการสร้างสรรค์สังคมไทยสู่ความยั่งยืน โดยสาระสำคัญของบทนี้สังเคราะห์ออกเป็น 3 ส่วน ส่วนแรกกล่าวถึงโครงสร้างสังคมตามแนวพุทธปรัชญา ซึ่งประกอบด้วยหลักการปฏิบัติเพื่อสันติสุขของชีวิตและสังคมที่เป็นไปตามแนวเบญจศีลและเบญจธรรม ส่วนที่สองกล่าวถึงสภาพแวดล้อมทางสังคมตามหลักปฏิรูปปฏิรูปเทศะเพื่อให้เกิดสังคมที่พึงประสงค์ และการจัดสรรสิ่งแวดล้อมแนวพุทธตามหลักสัปปายะ 7 ส่วนที่สามเป็นเป้าหมายทางสังคมในระดับความสุขของชีวิตและสังคมแบบโลกียะ และเป้าหมายที่วางจากตัวตนแบบโลกุตระ ซึ่งได้เชื่อมโยงความเป็นมนุษย์กับสังคมและการบรรลุความหลุดพ้น

ทศนะวิจารณ์

บทวิจารณ์หนังสือเล่มนี้ ผู้วิจารณ์ได้ทำการศึกษาเนื้อหาผ่านกระบวนการวิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูล เพื่อคัดกรองประเด็นสำคัญที่จะนำมาใช้ในบทวิจารณ์ ซึ่งจะได้นำเสนอบทวิจารณ์ในแบบพิชฌัญญวิจารณ์ในเชิงสร้างสรรค์ 2 ส่วน คือ จุดเด่นและจุดด้อย ดังต่อไปนี้

1. จุดเด่น : จากการศึกษาพบว่า จุดเด่นของหนังสือเล่มนี้จำแนกออกเป็น 6 ส่วน ดังนี้

1) รูปแบบการจัดพิมพ์หนังสือเชิงวิชาการ โดยเฉพาะหนังสือในเชิงพุทธปรัชญา ซึ่งผู้เขียนได้นำเสนอพุทธปรัชญาในหลากหลายมิติและใช้ภาษาสำนวนที่สอดคล้องกับสังคมร่วมสมัย ทำให้สามารถศึกษาพุทธปรัชญาได้เข้าใจง่ายขึ้น

2) การเร้าให้เกิดกระบวนการคิดวิเคราะห์ โดยได้นำเสนอพุทธปรัชญาผ่านเรื่องราวทางสังคมร่วมสมัย เพื่อสร้างความน่าสนใจให้กับผู้อ่าน เช่น การพูดเรื่องกฎแห่งกรรมผ่านดัชนีชี้วัดความแตกต่างของมนุษย์วงจรชีวิตในรูปแบบของสังสารวัฏ การใช้หลักมรณานุสสติเพื่อเร้าให้เกิดกระบวนการเตรียมความพร้อมสู่ชีวิตหลังความตายโดยไม่ประมาทในชีวิต รวมทั้งกฎเกณฑ์การวินิจฉัยความดีหรือชั่วตามแนวพุทธจริยศาสตร์ เพื่อเร้าให้เกิดวิเคราะห์กับปัญหาทางสังคมร่วมสมัย และการพัฒนาศักยภาพของมนุษย์ตามแนวพุทธจริยศาสตร์ ซึ่งสะท้อนให้เห็นคุณค่าของหนังสือที่ทำให้มีมุมมองต่อชีวิตในเชิงคุณค่า

3) ความน่าเชื่อถือของเนื้อหา ถึงแม้ว่าหนังสือเล่มนี้จะนำเสนอมุมมองทางสังคมร่วมสมัย แต่ก็ไม่ได้ละเว้นการอ้างอิงเนื้อหาจากแหล่งอ้างอิงที่มีความน่าเชื่อถือ โดยเน้นการอ้างอิงพระไตรปิฎก ซึ่งผู้วิจารณ์ได้ทดลองนำไปสืบค้นตามข้อมูลที่อ้างอิงในหนังสือ พบว่า ผู้เขียนได้อ้างอิงพระไตรปิฎกได้ตรงตามเนื้อหาในพระไตรปิฎก ทั้งส่วนที่เป็นชื่อพระสูตร เล่ม ชื่อ หน้า ยกตัวอย่างเช่น ผู้เขียนได้นำเสนอการเกิดขึ้นของมนุษย์กลุ่มแรกของโลก ซึ่งอ้างอิงเนื้อหาในอัครคัมภีร์สูตร ทิมนิกาย ปาฏิกวรรค เล่มที่ 11 ข้อ 140 หน้า 102 โดยได้กล่าวถึงมนุษย์จากเทวดาชั้นอาภัสสรพรหม ซึ่งมีสถานภาพและคุณสมบัติเหมือนเทวดา แต่เมื่อกินจวนดินและการบริโภคอาหารแบบมนุษย์ทำให้ผิวกายหยาบกระด้างจนแปรสภาพมาเป็นมนุษย์ โดยหนังสือเล่มนี้ได้มีการอ้างอิงแหล่งที่มาจากพระไตรปิฎกและตำราที่มีความน่าเชื่อถือ (ธีรโชติ เกิดแก้ว, 2553 : 61)

4) การนำเสนอพุทธปรัชญาในเชิงวิชาการสมัยใหม่ หากได้มีการอ่านหนังสือเล่มนี้แบบผิวเผิน อาจทำให้นักปรัชญามีความรู้สึกว่าเนื้อหาหลายส่วนขาดมิติในเชิงปรัชญา แต่เมื่ออ่านเชิงวิเคราะห์และทำความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง พบว่า ผู้เขียนไม่ประสงค์ที่ทําปรัชญาให้เป็นเรื่องยากหรือทําปรัชญาให้เป็นเรื่องลึกลับซับซ้อน แต่เป็นการวิเคราะห์และอธิบายพุทธปรัชญาโดยใช้ภาษาวิชาการสมัยใหม่ สอดคล้องกับแนวคิดของพระศรีคัมภีรญาณที่ว่า “การนำเสนอพุทธธรรมเชิงวิเคราะห์เป็นบ่อเกิดแห่งพุทธปรัชญา” เพื่อให้คนในปัจจุบันได้เข้าใจแนวคิดทางพุทธปรัชญาได้ง่ายยิ่งขึ้น พระศรีคัมภีรญาณ (สมจินต์ วันจันทร์, 2556 : 61)

5) รูปแบบการนำเสนอพุทธปรัชญาที่น่าสนใจ โดยส่วนใหญ่เมื่อกล่าวถึงพุทธปรัชญาแล้ว มโนทัศน์ของคนส่วนใหญ่ก็จะมุ่งไปที่การมีศัพททางพุทธศาสนาที่สลับซับซ้อน ผวนวกเข้ากับแนวคิดทางปรัชญา ยิ่งทำให้เกิดความเข้าใจยากยิ่งขึ้น แต่ในหนังสือเล่มนี้ได้มีการนำเสนอพุทธปรัชญาโดยใช้ภาษาและมุมมองที่เข้าใจง่าย แม้บางครั้งจะมีการใช้ศัพททางพระพุทธศาสนาและปรัชญา แต่ก็มีคำขยายและคำอธิบายพ่วงท้ายเสมอ เช่น โลกกับสาระัตถะเชิงปรัชญาขยายความเป็นการมองโลกตามความจริง มนุษยทัศน์ซึ่งอธิบายว่าเป็นการมองมนุษย์แบบเสริมค่าและความหมาย นำเสนอกฎแห่งกรรมว่าเป็นดัชนีชี้วัดความแตกต่างของมนุษย์ การกล่าวถึงมรณานุสสติว่าเป็นการเตรียมความพร้อมสู่ชีวิตหลังความตาย และให้คำจำกัดความนิพพานว่าเป็นอิสรภาพที่แท้จริงของชีวิต เป็นต้น นอกจากนี้ยังพบว่าผู้เขียนได้มีรูปแบบการนำเสนอแนวคิดทางพุทธปรัชญาผ่านภาษาร่วมสมัย โดยมีการร้อยเรียงเนื้อหากับการใช้ศัพททางพุทธศาสนาเสริมในกรณีที่ต้องการรักษาคุณค่าและอรรถรสดั้งเดิมของพระพุทธศาสนา เช่น สติปัฏฐาน คือ การระลึกถึงพฤติกรรมของชีวิตโดยองค์รวม ได้แก่ การศึกษาพฤติกรรมทางกาย อย่างมีสติ (กายานุปัสสนา) การศึกษาความรู้สึกที่เกิดขึ้นอย่างมีสติ (เวทนานุปัสสนา) การศึกษาเรียนรู้ความคิดอย่างมีสติ (จิตตานุปัสสนา) และการศึกษาเรียนรู้ธรรม (ธัมมานุปัสสนา) ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าผู้เขียนได้มีความเข้าใจพระพุทธศาสนาอย่างลึกซึ้งจึงอธิบายหลักธรรมที่เข้าใจง่าย

6) การนำเสนอเนื้อหาเพื่อสื่อสารกับคนร่วมสมัย เนื้อหาในหนังสือเล่มนี้มีลักษณะเป็นพุทธปรัชญาร่วมสมัย มีการสื่อสารภาษาทางปรัชญากับคนร่วมสมัย จึงทำให้ผู้อ่านได้เปิดโลกทัศน์ใหม่ในทางพุทธปรัชญาซึ่งผู้เขียนสามารถเชื่อมโยงประเด็นทางพุทธปรัชญากับประเด็นทางสังคมร่วมสมัย โดยยกเหตุการณ์ทางสังคมมาวิเคราะห์ในเชิงปรัชญา แล้วนำเสนอผ่านมุมมองพุทธปรัชญาร่วมสมัย ทำให้เกิดคุณค่าในเชิงเนื้อหาไปพร้อมกับการกระตุ้นให้เกิดกระบวนการศึกษาและนำไปปฏิบัติ รวมทั้งสร้างอรรถสในเชิงภาษากับการสื่อสารทางปรัชญาอย่างมีประสิทธิภาพ

2. จุดที่ควรเพิ่มเติม : จากการศึกษาหนังสือเล่มนี้ พบว่า เนื้อหาบางส่วนเป็นจุดด้อยของหนังสือ ซึ่งสังเคราะห์ส่วนที่เป็นจุดที่ควรเพิ่มเติมออกเป็น 6 ประเด็น พร้อมข้อเสนอแนะในการพัฒนาในการจัดพิมพ์ครั้งต่อไป ดังนี้

1) เนื้อหาไม่ครอบคลุมพุทธปรัชญา จากการศึกษาวิเคราะห์และจับประเด็นสำคัญทำให้เห็นว่า ในหนังสือเล่มนี้ได้นำเสนอประเด็นทางพุทธปัญญา แต่มีเนื้อหาที่ไม่ครอบคลุมพุทธปรัชญา ซึ่งปฐม บัญศรีตัน กล่าวว่า “ขอบข่ายพุทธปรัชญาประกอบด้วยอภิปรัชญา ญาณวิทยา จริยศาสตร์ สุนทรียศาสตร์ และตรรกศาสตร์” (ปฐม บัญศรีตัน, 2556 : 14-15) เนื่องจากเนื้อหาหนังสือนี้ส่วนใหญ่เน้นไปที่มุมมอง พุทธปรัชญาในเชิงจริยศาสตร์ แต่ยังขาดความชัดเจนในการเชื่อมโยงเนื้อหาในมิติของพุทธปรัชญาสาขาอื่น จึงทำให้ประเด็นเนื้อหาขาดไปและไม่ครอบคลุมขอบข่ายเนื้อหาปรัชญาสาขาอื่น 2) การสรุปไม่ครอบคลุม เนื้อหา แต่ละบทมีการสรุปไม่ครอบคลุมเนื้อหา ส่วนในบทที่ 2 และบทที่ 5 ไม่มีการสรุปท้ายบท จึงทำให้ โครงสร้างเนื้อหาไม่สัมพันธ์กัน และในช่วงท้ายของหนังสือควรมีการสรุปภาพรวมของเนื้อหาให้ครอบคลุม ทั้งหมด พร้อมทั้งการอภิปรายในประเด็นเนื้อหาสำคัญ และเสนอวิธีการนำพุทธปรัชญาไปใช้ประโยชน์ด้วย เพื่อให้เกิดคุณค่าของหนังสือในเชิงการนำไปใช้ประโยชน์

3) ขาดการเชื่อมต่อเนื่องของเนื้อหาแต่ละบท เนื้อหาของหนังสือยังขาดความต่อเนื่อง ซึ่งบางส่วนของเนื้อหาที่นำเสนอในบทเดียวกันแต่ไม่สอดคล้องกัน เนื้อหาบางส่วนตัดจบห้วน ๆ จึงทำให้เกิด ช่องว่างของเนื้อหา ซึ่งขาดการอธิบายขยายความเชื่อมต่อเนื้อหาเข้าด้วยกัน

4) ขาดความสัมพันธ์เชื่อมโยงของเนื้อหา เนื้อหาบางส่วนไม่เชื่อมโยงต่อเนื่องกัน จึงทำให้ผู้อ่าน รู้สึกว่าเนื้อหาตัดจบในแต่ละบท ซึ่งอาจถูกมองได้ว่าผู้เขียนนำบทความแต่ละเรื่องมารวบรวมเป็นหนังสือ จึงทำให้ขาดความสัมพันธ์เชื่อมโยงของโครงสร้างเนื้อหา และควรมีการอธิบายเชื่อมโยงเนื้อหาจากบทสู่บท เพื่อให้เห็นการจัดลำดับความสัมพันธ์ของเนื้อหา

5) ยังไม่มีเนื้อหาที่แสดงให้เห็นกระบวนการนำพุทธปรัชญาไปใช้ประโยชน์ ทำให้ละเลย ประเด็นเกี่ยวกับกระบวนการนำพุทธปรัชญาไปใช้ประโยชน์ให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมปัจจุบัน ซึ่งส่วนใหญ่เนื้อหาจะเน้นไปที่การเสนอหลักการและวิถีคิดทางพุทธปรัชญา ถ้าหากสามารถขยายความ เพื่อแสดงให้เห็นกระบวนการนำหลักพุทธปรัชญาไปใช้ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตและสังคมในปัจจุบัน ก็จะทำให้เกิดการยกระดับจากคุณค่าในทางวิชาการไปสู่คุณค่าที่ก่อให้เกิดประโยชน์สุขนิยมด้วย

6) ขาดการนำเสนอชุดความรู้ที่เป็นแก่นสาระสำคัญของหนังสือ เนื่องจากเนื้อหาในหนังสือ ส่วนใหญ่นำเสนอและตัดจบเฉพาะบท จึงขาดความเชื่อมโยงของเนื้อหาและขาดความเชื่อมโยงสรุปเป็น ชุดความรู้ที่เป็นสาระสำคัญของเนื้อหา ดังนั้น เพื่อแสดงให้เห็นความก้าวหน้าในเชิงวิชาการ จึงควรมีการสร้าง ชุดความรู้สรุปไว้ในท้ายเล่มด้วย

สรุป

หนังสือเรื่อง “พุทธปรัชญา : มิตติการมองโลกและชีวิตตามความจริง” มีเนื้อหา 12 บท ซึ่งเป็นหนังสือเชิงวิชาการที่มีลักษณะเป็นพุทธปรัชญาประยุกต์ โดยได้นำเสนอหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาผ่านมุมมองทางปรัชญาเชื่อมโยงกับประเด็นทางสังคมร่วมสมัย ซึ่งมีบทสรุปดังต่อไปนี้

1. องค์ประกอบของหนังสือ: หนังสือเล่มนี้ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ 1) ส่วนหน้า ซึ่งประกอบด้วยปกหน้า ซึ่งระบุชื่อหนังสือแยกออกเป็น 2 บรรทัด บรรทัดแรกใช้อักษรขนาดใหญ่มีข้อความว่า “พุทธปรัชญา” ส่วนบรรทัดต่อมาใช้ขนาดตัวอักษรเล็กลงมีข้อความว่า “มิตติการมองโลกและชีวิตตามความจริง” ส่วนตรงกลางปกพระพุทธรูปปางสมาธิที่สื่อถึงความเป็นพุทธศาสนา ภายใต้พระพุทธรูปเป็นภาพลูกโลกซึ่งมีเงาของคนที่มืออ้ากปริยานั่งครุ่นคิด สะท้อนให้เห็นการใช้ความคิดทางปรัชญา ส่วนด้านใต้ลูกโลกจะเป็นมือ 2 ข้าง ที่รองรับโลกเอาไว้ เพื่อแสดงให้เห็นถึงการผสมผสานกลมกลืนระหว่างพุทธศาสนากับปรัชญามีส่วนสำคัญในการจรรโลงโลก และด้านล่างของปกหนังสือเป็นชื่อผู้เขียน และยังมีปกในหน้าข้อมูลบรรณานุกรม คำนำ และสารบัญ 2) ส่วนเนื้อหา ประกอบด้วยเนื้อหาทั้งหมด 12 บท และ 3) ส่วนท้าย ประกอบด้วย บรรณานุกรมที่ใช้อ้างอิงในหนังสือ ประกอบด้วย พระไตรปิฎก อรรถกถาและฎีกา 11 เรื่อง หนังสือวิชาการ 93 เรื่อง บทความ 2 เรื่อง งานวิจัย/วิทยานิพนธ์ 3 เรื่อง และข้อมูลอ้างอิงจากอินเทอร์เน็ต 5 เรื่อง และปกหลังเป็นประวัติและผลงานผู้เขียน

2. หมวดหมู่: จากการวิเคราะห์หนังสือเล่มนี้สามารถจำแนกเนื้อหาออกเป็น 7 หมวดหมู่ หมวดที่ 1 มีเนื้อหาเกี่ยวกับโลกทัศน์ทางพุทธปรัชญาและสาระสำคัญทางพุทธปรัชญา ซึ่งเป็นเนื้อหาที่อยู่ใน 2 บทแรก, หมวดที่ 2 มีเนื้อหาเกี่ยวกับโลกทัศน์เกี่ยวกับมนุษย์ตามแนวพุทธปรัชญา ซึ่งมีเนื้อหาอยู่ในบทที่ 3, หมวดที่ 3 กรรมและวงจรสังสารวัฏและการเตรียมความพร้อมสู่ชีวิตหลังความตาย ซึ่งมีเนื้อหาอยู่ในบทที่ 4, 5 และ 6, หมวดที่ 4 มีเนื้อหาเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ของพุทธจริยศาสตร์ ซึ่งอยู่ในบทที่ 7-8 โดยได้กล่าวถึงพุทธจริยศาสตร์ เกณฑ์วินิจฉัยเชิงพุทธจริยศาสตร์และหลักการดำเนินชีวิตแบบผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน, หมวดที่ 5 มีเนื้อหาเกี่ยวกับอุดมคติและเป้าหมายสูงสุดของพุทธปรัชญา ซึ่งอยู่ในบทที่ 9 โดยได้กล่าวถึงอุดมคติเชิงพุทธ และบทที่ 11 นิพพาน ซึ่งเป็นเป้าหมายสูงสุดทางพระพุทธศาสนา, หมวดที่ 6 มีเนื้อหาเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ ซึ่งอยู่ในบทที่ 10 สิกขาทัศน์: การศึกษาเพื่อพัฒนามนุษย์จากปุถุชนสู่อริยชน, และหมวดที่ 7 มีเนื้อหาเกี่ยวกับการสร้างสรรค์สังคมสู่ความยั่งยืน ซึ่งอยู่ในบทที่ 12 โดยมุ่งเน้นการนำเสนอประเด็นธัมมิกสังคม ตามแนวพุทธปรัชญา ซึ่งหมายถึงระบบที่เหมาะสมแก่การอยู่ร่วมกันทางสังคมมากที่สุดตามแนวพุทธปรัชญา (พิชัย สุขวุ่น, 2558 : 181) เพื่อเป็นแนวทางการสร้างสรรค์สังคมไทยสู่ความยั่งยืน

3. ลักษณะ : หนังสือเล่มนี้มีลักษณะเป็นพุทธปรัชญาประยุกต์

4. ชนิด/ประเภท : หนังสือนี้เป็นหนังสือประเภทวิชาการพุทธปรัชญาร่วมสมัย

5. วัตถุประสงค์ : วัตถุประสงค์ของหนังสือเล่มนี้เพื่อเสนอโลกทัศน์พุทธปรัชญาต่อการมองโลกและมนุษย์ตามความเป็นจริง เพื่อเชื่อมโยงมนุษย์ไปสู่สิ่งอื่นที่อยู่รอบตัวในฐานะที่เป็นปัจจัยสนับสนุนการพัฒนาชีวิตสู่เป้าหมาย เพื่อให้สามารถมองมนุษย์ด้วยกันอย่างเข้าใจและตระหนักถึงคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เพื่อนำหลักพุทธปรัชญาไปประยุกต์ใช้กับชีวิตและสังคมได้อย่างเหมาะสมกับยุคสมัย และเพื่อเป็นตำราทางปรัชญาที่สามารถนำไปอ้างอิงและต่อยอดทางวิชาการ

6. สาระ/ประเด็น/แนวคิด : จากการศึกษาหนังสือพุทธปรัชญา มิติการมองโลกและชีวิตตามความจริง ซึ่งผู้เขียนได้นำเสนอแนวคิดและสาระสำคัญทางพุทธปรัชญาหลากหลายประเด็น ซึ่งสามารถสรุปสาระสำคัญออกเป็น 6 ประเด็นหลัก ดังนี้

1) โลกทัศน์ทางพุทธปรัชญาและสาระสำคัญทางพุทธปรัชญา ซึ่งเป็นการกล่าวถึงปฐมบทพื้นฐานแห่งพุทธปัญญา โดยได้มีการปูพื้นฐานแนวคิดทางปรัชญาทั่วไปแล้วเชื่อมโยงมาสู่โลกทัศน์ทางพุทธปรัชญา และนำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวกับพุทธปัญญาในภาพกว้าง เพื่อให้เข้าใจความหมายของพุทธปรัชญา ลักษณะสำคัญของพุทธปรัชญา รวมทั้งหลักการ วิธีการ และเป้าหมายของพุทธปรัชญา

2) โลกทัศน์เกี่ยวกับการมองโลกและมนุษย์ตามแนวพุทธปรัชญา ซึ่งได้นำเสนอธรรมชาติที่เป็นจริง กฎธรรมชาติที่เป็นจริง และการจำแนกโลกตามความเป็นจริง เพื่อให้เกิดความเข้าใจโลกตามความจริง และสามารถปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับโลกแห่งความจริงได้อย่างมีความสุข รวมทั้งการนำเสนอหลักเกณฑ์พุทธจริยศาสตร์ในสถานการณ์ที่มีปัญหาเชิงจริยธรรม

3) วัฏจักรชีวิตตามแนวพุทธปรัชญา ซึ่งได้สังเคราะห์เนื้อหาสาระสำคัญออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนแรกมุ่งเน้นประเด็นที่เกี่ยวกับกรรมและการให้ผลของกรรมตามแนวพุทธปรัชญา ส่วนที่สองมีเนื้อหาเกี่ยวกับวงจรสังสารวัฏ และส่วนที่สามเป็นการนำเสนอแนวทางการเตรียมความพร้อมสู่ชีวิตหลังความตาย

4) อุดมคติและเป้าหมายสูงสุดของพุทธปรัชญา ซึ่งผู้เขียนได้นำเสนออุดมคติของชีวิตตามมุมมองพุทธปรัชญา การมองชีวิตในเชิงคุณค่า สิ่งมีค่าที่มนุษย์ควรแสวงหาตามแนวพุทธปัญญา รวมทั้งนำเสนอแนวคิดทางพุทธปรัชญาผ่านมุมมองที่เป็นอุดมคติ 5 แนวคิด คือ แนวคิดแบบสุขนิยม แนวคิดประโยชน์นิยม แนวคิดปัญญานิยม แนวคิดวิมุตตินิยม และแนวคิดเสรีนิยม โดยเนื้อหาได้เชื่อมโยงไปสู่เป้าหมายสูงสุดเพื่อการหลุดพ้นจากทุกข์และการเวียนว่ายตายเกิด

5) การพัฒนาศักยภาพมนุษย์ตามแนวพุทธปรัชญา ซึ่งได้นำเสนอการพัฒนาศักยภาพมนุษย์โดยการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขา การวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยสนับสนุน และปัจจัยขัดขวางการพัฒนา รูปแบบการพัฒนาชีวิตอย่างมีเป้าหมายผ่านกระบวนการศึกษาเชิงพุทธแบบอายตนะเพื่อการเรียนรู้ตามวิถีชีวิต การศึกษาแบบโยนิโสมนสิการ เพื่อให้เกิดกระบวนการใช้ความคิดเชิงวิเคราะห์และส่วนท้ายได้นำเสนอการพัฒนาศักยภาพมนุษย์เพื่อสังคม การพัฒนาศักยภาพมนุษย์ยกระดับจากปุถุชนสู่อริยชน และการพัฒนาศักยภาพมนุษย์เพื่อความหลุดพ้นจนบรรลุถึงสุญนิพพาน ซึ่งเป็นเป้าหมายสูงสุดของพุทธปรัชญา

6) การสร้างสรรค์สังคมสู่ความยั่งยืน โดยเนื้อหาส่วนนี้จะมุ่งประเด็นหลักไปที่โลกทัศน์ทางสังคมตามมุมมองพุทธปรัชญา หลักธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคม โดยใช้ัมมิกสังคมเพื่อเป็นแนวทางสร้างสรรค์สังคมไทยสู่ความยั่งยืน 3 ส่วน คือ ส่วนแรกเป็นการสร้างสรรค์โครงสร้างทางสังคม โดยนำเสนอหลังเบญจศีลและเบญจธรรมเป็นเครื่องมือเพื่อสันติสุขของชีวิตและสังคม และการใช้กุศลกรรมบถ 10 เป็นเครื่องมือผดุงความสงบสุข และความเรียบร้อยของสังคม ส่วนที่สองเป็นการสร้างสรรค์สภาพแวดล้อมทางสังคม ซึ่งมีสาระสำคัญ 3 ประเด็น คือ การใช้ปฏิรูปเทศะเพื่อให้เป็นภาพรวมของสังคมที่พึงประสงค์ การใช้หลักสปปายะ 7 เป็นเครื่องมือในการจัดการสิ่งแวดล้อมทางสังคมเพื่อความสมดุลของชีวิตในสังคม และการป้องกันอบายมุขเพื่อให้สังคมปลอดภัยจากสิ่งชั่วร้าย ส่วนที่สามเป็นการสร้างสรรค์เป้าหมายทางสังคมร่วมกัน ซึ่งได้ออกแบบเป้าหมายในระดับโลกิยะเพื่อความสงบสุขของชีวิตกับสังคม และเป้าหมายในระดับโลกุตระเพื่อความว่างจากตัวตน

7. โลกทัศน์ผู้เขียน : จากการวิเคราะห์เนื้อหาสามารถสังเคราะห์สาระสำคัญของเนื้อหาออกเป็น 7 กลุ่ม คือ โลกทัศน์ทางพุทธปรัชญาและสาระสำคัญทางพุทธปรัชญา โลกทัศน์เกี่ยวกับมนุษย์ตามแนวพุทธปรัชญา โลกทัศน์เรื่องกรรมกับวงจรสังสารวัฏและการเตรียมความพร้อมสู่ชีวิตหลังความตาย หลักเกณฑ์ของพุทธจริยศาสตร์ อุดมคติและเป้าหมายสูงสุดของพุทธปรัชญา การพัฒนาศักยภาพมนุษย์ตามแนวพุทธปรัชญา และปิดท้ายด้วยการนำเสนอแนวทางการสร้างสรรค์สังคมสู่ความยั่งยืน จากการวิเคราะห์เนื้อหาดังกล่าว พบว่า ผู้เขียนมุ่งเน้นแนวคิดทางพุทธปรัชญาต่อการมองโลกและมนุษย์ตามความจริง และยังการเชื่อมโยงมุมมองของมนุษย์ที่มีความสัมพันธ์และเกี่ยวเนื่องกับสิ่งอื่น แล้วมุ่งเป้าไปสู่พุทธปรัชญาเพื่อความเข้าใจชีวิตและโลกตามความจริงเพื่อทำลายอวิชชาที่ปิดบังปัญญา จนบรรลุถึงความหลุดพ้นจากความทุกข์ และการปรับเปลี่ยนมุมมองต่อชีวิตเชิงสร้างสรรค์ โดยคำนึงถึงคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ผ่านโลกทัศน์ทางพุทธปรัชญา รวมทั้งการปรับใช้พุทธปรัชญาเพื่อพัฒนาตนเองและอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข

8. รูปแบบการเขียน : ผู้เขียนให้ความสำคัญกับโครงเรื่องและการจัดกลุ่มเนื้อหาให้สัมพันธ์กัน โดยมีลักษณะการเดินเรื่องที่ยึดหลักพุทธปรัชญาผ่านการตีความ การอธิบายขยายความ และการวิเคราะห์เนื้อหาในประเด็นสำคัญ โดยการใช้ภาษาและเนื้อหาเชิงสร้างสรรค์ และหลีกเลี่ยงการวิพากษ์วิจารณ์หรือโจมตีแนวคิดทางปรัชญาอื่นที่ไม่สอดคล้องกับพุทธปรัชญา แสดงให้เห็นอัตลักษณ์ของผู้เขียนที่มีลักษณะประนีประนอมทางวิชาการ และยังมีการสอดแทรกวิถีคิดทางพุทธปรัชญาตามทัศนะของผู้เขียนด้วย

9. ข้อค้นพบจากการวิจารณ์ : สิ่งที่ค้นพบจากการวิจารณ์ 4 ส่วน คือ 1) หนังสือเล่มนี้ได้แสดงให้เห็นอัตลักษณ์ของผู้เขียน ซึ่งมีเจตนารมณ์ในการนำหลักพุทธปัญญามาใช้อธิบายขยายความสอดคล้องกับสังคมร่วมสมัย โดยใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย ไม่น่าเบื่อ และเนื้อหาไม่หลุดออกจากหลักการ สะท้อนให้เห็นภูมิความรู้ของผู้เขียนที่มีภูมิหลังการศึกษาจบปริญญาธรรม 9 ประโยค แต่วิธีการนำเสนอจะเน้นให้ความสำคัญกับ

ผู้อ่านเป็นหลัก โดยไม่เอาภูมิความรู้ของตัวเองเป็นที่ตั้ง ทำให้สามารถสื่อสารพุทธปรัชญาด้วยภาษาร่วมสมัยที่เข้าใจง่าย 2) การดำเนินเรื่อง นอกจากการวางโครงสร้างเนื้อหาของหนังสือแล้ว ในแต่ละบทยังพบว่า มีรูปแบบการเกริ่นนำเพื่อปูพื้นก่อนเข้าสู่เนื้อเรื่อง จากนั้นจึงมีการดำเนินเรื่องเพื่อแตกประเด็นย่อย แล้วนำเสนอเนื้อหาแบบพรรณนาโวหารให้ครอบคลุมแต่ละบท พร้อมกับการเสนอแนะในบางประเด็นที่สำคัญ 3) โลกทัศน์ของผู้เขียน เนื่องจากผู้เขียนมีภูมิความรู้ทางพระพุทธศาสนาอย่างลึกซึ้ง จึงสามารถบูรณาการโลกทัศน์ของพระพุทธศาสนาผ่านมุมมองทางปรัชญา สอดรับกับหลักการ วิธีการ แนวทาง และเป้าหมายตามโลกทัศน์ของพุทธปรัชญาได้ดี 4) ข้อค้นพบในมิติทางปรัชญา จากการวิเคราะห์หนังสือพบว่า ผู้เขียนได้สอดแทรกแนวคิดทางพุทธปรัชญาสรุปได้ 11 มิติ คือ พุทธปรัชญาในมิติสังขนิยม เหตุผลนิยม มนุษยนิยม มนุษยธรรมนิยม ธรรมชาตินิยม มัชฌิมนิยม สัมพัทธนิยม อเทวนิยม ปฏิบัตินิยม ประโยชน์สุขนิยม และวิมุตินิยม

10. จุดที่ควรพัฒนา : หนังสือเล่มนี้ควรมีการนำเสนอแนวคิดทางพุทธปรัชญาให้ครอบคลุมปรัชญาทุกสาขา และการสรุปเนื้อหาในแต่ละบทให้ครอบคลุม พร้อมทั้งเชื่อมโยงเนื้อหาในแต่ละบท เพื่อให้เนื้อหามีความเชื่อมโยงและสัมพันธ์กัน โดยมีการจัดลำดับความสัมพันธ์ของเนื้อหาและการเพิ่มเติมพุทธปรัชญาในเชิงกระบวนการ เพื่อให้สามารถนำไปใช้ปฏิบัติสอดคล้องบริบทสังคมปัจจุบัน นอกจากนี้ยังควรเพิ่มเติมเนื้อหาส่วนท้ายเพื่อสรุปและประมวลเนื้อหาทั้งหมด และสร้างชุดความรู้ทางพุทธปรัชญา

11. คุณค่าของหนังสือ: หนังสือเล่มนี้สะท้อนคุณค่าทางวิชาการที่สามารถนำไปใช้อ้างอิงและต่อยอดทางวิชาการได้ ทั้งยังมีคุณค่าด้านวรรณศิลป์เพราะมีศิลปะในการร้อยเรียงเนื้อหาและการออกแบบรูปเล่มสวยงามสัมพันธ์กับชื่อเรื่อง มีคุณค่าในเชิงเนื้อหาที่มุ่งสร้างความเข้าใจพุทธปรัชญาหลากหลายมิติ ในขณะเดียวกันก็ยังสะท้อนคุณค่าทางสังคมที่ก่อให้เกิดมุมมองทางสังคมและวิถีการปฏิบัติเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ รวมทั้งคุณค่าในการดำเนินชีวิตและการพัฒนาชีวิตตามแนวพุทธปรัชญา

องค์ความรู้ใหม่

การวิจารณ์หนังสือ “พุทธปรัชญา : มิติการมองโลกและชีวิตตามความจริง” ทำให้ได้องค์ความรู้จากการอ่านเนื้อหา และการวิจารณ์หนังสือ เมื่อนำมาสังเคราะห์ห่อองค์ความรู้ใหม่ในมิติของปรัชญา สรุปได้ดังนี้

1. อภิปรัชญา พบว่า หนังสือเล่มนี้ได้กล่าวถึงพุทธปรัชญาอยู่หลายมิติ ซึ่งมีเนื้อหาเชิงอภิปรัชญาแทรกซึมอยู่ในทุกบท แต่สาระสำคัญของอภิปรัชญาได้มุ่งเน้นการนำเสนอทัศนะพุทธปรัชญาเกี่ยวกับโลกทัศน์เกี่ยวกับมนุษย์ และทัศนะเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ เพื่อหลุดพ้นจากโลกของกิเลสและตัณหาจรัสสสารวิญญู เพื่อยกระดับมนุษย์ระดับปวงชนสู่อริยชน จนบรรลุถึงเป้าหมายสูงสุดของพุทธปรัชญา คือ นิพพาน

2. ญาณวิทยา พบว่า ผู้เขียนได้พยายามที่จะนำเสนอกรอบการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ผ่านกระบวนการ แสวงหาความรู้แบบสิกขาทัศน์ โดยใช้กระบวนการไตรสิกขาและมรรค 8 ซึ่งเป็นกระบวนการวิธในการแสวงหาชุดความรู้ ซึ่งได้จำแนกรูปแบบการแสวงหาความรู้ 3 แบบ คือ การแสวงหาความรู้ที่ได้จากกัลยาณมิตรผ่านกระบวนการแบบสุตมยปัญญา การแสวงหาความรู้แบบคิดวิเคราะห์ผ่านกระบวนการแบบจินตามยปัญญา และการแสวงหาความรู้แบบลงมือปฏิบัติเพื่อพัฒนาทักษะจากประสบการณ์จริงผ่านกระบวนการแบบภาวนามยปัญญา

3. จริยศาสตร์ พบว่า พุทธจริยศาสตร์เน้นกระบวนการดำเนินชีวิตไปพร้อมกับกระบวนการพัฒนาชีวิตโดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข จริยศาสตร์ในพุทธปรัชญามีเจตนารมณ์ที่เป็นกุศล สามารถนำมาปรับใช้ได้กับทุกยุคสมัย ซึ่งจำแนกพุทธจริยศาสตร์ออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับแรกเป็นพุทธจริยศาสตร์ระดับศีลธรรม ซึ่งเป็นกระบวนการดำเนินชีวิตดีงาม การไม่เบียดเบียนหรือสร้างความเดือดร้อนให้ตนเองและสังคม ซึ่งมีเจตนารมณ์เพื่อควบคุมพฤติกรรมมนุษย์ให้แสดงออกในเชิงสร้างสรรค์ และเป็นปัจจัยให้สามารถอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ระดับที่สองเป็นพุทธจริยศาสตร์ระดับสมาธิ ซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนาจิตใจตามหลักสมถกรรมฐาน ซึ่งจะทำให้มีการพัฒนาจิตใจ 3 ส่วน คือ พัฒนาสุภาพจิต พัฒนาคุณภาพจิต และพัฒนาประสิทธิภาพทางจิต และระดับที่สามเป็นพุทธจริยศาสตร์ระดับปัญญา ซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนาปัญญาตามหลักวิปัสสนากรรมฐาน ส่งผลให้เกิดปัญญาญาณทั้งในระดับโลกียะปัญญา และโลกุตระปัญญา ดังนั้น พุทธจริยศาสตร์จึงเป็นกระบวนการสันติวิธีที่มีผลทำให้เกิดสันติสุขและสันติภาพ ทั้งในระดับบุคคลสู่สังคมระดับจุลภาค และมหภาค

เอกสารอ้างอิง

- ธีรโชติ เกิดแก้ว. (2553). พุทธปรัชญา : มิติการมองโลกและชีวิตตามความจริง. สมุทรปราการ: โครงการสำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.
- ปรุทม์ บุญศรีตัน. (2556). พุทธอภิปรัชญา ความจริงเกี่ยวกับจักรวาล โลก มนุษย์ และสังสารวัฏ. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระศรีคัมภีรญาณ (สมจินต์ วันจันทร์). (2556). พุทธปรัชญา. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พิชัย สุขุมน. (2858). บทวิจารณ์หนังสือ อัมมิกสังคณนิมม. วารสารราชภัฏสุราษฎร์ธานี, 2(1), 181-188.

บทวิจารณ์หนังสือ : (Book Review)

พ่อรวยสอนลูก #2 เงินสี่ด้าน : Rich Dad, S Cashflow Quadrant

ชื่อผู้แต่ง: Robert T. Kiyosaki (โรเบิร์ต ที. คิโยซากิ)

Author: Sharon L. Leechter (ชาร์ลอน แอล. แลชเตอร์)

ผู้แปล: นันทวัน รุจิวงศ์, วิเชียร เลิศกิจการ

สุดใจ จันทะบุรม¹ และ จรัส ลีกา²

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น^{1,2}

Sudjai Jantaburom¹ and Jaras leeka²

Mahachulalongkornrajavidyalayai University KhonKaen Campus, Thailand^{1,2}

Corresponding Author, E-mail: sps.sudjai@gmail.com

บทคัดย่อ

บทวิจารณ์หนังสือนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะนำเสนอถึงการมีอิสรภาพทางการเงินของบุคคล 4 อาชีพ คือ ลูกจ้าง ผู้ประกอบธุรกิจส่วนตัว เจ้าของกิจการ และนักลงทุน มีปัจจัยอะไรที่ทำให้บุคคล 4 อาชีพนี้ มีความแตกต่างกันในด้านการงานและการเงิน มีหลักการสำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จว่า บุคคลผู้ที่มีมุ่งมั่นสู่ความสำเร็จต้องพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงตนเองด้วยการเรียนรู้วิธีการใหม่ ๆ และพร้อมที่จะก้าวผ่านจากยุคอุตสาหกรรมสู่ยุคข้อมูลข่าวสาร ด้วยวิธีการนี้จะทำให้บุคคลนั้นประสบความสำเร็จและมีอิสรภาพทางการเงิน

คำสำคัญ: เงินสี่ด้าน; ลูกจ้าง; ผู้ประกอบธุรกิจส่วนตัว; เจ้าของกิจการ; นักลงทุน

* ได้รับบทความ: 21 พฤศจิกายน 2566; แก้ไขบทความ: 16 มิถุนายน 2566; ตอรับตีพิมพ์: 20 มิถุนายน 2566

Received: 21 November 2023; Revised: 16 June 2023; Accepted: 20 June 2023

Abstract

This book review aims to present the financial independence of four occupations: employee, and self-employed, business owner, investor, and what are the factors that make people in these 4 professions different in terms of work and finance? People who strive for success must be ready to transform themselves by learning new ways. And ready to move from the industrial age to the information age will give that personal financial freedom.

Keywords: Cashflow Quadrant; Employee; Self-Employed; Business Owner; Investor

บทนำ

ชื่อหนังสือเรื่อง ฟอรวายสอนลูก #2 เงินสี่ด้าน เขียนโดย โรเบิร์ต ที.คิโยซากิ (Robert T.Kiyosaki), ชารอน แอล.แลชเตอร์ (Sharon L.Leechter) แปลโดย นันทวัน รุจิวงศ์ วิเชียร เลิศกิจการ และ วิเชียร เลิศกิจการ พิมพ์ที่สำนักพิมพ์ซีเอ็ดยูเคชั่น บมจ. จำนวนหน้า 288 หน้า ขนาด : 145x212x15 มม. ปกอ่อน เนื้อในพิมพ์ : ขาวดำ ชนิดกระดาษ : กระดาษปอนด์ น้ำหนัก 380 กรัม มีเลข ISBN ที่ 9789745343948 ปีที่พิมพ์ พ.ศ. 2544 (2001) เนื้อหาของหนังสือเล่มนี้กล่าวถึงความแตกต่างในเรื่องการทำงาน การหารายได้ และการบริหารเงินของคนในสี่ลักษณะอาชีพได้แก่ ลูกจ้าง คนทำธุรกิจส่วนตัว เจ้าของกิจการ และนักลงทุน โดยเปรียบเทียบให้เห็นถึงเหตุผลที่ทำให้คนสี่กลุ่มนี้มีสถานะทางการเงิน และการเงินที่ต่างกัน พร้อมคำแนะนำและข้อชี้แนะว่าต้องทำอะไรจึงจะมีอิสรภาพทางการเงิน เหตุผลที่ได้เลือกหนังสือเล่มนี้มาเพื่อทำการวิจารณ์เพราะเห็นว่าหนังสือนี้ได้ให้แนวคิดที่ชี้ทางสู่อิสรภาพทางการเงิน เป็นหนังสือที่ได้รับการพิมพ์ซ้ำมากที่สุด และติด best seller ของสำนักพิมพ์ ซีเอ็ด ที่ได้รับความสนใจจากกลุ่มนักธุรกิจ และคนทำงานเป็นอย่างมากทั้งในประเทศและต่างประเทศ นอกจากนี้ยังเป็นหนังสือที่ได้รับความสนใจ และถูกพิมพ์เป็นภาษาต่าง ๆ ถึง 27 ภาษา และมียอดขายกว่า 6 ล้านเล่มทั่วโลก และหนังสือเล่มนี้มีความเหมาะสมสำหรับผู้พร้อมที่จะก้าวข้ามจากความมั่นคงในหน้าที่การงาน ไปเริ่มแสวงหาโลกแห่งอิสรภาพทางการเงินของตนเองที่พร้อมจะเปลี่ยนแปลงอาชีพ และการเงินในชีวิตตลอดจนผู้พร้อมที่จะก้าวผ่านจากยุคอุตสาหกรรมสู่ยุคข้อมูลข่าวสาร

โครงสร้างหนังสือ

หนังสือเรื่อง พ่อรวยสอนลูก #2 เงินสี่ด้าน ที่มีทั้งหมด 4 ตอน ซึ่งแต่ละตอน ๆ มีเนื้อหาสรุปได้ดังนี้

1. ตอนที่ 1 “เงินสี่ด้าน” เป็นเนื้อหาที่ให้ความเข้าใจและแนวคิดของคนในแต่ละแบบของเงินสี่ด้าน เนื้อหาที่ประกอบอยู่ในตอนที่ 1 ดังนี้

1.1 “ทำไมไม่หางานทำ” สรุปได้ว่า ผู้แต่งได้เล่าถึงช่วงชีวิตที่ตกต่ำไม่มีงานทำ และได้รับคำถามจากคนใกล้ชื่อว่า “ทำไมไม่ทำงาน” คำตอบในใจ คือ ความหวังไม่ใช่ความมั่นคงในงาน สิ่งที่ต้องการคือ อิสรภาพทางการเงินต่างหาก คนทั่วไปมักพูดว่าอยากมีเงินต้องใช้เงินต่อเงิน แต่ในความจริงมีบทเรียนจากหลายคนที่สำเร็จได้จากไม่มีเงินและไม่มีปริญญา อะไรคือคำตอบที่แท้จริงของเรื่องนี้คือ ความฝัน นั่นเอง แล้วเงิน สี่ด้านหมายถึงอะไร E : employee ลูกจ้างทำงานให้ระบบ Self-Employ : ทำกิจการส่วนตัวตัวเอง คือ ระบบ ไม่สามารถทิ้งกิจการไปได้ Business owner เจ้าของธุรกิจเป็นเจ้าของระบบ หากคนเก่งมาทำงานให้กับตัวเอง จุดเด่นของคนกลุ่มนี้คือความเป็นผู้นำ และการรู้จักวิธีบริหารคน บริการธุรกิจ พัฒนาระบบบริหาร Investor นักลงทุน นำเงินไปลงทุนในกิจการที่มีระบบ ให้ระบบทำงาน เป็นต้น

1.2 “เงินแต่ละด้าน คนแต่ละแบบ” สรุปได้ว่า เราสามารถรู้จักคนว่าอยู่ด้านไหนของเงินสี่ด้าน จากคำพูดในการสนทนา ลูกจ้างมักพูดถึงความมั่นคง และเงินเดือน คนทำธุรกิจส่วนตัวมักพูดถึงค่าตอบแทนรายชั่วโมง คอมมิชชั่น หรือบ่นถึงความยุ่งยากของงาน และข้อจำกัดด้านเวลาเจ้าของกิจการมักพูดว่ากำลังหาประธานบริษัทคนใหม่หรือแสวงหาทรัพยากรบุคคล ส่วนนักลงทุนมักพูดถึงกระแสเงินสดและอัตราผลตอบแทนจากการลงทุน การหยิบประเด็นขึ้นมาพูดเรื่องใดเรื่องหนึ่งจะกระตุ้นต่อมความรู้สึกของคนทั้ง 4 ประเภทนี้ ไม่เหมือนกัน เพราะแต่ละคนมีจิตวิญญาณที่ไม่เหมือนกัน คนรวยส่วนใหญ่มีรายได้จากการลงทุนในขณะที่คนทั่วไปมีรายได้จากเงินเดือน การหาเงินได้มากเท่าไรไม่สำคัญเท่ากับว่า คุณรักษามันไว้ได้นานแค่ไหนและใช้เงินทำงานแทนคุณได้นานเท่าไร ความมั่งมีคือจำนวนวันที่คุณ และคุณและครอบครัวยังดำรงชีวิตอยู่ได้โดยไม่ต้องทำงาน เราควรหาโอกาสลงทุนเพื่อให้มีรายได้โดยไม่ต้องทำงาน หรือการใช้เงินทำเงิน เหตุที่คนไม่ยอมเป็นนักลงทุนเพราะกลัวความเสี่ยงหรือไม่สามารถบริหารจัดการความเสี่ยงได้ นักพนันจัดการความเสี่ยงด้วยโชค แต่นักลงทุนจัดการความเสี่ยงด้วยความชำนาญ กล้าเสี่ยง กล้าโฟกัสในสิ่งที่รู้ และชำนาญมีความฝันเป็นแรงบันดาลใจ

1.3 “ทำไมคนถึงเลือกความมั่นคงมากกว่าอิสรภาพ” สรุปได้ว่า พ่อจนมักบอกว่าไปโรงเรียน เรียนให้เก่งหางานดี ๆ และมั่นคง พ่อรวยบอกว่าไปโรงเรียนเรียนให้เก่งแล้วมาเปิดบริษัทของตัวเอง คนส่วนใหญ่เมื่อเรียนจบก็เข้าสู่การทำงาน โดยเป็นงานฝั่งซ้ายคือเป็นลูกจ้าง และมักจะติดกับดักหนี้สินตามบทที่สังคมวางเอาไว้ ผ่อนบ้านผ่อนรถ ดูแลลูก พร้อมกับเวลาที่หดหายไปตามตำแหน่งและรายได้ที่สูงขึ้น ต้องแบกรับภาระภาษีและดอกเบี้ยที่สูงขึ้น ถ้าหากคุณต้องการอิสรภาพ ต้องเรียนรู้ที่จะสร้างรายได้จากเงินในฝั่งขวา คือเจ้าของธุรกิจ หรือเป็นนักลงทุน เหมือนว่ามีสองขาดีกว่าขาเดียว

1.4 “ระบบธุรกิจ 3 ประเภท” การเป็นเจ้าของกิจการ จำเป็นต้องมีระบบและมีคนทำงานให้คุณ ระบบธุรกิจมี 3 ประเภท คือ 1) บริษัท คุณต้องสร้างระบบขึ้นมาเอง หาด้านแบบ และยอมรับคำแนะนำ 2) แฟรนไชส์ ซื้อระบบของคนอื่นที่ผ่านการรับรองแล้วมาทำธุรกิจ และ 3) การตลาดแบบเครือข่าย คือ ซื้อระบบและเป็นส่วนหนึ่งของระบบ สามารถเลือกระบบเครือข่ายที่มีระบบดี นอกจากนี้ยังพบว่า ระหว่างการสร้างระบบสิ่งที่ต้องเผชิญคือความล้มเหลว เพราะความสำเร็จไม่เคยสอนอะไรแก่เรา ในช่วงก่อร่างสร้างตัว สิ่งที่ยากที่สุดคือระบบและคน อย่าให้เกิดรอยร้าว ระบบเปรียบเหมือนสะพานให้คุณเดินจากฝั่งซ้ายข้ามไปฝั่งขวาของเงินสี่ด้าน และเป็นสะพานสู่อิสรภาพทางการเงิน

1.5 “นักลงทุน 7 ระดับ” สรุปได้ว่า นักอสังหาริมทรัพย์ชื่อ จอร์น เบอร์เลย์ ได้แบ่งนักลงทุนตามลักษณะนิสัยและความยากง่ายของการลงทุนออกเป็น 7 ระดับ ดังนี้

นักลงทุนระดับ 0 ไม่มีการลงทุน คนกลุ่มนี้ใช้เงินทุกบาททุกสตางค์ที่หามาได้ หรือบางทีไม่พอใช้

นักลงทุนระดับ 1 ลูกหนี้ คนกลุ่มนี้ชีวิตมีแต่การยืม ชีวิตวนเวียนอยู่กับดอกเบี้ย ส่วนใหญ่หนี้ก้อน 6 ขึ้นเรื่อย ๆ

นักลงทุนระดับ 2 ออม คนกลุ่มนี้มักจะเจียดเงินที่เหลือใช้เป็นส่วนน้อยออมไว้ในที่ปลอดภัย เช่น ธนาคาร ฝากประจำเพื่อเอาไว้ใช้จ่ายจำเป็น ไม่ได้เอาไว้เพื่อการลงทุน

นักลงทุนระดับ 3 นักลงทุนที่ฉลาด เป็นกลุ่มที่มีความรู้มีการศึกษาเป็นกลุ่มคนชั้นกลาง มักลงทุนในกองทุนในหุ้น เห็นความสำคัญกับการลงทุน กลุ่มนี้ไม่ชอบอำนงบการเงิน หรือหนังสือทางการเงิน เชื่อมั่นในตัวเอง คิดลบ หรือมีความคิดแบบนักพนัน

นักลงทุนระดับ 4 นักลงทุนระยะยาว สนใจการเรียนรู้และพัฒนาตัวเอง เป็นนักวางแผน มองหาโอกาสตัดสินใจด้วยตัวเอง ได้ประโยชน์ทางภาษี เช่น ลงทุนในหุ้น แต่ไม่ชอบลงทุนในอสังหาริมทรัพย์

นักลงทุนระดับ 5 นักลงทุนมืออาชีพ มีเป้าหมายชัดเจนเพราะมีประสบการณ์ทั้งสำเร็จและล้มเหลวมาสาข มีทุนมากพอ มีการตั้งค่าความเสี่ยงที่ยอมรับได้

นักลงทุนระดับ 6 นายทุน เป็นเจ้าของกิจการที่มีฝีมือ สามารถนำเงิน ความสามารถ และเวลาของผู้อื่นมารวมพลังสร้างรายได้มหาศาล และมักมีอิทธิพลต่อรายได้ของประเทศ สร้างโอกาสให้คนอื่นเอาเงินมาลงทุน สร้างงานสร้างรายได้ สร้างความเจริญให้ประเทศ คำถามก็คือ ตอนนี้คุณเป็นนักลงทุนระดับไหน และต้องการก้าวไปสู่การเป็นนักลงทุนระดับใด

1.6 “เงินมองไม่เห็นด้วยตา” สรุปได้ว่า การลงทุนทำอะไรไม่ควรมองเพียงแค่อายุ แต่ควรมองเข้าไปข้างในด้วยสมอง โดยเฉพาะเงื่อนไข สัญญา รายละเอียด บางคนชอบพูดคำว่าคุณทำไม่ได้ ความจริงตัวเขานั้นแหละทำไม่ได้จริง ๆ แล้วมีทางออก เงินมีอยู่มากมายในอากาศ การหาเงินได้ไม่เท่ากับการเก็บรักษาและทำให้มันงอกเงย ฝึกใช้สมองให้มองเห็นเงิน

เพราะเงินสี่ด้าน เหมือนประเทศสี่ประเทศ ที่พูดคนละภาษา ถ้าไม่เห็นเงินในหัวก็ไม่มีเงินในมือ ดังนั้นเราจำเป็นต้องรู้ภาษาทางการเงิน การไม่รู้เรื่องเงินคือความเสี่ยง เช่นเดียวกับคำแนะนำที่ผิด ๆ นายธนาคารบอกว่าบ้านคือทรัพย์สิน แต่เขาไม่ได้บอกนั้นเป็นทรัพย์สินของธนาคาร ไม่ใช่ทรัพย์สินของเรา ทรัพย์สินคือเงินไหลเข้า หนี้สินคือเงินไหลออก ในมุมมองของเจ้าของกิจการ และนักลงทุน บ้านไม่ใช่ทรัพย์สิน เพราะไม่ก่อให้เกิดรายได้ ถึงแม้บ้านจะผ่อนหมด ถ้าไม่ทำให้เกิดรายได้ก็เป็นภาระอยู่ดีจากภาษีและค่าดูแลรักษา ดอกเบี้ยเงินผ่อนคือตัวดูดเงินจำนวนมหาศาลออกจากกระเป๋า การเงินเหมือนเกมส์กีฬาอยู่ที่ว่าเราจะเลือกเล่นในแดนไหน ชายหรือขวา ชายก็คือลูกจ้างกับ ธุรกิจส่วนตัว ขวาก็คือ เจ้าของกิจการ และนักลงทุน นายธนาคารจะยุให้เราสร้างหนี้เพื่อจะได้ดอกเบี้ย พอรวบบอกว่าเมื่อเราลงทุนอะไรต้องมีกำไรตอนซื้อมีโชตอนขาย โดยมีกฎให้พิจารณา คือ หนึ่ง ใครเป็นลูกหนี้ ใครเป็นเจ้าหนี้ กฎข้อสอง ถ้าหนี้มีความเสี่ยงต้องรับผิดชอบต่อที่คุ้มค่า เราต้องรู้ความจริงจากการอ่านตัวเลขทางการเงินให้ออก สิ่งที่จะเรียกว่าทรัพย์สินคือเมื่อซื้อแล้วขายมีกำไร ถ้าขาดทุนเรียกหนี้สิน เราต้องแยกให้ออกระหว่างความเห็นกับความจริง จงใช้ความจริงในการตัดสินใจ เมื่อเราตัดสินใจจะเล่นในเกมส์นี้ จงเรียนรู้วิธีเล่นให้ถูกเสียก่อน

ตอนที่ 2 “ดั่งสิ่งที่ดีที่สุดในตัวคุณออกมา” มีเนื้อหาที่ประกอบอยู่ในตอนที่ 2 ดังนี้

2.1 “ตัวตนใหม่ของคุณ” สรุปได้ว่า การเปลี่ยนแปลงของแต่ละคนเน้นที่ความคิดมากกว่า การกระทำ การจะก้าวจากฝั่งความมั่นคงไปสู่สภาพทางการเงิน วิธีคิดจึงสำคัญ อย่าติดการทำงานเพื่อเงินจงสร้างระบบให้มันทำเงินแทน แต่คนส่วนใหญ่เปลี่ยนยาก เพราะติดวิธีทำเงินแบบเดิม ๆ เมื่อต้องการย้ายมาฝั่งขวา ต้องกล้าที่จะเริ่มหารายได้ด้วยตัวเองกล้าที่จะจุดไฟแห่งปรารถนา นี่คือพลังที่จะผลักดันไปสู่ความสำเร็จ ในโรงเรียนครูเป็นเจ้าของระบบ แต่ก็มีหลายคนที่ไม่ชอบระบบของโรงเรียนที่ปิดกั้นความคิดของเขา ดังตัวอย่าง กาลิเลโอ กล่าวว่าไม่มีใครสอนใครได้ อย่างมากที่ทำได้คือช่วยให้เขาค้นพบการเรียนรู้ด้วยตนเอง การจะก้าวสู่ด้านขวาของเงินสี่ด้านเราต้องเรียนรู้การสร้างระบบของตัวเอง เรียนรู้เรื่องตัวเลขทางการเงินถ้าเรารู้และชัดเจนในเรื่องนี้ความเสี่ยงของเราก็จะน้อยลง

2.2 “ฉันจะรวยได้อย่างไร” สรุปได้ว่า อยากรับเป็นคนรวยต้องเริ่มจากเปลี่ยนวิธีคิด อย่าทำตามคนรวยโดยที่วิธีคิดยังไม่เปลี่ยน เปลี่ยนความคิดแล้วการกระทำจะค่อยเปลี่ยนไปเอง เริ่มจากตัวเอง เงินสี่ด้านเป็นเรื่องของความคิดไม่ใช่การกระทำ คนทำธุรกิจส่วนตัว จะเปลี่ยนได้ยากหน่อยเพราะคิดว่าตัวเองดีกว่าคนอื่น ไม่กล้ามอบหมายให้คนอื่นทำแทน คนในฝั่งขวาจะมีวิธีจัดการอารมณ์และความรู้สึก รู้จักที่จะอยู่อย่างฉลาด และควบคุมความเสี่ยง คนที่มีความฉลาดทางอารมณ์มักประสบความสำเร็จทางการเงินมากกว่าคนฉลาดทางวิชาการ เพราะเขากล้าลองผิดลองถูกเรียนรู้จากความผิดพลาดและนำประสบการณ์มาพัฒนาตัวเอง การจะเปลี่ยนตัวเองไปสู่ด้านขวาต้องคิดแบบผู้ใหญ่อย่าให้ความรู้สึกอยู่เหนือเหตุผล

ความสำเร็จในการเป็นคนด้านขวาคือเจ้าของกิจการและนักลงทุนไม่ได้มาจากความรู้ทางเทคนิคและวิชาการเท่านั้น แต่ต้องเกิดจากการเปลี่ยนแปลงที่ยิ่งใหญ่ด้านความคิด ความรู้สึก ความเชื่อ และทัศนคติที่ถูกด้วยหลัก คิด ทำ มี คือ คิดอย่างมีระบบ ลงมือทำอย่างมีเป้าหมายที่สำคัญ คือ ไม่คิดสิ่งที่จะบั่นทอนการก้าวไปสู่ความสำเร็จ เช่น คำว่า ทำไม่ได้ ไม่มีปัญหา..เพราะคำพูดมีอิทธิพลต่อความคิดเสมอถ้าควบคุมความกลัวที่ต้องเสียเงินไม่ได้ จงมอบหน้าที่การลงทุนให้กับผู้เชี่ยวชาญ และอย่าไปก้าวก่ายการทำงานของเขา พยายามทำใจเป็นกลางไม่ว่าจะได้หรือเสีย ให้คิดว่ามันคือเกมส์ การก้าวข้ามจากฝั่งหนึ่งไปอีกฝั่งหนึ่งเป็นการก้าวข้ามทางความคิดในตัวเอง เหมือนหัดขี่จักรยาน ยานกว่าจะชำนาญได้ต้องผ่านการล้มหลายครั้ง คนฉลาด ต้องรู้ว่าเมื่อไรควรเลิก ไม่ดันทุรังเมื่อรู้ว่าไม่มีโอกาสสำเร็จ หรือจะไปปรึกษาครูฝึก ผู้เคยมีประสบการณ์ทางนี้มาก่อน เราต้องใช้ความฉลาดควบคุมอารมณ์ให้ดีอย่าให้ความกลัวมาทำให้เราเป็นคนฉลาด ดังหลายคนร้องหาสิ่งเหล่านี้เช่น ความมั่นคง แทน อีสราภาพ, หลีกเลี่ยงความเสี่ยงแทนที่จะจัดการความเสี่ยง, อยู่อย่างปลอดภัยแทนที่จะอยู่อย่างฉลาด, ไม่มีปัญหาทำ แทนที่จะพูดว่าจะทำอย่างไร, กระจายความเสี่ยง แทน โฟกัส, คนอื่นคิดอย่างไร แทนที่ว่า เราคิดอย่างไร, แพงเกินไป แทน คุ่มไหมในระยะยาว การย้ายจากซ้ายมาขวาก็เป็นเรื่องของอารมณ์ความรู้สึกมากกว่าเทคนิค อย่าปล่อยให้อารมณ์อยู่เหนือความคิด

2.3 “จงเป็นธนาคาร อย่าเป็นลูกจ้างธนาคาร” สรุปได้ว่า เราจำเป็นต้องมีรอบความคิดที่ถูกต้องจากสูตร คิด-ทำ-มี เมื่อต้องเผชิญกับเหตุการณ์ต่างๆ เมื่อคุณคิดแบบคนด้านขวาของเงินสี่ด้าน คุณจะเห็นโอกาสและพร้อมที่จะทำเพื่อจะได้มีความสำเร็จทางการเงิน เมื่อมีเหตุการณ์เกิดขึ้นจะมีทั้งส่วนดีและส่วนเลว อยู่ที่เราจะเลือกเอาส่วนไหนอยู่ที่เรามองเห็น ทุกครั้งที่เกิดเหตุการณ์เงินจะไหลไปด้านขวาของเงินสี่ด้าน คนที่เข้าใจ นักเล่นหุ้นมืออาชีพจะได้ประโยชน์เสมอ ในขณะที่คนฝั่งซ้ายจะตระหนกและหวาดกลัว การเริ่มต้นเป็นธนาคารด้วยการโฟกัสการลงทุนไปที่อสังหาริมทรัพย์ โดยเข้าไปซื้ออสังหาริมทรัพย์ในจังหวัดที่ราคาถูกด้วยการกู้เงินจากธนาคาร จะได้หน่วยการลงทุนที่มากกว่านำเงินสดไปซื้อหุ้นและยังได้ประโยชน์ทางภาษี พระสามารถนำอาคารไปให้เช่ายังจะได้กระแสเงินสดเข้ามาหมุนเวียน นี่คือการเริ่มต้นการเป็นธนาคาร คนรวยมักนิยมตั้งบริษัทเพื่อจุดประสงค์สอง อย่างคือ เพื่อปกป้องทรัพย์สินโดยโอนทรัพย์สินไปที่บริษัท และเพื่อคุ้มกันรายได้ ดังนี้ รายได้->รายจ่าย->ภาษี ส่วนลูกจ้าง รายได้->ภาษี->รายจ่าย ดังนั้นขณะเป็นลูกจ้างหาโอกาสลงทุนทางด้านขวาไว้ในขณะที่ยังทำงานประจำ ในระหว่างที่กำลังเปลี่ยนแปลงต้องมีความอดทนเอาชนะเสียงจากคนรอบข้างที่มักจะพูดว่า คุณทำไม่ได้ การตัดสินใจใช้ตาเพียงร้อยละห้า ที่เหลือเป็นสมอง และสนใจการเปลี่ยนแปลงของกฎหมาย ทางเลือกของคุณถ้าเลือกความมั่นคงทางฝั่งซ้ายคุณต้องจ่ายเงินก้อนโตในรูปภาษี แต่ถ้าคุณเลือกอิสราภาพทางฝั่งขวาคุณต้องเรียนรู้กติกาและวิธีการแข่งขัน

ตอนที่ 3 ทำอย่างไรจึงจะประสบความสำเร็จในการเป็น “เจ้าของกิจการ” (B) และ “นักลงทุน” (I) บทนี้จะแนะวิธีปฏิบัติในการเป็นคนในด้าน (B) และ ด้าน (I) ที่ประสบความสำเร็จ โดยเริ่มจากระดับอนุบาล จนถึงมืออาชีพ ดังนี้

3.1 “ก้าวแรกก้าวเด็ก” สรุปได้ว่า เมื่อตัดสินใจจะก้าวสู่ความสำเร็จจะต้องเริ่มต้นโดยมีเป้าหมายที่ชัดเจนใช้วิธีค่อยเป็นค่อยไปเหมือนก้าวเด็กไม่ต้องก้าวกระโดดเดี่ยวจะพลาด ความสำเร็จทางการเงินไม่ได้วัดจากความไกลแต่วัดจากจำนวนก้าวและทิศทางที่คุณจะไปลงมือก่อนถึงเส้นชัยก่อน มีวิสัยทัศน์ไกล มีการวางแผน เชื้อผลตอบแทนระยะยาว นำหลักการคำนวณแบบทบต้นมาใช้ประโยชน์สูงสุด เหตุที่คนล้มเหลว คนรวยกลายเป็นคนจนเพราะมีวิสัยทัศน์สั้นต้องการผลตอบแทนทันทีทันใดใช้วิธีทบต้นแบบผิด ๆ คำแนะนำที่ยอดเยี่ยมก็คือจงไฝ่ฝันให้สูง คิดให้ไกล ทำแต่น้อยและค่อยๆ ก้าวด้วยก้าวเด็ก การเก็บเกี่ยวความสำเร็จ จากก้าวเล็ก จะทำให้มีกำลังใจและมั่นใจ มันคือกุญแจสำคัญที่จะช่วยให้ก้าวข้ามจากซ้ายไปขวาได้สำเร็จ การฝึกฝนเรียนรู้การเงินและงบดุลเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องฝึกใน หากต้องการประสบความสำเร็จในยุคข้อมูลข่าวสาร ยิ่งคุณพัฒนาความฉลาดทางการเงินและอารมณ์ได้รวดเร็วเท่าไร ก็จะมีคามมั่นคงและอิสรภาพทางการเงินได้เร็วเท่านั้น และต้องฝึกคิดและมองโลกจากด้านเจ้าของกิจการ และนักลงทุน ซึ่งไม่มีสอนในโรงเรียน วิธีเริ่มต้นง่ายๆ คือเล่นเกมสัจเงินสด เพื่อใช้ฝึกฝนด้านความรู้ อารมณ์ และร่างกายค่อย ๆ เปลี่ยนความคิดเป็นแบบคนรวย

3.2 “7 ขั้นตอนสู่ทางด่วนทางการเงิน” สรุปได้ดังนี้

1) เริ่มทำธุรกิจด้วยตัวเอง เพราะคนส่วนใหญ่หลังจากเรียนจบมาก็มุ่งหน้าสู่การเป็นลูกจ้าง เนื่องจากถูกโปรแกรมให้คิดถึงแต่ธุรกิจคนอื่นและทำให้คนอื่นรวย คนที่ทำตามคำแนะนำนั้นก็จะเป็นลูกจ้าง ลูกหนี้ ผู้เสียภาษีและผู้บริโภค แทนที่จะหาทางสู่ความร่ำรวยของตัวเอง สิ่งที่ต้องทำคือเรียนรู้การทำงานการเงินและงบดุลของตัวเองพร้อมกับตั้งเป้าหมายทางการเงินของตัวเองทั้งระยะสั้นและระยะยาว 1 ปี 5 ปีว่าคุณต้องการอะไร และควบคุมให้บรรลุเป้าหมายให้ได้

2) ควบคุมกระแสเงินสด การไม่รู้วิธีจัดการเงินสดแม้จะมีเงินมากแค่ไหนก็ไม่สามารถแก้ปัญหาได้ และต้องไม่ลืมว่าหนี้สินของเราคือทรัพย์สินของคนอื่นในงบดุล เราต้องทำงานเป็นลูกจ้างใช้หนี้ให้เขา วิธีจะให้คนอื่นชำระดอกเบี้ยแทนคือการทำอสังหาริมทรัพย์ให้เขา เราต้องควบคุมกระแสเงินสดให้ได้ ไม่เช่นนั้นเราจะกลายเป็นลูกจ้างของคนที่คุณควบคุมได้ คนที่เข้าใจตัวเลขมักมีอำนาจเหนือคนที่อ่านตัวเลขไม่เป็น ฝึกควบคุมการเงินด้วยการคุมหนี้สินการจ่ายเงินสดหนี้สินและภาระต่างๆ อยู่อย่างพอเพียงก่อนที่จะเพิ่มความมั่งคั่ง ลงมือทำก็คือทบทวนงบการเงินของคุณ คุณต้องการมีรายได้จากด้านไหนของเงินสี่ด้าน ตัดสินใจว่าอีก 5 ปี มีรายได้มาจากด้านไหนและเริ่มวางแผนควบคุมกระแสเงินสดโดยเริ่มจากจ่ายเงินให้ตัวเองก่อนแล้วตั้งเป้าหมายส่วนตัวต่าง ๆ

3) ความแตกต่างของเสียงและน่าเสียง คำเตือนที่ว่าการลงทุนมีความเสี่ยงความจริงก็คือว่าการไม่มีความรู้หรือมีความรู้แบบผิดๆคือความเสี่ยงความรู้ทางการเงินคือการมองเห็นตัวเลขด้วยสายตา และรู้ว่ากระแสเงินไหลไปทางไหนทิศทางของกระแสเงินคือหัวใจ การมีไหวพริบทางการเงินคือการเปลี่ยนเงินสดและแรงงานไปเป็นทรัพย์สินและสร้างให้เกิดกระแสเงินสด คนรวยทำทุกอย่างเพื่อสร้างทรัพย์สิน

4) คุณต้องการเป็นนักลงทุนประเภทใด ความลับข้อหนึ่งของพ่อรวยคือถ้าอยากรวยเร็วต้องเข้าหาปัญหาทางการเงิน ถ้าแบ่งกลุ่มนักลงทุนใหม่จาก 7 ระดับเป็น 3 กลุ่มจะได้ดังนี้

ก. นักลงทุนประเภทมองปัญหา คุณคือนักแก้ปัญหาการลงทุนของคุณอยู่ที่ชั้น 5 และ 6 จากการมีทักษะทางการเงินที่ดี แล้วประสบการณ์จะทำให้สามารถมองปัญหาและการลงทุนที่ใหญ่ขึ้น

ข. นักลงทุนประเภทมองหาคำตอบ ประเภทนี้ควรหาที่ปรึกษาทางการเงินเพื่อช่วยแก้ปัญหาส่วนใหญ่เป็นลูกจ้างหรือคนที่ทำธุรกิจส่วนตัวเพื่อจะก้าวเข้าสู่การเป็นนักลงทุนประเภทที่ 4

ค. ประเภทผมไม่รู้อะไรเลย คนประเภทนี้โอกาสรวยคงขึ้นกับโชควาสนาเท่านั้น

ความเป็นจริงเราสามารถเป็นนักลงทุนได้ทั้ง 3 ประเภท ในสถานะที่แตกต่างกัน เมื่อคุณไม่กลัวปัญหา ทุกปัญหาย่อมมีโอกาส หรือคนรวยชอบพูดว่าปัญหา คือ ความท้าทายถ้าผ่านมันได้คุณก็เก่งขึ้น ในระหว่างการก้าวสู่การลงทุนระดับต่าง ๆ จาก ระดับ 4,5,6 คุณต้องแสวงหาความรู้ เข้าเรียนวิชาการเงิน และมองหาสิ่งหาทรัพย์สินและติดต่อ 3-4 รายต่อสัปดาห์เพื่อศึกษาเรียนรู้หาช่องทางหรือประเมินทางการลงทุน ศึกษาเรื่องหุ้นจากที่ปรึกษา ทำตัวให้อยู่ในบรรยากาศของการลงทุน

5) มองหาครูฝึก มาสอนตัวต่อตัวเพื่อเรียนรู้อะไรสำคัญไม่สำคัญ เรียนรู้จากผู้มีประสบการณ์ทั้งด้านดีและไม่ดีเพื่อเป็นบทเรียน จงคิดว่าเงินไม่ใช่สิ่งชั่วร้าย แต่การที่ต้องทำงานชั่วชีวิตการตกเป็นทาสของเงินและอยู่ในบ่วงหนี้สินต่างหากที่ชั่วร้าย

6) ความผิดพลาดคือพลังใจ คุณต้องกล้าเผชิญหน้ากับความผิดพลาด เตรียมใจเตรียมกายและเรียนรู้จากความผิดพลาดเรียนรู้ที่จะเปลี่ยนความผิดพลาดให้เป็นทรัพย์สิน คำแนะนำเพื่อการเตรียมพร้อมก็คือ 1) หวังไว้หรือว่าต้องผิดพลาด 2) เตรียมครูฝึกและที่ปรึกษาไว้ให้พร้อม พร้อมหมายเลขโทรศัพท์ อีเมลหรือช่องทางติดต่ออื่น เพื่อปรึกษาและขอคำแนะนำ 3) ให้อภัยตัวเอง อย่าโกรธหรือโทษตัวเอง เมื่อผิดพลาดให้อภัยตัวเองและปรับปรุงแก้ไข 4) บอกความจริง พ่อรวยสรุปไว้ว่า ขนาดของความสำเร็จวัดได้จากขนาดของความต้องการความฝันและวิธีการที่คุณไปเผชิญหน้ากับความผิดพลาด และความล้มเหลวที่สำคัญคือต้องลงมือทำ กล้าที่จะทำความผิดและกล้าที่จะรับการปรับปรุงแก้ไขทางการเงินดาวน์ให้ต่ำในการลงทุน เอาใจใส่ เรียนรู้ ดู อ่าน ฟัง เข้าเรียนรู้ในตลาดเครือข่ายเรียนรู้เรื่องภาษีและคำแนะนำจากครูฝึก

7) ปลั่งศรัทธา เมื่อคุณจะต้องการจะก้าวเข้าสู่สภาพทางการเงินคุณต้องมีความเชื่อมั่น อารมณ์ควบคุมความคิด อย่าหาข้ออ้างที่จะไม่ลงมือทำ อย่าโกหกตัวเอง ต้องขจัดความกลัวให้ได้ ค้นหาความจริงจากกันบึงของหัวใจว่าเราต้องการอะไร อย่าให้ความคิดด้านลบเข้ามาแทรก มันจะบั่นทอนพลังในตัวคน คิดให้ใหญ่กว่าที่คุณเป็น เพราะคุณคือคนเดียวที่จะเลือกเชื่อหรือไม่เชื่อในตัวเอง คุณต้องเชื่อมั่นว่าคุณมีค่าพอสำหรับความร่ำรวยในวันข้างหน้า วันนี้ถึงแม้ว่าคุณจะไม่ใช้คนเก่งเสียทุกอย่างจงใช้เวลาเพื่อพัฒนาทักษะที่คุณต้องการ อย่าวิ่งหนีสิ่งจำเป็นที่ต้องรู้เข้าเผชิญกับความกลัวและความไม่แน่ใจแล้ว คุณจะพบกับโลกใหม่ จงลงมือทำเสียตั้งแต่วันนี้ และเมื่อคุณรู้ทุกอย่างแล้ว ขอให้คุณมีความจริงใจต่อตัวเอง ถ้าคุณยังไม่ได้เริ่มลงทุนระยะยาว ขอให้เริ่มวันนี้ เอาการดาษมาเขียนแผนควบคุมการเงินของตัวเอง วางแผนการลงทุนและตั้งเป้าหมาย เริ่มจากสิ่งง่าย ๆ และต้องให้เวลาจนกว่าคุณจะเก่ง ความยากอยู่กับการเริ่มต้น ถ้าคุณตัดสินใจแล้ว ทุกอย่างก็จะง่ายขึ้นเรื่อย ๆ ทุกอย่างคือสามัญสำนึก

สรุป

หนังสือ พ่อรวยสอนลูก #2 เงินสี่ด้าน เป็นหนังสือที่จุดประกายความคิดของคนวัยทำงานที่ต้องการเปลี่ยนแปลงตัวเองไปสู่ฐานะทางการเงินที่ตัวเองปรารถนา รวมทั้งการมีอิสรภาพทางการเงินเป็นหนังสือที่สร้างแรงบันดาลใจในการทลายข้อจำกัดต่างๆทางความคิดของตัวเองให้พัฒนาเปลี่ยนแปลงไปสู่สิ่งที่ปรารถนาด้วยการมองภาพวิถีทางการเงินออกมาให้อยู่ในสมองและจิตสำนึก และตัดสินใจลงมือทำโดยใช้แนวคิดจากหนังสือเล่มนี้เป็นแผนที่นำทาง เริ่มก้าวอย่างจากสิ่งเล็กๆที่ตัวเองทำได้ในขณะที่ยังทำงานประจำหรืองานเดิมที่ทำอยู่ในการข้ามฝั่งจากซ้ายไปขวาของเงิน 4 ด้าน ด้วยการสร้างระบบและใช้เงินทำงาน ประสพการณ์จะเป็นครูที่ดีในการพัฒนาต่อยอดสู่ความเป็นมืออาชีพและก้าวสู่เส้นทางของอิสรภาพทางการเงิน

ทัศนวิจารณ์

การวิจารณ์หนังสือเรื่อง “หนังสือเรื่อง พ่อรวยสอนลูก #2 เงินสี่ด้าน เขียนโดย โรเบิร์ต ที.คิโยซากิ (Robert T.Kiyosaki), ชารอน แอล.เลชเตอร์ (Sharon L.Leechter) แปลโดย นันทวัน รุจิวงศ์ และวิเชียร เลิศกิจการ” ผู้วิจารณ์ได้พบประเด็นที่เป็นจุดเด่น และจุดที่ควรพัฒนาปรากฏอยู่ในหนังสือเล่มนี้ เพื่อเป็นการเติมเต็มให้กับหนังสือเล่มนี้ จึงนำประเด็นต่าง ๆ ที่พบมาเพื่อการวิจารณ์ ดังนี้

1. จุดเด่นของหนังสือ แบ่งเป็น 3 ประเด็น ดังนี้

1) การใช้ภาษา พบว่า หนังสือเรื่อง พ่อรวยสอนลูก #2 เงินสี่ด้าน เขียนโดย โรเบิร์ต ที.คิโยซากิ (Robert T. Kiyosaki), ชารอน แอล.เลชเตอร์ (Sharon L. Leechter) เป็นหนังสือที่เป็นภาษาต่างประเทศ

ที่ถ้าไม่มีผู้นำมาแปลเป็นภาษาไทยจะทำให้คนอีกหลายคนที่จะพลาดโอกาสในการอ่านหนังสือเล่มนี้ การที่นั่นทวัน รุจิวงศ์ และวิเชียร เลิศกิจการ ได้นำหนังสือเล่มนี้มาแปลเป็นภาษาไทยทำให้คนไทยจำนวนมากได้อ่านและนำไปเป็นแนวทางในการดำเนินธุรกิจ ด้วยลีลาการแปลภาษาที่ใช้การเล่าเรื่อง เป็นภาษาที่เรียบง่าย และ เป็นภาษาที่ร่วมสมัยที่คนทั่วไปสามารถอ่านและเข้าใจได้

2) การนำเสนอเนื้อหา มีการเปิดประเด็นด้วยคำถามที่ชวนให้เราต้องค้นหาคำตอบจาก ความเป็นตัวตนของเรา มีการยกตัวอย่างเปรียบเทียบเพื่อความเข้าใจด้วยการเริ่มคำถามที่ว่า คุณอยู่ด้านไหน ของเงินสี่ล้าน แล้วจึงเริ่มเนื้อหาที่ว่าด้วยเงินสี่ล้าน การตั้งสิ่งที่ดีที่สุดในตัวเราออกมา และได้นำเสนอถึง วิธีการที่จะทำให้เราเป็นคนที่จะประสบความสำเร็จด้วยวิธีการต่างๆ ซึ่งนำไปสู่อิสรภาพทางการเงินในอนาคต

3) อิทธิพลที่มีต่อสังคม พบว่า หนังสือเล่มนี้มีอิทธิพลต่อคนวัยทำงานโดยเฉพาะกลุ่มที่ ทำธุรกิจขายตรงจากการที่มีผู้นำในธุรกิจขายตรงมาเขียนคำนิยม และมีการกล่าวขานในหมู่วิทยากร ทางธุรกิจมักกล่าวถึงและเป็นหนังสือที่เหมาะสมสำหรับผู้พร้อมที่จะก้าวข้ามจากความมั่นคงในหน้าที่การงาน ไปเริ่มแสวงหาโลกแห่งอิสรภาพทางการเงินของตนเอง ผู้พร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงอาชีพและการเงินในชีวิต ตลอดจนผู้พร้อมที่จะก้าวผ่านจากยุคอุตสาหกรรมสู่ยุคข้อมูลข่าวสาร

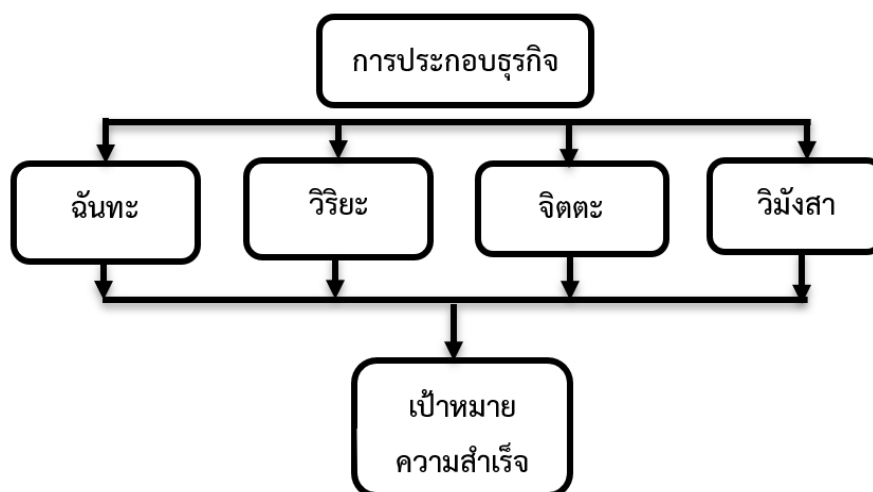
2. จุดที่ควรพัฒนาของหนังสือ มี 1 ประเด็น ดังนี้

ความเป็นวิชาการ พบว่า ในหนังสือ พอร์วยสอนลูก #2 เงินสี่ล้าน เล่มนี้ ขาดการอ้างอิงเชิงบรรณานุกรมหรือขาดบรรณานุกรมแหล่งที่มาของข้อมูลที่ผู้อ่านจะนำไปสู่การค้นคว้าเพิ่มเติมในข้อสงสัยบางอย่าง ที่มีในการอ่านหนังสือเล่มนี้ จึงเป็นหนังสือประเภทอ่านนอกเวลาเพื่อเพิ่มพูนความรู้และนำเสนอประสบการณ์ จากจากตัวอย่างในหนังสือไปสู่การปฏิบัติจริง ถ้าหนังสือเล่มนี้ได้เพิ่มเติมในประเด็นดังกล่าวนี้จะทำให้หนังสือ เล่มมีความสมบูรณ์เป็นอย่างยิ่ง แต่อย่างไรก็ตามในท้ายหนังสือได้นำเสนอ “แนวทางสู่ความมั่งคั่ง (ฉบับย่อ)” เอาไว้เพื่อให้ผู้อ่านได้นำไปเพื่อเป็นแนวทางการดำเนินธุรกิจเป็นการเพิ่มเติมให้กับหนังสือ เล่มนี้ในส่วนที่ขาดหายไป

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจารณ์หนังสือเรื่อง พอร์วยสอนลูก #2 เงินสี่ล้าน เขียนโดย โรเบิร์ต ที. คิโยซากิ (Robert T. Kiyosaki), ชารอน แอล. แลชเตอร์ (Sharon L. Leechter) แปลโดย นั่นทวัน รุจิวงศ์ และวิเชียร เลิศกิจการ ทำให้ได้องค์ความรู้ว่า คนที่จะประสบความสำเร็จในการประกอบธุรกิจจะต้องเป็นผู้ที่มีความเชื่อมั่น ในตนเองด้วยการไม่ด้อยค่าศักยภาพที่ตนมีอยู่แล้วค่อยๆ พัฒนาศักยภาพที่ตนมีนั้นอย่างต่อเนื่อง ด้วยการเรียนรู้ และสร้างสมประสบการณ์ใหม่ ๆ ให้กับตนเองด้วยการมีใจรัก แล้วทำด้วยความมุ่งมั่น

ต่อเนื่อง และรับผิดชอบโดยใช้วิจารณญาณอย่างรอบรู้และรอบคอบ และมีการทบทวนตัวเอง และทบทวนองค์กรหรือทบทวนขบวนการ ทบทวนในสิ่งที่ได้คิดสิ่งได้ทำผ่านมามีเกิดผลดีผลเสียอย่างไร ทั้งที่เป็นเรื่องส่วนตัวของเราเองและเป็นเรื่องที่ร่วมคิดร่วมทำกับคนอื่น เพื่อปรับปรุงปรับแก้ไขให้ดียิ่งขึ้น สรุปเป็นแผนภูมิได้ ดังนี้

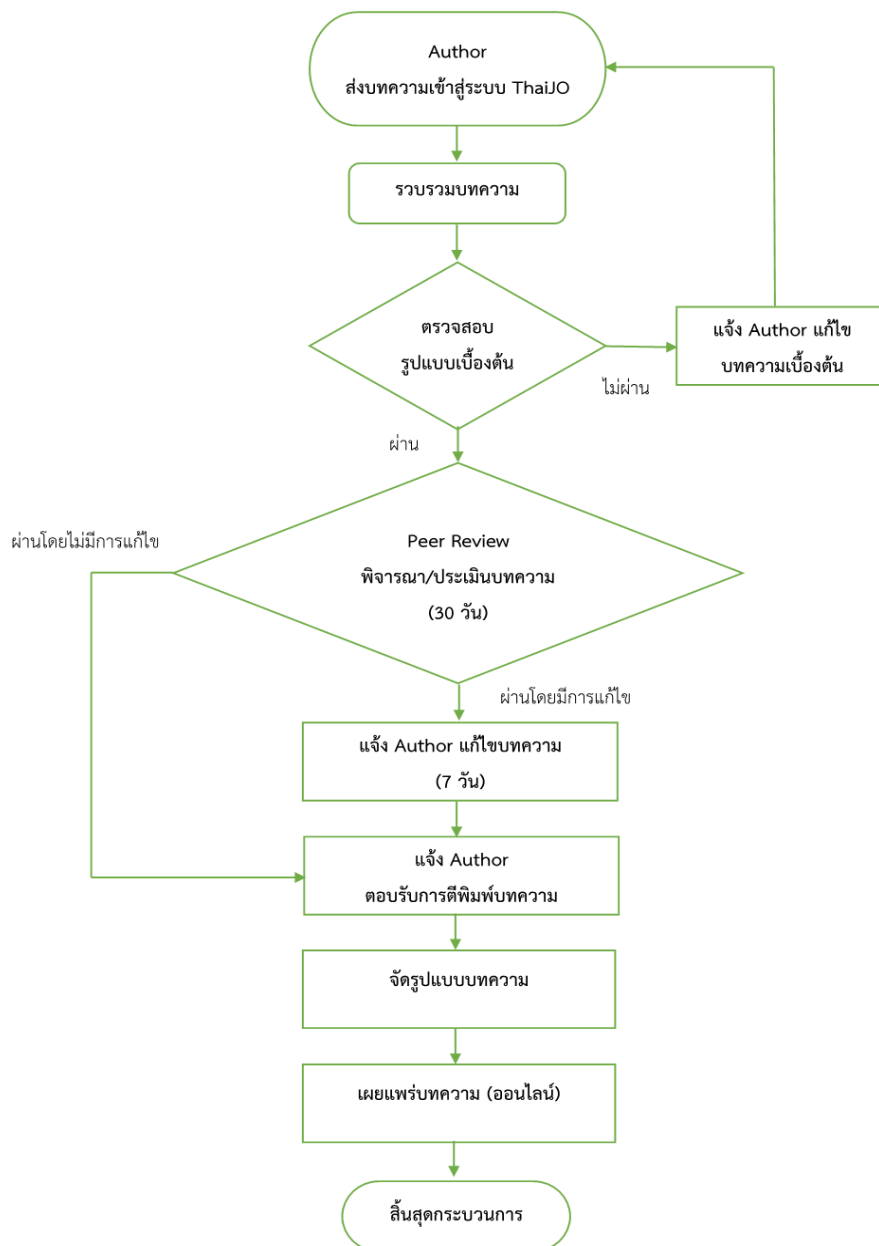
ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

เอกสารอ้างอิง

Robert T. Kiyosaki (โรเบิร์ต ที.คิโยซากิ) Shalon L. Leechter (ซาลอน แอล.แลชเตอร์)
แปลโดย นันทวัน รุจิวงศ์ และ วิเชียร เลิศกิจการ. (2544). พ่อรวยสอนลูก #2 เงินสี่ด้าน. กรุงเทพฯ:
ซีเอ็ดยูเคชั่น บมจ.

ภาคผนวก

กระบวนการพิจารณาบทความของวารสารบัณฑิตศึกษมหาจุฬาลงกรณ
(Journal of Graduate MCU KhonKaen Campus)
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

1. ส่วนประเภทของบทความที่ลงตีพิมพ์ในวารสาร

วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์ ตีพิมพ์บทความประเภทต่างๆ ดังนี้

1.1 บทความพิเศษ (Special Article) บทความทางวิชาการพิเศษ ที่เสนอเนื้อหาความรู้วิชาการอย่างเข้มข้น และผ่านการอ่านและพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชานั้น ๆ มีกลุ่มเป้าหมายเป็นนักวิชาการในวงการวิชาการ/วิชาชีพ

1.2 บทความทางวิชาการ (Academic Article) ที่เสนอเนื้อหาความรู้วิชาการมีความโดดเด่น เพื่อนำเสนอองค์ความรู้ใหม่สู่สังคม

1.3 บทความวิจัย (Research Article) ได้แก่ รายงานผลงานวิจัยใหม่ที่มีองค์ความรู้อันเป็นประโยชน์ จะต้องไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารใดๆ มาก่อน

1.4 บทความปริทรรศน์ (Review Article) เป็นบทความที่รวบรวมความรู้จากตำรา หนังสือ และวารสารใหม่ หรือจากผลงานและประสบการณ์ของผู้เขียนมาเรียบเรียงขึ้น โดยมีการวิเคราะห์ สังเคราะห์ วิจัย เปรียบเทียบ

1.5 ปกิณกะ (Miscellany) ได้แก่ บทความ ทบทวนความรู้ เรื่องแปล ย่อความจากวารสารต่างประเทศ การแสดงความคิดเห็น วิจัย แนะนำเครื่องมือใหม่ ตำราหรือหนังสือใหม่ที่น่าสนใจหรือข่าวการประชุมทั้งระดับชาติและระดับนานาชาติ

2. การส่งบทความ

บทความที่จะตีพิมพ์ในวารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์ สามารถส่งเข้าในระบบออนไลน์ของวารสารที่ www.tci-thaijo.org/index.php/jg-mcukk/index

3. การตรวจสอบบทความและพิสูจน์อักษร

ผู้เขียนควรตระหนักถึงความสำคัญในการเตรียมบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบของบทความที่วารสารกำหนด ตลอดจนตรวจสอบความถูกต้องแน่นอน พร้อมทั้งพิสูจน์อักษรก่อนที่จะส่งบทความให้กับบรรณาธิการ การเตรียมบทความให้ถูกต้องตามข้อกำหนดของวารสารจะทำให้การพิจารณาตีพิมพ์มีความรวดเร็วมากยิ่งขึ้น และทางกองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ที่จะไม่พิจารณาบทความจนกว่าจะได้แก้ไขให้ถูกต้องตามข้อกำหนดของวารสาร

4. รูปแบบการจัดเตรียมบทความ

4.1 สำหรับการจัดเตรียมบทความภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

ต้นฉบับเป็นไฟล์ Microsoft Word โดยใช้ชุดแบบอักษร (Font) ชนิดไทยสารบรรณ (TH Sarabun PSK) ขนาดอักษร 16 point ระยะห่างระหว่างบรรทัด 1 เท่า และการจัดหน้ากระจายแบบไทย (Thai Distributed) โดยตั้งค่าหน้ากระดาษขนาดเอ 4 (A4) (ระยะขอบกระดาษ ด้านบน 4.5 ซม. ด้านล่าง 4.01 ซม., ด้านซ้าย/ขวา 3.81 ซม.) พร้อมใส่หมายเลขหน้ากำกับทางมุมขวาบนทุกหน้า และบทความไม่ควรยาวเกิน 14 หน้ากระดาษ โดยนับรวมภาพประกอบและตาราง

4.2 ชื่อเรื่องภาษาไทย โดยใช้ชุดแบบอักษร (Font) ชนิดไทยสารบรรณ (TH Sarabun PSK) ขนาดอักษร 20 point, ตัวหนา (Bold) และในส่วนชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ โดยใช้ชุดแบบอักษร (Font) ชนิดไทยสารบรรณ (TH Sarabun PSK) ขนาดอักษร 18 point, ตัวหนา (Bold)

4.3 ชื่อผู้เขียน, สังกัดหรือหน่วยงาน, และอีเมล (กรณีที่มีผู้เขียนมากกว่า 1 คน ให้เรียงจากผู้เขียนบทความ 1 ผู้ร่วม 2,3,4,5 โดยระบุสังกัดหรือหน่วยงาน และระบุเฉพาะอีเมลของผู้เขียนหลัก หรืออีเมลของผู้เขียนร่วมที่สามารถติดต่อได้ท่านใดท่านหนึ่ง)

4.4 บทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ไม่เกิน 350 คำ

4.5 กำหนดคำสำคัญ (Keywords) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ 3 คำ

4.6 การกำหนดหัวข้อ

- หัวข้อหลัก (Heading) ให้กำหนดเป็นอักษรตัวหนา (Bold) และขีดแนวพิมพ์ด้านซ้าย

- หัวข้อรอง (Sub-Heading) ผู้เขียนสามารถเลือกใช้รูปแบบใดรูปแบบหนึ่งต่อไปนี้ เช่น การย่อหน้า ชิดเส้นใต้หัวข้อย่อย กำกับด้วยตัวเลขหรือตัวอักษรอย่างใดอย่างหนึ่งหรือสลับกันระหว่างตัวอักษรกับตัวเลขก็ได้ แต่ต้องใช้รูปแบบเดียวกันตลอดทั้งบทความ

บทความวิจัยให้เรียงลำดับ ดังนี้

- 1) บทคัดย่อ (Abstract)
- 2) บทนำ (Introduction)
- 3) วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research objectives)
- 4) วิธีดำเนินการวิจัย (Research methods)
- 5) ผลการวิจัย (Research results)

6) อภิปรายผลการวิจัย (Discussion of Research Findings)

7) ข้อเสนอแนะ (Suggestions)

8) องค์ความรู้ใหม่ (Originality and Body of Knowledge)

9) เอกสารอ้างอิง (References)

บทความวิชาการให้เรียงลำดับ ดังนี้

1) บทคัดย่อ (Abstract)

2) บทนำ (Introduction)

3) เนื้อหา (Content)

4) สรุป (Conclusion)

5) องค์ความรู้ใหม่ (Originality and Body of Knowledge)

6) เอกสารอ้างอิง (References)

บทวิจารณ์หนังสือให้เรียงลำดับ ดังนี้

1) ชื่อเรื่องของหนังสือ (Title) ให้ระบุทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

2) ชื่อผู้เขียนหนังสือ (Author) ให้ระบุชื่อเต็มทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษพร้อมระบุสถาบันหรือหน่วยงานที่ผู้เขียนสังกัด

3) ชื่อผู้วิจารณ์ (Name of Reviews) ให้ระบุชื่อเต็มทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พร้อมระบุสถาบันหรือหน่วยงานของผู้วิจารณ์สังกัด

4) เนื้อหาการวิจารณ์ (Reviews Content) ในการเขียนเกี่ยวกับหนังสือวิจารณ์เนื้อเรื่องจะเป็นส่วนแสดงความคิดเห็นและรายละเอียดในการวิจารณ์ โดยนำเสนอเรื่องราวจุดเด่น จุดบกพร่องของเรื่อง โดยทำการวิจารณ์หรือวิพากษ์อย่างมีหลักเกณฑ์และเหตุผลตามหลักวิชาการ

5) สรุป (Summarizing) เป็นวิธีการเขียนสรุปความคิดเห็นทั้งหมดที่วิจารณ์รวมถึงให้ข้อคิดหรือข้อสังเกตที่เป็นประโยชน์สำหรับผู้อ่าน

6) เอกสารอ้างอิง (References) ใช้รูปแบบการอ้างอิงแบบแทรกในเนื้อหาตามหลักเกณฑ์ APA (American Psychological Association) ซึ่งมีรูปแบบการเขียนอ้างอิงที่นิยมแพร่หลาย โดยมีกฎเกณฑ์การอ้างอิงที่ออกแบบมาเพื่อให้ผู้ใช้มีความชัดเจนในการลงรายการงานเขียนต่าง ๆ ที่เป็นรูปแบบเดียวกัน

(ตัวอย่าง)

การเตรียมต้นฉบับบทความวิจัย

ชื่อบทความ (ภาษาไทย 20 pt)

ชื่อบทความ (ภาษาอังกฤษ 18 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (ภาษาไทย 16 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (ภาษาไทย 16 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (ภาษาอังกฤษ 16 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (ภาษาอังกฤษ 16 pt)

E-mail: (16 pt)

บทคัดย่อ (18 pt) (ไม่เกิน 300-350 คำ)

(16 pt) วัตถุประสงค์ของการวิจัย ประเภทของวิจัย ประชากรกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....

ผลการวิจัยที่พบ (เลือกนำเสนอเฉพาะผลการวิจัยที่มีความน่าสนใจมากที่สุด).....

คำสำคัญ: 3-5 คำ

Abstract (18 pt) (ไม่เกิน 300-350 คำ)

(16 pt) ให้ตรงตามบทคัดย่อภาษาไทย.....

Keywords: 3-5 word

บทนำ (18 pt) (ไม่ควรเกิน 4 ย่อหน้า)

- (16 pt) 1. กล่าวถึงความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา โดยกว้าง ๆ (อ้างอิงนโยบาย
กฎหมาย หรือแนวคิด ทฤษฎีมารองรับ)
2. กล่าวถึงสภาพปัญหาปัจจุบันที่เกิดขึ้น (อ้างอิงงานวิจัยหรือทฤษฎีมารองรับ)
3. กล่าวถึงสภาพปัญหาของประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษา
4. สรุปความเป็นมาทั้งหมดชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการวิจัยและประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (18 pt)

1. (16 pt).....
2. (16 pt).....
3. (16 pt).....

วิธีดำเนินการวิจัย (18 pt)

(16 pt) ระบุรูปแบบของการวิจัย, ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง, วิธีการที่ได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง,
การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ, การเก็บรวบรวมข้อมูล, การวิเคราะห์ข้อมูล.....

ผลการวิจัย (18 pt)

(16 pt) ผลการวิจัยต้องตอบวัตถุประสงค์ทุกข้อ.....

ตารางที่ 1 (ชื่อตาราง) (ถ้ามี)

อภิปรายผลการวิจัย (18 pt)

(16 pt) อภิปรายผลการวิจัยที่พบตามวัตถุประสงค์ ผลการวิจัยสอดคล้องหรือไม่, สอดคล้องกับผลการวิจัยของใคร? สามารถนำมาอภิปรายได้ทั้งหมด.....

ข้อเสนอแนะ (18 pt)

(16 pt) ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย และการนำผลการวิจัยไปใช้ รวมถึงเสนอแนะแนวทางในการวิจัยครั้งต่อไป.....

องค์ความรู้ใหม่ (18 pt)

(16 pt) ระบุองค์ความรู้ใหม่เป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย สาระที่ออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับและเข้าใจง่าย.....

เอกสารอ้างอิง (ต้องไม่ต่ำกว่า 5 รายการ)

(16 pt)

(ตัวอย่าง)

การเตรียมต้นฉบับบทความวิชาการ

ชื่อบทความ (ภาษาไทย 20 pt)

ชื่อบทความ (ภาษาอังกฤษ 18 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (ภาษาไทย 16 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (ภาษาไทย 16 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (ภาษาอังกฤษ 16 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (ภาษาอังกฤษ 16 pt)

E-mail: (16 pt)

บทคัดย่อ (18 pt) (ไม่เกิน 300-350 คำ)

(16 pt)

.....
.....
.....
.....
.....
.....

คำสำคัญ: 3-5 คำ

Abstract (18 pt) (ไม่เกิน 300-350 คำ)

(16 pt) ให้ตรงตามบทคัดย่อภาษาไทย.....

.....
.....

Keywords: 3-5 word

บทนำ (18 pt) (ไม่ควรเกิน 4 ย่อหน้า)

(16 pt)

.....

.....

.....

เนื้อหา (18 pt)

(16 pt)

.....

.....

.....

สรุป (18 pt)

(16 pt)

.....

.....

.....

องค์ความรู้ใหม่ (18 pt)

(16 pt)

.....

.....

.....

เอกสารอ้างอิง (ต้องไม่ต่ำกว่า 5 รายการ)

(16 pt)

.....

.....

.....

(ตัวอย่าง)

การเตรียมต้นฉบับทวิจารย์หนังสือ

ชื่อบทวิจารณ์หนังสือ (ภาษาไทย 20 pt)

ชื่อบทวิจารณ์หนังสือ (ภาษาอังกฤษ 18 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (ภาษาไทย 16 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (ภาษาไทย 16 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (ภาษาอังกฤษ 16 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (ภาษาอังกฤษ 16 pt)

E-mail: (16 pt)

บทคัดย่อ (18 pt) (ไม่เกิน 300-350 คำ)

(16 pt)

คำสำคัญ: 3-5 คำ

Abstract (18 pt) (ไม่เกิน 300-350 คำ)

(16 pt) ให้ตรงตามบทคัดย่อภาษาไทย.....

Keywords: 3-5 word

โครงสร้างของหนังสือ (18 pt)

(16 pt)

เนื้อหาโดยย่อ (18 pt)

(16 pt)

.....

.....

.....

สรุป (18 pt)

(16 pt)

.....

.....

.....

องค์ความรู้ใหม่ (18 pt)

(16 pt)

.....

.....

.....

เอกสารอ้างอิง

(16 pt)

.....

.....

.....

รูปแบบเอกสารอ้างอิงวารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์

เอกสารที่นำมาใช้ในการอ้างอิงบทความ ควรมีที่มาจากแหล่งตีพิมพ์ที่ชัดเจน และมีความน่าเชื่อถือ สามารถสืบค้นได้ เช่น หนังสือ วารสาร หรืองานวิจัย เป็นต้น ผู้เขียนบทความจะต้องตรวจสอบความถูกต้องของรายการอ้างอิง เพื่อป้องกันความล่าช้าในการตีพิมพ์บทความ เนื่องจากบทความที่มีการอ้างอิงไม่ถูกต้อง จะไม่ได้รับการส่งต่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาจนกว่าการอ้างอิงเอกสารจะได้รับการแก้ไขให้สมบูรณ์ และรายการอ้างอิงจะต้องไม่ต่ำกว่า 5 รายการอ้างอิง / 1 บทความ

การอ้างอิงแบบแทรกในเนื้อหาตามหลักเกณฑ์ APA 6th (American Psychological Association)

รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อเรื่องและท้ายเรื่อง ใช้วิธีการอ้างอิงระบบนามปี ตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA) ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้วงเล็บเปิด-ปิด แล้วระบุชื่อ-นามสกุลของผู้เขียนและปีที่ตีพิมพ์กำกับท้ายเนื้อความที่ได้อ้างอิงเอกสารอ้างอิงที่ใช้อ้างอิงในบทความจะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ โดยรูปแบบของเอกสารอ้างอิง มีดังนี้

การอ้างอิงจากเอกสารภาษาไทย

1) คัมภีร์พระไตรปิฎกให้อ้างชื่อคัมภีร์/เล่มที่/ข้อที่/เลขหน้ามาด้วย ตัวอย่างเช่น “ตุมภิกขุทั้งหลายจักร 4 ประการนี้ เป็นเครื่องเป็นไปแก่มนุษย์และเทวดาผู้ประกอบเป็นเครื่องที่มนุษย์และเทวดาประกอบแล้วย่อมถึงความเป็นผู้ใหญ่และความไพบูลย์ในโศกะทั้งหลาย ต่อกาลไม่นานนัก” (อง.จตุกก.21/31/37) เป็นต้น

2) ผู้แต่งหนึ่งราย ให้อ้างชื่อผู้แต่งแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (พระมหาสุทิตย์ อาภากรโ, 2560)

3) ผู้แต่ง 2 คน ให้อ้างชื่อของผู้แต่งทั้ง 2 คน โดยใช้คำว่า “และ” ในการเชื่อมผู้เขียนทั้ง 2 คน แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์เช่น (พระมหาสุทิตย์ อาภากรโ และ เขมณัฏฐ์ อินทรสุวรรณ, 2560)

4) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 คน ให้อ้างชื่อของผู้แต่งรายแรกแล้วเพิ่มคำว่า “และคณะ” แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (ศุคราภรณ์ แต่งตั้งลำ และคณะ, 2560)

5) กรณีที่เนื้อความเป็นเรื่องเดียวกัน หรือผลการวิจัยเหมือนกัน แต่มีผู้อ้างอิงหลายคนให้ใช้รายการอ้างอิงที่ใกล้เคียงปีปัจจุบันมากที่สุด

การอ้างอิงจากเอกสารภาษาอังกฤษ

- 1) ถ้ามีผู้แต่ง 1 คน ให้อ้างนามสกุลของผู้แต่ง ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และ ปีที่พิมพ์ เช่น (Keown, 2010)
- 2) ถ้ามีผู้แต่ง 2 คน ให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งทั้ง 2 คน โดยใช้เครื่องหมายแอมป์ (&) คั่นกลางระหว่างนามสกุลของผู้แต่งทั้งสองแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์เช่น (Hersey & Blanchard, 2010)
- 3) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 คน ให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งคนที่ 1 ตามด้วย et al. ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ (Kaiser et al., 2010)

การเขียนเอกสารอ้างอิง

(1) คัมภีร์พระไตรปิฎก

รูปแบบ :

ชื่อผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ ชื่อคัมภีร์พระไตรปิฎก./ (ครั้งที่พิมพ์ (ถ้ามี) ใส่พิมพ์ครั้งที่ 2 เป็นต้นไป)./ สถานที่พิมพ์
:/ สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระนครศรีอยุธยา: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(2) หนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ ชื่อหนังสือ./ (ครั้งที่พิมพ์)./ สถานที่พิมพ์:/ สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

พระมหาสุทิตย์ อาภากรโ. (2548). เครือข่าย : ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : พิสิษฐ์ ไทย ออฟเซต.

(3) บทความจากวารสาร

รูปแบบ :

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ ชื่อบทความ./ ชื่อวารสาร./ ปีที่/ (ฉบับที่)./ เลขหน้าแรกที่ตีพิมพ์-เลขหน้าสุดท้ายที่ตีพิมพ์.

ตัวอย่าง :

พระธีระพงษ์ นรินโท. (2562). คุณค่าการปกครองแบบธรรมาธิปไตยตามนัยพุทธจริยศาสตร์. วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณแก่น, 6(4), 47-60.

(4) สารนิพนธ์, วิทยานิพนธ์, ดุษฎีนิพนธ์, รายงานการวิจัย

รูปแบบ :

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ ชื่อวิทยานิพนธ์./ (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิตหรือวิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต).
/สถานที่พิมพ์:/ สำนักพิมพ์หรือชื่อมหาวิทยาลัย.

ตัวอย่าง :

สมบูรณ์ ตาสนธิ. (2560). กระบวนการและขั้นตอนบรรลุนิยาม 4 ของพระอริยบุคคล. (ดุษฎีนิพนธ์พุทธ
ศาสตรดุษฎีบัณฑิต). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
มนัส ภาคภูมิ. (2540). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของเจ้าอาวาสในการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชน.
(รายงานการวิจัย). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(5) หนังสือพิมพ์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง./ (วันที่/เดือน/ปีที่พิมพ์)./ ชื่อบทความ./ ชื่อหนังสือพิมพ์./ น.เลขหน้า.

ตัวอย่าง :

สุชาติ เผือกสกนธ์. (9 มิถุนายน 2549). ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. ผู้จัดการรายวัน, น.13.

(6) ราชกิจจานุเบกษา

รูปแบบ :

ชื่อพระราชบัญญัติ./ (ปีที่พิมพ์./ วันที่/เดือน)./ ราชกิจจานุเบกษา./ เล่มที่/ ตอนที่./ หน้า/.

ตัวอย่าง :

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562, 1 พฤษภาคม). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136
ตอนที่ 57 ก, หน้า 49.
ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2555, 20 มิถุนายน). เรื่องกำหนดประเภทและ
ขนาดของโครงการหรือกิจการซึ่งต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม และ
หลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบปฏิบัติ และแนวทางการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบ
สิ่งแวดล้อม. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 129 ตอนพิเศษ 97 ง, หน้า 1.

(7) การสัมภาษณ์

การสัมภาษณ์ให้ทำการอ้างอิงในเนื้อหาโดยไม่ต้องลงรายการในเอกสารอ้างอิง

(8) สื่อออนไลน์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง./ (ปีที่เผยแพร่)./ชื่อเรื่อง./สืบค้นเมื่อ./จาก/แหล่งที่มาของข้อมูล (URL)

ตัวอย่าง :

ทวีศักดิ์ อุ่นจิตติกุล. (2561). พระพุทธศาสนาเถรวาท จะสืบทอดดำรงอยู่อย่างไร? สืบค้นเมื่อ 15 มกราคม 2562, จาก <https://www.dailynews.co.th/article/666936>
สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2561). เลื่อนข้าราชการให้ดำรงตำแหน่งประเภททั่วไประดับชำนาญงาน คำสั่งสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติที่ 593/2562. สืบค้นเมื่อ 15 มกราคม 2562, จาก [http://www.onab.go.th/category/news/คำสั่ง- ประกาศ/](http://www.onab.go.th/category/news/คำสั่ง-ประกาศ/)

ตัวอย่างเอกสารอ้างอิง

เอกสารอ้างอิง

จิตวุฒิ หมั่นมี. (2557). การวางแผนและการติดต่อประสานงานเชิงพุทธ. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 3(1), 25-31.
พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2551). การแพทย์ยุคใหม่ในพุทธทัศน์. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: สหธรรมิก.
พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562, 1 พฤษภาคม). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก, หน้า 49.
พระศรีคัมภีร์ญาณ (สมจินต์ สมมาปญโญ). (2555). การจัดการศาสนาและวัฒนธรรมในอุษาคเนย์เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ. สืบค้นเมื่อ 4 กันยายน 2556, จาก http://www.mcu.ac.th/site/artidecontent_desc.php?article_id=1304&article_group_id=274
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2535). พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาเตปิฎก 2500. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
สมบุญ ตาสนธิ. (2560). กระบวนการและขั้นตอนบรรลุนิยาสัจ 4 ของพระอริยบุคคล. (ดุสิตนิพนธ์พุทธศาสตร์ดุสิตบัณฑิต). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
Kiarash, A. (2007). Human Dignity in Islamic Bioethics. *The Iranian Journal of Allergy*, 6(5), 25-28.

วิธีเรียงบรรณานุกรม การเรียงบรรณานุกรมให้หลักการเดียวกับการเรียงคำในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน หรือ Dictionary ที่เป็นที่ยอมรับกันทั่วไป โดยคำที่มีตัวสะกดจัดเรียงไว้ก่อนคำที่มีรูปสระตามลำดับตั้งแต่ กก - กอ ดังนี้

กษัตริย์จตุรขณฺฑะฐาณคตถรณบปมฬพภมยรฤฏฐฤฏฐวค
ษสทหออ

ส่วนคำที่ขึ้นต้นด้วยพยัญชนะตัวเดียวกัน เรียงลำดับตามรูปสระ ดังนี้

ອະ ອັ ັ າ ອາ ອຳ ອີ ື ູ ິ ຸ ຶ ະ ເ ເອ ເອ້ ເອາ ເອົ ເຍີ ເຍິບ ເຍື່ ເຍື່ອ ແ ແະ ໄ ໂ ໂອ ໂ ໂ

อ้างอิงจาก: <http://www.academy.rbru.ac.th/uploadfiles/books/133-2017-08-15-00-48-46.pdf>

(คณะทำงานฝ่ายวิชาการ การสัมมนา PULINET วิชาการ ครั้งที่ 3)